

Utbildning och universitetsforskning

16

Förslag till statsbudget för 2006

Utbildning och universitetsforskning

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	19
2	Lagförslag.....	23
2.1	Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434).....	23
3	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	25
3.1	Omfattning.....	25
3.2	Utgiftsutveckling	25
4	Utbildningspolitik	27
4.1	Omfattning.....	27
4.2	Utgiftsutveckling	31
4.3	Mål	34
4.4	Insatser	34
4.4.1	Insatser inom politikområdet.....	34
4.4.2	Insatser utanför politikområdet	37
4.5	Resultatredovisning	37
4.5.1	Svensk utbildning i internationell jämförelse - mot de gemensamma målen för år 2010.....	37
4.5.2	Resultat i ett nationellt perspektiv.....	41
4.5.3	Analys och slutsatser	43
4.6	Revisionens iakttagelser.....	44
4.7	Politikens inriktning	44
4.7.1	Det livslånga lärandet stärker människor och skapar förutsättningar för hållbar tillväxt och väl utbyggd välfärd.....	44
4.7.2	Åtgärder mot arbetslösheten.....	45
4.7.3	Förskoleverksamheten och förskoleklassen.....	46
4.7.4	Grundskolan och fritidshemmet.....	48
4.7.5	Gymnasieskolan skall utvecklas	51
4.7.6	Lärande för alla vuxna	53
4.7.7	Studiestöd ger alla möjlighet att delta i utbildning	54
4.7.8	Utbildning i svenska för invandrare.....	54
4.7.9	Folkbildning	54
4.7.10	Ny värld – ny högskola.....	55
5	Barn- och ungdomsutbildning – förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.....	59

5.1	Insatser	59
5.1.1	Förstärkt uppföljning och utveckling	59
5.1.2	Baskunskaper	68
5.1.3	Personal och resurser	71
5.1.4	Trygghet och studiero	75
5.1.5	Hållbar utveckling	77
5.1.6	En sammanhållen förskola och skola	78
5.1.7	Goda matvanor och motion	81
5.1.8	Kultur och moderna språk	82
5.1.9	IT i skolan	83
5.1.10	Entreprenörskap	84
5.1.11	Internationellt samarbete	84
5.2	Resultatredovisning och bedömning	86
5.2.1	Förskoleverksamhet	86
5.2.2	Skolbarnsomsorg	87
5.2.3	Förskoleklass	88
5.2.4	Den obligatoriska skolan	89
5.2.5	Gymnasieskolan	92
6	Vuxnas lärande	97
6.1	Omfattning och former	97
6.2	Insatser	98
6.2.1	Flexibilitet som förutsättning för lärande	98
6.2.2	Kommunal och statlig vuxenutbildning	100
6.2.3	Överföring av vissa påbyggnadsutbildningar till statliga verksamhetsformer	101
6.2.4	Vuxenutbildning för utvecklingsstörda	102
6.2.5	Svenskundervisning för invandrare	102
6.2.6	Folkbildning	102
6.2.7	Kvalificerad yrkesutbildning	103
6.2.8	Kompletterande utbildningar	103
6.2.9	Övriga insatser	104
6.3	Resultat	106
6.3.1	Flexibilitet som förutsättning för lärande	106
6.3.2	Kommunal och statlig vuxenutbildning	107
6.3.3	Vuxenutbildning för utvecklingsstörda	109
6.3.4	Svenskundervisning för invandrare	110
6.3.5	Folkbildning	110
6.3.6	Kvalificerad yrkesutbildning	112
6.3.7	Kompletterande utbildningar	113
6.3.8	Kvalitetsarbete	113
6.3.9	Organisationsstyrning	114
6.3.10	Övriga resultat	115
6.4	Analys och slutsatser	117
6.4.1	Vuxnas lärande och sysselsättning	117
6.4.2	Integration	120
6.4.3	Tillgänglighet	122
6.4.4	Kvalitet som grund för en god måluppfyllelse	123
6.4.5	Jämställdhet	125
6.4.6	Organisationsstyrning	126

7	Högskoleverksamhet.....	127
	7.1 Insatser	127
	7.1.1 Utökning av högskoleplatser	127
	7.1.2 Återföring av platser	129
	7.1.3 Kvalitetsförstärkning av den grundläggande högskoleutbildningen	130
	7.1.4 Kombinationsläkares pensionsvillkor	130
	7.1.5 Lärarutbildning.....	131
	7.1.6 Utbildning för utländska akademiker.....	133
	7.1.7 En nätverksmyndighet för högskolan	134
	7.1.8 Forskning och forskarutbildning.....	134
	7.1.9 Hållbar utveckling.....	135
	7.2 Resultatbedömning.....	137
	7.2.1 Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning	137
	7.2.2 Grundutbildningens omfattning och inriktning	143
	7.2.3 Lärarutbildning.....	146
	7.2.4 Sveriges nätuniversitet	148
	7.2.5 Rekrytering och tillträde till högre utbildning.....	150
	7.2.6 Internationalisering av högre utbildning	153
	7.2.7 Forskning och forskarutbildning.....	155
	7.2.8 De unga universitetens utveckling.....	157
	7.2.9 Kvalitetsarbetet i högre utbildning	158
	7.2.10 Samverkansuppgiften.....	159
	7.2.11 Utbildning för utländska akademiker.....	162
	7.2.12 Pedagogisk förnyelse	163
	7.2.13 Jämställdhet	164
	7.2.14 Kompetensförsörjning.....	165
	7.2.15 Miljöledningsarbete	166
	7.3 Särskilda frågor.....	167
	7.3.1 Anslagsberäkningar.....	167
	7.3.2 Ersättningsbelopp	172
	7.3.3 Översyn av resurstilldelningssystemet	172
8	Studiestödsverksamhet.....	175
	8.1 Omfattning.....	175
	8.2 Insatser	175
	8.2.1 Insatser inom verksamhetsområdet	175
	8.2.2 Insatser inom andra verksamhetsområden	180
	8.3 Resultatbedömning.....	182
	8.3.1 Resultat.....	182
	8.3.2 Analys och slutsatser	190
9	Budgetförslag.....	195
	9.1 Anslag	195
	9.1.1 25:1 Statens skolverk	195
	9.1.2 25:2 Myndigheten för skolutveckling.....	196
	9.1.3 25:3 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.....	197
	9.1.4 25:4 Specialpedagogiska institutet	198
	9.1.5 25:5 Specialskolemyndigheten	200
	9.1.6 25:6 Särskilda insatser på skolområdet	201

9.1.7	25:7 Sameskolstyrelsen.....	202
9.1.8	25:8 Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.....	203
9.1.9	25:9 Bidrag till personalförstärkningar i förskola.....	204
9.1.10	25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	205
9.1.11	25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	206
9.1.12	25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	207
9.1.13	25:13 Nationellt centrum för flexibelt lärande	208
9.1.14	25:14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	209
9.1.15	25:15 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet	209
9.1.16	25:16 Statligt stöd för utbildning av vuxna	210
9.1.17	25:17 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	210
9.1.18	25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	211
9.1.19	25:19 Valideringsdelegationen	212
9.1.20	25:20 Utveckling av påbyggnadsutbildningar	213
9.1.21	25:21 Uppsala universitet: Grundutbildning	215
9.1.22	25:22 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	216
9.1.23	25:23 Lunds universitet: Grundutbildning	217
9.1.24	25:24 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	218
9.1.25	25:25 Göteborgs universitet: Grundutbildning	220
9.1.26	25:26 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning.....	221
9.1.27	25:27 Stockholms universitet: Grundutbildning	222
9.1.28	25:28 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning.....	223
9.1.29	25:29 Umeå universitet: Grundutbildning.....	225
9.1.30	25:30 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	226
9.1.31	25:31 Linköpings universitet: Grundutbildning	227
9.1.32	25:32 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning.....	228
9.1.33	25:33 Karolinska institutet: Grundutbildning	229
9.1.34	25:34 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning.....	230
9.1.35	25:35 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning.....	231
9.1.36	25:36 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	232
9.1.37	25:37 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning.....	234
9.1.38	25:38 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning.....	235
9.1.39	25:39 Karlstads universitet: Grundutbildning	236
9.1.40	25:40 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning.....	237
9.1.41	25:41 Växjö universitet: Grundutbildning	238
9.1.42	25:42 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning.....	239
9.1.43	25:43 Örebro universitet: Grundutbildning	240
9.1.44	25:44 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning.....	241
9.1.45	25:45 Mittuniversitetet: Grundutbildning	243
9.1.46	25:46 Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning.....	244
9.1.47	25:47 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning	245
9.1.48	25:48 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning	246
9.1.49	25:49 Malmö högskola: Grundutbildning.....	247
9.1.50	25:50 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	248
9.1.51	25:51 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	249
9.1.52	25:52 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning.....	250
9.1.53	25:53 Mälardalens högskola: Grundutbildning.....	252

9.1.54	25:54 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning.....	253
9.1.55	25:55 Danshögskolan: Grundutbildning	254
9.1.56	25:56 Dramatiska institutet: Grundutbildning	255
9.1.57	25:57 Gymnastik- och idrottshögskolan: Grundutbildning	255
9.1.58	25:58 Högskolan i Borås: Grundutbildning.....	256
9.1.59	25:59 Högskolan Dalarna: Grundutbildning	257
9.1.60	25:60 Högskolan på Gotland: Grundutbildning.....	258
9.1.61	25:61 Högskolan i Gävle: Grundutbildning.....	259
9.1.62	25:62 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	260
9.1.63	25:63 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	261
9.1.64	25:64 Högskolan i Skövde: Grundutbildning	262
9.1.65	25:65 Högskolan Väst ¹ : Grundutbildning.....	263
9.1.66	25:66 Konstfack: Grundutbildning.....	264
9.1.67	25:67 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	265
9.1.68	25:68 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning.....	266
9.1.69	25:69 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning.....	267
9.1.70	25:70 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning.....	269
9.1.71	25:71 Södertörns högskola: Grundutbildning.....	270
9.1.72	25:72 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning.....	271
9.1.73	25:73 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	272
9.1.74	25:74 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	278
9.1.75	25:75 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor.....	281
9.1.76	25:76 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning.....	282
9.1.77	25:77 Högskoleverket.....	283
9.1.78	25:78 Verket för högskoleservice.....	285
9.1.79	25:79 Centrala studiestödsnämnden m.m.	286
9.1.80	25:80 Överklagandenämnden för studiestöd	287
9.1.81	25:81 Internationella programkontoret för utbildningsområdet	288
9.1.82	25:82 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet.....	289
9.1.83	25:83 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	289
9.1.84	25:84 Utvecklingsarbete m. m. inom områdena utbildning och forskning.....	290
10	Forskningspolitik	293
10.1	Omfattning.....	293
10.2	Utgiftsutveckling	293
10.3	Mål	294
10.3.1	Mål för 2005	294
10.4	Insatser	294
10.4.1	Insatser inom politikområdet.....	294
10.4.2	Insatser utanför politikområdet.....	297
10.5	Resultatredovisning	299
10.5.1	Övergripande resultatredovisning	299
10.5.2	Internationellt forskningsamarbete.....	299
10.5.3	Stöd till grundläggande forskning.....	300
10.5.4	Stöd till områdesinriktad forskning.....	305
10.5.5	Forskningsutförare	309
10.5.6	Forskningsstödjande verksamheter	310
10.5.7	Etikprövning av forskning.....	312
10.6	Analys och slutsatser	313

10.6.1	Revisionens iakttagelser	315
10.7	Politikens inriktning.....	315
10.7.1	Sverige är en ledande forskningsnation	315
10.7.2	Nya, kraftfulla satsningar på forskning.....	316
10.7.3	Stärkt innovativ förmåga i små och medelstora företag.....	317
10.8	Budgetförslag	317
10.8.1	26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	317
10.8.2	26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning.....	318
10.8.3	26:3 Rymdforskning.....	319
10.8.4	26:4 Institutet för rymdfysik	320
10.8.5	26:5 Kungl. biblioteket.....	320
10.8.6	26:6 Polarforskningssekretariatet	321
10.8.7	26:8 SUNET	322
10.8.8	26:9 Centrala etikprövningsnämnden	323
10.8.9	26:10 Regionala etikprövningsnämnder.....	324
10.8.10	26:11 Särskilda utgifter för forskningsändamål	324

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	20
3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	25
3.2 Härledning av ramnivån 2006–2008. Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	26
3.3 Ramnivå 2006 realekonomisk fördelning, Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	26
4.1 Antal barn och studerande 1999–2004, 1 000-tal ¹	30
4.2 Offentliga kostnader budgetår 1999–2004, Mdr SEK ¹	30
4.3 Andel kvinnor 1999–2004, lärare och elever, procent	30
4.4 Antal lärare ¹ 1999–2004, 1000-tal	30
4.5 Utgiftsutveckling inom politikområdet	31
6.1 Total omfattning av den gymnasiala vuxenutbildningen under 2002–2004	108
6.2 Antal studerande i vuxenutbildning för utvecklingsstörda under åren 2001-2004.....	109
6.1 Antal studerande vid svenskundervisning för invandrare under åren 2001-2005.....	110
7.1 Fördelning av nya platser	128
7.2 Återföring av under 2002–2004 tillfälligt indragna medel för grundläggande högskoleutbildning.....	130
7.3 Forskningsresurser	135
7.4 Grundläggande högskoleutbildning 2002–2004	139
7.5 Forskarutbildning 2002–2004	139
7.6 Anställda vid universitet och högskolor 2002–2004.....	140
7.7 Mål för antalet examina i grundläggande högskoleutbildning	140
7.8 Mål för antalet forskarexamina	142
7.9 Antal helårsstudenter per lärosäte 2002, 2003 och 2004	144
7.10 Tilldelat takbelopp 2004 samt utfall	145
7.11 Universitet och högskolors verksamhet inom Sveriges nätuniversitet 2003 och 2004	149
7.12 Förändring 2006 av anslagen till grundutbildning.....	168
7.13 Planeringsförutsättningar 2007.....	170
7.14 Förändring av anslagen till forskning och forskarutbildning	171
7.15 Planeringsförutsättningar 2007 och 2008.....	172
7.16 Ersättningsbelopp för helårsstudenter och helårsprestationer	172
8.1 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp 2004 ¹	182
8.2 Andel studiemedelstagare med det högre bidraget på grundskole- och gymnasienivå.....	183
8.3 Antal studerande med korttidsstöd.....	185
8.4 Ärendeutveckling över antal beslut om rätt till studiestöd enligt EG-rätten	187
8.5 CSN:s genomsnittliga handläggningstider ¹	188
8.6 Nyckeltal för CSN:s service och information	189
9.25:1 Anslagsutveckling för Statens skolverk	195

9.25:1 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	196
9.25:2 Anslagsutveckling för Myndigheten för skolutveckling	196
9.25:2 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	197
9.25:3 Anslagsutveckling för Utveckling av skolväsande, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.....	197
9.25:3 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	197
9.25:4 Anslagsutveckling för Specialpedagogiska institutet ¹	198
9.25:4 Offentligrättslig verksamhet	198
9.25:4 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	199
9.1 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	200
9.25:5 Anslagsutveckling för Specialskolemyndigheten	200
9.25:5 Offentligrättslig verksamhet	200
9.25:5 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	201
9.25:6 Anslagsutveckling för Särskilda insatser på skolområdet	201
9.25:6 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	202
9.25:7 Anslagsutveckling för Sameskolstyrelsen.....	202
9.25:7 Offentligrättslig verksamhet	202
9.25:7 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	203
9.25:8 Anslagsutveckling för Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.	203
9.25:8 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	204
9.25:9 Anslagsutveckling för Bidrag till personalförstärkningar i förskola.....	204
9.25:9 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	205
9.25:10 Anslagsutveckling för Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	205
9.25:10 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	206
9.25:11 Anslagsutveckling för Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola.....	206
9.25:11 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	207
9.25:12 Anslagsutveckling för Bidrag till svensk undervisning i utlandet	207
9.25:12 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	207
9.25:13 Anslagsutveckling för Nationellt centrum för flexibelt lärande	208
9.25:13 Uppdragsverksamhet	208
9.25:13 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	208
9.25:14 Anslagsutveckling för Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning ...	209
9.25:14 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	209
9.25:15 Anslagsutveckling för Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet.....	209
9.25:15 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	210
9.25:16 Anslagsutveckling för Statligt stöd för utbildning av vuxna	210
9.25:16 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	210
9.25:17 Anslagsutveckling för Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	210
9.25:17 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	211
9.25:18 Anslagsutveckling för Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	211
9.25:18 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	212
9.25:18 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	212
9.25:19 Anslagsutveckling för Valideringsdelegationen.....	212
9.25:19 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	213
9.25:20 Anslagsutveckling för Utveckling av påbyggnadsutbildningar	213
9.25:20 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	214
9.25:20 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	214

9.25:21 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Uppsala universitet	215
9.25:21 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	215
9.25:21 Resursfördelning för grundutbildningen	215
9.25:21 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	215
9.25:22 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Uppsala universitet	216
9.25:22 Mål för antalet examina i forskarutbildningen.....	216
9.25:22 Resultat för forskarutbildningen	216
9.25:22 Nya professorer	216
9.25:22 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	216
9.25:22 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	217
9.25:23 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Lunds universitet	217
9.25:23 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	217
9.25:23 Resursfördelning för grundutbildningen	218
9.25:23 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	218
9.25:24 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Lunds universitet.....	218
9.25:24 Mål för antalet examina i forskarutbildningen.....	219
9.25:24 Resultat för forskarutbildningen	219
9.25:24 Nya professorer	219
9.25:24 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	219
9.25:24 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	220
9.25:25 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Göteborgs universitet.....	220
9.25:25 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	220
9.25:25 Resursfördelning för grundutbildningen	220
9.25:25 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	221
9.25:26 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Göteborgs universitet	221
9.25:26 Mål för antalet examina i forskarutbildningen.....	221
9.25:26 Resultat för forskarutbildningen	221
9.25:26 Nya professorer	221
9.25:26 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	222
9.25:26 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	222
9.25:27 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Stockholms universitet.....	222
9.25:27 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	223
9.25:27 Resursfördelning för grundutbildningen	223
9.25:27 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	223
9.25:28 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Stockholms universitet	223
9.25:28 Mål för antalet examina i forskarutbildningen.....	224
9.25:28 Resultat för forskarutbildningen	224
9.25:28 Nya professorer	224
9.25:28 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	224
9.25:28 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	224
9.25:29 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Umeå universitet	225
9.25:29 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	225
9.25:29 Resursfördelning för grundutbildningen	225
9.25:29 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	225
9.25:30 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Umeå universitet	226
9.25:30 Mål för antalet examina i forskarutbildningen.....	226

9.25:30 Resultat för forskarutbildningen.....	226
9.25:30 Nya professorer.....	226
9.25:30 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	226
9.25:30 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	227
9.25:31 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Linköpings universitet	227
9.25:31 Mål för antalet examina i grundutbildningen	227
9.25:31 Resursfördelning för grundutbildningen.....	228
9.25:31 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	228
9.25:32 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Linköpings universitet	228
9.25:32 Mål för antalet examina i forskarutbildningen	228
9.25:32 Resultat för forskarutbildningen.....	228
9.25:32 Nya professorer.....	228
9.25:32 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	229
9.25:32 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	229
9.25:33 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Karolinska institutet	229
9.25:33 Mål för antalet examina i grundutbildningen	229
9.25:33 Resursfördelning för grundutbildningen.....	230
9.25:33 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	230
9.25:34 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Karolinska institutet	230
9.25:34 Mål för antalet examina i forskarutbildningen	230
9.25:34 Resultat för forskarutbildningen.....	231
9.25:34 Nya professorer.....	231
9.25:34 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	231
9.25:34 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	231
9.25:35 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan.....	231
9.25:35 Mål för antalet examina i grundutbildningen	232
9.25:35 Resursfördelning för grundutbildningen.....	232
9.25:35 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	232
9.25:36 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan.....	232
9.25:36 Mål för antalet examina i forskarutbildningen	233
9.25:36 Resultat för forskarutbildningen.....	233
9.25:36 Nya professorer.....	233
9.25:36 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	233
9.25:36 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	233
9.25:37 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Luleå tekniska universitet	234
9.25:37 Mål för antalet examina i grundutbildningen	234
9.25:37 Resursfördelning för grundutbildningen.....	234
9.25:37 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	235
9.25:38 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Luleå tekniska universitet	235
9.25:38 Mål för antalet examina i forskarutbildningen	235
9.25:38 Resultat för forskarutbildningen.....	235
9.25:38 Nya professorer.....	235
9.25:38 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	236
9.25:38 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	236
9.25:39 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Karlstads universitet.....	236
9.25:39 Mål för antalet examina i grundutbildningen	236
9.25:39 Resursfördelning för grundutbildningen.....	237

9.25:39 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	237
9.25:40 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Karlstads universitet	237
9.25:40 Mål för antalet examina i forskarutbildningen.....	237
9.25:40 Resultat för forskarutbildningen	238
9.25:40 Nya professorer	238
9.25:40 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	238
9.25:40 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	238
9.25:41 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Växjö universitet.....	238
9.25:41 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	239
9.25:41 Resursfördelning för grundutbildningen	239
9.25:41 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	239
9.25:42 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Växjö universitet.....	239
9.25:42 Mål för antalet examina i forskarutbildningen.....	239
9.25:42 Resultat för forskarutbildningen	240
9.25:42 Nya professorer	240
9.25:42 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	240
9.25:42 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	240
9.25:43 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Örebro universitet.....	240
9.25:43 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	241
9.25:43 Resursfördelning för grundutbildningen	241
9.25:43 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	241
9.25:44 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Örebro universitet	241
9.25:44 Mål för antalet examina i forskarutbildningen.....	242
9.25:44 Resultat för forskarutbildningen	242
9.25:44 Nya professorer	242
9.25:44 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	242
9.25:44 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	242
9.25:45 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Mittuniversitetet.....	243
9.25:45 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	243
9.25:45 Resursfördelning för grundutbildningen	243
9.25:45 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	243
9.25:46 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Mittuniversitetet.....	244
9.25:46 Mål för antalet examina i forskarutbildningen.....	244
9.25:46 Resultat för forskarutbildningen	244
9.25:46 Nya professorer	244
9.25:46 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	244
9.25:46 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	245
9.25:47 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Blekinge tekniska högskola.....	245
9.25:47 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	245
9.25:47 Resursfördelning för grundutbildningen	245
9.25:47 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	246
9.25:48 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Blekinge tekniska högskola.....	246
9.25:48 Mål för antalet examina i forskarutbildningen.....	246
9.25:48 Resultat för forskarutbildningen	246
9.25:48 Nya professorer	246
9.25:48 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning.....	246

9.25:48 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	247
9.25:49 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Malmö högskola	247
9.25:49 Mål för antalet examina i grundutbildningen	247
9.25:49 Resursfördelning för grundutbildningen.....	248
9.25:49 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	248
9.25:50 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Malmö högskola.....	248
9.25:50 Mål för antalet examina i forskarutbildningen	248
9.25:50 Resultat för forskarutbildningen.....	248
9.25:50 Nya professorer.....	248
9.25:50 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	249
9.25:50 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	249
9.25:51 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Kalmar	249
9.25:51 Mål för antalet examina i grundutbildningen	249
9.25:51 Resursfördelning för grundutbildningen.....	250
9.25:51 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	250
9.25:52 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Högskolan i Kalmar.....	250
9.25:52 Mål för antalet examina i forskarutbildningen	251
9.25:52 Resultat för forskarutbildningen.....	251
9.25:52 Nya professorer.....	251
9.25:52 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	251
9.25:52 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	251
9.25:53 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Mälardalens högskola.....	252
9.25:53 Mål för antalet examina i grundutbildningen	252
9.25:53 Resursfördelning för grundutbildningen.....	252
9.25:53 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	252
9.25:54 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Mälardalens högskola.....	253
9.25:54 Mål för antalet examina i forskarutbildningen	253
9.25:54 Resultat för forskarutbildningen.....	253
9.25:54 Nya professorer.....	253
9.25:54 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning	253
9.25:54 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	254
9.25:55 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Danshögskolan	254
9.25:55 Resursfördelning för grundutbildningen.....	254
9.25:55 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	254
9.25:56 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Dramatiska institutet	255
9.25:56 Resursfördelning för grundutbildningen.....	255
9.25:56 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	255
9.25:57 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Gymnastik- och idrottshögskolan ¹	255
9.25:57 Mål för antalet examina i grundutbildningen	256
9.25:57 Resursfördelning för grundutbildningen.....	256
9.25:57 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	256
9.25:58 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Borås	256
9.25:58 Mål för antalet examina i grundutbildningen	256
9.25:58 Nya professorer.....	257
9.25:58 Resursfördelning för grundutbildningen.....	257
9.25:58 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	257
9.25:59 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan Dalarna	257

9.25:59 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	258
9.25:59 Resursfördelning för grundutbildningen	258
9.25:59 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	258
9.25:60 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan på Gotland	258
9.25:60 Resursfördelning för grundutbildningen	259
9.25:60 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	259
9.25:61 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Gävle	259
9.25:61 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	259
9.25:61 Resursfördelning för grundutbildningen	260
9.25:61 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	260
9.25:62 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Halmstad	260
9.25:62 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	261
8.25:62 Nya professorer	261
9.25:62 Resursfördelning för grundutbildningen	261
9.25:62 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	261
9.25:63 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan Kristianstad.....	261
9.25:63 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	262
9.25:63 Resursfördelning för grundutbildningen	262
9.25:63 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	262
9.25:64 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Skövde.....	262
9.25:64 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	263
8.25:64 Nya professorer	263
9.25:64 Resursfördelning för grundutbildningen	263
9.25:64 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	263
9.25:65 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan Väst	263
9.25:65 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	264
9.25:65 Resursfördelning för grundutbildningen	264
9.25:65 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	264
9.25:66 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Konstfack	264
9.25:66 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	265
9.25:66 Resursfördelning för grundutbildningen	265
9.25:66 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	265
9.25:67 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Konsthögskolan.....	265
9.25:67 Resursfördelning för grundutbildningen	266
9.25:67 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	266
9.25:68 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	266
9.25:68 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	266
9.25:68 Resursfördelning för grundutbildningen	267
9.25:68 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	267
9.25:69 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Lärarhögskolan i Stockholm ...	267
9.25:69 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	268
9.25:69 Nya professorer	268
9.25:69 Resursfördelning för grundutbildningen	269
9.25:69 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	269
9.25:70 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Operahögskolan i Stockholm	269
9.25:70 Resursfördelning för grundutbildningen	270
9.25:70 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	270
9.25:71 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Södertörns högskola.....	270
9.25:71 Mål för antalet examina i grundutbildningen.....	270

9.25:71 Nya professorer.....	270
9.25:71 Resursfördelning för grundutbildningen.....	271
9.25:71 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	271
9.25:72 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Teaterhögskolan i Stockholm.....	271
9.25:72 Resursfördelning för grundutbildningen.....	271
9.25:72 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	271
9.25:73 Anslagsutveckling för anslaget Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	272
9.25:73 Fördelning på anslagposter	272
9.25:73 Mål för antalet examina i grundutbildningen vid Chalmers tekniska högskola AB	273
9.25:73 Mål för antalet examina i forskarutbildningen	273
9.25:73 Resultat för forskarutbildningen.....	273
9.25:73 Nya professorer.....	273
9.25:73 Mål för antalet examina i grundutbildningen vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping.....	274
9.25:73 Mål för antalet examina i forskarutbildningen	274
9.25:73 Resultat för forskarutbildningen.....	275
9.25:73 Nya professorer.....	275
9.25:73 Mål för antalet examina i grundutbildningen vid Ersta Sköndal högskola	276
9.25:73 Mål för antalet examina i grundutbildningen vid Röda Korsets Högskola.....	277
9.25:73 Mål för antalet examina i grundutbildningen vid Sophiahemmet Högskola	277
9.25:73 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	278
9.25:74 Anslagsutvecklingen för anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	278
9.25:74 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	278
9.25:74 Fördelning på anslagposter	279
9.25:74 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	281
9.25:75 Anslagsutveckling för anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor.....	281
9.25:75 Fördelning på anslagposter	281
9.25:75 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	282
9.25:76 Anslagsutveckling för anslaget Ersättning för klinisk utbildning och forskning.....	282
9.25:76 Medicinsk utbildning och forskning.....	282
9.25:76 Odontologisk utbildning och forskning.....	282
9.25:76 Dimensionering av läkarutbildningen	283
9.25:76 Dimensionering av tandläkarutbildningen	283
9.25:76 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	283
9.25:77 Anslagsutveckling för anslaget Högskoleverket	283
9.25:77 Uppdragsverksamhet	283
9.25:77 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	285
9.25:78 Anslagsutveckling för Verket för högskoleservice.....	285
9.25:78 Uppdragsverksamhet	285
9.25:78 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.....	286
9.25:79 Anslagsutveckling för Centrala studiestödsnämnden m.m.	286
9.25:79 Offentlighetsrättslig verksamhet	286

9.25:79 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	287
9.25:80 Anslagsutveckling för Överklagandenämnden för studiestöd	287
9.25:80 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	288
9.25.81 Anslagsutveckling för Internationella programkontoret för utbildningsområdet	288
9.25:81 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	288
9.25:82 Anslagsutveckling för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet	289
9.25:82 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	289
9.25.83 Anslagsutveckling för Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	289
9.25.83 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	290
9.25:84 Anslagsutveckling för Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning	290
9.25:84 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	291
10.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	293
10.26:1 Anslagsutveckling för Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	317
10.26:1 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	317
Anslag 10.26:1 Fördelning på anslagposter	318
10.26:1 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	318
10.26:2 Anslagsutveckling för Vetenskapsrådet: Förvaltning	318
10.26:2 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	319
10.26:3 Anslagsutveckling för Rymdforskning	319
10.26:3 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	319
10.26:3 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	320
10.26:4 Anslagsutveckling för Institutet för rymdfysik	320
10.26:4 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	320
10.26:5 Anslagsutveckling för Kungl. biblioteket	320
10.26:5 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	321
10.26:6 Anslagsutveckling för Polarforskningssekretariatet	321
10.26:6 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	321
10.26:7 Anslagsutveckling för främjande och analys av forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU m.m.	322
10.26:7 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	322
10.26:8 Anslagsutveckling för SUNET	322
10.26:8 Uppdragsverksamhet	323
10.26:8 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	323
10.26:9 Anslagsutveckling för Centrala etikprövningsnämnden	323
10.26:9 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	323
10.26:10 Anslagsutveckling för Regionala etikprövningsnämnder	324
10.26:10 Avgiftsfinansierad verksamhet	324
10.26:10 Härledning av anslagsnivån 2005–2007	324
10.26:11 Anslagsutveckling för Särskilda utgifter för forskningsändamål	324
10.26 :11 Fördelning på anslagposter	325
10.26:11 Härledning av anslagsnivån 2006–2008	325

Diagramförteckning

4.1 Offentliga kostnader för utbildning som andel av BNP 2002.....	38
4.2 Privata kostnader för utbildningsinstitutioner som andel av BNP 2001	39
4.3 Företagens kostnader för personalutbildning som andel av de totala lönekostnaderna, 1999	39
4.4 Offentliga och privata kostnader per elev/student (EURO PPS) i olika utbildningsnivåer, 2001	39
4.5 Offentliga och privata kostnader för utbildningsinstitutioner per elev/student som andel av BNP per capita, 2001	40
4.6 Andel av befolkningen 18–24 år med endast grundskoleutbildning och som ej befinner sig i utbildning, 2004.....	40
4.7 Deltagande i utbildning (ISCED 16) i åldersgruppen 15–24 år, 2004	41
4.8 Kompetensutvecklingstimmar per 1000 arbetstimmar, 1999	41
5.1 Genomsnittligt meritvärde	89
5.2 Andel elever som ej nått målen.....	89
5.3 Andel behöriga elever till gymnasieskolan	90
5.4 Sent anlända elevers behörighet till gymnasieskolan	90
5.5 Andel elever med grundläggande behörighet till universitet och högskolor.....	93
5.6 Genomsnittlig betygspoäng.....	93
5.7 Andel med slutförd gymnasieutbildning	93
7.1 Nyantagna till forskarutbildningen 1999–2004 per vetenskapsområde.....	142
7.2 Andelen av registrerade höstterminerna 1997–2004 som läst på program som leder till yrkesexamen	146
7.3 Lärosätenas intäkter av uppdragsutbildning.....	161
8.1 Antal elever för vilka extra tillägg och inackorderingstillägg lämnades vid studier i Sverige	183
8.2 Andel studerande per målgrupp med rekryteringsbidrag 2004	184
8.3 Andel studiestödstagare på grundläggande nivå med studiemedel och rekryteringsbidrag, per bidragsnivå 2004.....	184
8.4 Andel studiestödstagare på gymnasial nivå med studiemedel och rekryteringsbidrag, per bidragsnivå 2004.....	184
8.5 Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel.....	186
8.6 Antal studiemedelstagare med merkostnadslån och tilläggs lån, eftergymnasiala studier	186
8.7 Antal studerande utomlands med studiemedel	187

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434) (avsnitt 2.1 och 7.1.9),
2. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 25:4 *Specialpedagogiska institutet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 8 000 000 kronor under 2007 och högst 5 000 000 kronor under 2008 (avsnitt 9.1.4),
3. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 008 528 000 kronor under 2007 och högst 483 030 000 kronor under perioden 2008–2011 (avsnitt 9.1.18),
4. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 25:20 *Utveckling av påbyggnadsutbildningar* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 140 456 000 kronor under 2007 och högst 2 545 000 kronor under perioden 2008–2011 (avsnitt 9.1.20),
5. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 25:74 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* besluta om
6. tilldelning av medel för stipendier på Svenska institutets område som medför utgifter på högst 3 000 000 kronor under 2007 (avsnitt 9.1.74),
6. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 2 800 000 000 kronor under 2007, högst 1 800 000 000 kronor under 2008, högst 940 000 000 kronor under 2009, högst 150 000 000 kronor under 2010 och högst 10 000 000 kronor under 2011 (avsnitt 10.8.1),
7. bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 26:3 *Rymdforskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 136 000 000 kronor under 2007, högst 135 000 000 kronor under 2008, högst 135 000 000 kronor under 2009, högst 135 000 000 kronor under 2010 och högst 135 000 000 kronor under 2011 (avsnitt 10.8.3),
8. för 2006 anvisar anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
25:1 Statens skolverk	Ramanslag	302 191
25:2 Myndigheten för skolutveckling	Ramanslag	95 711
25:3 Utveckling av skolväsande, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	Ramanslag	379 876
25:4 Specialpedagogiska institutet	Ramanslag	367 920
25:5 Specialskolemyndigheten	Ramanslag	254 429
25:6 Särskilda insatser på skolområdet	Ramanslag	295 388
25:7 Sameskolstyrelsen	Ramanslag	33 246
25:8 Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.	Ramanslag	3 660 000
25:9 Bidrag till personalförstärkningar i förskola	Ramanslag	2 000 000
25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	Ramanslag	1 000 000
25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	Ramanslag	139 461
25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	Ramanslag	95 533
25:13 Nationellt centrum för flexibelt lärande	Ramanslag	100 151
25:14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	Ramanslag	161 902
25:15 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet	Ramanslag	49 700
25:16 Statligt stöd för utbildning av vuxna	Ramanslag	1 781 258
25:17 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	Ramanslag	22 218
25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	Ramanslag	929 362
25:19 Valideringsdelegationen	Ramanslag	18 390
25:20 Utveckling av påbyggnadsutbildningar	Ramanslag	298 128
25:21 Uppsala universitet: Grundutbildning	Ramanslag	1 200 693
25:22 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	1 208 652
25:23 Lunds universitet: Grundutbildning	Ramanslag	1 601 215
25:24 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	1 227 032
25:25 Göteborgs universitet: Grundutbildning	Ramanslag	1 568 728
25:26 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	997 049
25:27 Stockholms universitet: Grundutbildning	Ramanslag	1 028 803
25:28 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	1 020 834
25:29 Umeå universitet: Grundutbildning	Ramanslag	1 085 988
25:30 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	701 427
25:31 Linköpings universitet: Grundutbildning	Ramanslag	1 186 040
25:32 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	488 961
25:33 Karolinska institutet: Grundutbildning	Ramanslag	586 293
25:34 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	783 715
25:35 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	Ramanslag	941 851
25:36 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	673 224
25:37 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	Ramanslag	619 077
25:38 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	259 073
25:39 Karlstads universitet: Grundutbildning	Ramanslag	520 068
25:40 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	154 726
25:41 Växjö universitet: Grundutbildning	Ramanslag	440 149
25:42 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	145 676
25:43 Örebro universitet: Grundutbildning	Ramanslag	588 130
25:44 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	162 268

25:45	Mittuniversitetet: Grundutbildning	Ramanslag	521 053
25:46	Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	165 524
25:47	Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning	Ramanslag	208 779
25:48	Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	67 194
25:49	Malmö högskola: Grundutbildning	Ramanslag	771 377
25:50	Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	78 396
25:51	Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	Ramanslag	439 641
25:52	Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	68 147
25:53	Mälardalens högskola: Grundutbildning	Ramanslag	560 197
25:54	Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning	Ramanslag	49 015
25:55	Danshögskolan: Grundutbildning	Ramanslag	47 243
25:56	Dramatiska institutet: Grundutbildning	Ramanslag	78 092
25:57	Gymnastik- och idrottshögskolan: Grundutbildning	Ramanslag	45 716
25:58	Högskolan i Borås: Grundutbildning	Ramanslag	377 685
25:59	Högskolan Dalarna: Grundutbildning	Ramanslag	357 695
25:60	Högskolan på Gotland: Grundutbildning	Ramanslag	114 972
25:61	Högskolan i Gävle: Grundutbildning	Ramanslag	376 458
25:62	Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	Ramanslag	297 080
25:63	Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	Ramanslag	316 664
25:64	Högskolan i Skövde: Grundutbildning	Ramanslag	290 212
25:65	Högskolan Väst: Grundutbildning	Ramanslag	284 957
25:66	Konstfack: Grundutbildning	Ramanslag	121 887
25:67	Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	Ramanslag	55 749
25:68	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	Ramanslag	127 387
25:69	Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	Ramanslag	428 762
25:70	Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	Ramanslag	17 182
25:71	Södertörns högskola: Grundutbildning	Ramanslag	311 404
25:72	Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	Ramanslag	27 665
25:73	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	Ramanslag	2 133 517
25:74	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	Ramanslag	559 010
25:75	Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	Ramanslag	371 249
25:76	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	Ramanslag	1 986 092
25:77	Högskoleverket	Ramanslag	147 817
25:78	Verket för högskoleservice	Ramanslag	14 786
25:79	Centrala studiestödsnämnden m.m.	Ramanslag	393 045
25:80	Överklagandenämnden för studiestöd	Ramanslag	12 205
25:81	Internationella programkontoret för utbildningsområdet	Ramanslag	43 867
25:82	Myndigheten för Sveriges nätuniversitet	Ramanslag	73 291
25:83	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	Ramanslag	31 947
25:84	Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning	Ramanslag	11 635
26:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	Ramanslag	2 763 498
26:2	Vetenskapsrådet: Förvaltning	Ramanslag	106 698
26:3	Rymdforskning	Ramanslag	161 899
26:4	Institutet för rymdfysik	Ramanslag	45 043
26:5	Kungl. biblioteket	Ramanslag	242 646
26:6	Polarforskningssektariatet	Ramanslag	25 526

26:7	Främjande och analys av forsknings- och utvecklingssamarbetet inom EU m.m.	Ramanslag	15 421
26:8	Sunet	Ramanslag	39 805
26:9	Centrala etikprövningsnämnden	Ramanslag	4 204
26:10	Regionala etikprövningsnämnder	Ramanslag	41 088
26:11	Särskilda utgifter för forskningsändamål	Ramanslag	108 316
Summa			47 113 274

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap
5 §¹

Högskolorna skall i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.

I högskolornas verksamhet skall jämställdhet mellan kvinnor och män alltid iakttas och främjas.

Högskolorna bör vidare i sin verksamhet främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden.

Högskolorna skall också aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

¹ Senaste lydelse 2001:1263.

3 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Storstadspolitik, Utbildningspolitik och Forskningspolitik. Utgiftsområdet avser förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skola, vuxnas lärande,

kvalificerad yrkesutbildning, högre utbildning och forskning samt myndigheter inom utbildningsområdet.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2004	Budget 2005 ¹	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008
Politikområde Forskningspolitik	3 249	3 322	3 166	3 554	3 856	4 487
Politikområde Storstadspolitik	93	0	50	0	0	0
Politikområde Utbildningspolitik	40 639	40 690	40 198	43 559	43 397	42 220
Totalt för utgiftsområde 16	43 981	44 013	43 413	47 113	47 253	46 707

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

**Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2006–2008.
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning**

Miljoner kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	43 868	43 868	43 868
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	771	1 540	2 381
Beslut	3 324	3 682	2 257
Övriga makroekonomiska förutsättningar	16	34	72
Volym	0	0	0
Överföring till/från andra utgiftsområden	-840	-1 843	-1 844
Övrigt	-26	-27	-28
Ny ramnivå	47 113	47 253	46 707

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Ramen för utgiftsområdet föreslås uppgå till 47 113 miljoner kronor 2006.

Förändringarna förklaras till stor del med satsningar inom högskolesektorn. Med anledning av utbyggnaden av antalet platser inom universitet och högskolor föreslås anslagen öka för grundutbildning med drygt 1 157 miljoner kronor 2006 och beräknas öka med ytterligare drygt 140 miljoner kronor 2007. Samtidigt görs en kvalitetssatsning inom grundutbildningen med 133 miljoner kronor 2006 och ytterligare 135 miljoner kronor 2007. Högskolesektorn tillförs även vissa medel för pensionskostnader för läkare med delad tjänst mellan stat och landsting.

Vidare ingår de ökade resurserna för forskningsändamål som redovisades i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, rskr 2004/05:289). För 2006 tillförs forskningsområdet medel om 500 miljoner kronor. För 2007 tillkommer ytterligare 500 miljoner kronor och för 2008 ytterligare 1 240 miljoner kronor. Delar av dessa forskningsmedel har även förts till utgiftsområdena 9, 17, 20, 23 och 24.

Bidraget till personalförstärkning i skola och fritidshem upphör som riktat statsbidrag efter vårterminen 2006. Bidraget som totalt omfattar 5 miljarder kronor per år övergår därmed helt till att bli en del av det generella statsbidraget till

kommunerna. Statsbidraget till personalförstärkning i förskola ökar 2006 från 1 till 2 miljarder kronor. Även 2007 föreslås bidraget omfatta 2 miljarder kronor. Därefter kommer även detta bidrag att inordnas i det generella statsbidraget.

De riktade statsbidraget till kommunerna för stöd för utbildning av vuxna har minskats med ca 148 miljoner kronor.

Som en del i regeringens åtgärds paket för att få ned arbetslösheten ökas antalet tillfälliga platser i den kvalificerade yrkesutbildningen med 1 000 platser 2006. Med anledning härav föreslås att anslaget förstärks med 120 miljoner kronor 2006 och beräknas öka med 90 miljoner kronor 2007 inkl. de nya platser som beslutades med anledning av den 2005 års ekonomiska vårpropositionen.

Staten har tagit över ansvaret från kommunerna av vissa påbyggnadsutbildningar inom vuxenutbildningen. Med anledning härav överförs 175 miljoner kronor 2006 från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna anslag 48:1 *Kommunalt utjämningsbidrag* till utgiftsområde 16 anslag 25:20 *Utveckling av påbyggnadsutbildningar*.

Inom anslaget för Centrala studiestödsnämnden finansieras utbildningskostnaderna för den så kallade kombinationsutbildningssatsningen. Denna satsning upphör vid utgången av 2005, vilket innebär att anslagsbehovet minskar med drygt 130 miljoner kronor 2006.

**Tabell 3.3 Ramnivå 2006 realekonomisk fördelning,
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning**

Miljoner kronor	
	2006
Transfereringar ¹	13 528
Verksamhetskostnader ²	32 771
Investeringar ³	814
Summa ramnivå	47 113

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfallet 2004 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

4 Utbildningspolitik

4.1 Omfattning

Politikområdet Utbildningspolitik har följande omfattning och behandlas i följande avsnitt:

- **Barn- och ungdomsutbildning – förskola, förskoleklass, skola och fritidshem**
förskoleverksamhet
förskoleklass
skolbarnsomsorg
grundskola
gymnasieskola
specialskola
särskola
sameskola
svensk skola i utlandet
- **Vuxnas lärande**
kommunal vuxenutbildning
statlig vuxenutbildning
vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux)
svenskundervisning för invandrare (sfi)
kvalificerad yrkesutbildning (KY)
folkbildning
viss kompletterande utbildning med enskilda huvudmän
- **Högskoleverksamhet**
universitet och högskolor (grundutbildning och forskning) inkl. Sveriges lantbruksuniversitet
enskilda utbildningsanordnare inom högre utbildning
- **Studiestödsverksamhet**

I politikområdet ingår även myndigheter inom skol-, studiestöds- och högskoleområdet samt medlemsavgifter till Unesco och verksamheten vid Svenska unescorådet.

De samlade kostnaderna inom politikområdet uppgår till knappt 237 miljarder, inklusive medel från kommuner och landsting. Av detta täcker anslagen under politikområdet ungefär 28 procent vilket hänger samman med att huvudmannskapet för den verksamhet som ingår i politikområdet delas mellan stat, kommun, landsting och enskilda huvudmän.

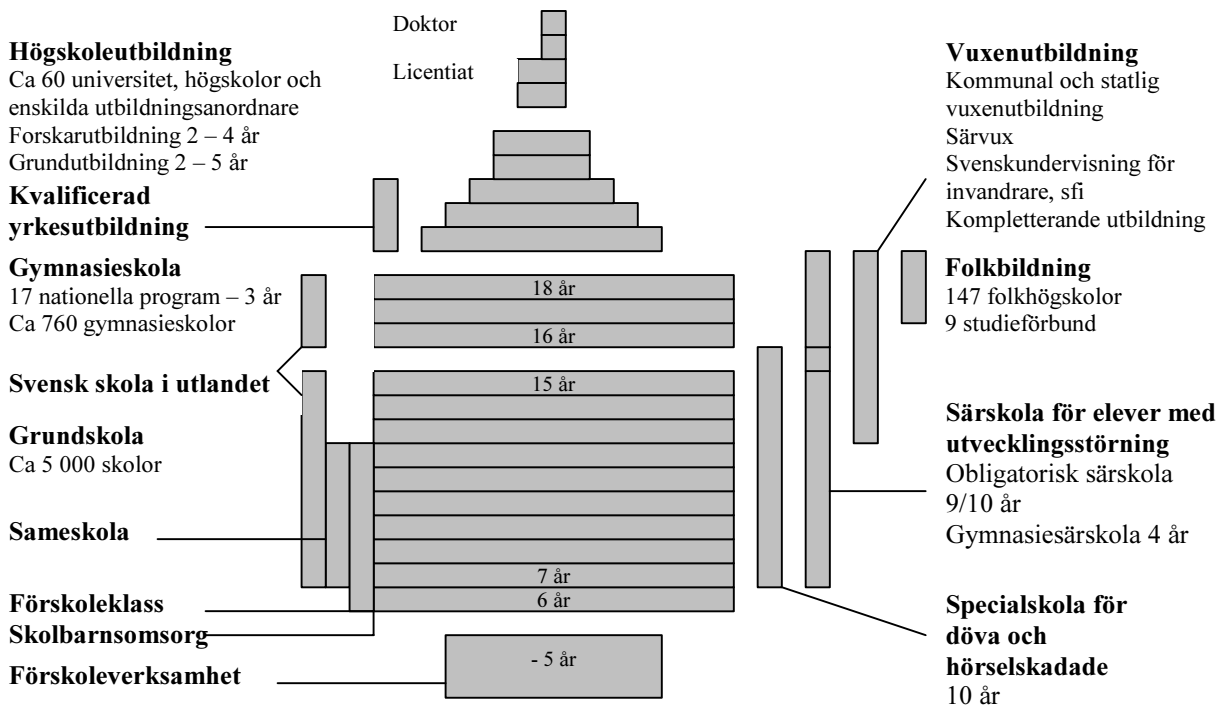
Kommunerna är huvudmän för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, förskoleklass, skola, särskola och viss vuxenutbildning (kommunal vuxenutbildning, särvux och sfi). Antalet fristående skolor fortsätter att öka inom skolväsendet. Staten är huvudman för specialskolan och sameskolan. Inom folkbildningen (folkhögskolor och studieförbund) är den enskilda verksamheten dominerande. Staten är huvudman för flertalet universitet och högskolor, men det finns även ett antal enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet.

Anslagen inom politikområdet finansierar studiestödet, huvudsakligen grundutbildningen vid universitet och högskolor samt till två tredjedelar de kvalificerade yrkesutbildningarna. Den statliga finansieringsandelen är lägre när det gäller förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning. Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och viss vuxenutbildning finansieras främst med kommunala skattemedel, men även via det generella statliga bidraget till kommunerna samt vissa riktade statsbidrag, t.ex. för maxtaxa i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Avgifter svarar för en del av finansieringen när det gäller studiecirklar inom folkbildningen, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen samt vissa myndigheter, men har i övrigt en högst begränsad andel. Forskning och forskarutbildning vid

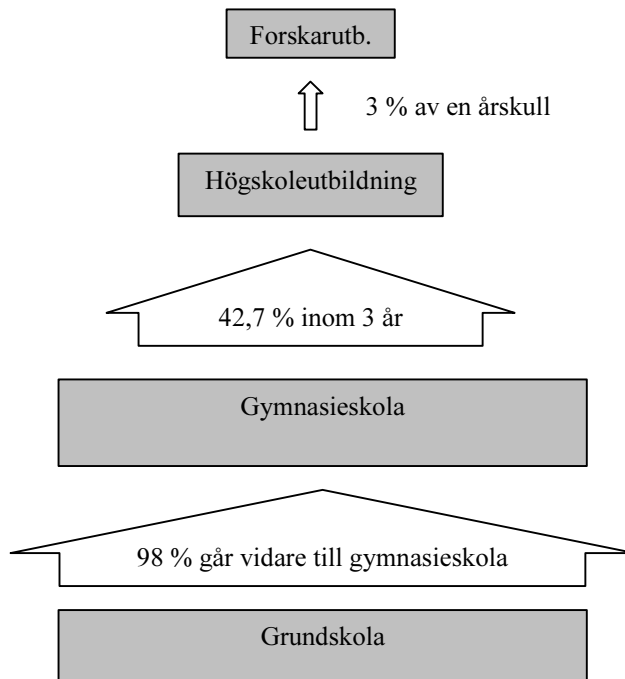
universitet och högskolor finansieras av anslagsmedel och externa medel såsom medel från forskningsråd och forskningsstiftelser samt EU-medel och medel från andra externa finansiärer.

Nedanstående figur ger en översikt över politikområdet.

SVERIGES UTBILDNINGSSYSTEM 2005

Övergångar mellan utbildningsformer 2004

Tabell 4.1 Antal barn och studerande 1999–2004, 1 000-tal¹

	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04
Barnomsorg ²	720	705	701	730	734	724
Förskoleklass	111	107	108	100	94	89
Grundskola	1010	1035	1052	1059	1057	1024
Gymnasieskola	309	306	305	311	323	348
Utländsskola	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4
Särskola	16	17	19	20	20	21
Specialskola	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7
Sameskola ³	0,18	0,19	0,18	0,17	0,17	0,17
Sfi ⁴	35	34	37	40	44	46
Särvux ⁴	4	4	4,3	4,4	4,5	4,5
Kommunal vuxenutbildning ⁵	232	213	195	192	155	146
CFL ⁴	-	-	10,6	8,6	6,8	6
Folkbildning ⁵	30	30	32	31	31	30
KY ⁶	12,8	14,2	15,1	15,5	17,6	20,8
Grundläggande högskoleutbildning ⁷	251	257	268	287	300	303
Forskarutbildning ⁸	18	18	18	18	19	19

¹ Merparten av uppgifterna avser läsår. Heltidsekvivalenter om inte annat anges.

² Inkl. förskola, familjedaghem, fritidshem och öppna verksamheter. Hel- och deltidsskrivna barn.

³ Inkl. förskoleklass.

⁴ Ej helårsstuderande.

⁵ Helårsstuderande. Antalet individer som deltagit i studiecirkel är minst 1,5 milj.

⁶ Avser antal studerande per år.

⁷ Helårsstudent i grundutbildning exkl. uppdragsutbildning.

⁸ Antal minst 10 procent aktiva under höstterminen.

Tabell 4.2 Offentliga kostnader budgetår 1999–2004, Mdr SEK¹

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Barnomsorg ²	39,1	39,8	40,9	44,0	46,5	48,1
Förskoleklass	3,6	3,8	3,9	3,7	3,9	3,8
Grundskola	53,6	57,6	61,9	68,0	70,4	72
Gymnasieskola ⁵	22,0	22,4	23,9	25,5	26,9	28,3
Utländsskola	0,10	0,13	0,14	0,18	0,16	0,16
Särskola	3,5	3,8	4,3	4,8	5,1	5,5
Specialskola	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Vuxenutbildning ⁷	6,9	7,3	7,2	6,9	5,7	5,4
Folkbildning ³	6,3	6,0	6,2	6,5	6,5	6,9
KY	0,6	0,7	0,7	0,6	0,7	0,8
Universitet och högskolor ⁴	34,3	36,5	38,2	41,5	43,7	44,7
Studiestöd ⁵	19,7	19,7	19,1	20,7	19,8	20,8

¹ Kostnader exkl. studiestöd. Studiestöd särredovisas.

² Inkl. förskola, familjedaghem, fritidshem och öppna verksamheter. Nettokostnad exkl. avgifter.

³ Summa för folkhögskolor och studieförbund

⁴ Inkl. forskning.

⁵ Inkl. kostnaderna för räntesubventioner, avskrivningar och pensionsavgifter.

⁶ Inkl. skolskjuts, reseersättning och inackordering.

⁷ Inkluderar sfi, särvux, kommunal vuxenutbildning och CFL.

Tabell 4.3 Andel kvinnor 1999–2004, lärare och elever, procent

	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04
Barnomsorgs-personal ¹	92	94	94	94	94	94
Lärare i grundskolan	74	74	73	73	73	74
Lärare i särskolan	75	76	76	75	75	75
Lärare i gymnasieskolan	48	48	48	48	48	48
Lärare i vuxenutbildning	61	60	60	62	64	61
Lärare i högskolan	35	35	36	37	38	40
Professorer	12	13	14	14	15	
Studerande i KY	46	47	46	46	47	50
Studerande i vuxenutbildning	66	66	66	65	65	65
Studerande i grundläggande högskoleutbildning	59	59	60	60	60	60
Forskarstuderande	43	44	45	46	47	47

¹ Inkl. förskola, familjedaghem, fritidshem och öppna verksamheter.

Tabell 4.4 Antal lärare¹ 1999–2004, 1000-tal

	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04
Barnomsorgs-personal ²	79,0	78,0	78,7	82,8	113,1 ⁴	92,2
Förskoleklass	9,2	8,3	8,4	8,1	7,5	11,8
Grundskola	76,5	78,4	80,2	82,3	83,4	95,8
Gymnasieskola	23,5	23,7	24,2	25,3	26,3	33,2
Sär-, special-skola ³	4,0	4,3	4,7	4,7	4,8	4,8
Vuxenutbildning	10,0	9,5	8,5	8,2	7,5	7,2
Folkbildning	2,4	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4
Universitet och högskolor	15,3	15,8	16,8	17,5	18,2	18,2

¹ Omräknat till heltidsekvivalenter.

² Inkl. förskola, familjedaghem, fritidshem och öppna verksamheter.

³ För svenska skolor i utlandet finns inte uppgifter om helårslärare.

⁴ Avser antal anställda som arbetar med barn. Tidigare är redovisas antalet årsarbetare.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.5 Utgiftsutveckling inom politikområdet
Miljoner kronor

	Utfall 2004	Budget 2005 ¹	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008
<i>Anslag inom utgiftsområde 15</i>						
25:1 Studiehjälp m.m.	3 195,5	3 289,9	3 308,7	3 464,6	3 588,3	3 672,5
25:2 Studiemedel m.m.	10 395,8	10 255,1	9 319,3	11 791,9	12 255,2	12 421,7
25:3 Studiemedelsröntor m.m.	5 716,9	5 343,7	5 624,5	5 079,6	4 880,3	5 367,7
25:4 Rekryteringsbidrag	1 391,7	1 805,8	1 482,7	1 641,8	1 659,3	1 617,9
25:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	43,5	61,5	49,6	61,2	61,2	61,2
25:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	26,9	28,1	27,1	28,1	28,1	28,1
25:7 Bidrag till vissa organisationer m.m.	62,6	63,8	62,9	63,4	63,4	63,4
2003 15 25:5 Vuxenstudiestöd m.m.	0,0	-	0,1	-	-	-
Totalt för utgiftsområde 15	20 832,9	20 847,9	19 875,0	22 130,5	22 535,7	23 232,5
<i>Anslag inom utgiftsområde 16</i>						
25:1 Statens skolverk	299,8	298,2	318,3	302,2	307,3	313,0
25:2 Myndigheten för skolutveckling	93,0	96,3	95,3	95,7	97,2	98,9
25:3 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	244,0	208,8	284,0	379,9	395,3	243,0
25:4 Specialpedagogiska institutet	324,9	350,2	333,5	367,9	373,7	380,1
25:5 Specialskolemyndigheten	239,5	245,6	240,2	254,4	257,9	261,6
25:6 Särskilda insatser på skolområdet	266,6	281,4	276,2	295,4	306,3	317,9
25:7 Sameskolstyrelsen	30,5	32,8	35,1	33,2	33,8	34,5
25:8 Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.	3 659,1	3 660,0	3 659,5	3 660,0	3 660,0	3 660,0
25:9 Bidrag till personalförstärkningar i förskola		1 000,0	666,2	2 000,0	2 000,0	0,0
25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	3 388,3	1 500,0	1 160,4	1 000,0	0,0	0,0
25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	130,8	133,5	129,8	139,5	143,3	147,7
25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	77,5	92,8	85,2	95,5	97,6	100,0
25:13 Nationellt centrum för flexibelt lärande	104,5	99,0	91,5	100,2	102,0	104,0
25:14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	154,2	157,3	145,8	161,9	166,7	171,2
25:15 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet	49,1	50,0	49,3	49,7	49,7	49,7
25:16 Statligt stöd för utbildning av vuxna	1 797,1	1 916,8	2 337,0	1 781,3	1 847,2	1 917,4
25:17 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	19,5	18,9	18,3	22,2	22,6	19,9
25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	742,0	823,2	783,2	929,4	916,8	865,6
25:19 Valideringsdelegationen	8,3	15,3	15,1	18,4	18,8	16,1
25:20 Utveckling av påbyggnadsutbildningar		125,0	123,3	298,1	296,8	296,8
25:21 Uppsala universitet: Grundutbildning	1 135,8	1 137,3	1 135,2	1 200,7	1 233,4	1 259,3
25:22 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	1 174,0	1 186,0	1 178,8	1 208,7	1 237,5	1 293,9
25:23 Lunds universitet: Grundutbildning	1 455,3	1 477,2	1 466,1	1 601,2	1 654,7	1 689,5
25:24 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	1 192,1	1 204,3	1 197,0	1 227,0	1 255,2	1 313,1
25:25 Göteborgs universitet: Grundutbildning	1 400,1	1 439,7	1 429,0	1 568,7	1 621,2	1 655,3
25:26 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	971,1	981,0	975,1	997,0	1 020,7	1 069,0

	Utfall 2004	Budget 2005 ¹	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008
25:27 Stockholms universitet: Grundutbildning	893,2	916,7	909,8	1 028,8	1 067,3	1 089,7
25:28 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	989,8	1 003,3	997,3	1 020,8	1 045,0	1 093,2
25:29 Umeå universitet: Grundutbildning	1 020,8	1 020,9	1 057,8	1 086,0	1 120,2	1 143,8
25:30 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	680,5	687,4	683,3	701,4	719,3	760,7
25:31 Linköpings universitet: Grundutbildning	1 090,9	1 116,5	1 108,2	1 186,0	1 232,6	1 258,5
25:32 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	473,3	478,1	475,2	489,0	502,7	539,5
25:33 Karolinska institutet: Grundutbildning	544,6	557,5	553,4	586,3	611,2	624,0
25:34 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	760,7	768,5	763,9	783,7	803,2	842,0
25:35 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	877,2	893,0	886,8	941,9	970,7	991,1
25:36 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	652,2	659,6	655,7	673,2	690,6	725,3
25:37 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	578,7	564,4	579,5	619,1	647,3	661,0
25:38 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	242,6	252,0	250,6	259,1	264,3	276,2
25:39 Karlstads universitet: Grundutbildning	469,6	451,9	448,5	520,1	534,1	545,4
25:40 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	145,7	152,2	151,3	154,7	165,8	173,6
25:41 Växjö universitet: Grundutbildning	407,7	386,4	383,5	440,1	452,1	461,6
25:42 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning	141,8	143,2	142,4	145,7	152,6	162,9
25:43 Örebro universitet: Grundutbildning	521,9	531,0	527,1	588,1	610,7	623,6
25:44 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	158,0	159,6	158,6	162,3	173,7	180,4
25:45 Mittuniversitetet: Grundutbildning	496,0	466,7	473,8	521,1	544,9	556,4
25:46 Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	122,0	163,2	162,4	165,5	168,8	172,3
25:47 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning	194,3	202,9	203,5	208,8	231,7	236,6
25:48 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning	63,3	64,0	63,6	67,2	73,8	76,8
25:49 Malmö högskola: Grundutbildning	630,5	681,0	676,0	771,4	809,0	826,0
25:50 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	74,2	75,0	74,5	78,4	86,2	88,0
25:51 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	368,8	383,1	380,2	439,6	458,8	468,4
25:52 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning	64,2	64,9	64,5	68,1	74,7	77,8
25:53 Mälardalens högskola: Grundutbildning	530,1	517,6	524,1	560,2	575,2	587,4
25:54 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning	45,6	46,0	45,8	49,0	51,4	62,2
25:55 Danshögskolan: Grundutbildning	27,8	35,1	34,9	47,2	48,2	49,2
25:56 Dramatiska institutet: Grundutbildning	75,7	76,5	75,9	78,1	79,6	81,3
25:57 Gymnastik- och idrotthögskolan: Grundutbildning	44,3	44,8	44,4	45,7	46,6	47,6
25:58 Högskolan i Borås: Grundutbildning	324,1	334,1	331,6	377,7	387,3	395,5
25:59 Högskolan Dalarna: Grundutbildning	305,5	320,8	329,8	357,7	367,0	374,7
25:60 Högskolan på Gotland: Grundutbildning	93,9	91,9	94,3	115,0	118,4	120,9
25:61 Högskolan i Gävle: Grundutbildning	333,0	334,6	332,1	376,5	391,0	399,2

	Utfall 2004	Budget 2005 ¹	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008
25:62 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	259,0	261,0	259,1	297,1	305,6	312,1
25:63 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	298,2	291,2	289,0	316,7	324,9	331,7
25:64 Högskolan i Skövde: Grundutbildning	235,2	247,3	245,4	290,2	298,3	304,6
25:65 Högskolan Väst: Grundutbildning	243,2	246,7	244,8	285,0	292,6	298,7
25:66 Konstfack: Grundutbildning	118,2	119,4	118,5	121,9	124,3	126,9
25:67 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	54,1	54,6	54,2	55,7	56,8	58,0
25:68 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	123,7	124,9	124,0	127,4	129,9	132,6
25:69 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	393,8	401,5	398,5	428,8	438,6	447,8
25:70 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	16,7	16,8	16,7	17,2	17,5	17,9
25:71 Södertörns högskola: Grundutbildning	271,8	251,4	249,5	311,4	320,7	327,4
25:72 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	26,8	27,1	26,9	27,7	28,2	28,8
25:73 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	1 842,3	2 012,4	1 980,7	2 133,5	2 208,7	2 270,0
25:74 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	495,6	307,0	285,5	559,0	286,4	251,3
25:75 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	348,4	355,6	350,9	371,2	394,4	425,9
25:76 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	1 780,5	1 934,7	1 934,7	1 986,1	2 037,2	2 080,0
25:77 Högskoleverket	181,8	187,9	185,4	147,8	160,6	163,6
25:78 Verket för högskoleservice	14,5	14,2	14,0	14,8	15,1	15,4
25:79 Centrala studiestödsnämnden m.m.	378,2	505,5	401,8	393,0	399,5	406,7
25:80 Överklagandenämnden för studiestöd	10,9	10,8	10,7	12,2	12,4	12,6
25:81 Internationella programkontoret för utbildningsområdet	42,3	46,1	45,5	43,9	44,9	46,0
25:82 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet	32,1	32,0	31,6	73,3	64,6	66,1
25:83 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	26,0	34,8	26,2	31,9	32,7	33,4
25:84 Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning	9,1	9,2	8,6	11,6	11,8	12,1
2005 16 25:5 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder	21,6	23,3	23,0	-	-	-
2002 16 25:4 Program för IT i skolan	15,4	-	0,0	-	-	-
Totalt för utgiftsområde 16	40 639,1	40 690,4	40 197,7	43 559,1	43 397,4	42 219,9
<i>Anslag inom utgiftsområde 17</i>						
25:1 Bidrag till folkbildningen	2 601,2	2 636,7	2 616,9	2 688,6	2 749,8	2 824,0
25:2 Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen	72,8	79,0	77,9	79,4	81,1	82,9
25:3 Bidrag till kontaktutbildning	12,6	14,2	14,0	14,5	15,7	15,8
2003 17 25:4 Folkbildningsinsatser för folkomröstning om införande av euron		-		-	-	-
Totalt för utgiftsområde 17	2 686,6	2 729,8	2 708,9	2 782,6	2 846,5	2 922,7
<i>Anslag inom utgiftsområde 23</i>						
25:1 Sveriges lantbruksuniversitet	1 289,5	1 356,2	1 338,0	1 382,0	1 410,3	1 455,5
Totalt för utgiftsområde 23	1 289,5	1 356,2	1 338,0	1 382,0	1 410,3	1 455,5
Totalt för politikområde Utbildningspolitik	65 448,1	65 624,4	64 119,5	69 854,2	70 189,9	69 830,6

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006

4.3 Mål

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1) som mål för utbildningspolitiken att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Detta mål har godkänts av riksdagen (bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99). Regeringen anser att detta mål skall ligga fast.

Dessutom finns integrationspolitiska mål för skolor i ett särskilt avsnitt under 5.1.6 samt en bedömning av måluppfyllelsen.

4.4 Insatser

4.4.1 Insatser inom politikområdet

Huvudmannaskap och finansieringsformer som statliga insatser varierar mellan olika verksamheter inom politikområdet. Styrmedel och insatser består av:

- *Statlig finansiering.* Totalt uppgår den direkta statliga finansieringen inom politikområdet till ca 28 procent av driftskostnaderna, vilket innebär att detta inte är den dominerande styrformen. Anslagen avser studiestöd, statlig verksamhet samt bidrag till kommunal och enskild verksamhet. Anslagen till grundläggande högskoleutbildning är huvudsakligen prestationsrelaterade. Anslag utgår inte bara till löpande verksamhet utan används också som kompletterande finansiering för att förändra, utveckla, förnya och komplettera den befintliga verksamheten. Exempel på detta är det riktade stödet för utbildning av vuxna, kompetensutveckling för lärare, mactaxa och allmän förskola samt bidrag till personalförstärkningar i förskola, skola och fritidshem.
- *Reglering och uppställande av mål.* För hela politikområdet, utom för folkbildningen, fastställs mål och regler i lagar och andra författningar. Vidare ingår mål för de statliga myndigheternas verksamhet. För folkbildningen fastställer staten endast syften för statsbidraget, medan mål och regler fastställs inom folkbildningsverksamheten. För förskoleverk-

samhet, skolbarnsomsorg, skola och kommunernas vuxenutbildning gäller skollagen (1985:1100), olika skolformsförfordningar och läroplaner. För kvalificerad yrkesutbildning gäller lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning och förordningen (2001:1131) om kvalificerad yrkesutbildning. För universitet och högskolor gäller främst högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100) samt för studiestödsområdet främst studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655). Dessa lagar, förordningar och läroplaner är också i stor utsträckning giltiga för den enskilda verksamheten på respektive område. På högskoleområdet finns en särskild lag för enskilda utbildningsanordnare, lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina och för Sveriges lantbruksuniversitet förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet.

- *Uppföljning.* De centrala myndigheterna Statens skolverk, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Högskoleverket och Centrala studiestödsnämnden har uppföljnings- och statistikansvar på sina respektive områden. Statistiska centralbyrån svarar för gemensam utbildningsstatistik.
- *Utvärdering, kvalitetssäkring och granskning.* De ovannämnda centrala myndigheterna har samtliga ett utvärderingsansvar på sina respektive områden och genomför omfattande utvärderingsprogram. Arbete med kvalitetssäkring, kvalitetsredovisning och kvalitetsutveckling pågår inom kommuner, skolor och högskolor. Skolor och kommuner skall årligen upprätta kvalitetsredovisningar. Statens skolverk genomför regelbundet inspektion av varje kommun avseende förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning. Folkbildningsrådet svarar för kontinuerlig utvärdering av folkbildningen och staten har 1994 och 2001 tagit initiativ till statliga utvärderingar av denna verksamhet. Universitet och högskolors kvalitetsarbete är ett åliggande enligt högskolelagen. Arbetet följs upp av Högskoleverket som löpande granskar ämnen och program vid alla universitet och högskolor. Högskoleverket beslutar också om examenstillstånd inom

grundläggande högskoleutbildning för den statliga högskolan. Dessutom genomför verket nationella utvärderingar som kan vara inriktade på särskilda aspekter.

- *Tillsyn.* Tillsynen inom politikområdet utövas av de centrala myndigheterna. Kommunerna utövar även kontroll över sin egen verksamhet samt tillsyn över enskilda förskolor och fritidshem.
- *Utvecklingsinsatser.* I syfte att uppnå ökad målpuppfyllelse och likvärdig utbildning skall Myndigheten för skolutveckling stimulera och driva på utvecklingen i förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen, förskoleklassen, skolan och av vuxnas lärande. Även Nationellt centrum för flexibelt lärande har i uppgift att bedriva utvecklingsarbete. Beträffande högre utbildning och forskning bedrivs ett kontinuerligt utvecklingsarbete vid universiteten och högskolorna. Därutöver vidgas uppgifterna för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet fr.o.m. den 1 januari 2006 till att omfatta även stöd till breddad rekrytering och pedagogisk utveckling.
- *Internationellt samarbete.* Det internationella samarbetet på det utbildningspolitiska området är en viktig del av de statliga insatserna.

Statliga insatser beskrivs närmare under respektive avsnitt för barn- och ungdomsutbildning, vuxnas lärande, högskoleverksamhet samt studiestödsverksamhet.

Internationellt samarbete

Internationellt samarbete är av stor vikt för utvecklingen av det svenska utbildningssystemet. Det internationella samarbetet syftar till att stärka kvaliteten i utbildningen samt att främja möjligheter till studier och arbete på olika platser i världen. Därigenom förvärvas även kunskap om och förståelse för andra länder och kulturer samtidigt som det ger möjligheter att skapa kontakter som kan komma både individ och samhälle till godo. Regeringens mål är att öka rörlighet och internationellt utbyte inom alla delar av utbildningssystemet för såväl elever och studenter som lärare och utbildare. Ökade kontaktytor mot omvärlden, stöd till utbildnings- och forskningsinstitutioner och insatser för internationa-

lisering förväntas bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Detta är ett övergripande mål för Sveriges politik för global utveckling.

Det svenska studiemedelssystemet, förbättrade möjligheter till erkännande av studier utomlands samt vårt deltagande i EU:s och andra aktörers utbildnings- och utbytesprogram har vidgat möjligheterna för den enskilde att studera utomlands. Många skolor och lärosäten har etablerat internationella kontakter och antalet utländska studenter i Sverige har ökat. Lärosätena måste klara den globala konkurrensen när det gäller att attrahera utländska studenter och har som målsättning att erbjuda internationellt attraktiva utbildningar. Det är viktigt att erfarenheter av såväl student- som lärarutbyten tillvaratas.

I Bolognaprocessen samarbetar nu 45 europeiska stater för att stärka den högre utbildningen i Europa och göra ländernas system mer jämförbara. Prioriterade frågor är bl.a. kvalitets-säkring, ömsesidigt erkännande av examina och studieperioder samt genomförandet av ett system med tre nivåer inom den högre utbildningen.

EU

Den europeiska kommissionen antog i juli 2004 ett förslag att EU:s interna utbildningssamarbete för perioden 2007–2013 förs samman till ett integrerat utbildningsprogram för livslångt lärande. Kommissionens förslag om budget och verksamhet för programmet är för närvarande under beredning och är ännu inte beslutat.

Det nya programmet Erasmus Mundus har startat. Programmet, som genomförs 2004–2008 och har en total budget om 230 miljoner euro, skall bidra till ökat intresse bland både inom- och utomeuropeiska studenter för studier vid olika europeiska lärosäten. Programmet ger stöd till universitet och högskolor för gemensam utveckling av masterutbildningar och stipendier till tredjelandsstudenter samt resurser för viss institutionssamverkan med tredje land. Inom ramen för EU-samarbetet har flera viktiga mål och ramverk antagits för att säkerställa kvalitet, förbättrad tillgänglighet och ökad öppenhet mot omvärlden.

Inom Köpenhamnsprocessen, där 32 europeiska länder deltar, bedrivs fortsatt arbete för att höja kvaliteten i yrkesutbildningen och främja internationell rörlighet för yrkesutbildade.

Arbetet med de gemensamma framtidsmålen för utbildningssystemen som antagits inom Lissabonstrategin, en process som går under benämningen ”Utbildning 2010”, har intensifierats och utvecklats. Under hösten genomförs informationsinsatser om Utbildning 2010, bl.a. regionala konferenser. I april 2005 lämnade Sverige tillsammans med övriga medlemsländer en rapport till Europeiska rådet om genomförandet av arbetsprogrammet. Hur Sverige förhåller sig till målen redovisas särskilt under avsnitt 4.5 Resultatredovisning för politikområdet Utbildningspolitik. En samlad redovisning på europeisk nivå skall lämnas av EU-kommissionen till Europeiska rådet i mars 2006.

OECD

OECD spelar en viktig roll när det gäller analys och diskussion av utbildningspolitik. Organisationen bidrar bl.a. med jämförande statistik och översyner av utbildningssystemen i medlemsländerna. Den utbildningspolitiska diskussionen på nationell nivå påverkas av de rapporter och analyser som OECD publicerar. PISA (Programme for International Student Assessment), som vart tredje år presenterar jämförande indikatorer på 15-åringars kunskaper i matematik, naturkunskap och läsning, har fått ett stort genomslag i Sverige.

Sverige har bl.a. medverkat i en tematisk översyn av likvärdigheten i den svenska skolan. Översynen har främst inriktats på vilken betydelse sociala och ekonomiska faktorer, kön samt den etniska bakgrunden har för skolgången.

Under 2004 har Sverige deltagit i OECD:s tematiska studie ”Family-friendly policies”. Översynen har genomförts i samarbete mellan Utbildnings- och kulturdepartementet och Socialdepartementet.

Sverige arrangerade i mars 2005 den avslutande konferensen inom ramen för den tematiska översynen av vuxnas lärande. Vid konferensen deltog drygt hundra experter och beslutsfattare från i stort sett alla medlemsländer i OECD. OECD har nyligen publicerat en syntesrapport för projektet.

Inom högskoleområdet deltar Sverige aktivt i ett arbete mellan OECD och Unesco i syfte att skapa gemensamma riktlinjer för kvalitetssäkring av den högre utbildningen i de båda organisationernas medlemsländer. Avsikten är att riktlinjerna skall börja tillämpas under 2006.

Sverige deltar också i en tematisk OECD-studie av eftergymnasial utbildning.

Utöver dessa projekt deltar Karlstads universitet och det s.k. Öresundsuniversitetet i OECD-projektet ”Supporting the contribution of Higher Education Institutions to Regional Development”.

Nordiska ministerrådet

Det övergripande målet för det nordiska samarbetet är att göra Norden till en föregångsregion för utveckling av mänskliga resurser. Detta skall ske genom erfarenhetsutbyte och utvecklingssamarbete samt genom att samarbetet koncentreras till områden som stärker nationell utveckling och är nyttigt ur ett resursperspektiv. Samarbetet skall utvecklas genom sektoriella handlingsplaner, nordiska avtal, mobilitetsprogram och tidsbegränsade projekt. Det nordiska samarbetet skall även tjäna som bas för samråd och erfarenhetsutbyte inför ländernas deltagande i annat internationellt samarbete.

Under 2004 ägnades bl.a. arbetet inom det nordiska utbildnings- och forskningsområdet till att etablera ett närmare samarbete mellan Nordiska ministerrådet och de tre baltiska staterna. Det arbetet fortsätter under 2005.

Unesco

Under 2005 inleddes FN:s årtionde för utbildning för hållbar utveckling. Unesco har fått uppgiften att vara sammanhållande. Unescosekretariatet i Paris har tagit fram ett förslag till genomförandeschema för årtiondet som ger förslag till aktiviteter i medlemsländerna. För Svenska unescorådet är arbetet med utbildning för hållbar utveckling en av de viktigaste frågorna.

Under 2005 firar FN och Unesco 60 år vilket uppmärksammas i Sverige. Svenska unescorådet arbetar med att informera om Unescos verksamhet och är rådgivande åt regeringen.

Utbildning för hållbar utveckling

Utbildning är en nyckelfaktor för hållbar utveckling. I enlighet med förslag av världstoppmötet i Johannesburg 2002 om hållbar utveckling förklarade FN:s generalförsamling i december 2002 perioden 2005–2014 som ett årtionde för utbildning för hållbar utveckling. Unesco fick i uppgift att leda arbetet och har utarbetat rekommendationer till medlemsländernas regeringar. Dessa rekommendationer handlar om hur utbildning för hållbar utveckling skall kunna integreras i utbildningspolitiken och få genomslag på alla ut-

bildningsnivåer. Beslutet om ett årtionde för utbildning för hållbar utveckling uttrycker det internationella samfundets förväntningar på medlemsstaterna att ta frågan om utbildning för hållbar utveckling på största allvar. I den svenska strategin för hållbar utveckling fastslår regeringen att perspektivet hållbar utveckling skall genomsyra all svensk utbildning från förskolan till högskolan och inom vuxenutbildningen liksom inom folkbildningen. Regeringens ambition är att Sverige skall vara ett föregångsland inom arbetet för hållbar utveckling. Hållbar utveckling utgör ett övergripande mål för svensk politik. Sverige har på internationell nivå varit ledande i att driva frågan i exempelvis Östersjöområdet, Baltic 21 och FN:s region Europa. Den 1 juli 2005 lämnade Sverige över rollen som internationell samordnare i Baltic 21E till Finland. Vid ett möte i Vilnius i mars 2005 antog utbildnings- och miljöministrarna eller deras representanter i de 55 medlemsländerna inom UNECE (UN Economic Commission for Europe) en strategi för utbildning för hållbar utveckling. Genomförandet av denna skall kopplas samman med arbetet inom Baltic 21.

Kommittén för utbildning för hållbar utveckling lämnade i november 2004 i sitt betänkande Att lära för hållbar utveckling (SOU 2004:104) sina överväganden och förslag med syftet att stärka förutsättningarna för utbildning för hållbar utveckling.

Lanseringen i Sverige av FN:s årtionde för utbildning för hållbar utveckling inleddes i december 2004 genom ett seminarium som anordnades av Utbildningsdepartementet i samarbete med Svenska unescorådet. Ett andra seminarium anordnades i april 2005 av Utbildnings- och kulturdepartementet tillsammans med Närings- samt Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet med syftet att stärka samarbetet kring hållbar utveckling mellan näringslivet och högskolan.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2006 en ändring av högskolelagen (1992:1434) 1 kap. 5 §. Syftet med denna ändring är att det tydligt skall framgå att högskolorna i sin verksamhet skall främja hållbar utveckling.

4.4.2 Insatser utanför politikområdet

Politikområdet Utbildningspolitik har ett nära samband med andra politikområden. Den största delen av verksamheterna inom politikområdet

Utbildningspolitik bedrivs av kommunerna. Det gäller förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, skola och kommunernas vuxenutbildning. Verksamheterna finansieras främst med kommunala skatteintäkter och generella statsbidrag under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna.

Verksamheten inom universitet och högskolor finansieras inte enbart från politikområdet Utbildningspolitik utan också med medel från politikområdet Forskningspolitik och från andra forskningsfinansiärer. Utbildning bedrivs inte bara inom ramen för detta politikområde utan också i form av personalutbildning, kompetensutveckling i arbetslivet och arbetsmarknadsutbildning inom politikområdet Arbetsmarknad och i andra sammanhang.

4.5 Resultatredovisning

4.5.1 Svensk utbildning i internationell jämförelse - mot de gemensamma målen för år 2010

De gemensamma utbildningsmålen

EU-kommissionen har i en skrivelse, slutligt daterad den 14 februari 2005, *Modernisation of the Education and Training Systems Towards the 2010 Common Goals*, bett medlemsländerna om underlag för den rapport som den avser lägga fram för Europeiska rådet våren 2006. Den svenska rapporteringen följer EU-kommissionens riktlinjer och behandlar strategiska delar i målarbetet.

Baserad på EU-indikatorerna görs i följande avsnitt en belysning av svensk utbildning ur ett internationellt jämförande perspektiv. Fokus är dels på resurser i form av investeringar, dels på det livslånga lärandet.

Investeringar, effektivitet och kvalitet

Investering i utbildning utgör en prioriterad angelägenhet för den europeiska unionen i strävan att bli "världens mest konkurrenskraftiga och kunskapsbaserade ekonomi". Det positiva sambandet mellan utbildningsinvesteringar och ekonomisk tillväxt är befast vetenskapligt. Dessutom bidrar utbildning till högre livskvalitet,

starkare social sammanhållning och högre arbetskraftsdeltagande och därmed lägre sociala kostnader.

Det svenska utbildningssystemet har höga offentliga investeringar och ambitiösa mål och visar i internationell jämförelse en hög målfyllnelse i förhållande till de mål som satts upp på gemensam europeisk nivå. Exempelvis är de mål som rör det livslånga lärandet inom EU:s sysselsättningsstrategi redan uppnådda (se nedan under avsnittet EU-indikatorerna inom livslångt lärande).

Att använda utbildningsresurserna på bästa sätt så att högsta möjliga kvalitet och resultat uppnås för varje investerat belopp är ett centralt mål. De indikatorer som för närvarande finns tillgängliga på EU-nivå mäter enbart insatser. Indikatorer som mäter i vilken utsträckning som resurserna används på bästa sätt är under utveckling. Här redovisas därför bara indikatorer som mäter insatser i form av monetära resurser. Statens arbete med att utveckla formerna för att förbättra och kontrollera kvaliteten på alla nivåer och för samtliga utbildningsformer är ett sätt att verka för att de stora resurser som satsas på utbildning används effektivt.

Offentlig och privat finansiering

Till skillnad från många andra länder finansieras utbildningssystemet i Sverige i huvudsak med offentliga medel. Det system med fristående skolor på grund- och gymnasienivå som har växt fram innebär att fler nya aktörer kommer in, men bygger samtidigt helt på en offentlig finansiering. Förskolorna i enskild regi utgör 17 procent men finansieras dock till största delen med offentliga medel.

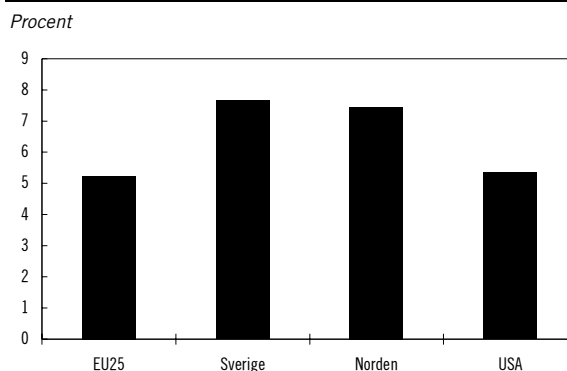
Sett i termer av livslångt lärande och vuxnas kompetensutveckling är däremot de privata investeringarna väsentliga. Sverige har en internationellt sett hög andel vuxna i utbildning och kompetensutveckling, såväl i formell som icke-formell utbildning. En stor del av detta lärande finansieras av företagen. Att fullt ut beräkna summan av dessa investeringar är inte möjligt. Ett mått är dock att arbetsgivarens kostnader för personalutbildning 2003 uppskattats av Statistiska centralbyrån (SCB) till ca 64 miljarder kronor, en summa som i sig motsvarar ca 90 procent av totalkostnaden för grundskolan. I Europeiska socialfondens mål 3-program bidrar EU

och svenska staten med drygt 1 miljard kronor per år för kompetensutveckling av anställda.

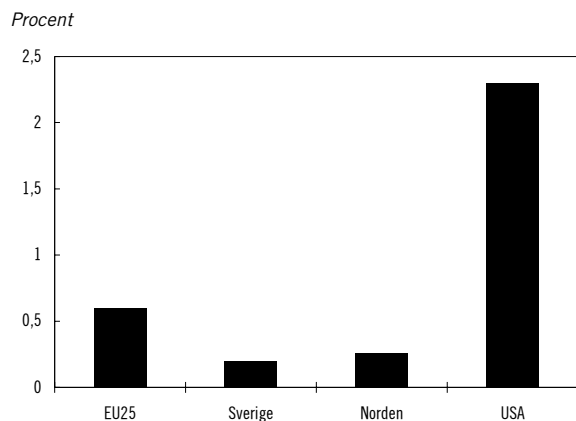
EU-indikatorerna på investeringsområdet

EU-indikatorerna bekräftar i stort bilden av Sverige som ett land med en ambitiös utbildningsverksamhet. I dagsläget finns ett flertal EU-indikatorer som följer utvecklingen av de ekonomiska resurserna inom utbildningsområdet. De offentliga kostnaderna för utbildning som andel av BNP varierar kraftigt mellan EU-medlemsländerna (figur 4.1). De svenska kostnaderna är i denna jämförelse höga (ca 7,6 procent av BNP, exklusive studiestöd). Endast Danmark har en högre andel. Genomsnittet för samtliga EU-länder (EU 25) är drygt fem procent. De svenska offentliga investeringarna som andel av BNP överstiger också motsvarande andel i USA.

Diagram 4.1 Offentliga kostnader för utbildning som andel av BNP 2002

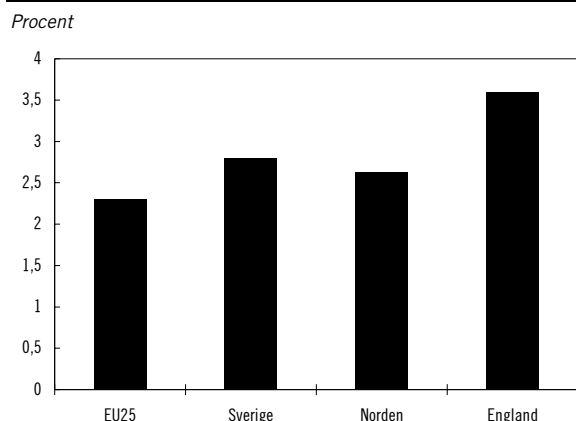

De privata kostnaderna för utbildning är relativt sett mindre i Sverige än i de övriga EU-länderna. Europa skiljer sig också från USA som har betydligt högre privata kostnader. Figur 4.2 visar EU-indikatorn privata kostnader för utbildningsinstitutioner som andel av BNP. Samtliga nordiska länder har låga andelar.

Diagram 4.2 Privata kostnader för utbildningsinstitutioner som andel av BNP 2001

Källa: Eurostat

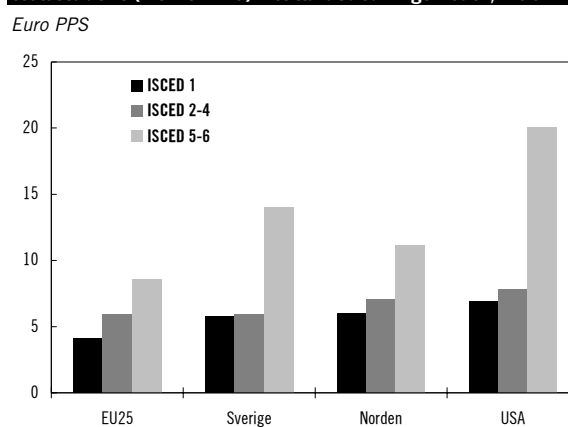
Ur ett livslångt lärandeperspektiv är det viktigt att också se till det lärande som sker utanför de formella utbildningsinstitutionerna. Särskilt betydelsefulla i detta avseende är arbetsplatserna och de resurser som företagen investerar i personalutbildning. EU-indikatorn företagens kostnader för personalutbildning som andel av de totala lönekostnaderna ger en nyanserad bild när det gäller de privata kostnaderna (figur 4.3). De svenska företagen har kostnader för personalutbildning motsvarande knappt tre procent av den totala lönekostnaden. I internationell jämförelse är detta en hög andel. Endast England (3,6 procent) och Danmark (3 procent) har högre värden.

Diagram 4.3 Företagens kostnader för personalutbildning som andel av de totala lönekostnaderna, 1999

Källa: Eurostat

EU-indikatorerna offentliga och privata kostnader per elev/student samt offentliga och privata kostnader för utbildningsinstitutioner per elev/student som andel av BNP förstärker bilden av Sverige som ett land med internationellt sett hög prioritering när det gäller utbildning. På

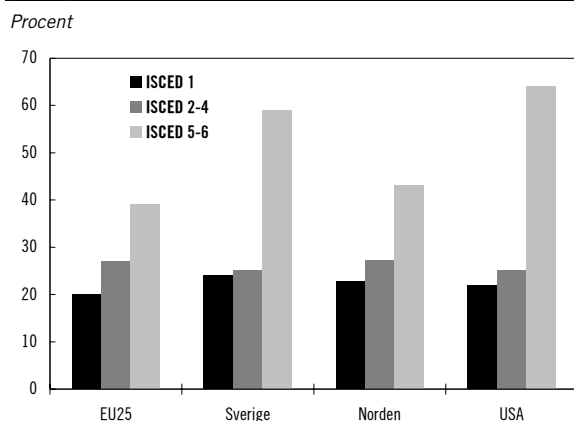
samtliga utbildningsnivåer är värdena för Sverige i nivå med eller betydligt högre än motsvarande värden i övriga EU-länder. För flertalet EU-länder och USA gäller att den högre utbildningen har en högre kostnad per student jämfört med grundskola och gymnasieskola. Sverige hör till den grupp europeiska länder som relativt andra utbildningsnivåer lägger ner mest resurser per deltagare inom högre utbildning. Kostnaderna för högskolestudenter i USA är betydligt högre än i Sverige och övriga EU. Till stor del förklaras detta av ett högre löneläge för lärare i högskolan i USA.

Diagram 4.4 Offentliga och privata kostnader per elev/student (EURO PPS) i olika utbildningsnivåer, 2001

Källa: Eurostat

Anm. ISCED 1 motsvarar grundskolans tidigare år; ISCED 2-4 motsvarar grundskolans senare år samt gymnasieskolan och eftergymnasial yrkesutbildning; ISCED motsvarar övrig eftergymnasial utbildning samt forskarutbildning.

Kostnaderna per elev/student i relation till BNP per invånare ger en bild som är kopplad till olika länders ekonomiska förutsättningar och samtidigt ger en indikation på i vilken utsträckning som utbildning prioriteras. Sverige är också med denna mätmetod ett av de mest ambitiösa länderna i EU och skillnaden jämfört med USA är inte så stor. Fördelningen på olika utbildningsformer är densamma. Sverige är det land i EU som har högst kostnad per student i högskolan i relation till BNP per capita.

Diagram 4.5 Offentliga och privata kostnader för utbildningsinstitutioner per elev/student som andel av BNP per capita, 2001

Källa: Eurostat

Anm. ISCED 1 motsvarar grundskolans tidigare år; ISCED 2-4 motsvarar grundskolans senare år samt gymnasieskolan och eftergymnasial yrkesutbildning; ISCED motsvarar övrig eftergymnasial utbildning samt forskarutbildning.

Det livslånga lärandet

De omfattande utbildningsåtagandena syftar till att skapa ett reellt livslångt lärande för så många som möjligt. Det livslånga lärandet – lärandet sett över en hel livscykel – är ett åtagande såväl för det offentliga och näringslivet som för individen. Det offentliga stöder lärandet och har det största åtagandet i den första grundläggande fasen av livsnyckeln. En central del av detta åtagande sker inom utbildningspolitiken, även om insatser också görs inom andra politikområden.

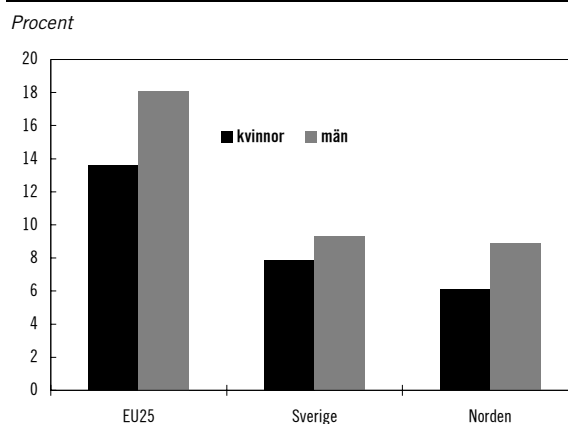
Det finns två aspekter på likvärdighet i utbildning och lärande. Den ena är att alla personer oavsett bakgrund, förutsättningar och kön skall ha lika möjligheter till lärande. Den andra är att lärande skall finnas tillgängligt under hela livsnyckeln. Det kan handla om att kompensera en svag utbildningsbakgrund hos vuxna, att vidareutbilda sig eller om att arbetslösa kompetensutveckling skall underlättas. Det kan också handla om att undanröja hinder för ungas etablering på arbetsmarknaden.

EU-indikatorerna inom livslångt lärande

Samtliga EU:s gemensamma mål, delmål och indikatorer inom utbildningsområdet är kopplade till det livslånga lärandet. I detta avsnitt redovisas endast ett urval av indikatorer. Väsentliga förutsättningar har att göra med utbildningssystemens attraktivitet, deltagandet i formellt

och ickeformellt lärande samt vuxnas deltagande i utbildning.

EU-indikatorn andel av befolkningen 18–24 år med endast grundskoleutbildning och ej i utbildning visar i vilken mån befolkningen som helhet har de grundläggande kunskaper som krävs för ett livslångt lärande. Figur 4.6 visar att situationen i detta avseende är god i Sverige i jämförelse med övriga EU-länder och de nordiska länderna. I Sverige är denna andel 8,6 procent och trenden är sjunkande. Inom samtliga 25 EU-länder är det endast fyra länder som har en lägre andel än Sverige och av de nordiska länderna har endast Danmark ett bättre värde (8,1 procent). Generellt sett är det en lägre andel kvinnor bland totala antalet kvinnor som saknar grundläggande utbildning än motsvarande andel bland män. I Sverige är dock skillnaden mellan könen mindre än i det stora flertalet EU-länder och även bland de nordiska länderna.

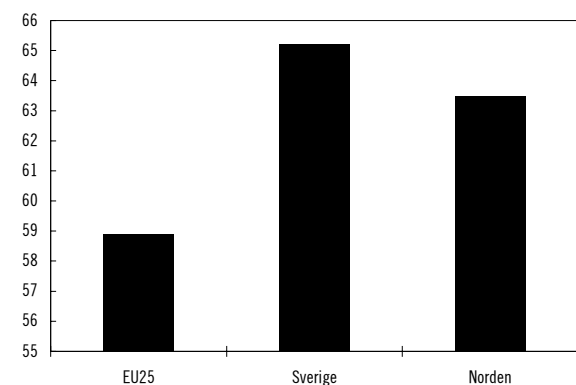
Diagram 4.6 Andel av befolkningen 18–24 år med endast grundskoleutbildning och som ej befinner sig i utbildning, 2004

Källa: Eurostat

EU-indikatorn deltagande i utbildning (ISCED 1–6) i åldersgruppen 15–24 år bekräftar bilden att en relativt sett stor del av befolkningen deltar i utbildning och skaffar sig den bas som krävs för ett fortsatt livslångt lärande (figur 4.7). De nordiska länderna ligger i topp när det gäller studiedeltagandet och av dessa är det endast Finland som har ett högre studiedeltagande än Sverige.

Diagram 4.7 Deltagande i utbildning (ISCED 16) i åldersgruppen 15–24 år, 2004

Procent

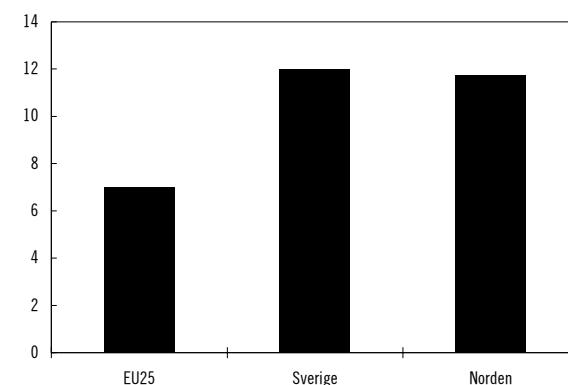
Källa: Eurostat

Anm. ISCED 1-6 motsvarar all formell utbildning från grundskolan till och med forskarutbildning.

Inom EU:s sysselsättningsstrategi finns tre mål som rör det livslånga lärandet; minst 85 procent av alla tjugotvåringar i EU bör ha avslutat gymnasieutbildning senast 2010, genomsnittsnivån inom EU för deltagande i livslångt lärande bör vara minst 12,5 procent av den vuxna befolkningen i arbetsför ålder (åldersgruppen 24–64), och genomsnittet inom EU för elever som lämnar skolan i förtid skall vara högst 10 procent. Sverige har nått alla de tre målen. Under 2004 hade 86,3 procent av 22-åringarna avslutat gymnasieutbildning; andelen bland kvinnorna var 87,6 procent och andelen bland män var 85,1 procent. Enligt Eurostat var andelen som under 2004 deltog i livslångt lärande 35,8 procent. Andelen bland kvinnorna var högre än bland männen; 40,3 procent jämfört med 31,5 procent. Andelen som lämnat skolan i förtid, som kan mätas som andelen av befolkningen 18–24 år med enbart grundskoleutbildning och ej i utbildning utgjorde som tidigare nämnts 8,6 procent 2004. Bland kvinnorna var denna andel 7,9 procent and bland männen 9,3 procent (figur 4.6).

När det gäller det icke-formella lärandet följs utvecklingen inom EU med hjälp av ett flertal indikatorer om lärande på arbetsplatserna. EU-indikatorn kompetensutvecklingstimmar per 1 000 arbetstimmar ger en uppfattning om i vilken mån arbetsplatsen blivit en del av det livslånga lärandet (figur 4.8). Variationen mellan EU-länderna är mycket stor. Överlag placerar sig de nordiska länderna högt på indikatorn. Danmark ligger högst av medlemsländerna med 14 kompetensutvecklingstimmar per 1 000

arbetstimmar, och motsvarande värde för Sverige är 12 timmar.

Diagram 4.8 Kompetensutvecklingstimmar per 1000 arbetstimmar, 1999

Källa: Eurostat

4.5.2 Resultat i ett nationellt perspektiv

Antalet förskolor ökar medan familjedaghem och öppna förskolor minskar. Storleken på grupperna inom förskolan har stabiliserats på en hög nivå. Den vanligaste gruppstorleken på småbarnsavdelningarna (barn 1–3 år) är 14–16 barn. Personaltätheten i förskolan var 5,4 barn per årsarbetare år 2004 vilket är samma nivå som föregående år. Gruppstorlekarna i fritidshemmen har ökat och personaltätheten har minskat under en lång period.

Behovet av personal i förskolan kommer enligt Statens skolverkets (Skolverket)bedömning att öka. Detta beror på att födelstalen ökar och satsningen på ökad kvalitet i förskolan.

Antalet elever i förskoleklassen är ungefär det samma som föregående år, dvs. drygt 89 000 barn år 2004/05. Antalet årsarbetare i förskoleklassen har minskat mer än antalet elever vilket medför att personaltätheten har minskat för andra året i rad från 8,0 läsåret 2002/03 till 7,3 årsarbetare per 100 elever det här läsåret.

Elevantalet i grundskolan sjunker och uppgår läsåret 2004/05 till 1 024 000 elever. Det är 23 000 färre elever jämfört med föregående läsår. Antalet elever kommer att fortsätta minska under de närmaste åren.

Lärartätheten uppgick läsåret 2004/05 till 8,1 lärare per 100 elever, vilket är en förbättring jämfört med föregående läsår (8,0).

Den genomsnittliga kostnaden per elev i grundskolan är 64 800 kronor per elev vilket är en marginell ökning sedan föregående år.

För våren 2004 var det genomsnittliga meritvärdet av elevers slutbetyg i grundskolan 206,9, vilket är en ökning jämfört med föregående vår då meritvärdet var 205,4. Det är såväl elever med utländsk som med svensk bakgrund som har fått bättre resultat. Skolor som ingår i timplane-projektet visar en något större ökning av meritvärdet än skolor som ej är med. Regeringen avaktar timplanedelegationens slutrapport samt forskning som drivits inom projektet innan den drar slutsatser om vad detta beror på.

Nästan alla ungdomar fortsätter att studera i gymnasieskolan. Läsåret 2004/05 gick totalt 347 713 elever i gymnasieskolan, vilket är en ökning med fyra procentenheter jämfört med året innan. Elevantalet kommer att fortsätta öka under de närmaste åren. Antalet tjänstgörande lärare omräknat till heltidstjänster uppgick till ca 28 000. Den totala kostnaden för gymnasieskolan med kommunal huvudman, exklusive kostnad för skolskjuts, beräknas uppgå till 23,6 miljarder kronor 2004. Jämfört med året innan är det en ökning med 2,6 procent.

Under senare år har det genomsnittliga betygsresultatet förbättrats. Resultaten varierar dock mellan olika huvudmän och bland olika kommuner. Likaså skiljer det sig mellan olika gymnasieprogram. Läsåret 2003/04 lämnade 82,5 procent av eleverna i år 3 gymnasieskolan med slutbetyg, vilket är en ökning med en procentenhet sedan föregående läsår. Av dessa elever uppnådde 89,4 procent grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier.

En mycket stor del av den vuxna befolkningen deltar i någon form av organiserat, formellt eller icke-formellt lärande. Under 2004 samlade studieförbunden drygt 2,5 miljoner deltagare i studiecirkel. Många deltar i flera studiecirkel samtidigt och uppskattningsvis handlar det om minst 1,5 miljoner personer som deltog i någon form av cirkelverksamhet under året. Folkhögskolornas kursverksamhet hade under hösten 2004 sammanlagt cirka 106 000 deltagare i de s.k. långa och korta kurserna. Även inom folkhögskolan kan en person vara deltagare i fler än en kurs, framför allt i de korta kurserna som svarar för cirka 75 procent av deltagarantalet.

Under läsåret 2003/04 uppgick antalet studerande i kommunal vuxenutbildning till 226 864, vilket är en minskning med ca 17 000 personer jämfört med föregående läsår. Påbyggnadsutbildningarna stod för den största minskningen,

ca 13 procent, därefter den gymnasiala vuxenutbildningen med ca sju procent.

I svenskundervisning för invandrare (sfi) deltog 47 600 studerande under läsåret 2003/04. I vuxenutbildning för utvecklingsstörda deltog under läsåret 2004/05 4 794 personer, vilket är en ökning med 80 deltagare jämfört med föregående år.

Ytterligare runt 14 000 studerande återfanns under 2004 inom kvalificerad yrkesutbildning (KY) och 5 700 inom kompletterande utbildningar. Alla studerade dock inte på heltid.

Den vuxna befolkningens deltagande i lärande har betydelse för en minskad ohälsa, en ökad sysselsättning och tillväxt, en ökad integration och möjligheter för människor att uppnå sina livsmål i en levande demokrati.

Antalet helårsstudenter inom grundläggande högskoleutbildning har fortsatt att öka under 2004, trots att någon utbyggnad av antalet platser inte har skett. Detta innebär att flertalet universitet och högskolor utbildade fler studenter under året än vad som rymdes inom de s.k. takbeloppen. Det totala antalet helårsstudenter under 2004 var 302 610 vilket kan jämföras med 299 790 helårsstudenter under 2003. Antalet helårsstudenter inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena minskade något mellan åren 2003 och 2004.

Det totala antalet examina inom grundutbildningen ökade från 48 890 år 2003 till 52 340 år 2004. Det är framför allt de generella examina, magisterexamen och kandidatexamen, som ökar.

Regeringen har tidigare fastställt mål för antalet examina inom grundutbildningen under perioden 2001–2004 för följande examina: Magisterexamen med ämnesdjup, civilingenjörs-examen och arkitektexamen, sjuksköterske-examen, lärarexamen med inriktning mot tidigare år och lärarexamen med inriktning mot senare år. Samtliga mål utom målet för antalet lärarexamina med inriktning mot senare år har uppfyllts. Målet för antalet magisterexamina med ämnesdjup har uppfyllts med mycket stor marginal. Utfallet var nästan 34 000 examina vilket kan jämföras med målet om drygt 25 000 examina under fyraårsperioden.

Regeringen har även fastställt mål för antalet examina inom forskarutbildningen, fördelade på vetenskapsområde, under perioden 2001–2004. Måluppfyllelsen har varit god, och samtliga mål har uppfyllts, vissa med god marginal. Under

2004 var det totala antalet doktorsexamina 2 740 och antalet licentiatexamina 1 095.

Den samverkan kring IT-stödd distansutbildning som universitet och högskolor inledde 2002 under benämningen Sveriges nätuniversitet har medfört en snabb tillväxt av utbudet av kurser och antalet studenter inom sådan utbildning. Under 2004 erbjöds cirka 2 600 kurser och 100 program. Läsåret 2003/04 deltog 53 000 studenter i nätuniversitetskurser. Under de inledande åren 2002–2004 har regeringen fördelat 470 miljoner kronor i särskild ersättning för sådana kurser.

4.5.3 Analys och slutsatser

Regeringen har de senaste åren tagit initiativ till flera omfattande insatser för att förbättra kvaliteten och öka måluppfyllelsen inom förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem och gymnasieskola.

Skolverket har regeringens uppdrag att under en femårsperiod 2002–2007 årligen följa upp reformen maxtaxa och allmän förskola m.m. Enligt uppföljningen 2004 har barnen i förskolan ökat både när det gäller antal och andel inskrivna barn. Samtidigt som förskolan byggs ut minskar antalet familjedaghem. När det gäller fritidshemmen minskar antalet barn, på grund av färre barn i åldrarna sex till nio år, samtidigt som gruppstorlekarna ökar.

Statsbidraget för kvalitetssäkrande åtgärder som uppgår till 500 miljoner kronor är kopplat till maxtaxan inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg och syftar till att säkra kvaliteten i verksamheterna. Uppföljningen av 2004 års statsbidrag visar att 88 procent användes till personalförstärkningar i förskola, familjedaghem, öppen förskola och fritidshem, vilket är en ökning med 3 procentenheter jämfört med tidigare år. 12 procent användes till kompetenshöjning, vilket är en minskning med 3 procentenheter jämfört med tidigare år. 89 procent av statsbidraget gick till förskoleverksamhet och endast 11 procent fördelades till skolbarnsomsorg.

Regeringen införde 2001 ett riktat statsbidrag för att göra det möjligt för kommuner att anställa mer personal i skolor och fritidshem. Syftet är att förbättra förutsättningarna för att höja skolans resultat i förhållande till mål uttryckta i läroplan och kursplaner. Dessa förstärkningar har stor betydelse för de elever som be-

höver stöd för att nå målen. Uppföljningar visar att det endast är en liten del av statsbidraget som har använts till att anställa personal inom fritidshemmen. Regeringen har betonat fritidshemmens viktiga roll och framhållit att det särskilda statsbidraget för personalförstärkningar även är till för att öka personaltätheten inom fritidshemmen.

Enligt Skolverkets uppföljning av statsbidraget som omfattar läsåret 2003/04 var närmare 9 000 fler pedagoger anställda i skola och fritidshem jämfört med läsåret 2000/01. Kommuner med ett minskande elevantal har även kunnat använda statsbidraget till att behålla lärare och därmed öka personaltätheten. Med hänsyn till detta motsvarar den samlade personaltäthetsökningen 12 000 heltidstjänster. Statsbidraget beräknas ha finansierat 7 740 av dessa tjänster.

Andelen elever som ej uppnår målen i ett eller flera ämnen i grundskolan har ökat sedan 1999. År 2001 vände den negativa treden och andelen elever som inte når målen har därefter minskat något för varje år. År 2004 var det 24,1 procent av alla elever som inte får godkänt som slutbetyg i ett eller flera ämnen. Andelen behöriga elever till gymnasieskolan 2004 var i genomsnitt 89,6, varav 91,1 procent flickor och 88,2 procent pojkar.

Av de elever som gick i årskurs tre i gymnasieskolan läsåret 2003/04 lämnade 82,5 procent gymnasieskolan med slutbetyg eller motsvarande. Av dessa uppnådde 89,4 procent grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier. 36 procent av alla elever som gick i gymnasieskolans år 3 hösten 2000 gick över till högskolan inom tre år.

Myndigheten för skolutveckling har som sitt viktigaste uppdrag att arbeta för att förbättra förskole- och skolsituationen i områden präglade av social och etnisk segregation. Myndigheten arbetar såväl med riktade som med generella insatser. Som metod för de riktade insatserna används den s.k. utvecklingsdialogen. Mottagandet har varit positivt i såväl kommuner som skolor. Många ser det som ett bra tillfälle att få stöd och hjälp att analysera orsakerna till den låga måluppfyllelse som finns.

Skolverkets utbildningsinspektion har som syfte dels att säkra att huvudmännen uppfyller statens krav som de uttrycks i skolförfattningarna, dels att bedöma hur verksamheterna utvecklas i riktning mot de nationella målen. Det handlar om en extern bedömning av både laglig-

het och kvalitet med hjälp av utredningsmetoder som innebär insyn i verksamheterna. Utbildningsinspektionen har under 2004 granskat över 700 kommunala och fristående skolor i 34 kommuner.

Betydande insatser har under de senaste åren gjorts inom vuxenutbildningsområdet. Det är fortsatt angeläget att utveckla området för att utbildning och stöd för lärande skall finnas tillgängligt när och där den enskilde behöver det. Det är enligt regeringens bedömning viktigt att nuvarande volymer inom kommunernas vuxenutbildning upprätthålls. Inte minst för att den enskilde skall kunna få tillgång till kompetensutveckling och därigenom få möjligheter att stärka sin ställning i arbetslivet eller för att komma tillbaka till arbetslivet. För att säkerställa en likvärdig tillgång samt en fortsatt utveckling enligt de mål och strategier som riksdagen antagit (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr 2000/01:229), bör det riktade statsbidraget bibehållas under en treårsperiod.

Svenskundervisning för invandrare (sfi) är ett fortsatt prioriterat område. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i särskild ordning angående den fortsatta reformeringen av sfi.

Den kvalificerade yrkesutbildningen möter ett stort intresse från arbetslivet. Överföringen av vissa påbyggnadsutbildningar till statligt ansvar är ett led i den pågående utvecklingen av de kortare yrkesutbildningarna utanför högskolan. Regeringen har förordnat en arbetsgrupp med uppgift att analysera utbudet av eftergymnasial yrkesutbildning. Resultatet av gruppens arbete avses ge underlag för den fortsatta utvecklingen av yrkesutbildningen och en översyn av hur de kortare yrkesutbildningarna bör vara infogade i utbildningssystemet skall göras. Ansvaret inom området vuxnas lärande behöver förtydligas. Regeringen har tillsatt en utredning för att klargöra hur en ändamålsenlig myndighetsstruktur skall utformas.

De första åren på 2000-talet hade flertalet universitet- och högskolor svårigheter att rekrytera studenter. Nu är situationen den omvända. Studenttillströmningen har varit mycket god och flertalet lärosäten rapporterar att antalet studenter är fler än vad som ryms inom de av staten tilldelade takbeloppen. Regeringen föreslår därför ökade resurser så att fler studenter kan erbjudas plats i högskolan.

De av regeringen fastställda målen för antalet examina inom såväl grundutbildningen som

forskarutbildningen under den gångna fyraårsperioden har uppfyllts väl. De mål som fastställts för perioden 2005–2008 innebär en höjning av målen

Regeringen gör bedömningen att den IT-stödda distansutbildningen nu har etablerats som en varaktig utbildningsform och ser det som viktigt att lärosätena fortsätter att utveckla och erbjuda sådan utbildning.

4.6 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen granskar varje år myndigheternas årsredovisningar och delårsrapporter. Inom politikområdet har Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Högskoleverket och Internationella programkontoret för utbildningsområdet fått invändningar i sina revisionsberättelser avseende räkenskapsåret 2004. Regeringen behandlar invändningarna för berörda myndigheter under respektive anslag.

Vidare har Riksrevisionen gjort en effektivitetsrevision avseende dels statens bidrag för att anställa mer personal i skolor och fritidshem (RiR 2005:9) dels lärares arbetstider vid universitet- och högskolor – planering och uppföljning (dnr 31-204-1361). Regeringen behandlar förstnämnda granskningsrapport under avsnitt 5.1.3 Personal och resurser.

4.7 Politikens inriktning

4.7.1 Det livslånga lärandet stärker människor och skapar förutsättningar för hållbar tillväxt och väl utbyggt välfärd

Lärande stärker människor. Ökade kunskaper ger människor större förutsättningar att få högre inkomster, ökad hälsa och mer inflytande i samhället. Därför får inte utbildning vara för fåtalet. Utbildning av hög kvalitet är en förutsättning för jämlikhet, jämställdhet och rättvisa. Utbildningspolitiken måste skapa förutsättningar för alla att delta i ett livslångt lärande.

Utbildning driver samhällsutvecklingen framåt. Sverige blir rikare av ett väl utbyggt utbildningssystem. Målet för utbildningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation

som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Vi bygger vår samlade produktion – och betalningen av vår välfärd – på att genom kunskap skapa ännu bättre varor och ännu bättre tjänster. Denna utveckling är i grunden mycket positiv. Den kräver dock ett väl fungerande utbildningssystem. Vi skall inte konkurrera med låga löner och otrygga anställningsvillkor. I stället skall vi konkurrera med kunskap. Så skapar vi ett långsiktigt hållbart Sverige, såväl miljömässigt som socialt och ekonomiskt, med en trygg välfärd.

Globaliseringen innebär att nationella gränser minskar i betydelse och att rörlighet och kontakter ökar. Den utvecklingen har stora fördelar. Det är enklare och billigare än någonsin att resa och möta andra kulturer. I detta globala kunskapssamhälle blir det allt viktigare att ta tillvara människors initiativkraft och kompetens. Därför vill regeringen inte bara att Sverige skall ha världens högsta utbildningsnivå, utan även att Sverige skall vara bäst i världen på att tillvarata befolkningens kompetens och ha ett arbetsliv som stimulerar kvinnors och mäns initiativkraft och kompetensutveckling.

De senaste elva årens satsningar på utbildning har varit mycket kraftiga. De statliga satsningarna på utbildning och studiestöd har fördubblats mellan 1994 och 2005 och omfattar bl.a. kunskapslyftet, den treåriga gymnasieskolan och en omfattande utbyggnad av högskolan med närmare 100 000 nya utbildningsplatser. De stora investeringar som gjorts i utbildning under lång tid har bidragit till att Sveriges befolkning har goda kunskaper och hög kompetens. Det visar sig bl.a. i internationella mätningar av baskunskaper, formell utbildning och arbetskraftens kompetensutveckling. Enligt OECD har också Sverige jämfört med andra länder den högsta andelen av arbetskraften i kunskapsintensiva arbeten.

Grunden för det livslånga lärandet läggs i en förskola och grundskola som ger goda grundkunskaper och en lust att lära. Därför har regeringen prioriterat insatser tidigt i utbildningssystemet med en väl utbyggd förskola av hög kvalitet samt en ökad lärartäthet i grundskolan och en förstärkt kunskapsuppföljning från årskurs ett. En gymnasieutbildning är i dag nödvändigt för att få fotfäste på arbetsmarknaden och för vidare studier. För att ge alla reella möjligheter att fullfölja gymnasieskolan förnyas nu gymnasieskolan och kvaliteten förstärks.

Regeringen har formulerat det långsiktiga målet att 50 procent av en årskull skall ha börjat studera på högskolan vid 25 års ålder. Samtidigt ökar antalet i de aktuella årskullarna de närmaste åren. Regeringen noterar ett behov av ökat antal platser vid universitet och högskolor och avser att föreslå Riksdagen att resurser avsätts för utbildningsplatser som bl.a. riktar sig mot bristyrken såsom läkare och tandläkare. Regeringen har en lika hög målsättning för dem som inte går vidare till högskolan. Ingen ung kvinna eller man skall behöva gå utan arbete eller utbildning. Regeringen stärker därför alternativen för dem som inte studerar på högskolan. Det handlar bland annat om åtgärder för att öka kvaliteten i de yrkesinriktade gymnasieutbildningarna, om en tillfällig utbyggnad av den kvalificerade yrkesutbildningen samt om fortsatt statsbidrag till den kommunala vuxenutbildningen.

Regeringen anser att det är viktigt att fortsätta att värna det sammanhållna och heltäckande utbildningssystemet, som inte har inbyggda återvändsgränder. Den enskilde skall ha möjligheter att livet igenom delta i det livslånga lärandet, från förskola, via skola och gymnasieutbildning, till högskola och vuxenutbildning.

4.7.2 Åtgärder mot arbetslösheten

Regeringen aviserar i denna budgetproposition ett kraftigt åtgärdsprogram med syftet att pressa tillbaka arbetslösheten. Ett antal av dessa åtgärder är satsningar inom utbildningspolitiken. De redovisas därför inledningsvis särskilt.

Särskild insats för rekrytering av akademiker till lärarutbildning

Det råder fortfarande brist på lärare med inriktning mot matematik, naturvetenskap och teknik. För att långsiktigt säkra kvaliteten i skolan och minska arbetslösheten bland akademiker föreslås därför en särskild satsning som vänder sig till arbetslösa akademiker eller akademiker som av olika skäl önskar byta yrke.

En kompletterande lärarutbildning, omfattande 60 poäng, kommer att erbjudas personer med tillräcklig högskoleutbildning i matematik, naturvetenskap eller teknik för att de skall nå en lärarexamen. Utbildningen skall leda till en lärar-

examen med inriktning främst på undervisning i grundskolans senare år och gymnasiet. Satsningen omfattar 300 studenter. Utbildningen beräknas starta våren 2006 och vara slutförd under 2007. Regeringen föreslår att 37 miljoner kronor inklusive kostnader för studiemedel avsätts för ändamålet 2006.

Högre praktisk förvaltningsutbildning för utländska akademiker

Arbetslösheten bland akademiker med utländsk bakgrund är högre än bland de med svensk bakgrund. I syfte att få ned arbetslösheten i denna grupp och samtidigt öka den kulturella och etniska mångfalden i statsförvaltningen avser regeringen att ge Malmö högskola, Stockholms universitet och Göteborgs universitet i uppdrag att bedriva en kompletterande utbildning. Kursen Högre praktisk förvaltningsutbildning, 40 poäng, riktar sig till män och kvinnor med en utländsk högskoleutbildning. Studenterna genomgår teoretisk utbildning samt praktik på myndighet. Åtgärden beräknas till 12,4 miljoner kronor inklusive kostnader för studiemedel för sammanlagt 120 helårsstudenter varav 60 helårsstudenter till Stockholms universitet och 30 helårsstudenter vardera till Göteborgs universitet och Malmö högskola.

Ökad satsning på kvalificerad yrkesutbildning

Arbetsmarknaden söker i dag kvalificerat yrkeskunnande. Detta ökar behovet av eftergymnasiala yrkesutbildningar, särskilt inom bristyrken. Regeringen stärker därför den kvalificerade yrkesutbildningen (KY) genom att föreslå riksdagen att avsätta medel för en tillfällig satsning på ytterligare 1 000 platser med start vårterminen 2006. Regeringen föreslår att drygt 95 miljoner kronor avsätts för ändamålet under 2006, inklusive kostnader för studiemedel. Utbildningar inom bristyrken skall prioriteras. Det innebär att staten 2006 satsar resurser som möjliggör cirka 16 600 platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen.

Särskilda uppdrag

Tre lärosäten ges i uppdrag att under våren 2006 presentera modeller för förkortad utbildningstid

inom sjuksköterske- och lärarutbildningarna genom validering och tillgodoräknande.

Validering av utländsk utbildning och yrkeserfarenhet skall underlättas. Under 2006 och 2007 avsätts 3 miljoner kronor till Valideringsdelegationen för att se över effektiviteten och kvaliteten i nuvarande ansvarsfördelning vad gäller validering av utländska högskoleutbildningar.

4.7.3 Förskoleverksamheten och förskoleklassen

Förskoleverksamheten – förskola och familjedaghem – möjliggör för föräldrar att förena arbete eller studier med föräldraskap. Samtidigt är förskolan det första organiserade steget i det livslånga lärandet. Förskolans pedagogiska utveckling med en egen läroplan har tydliggjort att förskolan också är till för barnens egen skull. Det synsättet förstärks ytterligare av att förskolan skall bli en egen skolform enligt förslaget i propositionen Kvalitet i förskolan (prop. 2004/05:11). Detta innebär dock inte att förskolan är en del av skolan. Tvärtom ligger förskolans pedagogiska särart fast med en kombination av omsorg och lärande med leken som grund. I förskolan är det verksamhetens målpuppfyllelse som utvärderas, inte det enskilda barnets resultat. Exempel på verksamhetsmål är att utveckla barnens nyfikenhet och lust samt förmåga att leka och lära, att utveckla barnens självständighet och tillit till sin förmåga samt att utveckla barnens motorik.

Det betyder att det är viktigt att följa alla barns utveckling och lärande noga och därmed förebygga problem, inte minst för att tidigt kunna sätta in relevanta åtgärder för barn som är i behov av särskilt stöd.

Förskolan skall ha en bred verksamhet som utgår från en helhetssyn på barns utveckling och lärande.

Mer personal skall möjliggöra mindre barngrupper

Från och med 2005 satsas statliga medel för att kommunerna skall kunna anställa 6 000 fler förskollärare, barnskötare och annan personal på landets förskolor. 2005 satsas 1 miljard i riktade statsbidrag. För 2006 avsätter staten 2 miljarder

kronor för ändamålet. Genom en ökad personaltäthet ökar kvaliteten. Fler förskollärare, barnskötare och annan personal gör att barnen får mer stöd i sin utveckling. Ökad personaltäthet kan också göra att arbetsmiljön förbättras. Förutsättningarna för minskade barngrupper ökar.

Kvalitetsredovisningar även i förskoleverksamheten

Kvalitetsredovisningar syftar till att främja ett systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete. De skall vara ett stöd i ett ständigt pågående förbättringsarbete. Kvalitetsredovisningarna skall vara offentliga så att föräldrar och andra berörda skall kunna ta del av dem. Från och med hösten 2005 omfattas även kommunernas förskoleverksamhet av krav på kvalitetsredovisningar. I förslaget till ny skollag som har remitterats av Utbildnings- och kulturdepartementet föreslås att även förskola som bedrivs av enskild skall tillämpa bestämmelserna om kvalitetsredovisning.

Ansvar för barnens utveckling och lärande

Förskollärare och barnskötare skall gemensamt bidra till barnens allsidiga utveckling och lärande. Läroplanen riktar sig till hela arbetslaget och förutsätter att all personal medverkar i den pedagogiska verksamheten. Regeringen anser att förskollärarna skall ha det övergripande pedagogiska ansvaret i förskolans arbete.

Det ligger i kommunernas intresse som arbetsgivare att såväl förskollärarnas som barnskötarnas erfarenheter och kompetens tas till vara. Genom den nya eftergymnasiala påbyggnadsutbildningen för barnskötare ger staten kommunerna ett verktyg för att utbilda och kompetensutveckla barnskötarna.

Det kan inom en snar framtid bli en betydande brist på utbildade lärare med inriktning mot de tidiga åldrarna. Därför fick lärosäten med lärarutbildning tydliga examinationsmål att uppfylla för perioden 2005–2008. Regeringen avser att fortsätta följa utvecklingen för att säkerställa att behovet av utbildad personal till förskolan tillgodoses. Regeringen ser också satsningarna på ökad personaltäthet och att förslaget om att förskolan blir en egen skolform som stärkande för

förskolans status och möjlighet att klara personalförsörjning.

Läraryrket och Svenska kommunalarbetsförbundet har inlett ett samarbete omkring förskollärarnas och barnskötarnas yrkesroller i förskolan. Samarbetet inger goda förhoppningar inför förskolans fortsatta utveckling.

Jämställdhet i förskolan

Jämställdhet är en del av värdegrunden i förskolan. Erfarenheter visar dock att jämställdheten inte genomsyrar verksamheten i den utsträckning som förskolans läroplan anger. För att stärka förskolornas förutsättningar att arbeta med jämställdhetsfrågor har regeringen tillsatt en delegation för jämställdhet i förskolan. Den har 12,5 miljoner kronor till sitt förfogande och har hittills delat ut pengar till 26 lokala projekt. Dessa skall nu följas upp för att sprida kunskap och erfarenhet av jämställdhetsprojekt. Delegationens delbetänkande Den könade förskolan – om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete (SOU 2004:115) har varit ute på remiss och bereds nu på Utbildnings- och kulturdepartementet.

Mellan åren 2002 och 2004 har alla kommuner erbjudits att utbilda genuspedagoger. De skall kunna tillföra kunskap och vara drivande i jämställdhetsarbetet. Det krävs dock att förskolans ledning, rektorer och lokala politiker, också engagerar sig tillsammans med förskolans arbetslag för att ett verkligt jämställdhetsarbete skall komma till stånd. Jämställdhet skall vara ett av de områden som följs upp i förskolornas kvalitetsredovisningar.

Förstärkt mångkulturell identitet i förskolan genom en ändring i läroplanen

Förskolan har fått ett förtydligt uppdrag att stärka barns språk- och identitetsutveckling. Det gäller såväl barn med utländsk bakgrund som barn inom minoritetsgrupper. Förskolan skall medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål. Det ger barnen en trygghet i sin kultur och en bättre möjlighet att utveckla kunskaper även inom andra områden. Det förtydligade uppdraget för förskolan följs även av ett nytt mål att sträva

efter i läroplanen. Alla barn skall lämna förskolan med en obeveklig tro på sin egen förmåga, och en lust att lära.

Öppna förskolan

Skolverkets statistik från 2004 visar att antalet öppna förskolor minskar återigen. Det är en bekymmersam utveckling eftersom den öppna förskolan fyller andra behov än den ordinarie förskolan. Regeringen har därför från den 1 januari 2005 genomfört en förordningsändring så att även öppna förskolor kan tilldelas medel som kommunerna får för kvalitetssäkrande åtgärder sedan införandet av maxtaxan. Utöver det har Skolverket fått i uppdrag att göra en nationell uppföljning av den öppna förskolan. Myndigheten för skolutveckling har fått i uppdrag att sprida kunskap om den pedagogiska verksamheten vid öppna förskolor och dess betydelse för barn och vuxna. Båda uppdragen skall redovisas den 1 december 2005. Regeringen kommer att följa utvecklingen noga.

Förskoleklass

Förskoleklassen skall vara en brygga mellan förskola och skola. Förskolans pedagogiska tradition med lek, skapande och barnets eget utforskande skall vara utgångspunkten för förskoleklassens verksamhet, samtidigt som den förbereder eleverna för skolan. Det finns möjlighet för en elev att starta förskoleklassen vid olika tidpunkter under året. Denna flexibilitet möjliggör att start i förskoleklassen kan anpassas efter barnets förutsättningar.

4.7.4 Grundskolan och fritidshemmet

En sammanhållen skola

Den sammanhållna skolan är grunden för det svenska skolsystemet. Den sammanhållna skolan bärs upp av den grundläggande idén om att samhället och skolan fungerar bäst när barn med olika bakgrund och erfarenheter möts och utbyter idéer med varandra.

Den svenska skolan skall vara en skola för alla barn och ungdomar, där varje elev möts utifrån sina behov och förutsättningar, oberoende av

social och etnisk bakgrund. Regeringen har de senaste åren gjort stora satsningar för att förbättra utbildningsvillkoren för elever med utländsk bakgrund. I maj 2003 beslutade regeringen att ge Myndigheten för skolutveckling (MSU) som sitt största och viktigaste uppdrag att arbeta för en förbättrad förskole- och skolsituation i segregerade områden. Uppdraget skall slutrapporteras senast den 15 december 2005.

I budgetpropositionen för 2005 aviserade regeringen att det under 2006 och 2007 skall avsättas 70 respektive 155 miljoner kronor för förstärkta satsningar på skolor i segregerade områden. Särskild vikt skall läggas på insatser för språkutveckling för elever med utländsk bakgrund, såväl vad gäller svenska språket som modersmålet och insatser för läsutveckling skall prioriteras. Vidare skall ett nätverk av "magnetskolor" skapas. Dessa magnetskolor är skolor i utsatta områden vilka ges förutsättningar att knyta till sig de bästa lärarna och uppnå de bästa resultaten så att de blir attraktiva val för alla elever oavsett bakgrund.

En ny skollag

Den nuvarande skollagen började gälla 1986. Sedan dess har ett stort antal reformer genomförts inom skolans område vilket gör att det finns behov av en förändring av gällande skollag. Utbildnings- och kulturdepartementet arbetar med ett förslag till moderniserad skollag som regeringen avser att presentera under våren 2006. Inriktningen i detta förslag till ny skollag är att skolan skall ge alla elever nödvändiga kunskaper inför framtiden, att trygghet och studiero skall råda i skolan samt att kompetenta och behöriga lärare är en av skolans främsta tillgångar. Regler och mål skall vara så långt som möjligt gemensamma för alla skolor oavsett huvudman. Samma höga krav på utbildningens kvalitet och innehåll skall ställas på alla skolor. Förslaget har remitterats.

Satsning på baskunskaper

Att kunna läsa, skriva och räkna är grundläggande färdigheter för att klara sig i skolan och i livet. Vårt föränderliga och kunskapsintensiva samhälle ställer allt högre krav på kunskaper, kompetens och flexibilitet. Skolan måste klara

sitt kunskapsuppdrag eftersom det har avgörande betydelse för barn och ungas framtid. Den som lämnar skolan utan goda baskunskaper möter ofta stora problem såväl i sin fortsatta utbildning som på arbetsmarknaden. Ingen elev skall behöva gå igenom grundskolan utan att kunskapsbrister upptäcks i tid och rättas till tidigt. Regeringen har därför fattat beslut om att alla elever skall få en framåtsyftande individuell utvecklingsplan redan från årskurs ett.

Det nationella provsystemet är ett viktigt verktyg för att ge skolorna stöd i att bedöma elevernas kunskapsutveckling och att ge alla elever, oavsett kön, etnicitet eller social bakgrund förutsättningar att nå målen. Arbetet med kvalitetsredovisning stödjer skolan i dess självvärdering och dess verksamhetsutveckling.

Nu föreslår regeringen att resurser avsätts till förstärkt uppföljning. Resurserna skall användas till att utveckla det nationella provsystemet för de lägre åldrarna, särskilt vad gäller diagnostiska stödmaterial, implementering av kvalitetsredovisningar samt till insatser kring individuella utvecklingsplaner.

Språket och matematiken är grunden för lärandet och nyckeln till kunskapsutveckling och framgång i alla skolans ämnen. Därför är de tendenser som kan utläsas ur ett antal rapporter under det senaste året oroande. Rapporterna visar att elevers läsförmåga har försämrats framförallt i segregerade områden och att pojkars läsförmåga och intresse skiljer sig negativt från flickors. Dessutom har elevernas kunskaper i matematik försämrats. Därför har regeringen givit Skolverket i uppdrag att föreslå förtydliganden av kursplanerna, främst i matematik och svenska, samt att förtydliga det nationella uppföljningssystemet för att förbättra förutsättningarna för måluppfyllelse. Myndigheten för skolutveckling har fått uppdrag att stärka skolorna i arbetet med att nå målen, särskilt inom områdena språkutveckling och matematik.

Matematikämnet är en av skolans största utmaningar för framtiden. Matematikkunskaper krävs för att kunna tillägna sig kunskaper i andra ämnen. Därför är matematiken mer än att kunna räkna tal. Matematikundervisningen handlar om att stimulera elevernas matematiska tänkande och deras förmåga till att lösa problem.

Matematikdelegationen tillsattes under våren 2003 och presenterade sitt betänkande i september 2004. Delegationens förslag och remissinstansernas synpunkter ligger nu till grund för

regeringens arbete med att långsiktigt och systematiskt bidra till utvecklingen av matematikundervisningen. Under 2006 genomförs kvalitetsinsatser för att stärka matematikundervisningen.

Under 2006 kommer också riktade insatser att genomföras för att stödja skolornas och kommunernas arbete med att förbättra elevernas läsförmåga. Att stärka skolbibliotekens roll och ge fler elever tillgång till god skönlitteratur är enligt regeringen av särskild betydelse.

Trygghet och studiero

Trygghet, respekt för varandra och studiero i skolan är nödvändigt för att eleverna ska kunna tillägna sig kunskaper.

Ingen skall vara rädd för att gå till skolan. Alla skall känna sig trygga och det skall finnas tydliga gemensamma och förankrade normer och regler. Både lärare och elever skall mötas med respekt och ha inflytande över hur målen nås. Skolan skall aktivt motverka alla former av trakasserier och kränkande behandling.

I maj 2005 beslutade regeringen om en lagrådsremiss med förslag till lag angående förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever i skolan m.m. Den nya lagen skall främja barns och elevers lika rättigheter samt motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Lagförslaget innehåller även ett förbud mot annan kränkande behandling som inte direkt kan relateras till dessa diskrimineringsgrunder. Detta innebär att lagförslaget går längre än övriga diskrimineringslagar eftersom alla former av kränkande behandling, i vilket mobbning ingår, omfattas av den nya lagen.

I lagförslaget betonas det förebyggande arbetet och varje enskild verksamhet skall ha en likabehandlingsplan i syfte att aktivt främja barns och elevers lika rättigheter. Planens viktigaste syfte är att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling. Regeringen avser att överlämna en proposition till riksdagen innevarande riksdagsår med förslag till ny lag. Lagen omfattar förskola, skola och vuxenutbildning och föreslås träda i kraft under 2006.

Regeringen arbetar med förslag till en ny skollag och i samband därmed behandlas även frågor om trygghet och studiero.

Bra matvanor och motion

Under de senaste åren har det kommit ett antal larmrapporter om det ökade antalet överviktiga barn. Rapporterna visar på effekter av brister i mat- och måltidsvanorna, för mycket stillasittande och sambandet mellan hälsa och kunskapsutvecklingen. För att stärka barns och ungdomars hälsa bör fysisk aktivitet och rörelse vara en naturlig del i skolans vardag och integreras i hela skolans arbete. Det är regeringens ambition att alla barn och elever skall ha fysisk aktivitet om minst 30 minuter varje dag inom ramen för skoldagen. Av det skälet har läroplanen förtydligats och ett särskilt nationellt centrum för fysisk aktivitet och hälsa (NCFE) inrättats som fått regeringens uppdrag att stödja och stimulera skolor och kommuner i detta arbete.

För att uppnå en god hälsa måste fysisk aktivitet kombineras med goda kostvanor. Regeringen avser därför att ge NCFE ett utvidgat uppdrag som innebär att stödja kommuner och skolor i arbetet med att utveckla kunskapen om sambandet mellan fysisk aktivitet, goda kostvanor och kunskapsinläring.

Utbildnings- och kulturdepartementet har i sitt remitterade förslag till ny skollag föreslagit åtgärder för att stärka elevhälsan. Alla elever föreslås få tillgång till en förebyggande och hälsofrämjande elevhälsa. Hälsa föreslås bli ett mål i lagförslaget, vilket innebär att det i skolans uppdrag också kommer att ingå att främja fysisk aktivitet, goda kostvanor och erbjuda näringsriktiga skolmåltider i en lugn miljö.

Lärare

Tillgång till kompetenta och välutbildade lärare är avgörande för måluppfyllelsen i skolan. Lärarna är skolans viktigaste resurs. Kommunerna har ansvar för att erbjuda goda arbetsvillkor och utvecklingsmöjligheter för att kunna rekrytera och behålla lärare. Lärarkretsens attraktivitet måste öka. Regeringen samarbetar nära med lärarorganisationerna och huvudmännen för att höja lärarkretsens status.

Mellan åren 2001 och 2006 pågår en satsning på att öka antalet lärare och andra specialister inom skolan. Satsningen har hittills varit mycket framgångsrik. Staten tillför kommunerna totalt 15 miljarder kronor i fem år. Hittills har kommunerna ökat sin personal med 12 000 heltidstjänster. Den ökade lärartätheten bidrar till en bättre skola och bättre skolresultat.

Fritidshem

Fritidshemmen når de flesta flickor och pojkar i dag och är ett viktigt komplement till skolan när det gäller att erbjuda en innehållsrik fritid och att stimulera barnens utveckling och lärande. Den utveckling som skett inom fritidshemsverksamheten de senaste åren med allt större barngrupper anser regeringen vara oroande. Fritidshemmen är en pedagogisk verksamhet som skall följa skollag och läroplan och behöver för detta ges rimliga förutsättningar av huvudmännen. Det statliga personalförstärkningsanslaget innefattar även fritidshemmen. I syfte att stärka fritidshemmens kvalitetsarbete införs från och med hösten 2005 en skyldighet för kommunala fritidshem att årligen upprätta kvalitetsredovisningar. I förslaget till ny skollag som har remitterats av Utbildnings- och kulturdepartementet föreslås att även fritidshem som bedrivs av enskild skall tillämpa bestämmelserna om kvalitetsredovisning.

Kvalitetsprogram, uppföljning och utvärdering

Regeringen aviserade 2003 ett kvalitetsprogram för skolväsendet, Alla skolor ska vara bra skolor. Grunden för kvalitetsprogrammet är att öka skolornas måluppfyllelse och ge elever och föräldrar tydlig information om elevens kunskapsutveckling. Ingen elev, oavsett kön, etnicitet eller social bakgrund, skall kunna gå igenom grundskolan utan att få med sig basfärdigheterna. Därför behövs det på alla nivåer en god bild av hur utbildningsmålen kan nås, vad som brister när målen inte nås och vilka insatser som krävs för att målen skall kunna nås.

Kvalitetsprogrammet innehåller en rad insatser för att stärka kvalitetsarbetet i skolan, skapa en nationellt likvärdig utbildning och se till att utbildningsmålen nås. Grunden för regeringens kvalitetsprogram är att alla skolor måste

få förutsättningar att bli bra skolor. Den pågående statliga satsningen på 15 000 fler lärare och andra specialister har här stor betydelse. Personalförstärkningsmedlen har inneburit att lärartätheten nu ökar och att särskilda satsningar har kunnat genomföras riktat till de barn och elever som har svårast förutsättningar. Många kommuner har vid fördelningen av resurserna också prioriterat specialpedagogisk personal och andra resursförstärkningar just till stöd för de elever som har svårast. För att nå en högre måluppfyllelse måste resurserna fördelas efter behov. Men resursförstärkningen måste också följas av ett mer systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete i alla skolor. Regeringen föreslår nu att det avsätts resurser till implementeringen av kvalitetsprogrammet för att påskynda och stödja skolornas och kommunernas systematiska kvalitetsarbete. Resurserna skall också användas till att utveckla det nationella provsystemet, implementering av kvalitetsredovisningar samt viss kompetensutveckling av lärare kring individuella utvecklingsplaner.

Framåtsyftande individuella utvecklingsplaner ingick som en del i kvalitetsprogrammet för att ge föräldrar och elever möjlighet att under hela skoltiden från första årskursen få kunskaper om elevens kunskapsutveckling och vilka insatser som krävs och hur de olika parterna, lärare, elev och föräldrar kan stödja kunskapsutvecklingen för att eleven skall nå målen. Regeringen har under våren 2005 beslutat att införa krav på att alla elever skall ha individuella utvecklingsplaner från år ett i grundskolan. Alla skolor får ansvar för att detta genomförs från och med januari 2006 och resurser tillförs för att stödja skolornas arbete med införandet av individuella utvecklingsplaner.

För att elever skall kunna få det stöd de har rätt till är det nödvändigt att skolorna redovisar elevernas utveckling mot målen. De nationella proven i årskurs 5 och 9 syftar till att kunna följa elevens kunskapsutveckling och garantera en likvärdighet i den svenska skolan. För att ytterligare stödja skolorna har Skolverket fått i uppdrag att utveckla det nationella provsystemet och utveckla diagnostiskt material för de lägre årskurserna. Det nationella provsystemet är ett viktigt verktyg för att ge skolorna stöd i att följa elevernas kunskapsutveckling och ge alla elever förutsättningar att nå målen. Resurser avsätts nu för att ytterligare förstärka det nationella uppföljningssystemet.

Den svenska skolan styrs av mål i lag, läroplaner och förordningar. Det finns en risk att målstrukturen är för komplex vilket gör den svår att överblicka och arbeta mot. Därför finns det ett behov av att se över skolans mål-, resultat- och uppföljningssystem. Regeringen avser ta initiativ till en sådan översyn om hur nuvarande system kan utvecklas för att öka måluppfyllelsen.

I samband med denna översyn är det också angeläget att se hur de statliga insatserna för att stödja skolornas utvecklingsarbete kan stärkas och bli ett aktivt instrument för att nå en bättre måluppfyllelse. Det arbete som Myndigheten för skolutveckling gör för att särskilt stödja skolor i utsatta bostadsområden är ett viktigt sådant redskap.

4.7.5 Gymnasieskolan skall utvecklas

I dag går i princip alla ungdomar vidare från grundskolan till gymnasieskolan. Den grundläggande principen för gymnasieskolan är att den är till för alla ungdomar och skall ge eleverna möjlighet till utbildning på såväl studieförberedande- som yrkesförberedande program. Gymnasieskolan förändrades mycket i och med att alla utbildningar blev treåriga. Jämfört med före reformen slutför nu dubbelt så många en treårig gymnasieutbildning. Dessutom har kraftiga resurstillskott, dels genom de s.k. "Perssonpengarna" mellan åren 1997 och 2000, dels personalförstärkningsmedlen som anvisats sedan 2001, bidragit till att antalet lärare sedan 1997 ökat från 7,4 till 8,1 per 100 gymnasieelever. I propositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140), som antogs av riksdagen i oktober 2004 tas ytterligare steg för att höja kvaliteten i gymnasieskolan så att fler elever når målen för vald utbildning.

Drygt tio procent av eleverna som går ut grundskolan når inte behörighetskraven för att kunna antas till gymnasieskolans nationella eller specialutformade program. Detta varierar dock kraftigt mellan skolor. De skolor som i högre grad har elever med utländsk bakgrund, som ligger i utsatta områden samt där elevernas föräldrar saknar akademisk utbildning har högre andel elever som inte klarar gymnasieskolans behörighetskrav. Det finns sådana skolor där knappt hälften klarar behörighetskraven. Detta

skall jämföras med skolor där i princip alla elever klarar målen. Därför krävs särskilda insatser för att stärka de skolor som har svårast förutsättningar. I budgetpropositionen för 2005 aviserade regeringen att det under 2006 och 2007 skall avsättas 70 respektive 155 miljoner kronor för förstärkta satsningar på skolor i segregerade områden. Syftet med denna satsning är att minska skillnaderna i resultat mellan skolor så att fler elever får behörighet till gymnasiestudier. Alternativet för de elever som inte når behörighet är att studera på ett individuellt program (IV) för att ta igen kunskaper och sedan fortsätta på ett nationellt program. Mindre än 20 procent av dessa slutför en gymnasieutbildning på ett nationellt eller specialutformat program under tiden på gymnasieskola. Även om många av dem har fullföljt gymnasieutbildningen vid 25 års ålder så är detta enligt regeringen inte godtagbart. Utvärderingar visar att det finns stora skillnader i kvalitet på IV-programmen mellan kommuner. Satsningar måste inriktas på dels att varje elev når upp till behörighet för gymnasiestudier, dels att de sedan skall kunna genomföra en gymnasieutbildning. Alla kommuner får enligt den lagbestämmelse som börjar gälla den 1 juli 2006 ett tydligt ansvar för att erbjuda en IV-utbildning som omfattar heltidsstudier för att på bästa sätt rusta eleverna för fortsatt utbildning. Satsningen beräknas kosta 450 miljoner kronor årligen, och den ryms inom den ökning av det generella statsbidraget till kommunerna som tidigare aviserats för 2006. Regeringen vill understryka vikten av att elever inom IV erbjuds utbildning med hög kvalitet och att möjligheten för alla elever att få del av gymnasieutbildning förbättras. IV-eleverna är ingen homogen grupp. Regeringen vill understryka vikten av att alla elever på individuella program erbjuds en utbildning anpassad till deras individuella förutsättningar och möjligheter. Regeringen ser positivt på de initiativ som tagits i många kommuner att ge elever som har förutsättningar möjlighet att följa ett nationellt program och samtidigt komplettera sin behörighet inom ramen för programinriktade individuella program (PRIV).

Regeringen har gett Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att stödja kommunerna i arbetet med att höja kvaliteten på gymnasieskolans individuella program. Myndigheten skall stödja och stimulera kommunerna i planeringsarbetet, samt inhämta och sprida kunskaper om

hur skolan bäst kan stödja elever på individuella program. Myndigheten skall särskilt uppmärksamma hur kommunerna avser att lägga upp utbildningarna samt vilka kostnader kommunerna har för utbildningarna. Regeringen avser också att senare ge Skolverket ett motsvarande uppdrag att följa upp och redovisa hur kommunerna levt upp till lagens intentioner vad gäller att ge alla elever på IV-program en kvalitativ god utbildning.

Utveckling av de yrkesförberedande programmen

De yrkesförberedande utbildningarna måste utvecklas. De elever som söker sig till de yrkesförberedande programmen har rätt till en utbildning som möter de krav som ställs i dagens och morgondagens arbetsliv. Eleverna har rätt till en fullgod grundläggande utbildning inom sitt yrkesval och därför behöver samverkan mellan skola och arbetsliv stärkas. Eleverna har också rätt till goda kunskaper i kärnämnen för att dels kunna delta i samhällslivet, dels klara sig på en modern arbetsmarknad. Detta är det primära syftet med att ha dessa ämnen på de yrkesförberedande programmen.

I propositionen, Kunskap och kvalitet – elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140) presenterades ett antal åtgärder för att öka kvaliteten i de yrkesförberedande programmen. Regeringen föreslår nu att det avsätts resurser till insatser för ökad kvalitet inom yrkesutbildningen. Ett nytt gymnasiearbete införs som knyts till den nya gymnasieexamen som införs från hösten 2007. Detta blir ett viktigt instrument för att knyta gymnasieskolans yrkesutbildning närmare det arbetsliv och den yrkesutövning som väntar efter avslutad utbildning. En ny modern lärlingsutbildning skall införas. Skolverket har fått regeringens uppdrag att utreda och lämna förslag på utformning och reglering av en sådan lärlingsutbildning i gymnasieskolan.

En viktig del i de yrkesförberedande programmen är den del av utbildningen som förläggs på arbetsplatsen, APU:n. När APU:n fungerar stärks elevernas personliga utveckling. Eleverna får den arbetslivserfarenhet som ofta krävs.

De utvärderingar som har gjorts av den arbetsplatsförlagda utbildningen visar dock på oroväckande brister. Olika program och orter har haft olika svårt att hitta APU-platser i till-

räcklig omfattning. Erfarenheten visar att bäst resultat nås där en samverkan har fungerat mellan skola och arbetsliv. Därför införs från och med den 1 juli 2007 krav på samråd mellan skola och arbetsliv kring frågor om gymnasieskolans yrkesutbildningar. För att höja kvaliteten på de yrkesinriktade programmen bör dessutom fler elever få möjlighet att genomföra sin APU utomlands.

Hösten 2004 tillsatte regeringen en yrkesutbildningsdelegation med uppdrag att utveckla yrkesutbildningarna. Uppdraget innebär att lyfta fram de yrkesinriktade programmens betydelse och bidra till att höja kvaliteten samt att verka för en ökad rekrytering till programmen. Delegationen har under 2005 arbetat med 10 olika utvecklingsprojekt. Under 2005 och 2006 kommer delegationen i samverkan med Myndigheten för skolutveckling att utse idéskolor inom de olika projekten. Dessa skolor skall fungera som inspirationskällor för andra skolor.

Få kommuner har möjlighet att anordna alla gymnasieprogram inom kommunen. Därför bör samverkan ske mellan olika kommuner för att skapa utbildningar av god kvalitet och som är attraktiva för eleverna. För att utveckla regionala utbildningar har Yrkesutbildningsdelegationen fått regeringens uppdrag att stödja två pilotprojekt när det gäller yrkesutbildningscentra inom Mälardalsregionen och Trollhätte-regionen. De regionala yrkesutbildningscentren skall visa vägen för en ökad regional samverkan mellan kommuner inom yrkesutbildningsområdet.

Resurser avsätts i budgeten för att påskynda detta utvecklingsarbete.

4.7.6 Lärande för alla vuxna

Att en vuxen människa har möjlighet att få stöd och hjälp att lära nytt och lära om är en förutsättning för att kunna möta samhällets ökande kunskapskrav. Den kommunala vuxenutbildningen har under 35 år möjliggjort återkommande utbildning för miljoner vuxna.

I dag är kompetensförsörjning för att trygga tillväxt och sysselsättning i hög grad i förgrunden. Detta kräver tillgång till ett livslångt lärande. Den snabba teknikutvecklingen och det ökande kunskapsinnehållet i såväl produkter som produktionsprocesser förutsätter ett ständigt lärande för de flesta. Det offentliga vilja

och beredskap att understödja detta lärande kommer att i hög grad påverka framtiden i varje kommun och i landet som helhet. Det är en stor utmaning att ställa om vuxenutbildningen så att den kan möta de nya kraven.

Genom det förändringsarbete som drivits i kommunerna under och åren efter Kunskapslyftet har viktiga steg tagits. För att kunna möta människors behov av ny kunskap måste förnyelsearbetet fortsätta. En likvärdig tillgång till lärande för alla vuxna är viktig inte minst av rättvise- och demokratiskäl. Stora kvalitetskillnader är inte acceptabla.

Fortsatt riktat statsbidrag för vuxenutbildning till kommunerna

Regeringen föreslår att vuxenutbildning skall få ett fortsatt riktat statsbidrag t.o.m. 2008. Staten avsätter 2006 cirka 1,8 miljarder kronor för detta ändamål. Detta kommer att ge goda förutsättningar för kommunerna att fortsätta bedriva en kvalitativ vuxenutbildning. Statsbidraget motsvarar cirka 46 000 årsstudieplatser. Av statsbidragets konstruktion följer att kommunerna skall möta upp med årsstudieplatser motsvarande minst 82 procent av statsbidraget.

Lagreglering av vuxenutbildningen

Vuxenutbildningen verkar för att alla vuxna skall kunna delta i ett kontinuerligt lärande. Vuxenutbildningen är inte enbart ett vuxengymnasium, ett sätt att läsa in behörighet till högskolan. Fortfarande är den kompensatoriska uppgiften viktig. För att lärandet skall kunna vara kontinuerligt måste det vara flexibelt. Fokus flyttas därmed från en fast organisation med ramar och regler som gäller kollektivet till en mer flexibel organisation, vad avser tid, rum och innehåll. Denna utveckling måste ske på ett rättssäkert och likvärdigt sätt för individen. Regeringen anser att vuxnas lärande behöver stärkas genom en mer anpassad och funktionell lagstiftning. Därför arbetar Utbildnings- och kulturdepartementet med förslag till lagreglering av vuxenutbildningen.

Ny myndighet för vuxnas lärande

Vuxenutbildningen har utvecklats kraftigt det senaste decenniet. Utförare av vuxenutbildningen – främst kommuner – måste få stöd i denna utveckling genom en väl anpassad myndighetsstruktur. Frågor som rör vuxnas lärande hanteras i dag av flera myndigheter. Därför har regeringen tillsatt en särskild utredare (dir. 2005:70) som skall utarbeta förslag till hur en ny myndighet för vuxnas lärande kan bildas. Myndigheten skall inrättas den 1 juli 2007. En ny myndighetsstruktur skulle innebära troliga samordningsvinster och främja utvecklingen av ett helhetsperspektiv på området vuxnas lärande. Utredaren skall i första hand överväga att föra samman myndigheten Nationellt centrum för flexibelt lärande och Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning till en ny myndighet, samt att till denna nya myndighet föra över de uppgifter som rör vuxenutbildningen som Statens Skolverk och Myndigheten för skolutveckling svarar för.

De eftergymnasiala yrkesutbildningarna ses över

Vi ser ett allt större behov av specialiserad och yrkesutbildad arbetskraft. De eftergymnasiala utbildningarna har stor betydelse för att möta arbetslivets behov av framtida arbetskraft inom framför allt en rad bristyrken. En arbetsgrupp inom Utbildnings- och kulturdepartementet har analyserat utbudet av eftergymnasial yrkesutbildning. Regeringen ser nu över de alternativ som står till buds för att fortsätta kvalitetssäkra dessa utbildningar. Ambitionen är att hålla samman hela utbildningssystemet så att den enskilde deltagaren inte hamnar i överlappade utbildning eller återvändsgränder. Regeringen avser att tillsätta en utredning för att se över de eftergymnasiala yrkesutbildningarna.

4.7.7 Studiestöd ger alla möjlighet att delta i utbildning

Samhället har ett ansvar för att det finns möjlighet till och förutsättningar för utbildning som gynnar individen men också samhällsutvecklingen. Regeringens politik syftar till att ge fler människor rätt till utbildning och ett livslångt lärande. Regeringen har därför våren

2005 i propositionen Förstärkning av studiestödet (prop. 2004/05:111) lämnat förslag som syftar till att förstärka studiestödssystemet.

Vissa studerande med barn kan i dag ha en svår ekonomisk situation. Riksdagen har därför på regeringens förslag beslutat att införa ett tilläggsbidrag för studerande med barn. Bidraget införs den 1 januari 2006 och 450 miljoner kronor avsätts för ändamålet per år. Det innebär som räkneexempel att en studerande med två barn får närmare 800 kronor mer i bidrag per studiemånad.

I ett modernt kunskapssamhälle är det viktigt med goda möjligheter till livslångt lärande. Riksdagen har därför på regeringens förslag beslutat om förändringar i studiemedelssystemet från den 1 juli 2006 så att fler äldre ges möjlighet att studera med studiemedel. För detta ändamål har 100 miljoner kronor avsatts 2006 och 250 miljoner kronor skall avsättas årligen från och med 007. Förändringarna innebär att den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel och rekryteringsbidrag till vuxenstuderande höjs från 50 till 54 år. Vidare skall begränsningen av rätten till studielån från 41 års ålder i stället inträda vid 45 års ålder.

4.7.8 Utbildning i svenska för invandrare

Sverige är idag ett alltför uppdelat och segregerat samhälle. Genom att ge nya svenskar förutsättningar att stärka sina språkkunskaper ökar deras möjligheter till arbete, utbildning och delaktighet i samhället. Regeringen avser att under våren 2006 presentera en proposition med förslag som förbättrar svenskundervisningen och gör det lättare för nyanlända att få arbete. Undervisningen i svenska ska bättre anpassas till den nyanländes förutsättningar och kunna pågå parallellt med arbete eller praktik. Regeringen föreslår att alla ska erbjudas minst 15 undervisningstimmar i veckan i svenska. Den grundläggande skriv och lästräningen ska också kunna ske på modersmål.

4.7.9 Folkbildning

Den svenska folkbildningen är omfattande. Minst 1,5 miljoner personer deltar årligen i studieförbundens studiecirklar. Folkhögskolorna har cirka 20 000 deltagare per termin.

Folkbildningen, och särskilt dess lärprocesser, genomsyras av demokratitanken. Det är den studerandes mål och behov som står i centrum och som tillgodoses genom att se till gruppens samlade resurser.

Regeringens förslag till stöd för den fria och frivilliga folkbildningen omfattar detta år cirka 2,6 miljarder kronor.

500 nya utbildningsplatser vid folkhögskolorna har inrättats temporärt under 2005 för långtidsarbetslösa ungdomar. Folkhögskolornas särskilda pedagogik kan bidra till att dessa ungdomar kommer tillbaka till studier eller arbete.

En ny folkbildningsproposition

Ett omfattande utredningsarbete har ägt rum inom folkbildningsområdet. Betänkandet Folkbildning i brytningstid – En utvärdering av studieförbund och folkhögskolor (SOU 2004:30) är den andra statliga utvärderingen av folkbildningen (SUFO 2). Som ett komplement till denna utvärdering har Folkbildningsrådet haft i uppdrag att formulera folkbildningens egen syn på dess framtida roll och uppgifter, vilket rådet har gjort i dokumentet Folkbildningens Framsyn (U2004/1560/SV). För att ytterligare bredda underlaget tillsattes en särskild utredare med uppdrag att bl.a. belysa vilka grupper som inte deltar i olika former av folkbildning och skälen till det. Utredningen om deltagande i folkbildningen överlämnade sitt slutbetänkande Vem får vara med? En belysning av folkbildningens relation till icke-deltagarna (SOU 2004:51) i maj 2004. Dessutom har Riksrevisionen överlämnat rapporten Offentlig förvaltning i privat regi – statsbidrag till idrottsrörelsen och folkbildningen (RiR 2004:15). Regeringen kommer under hösten att fortsätta dialogen med olika företrädare för folkbildningen som ytterligare ett led i arbetet med en kommande folkbildningsproposition.

Kontakttolkar

Den 31 mars 2006 införs en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden. För att möta det ökade behovet av kontakttolkar har regeringen bland annat initierat en särskild utbildningssatsning. Regeringen

anser att det är väsentligt att det finns tillräckligt många kontakttolkar när reformen genomförs.

4.7.10 Ny värld – ny högskola

En modern högskola i globaliseringens tid måste vara öppen mot omvärlden. Våra universitet och högskolor är avgörande för att vi i vårt samhälle skall kunna hävda oss väl i framtiden. Utbildning är en viktig faktor för att stimulera Sveriges innovativa förmåga och därmed vår framtida konkurrenskraft. Lärosätena måste utvecklas till att bli än öppnare mot andra länder samtidigt som de skall jämnas ut de orättvisor som finns i möjligheter till utbildning

Utbildningspolitiken har traditionellt utformats utifrån varje lands tradition och kulturella särart men universitet och högskolor har alltid haft nära kontakter med andra länder. Med propositionen Ny värld – ny högskola (prop. 2004/05:162) skrivs ett nytt blad i svensk utbildningspolitik genom att viktiga förslag motiveras av internationella strömningar och överenskommelser.

För att möta internationaliseringens utmaningar och tillse att Europas konkurrenskraft stärks har den så kallade Bolognaprocessen varit en avgörande faktor alltsedan starten 1999. Sverige har hela tiden haft en mycket aktiv roll i detta mellanstatliga samarbete som har tre tydliga övergripande mål: att främja rörlighet, att främja anställningsbarhet samt att främja Europas konkurrenskraft som utbildningskontinent.

I propositionen presenterar regeringen förslag och bedömningar för att öka den högre utbildningens internationalisering och attraktivitet. Regeringen presenterar en strategi för internationalisering där det framgår att universitet och högskolor skall bedriva ett aktivt internationaliseringsarbete i syfte att främja utbildningens kvalitet och förståelsen för andra länder och internationella förhållanden. Hinder för internationaliseringen skall undanröjas såväl nationellt som internationellt och uppföljningen av högskolans internationella verksamhet skall utvecklas och förbättras.

För att främja studenternas rörlighet och anställningsbarhet både nationellt och internationellt föreslås en tydligare och internationellt jämförbar examensstruktur. Den högre utbildningen indelas i tre nivåer: grundnivå,

avancerad nivå och forskarnivå. En ny master-examen bör införas på avancerad nivå. Nya examensbeskrivningar bör utformas för alla examina. En särskild examenskategori för det konstnärliga området bör dessutom införas.

Rättvisare, tydligare och förenklade tillträdesregler signalerar till blivande studenter att goda kunskaper lönar sig och gör den högre utbildningen tillgänglig för fler.

Ett högt prioriterat mål för regeringens utbildningspolitik är att göra rekryteringen till högskolan mer jämlik. Regeringen föreslår i denna proposition att Myndigheten för Sveriges nätuniversitet tillförs 31 miljoner kronor om året bland annat för uppgiften att stödja lärosätenas arbete för breddad rekrytering och pedagogisk utveckling. För att särskilt stödja lärosätenas arbete med en förändrad utbildnings- och examensstruktur har regeringen beräknat särskilda medel.

Regeringen avser att ge särskilda uppdrag till lärosätena för att främja en ökad andel nybörjare med arbetarbakgrund på högskolans längre och mest snedrekryterande utbildningar. Universitet och högskolor bör i ökad utsträckning samverka med gymnasieskolor som har en liten andel elever som går vidare till högskolestudier i syfte att väcka intresse för fortsatta studier. Samverkan bör också kunna ske med grundskolor. Regeringen avser även att ge Högskoleverket i uppdrag att följa upp och utvärdera lärosätenas arbete med breddad rekrytering.

Fortsatt utbyggnad av högskolan

Sveriges konkurrensmedel i den allt hårdare internationella konkurrensen är kunskap och kompetens. Utbildningen har också en allt större betydelse både för individens egen utveckling och möjligheter på arbetsmarknaden. Regeringen anser att allt fler behöver tillgodogöra sig högre studier. Regeringens långsiktiga mål är att 50 procent av en årskull skall ha börjat studera på högskolan vid 25 års ålder. I dagsläget går drygt 44 procent av en årskull vidare till högre studier.

För att kunna behålla antalet högskoleplatser krävs rimliga ekonomiska förutsättningar för de lärosäten som under flera år har haft en stor tillströmning av studenter. För att säkerställa kvaliteten och garantera en fortsatt hög nivå av antalet studerande vid högskolan föreslår därför regeringen att det totala antalet platser på hög-

skolan bör öka. Denna ökning påbörjas hösten 2005 till en kostnad av 175 miljoner kronor. Denna satsning innebär en ökning med cirka 3 500 platser. Behov av utbildning inom bristyrken beaktas särskilt.

De kommande åren växer ungdomskullarna. För att det inte skall bli svårare för ungdomar att komma in på högskolan krävs fler högskoleplatser. Intresset för högskolestudier är mycket stort bland de unga. Inför denna höst kunde Verket för högskoleservice redovisa drygt 120 000 sökande till 51 300 utbildningsplatser. Det är mot den bakgrunden angeläget att ge fler en möjlighet till högskolestudier genom en fortsatt utbyggnad. Regeringen föreslår ett tillskott om ytterligare 12 500 högskoleplatser för 2006. Därutöver tillförs ytterligare cirka 1 500 platser för 2007. Detta innebär en permanent utökning av antalet högskoleplatser med cirka 17 500. Av dessa platser är 150 för tandläkare och 350 för läkare.

Stärkt kvalitet i högskolan

Den svenska högskolan håller en mycket hög kvalitet. Sverige har genom Högskoleverkets kvalitetsgranskning ett av Europas mest ambitiösa uppföljningssystem. Sedan 2001 har Högskoleverket utvärderat över 1 000 utbildningar och endast 81 har haft så allvarliga brister att rätten att examinera studenter har ifrågasatts. Högskoleverkets övergripande bedömning är att svensk högre utbildning håller god kvalitet och står sig väl i ett internationellt perspektiv.

En hög kvalitet kräver ständig utveckling och förnyelse. Regeringen har ambitionen att den svenska högskolan skall hålla internationell toppklass. För god kvalitet i undervisningen ställs krav på lärarnas pedagogiska kompetens. Myndigheten för Sveriges nätuniversitet får därför ett vidgat uppdrag att stödja den pedagogiska utvecklingen vid universitet och högskolor.

Tillgången till resurser påverkar givetvis utbildningens kvalitet eftersom resurserna styr omfattningen på undervisningen och hur kvalificerade lärare som högskolan kan anställa. För att stärka utvecklingen av högskoleutbildningens kvalitet föreslår därför regeringen att ersättningsnivåerna förstärks för vissa utbildningsområden genom ett tillskott om 133 miljoner kronor 2006 och ytterligare 135

miljoner kronor 2007. Detta innebär en permanent kvalitetsförstärkning om 268 miljoner kronor fr.o.m. 2007.

Fortsatt satsning på lärarutbildningen

Lärarutbildningen har central betydelse för det svenska samhällets framtid. För att våra barn skall utbildas i en trygg skola för alla krävs välutbildade lärare. Lärarutbildningen är högskolans största utbildningsprogram mätt i antalet studenter. Den måste hålla hög kvalitet, ha gott anseende och ställa stora krav på studenterna för att skolan skall kunna anställa kvalificerade lärare. Lärarutbildningen har reformerats ett flertal tillfällen, senast 2001 då utbildningen genomgick en omfattande förändring. Reformeringen av lärarutbildningen 2001 var nödvändig. Den är också i all väsentligt lyckad. Högskoleverkets utvärdering (2005:17 R) pekar dock på att det finns vissa brister. Regeringen har därför vidtagit ett antal åtgärder för att stärka kvaliteten vid landets lärarutbildningar. Under våren 2005 genomfördes förändringar i högskoleförordningen för att tydliggöra lärarutbildningens mål samt vilka kunskaper som studenterna skall ha för att få examen. Regeringen kommer under 2006 tillsammans med lärosätena att fortsätta arbetet med att höja kvaliteten på lärarutbildningen. Vidare avser regeringen att skyndsamt studera behovet av skilda lärarkategorier och därefter i samverkan med lärosätena föreslå förändringar och förslag till rekryteringsinsatser i särskilda bristgrupper såsom lärare i kemi och hem- och konsumentkunskap i grundskolan. Högskoleverket avser att återkomma med en uppföljning av sin utvärdering inom två år.

Fortsatt satsning på yrkeslärare inom SÅL

En viktig del i regeringens utbildningspolitik är att förstärka kvaliteten och statusen på de yrkesförberedande utbildningarna i gymnasieskolan. Dessa utbildningar möter ett stort behov på arbetsmarknaden och kvaliteten i dessa utbildningar måste vara hög. Regeringen har sedan tidigare satsat på särskild lärarutbildning, SÅL, som innebär att obehöriga lärare anställda i skolan erbjuds deltidsstudier som leder till lärarexamen.

Riksdagen har på regeringens förslag beslutat att de goda erfarenheterna av SÅL skall tas tillvara i en förnyad satsning motsvarande 1 000 platser, inriktad mot obehöriga yrkeslärare. Genom denna satsning ges förutsättningar att kraftigt öka rekryteringen till yrkeslärarutbildningarna samt möjligheter för obehöriga yrkeslärare att få en fullständig yrkesutbildning. På detta sätt stärks kvaliteten i de yrkesförberedande utbildningarna i gymnasieskolan markant.

Kompletterande utbildning för invandrare

Många invandrande akademiker är arbetslösa. Med kompletterande utbildning skulle de kunna arbeta med det de tidigare utbildat sig till. Därför aviserade regeringen i 2005 års ekonomiska vårproposition att medel avsätts för genomförandet av en satsning under hösten 2005 och 2006 som innebär att invandrade akademiker får möjlighet till en ettårig kompletterande utbildning vid Linköpings universitet och Malmö högskola.

Översyn av resurstilldelningssystemet till grundutbildningen

Dagens resurstilldelningssystem för grundutbildning inom högskolan trädde i kraft den 1 juli 1993. Tilldelningen till lärosätena är beroende av antalet studenter och deras prestationer. Det är ett system som fungerat väl, framförallt under en period då grundutbildningen i högskolan expanderade i snabb takt.

För att se över dagens system och föreslå förändringar tillsatte regeringen en särskild utredare som den 1 juni 2005 överlämnade delbetänkandet Ett utvecklat resurstilldelningssystem för högskolans grundutbildning (SOU 2005:38) till Utbildnings- och kulturdepartementet. Regeringen kommer under 2005 att ge utredningen tilläggsdirektiv omfattande resurstilldelningen till universitetens och högskolornas anslag för forskning och forskarutbildning samt anslaget till Sverige lantbruksuniversitet.

Möta arbetsmarknadens behov

Det är av stor vikt att den verksamhet som högskolan bedriver motsvarar arbetsmarknadens behov på såväl kort som lång sikt. I en tid av internationalisering och kraftiga omstruktureringar inom både det privata näringslivet och den offentliga sektorn blir det extra viktigt att utbildningen tillgodoser arbetsmarknadens behov.

Regeringen har därför givit Högskoleverket ett fortsatt uppdrag att analysera utbudet av högskoleutbildning i förhållande till arbetsmarknadens behov. Högskoleverket skall redovisa uppdraget senast den 15 maj 2006 i en särskild rapport till regeringen och lärosätena.

Samverkan mellan universitet och högskolor

Regeringen har under de senaste åren givit fyra högskolor universitetsstatus. Till detta kommer den kraftiga utbyggnaden av antalet högskolor, som varit en mycket viktig del i den socialdemokratiska regeringens utbildningspolitik.

Det svenska högskolesystemet bör enligt regeringen utvecklas mot samarbete mellan lärosätena. Genom samarbeten kan kvaliteten i svensk utbildning och forskning bättre främjas än genom en utökning av antalet universitet eller högskolor med vetenskapsområde. Samarbeten ger dessutom förutsättningar för ett effektivt resursutnyttjande.

Lärosätenas behov av att försöksvis pröva nya organisationsformer för att underlätta samarbete dem emellan har utretts på uppdrag av Regeringskansliet. Rapporten Försöksverksamhet med ändrad organisation inom högskolan har remitterats.

Hållbar utveckling

Vi står i dag inför stora utmaningar som angår alla människor och alla länder. Lösningar förutsätter en helhetssyn där vi alla tar ett ansvar. Omställningen till hållbar utveckling är en av vår tids stora utmaningar och är sedan tidigare ett övergripande mål för regeringens politik. Detta

förutsätter att alla politiska beslut beaktar ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser i ett längre tidsperspektiv. Hållbar utveckling handlar om att stimulera och skapa förutsättningar för en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Utbildning och forskning är fundamentala verktyg för att skapa förutsättningar för att vår värld skall kunna uppnå en hållbar utveckling. Tillgången på kostnadsfri utbildning och fri forskning är grundläggande element för att tillförsäkras en god miljö och hälsa, jämställdhet ekonomisk och social välfärd och rättvisa. Vid landets lärosäten finns i dag en omfattande verksamhet som på olika sätt utgör en god och naturlig grund för att vidare utveckla arbetet med den hållbara utvecklingens olika dimensioner. Regeringen vill ytterligare stimulera denna utveckling och framhålla universitetens och högskolornas roll i vår strävan efter att uppnå hållbar utveckling. Regeringen föreslår därför att det i högskolelagen (1992:1434) införs en ändring så att det tydligt framgår att högskolorna i sin verksamhet skall främja hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.

Matematiksatsning

Under en följd av år har högskolan signalerat att gymnasieelevernas matematikkunskaper är bristfälliga. Regeringen gav därför Högskoleverket i uppdrag att utarbeta förslag för hur lärosätena bättre skall kunna möta nybörjarstudenterna.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att 10 miljoner kronor avsätts till lärosäten vars studenter är beroende av goda matematikkunskaper. Detta för att de skall kunna genomföra lämpliga delar av de förslag som Högskoleverket för fram i rapporten Nybörjarstudenter och matematik (HSV 2005:36 R).

5 Barn- och ungdomsutbildning – förskola, förskoleklass, skola och fritidshem

Barn- och ungdomsutbildning består av förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skola. Förskoleverksamhet bedrivs i form av förskola, familjedaghem och kompletterande förskoleverksamhet (öppen förskola). Skolbarnsomsorg bedrivs i form av fritidshem och familjedaghem. För barn mellan tio och tolv år kan skolbarnsomsorgen även bedrivas i form av öppen fritidsverksamhet. Vidare omfattar utbildningen förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Utöver detta bedrivs även utbildning i sameskolan och i specialskolan.

5.1 Insatser

Kommunerna och de enskilda huvudmännen är ansvariga för att de krav och mål som beslutats i bland annat skollag och läroplaner uppfylls. Regeringens politik syftar till att stödja kommunerna så att politikområdets mål kan uppfyllas.

Regeringen har identifierat ett antal områden där statliga insatser är motiverade. Ett sådant är stöd till kommuner när regler och mål förändras. Staten ger t.ex. visst stöd i arbetet med att införa beslutade förändringar i gymnasieskolan och upprätta kvalitetsredovisningar i skola, fritidshem och förskola. Regeringen ser också en central uppgift i att följa upp skolans resultat och ge stöd till skolutveckling där det finns brister i resultaten. Utbyggnaden av Statens skolverks (Skolverkets) utbildningsinspektion, satsningar på skolor i segregerade områden och förstärkt fokus på uppföljning och utveckling av under-

visningen i t.ex. matematik och läsning är exempel på sådana insatser. Staten har också bedömt att mer personal behöver anställas i skola, fritidshem och förskola för att öka kvaliteten och mildra konsekvenserna av besparingarna under 1990-talets början.

I detta kapitel presenteras de viktigaste statliga insatserna som genomförts eller föreslås genomföras under kommande budgetår.

5.1.1 Förstärkt uppföljning och utveckling

Resultaten i den svenska skolan är generellt sett goda. Enligt OECD:s PISA-undersökning från 2003 ligger de svenska 15-åringarnas läsförståelse och kunnande i matematik och naturvetenskap samt deras problemlösningsförmåga över genomsnittet bland OECD-länderna. I en annan internationell undersökning som publicerades för några år sedan (PIRLS 2001) uppvisade de svenska 10-åringarna de bästa resultaten i läsning bland de 35 länder som deltog. Enligt Skolverkets nationella utvärdering av grundskolan (NU-03) är gemensam problemlösning, elevaktivt arbetssätt, elevernas trivsel och inflytande över det egna arbetet, lärarnas trivsel och medvetenhet om värdegrunden samt fokus på elevernas personliga och sociala utveckling styrkor och positiva mönster som befästs och i vissa fall förstärkts sedan 90-talets början.

Resultaten från NU-03, den nationella utvärderingen av skolan, och de internationella undersökningarna PISA 2003 och TIMSS 2003 pekar dock sammantaget på att de svenska elevernas kunskaper har försämrats främst i matematik

och i de naturorienterade ämnena. Enligt undersökningarna är pojkar något bättre i matematik än flickorna men har sämre läsförmåga. De försämrade kunskaperna är oroande och måste tas på allvar. Resultaten i läsning är oförändrat goda jämfört med PISA 2000, men läsförmågan har enligt NU-03 försämrats i förhållande till tidigare nationella mätningar och våra egna högt ställda ambitioner. Dessutom pekar NU-03 på förekomsten av bristande motivation, i synnerhet bland pojkar, och engagemang samt stress i den svenska grundskolan.

Det är också viktigt att uppmärksamma att, även om Sverige i en internationell jämförelse fortfarande framstår som ett land med ett jämlikt skolsystem, så finns tendenser som tyder på att likvärdigheten i Sverige kan ha försämrats något. Även NU-03 uppmärksammar som negativa faktorer genomslaget för elevernas sociokulturella och ekonomiska förutsättningar.

Kvalitetsprogrammet

I syfte att öka måluppfyllelsen i det svenska skolsystemet fortsätter arbetet med att implementera regeringens kvalitetsprogram för skolan *Alla skolor ska vara bra skolor* (U2003/1353/S). Flera åtgärder är nu genomförda, andra har kommit till. Det är regeringens övertygelse att effekterna av dessa åtgärder kommer att kunna avläsas också i förbättrade kunskapsresultat de kommande åren, även om givetvis många av åtgärderna som nu genomförs är av långsiktig karaktär.

Grunden för regeringens kvalitetsprogram är att alla skolor måste få förutsättningar att bli bra skolor. Den pågående statliga satsningen på 15 000 fler lärare och andra specialister har här stor betydelse. Personalförstärkningsmedlen har inneburit att lärartätheten nu ökar och att särskilda satsningar har kunnat genomföras riktat till de barn och elever som har svårast förutsättningar. Många kommuner har vid fördelningen av resurserna också prioriterat specialpedagogisk personal och andra resursförstärkningar till stöd för dessa elever. För att nå en högre måluppfyllelse måste resurserna fördelas efter behov. Resursförstärkningen måste följas av tydliga insatser för att uppnå en nationellt likvärdig och kvalitativt god utbildning. Kvalitetsprogrammet handlar dels om tydligare information om enskildas utveckling mot målen, dels om ett för-

stärkt kvalitetsarbete på alla nivåer i utbildningssystemet och dels om en ökad tydlighet i styrningen av skolan.

Ett led i kvalitetsprogrammet var den förändrade myndighetsorganisationen på skolområdet som genomfördes den 1 mars 2003. Skolverkets uppdrag koncentrerades då till uppföljning, utvärdering och utbildningsinspektion. Samtidigt bildades Myndigheten för skolutveckling med uppgift att främja skolutveckling och kompetensutveckling inom nationellt prioriterade områden genom generellt utvecklingsstöd, riktat stöd till kommuner och skolor samt utveckling av metoder för verksamhetsutveckling. Slutligen är också arbetet med en ny skollag en viktig byggsten i arbetet med att förbättra kvaliteten i den svenska förskolan och skolan och i fritidshemmen.

Vidareutveckling av arbetet med kvalitetsredovisning i förskolor, skolor och kommuner

Enligt förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet har sedan 1997 krav ställts på att varje kommun och varje skola årligen skall upprätta skriftliga kvalitetsredovisningar. Dessa skall vara det centrala dokumentet för att utvärdera skolans resultat och måluppfyllelse. Ytterst syftar arbetet med kvalitetsredovisning till att främja kommunernas och verksamheternas lokala kvalitets- och utvecklingsarbete. Kvalitetsredovisningarna svarar också för information om verksamhetens utveckling till elever, föräldrar och allmänhet samt kan utgöra ett underlag för myndigheterna i deras arbete.

I kvalitetsprogrammet aviserades åtgärder för att stärka och tydliggöra kvalitetsredovisningens roll. Regeringen har därför nyligen beslutat om ändringar i förordningen om kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningarna kommer därmed att bli det centrala uppföljningsinstrumentet där skolans resultat utvärderas och där skolan redovisar de insatser som krävs för att förbättra måluppfyllelsen. Förordningen innebär också att varje kommun skall sträva efter att göra kvalitetsredovisningarna kända och enkelt åtkomliga för envar.

I enlighet med vad som tidigare har aviserats både i utvecklingsplanen från 2002 (skr. 2001/02:88) och i propositionen (prop. 2004/05:11) om kvalitet i förskolan har regeringen också beslutat att förordningen om kvalitetsredovisning skall gälla även för kommunens förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Det är

viktigt att jämställdhet belyses i kvalitetsredovisningarna. Ändringarna innebär att varje kommunalt bedriven förskola och fritidshem årligen skall upprätta kvalitetsredovisning som skall ingå i kommunens kvalitetsredovisning. Kommunens kvalitetsredovisning skall också omfatta dess familjedaghem, öppna förskolor och öppna fritidsverksamheter.

I förskolepropositionen (prop. 2004/05:11) deklarerade regeringen att det är angeläget att samma krav på uppföljning, utvärdering och kvalitetsutveckling ställs på verksamhet med enskild och kommunal huvudman. Systemet med kvalitetsredovisning bör därför göras så enhetligt som möjligt, oavsett huvudman. Det konstaterades också att förslag om kvalitetsredovisning för förskolor och fritidshem med enskild huvudman av lagtekniska skäl måste avvakta beredningen av Skollagskommitténs förslag till ny skollag. I det utkast till lagrådsremiss om en ny skollag som utarbetats inom Utbildnings- och kulturdepartementet och som nu sänts på remiss föreslås att varje förskola och fritidshem med enskild huvudman årligen skall upprätta kvalitetsredovisning. Kommunens kvalitetsredovisning skall även omfatta förskola, förskoleklass och fritidshem med enskild huvudman.

Kvalitet i förskolan

I propositionen Kvalitet i förskolan (prop. 2004/05:11) redovisas regeringens förslag och bedömningar för att öka förskolans kvalitet och stödja utvecklingen. Propositionen behandlades av riksdagen hösten 2004 och regeringen avser att senare återkomma till riksdagen med den lagtekniska utformningen i en proposition om ny skollag. I det förslag till ny skollag som utarbetats inom Utbildnings- och kulturdepartementet föreslås förskolan bli en egen skolform som har gemensamma övergripande mål med övriga skolformer. Förskolans uppdrag, i enlighet med läroplanen, skall dock vara oförändrat. Verksamheten skall även fortsättningsvis erbjuda alla barn, oavsett kön och social bakgrund, som deltar en rolig, trygg och lärorik miljö som utmanar och lockar till lek och utforskande, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Samverkan mellan hem och förskola behöver stärkas. Av förskolepropositionen framgår att regeringen anser att personal och föräldrar bör genomföra utvecklingssamtal minst en gång

varje halvår och inflytanderåd bör inrättas där föräldrar kan komma till tals och få möjlighet till inflytande. Förskolans mångkulturella uppdrag har förtydligats i läroplanen för att stärka barns språk- och identitetsutveckling. Barn med annat modersmål än svenska skall få stöd att utveckla såväl det svenska språket som sitt modersmål. Jämställdhet är också ett viktigt område att prioritera i förskolan.

Föräldrars rätt att välja verksamhetsform skall stärkas. Förskolan bör som en egen skolform inte kunna ersättas med en annan verksamhetsform mot föräldrarnas vilja. Familjedaghem bör regleras i skollagen som annan pedagogisk verksamhet och kommunen bör sträva efter att tillgodose föräldrars önskemål om familjedaghem.

I propositionen Kvalitet i förskolan (prop. 2004/05:11) aviserade regeringen förstärkningar för den öppna förskolan. Regeringen har därefter ändrat förordningen (2001:161) om statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg till kommuner som tillämpar maxtaxa, så att ändamålet för detta statsbidrag utvidgats till att även omfatta anställning och kompetensutveckling av personal i den öppna förskolan. Den nya bestämmelsen gäller från den 1 januari 2005.

Förutom denna satsning har regeringen gett Skolverket och Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att göra en nationell uppföljning av den öppna förskolan samt att sprida kunskap om den pedagogiska verksamheten vid öppna förskolor och dess betydelse för barn och vuxna. Båda uppdragen skall redovisas till Utbildnings- och kulturdepartementet senast den 1 december 2005.

Även det särskilda statsbidraget till personalförstärkning i förskolan som enligt budgetpropositionen för 2005 (prop. 2004/05:1) skall lämnas till kommunerna under perioden 2005–2007 är en del av satsningen på ökad kvalitet i förskolan. Se avsnitt Personalförstärkningssatsning i förskolan under avsnitt 5.1.3.

Allmänna råd om kvalitet i förskolan

I januari 2005 redovisade Skolverket sitt uppdrag till regeringen att utarbeta allmänna råd till bestämmelserna i 2 a kap. skollagen (1985:1100) angående kvaliteten i förskolan. Syftet med de allmänna råden är att stödja kvalitetsarbetet i förskolan och förtydliga verksamheten utifrån nationella krav och mål. Allmänna råd om kvalitet i förskolan riktar sig till kommunen och den

personal som arbetar i förskolan och illustrerar hur ansvarsfördelningen mellan kommunen och verksamheten ser ut. Råden skall utgöra grund för bedömning av verksamhetens kvalitet, vara stöd för beslutsfattare, personal och föräldrar, underlätta såväl uppföljnings-, utvärderings- och kvalitetsarbetet.

Kvalitet i grundskolan

Under 2004 presenterades flera studier, bl.a. Skolverkets, som visade på brister i grundskolan. Att komma tillrätta med dessa brister kräver insatser inom olika områden både från staten och från skolans huvudmän. Ett viktigt ansvar för staten är att stärka styrning, uppföljning och öka kvalitetsstödet till skolan. Syftet är att fler elever skall nå målen för skolan med fokus på basfärdigheter.

Regeringen avser att, inom ramen för den föreslagna höjningen av anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg*, förstärka resurserna bl.a. för att vidareutveckla det nationella provsystemet, för att göra en översyn av grundskolans kursplaner samt för att stödja skolornas genomförande av individuella utvecklingsplaner och kvalitetsredovisningar.

Förbättrad information om och uppföljning av flickors och pojkers studietveckling i grundskolan
Av grundskoleförordningen (1994:1194) framgår sedan den 1 juli 2003 att den information som ges vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och i kursplanerna samt tydliggöra vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen. Av samma förordning framgår vidare att ett skriftligt omdöme skall ges om betyg inte kan sättas därför att en elev inte når upp till de mål i ett ämne eller ämnesblock som enligt kursplanen skall ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret. Av omdömet kan också framgå de stödåtgärder som har vidtagits.

I enlighet med vad som aviserades i utvecklingsplanen från 2002 (skr. 2001/02:88) har regeringen nu genom förordningsändringar beslutat att alla elever i grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan skall ha en individuell framåtsyftande utvecklingsplan. Detta gäller från och med den 1 januari 2006. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i denna utvecklingsplan skriftligt sammanfatta

vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Detta ger möjlighet för skolan att tillsammans med föräldrar och elever tidigt uppmärksamma behov och komma överens om gemensamma åtgärder för att eleven skall nå målen.

Med anledning av förordningsändringarna gav regeringen i april 2005 uppdrag till Skolverket och Myndigheten för skolutveckling. Skolverket skall senast den 15 oktober 2005 utarbeta allmänna råd om individuella utvecklingsplaner. Verket har fått i uppdrag att uppmärksamma vilken typ av uppgifter som bör respektive inte bör ingå i en individuell utvecklingsplan. Skolverket har även fått i uppdrag att genomföra informationsinsatser om de allmänna råden. Myndigheten för skolutveckling har fått i uppdrag att stödja och inspirera kommuner och skolor i utvecklingsarbetet med individuella utvecklingsplaner.

Vidareutveckling av det nationella provsystemet
Skolverkets system med nationella prov, diagnostiska verktyg samt kommentarmaterial är ett viktigt stöd för skolorna i deras arbete. Skolverket fick därför i slutet av 2004 regeringens uppdrag att vidareutveckla det nationella provsystemet. Målet är förbättrade studieresultat som bedöms på ett likvärdigt och för eleverna rättssäkert sätt. Systemet skall också bidra till att öka kunskapen om skolans resultat på nationell nivå, i kommunen och i den egna skolan.

Provsystemet består av nationella ämnesprov i år 5 och år 9 samt kursprov i gymnasieskolan. Proven är obligatoriska för år 9 och omfattar svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik. Systemet består också av olika diagnostiska material samt en provbank, hittills främst för gymnasieskolan. Skolverket skall nu prioritera att bygga ut provbanken för grundskolans olika ämnen eller ämnesgrupper samt att utveckla diagnostiska material för grundskolans tidiga år, särskilt för läsutveckling och matematik. Skolverket erbjuder dessutom ämnes- och kursinriktade kommentarmaterial för bedömning och betygssättning.

I uppdraget ingår också att genomföra en försöksverksamhet med insamling av resultaten från de nationella ämnesproven i grundskolans år 5 och specialskolans år 6, som grund för utformningen av en reguljär insamling. Verket skall dessutom förbereda för en anpassning av de na-

tionella kursproven i gymnasieskolan och för den gymnasiala vuxenutbildningen till de reviderade kursplaner som skall tillämpas från den 1 juli 2007. Vidare ställer sig regeringen bakom Skolverkets förslag att vidareutveckla ett stickprovsbaserat system för rullande kunskapsutvärdering för samtliga ämnen i grundskolan som en ersättning för de periodiskt återkommande nationella utvärderingarna.

Översyn av skolans mål-, resultat- och uppföljningssystem

Skolverket har i uppdrag att senast den 1 november 2005 redovisa bland annat förslag till justeringar i de kursplaner för grundskolan som gäller de ämnen, där brister i elevernas kunskaper kunnat konstateras, i syfte att öka elevernas målpuppfyllelse (U2005/3844/S).

I oktober 2005 presenterar Timplanedelegationen (U 1999:08) sitt slutbetänkande. Regeringen anser att delegationens slutsatser och förslag noga bör analyseras. Utifrån denna analys kommer regeringen att lämna förslag till beslut om timplanens framtid och om vilka konsekvenser detta får för grundskolans mål-, resultat- och uppföljningssystem.

Regeringen avser dessutom att i en proposition till riksdagen presentera ett förslag till en ny skollag. En ny skollag kan också innebära behov av följdändringar i läroplanen.

Mot bakgrund av ovanstående avser regeringen ta initiativ till en bred översyn av hur nuvarande mål- och uppföljningssystem med målnivåer och nationella prov kan stärkas och utvecklas för att bibehålla kvaliteten i utbildningen. I detta sammanhang kommer även kursplanerna för grundskolan att behöva ses över. Viktigt i sammanhanget är också att översynen görs utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

I samband med denna översyn är det också angeläget att se hur de statliga insatserna för att stödja skolornas utvecklingsarbete kan stärkas och bli ett aktivt instrument för att nå en bättre målpuppfyllelse. Myndigheten för skolutvecklingsarbete med att särskilt stödja skolor i utsatta bostadsområden är ett viktigt sådant redskap.

Kvalitet i gymnasieskolan

I dag går de allra flesta flickor och pojkar vidare från grundskolan till gymnasieskolan. En principiell utgångspunkt för gymnasieskolans refor-

mering i början av 1990-talet var att gymnasieskolan skulle vara till för alla ungdomar. Den är genomförd i så måtto att gymnasieskolan i dag erbjuder utbildning på såväl studieförberedande som yrkesinriktade program med samma omfattning och struktur samt på individuella program. Den svenska gymnasieskolan håller hög kvalitet, medger stor valfrihet för eleverna samt erbjuder ett brett utbud av utbildningar och kurser i ett internationellt perspektiv. Alltför många saknar efter avslutade studier i grundskolan behörighet att tas emot på nationella eller specialutformade program och alltför många ungdomar misslyckas med att fullfölja utbildningen med godkända betyg i alla kurser.

För att utveckla gymnasieskolan och höja kvaliteten, så att fler elever når målen för utbildningen, överlämnade regeringen i april 2004 propositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140) till riksdagen. I oktober samma år beslutade riksdagen i enlighet med regeringens förslag (bet. 2003/04:UbU13, rskr. 2004/05:4).

I huvudsak innebär förändringarna följande. En gymnasieexamen införs som ett tydligt bevis på att eleven fullföljt en fullständig gymnasieutbildning med godkända betyg i minst 2 250 gymnasiepoäng inklusive det gymnasiearbete som ersätter dagens projektarbete. Ämnesbetyg ersätter kursbetygen, för att främja en helhetsyn. Ämnesbetyget skall spegla elevens kunskapsutveckling. En ny kärnämneskurs i historia införs. Lokala kurser skall kvalitetssäkras för att göra kurserna nationellt likvärdiga. Vissa ytterligare perspektiv utöver dem som nämns i läroplanen skall genomsyra undervisningen. Eleverna ges ökad möjlighet att gå utbildningar i en annan kommun även om utbildningen erbjuds i hemkommunen, s.k. frisökning. Dessutom genomförs åtgärder för att höja kvaliteten i yrkesutbildningen i gymnasieskolan och en ny läringsutbildning avses införas. Eleverna på individuella program skall erbjudas utbildning på heltid från den 1 juli 2006.

De förändringar som riksdagen beslutat om kommer i huvudsak att tillämpas på utbildningar som påbörjas från och med den 1 juli 2007. Regeringen gav i september 2004 Skolverket ett uppdrag som i korthet innebär att göra en översyn av program mål, inriktningar och kursplaner utifrån de intentioner som propositionen anger. Skolverket skall konstruera ämnen, kurser och betygskriterier på ett sätt som stöder ämnesbe-

tyg. Skolverket skall även överväga vilka allmänna råd som behöver utformas till stöd för det lokala arbetet med bedömning och betygssättning. Kursutbud och kursinnehåll behöver anpassas till den utveckling som ägt rum under de senaste åren inom yrkesliv och forskning. Gymnasieskolans kurser skall som regel omfatta minst 100 gymnasiepoäng. Kursplanerna bör utformas så att samverkan mellan kärnämnen och de olika programmens karaktärsämnen uppmuntras. Möjligheterna att arbeta ämnesövergripande och ämnesintegrerat skall stärkas. På så sätt underlättas ett arbetssätt där för eleverna angelägna teman och ämnesövergripande kunskapsområden kan studeras utan att för den skull bilda egna ämnen.

En kursplan för gymnasiearbetet skall utarbetas av Skolverket. Gymnasiearbetet skall ha en tydlig koppling till elevens hela utbildning, och ett godkänt gymnasiearbete blir som tidigare nämnts ett krav för gymnasieexamen. I gymnasiearbetet skall kunskaper redovisas som täcker ett bredare kunskapsområde inom programmet än vad som täcks av ett enskilt ämne. Möjligheten att arbeta med autentiska problemställningar som tagits fram i samverkan med arbetslivet, branscher eller högskolan skall lyftas fram.

Uppdraget skall redovisas i sin helhet senast den 1 februari 2006. Förslag till program mål, gemensamma ämnen på programmen samt eventuella förändringar av nationella inriktningar skall redovisas den 3 oktober 2005. Skolverkets uppföljning av systemet med frisökning, dvs. den närmare utvecklingen av elevernas ökade möjligheter att söka utbildning i annan kommun och konsekvenserna såväl för elever som för kommuner, skall redovisas senast den 1 december 2008.

Skolverket skall även utarbeta en plan för de insatser som verket avser vidta för att i gymnasieskolan implementera de reviderade kursplanerna och ämnesbetygen. Planen skall utarbetas efter samråd med Myndigheten för skolutveckling så att de båda skolmyndigheternas insatser kommer att genomföras utifrån respektive myndighets ansvarsområde.

Regeringen avser att inom ramen för den föreslagna höjningen av anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* ställa ytterligare resurser till Skolverkets och Myndigheten för skolutvecklings förfogande för att möjliggöra olika stödinsatser i samband med att reformen införs. Regeringen

kommer att initiera att bl.a. kompetensutvecklingsmaterial och kurspaket tas fram. Vidare behöver implementeringsinsatser som avser framtagande av informationsmaterial, regionala konferenser m.m. genomföras. Dessa kommer att erbjudas skolhuvudmännen som dock har huvudansvaret för personalens kompetensutveckling.

Regeringen avser att ge Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att stödja kommuner och skolor i deras arbete med att genomföra de beslutade förändringarna. Myndigheten bör stödja det lokala utvecklingsarbetet och sprida goda exempel från gymnasieskolor som varit framgångsrika med att förbättra flickors och pojkars resultat t.ex. genom utvecklande arbetssätt. Myndigheten bör även fortsätta sitt arbete med att stödja en rättvis och likvärdig bedömning och betygssättning; i synnerhet gäller detta när systemet med ämnesbetyg införs.

De förändringar av gymnasieskolan som riksdagen beslutat om, bl.a. angående ämnesbetyg, medför att gymnasieförordningen måste ses över. I samband med att förordningen ses över och som en konsekvens av att nya bestämmelser i gymnasieskolan skall börja tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2007, är det angeläget att även göra en översyn av vissa andra bestämmelser i förordningen för att höja kvaliteten i gymnasieskolan.

Individuella program

Gymnasieskolans individuella program är till för elever som t.ex. på grund av bristande behörighet eller studieavbrott inte läser ett nationellt eller specialutformat program. Utbildningen, som skall utformas utifrån den enskilda elevens behov, syftar till att eleven skall uppnå behörighet och söka till ett nationellt program.

Regeringen har de senaste åren uppmärksammat behovet av en utveckling av kvaliteten på utbildningen på individuella program. Utbildningens kvalitet, innehåll och omfattning varierar stort från kommun till kommun. Det är den enskilt viktigaste insatsen för att förbättra målpuppfyllelsen i gymnasieskolan att kvaliteten på individuella program höjs. Alla elever skall få de kunskaper de behöver för att kunna fortsätta på ett nationellt program och därigenom öka sina möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Det är också angeläget att studieavbrott förhindras och att fler elever kan fullfölja en gymnasieutbildning.

Bestämmelsen i 5 kap. 4 b § skollagen (1985:1100) har nyligen ändrats så att elever på gymnasieskolans individuella program skall ges utbildning på heltid (se prop. 2004/05:1, bet. 2003/04:UbU13, rskr. 2004/05:4). Syftet är dels att stärka gymnasieskolans förutsättningar att direkt i anslutning till grundskolan möta och fånga upp de elever som saknar behörighet att söka ett nationellt program, dels att stärka elevers förutsättningar att fullfölja en gymnasieutbildning genom att öka övergången från individuella till nationella program. Kommunerna kompenseras med 225 miljoner kronor för år 2006 och med 450 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2007 för de ökade kostnaderna för individuella programmet. Ändringen träder i kraft den 1 juli 2006. Regeringen vill i detta sammanhang understryka vikten av att alla elever på individuella program erbjuds en utbildning anpassad till deras individuella förutsättningar och möjligheter. Regeringen ser positivt på de initiativ som tagits i många kommuner att ge elever som har förutsättningar möjlighet att följa ett nationellt program och samtidigt komplettera sin behörighet inom ramen för programinriktade individuella program (PRIV).

Regeringen har nyligen givit Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att stödja och stimulera kommuners och skolors arbete med individuella program så att det finns en god beredskap att erbjuda utbildning av god kvalitet när skyldigheten att erbjuda undervisning på heltid inträder. Regeringen avser även att ge Skolverket i uppdrag att följa utvecklingen inom individuella program på nationell nivå samt analysera hur de resurser använts, som fr.o.m. den 1 juli 2006 kommer att tillföras kommunerna.

Kommunernas informationsansvar

En ny bestämmelse om kommunernas informationsansvar för unga trädde i kraft den 1 juli 2005. Bestämmelsen, som finns i 1 kap. 18 § i skollagen, innebär att kommunernas informationsansvar för unga upp till 20 år, som inte går eller har fullföljt en gymnasieutbildning på ett nationellt eller specialutformat program, förtydligas. Kommunerna skall enligt bestämmelsen hålla sig informerade om hur dessa ungdomar är sysselsatta, i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Bestämmelsen innebär även att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den behandling av personuppgifter som är nöd-

vändig för att kommunerna skall kunna genomföra detta åtagande. En sådan förordning bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen har beslutat om en ändring i Skolverkets instruktion som innebär att Skolverket skall ha tillsyn över kommunernas informationsansvar. Skolverket har även regeringens uppdrag att i samråd med Ungdomsstyrelsen följa upp dels hur kommunerna håller sig informerade om ungdomar som inte är sysselsatta, dels vilka individuella åtgärder som kommunerna erbjuder dessa ungdomar. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 2006.

Riksrekrytering

Riksdagens beslut med anledning av propositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140, bet. 2003/04:UbU13, rskr. 2004/05:4) innebär att behöriga elever, i mån av plats, får möjlighet att söka en utbildning på ett nationellt program i en annan kommun även om utbildningen erbjuds av hemkommunen, s.k. frisökning. Trots denna utökade möjlighet att söka utbildning i annan kommun bedömer regeringen att det även fortsättningsvis kan finnas behov av riksrekrytering för vissa utbildningar. Det bör dock vara möjligt att efter en viss period ompröva besluten om riksrekrytering. Besluten bör därför tidsbegränsas. För att ge bättre förutsättningar för en helhetsbedömning bör regeringens beslut om nya ansökningar om riksrekryterande utbildningar fattas vid ett tillfälle årligen. Regeringen betonade i propositionen även vikten av samråd med respektive bransch om utbildningsbehov och kvalitetsaspekter som underlag för riksrekryteringsbeslut.

Riksdagens beslut innebär vidare att samtliga icke tidsbegränsade beslut om riksrekrytering upphör den 1 januari 2007 samt att beslut som fattas fr.o.m. den 1 januari 2005 alltid skall tidsbegränsas.

För att förbättra underlagen för regeringens beslut och höja kvaliteten i de riksrekryterande utbildningarna bör närmare föreskrifter utfärdas om ansökningarnas innehåll och utformning. Regeringen har därför beslutat om en ändring i 2 kap. 2 § gymnasieförordningen (1992:394) som innebär att Skolverket ges möjlighet att meddela närmare föreskrifter av nyss nämnt slag.

Skolverket har även fått regeringens uppdrag att sprida information om de nya föreskrifterna till berörda parter. Avsikten är att samtliga an-

sökningar om att en utbildning skall vara rikskrekryterande från läsåret 2007/08 och senare skall utformas och behandlas efter de nya riktlinjerna.

Entreprenadförhållanden i gymnasieskolan

Enligt lagen (1993:802) om entreprenadförhållanden inom skolan får kommuner och landsting sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person om undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil inom gymnasieskolan.

En särskild utredare har fått regeringens uppdrag att se över bestämmelserna för entreprenader i gymnasieskolan m.m. (Gymnasieentreprenadutredningen dir. 2004:1). Översynen av entreprenadreglerna skall bl.a. avse vilka inslag i verksamheten som bör kunna läggas ut på entreprenad. Utredaren skall vidare analysera till vem ett entreprenaduppdrag bör kunna lämnas. Utredaren skall därvid ta ställning till om kretsen av tänkbara entreprenörer bör vidgas i förhållande till nuvarande ordning och om särskilda krav bör ställas på den som godtas som entreprenör. I den mån utredaren föreslår vidgade möjligheter till entreprenad, skall utredaren också överväga vad som bör gälla för en rektors ansvar och uppgifter samt för betygssättning. Därutöver skall utredaren överväga behovet av särskilda bestämmelser om huvudmannens ansvar för kvalitetssäkring och tillsyn av entreprenadverksamheten i syfte att garantera eleverna en likvärdig utbildning. Slutligen skall utredaren ta ställning till om kommuner och landsting bör ges möjlighet att anordna gymnasieutbildning i även andra former än ett direkt huvudmannaskap. Uppdraget skall redovisas under hösten 2005.

Distansundervisning

Möjligheterna att bedriva distansundervisning i gymnasieskolan är i dag begränsade. Bestämmelser om distansundervisning finns i förordningen (2003:255) om försöksverksamhet med distansundervisning i gymnasieskolan i Emmaboda kommun och i förordningen (1992:1261) om distansundervisning på gymnasial nivå i Torsås kommun. Värmdö gymnasium har därutöver Skolverkets uppdrag att anordna distansutbildning för svenska gymnasieungdomar utomlands. Regeringen har emellertid uppmärksammat på att inslag av distansundervisning i olika former ökat i omfattning i gymnasieskolan. Undervisningsmetoden aktualiserar ett antal frågor av främst rättslig karaktär, men också olika aspekter

av kvalitetssäkring, likvärdighet och elevens rättssäkerhet är väsentliga i sammanhanget.

Förordningen om försöksverksamhet med distansundervisning i gymnasieskolan (2000:185) gäller för distansundervisning som påbörjas efter den 1 juli 2000 och senast höstterminen 2002. Därmed var vårterminen 2005 den senaste tidpunkt då distansundervisning kunde pågå i enlighet med försöksförordningen. Skolverket har haft i uppdrag att utvärdera verksamheten årligen. Eftersom inga nya beslut om att delta i försöksverksamheten fattats sedan 2001/2002 utgör den redovisning som Skolverket lämnade år 2003 slutrapport för försöket som härmed anses avslutat.

En del rättsliga frågor med koppling till distansundervisning behandlas för närvarande i gymnasieentreprenadutredningen (dir. 2004:1). Utredningen skall lämna sitt betänkande under hösten 2005. Regeringen avser att invänta entreprenadutredningens förslag innan ställning tas till eventuella ytterligare initiativ inom detta område.

Undervisningstiden som resurs

Alla elever på gymnasieskolans nationella och specialutformade program har rätt till en viss garanterad undervisningstid. Undersökningar har emellertid visat att det inte är självklart att skolhuvudmannen kan redovisa hur detta krav tillgodosätts. I gymnasieskolan finns inte en självklar koppling mellan poäng och tid i det enskilda ämnet eller kursen. Poängplanen medger en flexibel användning av tiden som resurs. Det tycks dock som om det ofta saknas genomtänkta pedagogiska principer för att fördela undervisningstiden utifrån elevernas behov, studiernas inriktning och lokala förutsättningar. Att undervisningstiden används på ett effektivt sätt i skolorna är en viktig faktor för att eleverna skall nå målen för utbildningen. Att unga kvinnor och män får tillgång till undervisning av en viss omfattning är även en fråga om rättssäkerhet och likvärdighet. Regeringen ser därför skäl att se över frågan om tidsanvändningen i gymnasieskolan.

Kvalitetshöjning av yrkesutbildningen

Regeringen har genom propositionen Kunskap och kvalitet – Elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140, bet.

2003/04:UbU13, rskr. 2004/05:4) och i uppdrag till Skolverket lagt grunden för en rad kvalitetshöjande insatser för den gymnasiala yrkesutbildningen för att möta arbetslivets ökade krav. Stöd- och utvecklingsinsatser under 2006 skapar bättre förutsättningar för att föreslagna åtgärder i gymnasiepropositionen skall få den omfattning, genomslag och kvalitet som är avsett. Särskilt prioriterade är insatser för regionala yrkesutbildningscentrum och gymnasial lärlingsutbildning.

Många yrkesinriktade utbildningar behöver ett större elevupptagningsområde än kommunen för att attraktiva och bärkraftiga utbildningar skall kunna etableras. Regeringen avser att inom ramen för den föreslagna höjningen av anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* tillföra ytterligare resurser för uppbyggnaden av regionala yrkesutbildningscentrum i syfte att skapa fler modeller i olika branscher för regionala yrkesutbildningscentrum.

Tidigare försök med lärlingsliknande utbildningsformer har inte fått önskad omfattning. Kommunerna behöver stöd i sin uppbyggnad av lärlingsutbildning inför det planerade genomförandet av en ny lärlingsutbildning i gymnasieskolan hösten 2007. Regeringen avser att ge statligt stöd till utveckling och genomförande av den nya lärlingsutbildningen.

Gymnasiearbetet

Ett gymnasiearbete ersätter dagens projektarbete. Godkänt gymnasiearbete blir ett krav för gymnasieexamen och därigenom ett viktigt kvalitetsinstrument som visar att utbildningsmålen nåtts.

I gymnasiearbetet skall eleven få möjlighet att tillämpa och fördjupa teoretiska och/eller praktiska kunskaper inom flera ämnesområden. Det är viktigt att gymnasiearbetet på program med yrkesinriktad profil så långt möjligt får karaktären av att vara en autentisk arbetsuppgift. Fokus skall ligga på att demonstrera ett brett kunnande inom det framtida yrkesområdet. Det innebär att det lämpar sig väl för en elev att använda sig av tiden för arbetsplatsförlagt lärande för att genomföra sitt gymnasiearbete.

Regeringen avser att vidareutveckla dessa idéer om gymnasiearbetet i samtal med arbetsmarknadens parter. Vidare kommer Yrkesutbildningsdelegationen att få i uppgift att arbeta fram hur gymnasiearbetet bör regleras för att få den roll som regeringen avser.

Gymnasial lärlingsutbildning

En ny gymnasial lärlingsutbildning avses införas från hösten 2007 i gymnasieskolan. Den skall vara ett valbart alternativ inom alla yrkesinriktade program. Mål, innehåll och kunskapskrav för lärlingsutbildningen skall motsvara den traditionellt skolförlagda gymnasieutbildningen. Lärlingsutbildningen präglas av att de praktiska och teoretiska inslagen är integrerade och stöder lärandet till en helhet.

För att nå en rimlig omfattning av den gymnasiala lärlingsutbildningen är det troligen nödvändigt att samarbetet mellan skolan och arbetslivet professionaliseras. Lärlingsutbildningen kan t.ex. bygga på en överenskommelse där skolan betalar för den utbildning som sker på arbetsplatsen i form av avtal. Då kan också skolan ställa tydliga krav på till exempel kvalitet och handledning.

Skolverket har regeringens uppdrag att närmare utreda och lämna förslag på hur den gymnasiala lärlingsutbildningen skall utformas och regleras. Arbetet skall redovisas till regeringen senast den 1 februari 2006.

Yrkesutbildningsdelegationen

Regeringen tillsatte hösten 2004 en yrkesutbildningsdelegation med representanter för näringsliv, offentlig verksamhet, fackliga organisationer och skola (U 2004:07). Delegationen har ett brett uppdrag att lyfta fram den gymnasiala yrkesutbildningens betydelse för utvecklingen, att bidra till att höja kvaliteten i gymnasieskolans yrkesutbildningar och verka för en ökad rekrytering till dessa utbildningar.

För att fullgöra sitt uppdrag har delegationen organiserat sin verksamhet i tio delprojekt som genomförs i samverkan med myndigheter och organisationer. Vidare berörs det nya gymnasiearbetet och lärlingsutbildningen. Internationalisering, entreprenörskap och yrkesläraryrollen är andra områden som behandlas.

Information om delegationens arbete finns kontinuerligt tillgänglig på delegationens hemsida www.yrkesutbildningsdelegationen.se. Delegationen skall arbeta fram till den 31 december 2006.

Regionala yrkesutbildningscentrum

Enligt skollagen (1985:1100) är en kommun skyldig att inom gymnasieskolan erbjuda ett allsidigt urval av nationella program. Få kommuner kan erbjuda samtliga nationella program och inriktningar. För många kommuner kan ett all-

sidigt urval program och inriktningar endast erbjudas genom regional samverkan.

Lokalt har vissa yrkesinriktade gymnasiala program mött vikande elevintresse och antalet förstahandssökande har minskat. Detta gäller främst pojkar och flickor i storstadsområden. För flickorna gäller att de överlag tenderar att i ökad utsträckning välja mer studieförberedande utbildningar. En del kommuner har tagit detta till intäkt för att lägga ner delar av sitt gymnasieutbud. För vissa yrkesområden och branscher innebär detta att det lokalt och regionalt råder brist på utbildningsmöjligheter. Utvecklingen visar att samverkan inom ett större elevupptagningsområde behöver etableras för att skapa attraktiva och bärkraftiga utbildningar med tillräckliga resurser och ett tillräckligt elevunderlag.

Regeringen har i propositionen Kunskap och kvalitet – Elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140) uppmärksammat de svårigheter som finns att etablera ett bra samarbete dels mellan kommuner i en region, dels mellan skolor och arbetslivet i regionen. I regeringsförklaringen från den 14 september 2004 anges att regeringen vill skapa attraktiva moderna gymnasieutbildningar i varje region tillsammans med industrin och de offentliga arbetsgivarna. För att utveckla nya modeller för utveckling av regionala yrkesutbildningscentrum i nära samverkan med arbetslivet beviljade regeringen hösten 2004 tre miljoner kronor till Yrkesutbildningsdelegationen för att stödja två pilotprojekt inom Mälardalsregionen och Trollhättaregionen.

Projektet syftar till att utveckla det regionala samarbetet mellan kommunerna i regionen, men också mellan kommunerna och länsstyrelserna, arbetslivets parter, företagen och berörda branschorganisationer. Projektet skall leda till en ökad rekrytering till och dimensionering av dessa utbildningar i förhållande till situationen i dag. Utöver målet att skapa effektiva yrkesutbildningscentrum i respektive region, syftar pilotprojektet också till att vinna erfarenheter och kunskaper som kan utnyttjas i andra regioner.

World Skills Sweden

Projektet World Skills Sweden är huvudman för det svenska yrkeslandslaget och finansieras genom ett trepartsarbete mellan Svenskt Näringsliv, LO och staten. Genom tävlingsverksamhet etableras naturliga former för samverkan mellan skola och bransch. Tävlingar i yrkeskun-

nande skapar positiva förebilder och intresse för yrken, yrkesområden och yrkesutbildning och bidrar till att höja statusen och rekryteringen till yrkesutbildning.

World Skills Sweden, NUTEK och Yrkesutbildningsdelegationen samarbetar för att utveckla och utvidga tävlingsverksamheten till de ungdomar som fortfarande är elever i gymnasieskolan. Ambitionen är att genomföra ett första Skol-SM i ett antal yrkesområden under år 2006.

Rekrytering av yrkeslärare

En viktig del i kvalitetsarbetet för den yrkesinriktade gymnasiala utbildningen är att säkra lärartillgången. De senaste årens examination av yrkeslärare har varit låg samtidigt som alltför få de yrkesverksamma lärarna närmar sig pensionsåldern. För lärarexamen med inriktning mot undervisning i yrkesämnen i gymnasieskolan krävs 120 poäng. I detta ingår en omfattande yrkeserfarenhet och en relevant högskoleutbildning om minst 60 poäng eller motsvarande. Presumptiva yrkeslärare inom vissa gymnasieprogram har av olika skäl varit svåra att rekrytera till de reguljärt upplagda lärarutbildningarna. I stället har den särskilda lärarutbildningen (SÄL) med lärartjänstgöring på halvtid och halvtidsstudier visat sig mer attraktiv för denna lärarkategori. Regeringen har därför i tilläggsbudgeten för 2005 (prop. 2004/05:100) föreslagit en satsning på särskild lärarutbildning för yrkeslärare omfattande 1 000 lärare med start hösten 2005.

Genom denna statliga utbildningssatsning får skolhuvudmän för såväl kommunala som fristående skolor som motsvarar gymnasieskolan en möjlighet att fylla vakanser och planera för de pensionsavgångar som följer de närmaste åren bland yrkeslärarna. Ett erbjudande om anställning som lärare i kombination med utbildning kan vara attraktivt för många då det ger en möjlighet till lärarberättighet.

Utbildningen samordnas av Malmö högskola och genomförs vid åtta olika lärosäten spridda över landet.

5.1.2 Baskunskaper

Skolverkets Nationella utvärdering av grundskolan, NU-03, samt internationella undersökningar såsom PISA och TIMSS ger ett omfattande jämförelsematerial om kunskaper bland barn och unga när det gäller läsförmåga, mate-

matik och naturvetenskap. Tendenser som har kunnat utläsas av dessa rapporter är försämrad läsförmåga och skillnader mellan flickors och pojkars läsförmåga och läsintresse, till flickornas fördel. Dessutom tyder resultaten på försämrade kunskaper i matematik. Pojkar visar dock något bättre resultat än flickor.

Regeringen anser att kunskaper i svenska och matematik är avgörande för framgång i alla ämnen. Därför har åtskilliga åtgärder vidtagits för att öka möjligheterna för eleverna att nå utbildningens mål.

Utöver ett omfattande utrednings- och utvecklingsarbete på flera områden har regeringen även sett behov av att initiera vissa omedelbara insatser, som kan få effekt på kortare sikt. Därför har regeringen gett Skolverket i uppdrag att, inom ramen för nuvarande system för statlig styrning inom skolområdet, redogöra för de behov av omedelbara förtydliganden i vissa av grundskolans kursplaner och i det nationella uppföljningssystemet, som verket bedömer nödvändiga utifrån resultaten i verkets utvärdering av grundskolan samt de internationella studierna PISA och TIMSS. Uppdraget skall redovisas den 1 november 2005.

Därutöver har Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att stärka kommuners och skolors förutsättningar att nå målen så som de uttrycks i de nationella styrdokumenterna. Myndighetens insatser skall särskilt fokuseras på flera nationellt prioriterade områden såsom basfärdigheter, särskilt när det gäller språk-, läs- och skrivutveckling samt matematik.

Skolverket har i uppdrag att redovisa utbildningsinspektionens omfattning och inriktning bl.a. för att kunna bedöma skolornas arbete med att följa upp elevernas kunskapsutveckling i läsning och matematik.

Satsning på matematik och läsning

Kunskaper i svenska och matematik är avgörande för framgång även i andra ämnen. Nationella och internationella utvärderingar senaste åren visar på tendenser till att svenska elever uppvisar försämrad läsförmåga och försämrade kunskaper i matematik. Regeringen avser att inom ramen för den föreslagna höjningen av anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* tillföra ytterligare resurser under 2006 för att ge visst stöd till

kompetensutveckling av lärare i matematik och läsinläring, utveckling av stödmaterial för undervisningen (metoder och innehåll) och informations- och intresseskapande insatser.

Varje kommun skall enligt skollagen (1985:1100) se till att kompetensutveckling anordnas för den personal som har hand om utbildningen. Statens roll är och bör även i fortsättningen vara stödjande.

Läs-, skriv- och språkutveckling

Den pedagogiska miljön från förskolan till gymnasieskolan är avgörande för elevernas språkutveckling. Det finns även ett ökande behov att kunna orientera sig i informationsflödet. Skolbibliotekets pedagogiska roll i skolan är därmed betydelsefull.

Insatser för läs-, skriv- och språkutveckling är av stor vikt för förbättrade resultat på alla nivåer i skolväsendet. Inte minst för stödet till elever med utländsk bakgrund är kopplingen till läsning väsentlig. Insatserna sker även inom ramen för de uppdrag om segregerade områden som Myndigheten för skolutveckling fått och beskrivs under rubriken Integration.

Regeringen har inom ramen för de åtgärder som vidtagits med anledning av Högskoleverkets utvärdering av den nya lärarutbildningen också uppmärksammat frågan om lärarstudenternas kunskaper i läs-, skriv- och matematikinläring. Se avsnitt 7.1.2 Lärarutbildning.

Regeringen avser att stödja skolornas och kommunernas arbete med att förbättra elevernas läsförmåga. Regeringen överväger vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att förbättra möjligheterna till måluppfyllelse när det gäller alla elevers läsförmåga och elever med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi i synnerhet. Vidare bör skolbibliotekens roll stärkas och tillgången till litteratur i skolorna förbättras.

Matematik

Vikten av goda kunskaper i matematik är obestridlig. Det handlar om en baskunskap nödvändig i vardagen, kunskaper för ett aktivt deltagande i samhälls- och yrkesliv och som grund för ett livslångt lärande. Kunskaper i matematik krävs också för att besitta den kompetens och problemlösningsförmåga som krävs för lärande i andra ämnen och inom andra kunskapsområden.

Människor med goda kunskaper i bl.a. matematik, naturvetenskap och teknik är av avgörande betydelse för att Sverige skall fortsätta att utvecklas som ett industriellt föregångsland med

effektiv resursanvändning och hållbar ekonomisk, social och ekologisk utveckling. Även inom många andra områden behövs goda matematikkunskaper för att uppnå ett framgångsrikt resultat.

Därför är det naturligt att godkänt betyg i matematik utgör ett behörighetskrav till gymnasieskolans nationella och specialutformade program och att det är ett kärnämne i gymnasieskolan.

Olika rapporter och studier har under senare år indikerat att matematikundervisningen är i ett särskilt behov av reformering och utveckling. Regeringen tillsatte därför en Matematikdelegation våren 2003 med uppgift att utarbeta en handlingsplan med förslag till åtgärder för att förändra attityder till och intresset för matematikämnet samt utveckla matematikundervisningen inom hela utbildningssystemet. Delegationen redovisade sitt betänkande Att lyfta matematiken (SOU 2004:97) i september 2004. I korthet föreslås i betänkandet betydande satsningar på bättre utbildning av blivande lärare i matematik, på kompetensutveckling av redan verksamma lärare, och på olika intresseväckande och attitydpåverkande insatser samt på utveckling av styrdokumentet. Delegationen föreslår också en nationell projektorganisation för genomförandet.

Matematikdelegationens betänkande har remissbehandlats. Betänkandet samt remissinstansernas synpunkter ligger nu till grund för regeringens arbete med att långsiktigt och systematiskt bidra till utvecklingen av matematikundervisningen.

Statens insatser under 2006 inriktas mot att främst ta fram digitala stödmaterial och kurspaket. Kompetensutvecklingen kommer därför att i hög grad präglas av flexibelt lärande och genom distanskurser över Internet och i huvudsak genomföras i skolan, av och med lokala lärare. Kommuner uppmanas satsa på stödjande strukturer.

Utvecklingsinsatser bör i första hand riktas till förskollärare och lärare i skolans lägre årskurser. Vidare bör initiativ tas till samverkan med arbetslivet för att utveckla samarbetsmodeller där konkret tillämpning och användningen av matematik i verksamheten kan göras tillgänglig för skolans elever. Stödmaterial som kan bidra till en mer intresseväckande undervisning skall utarbetas.

Naturvetenskap och teknik

Naturvetenskaplig och teknisk utveckling är avgörande för ett konkurrenskraftigt kunskapsamhälle. Inom näringslivet finns ett stort behov av välutbildade naturvetare och tekniker. Det är viktigt att fler kvinnor uppmanas att välja yrken inom denna sektor. Det handlar inte bara om att få fler yrkesverksamma inom området, kunskap i naturvetenskap och teknik är viktigt för alla oavsett yrkesinriktning.

Nationella och internationella utvärderingar visar dock att svenska elever har vikande resultat i och lägre intressen för naturvetenskapliga och tekniska ämnen. För att Sverige skall ha en god utveckling och stå sig väl internationellt är det nödvändigt med fortsatta insatser för att öka intresset och förbättra resultaten inom dessa ämnen. Regeringen menar att lärarnas kompetens och förmåga att utveckla undervisningen och entusiasmera elever och studerande är avgörande i detta arbete.

Handlingsplan för naturvetenskap och teknik

Myndigheten för skolutveckling fick i december 2004 i uppdrag utarbeta en handlingsplan för hur barns, elevers och vuxnas intresse för naturvetenskap och teknik bättre kan tas tillvara och utvecklas. Myndighetens redovisade handlingsplan vilar på några utgångspunkter. För det första att det behövs en nationell strategi för samordning av olika aktörers insatser inom området naturvetenskap och teknik. För detta ändamål föreslås inrättande av en nationell strategigrupp med representanter för olika aktörer. Andra utgångspunkter är att undervisningens innehåll och framställning behöver komma mer i fokus och att en kompetent och engagerande undervisning är en förutsättning för att förbättra elevernas studieresultat, självförtroende och trivsel.

I enlighet med uppdraget riktar sig handlingsplanens insatser framför allt till lärarna, som är de viktigaste aktörerna i utvecklingsarbetet. För att hjälpa enskilda lärare och lärarlag att se den egna insatsen i ett helhetsperspektiv, föreslås att tre "guider" utarbetas för det naturvetenskapliga respektive det tekniska området och miljöområdet. Guiderna skall beskriva de olika områdena så att en helhetsbild framträder och att kunskapsprogressionen från förskola till och med gymnasieskola tydliggörs. I syfte att skapa större samsyn om vilka nationella insatser som behövs och hur de skall utformas föreslås en nationell

seminarieserie för anordnare av kompetensutveckling. För att få genomslag i verksamheten bör kompetensutveckling i första hand syfta till att utveckla kompetens och förhållningssätt hos lärarna så att flickornas och pojknas intresse och kunnande ökar, oavsett kön eller socioekonomisk bakgrund. Det handlar om att stödja lärarna i att utveckla nya ingångar, förändrade arbetssätt, integration över ämnesgränserna och varierande bedömningsformer.

Regeringen har tidigare aviserat krav på ökad samordning av insatser inom området. Myndigheten ansvarar i dag för bidragsgivningen till internationella tävlingar, sommarkurser i teknik, lärarstipendier, stöd till nationella centra och science centra. Myndigheten har enligt handlingsplanen för avsikt att se över bidragshandlingen i syfte att samordna och stärka insatserna för naturvetenskap och teknik.

Regeringen kommer att noga följa Myndigheten för skolutvecklings arbete enligt den handlingsplan som presenterats inom området naturvetenskap och teknik. Förslagen i NT-planen bör kunna integreras med de tidigare nämnda utvecklingsinsatserna för matematikundervisningen. Det gäller särskilt strukturer för kompetensutveckling, nätverk och stödsatser via nationella resurscentrum, uppbyggnad och spridande av webbresurser samt näringslivs- och opinionsbildningsaktiviteter. I detta sammanhang är också resultaten från Myndigheten för näringslivsutveckling (NUTEK) nationella entreprenörskapsprogram, med bl.a. satsningar på Kommunala entreprenörs- och teknikskolor (KomTek), intressanta att följa. En integrering och samordning av insatser bör leda till ett effektivt resursutnyttjande.

5.1.3 Personal och resurser

Förskolan och skolan som attraktiva arbetsplatser

Förskolans roll och uppdrag i samhället har utvidgats påtagligt under de senaste åren. Den ökade tillgängligheten, införandet av maxtaxan och allmän förskola m.m., statsbidraget för kvalitetsåtgärder, regeringens förslag om förskolan som en egen skolform och det förstärkta kvalitetsarbetet i förskolan skall ses som uttryck för detta. Kommunerna fick med början 2005 under tre år ett särskilt statsbidrag för att anställa ytterligare 6 000 förskollärare, barnskö-

tare och annan personal. Förskolan har av flera anledningar ett stort rekryteringsbehov av personal i framtiden.

En förskola som är attraktiv för såväl kvinnor som män att söka sig till som arbetsplats har en tydlig organisation, både avseende ledning och verksamhet, och bedriver en verksamhet med pedagogisk kraft och tydlighet. Förskolans verksamhet måste också erbjuda utveckling i arbetet genom kompetensutveckling och möjligheter till karriärutveckling av olika slag, för att alla personalkategorier skall söka sig dit och stanna kvar. Personalens egna möjligheter att planera och organisera sitt arbete bidrar till att arbetet upplevs som attraktivt och att personalen trivs. Kommunerna har ett stort ansvar för förskolans kvalitet och förskolans attraktivitet som arbetsplats.

Regeringen har gett Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att initiera informations- och utvecklingsinsatser om det viktiga och nyskapande arbete som pågår i förskolan i syfte att stimulera rekrytering av personal till förskolan. Målgrupperna är bland andra elever samt studie- och yrkesvägledare i grund- och gymnasieskolan, lärarutbildningarnas studenter och lärare, arbetsförmedlingar, kommuner och enskilda huvudmän samt yrkesverksamma i förskolan. De utåtriktade aktiviteterna har huvudsakligen genomförts under hösten 2004 och våren 2005. Ytterligare aktiviteter sker under hösten 2005 och uppdraget redovisas för regeringen i november 2005.

I det nationella skolutvecklingsprojektet Attraktiv Skola arbetar 23 kommuner för att öka attraktiviteten i läraryrket. Projektet genomförs under åren 2001–2005 och 2006 blir ett avslutande år där vunna erfarenheter och kunskaper från hela projektperioden skall beskrivas, analyseras och värderas. Arbetslivsinstitutet ansvarar för den externa utvärderingen som skall lämnas till Utbildnings- och kulturdepartementet den 1 september 2006.

Lärares kompetens i förskola, skola och fritidshem

Lärarnas kompetens och lärarförsörjningsproblematiken har kommit i fokus i utbildningspolitiken på ett mycket tydligt sätt under de senaste åren. Läraryrkets innehåll och utveckling är föremål för aktuella diskussioner och utredningar av forskare om den förändrade lärarrollen och

från lärarorganisationerna själva. Internationella studier om läraryrkets utveckling och attraktivitet har gjorts, bland annat av OECD och Eurydice. Skolans betydelse för samhällsutvecklingen och tillväxten i samhället betonas liksom angelägenheten av att höja läraryrkets status och förstärka läraryrkets professionalitet. En kompetent och utbildad lärarkår är avgörande för elevernas möjligheter att prestera goda resultat.

Sverige har deltagit i den nyligen avslutande OECD-studien *Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers*. Utgångspunkten för OECD är samtliga deltagande länders ambition att utveckla och förbättra sina utbildningar för att svara mot de allt högre sociala och ekonomiska förväntningar som man ställer på samhället i stort och därmed även på skolan. Enligt OECD är den stora utmaningen att intressera kompetenta personer att välja läraryrket och att vilja stanna kvar i läraryrket, att se till att undervisningen är av hög kvalitet och att ge alla elever högkvalitativ undervisning. OECD rekommenderar länderna att bland annat skapa ett system för utveckling av läraryrket utifrån kompetensprofiler med utgångspunkt i lärares olika kompetenser och erfarenheter.

På de tre nationella konferenserna om förskolans kvalitet som hållits under våren 2005 har bl.a. utvecklingen i yrket uppmärksammas. Det som framför allt belystes var betydelsen av pedagogisk ledning, kompetensutveckling samt kvalitetsarbete för att utveckla verksamheten samtidigt som pedagogens professionalitet blir tydlig.

Om skolan skall utvecklas till en lärande organisation där skolan förmår att själv skapa, inhämta och använda kunskap för att ompröva och förändra sitt arbete som en konsekvens av ny kunskap och nya insikter är kunskapsbildningen hos lärare och skolledare av stor betydelse. En utredare har på regeringens uppdrag lämnat förslag till hur lärare och skolledare i högre grad skall kunna inhämta och använda systematiskt producerad kunskap om lärande och undervisning i sin yrkesutövning, "Att fånga kunnandet om lärande och undervisning Om villkoren för skolledare och lärare att ta del av systematiskt framtagen kunskap om utbildningsverksamhet (Ds 2005:16.)" Enligt utredaren behöver befattningsstrukturer skapas i kommunerna för att skolans personal skall ta till sig den växande kunskapen, ökad samverkan komma till stånd mellan olika aktörer inom skola och högskola om produktion och användning av systematiskt framt-

gen kunskap, samt tillgängligheten om den växande kunskapsproduktionen kring lärande och undervisning öka. Utredningen har remitterats och remisstiden gick ut den 10 september 2005.

I det utkast till lagrådsremiss om en ny skollag som utarbetats inom Utbildnings- och kulturdepartementet föreslås att lärare i förskolan och fritidshemmet skall ha ett övergripande pedagogiskt ansvar. Därmed tydliggörs förskollärares och fritidspedagogers ansvar för att förskolans och fritidshemmets uppdrag fullföljs. Lärarna skall levandegöra intentionerna i läroplanerna, driva det pedagogiska utvecklingsarbetet och ansvara för att det målinriktade arbetet främjar barnens utveckling och lärande. Det skall finnas lärare med föreskriven utbildning i alla förskolor och fritidshem.

Förslag om reglering av lärares ansvar och befogenheter i skolan i övrigt bereds också i samband med det förslag till ny skollag som utarbetats inom Utbildnings- och kulturdepartementet. Strävan är att skolan skall ha välutbildade lärare och att lärares roll och ställning skall stärkas på olika sätt.

Läraryrkesförnyelse

I verksamheter som är föremål för så stora förändringar som har skett inom förskola och fritidshem är det angeläget att verksamheten kan rekrytera och behålla sin personal. Det är viktigt för förskolans och fritidshemmets kvalitet att fler förskollärare och fritidspedagoger, rekryteras till förskolan och fritidshemmet. Satsningen för att öka personaltätheten i förskolan kommer att ytterligare öka behovet av personal. Skolverkets prognos för behov och tillgång på lärare samt regeringens åtgärder för att förbättra rekryteringen behandlas i avsnittet 7.1.2 Läraryrkesförnyelse.

Regeringen har också gett Skolverket i uppdrag att sammanställa kommunernas personalförnyelseprogram för att förbättra bedömningen av förskolans, förskoleklassens och grundskolans (i delen tidigare år) rekryteringsbehov av lärare. Uppdraget skall redovisas den 15 september 2005.

Regeringen fortsätter att noga följa måluppfyllelsen för lärarexamen med inriktning mot tidigare år, förskola, förskoleklass och fritidshem.

Ansvar för insatser för att kunna rekrytera, utveckla och behålla kompetenta lärare till för-

skola, skola och fritidshem faller på staten, kommunerna och de enskilda huvudmännen som arbetsgivare och lärarorganisationerna. Statens ansvar gäller främst att dimensionera, utveckla och garantera kvaliteten på lärarutbildningen.

Barnskötare i förskolan

För att upprätthålla kvaliteten måste alla som arbetar med barn ha utbildning och kompetens. Satsningen för att öka personaltätheten kommer att öka behovet även av barnskötare i förskolan. Enligt regeringens bedömning finns det följaktligen ett behov av en utbildning till barnskötare. Skolverket har därför på regeringens uppdrag utformat och fastställt en nationell kursplan för en ettårig barnskötarutbildning inom kommunal påbyggnadsutbildning. Utbildningen har en flexibel utformning och valbara kurser så att den kan genomföras med hänsyn till deltagarnas skiftande erfarenheter. Dessutom skall utbildningen ge utrymme för att ge behörighet till högskolestudier för de studerande som saknar sådan.

Angående möjligheten för barnskötare att studera till en lärarexamen se avsnitt 7.1.2. Lärarutbildning.

Ledning i förskola, skola och fritidshem

Många studier lyfter fram förskolans och skolans ledning som en viktig förklarande faktor för verksamhetens framgång eller brist på framgång. Skolverket har senast i Utbildningsinspektionen 2003 beträffande styrning, ledning och kvalitetsarbete konstaterat att skolor med god ledning bland annat karakteriseras av att skolan har en skolledning med god utbildning, att skolledningen har administrativt stöd i sitt arbete och att rektorer som fungerar som goda pedagogiska ledare ofta har skapat en särskild organisation på skolan där de pedagogiska frågorna behandlas.

I det förslag till ny skollag som utarbetats inom Utbildnings- och kulturdepartementet föreslås att rektorerna får en förstärkt roll som ansvariga för att elevernas rättigheter iakttas, för bedömning och betygssättning och med vidgat ansvar för elever som behöver särskilt stöd i skolan. Därmed ökar vikten av att skolan har välutbildade rektorer. Dessutom läggs alltmer

fokus på resultatuppföljning, måluppfyllelse och kvalitetsarbetet i skolan, områden som rektor har ett särskilt ansvar för. Även förskolan skall, enligt det förslag till ny skollag som utarbetats inom Utbildnings- och kulturdepartementet, leddas av en rektor.

Staten anordnar sedan många år en statlig rektorsutbildning för i första hand nyutnämnda rektorer. Målgruppen för denna utbildning är rektorer och andra pedagogiska ledare med verksamhetsansvar för läroplansstyrda verksamheter. Det innebär att rektorsutbildningen även omfattar ledare med ansvar för förskolan.

Regeringen gav den 1 juli 2004 Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att utveckla innehåll och form för rektorsutbildningen i syfte att öka dess effektivitet och möjliggöra att fler rektorer kan genomgå utbildningen. Myndigheten har den 1 april 2005 lämnat en delrapport.

Myndigheten identifierar ett antal framgångsfaktorer som bedöms behöva vägas in vid utformningen av den framtida rektorsutbildningen. Rektors utbildning behöver bland annat kopplas till den egna skolans plan för kompetensutveckling och relateras till sådana grundläggande förutsättningar som ledningsstruktur och ansvarsfördelning i kommunen och den egna skolan. Erfarenhetsutbyte rektorer emellan behöver också utvecklas genom att bygga stödstrukturer med hjälp av modern informationsteknologi.

Myndigheten bör fortsätta att överväga organisation och utbildningsanordnare av rektorsutbildningen. Myndigheten bör därvid beakta den utveckling av rektors arbetsuppgifter och ansvar som föreslås i det utkast till ny skollag som utarbetats inom Utbildnings- och kulturdepartementet. Dessutom är det väsentligt att den föreslagna regleringen för ledningen av förskolan i propositionen Kvalitet i förskolan (prop. 2004/05:11) ges utrymme i utbildningen. Utbildningen bör även fortsättningsvis ha en tydlig anknytning till universitet och högskolor, bland annat för koppling till aktuell forskning om skola och skolledning samt möjlighet för deltagare i rektorsutbildningen att bedriva högre studier inom området ledarskap. Den slutliga redovisningen av uppdraget skall ske till regeringen den 1 mars 2006.

Myndigheten för skolutveckling har genomfört en effektutvärdering av rektorsutbildningen. Uppgifter från rektorerna själva, intervjuade förvaltningschefer och en majoritet av personalen

på skolor, som haft sina rektorer i utbildningen anser att rektor har blivit tydligare i sitt ledarskap som en följd av rektorsutbildningen.

En särskild utredare har haft i uppdrag att göra en kartläggning och utvärdering av skolans ledningsstruktur. Utredaren redovisar sina förslag i betänkandet Skolans ledningsstruktur Om styrning och ledning i skolan (SOU 2004:116). För att rektorsutbildningen skall kunna bidra till att stödja utvecklingen av ledningsstruktur och ansvarsfördelning i kommuner och skolor i enlighet med Myndigheten för skolutvecklings ovan redovisade inriktning av den framtida rektorsutbildningen, avser regeringen att ge myndigheten i uppdrag att redovisa goda exempel på hur kommuner och skolor organiserar och utvecklar sina ledningsfunktioner.

Personalförstärkningssatsning i förskolan

Mer personal är en avgörande faktor för att förbättra förskolans kvalitet. Med mer personal kan barngruppernas storlek minska och mer tid ägnas bland annat åt barn i behov av särskilt stöd. För att möjliggöra detta har ett särskilt statsbidrag införts för att öka antalet anställda med 6 000 förskollärare, barnskötare och övrig personal i förskolan. Bedömningen är att bidraget kan leda till att antalet barn per årsarbetare minskar från i genomsnitt 5,4 barn år 2003 till i genomsnitt 5 barn per årsarbetare år 2007. Bidraget som riktas till kommunerna omfattar en miljard kronor under 2005 samt två miljarder kronor per år under 2006 och 2007. Därefter skall bidraget inordnas i det generella bidraget till kommunerna. Samtliga kommuner har emottagit bidrag för innevarande år.

Regeringen har beslutat om en förordning för bidraget. Utifrån denna har Skolverket fått till uppgift att administrera och följa upp bidraget. Skolverket har publicerat riktlinjer för administration och uppföljning av bidraget och en första del av bidraget har betalats ut till landets kommuner. Skolverket kommer även att utfärda föreskrifter som förtydligar hur de kommer att följa upp bidraget. I sitt arbete är det naturligt att Skolverket beaktar de synpunkter och rekommendationer Riksrevisionen lämnat i sin granskning av personalförstärkningsbidraget till skola och fritidshem (RiR 2005:9).

Regeringen bedömer att förutsättningarna är mycket goda för att bidraget till förskolan skall

få avsedd effekt och att det skall uppfattas som ändamålsenligt utformat. Hur personalförstärkningen kommer att påverka förskolans kvalitet bestäms dock till slut av hur kommunerna väljer att använda det. Det är kommunen som är huvudman för förskolan och som bäst kan bedöma hur bidraget skall användas för att ge bästa resultat utifrån de lokala förutsättningarna.

Maxtaxa

Maxtaxan i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg infördes 2002. Maxtaxan är frivillig för kommunerna och staten kompenserar kommunerna med sammanlagt 3 160 miljoner kronor per år för minskade avgiftsintäkter. Sedan 2003 deltar alla kommuner i maxtaxan och får del av den ekonomiska compensationen. Utöver compensationen för de minskade avgiftsintäkterna får också kommunerna 500 miljoner kronor per år till kvalitetssäkrande åtgärder. Maxtaxan har inneburit avsevärt sänkta avgifter för barnfamiljerna och minskat avgiftsskillnaderna mellan kommuner. När maxtaxan infördes minskade avgiftsskillnaderna exempelvis för en tvåbarnsfamilj med genomsnittliga inkomster med ungefär två tredjedelar och avgifterna har för de flesta familjer minskat med mellan 25 och 50 procent. På så sätt har tillgängligheten ökat och barnfamiljernas ekonomi förbättras. Maxtaxan innebär också att avgifternas margineffekter minskar vilket underlättar för småbarnsföräldrar att öka sitt arbetskraftdeltagande.

Personalförstärkningssatsning i skola och fritidshem

För att ge alla barn och ungdomar likvärdiga möjligheter måste alla skolor vara bra skolor och eleverna få det stöd de behöver för att nå utbildningsmålen. Satsningen på fler lärare och andra specialister har hittills varit mycket framgångsrik och kommunerna har ökat sin personal med sammanlagt 12 000 heltidstjänster om man tar hänsyn till att elevantalet minskat. Av dessa är cirka 8 000 direkt finansierade med det särskilda statsbidraget för personalförstärkningar. Uppföljningar visar att satsningarna varit störst i särskolan och grundskolan och mindre i gymnasieskolan. Endast en liten del av statsbidraget har använts till att anställa personal i förskoleklassen.

I fritidshemmen har en minskning av personalen skett.

Satsningen går nu in på sitt femte och sista år. Därefter kommer bidraget att överföras till det generella stödet till kommunerna. Som ovan angetts har Riksrevisionen granskat bidraget (RiR 2005:9) och riktar bland annat kritik mot Skolverkets handläggning av bidraget och ifrågasätter möjligheten att kunna följa upp om bidraget leder till ökad måluppfyllelse i skolan. Riksrevisionens synpunkter och rekommendationer rörande detta bidrag är dock till en del även mer generella och bör påverka utformningen av även andra statsbidrag inom skolområdet. Skolverket bör kunna dra nytta av granskningen både när det gäller detta bidrag och när det gäller bidraget till personalförstärkningar i förskolan. Det är samtidigt viktigt att kraven på kontroll och uppföljning balanseras mot kraven på administrativ enkelhet och flexibilitet. Det är också regeringens uppfattning att statsbidrag av detta slag skall ses som ett samarbete mellan stat och kommun där kommunen som skolans huvudman är den part som bäst kan avgöra hur bidraget skall användas för att på bästa sätt möta lokala behov. Riksrevisionen har i sin granskning endast hittat ett fåtal brister i Skolverkets handläggning, vilket är ett gott betyg på Skolverkets arbete. Skolverkets fortsatta uppföljning kommer också att fördjupa kunskapen om hur bidraget påverkar skolans måluppfyllelse. Enligt en preliminär utvärdering av personalförstärkningar i grundskolan som Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) gjort på uppdrag av Skolverket har ökade resurser förbättrat studieresultaten för elever med lågutbildade föräldrar.

5.1.4 Trygghet och studiero

Värdegrund

Regeringen lägger stor vikt vid frågorna om demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter i förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen, skolan och vuxenutbildningen. Verksamheterna skall inte endast vara värderingsfria och neutrala utan aktivt verka för fundamentala demokratiska principer som alla människors lika värde oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt för allas rätt att uttrycka sig och re-

spekteras för sina åsikter. I regeringens andra nationella handlingsplan för de mänskliga rättigheterna, vilken planeras läggas fram för riksdagen under våren 2006, kommer även frågor om mänskliga rättigheter inom utbildningsväsendet att behandlas.

Enligt Skolverket har värdegrundsfrågorna under senare år fått högre prioritet i kommuner, förskolor och skolor. Många kommuner har satsat på att utveckla värdegrundsarbetet och att få systematik i arbetet. Arbetet med värdegrunden ser dock olika ut i skilda delar av utbildningssystemet. Värdegrundsfrågorna har generellt en starkare position i förskolan och grundskolan än i gymnasieskolan. Det är därför enligt regeringens mening viktigt att stärka gymnasieskolans värdegrundsarbete.

Jämställdhet

Flera utvärderingar visar att jämställdhet fortfarande är en lågt prioriterad fråga i många förskolor, skolor och kommuner. Kopplingen mellan värdegrunds- och jämställdhetsarbetet är dessutom ofta svag. Mot den bakgrunden behöver jämställdhetsfrågorna uppmärksammas och intensifieras.

Jämställdhetsarbetet måste börja i tidiga åldrar. Regeringen beslutade därför om en jämställdhetsdelegation för förskolan i augusti 2003 och sammanlagt 12,5 miljoner kronor beräknas användas under perioden 1 december år 2003 till 30 juni år 2006 för detta ändamål. Delegationen för jämställdhet i förskolan (U 2003:12) har i uppdrag att lyfta fram, förstärka och utveckla jämställdhetsarbetet i förskolan.

Delegationen påbörjade sitt arbete i december 2003. Den 1 december 2004 överlämnade delegationen sitt delbetänkande Den könade förskolan – om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete (SOU 2004:115) till regeringen. Betänkandet har sänts ut på remiss och remissinstanserna har inkommit med synpunkter under augusti 2005. Den 30 juni 2006 skall delegationen redovisa uppdraget i sin helhet. Regeringen avser att invänta analysen av remissinstansernas synpunkter samt delegationens slutredovisning av uppdraget innan eventuella ytterligare insatser vidtas.

Delegationen har tilldelat 34 projekt sammanlagt 5 miljoner kronor. De projekt som tilldelats medel är spridda över landet och av varierande omfattning och verksamhetsinriktning. Delegationen har även premierat jämställdhets-

arbete av god kvalitet våren 2005 och kommer att fortsätta att uppmärksamma värdefulla jämställdhetsinsatser även hösten 2005 och våren 2006.

Myndigheten för skolutveckling fick i regleringsbrev för år 2004 i uppdrag att bidra till ökad måluppfyllelse genom att vidta generella insatser inom området jämställdhet. Myndigheten redovisade till regeringen i rapport nr 2 Nationell skolutveckling – fem utvecklingsområden (2004) de utvecklingsområden och åtgärder som bör prioriteras i myndighetens arbete med utvecklingsstöd. Demokrati, jämställdhet och inflytande är ett av dessa fem prioriterade utvecklingsområden.

Personalens kunskap och kompetens är avgörande för ett jämställdhetsarbete av god kvalitet i skolan. För att stärka verksamheternas jämställdhetsarbete avsattes under perioden 2002–2004 medel för att utbilda pedagogiska resurspersoner i jämställdhet och genuskunskap i förskolan och skolan. Utbildningen riktade sig främst till pedagoger och lärare i förskolan, grundskolan och gymnasieskolan. Den har bedrivits på uppdrag av Myndigheten för skolutveckling av Göteborgs och Umeå universitet i samarbete med Lärarhögskolan i Stockholm. Syftet med utbildningen är att de s.k. genuspedagogerna skall arbeta praktiskt med förändringsarbete i sina verksamheter. Myndigheten skall presentera en utvärdering av utbildningen av genuspedagoger senast i december 2005.

Regeringen avsatte 2002 resurser för insatser att stärka flickors självförtroende och ge möjlighet till bl.a. självförvarsträning. Sammanlagt har 49 projekt tilldelats medel.

Mänskliga rättigheter och skolans ansvar att motverka diskriminering och annan kränkande behandling

Barns och ungas rättigheter får inte inskränkas med hänvisning till kultur, tradition, religion och bakgrund eller på grund av kön, sexuell läggning eller funktionshinder. Undersökningar visar att det brister när det gäller skyddet mot diskriminering och annan kränkande behandling i skolan.

Regeringen gav därför en utredare i uppdrag (dir. 2003:114) att se över möjligheterna till en lagstiftning som främjar lika rättigheter och motverkar diskriminering och annan kränkande behandling inom skolväsendet i vid mening. Skolansvarsutredningen (U 2003:10) redovisade

sitt uppdrag den 26 april 2004. Regeringen avser att överlämna ett förslag om en ny lag till riksdagen under hösten 2005. Den nya lagen föreslås gälla förbud mot diskriminering på diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder. De som föreslås skyddas av lagens bestämmelser är barn och elever – flickor och pojkar samt kvinnor och män – som omfattas av den utbildning och annan verksamhet som regleras i nuvarande skollag (1985:1100). Ändamålet med den föreslagna lagen är att främja barns och elevers lika rättigheter samt motverka diskriminering samt förhindra och förebygga annan kränkande behandling som inte direkt kan hänföras till diskrimineringsgrunderna. Förslaget innebär således att även annan kränkande behandling omfattas som exempelvis mobbning. Regeringen föreslår vidare att en ny funktion – ett barn- och elevombud för likabehandling – inrättas inom Skolverket. Lagen föreslås träda i kraft våren 2006.

Det är av stor vikt att skolan för en diskussion om innehållet i de läromedel som används och reflekterar över hur dessa stödjer skolans uppdrag. Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att se över ett urval av läroböcker i grund- och gymnasieskolans undervisning. Läroböckerna skall analyseras med avseende på i vilken omfattning och på vilket sätt de avviker från läroplanens värdegrund. Eventuella uttryck för diskriminering eller andra former av kränkningar p.g.a. kön, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder skall särskilt uppmärksammas. Skolverket skall slutredovisa uppdraget i december 2006.

Skolverket har på regeringens uppdrag utarbetat allmänna råd för arbetet med att motverka alla former av kränkande behandling. De allmänna råden beskriver skolans demokratiska uppdrag. Därefter görs en genomgång av vad som är kränkande behandling med utgångspunkt i principen om alla människors lika värde samt att det omfattar mobbning, diskriminering, sexuella trakasserier, rasism, främlingsfientlighet och homofobi. De allmänna råden är i dag en viktig grund för skolornas utveckling av sitt arbete och för Skolverkets utvärdering och tillsyn. Med anledning av regeringens aviserade förslag till ny lag mot diskriminering och annan kränkande behandling kan en revidering av de allmänna råden förutses.

Inflytande

Skolans demokratiuppdrag innebär att skolan både skall ge eleverna kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter och att skolan skall fungera demokratiskt. En arbetsgrupp inom dåvarande Utbildningsdepartementet undersökte möjligheten till utökat och reellt barn, elev- och föräldrainflytande i förskola, fritidshem, skola och vuxenutbildning. Uppdraget redovisades i rapporten *Var-dags-inflytande* (Ds 2003:46). Förslagen i rapporten har tagits upp i de båda propositionerna *Kvalitet i förskolan* (2004/05:11) och *Makt att bestämma – rätt till välfärd* (2004/05:2) som överlämnats till riksdagen under hösten 2004.

För att ytterligare stärka arbetet har regeringen uppdragit åt Myndigheten för skolutveckling att genomföra insatser för att stödja och inspirera utvecklingen av arbetet med att öka både det vardagliga och det formaliserade inflytandet för barn, elever, studerande och föräldrar i förskola, skola och vuxenutbildning. Arbetet skall redovisas i december 2007.

Regeringen har även gett ett uppdrag till Skolverket att utarbeta information som skall ge övergripande kunskap om förskola, skola och vuxenutbildning. Det finns behov av information till dem som berörs av verksamheten för att på ett lättillgängligt sätt förklara skolsystemets uppbyggnad och intentionerna bakom. Uppdraget skall redovisas i december 2007.

Regeringen har vidare uppdragit åt Skolverket att analysera kursplanen för de samhällsorienterande ämnena i grundskolan och föreslå förändringar. Kunskap om samtliga nivåer, såväl på internationell, europeisk, nationell som på lokal nivå, bör förmedlas av skolan. Demokratiundervisningen skall omfatta kunskap om hur man som elev och medborgare själv aktivt kan medverka i olika slags beslutsfattande som skolan och det lokala samhället erbjuder. Uppdraget skall i denna del redovisas i maj 2006.

Arbetsmiljö i förskola, skola och fritidshem

En säker och trygg miljö är en viktig förutsättning för att främja lärande för alla barn och ungdomar i förskola och skola. För arbetsmiljön i skolan gäller samma regler som för andra arbetsplatser.

För att förbättra elevskyddsombudens möjligheter att delta i skolans arbetsmiljöarbete har

regeringen gett Skolverket i uppdrag att utfärda föreskrifter om elevmedverkan i skolans arbetsmiljöarbete genom elevskyddsombud (SKOLFS 2004:13). I föreskrifterna förtydligas elevskyddsombudens roll. Det finns ett stort behov av att informera om bestämmelsernas innebörd och om stöd till hur man kan arbeta. Skolverket och Arbetsmiljöverket presenterade även under hösten 2004 en webbhandbok om hur man kan arbeta med arbetsmiljöfrågor i skolan. Under hösten 2004 anordnade Skolverket och Myndigheten för skolutveckling tillsammans med andra myndigheter en konferens "Tillsammans för en bra arbetsmiljö i skolan" där bl.a. Skolverkets föreskrifter och webbhandboken presenterades.

Arbetslivsinstitutet bedriver forskning inom temat Skolans arbetsliv. Institutet har utvecklat ett digitalt arbetsverktyg till sin modell Skolmiljö 2000 med syftet att utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet i skolan. Boken *Hörselhälsa* kom ut 2004 och innehåller en lärarhandledning för undervisning och ett avsnitt om lärarnas egen hörselhälsa.

I propositionen *Hälsa, lärande och trygghet* (prop. 2001/02:14) behandlades behovet av en översyn av arbetsmiljölagen i syfte att förtydliga elevernas inflytande över sin arbetsmiljö. Sedan juni 2004 pågår en utredning om en översyn av vissa delar av arbetsmiljölagen (dir. 2004:91). I utredningen ingår bl.a. att utreda frågan om tillämpningsområdet för arbetsmiljölagen bör utvidgas till att också omfatta barn i förskola och fritidshem samt att se över elevrepresentanternas befogenheter och pröva om möjligheter finns att stärka bevakningen av flickornas och pojkarnas arbetsmiljö. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 2006.

5.1.5 Hållbar utveckling

Hållbar utveckling handlar om att värna givna resurser. Det hållbara samhället är ett samhälle som genomsyras av demokratiska värderingar. Medborgarna känner delaktighet och möjlighet att påverka samhällsutvecklingen och de har vilja och förmåga att ta ansvar för den. Samhället formas inom ramen för vad miljön och människors hälsa tål. Medborgarna skall ha lika möjligheter oavsett kön, socioekonomisk och etnisk eller kulturell tillhörighet. Det handlar också om resurseffektivisering och om att långsiktigt för-

valta och investera i mänskliga, sociala och fysiska resurser.

Beslutet av FN:s generalförsamling i december 2002 om att förklara åren 2005–2014 som ett decennium för utbildning för hållbar utveckling uttrycker det internationella samfundets förväntningar på medlemsstaterna att ta frågan om utbildning för hållbar utveckling på största allvar.

Utbildning för hållbar utveckling stöds i läroplan för förskolan (Lpfö 98), läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) samt läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94). För att förtydliga detta arbete och stimulera till ytterligare insatser i området tillsattes kommittén för utbildning för hållbar utveckling (U 2003:06). Denna presenterade i november 2004 sitt slutbetänkande Att lära för hållbar utveckling (SOU 2004:104). I det utkast till lagrådsremiss om en ny skollag som utarbetats inom Utbildnings- och kulturdepartementet och som nu sänts på remiss, föreslås att hållbar utveckling förs in bland utbildningens övergripande mål.

5.1.6 En sammanhållen förskola och skola

Den mångkulturella förskolan

Sverige är i dag ett mångkulturellt land med många olika etniska, religiösa eller språkliga grupper som har band till sitt ursprung och sin kultur. Närmare 50 000 barn, 14 procent, i förskolan har annat modersmål än svenska. Behovet att uppmärksamma flerspråkiga och flerkulturella barns specifika förutsättningar ökar. Det är en viktig uppgift för förskolan att ge alla barn möjlighet att ta tillvara sina resurser på bästa sätt. Att kunna stödja kulturell mångfald och bejaka flerkulturella identiteter är därför en viktig uppgift för förskolan.

Forskning och erfarenhet visar att tidiga insatser ger resultat och minskar skolmisslyckanden längre fram i grundskolan. Regeringen presenterade i propositionen Kvalitet i förskolan (prop. 2004/05:11) förstärkningar av förskolans mångkulturella uppdrag. Läroplanen för förskolan (Lpfö 98) har ändrats så att ett nytt mål att sträva mot infördes för förskolan för barn med annat modersmål än svenska. Förskolan skall ge stöd i deras identitetsutveckling samt i deras

förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål.

Inom ramen för Myndigheten för skolutvecklings uppdrag för förbättrad förskole- och skolsituation i segregerade områden bedriver myndigheten projektet Idéskola för mångfald. Myndigheten har valt ut 20 förskolor och grundskolor, som skall sprida sina idéer om hur man kan jobba framgångsrikt med mångfaldsfrågor till andra förskolor och skolor.

Integration i skolan

Flickor och pojkar med utländsk bakgrund har som grupp sämre resultat i skolan än flickor och pojkar med svensk bakgrund. Detta gäller både i grundskolan och i gymnasieskolan. Regeringen ser allvarligt på detta, även om det är viktigt att konstatera att det inom gruppen finns stora variationer. Många elever med utländsk bakgrund klarar sig minst lika bra i skolan som de som har svensk bakgrund. Det gäller särskilt för flickorna.

Svaga resultat i skolan har en klar koppling till svårigheter att efter avslutad skolgång etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetet med att förbättra skolsituationen för elever med utländsk bakgrund är därför en mycket angelägen fråga som har betydelse för flera samhällssektorer. Den svenska skolan skall vara en skola för alla barn och ungdomar, där varje elev möts utifrån sina behov och förutsättningar, oberoende av kön eller social och etnisk bakgrund.

Regeringen har de senaste åren vidtagit en rad åtgärder för att förbättra skolsituationen för elever med utländsk bakgrund.

Integrationspolitiska mål

En arbetsgrupp bestående av företrädare för olika departement samt Integrationsverket har haft i uppdrag att se över genomförandet och uppföljningen av integrationspolitiken inom ett antal politikområden. Arbetet har bedrivits i olika etapper och regeringen har presenterat integrationspolitiska mål för olika områden i budgetpropositionerna för 2004 och 2005 samt i denna budgetproposition. Utbildning av barn och ungdomar var ett av de områden som uppmärksammades i den första etappen. Sammanfattningsvis har arbetsgruppen föreslagit mål och indikatorer inom elva olika områden.

Målet för grundskolan är att andelen elever med utländsk bakgrund som lämnar grundskolan med fullständiga betyg successivt skall öka. Andelen elever som lämnat grundskolan med slutbetyg har förändrats marginellt sedan 2000. Skillnaderna mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund avseende slutbetyg är stora. Målet för gymnasieskolan är att andelen elever med utländsk bakgrund som efter fyra år lämnar gymnasieskolan med slutbetyg från ett nationellt eller specialutformat program successivt skall öka. Andelen elever har under nämnda period ökat såväl bland kvinnor och män med svensk bakgrund som bland kvinnor och män med utländsk bakgrund.

Gruppen överlämnade sin slutrapport i juni 2005. I rapporten pekas på svårigheterna för elever som kommit till Sverige sent under skoltiden att få ett fullständigt betyg från grundskolan respektive gymnasieskolan. Arbetsgruppen föreslår insatser som leder till ökade förutsättningar för elever med utländsk bakgrund att uppfylla kraven för behörighet till högskola och för att öka möjligheterna till inträde i arbetslivet.

Satsningar på segregerade områden

I maj 2003 beslutade regeringen att ge Myndigheten för skolutveckling som sitt största och viktigaste uppdrag att arbeta för en förbättrad förskole- och skolsituation i segregerade områden. I november 2004 lämnade myndigheten sin andra delrapport av uppdraget (U2004/4668/S). Myndigheten framhåller i rapporten att det fortsatta arbetet bör inriktas på bl.a. att utveckla svenskundervisningen för elever med annat modersmål än svenska samt utbildningssituationen för elever som kommer till Sverige under grundskolans senare årskurser. Uppdraget skall slutredovisas senast den 15 december 2005.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2005 en förstärkt satsning på skolor i segregerade områden. Under 2006 avsätts 70 miljoner kronor för detta ändamål. Budgetåret 2007 avsätts 155 miljoner kronor för ytterligare insatser. Regeringen har i mars 2005 gett Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att ta fram en planering för hur överenskommelser om användning av dessa medel skall kunna träffas mellan å ena sidan myndigheten, och å andra sidan kommuner samt andra centrala aktörer. Uppdraget skall redovisas senast den 30 november 2005.

Tema modersmål

Regeringen anser det mycket viktigt att stödja innovativa metoder och användandet av nätbaserad undervisning för att stärka språkutvecklingen för elever med utländsk bakgrund. Myndigheten för skolutveckling driver webbplatsen Tema modersmål som tillhandahåller information och olika kommunikationsverktyg riktat till dem som arbetar med och på annat sätt kommer i kontakt med modersmålsundervisning. I början av 2005 har 2 miljoner kronor avsatts för fortsatt utveckling av webbplatsen.

Storstadspolitik

Storstadspolitiken syftar bl.a. till att främja en god utveckling i storstädernas mest utsatta stadsdelar, att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen, skapa förutsättningar för tillväxt i storstadsregionerna och att tillväxten kommer alla till del. Som ett led i arbetet har staten tecknat lokala utvecklingsavtal med sju storstadskommuner för insatser som skapar förutsättningar för en positiv utveckling i 24 av de mest utsatta stadsdelarna.

Språkutveckling har under tiden storstadsarbetet pågått tagit en stor andel av de tilldelade medlen. Arbetet har huvudsakligen varit inriktat på att tidigt lägga en grund för god språkutveckling och kunskapsinhämtande och har därför koncentrerats till förskolan och skolans tidigare år. Ett viktigt inslag har varit den omfattande satsningen på kompetensutveckling av personalen, som bl.a. syftar till att förankra språkutvecklingsarbetet och metodutvecklingen i den ordinarie verksamheten.

Öppna förskolor med inriktning på flerspråkighet har etablerats i många stadsdelar och har visat sig ha stor betydelse som mötesplats för områdets familjer.

Erfarenheterna av regeringens insatser inom ramen för storstadspolitiken skall tas tillvara av Myndigheten för skolutveckling och Skolverket. Myndigheterna skall inom ramen för sina respektive uppdrag bidra till att de insatser som varit framgångsrika tas tillvara och utvecklas i ordinarie strukturer och arbetssätt.

Utbildningssituationen för de nationella minoriteterna

Sverige ratificerade år 2000 Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter

och europeiska stadgan för landsdels- eller minoritetsspråk. De grupper som i samband med ratificeringen erkändes är samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. Målet för minoritetspolitikerna är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja minoritetsspråken. Ratificeringen av ramkonventionen och språkstadgan innebär åtaganden inom bland annat utbildningspolitiken.

I syfte att förbättra utbildningssituationen för de nationella minoriteterna bedriver Skolverket och Myndigheten för skolutveckling ett utvecklingsarbete, bland annat kompetensutveckling av personal, utveckling av läromedel samt uppbyggnaden av webbplatsen Tema modersmål.

Regeringen uppdrog i november 2004 till Skolverket att kartlägga utbildningssituationen för de nationella minoriteterna. Den senaste nationella kartläggningen av undervisningen av de nationella minoritetsspråken gjordes 2001. Regeringen fann det angeläget att genom en förnyad kartläggning få en aktuell och tydlig bild av hur den samlade situationen för minoriteterna ser ut i dag och vilka eventuella ytterligare insatser som kan behövas på området. Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2005.

Elever med funktionshinder

Specialpedagogiska institutet har i uppdrag att vara statens samlade stöd i specialpedagogiska frågor. Specialskolemyndigheten har det samlade ansvaret för den statliga specialskolan för elever med dövhet, hörselskada eller dövblindhet. Skolverket har, i samverkan med Specialpedagogiska institutet och Myndigheten för skolutveckling, det övergripande sektorsansvaret för genomförandet av regeringens handikappolitik inom utbildningsområdet.

Det statliga läromedelsåtagandet

I syfte att samordna ansvaret för den statliga läromedelsförsörjningen till en särskild instans har regeringen inrättat ett läromedelsråd vid Specialpedagogiska institutet. Syftet med rådet är att tydliggöra det statliga läromedelsåtagandet samt att garantera en god läromedelsförsörjning för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder (se 12 a–12 c §§ i förordningen (2001:286) med instruktion för Specialpedagogiska institutet).

Läromedelsrådet förutsätts arbeta på ett flexibelt sätt i nära samverkan med andra aktörer på området liksom den kommersiella marknaden. I sin årsredovisning för år 2004 har Specialpedagogiska institutet ytterligare klargjort läromedelsrådets funktion vilket bl.a. innebär fastställande av behovsanalyser, prioritering av behov, beslutsfattande om resursfördelning samt framtagande av strategier för samverkan med förlag. Regeringen förutsätter att läromedelsförsörjningen för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder på detta sätt kontinuerligt förbättras.

Visstidsutbildning vid särskilda resurscenter

Enligt förordningen (2004:203) om visstidsutbildning vid särskilda resurscenter skall visstidsutbildning finnas vid Resurscenter syn i Örebro vid Ekeskolan och Resurscenter tal och språk i Sigtuna vid Hällsboskolan. Utbildningen skall syfta till att ge elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning en utbildning som är anpassad till varje elevs förutsättningar och behov. Verksamheten skall ytterligare syfta till att ge eleven förutsättningar för fortsatt utbildning i hemkommunens skola och samtidigt ge hemkommunen förutsättningar att ordna undervisning av hög kvalitet.

De statliga resurscentren besitter en specialkompetens som på bästa sätt skall komma elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt elever med grav språkstörning till godo. Visstidsutbildning vid ovannämnda resurscenter samt stöd till kommunerna i form av bl.a. information och kompetensutveckling är en betydelsefull del i det statliga ansvarstagandet. Regeringen följer därför noga utvecklingen av behovet av visstidsutbildning samt kommunernas förmåga att erbjuda utbildning av hög kvalitet för ovannämnda elevgrupper.

Utredning om utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning

Regeringen tillsatte i december 2001 en parlamentarisk utredning, Carlbeck-kommittén, med uppgift att ge förslag till hur utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning kan förbättras (dir. 2001:100 och dir. 2003:32). Målet är att kvaliteten i utbildningen skall öka liksom samverkan mellan elever med och utan utvecklingsstörning. I kommitténs uppdrag har ingått att föreslå hur den framtida utbildningen skall utformas, t.ex. i fråga om mål,

innehåll, organisation och personalens kompetens. Carlbeck-kommitténs slutbetänkande, För oss tillsammans Om utbildning och utvecklingsstörning SOU 2004:98, redovisades i oktober 2004. När det gäller att stärka kvaliteten i utbildningen lägger kommittén förslag som t.ex. rör kommunernas styrning och resursfördelning, variation i lärandet, elevernas rättigheter och valmöjligheter, flexibilitet inom och mellan skolformerna och elevinflytande. Vidare redovisar kommittén förslag som syftar till att underlätta och stimulera samverkan mellan särskolan och övriga utbildningsformer och att undanröja de hinder som kan ligga i skilda regelsystem och onödiga gränsdragningar inom och mellan skolformerna. Kommittén tar ställning för en skola och vuxenutbildning där elever med och utan utvecklingsstörning i gemensamma aktiviteter får tillfälle att möta varandra och utveckla tolerans och förståelse för varandras olikheter. Samverkan bör, enligt kommittén, öka mellan lärare och skolledningar i de olika skolformerna. Carlbeck-kommitténs betänkande har remissbehandlats och förslagen är under beredning i Regeringskansliet.

5.1.7 Goda matvanor och motion

Goda matvanor

Goda matvanor och regelbunden fysisk aktivitet är viktiga förutsättningar för att flickor och pojkar samt unga kvinnor och män skall må bra, växa och utveckla sitt lärande. Skolan kan på olika sätt främja en hälsosam livsstil, främst i de skolämnena som skall behandla områden som kost, fysisk aktivitet och hälsa men även i arbetet med mer övergripande frågor som t.ex. elevhälsa som har en hälsofrämjande uppgift och skolmål-tider.

Alla behöver en hälsosam kosthållning, särskilt barn som växer. Antalet överviktiga barn har ökat, bland annat på grund av ökat intag av socker och fett. I skolans uppdrag ingår att lägga grunden för goda matvanor bl.a. genom att erbjuda näringsriktiga skolmåltider i en bra miljö.

Arbetet med hälsofrågor skall uppmärksammas genom tydligare skollagstiftning, bättre uppföljning och en ökad helhetssyn. En helhetssyn på området kost, hälsa och fysisk aktivitet krävs för att se hur olika delar kan samverka för att förbättra barnens och ungdomarnas hälsa och

utveckling. Hälsa föreslås bli ett övergripande mål i det förslag till ny skollag som utarbetats inom Utbildnings- och kulturdepartementet. Vidare utgör skolmåltiderna en viktig del av den kvalitet som bör redovisas i kvalitetsredovisningarna. Uppdraget till Nationellt centrum för främjande av fysisk aktivitet (NCFF) kommer att utökas till att även inriktas mot samspelet mellan god hälsa, fysisk aktivitet, god kosthållning och elevens lärande.

Regeringen har för avsikt att ge Livsmedelsverket i uppdrag att utarbeta nya riktlinjer för maten i förskolan och i skolan.

Fysisk aktivitet

Den minskande fysiska aktiviteten bland barn och unga är ett folkhälsoproblem som måste diskuteras och bearbetas av hela samhället. Skolan har en central roll i detta arbete.

Regeringens bedömning är att alla berörda samhällssektorer måste samverka för att förbättra barns och ungdomars fysiska hälsa. Hälso- och sjukvården är självklara aktörer. Förskolan och skolan är strategiska platser där man kan nå alla barn och unga. Väl planerade insatser kan få effekt både för enskilda individer och för de allmänna attityderna hos barn och ungdomar. Förskolan och skolan måste sträva efter att involvera såväl pedagogisk personal som elevhälsopersonal samt föräldrar i ett förebyggande arbete för att förbättra barns hälsa.

Ämnet Idrott och hälsa är kärnan i arbetet med fysisk aktivitet i skolan. Regeringen anser att fysisk aktivitet och rörelse dessutom bör vara en naturlig del i skolans vardag och integreras i hela skolans arbete. Ett brett ämnesövergripande perspektiv måste därför finnas i detta arbete. Det är regeringens och idrottsrörelsens gemensamma ambition att alla barn skall ha fysisk aktivitet om minst 30 minuter varje dag inom ramen för skoldagen.

För att betona skolans ansvar att erbjuda daglig och regelbunden fysisk aktivitet har regeringen fört in att skolan skall sträva efter att erbjuda eleverna detta i Lpo 94 samt i Lpf 94. Varje skola skall, utifrån sina lokala förutsättningar, hitta former för att detta mål skall uppnås. Detta kan ske inom ramen för ämnet Idrott och hälsa men också inom ramen för andra ämnen eller under raster och håltimmar.

Myndigheten för skolutveckling har fått i uppdrag att nära följa och stödja skolornas arbete med att implementera de nya målen i läroplanerna. Myndigheten lämnade sin första delrapport av uppdraget i september 2004. I rapporten konstateras att läroplansändringen tagits emot positivt ute i skolorna och att många skolor integrerat fysisk aktivitet i skoldagen. bl.a. i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen. Uppdraget slutredovisades den 1 september 2005.

Regeringen inledde under 2003 en satsning med flera samordnade insatser för att stimulera till lokal utveckling av fysisk aktivitet hos barn och unga.

Nationellt centrum för främjande av fysisk aktivitet

Regeringen inrättade under hösten 2003 ett Nationellt centrum för främjande av fysisk aktivitet hos barn och ungdom vid Örebro universitet (NCFF). Centrumets främsta uppgift är att stödja skolor i deras arbete med att stimulera till ökad fysisk aktivitet och till andra hälsofrämjande åtgärder. Centrumet skall sprida erfarenheter och goda exempel från såväl arbete inom ämnet Idrott och hälsa som från andra insatser, stödda och informera om forskning och utvecklingsprojekt samt verka för en ökad samverkan mellan olika aktörer på området. Som tidigare nämnts avser regeringen att utöka NCFF:s uppdrag till att även avse samspelet mellan lärande, fysisk aktivitet och god kosthållning i den svenska skolan. Här avses både maten och den miljö maten serveras i.

Regeringens samarbete med idrottsrörelsen – Handslaget

Skolans interna arbete och planering spelar en viktig roll i att nå målen om ökad fysisk aktivitet, men samarbetet mellan skolor och lokala idrottsföreningar behöver också utvecklas. Ett utvecklat samarbete mellan idrottsrörelsen och skolan är ett viktigt område som lyfts fram i regeringens ”handslag med idrottsrörelsen”. Idrottsrörelsen tillförs sammanlagt en miljard kronor under mandatperioden från överskottet i AB Svenska Spel under förutsättning att idrottsrörelsen tar på sig att bl. a. intensifiera samarbetet med skolorna. Regeringen har fattat beslut om bidragets närmare användning i dialog med idrottsrörelsen, som har lämnat förslag till handlingsplan för hur medlen skall användas och hur samverkan med skolan skall utformas. Under de

första åren av satsningen har Riksidrottsförbundet (RF) prioriterat samarbetet mellan skolan och idrotten som ett av de viktigaste områdena för Handslaget.

5.1.8 Kultur och moderna språk

Kultur i lärandet

Förskolan och skolan skall ge barn och unga möjlighet att tillägna sig ett kulturellt kapital för att motverka skillnader som finns i tillgänglighet att både utöva och konsumera kulturella aktiviteter för sitt lärande. Estetiska uttrycksformer är inte något som skall ske bredvid lärandet utan bör integreras och vara en del av vardagsarbetet i förskolor och skolor. Regeringens satsning på kultur i skolan under 1999–2003 inriktades på att kultur förstärker och stimulerar till lärandeprocesser och ger barn och elever tillfällen att utveckla nya sidor. Utbildnings- och kulturdepartementet har gjort en dokumentation (Kultur i skolan) av satsningen som under februari 2005 sändes ut till alla skolor och kommuner. Genom att presentera de verksamheter som fått medell vill regeringen inspirera till fortsatta aktiviteter i kommunerna kring hur man kan förankra kreativa arbetsätt.

Regeringen har vidare gett Myndigheten för skolutveckling ett nytt uppdrag att genomföra insatser bl.a. med utgångspunkt i erfarenheterna från Kultur i skolan för att tillvarata estetikens och kreativitetens möjlighet att bidra till utvecklingen av förskola och skola. Detta skall ske inom ramen för myndighetens arbete med de i regleringsbrevet prioriterade områdena. Erfarenheter från arbetet skall redovisas senast den 31 maj 2006.

Aktionsgruppen för barnkultur har regeringens uppdrag att kartlägga barnkulturen i Sverige och lämna förslag på hur barnkulturens ställning kan stärkas. En slutrapport skall lämnas under våren 2006. Aktionsgruppen skall bl.a. lyfta fram de kommuner som etablerat former för arbetet med barn och kultur som kan tjäna som föredömen, ta initiativ till modellsamarbete mellan kommuner i syfte att förmedla exempel och erfarenheter samt undersöka hur samspelet mellan kulturliv och lärare kan stärkas.

Moderna språk

Sverige utgör i ett globalt perspektiv ett litet språkområde. Samtidigt ökar det internationella utbytet på alla områden. Att kunna behärska flera språk blir därför allt viktigare i dagens internationaliserade samhälle. Svenska ungdomar har i allmänhet mycket goda färdigheter i engelska. Den bilden bekräftas också av Skolverkets utvärdering NU-03 liksom av den internationella jämförelse som Skolverket publicerade 2004, *Assessment of English*.

Bilden är dock inte lika ljus när det gäller andra främmande språk. Närmare 80 procent av eleverna i grundskolan väljer att påbörja studierna i tyska, franska eller spanska, men endast tre av fyra slutför studierna i det valda språket. Pojkar avbryter i högre grad än flickor. Även i gymnasieskolan minskar intresset för att läsa kurser i moderna språk. Andelen som fortsätter att fördjupa sina kunskaper över grundskolenivån har minskat under den senaste tioårsperioden och även andelen som läser nybörjarspråk minskar.

De möjligheter att studera moderna språk som erbjuds i dagens flexibla skola, såväl i grundskolan som i gymnasieskolan, tas inte till vara. Många föräldrar och studerande tycks i alltför hög grad uppfatta kunskaper i engelska som inte bara nödvändiga utan också tillräckliga.

Regeringen har i det kursplaneuppdrag som Skolverket fått med anledning av de beslutade förändringarna i gymnasieskolan, även givit uppdraget att analysera hur intresset för språk kan stärkas i gymnasieskolan. Uppdraget skall redovisas den 1 februari 2006.

Att många elever väljer bort fördjupade kurser i andra moderna språk än engelska kan även bero på att dessa anses svåra i förhållande till det meritvärde de ger vid urval till attraktiva utbildningar i högskolan. Därför bedömer regeringen i propositionen *Ny värld – ny högskola* (2004/05:162), som nyligen överlämnats till riksdagen, att det är nödvändigt att studier i moderna språk, liksom för övrigt i matematik, uppmuntras särskilt. Kunskaper i dessa ämnen bör ges ett större värde vid antagning till högre utbildning. Därigenom signaleras till såväl gymnasieskolan som grundskolan att språkkunskaper är viktiga. Frågan om hur detta skall genomföras bör dock utredas vidare mot bakgrund av riksdagens beslut att införa ämnesbetyg i gymnasieskolan.

5.1.9 IT i skolan

IT och kvalitet i skolan

Regeringen anser att informationstekniken på flera sätt kan bidra till att målen för skolan uppfylls. De kompetenskrav när det gäller informationshantering och informationsgranskning som dagens samhälle ställer på individen i och utanför skolan är särskilt viktiga. Informationstekniken kan även bidra till att göra utbildning mer tillgänglig, framför allt för elever i behov av särskilt stöd eller när elevunderlag eller geografiska avstånd försvårar ett variationsrikt utbildningsutbud eller ett direkt deltagande. Detta är särskilt viktigt ur ett likvärdighetsperspektiv.

Tillgången till och användningen av IT har utvecklats relativt väl under åren efter regeringens satsning IT i skolan (ITiS). Denna bild bekräftas i en undersökning av Stiftelsen för kunskap och kompetensutveckling (KK-stiftelsen) "IT i skolan – Attityder, tillgång och användning 2004". Av rapporten framgår bl.a. att elever, lärare och skolledare har stor tillgång samt att IT används mycket både i undervisningen och utanför lektionstid. Regeringen menar att ytterligare insatser för att öka IT-användningen i skolan är nödvändiga och har i propositionen *Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället* (2004/05:175) aviserat insatser för utbildningsområdet.

I morgondagens samhälle kommer goda kunskaper i informationsteknik att vara nödvändiga för varje individs livslånga lärande och för samhällets tillväxt. Regeringen anser att de positiva möjligheter som IT medför bör erbjudas redan inom förskolan i enlighet med förskolans läroplan (Lpfö 98).

Myndigheten för skolutveckling har ett nationellt uppdrag att främja kompetensutveckling av personal inom skolväsendet samt förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Nationellt centrum för flexibelt lärande har vidare regeringens uppdrag att utveckla metoder och pedagogik för distansutbildning samt att på olika sätt stödja kommunerna i fråga om distansutbildning och flexibelt lärande för vuxna. Av propositionen *Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället* framgår att regeringen har för avsikt att ge de båda myndigheterna i uppdrag att i samverkan bygga upp resurser för kompetensutveckling av lärare med hjälp av digitala komponentbaserade resurser. Vidare avser regeringen

att ge myndigheterna i uppdrag att sammanställa och presentera pedagogiska texter, forskningsresultat inom IT och arkiv över läroobjekt på Internet.

Samordning av IT-aktiviteter

Regeringen menar att public private partnerships (PPP-samverkan) där offentliga och privata aktörer samverkar är ett intressant och viktigt sätt att skapa nytt innehåll och nya tjänster för skolan. Samverkan måste dock ske på skolans villkor. Vid sponsring eller annat kommersiellt samarbete bör försiktighet iakttas.

Samverkan får inte utformas så att den innehåller krav på motprestationer som kan påverka undervisningen i strid med skolans styrdokument. Förutsättningarna för att kommunerna skall kunna teckna bra samarbetsavtal är att det finns goda kunskaper om teknikutvecklingen och vilken typ av tjänster som behövs. Regeringen anser att det finns behov av ett stöd för PPP-samverkan och avser att ge Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att utforma ett sådant stöd. Stödet bör fokusera på nationella initiativ till samverkan så att resultaten kan tillhandhållas för hela skolväsendet.

Insatser behöver också göras för att utveckla mått och indikatorer som mäter IT-kompetensen samt kvaliteten och nyttan i IT-användningen. Regeringen avser att ge Skolverket i uppdrag att utreda en förbättrad uppföljning av IT-användning och IT-kompetens i förskola, skola och vuxenutbildning.

Regeringen anser att Myndigheten för skolutveckling bör ha en pådrivande och stödjande roll inom skolsektorn på dessa områden och avser därför att ge myndigheten i uppdrag att stödja utvecklingen av gemensamma standarder inom området. Myndigheten för skolutveckling bör också även i framtiden ha ansvaret för webbplatsen Skoldatanätet och myndigheter och intressenter bör samverka om hur IT kan användas i skolan.

5.1.10 Entreprenörskap

Entreprenörskap kan bidra till förnyelse i samhället, ökad ekonomisk tillväxt och en fortsatt god välfärdsutveckling. Skolan bör bidra till att eleverna utvecklar de kunskaper och förmågor

som kännetecknar entreprenörskap i vid mening, såsom initiativförmåga, kreativitet och problemlösning som förberedelse för ett aktivt samhälls- och arbetsliv.

Skolverket har regeringens uppdrag att se över gymnasieskolans kursplaner utifrån förslagen i propositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140). Kursplanerna skall utformas så att samverkan mellan kärnämnen och de olika programmens karaktärsämnen uppmuntras. Vidare skall, utöver tidigare perspektiv som anges i läroplanen, även bl.a. ett entreprenörskapsperspektiv beaktas vid utformningen av kursplanerna.

Myndigheten för näringslivsutveckling (NUTEK) har i uppdrag av regeringens att genomföra ett treårigt nationellt entreprenörskapsprogram. Programmet skall bland annat öka intresset för och kunskaperna om entreprenörskap i grund- och gymnasieskolan samt i högskolan.

Yrkesutbildningsdelegationen och Myndigheten för skolutveckling samverkar i en satsning på idéskolor inom yrkesprogrammen under 2005 och 2006. Syftet är att engagera skolor i ett nationellt nätverk för att sprida kunskaper och erfarenheter från ett eller flera särskilt prioriterade utvecklingsområden. Målet är bland annat att stärka ett entreprenöriellt förhållningssätt hos dem som lämnar de yrkesinriktade programmen för att öka nyföretagandet och utvecklingen i arbetslivet och öka de ungas valmöjligheter i livet.

5.1.11 Internationellt samarbete

Förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen i ett internationellt perspektiv

Sverige deltog under året i OECD:s studie Family-friendly social policies som har pågått inom OECD sedan 1999. I syfte att förbättra föräldrarnas möjligheter att kunna kombinera arbete och familjeliv har 13 länders politik analyserats och jämförts.

Family-friendly-policies inkluderar bl.a. förbättrad tillgång till barnomsorg (regler, utformning, avgifter), föräldraledighet (regler, förhållanden på arbetsmarknaden, t.ex. flexibla arbetstider), ekonomiska incitament för barnfamiljer att arbeta (t.ex. skatteregler), ekonomiskt stöd

till barn och arbetsmarknadspolitiska åtgärder för arbetslösa föräldrar.

Skälen enligt OECD till varför länderna bör bedriva en familjevänlig politik är bland annat att den kan bidra till att höja födelsetalen, främja familjernas välmående och barns utveckling, öka jämställdheten och arbetskraftutbudet, minska barnfattigdomen/ekonomisk utsatthet, understödja ekonomisk tillväxt samt stärka pensions-systemet.

Köpenhamnsprocessen – yrkesutbildningens bidrag i Lissabonstrategin

Den s.k. Köpenhamnsprocessen utgör yrkesutbildningens bidrag till förverkligandet av Lissabonmålen, genom att den syftar till höjd kvalitet i yrkesutbildningen och ökad rörlighet över nationsgränserna. Köpenhamnsprocessens prioriteringar uppdaterades i en kommuniké undertecknad i Maastricht i december 2004. I kommunikén betonas vikten av nationella satsningar på yrkesutbildning. EU:s medlemsstater, EES- och kandidatländerna har kommit överens om gemensamma principer och instrument för t.ex. vägledning, validering och tydliggörande av studiemeriter. Medlemsländerna förväntas nu använda dessa så effektivt som möjligt, utifrån ländernas egna behov.

Den europeiska meritportföljen Europass är ett av de verktyg för ökad rörlighet som tagits fram inom ramen för Köpenhamnsprocessen. Beslutet om Europass trädde i kraft den 1 januari 2005. Internationella programkontoret för utbildningsområdet har utsetts till Nationellt Europasscenter med ansvar för att informera om, koordinera och följa upp användningen av den europeiska meritportföljen Europass och de dokument som ingår där.

De förändringar i den svenska gymnasieskolan, med anledning av regeringens proposition 2003/04:140, som beskrivits ovan, ligger väl i linje med Köpenhamnsprocessens prioriteringar. Vidare är införandet av utbildningsinspektionen, som regeringen beslutade om 2003, samt förtydligande av regler för kommuners och skolors kvalitetsredovisning exempel på insatser som stämmer väl överens med förslagen från den europeiska expertgruppen för kvalitetssäkring av yrkesutbildning.

Erkännande av yrkeskvalifikationer i Norden

I juni 2004 antog de nordiska utbildningsministrarna en rapport innehållande fem förslag som syftade till förbättrat erkännande av yrkeskvalifikationer mellan de nordiska länderna. Rapporten togs fram av en nordisk tjänstemannaarbetsgrupp som tillsattes av ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS). En ny arbetsgrupp har nu tillsatts med uppgift att följa upp och genomföra de fem förslagen, bl.a. genom att arrangera ett nordiskt-baltiskt-polskt seminarium om erkännandefrågor under hösten 2005.

Svenska elevers deltagande i skolprojekt, praktik och utbyten

Under 2004 fördelades drygt 4 miljoner kronor till drygt 150 gymnasieskolor för att möjliggöra arbetsplatsförlagd utbildning utomlands för deras elever. Drygt 380 elever åkte till länder inom EU och 90 till länder utanför, varav Norge och USA var de vanligaste. Inom ramen för EU-programmet Leonardo da Vincis elevpraktik med samma målgrupp beviljades drygt fem miljoner kronor till 480 elever under 2004. Myndigheten för skolutveckling arbetar med att utveckla former för samarbete med utvecklingsländer för elever och lärare på yrkesinriktade program i gymnasieskolan. Under 2004 genomfördes ett antal lärarika och uppskattade besök i samarbetsländerna.

EU-programmet Comenius inriktar sig bl.a. på skol-, språk- och skolutvecklingsprojekt för att barn, elever och lärare skall få ett internationellt perspektiv i undervisningen samt att höja ungdomars motivation att lära sig andra europeiska språk. Under 2004 har totalt 187 skolprojekt, 15 språkprojekt och 60 skolutvecklingsprojekt beviljats medel.

Inom nya Nordplus junior, där elever i grund- och gymnasieskola ges möjlighet till utbyte med andra nordiska elever, genomfördes en första ansökningsomgång 2004. Närmare 2 000 elever och drygt 400 lärare från 131 svenska skolor deltog.

Totalt beviljades närmare 6 500 grundskole- och gymnasieelever samt omkring 4 400 lärare i grund- och gymnasieskola studie-, praktik- eller utbytesperioder utomlands med stöd från något av alla de nationella, bilaterala eller EU-finansier-

rade program som myndigheterna på skolområdet administrerar.

EU-kommissionen lade i juli 2004 fram ett förslag till ett nytt ramprogram för livslångt lärande för åren 2007–2013 som skall ersätta de nuvarande utbildningsprogrammen och vissa andra verksamheter. Förslaget innebär en väsentlig ambitionshöjning och volymökning jämfört med nuvarande program. För att Sverige skall kunna tillgodogöra sig resurser inom detta program och dra nytta av de nya satsningar som görs är det av största betydelse att svenska skolor förbereder sig för att kunna delta i så stor utsträckning som möjligt. Regeringen har beslutat om en översyn av verksamheten vid Internationella programkontoret för utbildningsområdet för att programkontoret tillsammans med andra myndigheter på området så effektivt som möjligt skall kunna bidra till ett ökat svenskt deltagande i EU:s utbildningsprogram (dir. 2005:42).

5.2 Resultatredovisning och bedömning

Resultatredovisning och analys av barn- och ungdomsutbildning finns även redovisade i regeringens skrivelse Utveckling inom den kommunala sektorn (skr. 2004/05:102).

Avsnittet innehåller en redovisning av resultat i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, förskoleklass, den obligatoriska skolan och gymnasieskolan samt en bedömning av vissa större statliga insatser.

5.2.1 Förskoleverksamhet

Ökande födelsetal tillsammans med en svag ökning av andelen inskrivna barn i förskolan ställer krav på utbyggd förskoleverksamhet i de flesta av landets kommuner. I 230 kommuner ökar antalet inskrivna barn i förskolan. Det är 52 procent pojkar och 48 procent flickor. I familjedaghemmen sker däremot en svag minskning av antalet inskrivna barn. Landets kommuner har mött det ökade barnantalet med nya resurser till verksamheten. Antalet barn per anställd och den genomsnittliga gruppstorleken är oförändrad. För 0–3 åringarna är 14–16 barn fortfarande den vanligaste gruppstorleken och för 3–5 åringarna 18–20 barn. En oroväckande tendens är dock att

storleken på småbarnsavdelningarna har ökat något.

Skillnaderna i kvalitet varierar mellan kommunerna. 188 kommuner har minskat sin personaltätet. För att få del av bidraget till personalförstärkningar i förskolan måste kommunen i normalfallet använda bidraget till att öka personaltäteten i förskolan jämfört med den genomsnittliga personaltäteten 2003 och 2004. Det betyder att de kommuner som minskat sin personaltätet mellan 2003 och 2004 i normalfallet måste öka sin personaltätet för att få del av bidraget.

Fler barn och insatser för att öka personaltäteten i förskolan ställer krav på att kommunerna kan behålla och attrahera mer personal. De senaste åren har andelen personal med pedagogisk utbildning i den kommunala förskolan varit oförändrad. I den enskilda verksamheten har den däremot sjunkit något. Skillnaderna mellan kommuner är stor, men ett tydligt mönster är att närhet och samarbete med lärarutbildningen ger en högre andel pedagogiskt utbildad personal. Regeringens och Skolverkets bedömning är att det på sikt kan uppstå en brist på förskollärare om inga åtgärder vidtas. Regeringen har därför vidtagit olika åtgärder för att öka antalet examina av lärare med inriktning mot tidigare år och förskola/förskoleklass. Projektet Förskolan är framtiden som leds av Myndigheten för skolutveckling syftar både till att behålla och att nyrekrytera förskollärare och barnskötare.

Intresset för utformningen av svensk förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg är fortsatt stort både från länder inom och utom EU. I förhållande till de gemensamma europeiska utbildningsmålen för utbyggnaden av förskola och familjedaghem har den svenska förskoleverksamheten för de yngre barnen redan mångfald överträffat målet och för de äldre barnen är målet också nått. År 2004 var i Sverige 74,4 procent av 1–3-åringarna och 96,1 procent av 4–5-åringarna inskrivna i förskola eller familjedaghem. EU-målet, som även ingår i EU:s sysselsättningsstrategi, anger tillgång till förskola för en tredjedel av 1–3 åringarna och 90 procent av 3–5-åringarna.

Uppföljning av maxtaxa

Skolverket har regeringens uppdrag att under en femårsperiod 2002–2007 årligen följa upp refor-

men maxtaxa och allmän förskola m.m. Enligt uppföljningen 2004 har barnen i förskolan ökat både när det gäller antal och andel inskrivna barn. Samtidigt som förskolan byggs ut minskar familjedaghemmen. När det gäller fritidshemmen minskar antalet barn, på grund av färre barn i åldrarna sex till nio år, samtidigt som gruppstorlekarna ökar.

Kommunernas ersättning till de enskilda förskolorna ökade 2003 jämfört med kommunernas egna kostnader för den kommunala verksamheten. De flesta enskilt drivna förskolor förbättrade sitt ekonomiska resultat mellan 2001 och 2003. Både antalet barn och personaltäthet ökade något i de enskilda förskolorna mellan 2003 och 2004, det sistnämnda dock med en minskad andel personal med pedagogisk högskoleutbildning.

Maxtaxans införande har resulterat i att avgifterna inte är tidsrelaterade i samma utsträckning som förut. 58 procent av kommunerna har en taxa oavsett närvarotid. Enligt Skolverkets uppföljning 2005 saknas i de flesta fall en samlad uppföljning av närvarotider på kommunal nivå. Uppföljning av barnens närvarotider sker för det mesta på förskolenivå. De flesta kommuner upplever inte de eventuella skillnaderna mellan faktiska och avtalade närvarotider som ett problem. Närvarotiderna justeras löpande när behoven ändras.

Statsbidraget till kvalitetssäkrande åtgärder

Statsbidraget för kvalitetssäkrande åtgärder som uppgår till 500 miljoner kronor är kopplat till maxtaxan inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg och syftar till att säkra kvaliteten i verksamheterna.

Uppföljningen av 2004 års statsbidrag visar att 88 procent användes till personalförstärkningar, vilket är en ökning med tre procentenheter jämfört med tidigare år. 12 procent användes till kompetenshöjning, vilket är en minskning med tre procentenheter jämfört med tidigare år.

89 procent av statsbidraget gick till förskoleverksamhet och endast 11 procent fördelades till skolbarnsomsorg.

Den ökade personalförstärkningen har främst gått till förskollärare inom förskoleverksamheten och till fritidspedagoger och barnskötare inom skolbarnsomsorgen.

Kommunerna använde 53 miljoner kronor av statsbidraget till kompetenshöjande åtgärder inom förskoleverksamhet 2004, vilket är en minskning med drygt 11 miljoner kronor jämfört med 2003. Kompetenshöjande åtgärder inom skolbarnsomsorg har genomförts för 8,4 miljoner, vilket är en minskning med 2,5 miljoner kronor jämfört med 2003. Vid en jämförelse mellan vilken kompetens kommunerna har planerat att anställa och det verkliga utfallet visar det sig att kommunerna inte kunnat genomföra planerade satsningar på ökad personaltäthet inom skolbarnsomsorgen. Det kan bero på att det är svårt att rekrytera personal med önskad utbildning.

Jämställdhet

I regeringens proposition Kvalitet i förskolan (prop. 2004/05:11) framhåller regeringen vikten av att förskolans jämställdhetsarbete till innehåll och verksamhet inriktas tydligare mot att förändra könsmonster och traditionella könsroller. Enligt regeringens bedömning måste de nationella strävansmålen vara kända och tillämpas av all personal inom förskolan för att jämställdhetsarbetet skall bli effektivt och ge resultat. Det är enligt regeringens mening viktigt att kommunerna uppmärksammar behovet av insatser i fråga om jämställdhet. Myndigheten för skolutveckling arbetar med jämställdhet som ett av sina prioriterade områden.

Skolverket bör enligt regeringens mening vid inspektion fortsatt uppmärksamma jämställdhetsarbetet som en del av värdegrunds- och demokratiarbetet i verksamheterna och i kommunerna. Enligt regeringens mening bör jämställdhet vara ett kvalitetsområde såväl för förskolans som för skolans kvalitetsredovisning.

5.2.2 Skolbarnsomsorg

Skolbarnsomsorg är ett samlingsbegrepp för fritidshem, familjedaghem och öppen fritidsverksamhet. Fritidshemmet spelar en betydelsefull roll för barns utveckling och trygghet och dess pedagogiska verksamhet utgör ett viktigt komplement till skolan. Fritidshemmet har också en central uppgift i att ge eleverna en meningsfull fritid. Dessutom är det en avgörande förutsätt-

ning för att föräldrarna skall kunna förena föräldraskap med arbete och studier.

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet och förskoleklassen, Lpo 94, skall tillämpas så långt det är möjligt. I verksamheten bör omsorg, omvårdnad och pedagogik ses som en helhet och verksamheten skall bidra till att barnen utvecklar demokratiska värderingar. Verksamheten är inte minst viktig för elever i behov av särskilt stöd som genom fritidshemmets personal kan få stöd i skolarbetet.

År 2004 minskade antalet inskrivna barn i fritidshem. Andelen inskrivna barn fortsätter därmed att öka. Orsakerna till en fortsatt ökning av andelen barn är antagligen flera. År 2002 fick barn till föräldralediga rätt till en plats i förskolan. Fritidshemmen omfattas inte av denna rättighet, men många kommuner har ändrat sina regler och låter skolbarn ha kvar sin plats inom skolbarnsomsorgen även om föräldern är föräldraledig. Sänkningen av avgiften tack vare maxtaxan kan också antas ha påverkat efterfrågan. En ökad integration mellan fritidshem, förskoleklass och grundskola kan vara en annan orsak, som inneburit att allt fler skolor erbjuder alla barn verksamhet under en samlad del av dagen.

Antalet och andelen barn fortsätter att minska i familjedaghemmen.

Gruppstorlekarna i fritidshemmen är stora. Det genomsnittliga antalet barn per avdelning var 31,0 barn hösten 2004. Det varierar mycket mellan kommunerna. Störst är barngrupperna i förortskommunerna (33,2 barn) och minst i glesbygdskommunerna (23,0 barn). Vid en jämförelse med 1990 har gruppstorleken ökat med mer än 12 barn.

Personaltätheten minskade under hela 1990-talet, men har ökat något mellan 2002 och 2003 och är kvar på samma nivå år 2004 (18,2 barn/åa). Skolverkets fördjupade studie om gruppstorlekar och personaltäthet 2003 ger en negativ bild av verksamheten och Skolverket menar att kvaliteten på fritidshemmen är hotad.

För att bryta den negativa trenden inom bl.a. fritidshem infördes från och med läsåret 2001/02 ett statsbidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem. Uppföljningar visar att det endast är en liten del av statsbidraget som har använts till att anställa personal inom fritidshemmen. Regeringen har betonat fritidshemmets viktiga roll och framhållit att det särskilda statsbidraget för personalförstärkningar i skola och fritidshem även är till för att öka personaltäthe-

ten inom fritidshemmen. Kommunerna har dock valt att inte rikta detta bidrag till fritidshemmen. Inte heller kvalitetssäkringsmedlen i maxtaxan har riktats till fritidshemmen i någon större grad. Se vidare i avsnitt Personalförstärkning under avsnitt 5.2.4.

Maxtaxan och bidraget för kvalitetssäkrande åtgärder och dess resultat inom skolbarnsomsorgen beskrivs i avsnitt 5.2.1.

5.2.3 Förskoleklass

Förskoleklassen är en frivillig skolform inom det offentliga skolväsendet. Från och med höstterminen det år barnet fyller sex år skall kommunen erbjuda plats i förskoleklass så nära barnets eget hem som möjligt. Från 1998 har förskoleklassen, fritidshemmet och grundskolan en ny och gemensam läroplan Lpo 94. Förskoleklassen är en del inom det offentliga skolväsendet och det första steget i att genomföra och uppfylla läroplanens mål (Lpo94). En avsikt med förskoleklassreformen och integrationen mellan förskola och skola var att implementera förskolans pedagogiska tradition i skolan, där lek, skapande och barnens eget utforskande skall ges ett större utrymme. I förskoleklassen ingår lek och skapande som väsentliga delar i det aktiva lärandet. Utbildningen i förskoleklassen skall även ligga till grund för fortsatt skolgång. 95 procent av alla sexåringar gick i förskoleklass läsåret 2004/05. Av dessa var 52 procent pojkar och 48 procent flickor.

Skolverket gör varje år en lägesbedömning av bland annat förskoleklassen. Där konstateras att personaltätheten har minskat från 8,0 årsarbetare per 100 elever läsåret 2002/03 till 7,4 läsåret 2004/05. Det är en minskning för tredje året i rad. Skillnaderna mellan kommuner är dock mycket stora. Det finns också skillnader mellan kommunala och enskilda anordnare. I den kommunala förskoleklassen var personaltätheten 7,3 årsarbetare per 100 elever medan den var 7,9 i fristående skolor.

Många kommuner har valt att integrera förskoleklassen med grundskolan. I en kommunenkät svarade en tredjedel att förskoleklassen kommer att arbeta integrerat med grundskolan varje dag under terminen. Totalt 90 procent svarade att de kommer att integrera arbetet i förskoleklassen med grundskolan någon gång under terminen.

Det är stora skillnader mellan personalens utbildningsnivå i kommunal verksamhet och fristående skolor. Andelen årsarbetare som hade högskoleutbildning, dvs. förskolläro-, fritidspedagog- eller lärarutbildning, var 85 procent i kommunal verksamhet och 62 procent i fristående skolor. Skillnaden mellan kommunerna var dock större än mellan olika kategorier anordnare.

Andelen elever i förskoleklass med annat modersmål än svenska var 14,1 procent 2004/05. Andelen barn som får modersmålsundervisning fortsätter att öka. År 2004 var andelen 44,9 procent. Andelen elever med annat modersmål än svenska varierar mellan olika kommungrupper. Storstäder, större städer och förortskommuner har en högre andel samtidigt som de har en märkbart högre andel elever som får modersmålsundervisning. Det beror sannolikt på att förutsättningarna för att bilda undervisningsgrupper är betydligt större när elevantalet är högre.

Det förekommer på många håll ett intensivt arbete med att utveckla förskoleklassen. Enligt regeringens bedömning finns det därför inga skäl att förändra förskoleklassen som skolform. Det behövs i stället ytterligare tid för att denna utbildningsreform skall kunna få större genomslag.

5.2.4 Den obligatoriska skolan

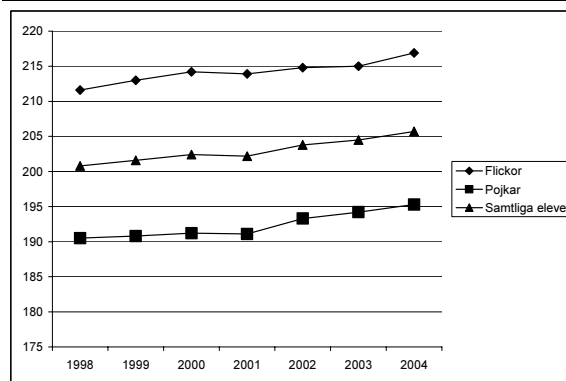
Grundskolans huvuduppgift är att överföra grundläggande värden och att främja flickornas och pojkarnas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Regeringens mål är att öka andelen elever som når målen med utbildningen. Insatser från statliga myndigheter samt riktade statsbidrag syftar till ökad målfyllelse på olika sätt.

Antalet fristående skolor och antalet elever i fristående skolor har fortsatt att öka. Samtidigt som elevantalet minskade med 27 000 i kommunala grundskolor ökade antalet elever med 4 400 i fristående skolor som motsvarar grundskolan. Läsåret 2004/05 gick nära sju procent av grundskoleeleverna i en fristående skola. Andelen elever varierar kraftigt mellan olika kommuner och kommungrupper. Fortfarande finns de största andelarna elever i fristående grundskolor i storstads- och förortskommuner.

Andelen lärare med pedagogisk utbildning är fortsatt betydligt lägre i fristående skolor än i

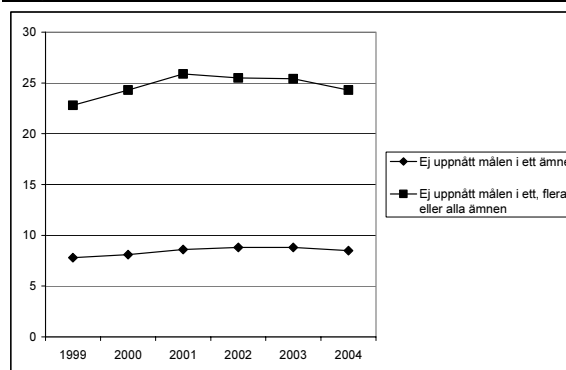
motsvarande skolformer inom det offentliga skolväsendet. 65 procent av lärarna i fristående skolor motsvarande grundskolan har pedagogisk utbildning jämfört med 85 procent i kommunala grundskolor.

Diagram 5.1 Genomsnittligt meritvärde

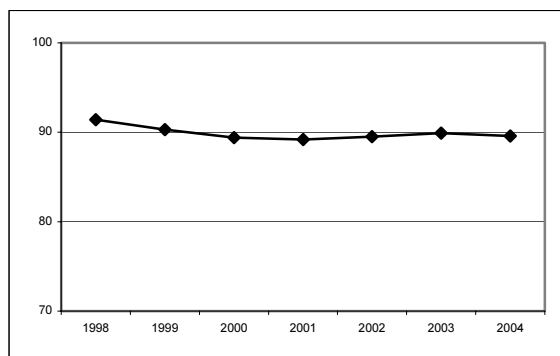

Från 1998 har det genomsnittliga meritvärdet stigit från 201,2 till 206,9. Meritvärdet har ökat för såväl flickor som pojkar och flickorna fortsätter att ha värden som ligger ca 20 poäng högre än pojkarnas.

Diagram 5.2 Andel elever som ej nått målen

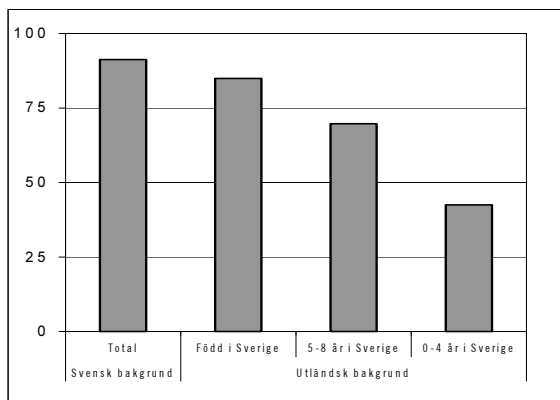

Andelen elever som ej uppnår målen i ett eller flera ämnen har ökat sedan 1999. Ökningen av andelen som inte når målen i ett eller flera ämnen vände dock 2001 och har därefter förbättrats något för varje år. År 2004 var det 24,1 procent av alla elever som inte får godkänt som slutbetyg i ett eller flera ämnen. Det är pojkar med utländsk bakgrund som i minst utsträckning nått målen i samtliga ämnen, ca 40 procent. Flickor med utländsk bakgrund lyckas bättre än pojkarna och dessa flickor har under en tid haft ett något högre meritvärde än pojkar med svensk bakgrund.

Diagram 5.3 Andel behöriga elever till gymnasieskolan

Andelen behöriga elever till gymnasieskolan har sedan 1998 sjunkit. År 2004 var 91,1 procent flickor och 88,2 procent pojkar behöriga till gymnasieskolan. Av alla elever var i genomsnitt 89,6 procent behöriga.

Att elever med utländsk bakgrund uppnår sämre resultat förklaras till stor del av att de har ett sämre utgångsläge när det gäller faktorer som kunskaper i svenska språket, föräldrarnas utbildningsnivå och arbetsmarknadsanknytning. Elever som börjat i svensk skola efter den ordinarie skolstarten har lägre genomsnittliga skolresultat. Det gäller särskilt gruppen sent anlända elever.

Diagram 5.4 Sent anlända elevers behörighet till gymnasieskolan

År 2003 gick 16 000 elever med utländsk bakgrund ut grundskolan vilket motsvarade 14,5 procent av samtliga elever som gick ut årskurs nio detta år. Av eleverna med utländsk bakgrund var ca 80 procent födda här eller hade kommit hit senast vid sju års ålder. Gruppen sent anlända som varit i Sverige 0-4 år omfattar 1 700 elever. Av det totala antalet elever som inte var behöriga till gymnasiet består knappt 10 procent av sent anlända elever.

Den samlade bilden av resultaten i skolan som statistiken visar är såväl positiv som negativ. De internationella undersökningar som publicerats

under 2004 (PISA och TIMMS) visar även de en bild av negativa förändringar av elevernas bas-kunskaper. Regeringen ser allvarligt på situationen och har i avsnitt 5.1 redovisat ett stort antal såväl pågående som nya insatser för att öka måluppfyllelsen bland eleverna.

Kostnader

För budgetåret 2004 beräknas kostnaderna för den kommunala grundskolan uppgå till drygt 65 miljarder kronor. Det är en ökning från 2003 med 1,2 procent. Antalet elever minskade mellan 2003 och 2004 med 2,3 procent och kostnaden per elev beräknades öka med 3,6 procent till 67 300 kronor.

En post som utgör en stor del av den totala kostnaden i grundskolan är kostnaden för lokaler som har ökat jämfört med föregående år med 5,2 procent. Den procentuella ökningen är störst på elevvård, 7,7 procent.

Utbildningsinspektion

Skolverkets utbildningsinspektion har som syfte dels att säkra att huvudmännen uppfyller statens krav som de uttrycks i skolförfattningarna, dels att bedöma hur verksamheterna utvecklas i riktning mot de nationella målen. Det handlar om en extern bedömning av både laglighet och kvalitet med hjälp av utredningsmetoder som innebär insyn i verksamheterna.

Skolverket har under 2004 gjort inspektioner i 34 kommuner och sammanlagt 765 grundskolor, varav 37 fristående grundskolor.

Inspektionerna har genomförts enligt plan och inspektionsarbetet har fungerat väl. Enligt Skolverkets bedömning har inspektionsinsatserna mottagits mycket väl och i princip i alla kommuner har inspektionen givit positiva effekter. Till exempel har i flera fall brister rättats omgående enbart av skälet att de uppmärksammats vid inspektionsbesök.

Värdegrundsarbete

Skolverkets undersökning Attityder till skolan (Rapport 243, 2004) och lägesbedömningen (dnr 2004:622) visar att insatserna för värdegrundsfrågor och mot kränkande behandling haft ver-

kan och att utvecklingen går åt rätt håll. Andelen elever som känner sig mobbade eller trakasserade av andra elever har gått ner från fyra till tre procent mellan 1997 och 2003. Även de som känner sig mobbade eller trakasserade av lärare har minskat från sex till fem procent. Grovt språkbruk, våld och rasism visar däremot inga tecken på att minska. Relationen mellan elever och lärare har utvecklats i positiv riktning under det senaste decenniet. Andelen elever som känner sig lugna och trygga i skolan har ökat från 91 procent till 96 procent mellan 1997 och 2003, andelen är dock lägre (91 %) bland elever med utländsk bakgrund.

Lägesbedömningen från Skolverket (NU-03) visar att miljön i skolan upplevs som lugn och trygg. Elever och lärare visar omsorg och respekt för varandra. Utvärderingen visar att det pågår ett omfattande arbete för att motverka kränkande behandling. Den visar också att det oftast finns handlingsprogram för att behandla normer och värden och att motverka mobbning. Skolornas arbete rör dock i lägre grad hur de skall agera när en elev blir kränkt av en vuxen.

Studien PISA 2003 (Skolverket, rapport 254) mäter även ett antal elev- och skolrelaterade faktorer för att uppskatta deras samband med elevernas prestationer. Sverige visar ett förhållandevis gott resultat för indikatorer som disciplin, lärares och elevers arbetsmoral samt elevernas attityder till skolan. Klassrumsklimatet har förbättrats något jämfört med andra länder. Sverige har dock den högsta andelen elever som uppger att de kommer för sent. Rektorer anses att en större andel elever stör på lektionerna vilket påverkar inlärningen negativt.

Studien visar inte att det finns ett samband mellan ett lands disciplinnivå och totalresultat. Ett samband finns dock på elevnivå som visar att elever som uppger en hög grad av oro och oväsen på lektionerna också visar sämre studieresultat. Faktorer som kön, etnisk bakgrund och socioekonomisk status är den viktigaste förklaringen till skillnaden i prestation mellan elever.

År 2002 avsattes fem miljoner kronor för insatser att stärka flickors självförtroende och ge möjlighet till bl.a. självförsvarsträning. Sammanlagt har 49 projekt tilldelats medel. En utvärderingsrapport från Göteborgs universitet visade att de projekt som i högst grad bidragit till att påverka och förändra skolans vardag är de som tog ett helhetsgrepp om både flickors och poj-

kars självförtroende samtidigt som man ökade lärarnas medvetenhet och elevernas delaktighet.

Jämställdhet

Jämställdhet ingår i de nationella målen för skolan. Skolornas verksamhet skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Jämställdhet är en del av dessa. Flera utvärderingar visar att jämställdhet är den aspekt av demokrati och värdegrund som får minst uppmärksamhet i skolorna, trots att jämställdhet ingått i skolornas uppdrag sedan 1960-talet. Regeringen ser allvarigt på att arbetet inte bedrivs med den kraft och målmedvetenhet som krävs. Jämställdhetsarbetet måste uppmärksammas, effektiviseras och systematiseras på alla nivåer, såväl på nationell som på kommunal och på verksamhetsnivå, för att bryta ojämställda strukturer och förhindra könssegrering.

För att stärka och stödja kommunernas kompetens på jämställdhetsområdet har regeringen fr.o.m. 2002 avsatt medel för att utbilda pedagogiska resurspersoner för jämställdhet, genuspedagoger. Hittills har 255 genuspedagoger från sammanlagt 145 kommuner utbildats. Deltagarna har fått kompetens för att kunna genomföra förändringar i förskolans och skolans jämställdhetsarbete. Myndigheten för skolutveckling redovisar tidigare och pågående jämställdhetsinsatser däribland utbildningen av genuspedagoger i december 2005.

Regeringen gav våren 2004 Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att ta fram ett material med information om jämställdhet samt som stöd för skolans undervisning i jämställdhet ge möjlighet att se och diskutera filmen *Hip Hip Hora!* Regeringen har dessutom vidtagit en rad åtgärder för att förhindra hedersrelaterat våld och stötta utsatta flickor och pojkar. Myndigheten för skolutveckling har tagit fram stödmaterial till kommuner och skolor. Det är viktigt att kunskapen om utsatta flickors och pojkars livsvillkor når ut till skolorna och att insatserna och utvecklingen inom området inte avstannar. Det är i sammanhanget angeläget att också lyfta fram pojkarnas och männens situation och de konflikter som kan uppstå i arbetet med jämställdhet gentemot hederskulturens normer och förväntningar angående könsrollerna.

Personalförstärkning

På regeringens initiativ infördes 2001 ett riktat statsbidrag för att göra det möjligt för kommuner att anställa mer personal i skolor och fritidshem. Syftet är att förbättra förutsättningarna för att höja skolans resultat i förhållande till mål uttryckta i läroplan och kursplaner. Dessa förstärkningar har stor betydelse för de elever som behöver stöd för att nå målen.

Enligt Skolverkets uppföljning av statsbidraget som omfattar läsåret 2003/04 var närmare 9 000 fler pedagoger anställda i skola och fritidshem jämfört med läsåret 2000/01. Kommuner med ett minskande elevantal har även kunnat använda statsbidraget till att behålla lärare och därmed öka personaltätheten. Med hänsyn till detta motsvarar den samlade personaltäthetsökningen 12 000 heltidstjänster. Statsbidraget beräknas ha finansierat 7 740 av dessa tjänster.

Personalförstärkningarna består till 74 procent av pedagogisk personal, främst lärare. Övrig personal som anställts är exempelvis elevassistenter och elevvårdspersonal. Det är främst i grundskolan som personalen har anställts, men det är särskolan som har haft den största personaltäthetsökningen per 100 elever. Personaltätheten har däremot minskat i fritidshemmen. Detta kan förklaras av ett ökat antal inskrivna barn, men också på grund av att antalet anställda har minskat.

Enligt en preliminär utvärdering av personalförstärkningar i grundskolan som Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) gjort på uppdrag av Skolverket har ökade resurser förbättrat studieresultaten för elever med lågutbildade föräldrar.

Segregationsuppdraget

Myndigheten för skolutveckling har som sitt viktigaste uppdrag att arbeta för att förbättra förskole- och skolsituationen i områden präglade av social och etnisk segregation.

Myndigheten arbetar såväl med riktade insatser som generella. Som metod för de riktade insatserna används den s.k. utvecklingsdialogen. De riktade insatserna skall bygga på överenskommelser som skall träffas mellan representanter för Myndigheten för skolutveckling och för kommunen. Överenskommelsen skall åtföl-

jas av en åtgärdsplan som närmare beskriver innehållet i överenskommelsen. Inriktningen på de överenskommelser om insatser som nu har träffats mellan kommunerna och myndigheten har till stora delar kopplats till huvudområdena språk, föräldramedverkan och lärandemiljö. Mottagandet har varit positivt i såväl kommuner som skolor. Många ser det som ett bra tillfälle att få stöd och hjälp att analysera orsakerna till den låga målpuppfyllelse som finns.

Utvecklingsdialogen som metod har, enligt den effekttuppföljning som gjordes då Skolverket var ansvarig för denna, visat sig framgångsrik som riktad utvecklingsinsats.

Under 2004 har Myndigheten för skolutveckling anordnat fyra regionala seminarier i syfte att få en tydligare bild av situationen för nyanlända elever och kommunernas och skolornas arbets sätt för att hantera problematiken. På seminarierna har identifierats de framgångsfaktorer som upplevs som de viktigaste i arbetet med sent anlända elever. Utvärderingarna av seminarierna visar sammantaget att de bidragit till att sprida kunskap, skapa nätverk mellan skolor och kommuner samt kanaler ut till skolor och kommuner för myndigheten i det framtida arbetet. Nästan samtliga av deltagarna anser att seminarierna kommer att påverka deras framtida arbete positivt.

I de processer som skall leda fram till resultat är det alltför tidigt att mäta vilka effekter i bättre betygsresultat eller högre meritvärden som de olika insatserna har fört med sig. Det är istället fråga om att se vilka processer i förskolor, skolor och kommuner som har kommit igång.

Myndigheten för skolutveckling har fått i uppdrag att redovisa en planering för hur de förstärkta resurserna till insatser inom segregerade områden som tillförs anslaget 25:3 *Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* år 2006 skall användas. Uppdraget skall redovisas i november 2005.

5.2.5 Gymnasieskolan

Alla unga kvinnor och män skall ha lika tillgång till utbildning, som skall vara likvärdig varhelst den anordnas i landet. Gymnasieskolan skall ge eleverna kunskaper och färdigheter samt i samarbete med hemmen främja deras harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I utbildningen skall hänsyn

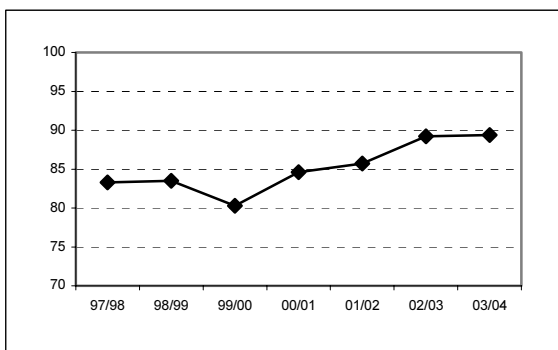
tas till elever i behov av särskilt stöd. Gymnasieskolan skall i enlighet med målen i läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) fördjupa och utveckla elevernas kunskaper som förberedelse för yrkesverksamhet och studier vid universitet och högskolor m.m. och som förberedelse för vuxenlivet, som samhällsmedborgare och ansvariga för sina egna liv.

I gymnasieskolan har elevantalet ökat med cirka fyra procent läsåret 2004/05 jämfört med året innan. Elevantalet i gymnasieskolan kommer att fortsätta öka under de närmaste åren till följd av större åldersgrupper. Detta ställer stora krav på anpassning och flexibilitet i kommunerna.

Samtidigt som antalet gymnasieelever ökat med drygt fyra procent, har andelen elever i fristående gymnasieskolor fortsatt att öka med drygt en och en halv procentenhet (7 000 elever) från föregående läsår. Läsåret 2004/05 gick nära tolv procent av gymnasieeleverna i en fristående skola. Liksom i grundskolan finns de största andelarna elever i fristående gymnasieskolor i storstads- och förortskommuner.

Utbudet av nationella program varierar mellan kommunerna. För de ungdomar som inte tagits in på ett nationellt eller specialutformat program eller som avbrutit en påbörjad utbildning är kommunerna skyldiga att erbjuda utbildning på individuella program. Andelen elever på individuella program har i stort sett varit konstant de senaste åren. Ett mål för de individuella programmen är att stimulera till vidare studier på ett nationellt program. De senaste åren har andelen elever som hösten årskurs 1 gick på ett individuellt program och ett år senare återfanns på ett annat program varit cirka 30 procent.

Diagram 5.5 Andel elever med grundläggande behörighet till universitet och högskolor

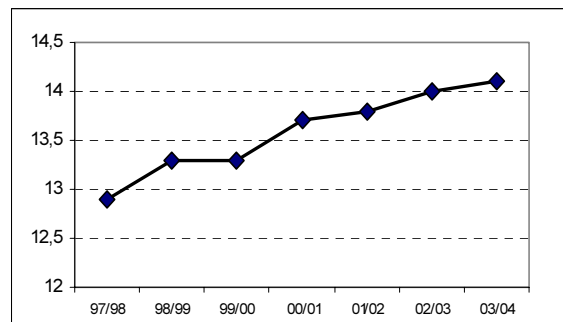
Av de elever som gick i årskurs tre i gymnasieskolan läsåret 2003/04 lämnade 82,5 procent gymnasieskolan med slutbetyg eller motsva-

rande. Av dessa uppnådde 89,4 procent grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier, varav 92 procent kvinnor och 86,8 procent män. Av eleverna hade 90,6 procent svensk bakgrund, varav 92,9 procent kvinnor och 88,2 procent män. Eleverna med utländsk bakgrund utgjorde totalt 81,7 procent, varav 85,7 procent kvinnor och 77,5 procent män.

Av alla elever som började i gymnasieskolan hösten 2000 uppnådde 59 procent grundläggande högskolebehörighet inom tre år, vilket är marginellt bättre än resultatet för de två föregående elevkullarna.

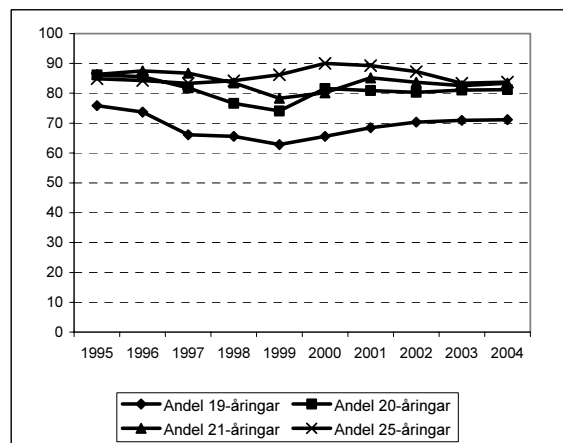
Olika nationella och internationella kunskapsmätningar visar att flickor generellt når en högre måluppfyllelse än pojkar i den svenska skolan. Skolverkets betygsstatistik visar ett likartat mönster.

Diagram 5.6 Genomsnittlig betygspoäng

Från läsåret 1997/98 har den genomsnittliga betygspoängen för alla elever med slutbetyg ökat från 13,3 till 14,1 poäng. Betygspoängen har ökat för både kvinnor och män, men kvinnornas genomsnitt har under perioden ökat mer än männens. 2003/04 uppgick kvinnornas genomsnitt till 14,7 och männens till 13,4 poäng.

Diagram 5.7 Andel med slutförd gymnasieutbildning

Enligt SCB:s senaste undersökning av gymnasieungdomars studieintresse planerade 60 procent av avgångseleverna läsåret 2003/04 att börja läsa på universitet eller högskola inom de närmaste tre åren. Liksom tidigare år var studieintresset högre bland kvinnorna (69 %) än bland männen (52 %) och högst bland elever som läst naturvetenskapsprogrammet (87 %). Det finns också stora regionala skillnader. Studieintresset var högst i Blekinge och Skåne län följt av Stockholms län. Lägst var studieintresset bland avgångseleverna i landets norra delar, av vilka cirka hälften sade sig vara intresserade av att påbörja högskolestudier inom tre år. Även här finns dock variationer mellan kommunerna.

36 procent av alla elever som gick i gymnasieskolans år 3 hösten 2000 gick över till högskolan inom tre år. Under de senaste fyra åren har andelen elever som övergår till komvux för fortsatta studier direkt efter gymnasieskolan minskat från 15 till 12,5 procent för elever med slutbetyg från gymnasieskolan och minskat från 16 till 15 procent för elever utan slutbetyg.

Lärarbehov

Enligt Skolverkets prognos över kommande behov av lärare behöver examinationen av gymnasielärare fördubblas för att täcka behoven fram till år 2010. Tillgången på lärare i yrkesämnen uppmärksammas särskilt av verket.

Antalet tjänstgörande lärare i gymnasieskolan omräknat till heltidstjänster uppgick läsåret 2004/05 till cirka 28 000, vilket är en ökning med drygt två procent sedan föregående läsår. Andel lärare med pedagogisk utbildning var cirka 77 procent.

50 procent av lärarna i fristående gymnasieskolor har pedagogisk utbildning jämfört med 80 procent i offentliga gymnasieskolor.

Satsningen på personalförstärkningar i skola och fritidshem fortgår. 2003/04 bestod personalförstärkningarna till 74 procent av pedagogisk personal såsom lärare, förskollärare, specialpedagoger och fritidspedagoger. Den pedagogiska personalen har ökat med cirka 1 200 i gymnasieskolan.

I 2005 års ekonomiska vårproposition presenterade regeringen en särskild satsning för vidareutbildning av obehöriga lärare i skolan. Satsningen genomförs i samarbete med kommunsektorn och är främst inriktad mot yrkeslärare.

Utbildningen startar hösten 2005 för 500 lärare och genomförs som deltidsstudier. Ytterligare 500 lärare kommer att erbjudas utbildning våren 2006.

Kostnader

Enligt preliminära uppgifter från Skolverket beräknas de totala kostnaderna för gymnasieskolan med kommunal huvudman uppgå till 23,6 miljarder kronor för 2004. Detta motsvarar en ökning med 2,6 procent jämfört med föregående år. Antalet elever beräknas ha ökat med 1,7 procent och kostnaden per elev beräknas ha ökat med 0,8 procent till 78 800 kronor. Kostnaden per elev för undervisning uppskattas uppgå till 36 800 kronor, vilket motsvarar en ökning med 1,4 procent jämfört med 2003.

Utbildningsinspektion

Skolverkets utbildningsinspektion har, som även framgår i tidigare avsnitt, som syfte dels att säkra att huvudmännen uppfyller statens krav som de uttrycks i skolförfattningarna, dels att bedöma hur verksamheterna utvecklas i riktning mot de nationella målen.

Under 2004 har Skolverket gjort inspektioner i 73 gymnasieskolor, varav 11 fristående skolor.

Enligt Skolverket finns det en stor utvecklingspotential när det gäller kvalitetssäkringsarbetet på både skolnivå och kommunnivå. Särskilt gäller detta kommuners och skolors uppföljning av resultat, analys av måluppfyllelse och utformning av åtgärder. Regeringen anser att utbildningsinspektionens återrapportering och dialog med de professionella leder till en ökad medvetenhet i det lokala kvalitetsarbetet.

Regeringen bedömer att verket lyckats väl med uppbyggnaden av utbildningsinspektionen och att arbetet givit en positiv effekt på skolans utveckling på lokal nivå.

Segregationsuppdraget

Ett prioriterat område är, som nämnts i tidigare avsnitt, att stödja utveckling i skolor i segregerade områden. Ett exempel på sådant arbete inom gymnasieskolan är ett pilotprojekt som Myndigheten för skolutveckling har initierat un-

der 2004. Projektet syftar till att stödja skolutveckling i gymnasieskolor i områden präglade av mångfald och utanförskap och utgörs av ett gymnasienätverk som under året har omfattat åtta gymnasieskolor i kommunerna Göteborg, Malmö, Botkyrka, Järfälla, Upplands Väsby och Trollhättan.

Myndigheten för skolutveckling skall i november 2005 återkomma till Utbildnings- och kulturdepartementet med en planering för användningen av de medel som avsätts för en förstärkt satsning på skolor i segregerade områden.

6 Vuxnas lärande

6.1 Omfattning och former

Regering och riksdag har beslutat om en nationell strategi för den fortsatta utvecklingen av den samhällsstödda vuxenutbildningen. En utgångspunkt för detta är att utvecklingen måste följa och ta hänsyn till utvecklingen i arbets- och samhällsliv. Vid sidan av deltagande inom det offentliga utbildningsväsendet, det formella lärandet, har de flesta människor tillgång till lärande både i arbetsliv och i privatliv. Detta utgör en väsentlig del av den enskildes kompetensutveckling och kompletterar på så sätt de formella systemen. Samhällets stöd till det formella lärandet får dock en allt större betydelse för att de människor som av olika orsaker står utanför arbetslivet skall få tillgång till utbildning. Vuxnas lärande handlar såväl om att fylla kunskapsluckor från ungdomens skolgång som att stödja den som på grund av arbetslivets förändring och den tekniska utvecklingen behöver stärka sin kompetens. I detta sammanhang har också tillgång till vägledning och information en mycket stor betydelse eftersom vägledningen och informationen utgör underlag för den enskildes ställningstaganden och val samt för en god måluppfyllelse inom området.

Samhället stöder i dag både det formella lärandet inom det offentliga utbildningsväsendet och utbildning vid sidan av detta formella system. Vidare görs insatser för att främja utvecklingen av strukturer för ökad samverkan mellan olika delar i utbildningssystemet och mellan verksamheter tillhörande olika politik-

områden i syfte att stödja den enskildes lärande i olika sammanhang.

Ansvaret för vuxnas lärande är såväl den enskildes som statens, kommunernas och arbetsgivarnas. I detta kapitel redovisas statens insatser och resultat av de gemensamt finansierade verksamheterna samt slutsatser inom ett antal områden. I avsnittet om högskoleverksamhet beskrivs de insatser som gjorts för vuxnas lärande inom högskoleområdet och i avsnittet om studiestöd redogörs för studiefinansiella insatser.

Det politiska målet för utbildningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation, som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Vad gäller vuxnas lärande tar sig detta uttryck i det övergripande målet för regeringens politik att alla vuxna skall ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sina kompetenser för att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning.

Insatserna inom området vuxnas lärande innefattar den kommunala och statliga vuxenutbildningen, vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, svenskundervisningen för invandrare, den kvalificerade yrkesutbildningen, de kompletterande utbildningarna och folkbildningen. Verksamheten som bedrivs vid Nationellt centrum för flexibelt lärande kompletterar och stödjer kommunernas vuxenutbildning och folkbildningen. Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk stöttar även kommunernas arbete inom det aktuella området genom utbildningar, konferenser och material för lärare.

Staten styr och påverkar dessa verksamheter genom lagstiftning, förordningar, riktade bidrag, informationsinsatser, utbildningsinspektion, till-

syn, uppföljning och utvärdering samt riktat utvecklingsstöd från myndigheternas sida.

Utöver detta svarar staten för vissa insatser för att främja rekryteringen och deltagandet i vuxenutbildning, för att främja utvecklingen av legitimitet, kvalitet och metoder för validering av faktisk kompetens samt för att främja möjlighet till lärande för vuxna med funktionshinder.

Under 2004 uppgick utgifterna för de statliga insatserna till knappt 5,6 miljarder kronor. Åtta myndigheter medverkar i genomförandet av insatserna. De är Myndigheten för skolutveckling, Statens skolverk, Nationellt centrum för flexibelt lärande, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Specialpedagogiska institutet, Statens institut för särskilt utbildningsstöd, Valideringsdelegationen och Stockholms universitet. Folkbildningsrådet har ett motsvarande ansvar för genomförandet av insatserna inom folkbildningen.

6.2 Insatser

6.2.1 Flexibilitet som förutsättning för lärande

Ett snabbt föränderligt samhälle ställer krav på ett flexibelt utbildningssystem som kan stödja den enskildes lärande utifrån behov och förutsättningar. Navet i detta är en väl utvecklad infrastruktur och inte minst en väl fungerande studie- och yrkesvägledning, som utgår från individens behov, förutsättningar och reella kunskaper. Detta är inte minst viktigt för att nå de personer som normalt inte söker sig till studier och som har en kort formell utbildning sedan tidigare. Erfarenhetsspridning av former och metoder är en viktig förutsättning för den fortsatta utvecklingen av det flexibla lärandet. Regeringen har med denna utgångspunkt under en rad år vidtagit åtgärder för att underlätta för vuxna att delta i och få stöd för sitt lärande. Utvecklingen av former och metoder som stöder den enskildes lärande oavsett hennes eller hans livssituation är ett prioriterat område.

Infrastruktur

I syfte att ytterligare utveckla det flexibla lärandet och möjliggöra en fortsatt utveckling av

en infrastruktur för lärande fick Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) i uppdrag att under 2003 tillsammans med Högskoleverket och Statens skolverk utarbeta riktlinjer och kvalitetskriterier för lärcentra. Uppdraget har redovisats i en rapport den 1 augusti 2004 där CFL bl.a. pekar på vikten av lokal anpassning med målet att öka tillgängligheten för kommuninvånarna.

För att stödja utvecklingen av distansutbildning och andra former av flexibelt lärande fördelade CFL drygt 21 miljoner kronor under 2004 till projekt inom folkbildningen och i kommunerna.

I september 2004 inledde Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB sina sändningar i Kunskapskanalen. Kanalens bevakningsområden är bl.a. kultur, historia, natur och vetenskap.

Studie- och yrkesvägledning

Studie- och yrkesvägledning är en viktig del av vuxnas lärande. EU har också satt fokus på vägledningsfrågorna genom att göra dem till ett av de prioriterade områdena för att nå Lissabonmålen för det livslånga lärandet. EU har under 2004, tillsammans med OECD, publicerat en handbok i ämnet, *Career guidance: a handbook for policy makers*.

Regeringen uppdrog i november 2004 till Statens skolverk att beskriva och utvärdera hur studie- och yrkesvägledningen för barn, ungdomar och vuxna i det offentliga skolväsendet genomförs och organiseras i kommunerna. Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2005.

Statens skolverk utvecklar på uppdrag av regeringen en IT-portal, *Utbildningsinfo.se*, som kommer att göras offentlig under oktober 2005. Portalen består av flera delar; en sökfunktion där man kan söka efter en utbildning från grundskola upp till högskola, ett webbaserat valstöd med övningar och pedagogiska texter, en presentation av det svenska utbildningssystemet samt en särskild ingång för professionella vägledare.

Validering

Ett angeläget inslag, både för den enskilde och för samhället, i ett flexibelt förhållningssätt kring lärande är att man tar till vara kunskaper och kompetens oavsett hur, var och när en individ har förvärvat dessa. Validering fyller i detta sammanhang flera viktiga funktioner; en valideringsprocess kan utgöra underlag för studie- och yrkesvägledning, för att definiera utgångsnivå för vidare studier, anpassa innehåll i eller förkorta studier för den enskilde och för att visa faktisk kompetens vid ansökan om anställning eller i samband med kompetensutveckling på arbetsplatsen.

För att validering skall få legitimitet såväl på arbetsmarknaden som inom utbildningssystemet krävs ett nära samarbete mellan utbildningsväsendets företrädare och parterna på arbetsmarknaden. Inte minst handlar det om att arbetsgivare inom näringslivet och offentlig sektor är beredda att använda valideringsperspektiv vid rekrytering och i samband med kompetensutvecklingsinsatser. Ansvar för validering måste delas mellan utbildningsväsendet och arbetslivet.

I juni 2003 uppdrog regeringen åt Myndigheten för skolutveckling att bedriva försöksverksamhet med validering av vuxnas reella kompetens för att vinna ytterligare erfarenheter som en fortsättning på tidigare försöksverksamhet. En delrapport lämnades den 1 mars 2004 och slutrapport lämnades i februari 2005. I uppdraget ingick bl.a. att beakta resultat och erfarenheter från tidigare försöksverksamhet som Statens skolverk rapporterat till regeringen, att samråda med Valideringsdelegationen samt att samverka med Arbetsmarknadsstyrelsen, Nationellt centrum för flexibelt lärande, andra myndigheter och med parter inom arbetslivet. Tidigare försöksverksamheter har i huvudsak omfattat utbildningsanordnare och skolhuvudmän. Den utökade försöksverksamheten har i stället framför allt vänt sig till arbetslivets aktörer. Verksamheten har omfattat nio arbetslivsorganisationer och fokus har legat på att (inom ett urval av branscher) starta utveckling av kriterier för bredare "ramkompetenser" inom ett arbetsmarknadsområde utan att snäva in på spetskompetenser. Vidare har arbetet varit inriktat mot att tillsammans med andra aktörer medverka till att identifiera förekomsten av valideringsaktiviteter i kommunerna samt att

starta erfarenhetsutbyte mellan de aktörer som deltar i försöksverksamheten.

Valideringsdelegationen inrättades i januari 2004 för att verka under en fyraårsperiod. I myndighetens årsredovisning poängteras att för att validering skall få en nödvändig kvalitet, legitimitet och likvärdighet erfordras ett stegvis utvecklings- och förankringsarbete i samverkan med arbetslivets företrädare, med företrädare för utbildningssektorn och med olika regionala och lokala aktörer. Denna process behöver få ta en viss tid. Ambitionen har redan i inledningsskedet varit att fokusera kraftigt på att skapa en samsyn mellan utbildning och arbetsmarknad kring syftet och målet med validering och fortsatta utvecklingsbehov. Det är i detta arbete avgörande att arbeta med aktörer som har mandat på nationell nivå. Därför har mycket arbete ägnats åt att etablera en aktiv och uthållig dialog med de aktörer inom infrastrukturen som kan medverka till en kvalitetssäkrad utveckling av valideringsfrågan. De centrala branschorganisationerna tillhör därvid nyckelaktörerna. Vidare har myndigheten fokuserat på stimulans av nätverksbyggande och informationsspridning.

Under första verksamhetsåret har Valideringsdelegationen även kartlagt omfattningen av pågående valideringsverksamhet inom arbetslivet och utbildningssektorn i olika delar av landet. Valideringsdelegationen har också medverkat vid utformning av den satsning på yrkesbedömning som Arbetsmarknadsstyrelsen i november 2004 fick i uppdrag att genomföra.

Tillsammans med Integrationsverket har Valideringsdelegationen gett Linköpings universitet ett uppdrag att utifrån en studie med perspektiv på utländsk kompetens ta reda på vad valideringen innebär för individens position på arbetsmarknaden eller i utbildning.

Gemensamma europeiska principer för identifiering och validering av icke-formellt och informellt lärande

Europeiska rådet antog i maj 2004 slutsatser angående gemensamma europeiska principer för identifiering och validering av icke-formellt och informellt lärande. De gemensamma europeiska principerna riktar sig till medlemsstaterna, kommissionen och de aktörer som deltar i identifieringen och valideringen av icke-formellt och informellt lärande. Principerna skall användas på frivillig grund och de respekterar fullt ut

medlemsstaternas och aktörernas rättigheter, ansvar och kompetens. Vidare skall principerna prägla utvecklingen av system och metoder för identifiering och validering utan att föreskriva några särskilda system eller metoder. Principerna berör individuella rättigheter samt aktörernas förpliktelser, tillit, förtroende, trovärdighet och legitimitet. De ligger väl i linje med det utvecklingsarbete som Valideringsdelegationen bedriver och stödjer.

6.2.2 Kommunal och statlig vuxenutbildning

I kommunal och statlig vuxenutbildning ingår grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning. Grundläggande vuxenutbildning syftar till att ge vuxna kunskaper och färdigheter motsvarande grundskolenivå vilka behövs för att delta i samhälls- och arbetsliv eller för att förbereda för vidare studier. Kommunerna är skyldiga att erbjuda grundläggande vuxenutbildning till alla vuxna som saknar kunskaper som uppnås i grundskolan samt aktivt verka för att nå denna målgrupp och motivera dessa personer att påbörja studier.

Syftet med gymnasial vuxenutbildning är att erbjuda vuxna kunskaper och färdigheter på en nivå som motsvarar den utbildning som ungdomar kan erhålla i gymnasieskolan. Vid urval bland behöriga sökande skall den som har den kortaste formella utbildningen ges företräde. Påbyggnadsutbildning syftar till att ge vuxna en utbildning som ger förutsättningar för utveckling inom ett yrke eller som leder till ett nytt yrke.

Kommunerna skall informera om möjligheterna till gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning, verka för att vuxna deltar i sådan utbildning samt sträva efter att erbjuda sådan utbildning som svarar mot efterfrågan och behov.

Under 2004 delfinansierades den kommunala vuxenutbildningen med ett riktat statsbidrag. Mål för den kommunala vuxenutbildningen anges i skollagen (1985:1100) och i läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) samt i kursplanerna. De mål och strategier som regering och riksdag fastslagit för vuxnas lärande är utgångspunkt för bestämmelserna i för-

ordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning.

Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) kompletterar kommunernas utbud av vuxenutbildning, främst på gymnasial nivå i form av distansutbildning, med s.k. "smala" kurser, dvs. kurser som kommunerna själva inte har möjligheter att erbjuda sina kommuninvånare. Under år 2004 har myndigheten fortsatt utvecklingen av webbaserade kurser.

För att minska risken för friställning och samtidigt stärka kompetensen inom den av kommuner och landsting finansierade verksamheten inom vård, skola och omsorg görs en särskild satsning under andra kalenderhalvåret 2004 och under 2005. Totalt ges 6 000 personer möjlighet att under perioden studera med rekryteringsbidrag under högst 50 veckor inom kommunal vuxenutbildning eller i högskola. Bidrag lämnas för studier med en omfattning av 50 procent av heltid och skall kombineras med fortsatt arbete på deltid. På så sätt avlastas den kommunala ekonomin samtidigt som kommuner och landsting får ett stöd för sin långsiktiga kompetensförsörjning.

En arbetsgrupp för delegering av myndighetsutövning i det offentliga skolväsendet för vuxna tillsattes i december 2004 (U 2004: I). Gruppens uppdrag är att pröva hur en delegering av rätten till myndighetsutövning avseende betygssättning och betygspfärdande vid entreprenader inom vuxenutbildning kan utformas. Uppdraget kommer att redovisas i form av en departementskrivelse i september 2005.

Riksdagen gav med anledning av Utbildningsutskottets betänkande 2003/04: UbU8 till känna att en översyn och en analys av den eftergymnasiala yrkesutbildningen är nödvändig. I juni 2004 förordnades en arbetsgrupp med uppgift att analysera utbudet av eftergymnasial yrkesutbildning (U 2004: F). Resultaten av gruppens arbete redovisas till regeringen under 2005.

Fortsatt riktat stöd till kommunal vuxenutbildning

Riksdagen beslutade under våren 2001 i enlighet med förslagen i propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01: UbU15, rskr. 2000/01: 229) om ett fortsatt riktat statsbidrag till utbildning av vuxna för 2003–2005. Bidraget lämnas under förutsättning att en kommun åtar

sig att successivt utveckla bl.a. infrastruktur, pedagogik och metodik i syfte att främja vuxnas lärande. För 2004 fördelades cirka 1 838 miljoner kronor till kommunerna varav cirka 77 miljoner till grundläggande vuxenutbildning. Regeringen har för 2005 beräknat medel för cirka 46 400 årsstudieplatser till kommunerna inom ramen för detta statsbidrag. Högst 5 procent av det totala stödet skall kunna riktas till grundläggande vuxenutbildning.

I 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100) har regeringen gjort den bedömningen att det riktade statsbidraget bör finnas kvar t.o.m. 2008. Motivet till detta är att kommunerna har hunnit olika långt då det gäller utvecklingen av vuxenutbildningen samt att frågan om en ny lagstiftning för kommunernas vuxenutbildning bereds inom regeringskansliet. I detta sammanhang är det viktigt att likvärdighet i tillgång till utbildning säkerställs.

Myndigheten för skolutveckling hade för 2004 i uppdrag att bl.a. genom riktat utvecklingsstöd stödja kommunernas arbete med vuxnas lärande för att bidra till ökad måluppfyllelse och till likvärdighet i utbildningen. Ett nationellt prioriterat område för myndighetens arbete med de generella utvecklingsinsatserna har varit vuxna med kort eller ofullständig utbildning. Myndigheten har också under en treårsperiod på regeringens uppdrag genomfört behörighetsgivande kompetensutveckling inom området vuxenpedagogik och specialpedagogik.

6.2.3 Överföring av vissa påbyggnadsutbildningar till statliga verksamhetsformer

Mot bakgrund av förslagen i regeringens budgetproposition för 2004 (prop. 2003/04:1) har förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning ändrats och reglerna om interkommunal ersättning för påbyggnadsutbildning med riksrekryterande platser avvecklats. Skyldigheten för en deltagares hemkommun att betala ersättning för en studieplats till en annan kommun som anordnar påbyggnadsutbildning har härigenom upphört.

En samrådsgrupp för utveckling av påbyggnadsutbildningar med företrädare för kommunerna och olika utbildningsformer

inrättades i januari 2004 (U2004:E). Dess uppgift var att leda utvecklingen av vissa påbyggnadsutbildningar mot en övergång till statlig finansiering fr.o.m. 2005. Huvudmännen har haft möjlighet att ansöka om överförande till olika utbildningsformer med statligt stöd. Samrådsgruppen överlämnade ett förslag till dåvarande Utbildningsdepartementet i november 2004 om överförande av resurser för ändamålet till högskolor, kvalificerad yrkesutbildning, kompletterande utbildning och folkhögskolor. Regeringen beslutade i december 2004 att staten skulle ta över finansieringen av vissa tidigare påbyggnadsutbildningar. För ändamålet omfördelas 125 miljoner kronor under 2005 och 300 miljoner kronor 2006 från det under Utgiftsområde 25 upptagna anslaget Kommunal-ekonomisk utjämning till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Beslutet innebar att närmare 3 350 utbildningsplatser under 2005 överförs till verksamhetsformer med statlig finansiering. Av dessa avser cirka 1 000 platser statligt finansierade påbyggnadsutbildningar som anordnas av kommunala huvudmän, bl.a. vissa kortare utbildningar med nationellt fastställda kursplaner samt ett antal övriga utbildningar inom framför allt tekniska och hantverksinriktade områden. Till de kompletterande utbildningarna överförs en industridesignutbildning med cirka 35 platser. Statens skolverk disponerar under 2005 sammanlagt 54,5 miljoner kronor för statsbidrag till samtliga dessa utbildningar. Ungefär 2 150 platser inom de flesta yrkes- och branschområden överförs till kvalificerad yrkesutbildning. Ett stort antal påbyggnadsutbildningar utvecklas därmed från att omfatta som mest tre terminer till att bli i huvudsak tvååriga utbildningar. Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning disponerar under 2005 cirka 61,5 miljoner kronor för statsbidrag till dessa utbildningar.

Till folkhögskolorna överförs vidare cirka 80 platser med inriktning på musik, teater och måleri samt omsorg. Folkbildningsrådet disponerar under 2005 närmare 1,9 miljoner kronor för detta ändamål. Till Sveriges lantbruksuniversitet överförs 16 platser avseende skogligt basår från Uppsala kommun och till Luleå tekniska universitet 16 platser från den Nordiska Scenografiskolan i Skellefteå. Sammanlagt överförs närmare 2,3 miljoner kronor till de båda

universiteten för driften av dessa utbildningar under 2005.

6.2.4 Vuxenutbildning för utvecklingsstörda

Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) syftar till att ge vuxna med utvecklingsstörning kunskaper och färdigheter motsvarande de som ungdomar kan få i den obligatoriska särskolan och på nationella och specialutformade program i gymnasiesärskolan. Inom särvox får också yrkeskurser anordnas.

I propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72) gjorde regeringen bedömningen att den lärarledda verksamheten inom särvox bör utökas i syfte att förbättra möjligheterna för den enskilde att nå målen. Regeringen har under åren 2002-2005 avsatt cirka 7,5 miljoner kronor årligen för utveckling av särvox.

En parlamentarisk kommitté, Carlbeck-kommittén, med uppdrag att göra en översyn av särskolan och särvox, lämnade i oktober 2004 sitt slutbetänkande För oss tillsammans. Om utbildning och utvecklingsstörning (SOU 2004:98). Kommitténs förslag har remissbehandlats. Förslagen i betänkandet bereds för närvarande inom Utbildnings- och kulturdepartementet.

6.2.5 Svenskundervisning för invandrare

Svenskundervisning för invandrare (sfi) syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället. En invandrare i behov av svenskundervisning skall inte behöva vänta mer än tre månader på att få påbörja sina studier. Likaså kan målen för utbildningen uppnås när som helst under året. Eftersom deltagarna i sfi är en mycket heterogen grupp, måste verksamheten anpassas efter varje deltagares förutsättningar och behov. Kursplanen består därför av tre olika studievägar vilka var och en innehåller två kurser. Studieväg 1 är anpassad för invandrare med kort tidigare utbildning. Studieväg 2 och 3 har en högre studietakt och mer avancerade mål.

I januari 2004 fick Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att i samråd med Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk och i samarbete med ett eller ett par universitet genomföra en riktad kompetensutveckling för sfi-lärare i form av distansutbildning med stöd av ny teknik. Riksdagen anvisade 10 miljoner kronor för ändamålet.

I februari 2005 slutredovisade Myndigheten för skolutveckling ett tidigare uppdrag om kompetensutveckling som myndigheten fick 2002.

6.2.6 Folkbildning

Som beskrivs i regeringens proposition Folkbildning (prop. 1997/98:115) skall verksamheten inom folkbildningen möjliggöra för män och kvinnor att förändra sin livssituation och skapa ett intresse för att delta i samhällsutvecklingen samt höja utbildningsnivån i samhället och utjämna utbildningsklyftor. Vidare skall verksamheten stärka och utveckla demokratin. Folkbildningen skall bidra till ett breddat kulturintresse i samhället och en ökad delaktighet i kulturlivet samt främja kvinnors och mäns kulturupplevelser och eget skapande.

Verksamheter som riktar sig till personer med utländsk bakgrund, deltagare med funktionshinder och arbetslösa skall prioriteras. Folkbildningens anordnare beslutar själva om målen för verksamheten, men staten bestämmer syftet med bidragen till verksamheten. Folkbildningen har med andra ord ett långtgående mandat och ansvar att fördela statens bidrag mellan olika anordnare och att fastställa kriterier för hur detta ska ske.

Regeringen tog under 2004 emot tre dokument om folkbildningen; Folkbildning i brytningstid - en utvärdering av studieförbund och folkhögskolor (SOU 2004:30), även kallad SUFO 2, Vem får vara med? En belysning av folkbildningens relation till ickedeltagarna (SOU 2004:51) och Folkbildningens Framsyn, Folkbildningsrådets samlade syn på sitt uppdrag och sin framtida roll. Uppdragen som låg till grund för dokumenten bestod i att göra en sammanhållen granskning av hur studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet svarar mot syftet med statsbidraget, respektive att undersöka vilka grupper som inte medverkar

eller studerar i folkbildningen och anledningen till det. Betänkandena har remissbehandlats. Dessutom har Riksrevisionen avlämnat rapporten (RiR 2004:15 Offentlig förvaltning i privat regi). Regeringen avser att lägga fram en proposition om folkbildning under 2006.

På uppdrag av Arbetsmarknadsverket (AMV) och inom ramen för den särskilda utbildnings-satsningen inom aktivitetsgarantin anordnade folkhögskolorna utbildning för arbetslösa under 2004.

6.2.7 Kvalificerad yrkesutbildning

Den kvalificerade yrkesutbildningen skall enligt lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning ge sådana fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att kunna utföra kvalificerade uppgifter i ett modernt organiserat arbetsliv. Utbildningen bygger på de kunskaper som inhämtas i gymnasieskolan. Den skall präglas av en stark arbetslivsanknytning och utvecklas i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare. Utbildningarna kan vara mellan ett och tre år långa vid heltidsstudier. En tredjedel av utbildningen skall bestå av arbetsplatsförlagt lärande. Det nationella ansvaret för den kvalificerade yrkesutbildningen vilar på Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning. Myndigheten kan om vissa villkor är uppfyllda besluta om statsbidrag till en anordnare som ansöker om att få bedriva en sådan utbildning. En förutsättning är att den berörda näringen och branschen deltar i planering och genomförande. Som underlag bör finnas prognoser och bedömningar av aktuella och framtida arbetsmarknadsbehov. Statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda fysiska eller juridiska personer kan vara anordnare av kvalificerad yrkesutbildning.

Under 2004 planerades för en verksamhet på cirka 12 500 årsstudieplatser. Myndigheten disponerade drygt 778 miljoner kronor för statsbidrag till kvalificerad yrkesutbildning.

Som närmare har berörts i det föregående kunde kommunala huvudmän ansöka om överförande av vissa påbyggnadsutbildningar till kvalificerad yrkesutbildning i samband med att de statliga reglerna om interkommunal ersättning för påbyggnadsutbildningar avvecklades under 2004. Till Myndigheten för

kvalificerad yrkesutbildning inkom 160 sådana ansökningar och regeringen beslutade i december 2004 att överföra ett 90-tal utbildningar, cirka 2 150 utbildningsplatser, från befintliga påbyggnadsutbildningar till kvalificerad yrkesutbildning för start under 2005.

Regeringen har vidare föreslagit att ytterligare 1 000 platser tillfälligt tillförs den kvalificerade yrkesutbildningen under hösten 2005 som en del i de sysselsättningsskapande åtgärder som presenterades i 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100).

Myndigheten har på uppdrag av regeringen utrett möjligheter och kostnader för uppbyggnad av en databas med uppgifter om betyg och examina, genomfört en översyn av klassificeringen av utbildningar, företagit en genomgång av lagar, förordningar och föreskrifter m.m. som berör företagande samt redovisat förslag om hur uppdragsutbildning skall kunna genomföras inom den kvalificerade yrkesutbildningen.

Lärlingsutbildning för vuxna

På grundval av förslagen i regeringens budgetproposition för 2004 (prop. 2003/04:1) beslutade regeringen i april 2004 om statligt stöd till försöksverksamhet med lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken. En sådan utbildning får omfatta högst 80 veckor och skall bestå av dels teoretiska studier under minst en femtedel av utbildningstiden, dels lärlingskap hos en hantverkare i yrket. För ändamålet har medel anslagits motsvarande 25 årsstudieplatser. Stockholms Hantverksförenings Förvaltnings AB har av regeringen utsetts som huvudman för en sådan verksamhet. Försöksverksamheten står under tillsyn av Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning.

6.2.8 Kompletterande utbildningar

Kompletterande utbildningar är ett komplement till det offentliga utbildningsväsendet. Utbildningarna kan anordnas av en enskild fysisk eller juridisk person. De står under tillsyn av Statens skolverk som beslutar om statligt stöd enligt förordningen (2000:521) om statligt stöd till

kompletterande utbildningar. De skall öka tillgången på utbildade inom yrken som det finns ett uttalat nationellt behov av och som bidrar till bevarande av traditionella yrkeskunskaper. Utbildningarna skall bidra till att utveckla kunskaper och färdigheter av hög kvalitet inom specifika områden, alltifrån konstnärligt skapande till tekniska yrkesområden.

Statens skolverk disponerade 135 miljoner kronor för bidrag till verksamheten under 2004. Som har berörts i tidigare sammanhang övergår under 2005 viss verksamhet från kommunal påbyggnadsutbildning till kompletterande utbildning.

6.2.9 Övriga insatser

Vuxenutbildningens roll i den regionala utvecklingspolitiken

Riksdagen beslutade i december 2001 om en ny regional utvecklingspolitik i enlighet med regeringens proposition En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:24, bet. 2001/02: NU4, rskr. 2001/02:118). Målet för politiken är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med god servicenivå i alla delar av landet. Regeringens ambition är att utveckla en sammanhållen politik för en hållbar regional utveckling, där nationella sektorsmål och prioriteringar på ett systematiskt sätt kan vägas mot skilda regionala behov och förutsättningar. Ett centralt instrument i den regionala utvecklingspolitiken är de regionala tillväxtprogrammen och samtliga län skall genomföra dessa under perioden 2004 – 2007.

Utbildningspolitiken har av regeringen pekats ut som ett politikområde som bör bidra till att uppfylla den regionala utvecklingspolitikens mål.

Regeringen gav den 10 juni 2004 ett antal myndigheter i uppdrag att redovisa förslag till metoder som bidrar till att stärka myndigheternas arbete med de regionala utvecklingsprogrammen. Uppdraget omfattar

13 myndigheter med NUTEK som samordningsansvarig. I uppdraget angavs att berörda myndigheter gemensamt skulle lämna förslag till upplägg och inriktning av utvecklingsarbetet senast den 30 september 2004. Arbetet genomförs som ett samverkansprojekt mellan de berörda 13 myndigheterna och 4 pilotregioner

(Skåne, Kalmar, Värmland och Jämtland), vilka tillsammans bildar en nationell regional utvecklingsgrupp. De berörda myndigheterna arbetar även utifrån 7 strategiska områden som skall bli föremål för särskilda överväganden. På det strategiska området långsiktiga arbetskrafts- och kompetensförsörjningsbehov arbetar Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Myndigheten för skolutveckling, Nationellt centrum för flexibelt lärande och Arbetsmarknadsstyrelsen, som är sammankallande. Uppdraget skall vara slutfört den 30 september 2005.

Bidrag till viss verksamhet

Särskilt verksamhetsstöd har lämnats till Nordiska Scenografiskolan i Skellefteå, Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbunds landsomfattande kursverksamhet, anordnad länsvis i samverkan med de regionala hemslöjdsföreningarna, samt till Samernas utbildningscentrum.

Uppsökande verksamhet

Kommunerna är enligt skollagen, (1985:1100), skyldiga att söka upp personer som saknar sådana färdigheter som normalt uppnås i grundskolan och erbjuda dessa personer grundläggande vuxenutbildning samt informera om gymnasial vuxenutbildning. Fackliga organisationer och vissa andra organisationer har sedan 1997 fått bidrag för att bedriva uppsökande verksamhet bland sina medlemmar. För 2004 avsattes 49,7 miljoner kronor för ändamålet. Syftet med verksamheten är att motivera och stimulera korttidsutbildade vuxna att söka sig till vuxenutbildning. Förutom för uppsökande verksamhet är medlen avsedda som stöd till utbildning i samhällsfrågor för förtroendevalda inom organisationerna.

Särskilda insatser för vissa grupper

För att vara ett bättre stöd i allas vuxnas lärande måste pedagogiken utvecklas utifrån den

enskildes behov och förutsättningar. Teknik och läromedel måste anpassas.

Den 1 juli 2004 inrättades ett läromedelsråd inom Specialpedagogiska institutet som skall främja tillgången till och tillgängligheten av läromedel för barn och ungdomar liksom för vuxna med funktionshinder. Institutet skall endast i den utsträckning behoven inte kan tillgodoses på den kommersiella marknaden på egen hand utveckla, anpassa, framställa och distribuera läromedel för denna grupp. För att främja ett utvidgat ansvar för läromedel till vuxenstuderande har regeringen under 2002–2005 avsatt tre miljoner kronor årligen till institutet.

Tolk- och översättarinstitutet, (TÖI), vid Stockholms universitet fördelar statsbidrag till teckenspråkstolk- och teckenspråkläro- utbildning samt till kontakttolkutbildning.

Nationellt centrum för flexibelt lärande har i uppdrag att i samarbete med Specialpedagogiska institutet utveckla läromedel för vuxna med teckenspråk som första språk.

För att döva, dövblinda, vuxendöva och vissa hörselskadade skall kunna tillgodogöra sig den vuxenutbildning som samhället erbjuder är tillgång till tolk en förutsättning. Bristen på tolkar samt de höga kostnaderna kan ibland försvåra utbildning för dessa grupper inom kommunal vuxenutbildning. I den mån döva och vissa hörselskadade söker och antas till utbildning hos privata utbildningsanordnare finns ingen täckning för tolkkostnader utan dessa betalas av den studerande. Regeringen har i december 2003 tillkallat en särskild utredare som skall göra en översyn av teckenspråkets ställning och bl.a. kartlägga förutsättningarna för likvärdig utbildning på teckenspråk för döva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade barn, ungdomar och vuxna. Vidare skall utredaren analysera om utbildningen i teckenspråk för föräldrar och syskon till döva m.fl. tillgodoser de behov som finns (dir. 2003:169). Uppdraget skall redovisas senast den 15 september 2005. Regeringen kommer därefter att ta ställning till utredningens förslag.

Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) fördelar statsbidrag till folkhögskolorna för t.ex. assistans, tolk, anpassning av teknik och material.

Folkbildningsrådet fördelar en viss del av statens bidrag till folkbildningen i form av stöd till kursdeltagare med funktionshinder inom

folkhögskolornas verksamhet. Med dessa medel finansieras kostnader för pedagogisk verksamhet, t.ex. ökad lärartäthet.

Kampanj för vuxnas lärande

Den sedan 2000 årligen återkommande nationella kampanjen för vuxnas lärande genomfördes under det nya namnet ”1000 vägar till kunskap” under oktober månad 2004. Sveriges Utbildningsradio AB (UR) var huvudman för kampanjen som genomfördes i samarbete med ett stort antal myndigheter och organisationer. Det största arbetet skedde dock på lokal och regional nivå.

Internationellt samarbete

Nordiskt nätverk för vuxnas lärande

I januari 2004 påbörjade Nordisk nettverk för voksnes laering, NVL, med säte i Hässleholm och med Nationellt centrum för flexibelt lärande som värd för verksamheten sitt arbete. I NVL-nätverket arbetar en huvudkoordinator, en handläggare, nationella koordinators i varje nordiskt land och kontaktpersoner i de självstyrande områdena, samt en webbredaktör.

Norden som region i Europa har goda förutsättningar för att nå målet att Europa skall vara den mest framgångsrika kunskapsbaserade ekonomiska regionen i världen 2010. Inom denna målsättning skall NVL arbeta för att utveckla vuxnas lärande.

Vuxnas lärande är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Arbetet inom NVL baseras på Nordiska ministerrådets Strategiplan för utbildning och forskning, samt på Styrgruppen för Vuxnas Lärande/ordförandelandets årliga handlingsplan.

NVL förmedlar kompetens och erfarenheter kring livslångt lärande och kompetensutveckling från fem nordiska länder och tre självstyrande områden och skall vara en nordisk mötesplats och stärka nordisk nytta genom information, nätverk och projekt, synliggöra resultat, förmedla erfarenheter och innovationer och profilera nordisk särkunskap. NVL skall utifrån detta skapa policyförslag.

Informationen som samlas in publiceras på webbsidan www.nordvux.net som även är en virtuell mötesplats för vuxenutbildare och folkbildare kring nätverk, projekt, konferenser, seminarier osv.

Sysselsättningsarbetet

Insatser som görs för vuxnas lärande ligger även väl i linje med EU:s sysselsättningsstrategi och dess målsättningar. Livslångt lärande bidrar till att stärka individens ställning på arbetsmarknaden och till att nå de tre övergripande målen: full sysselsättning, förbättrad kvalitet och produktivitet i arbetet samt ökad social sammanhållning och en arbetsmarknad öppen för alla.

En av rekommendationerna från EU:s ministerråd (sysselsättning) inför 2004 till Sverige rör bl.a. förbättrade möjligheter till utbildning för personer med kort utbildning och personer utanför arbetskraften. Regeringen har i det föregående redovisat en rad insatser inom olika områden som syftar till att utveckla stöd och stimulans för vuxnas lärande, inte minst vad gäller personer med kort tidigare utbildning.

Transnationellt samarbete som främjar vuxnas lärande

Inom ramen för EU-programmet Grundtvigs olika delprogram fördelades för svenskt deltagande drygt fem miljoner kronor som stöd till olika transnationella samarbets- och utvecklingsprojekt. Syftet med projekten är att öka det europeiska samarbetet för livslångt lärande och att förbättra vuxnas möjligheter till lärande och utbildning.

EU-kommissionen lade i juli 2004 fram ett förslag till ett nytt ramprogram för livslångt lärande för åren 2007-2013 som skall ersätta de nuvarande utbildningsprogrammen och vissa andra verksamheter. Förslaget innebär en väsentlig ambitionshöjning och volymökning jämfört med nuvarande program. För att Sverige skall kunna tillgodogöra sig resurser inom detta program och dra nytta av de nya satsningarna som görs är det av största betydelse att samtliga svenska aktörer på utbildningsområdet förbereder sig för att kunna delta i så stor

utsträckning som möjligt. Inom vuxenutbildningen kommer möjligheterna till samarbete genom projektverksamhet samt rörlighet för enskilda studerande och utbildare att öka.

OECD-konferens om vuxnas lärande

OECD och Utbildnings- och kulturdepartementet anordnade gemensamt en konferens, "Promoting Adult Learning" i Malmö våren 2005. Sverige som var ett av de 17 länder som deltog i en tematisk OECD-analys av villkoren för vuxnas lärande, stod som värdland för den avslutande konferensen.

Drygt 100 deltagare från 25 länder samlades för att med analysen som utgångspunkt diskutera nationella strategier för att ta tillvara medborgarnas resurser i ett livslångt lärandeperspektiv.

6.3 Resultat

Uppgifterna är om inget annat anges hämtade från respektive myndighets årsredovisning eller från rapporter från berörda myndigheter. Resultat och analys av kommunernas vuxenutbildning finns även redovisade i regeringens skrivelse Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2004/05:102).

6.3.1 Flexibilitet som förutsättning för lärande

Distansutbildning och flexibelt lärande

Nationellt centrum för flexibelt lärande har under 2004 genomfört kompetensutveckling i form av kortare och längre kurser för lärare och handledare inom kommunal vuxenutbildning och folkbildning. Syftet har varit att sprida kunskap om metoder och pedagogik för distansutbildning och flexibelt lärande. Antalet deltagare har ökat från 1 577 under 2003 till 2 862 under 2004.

Det totala antalet kursdeltagare inom såväl anslagsfinansierad som uppdragsfinansierad distansutbildning uppgick under 2004 till 10 248 mot 20 447 under föregående år.

Myndigheten har finansierat utvecklingsprojekt inom såväl kommunal vuxenutbildning som folkbildning. Det centrala syftet med insatserna har varit att utveckla organisationernas möjligheter att etablera en permanent resurs för det flexibla lärandet med IKT-stöd. Verksamheten har ökat under 2004. Under året har 13 nya projekt fördelade på 17 kommuner startat, vilket är en ökning jämfört med föregående års projektverksamhet, då åtta projekt startades. Det statliga bidraget för verksamheten har under 2004 uppgått till 21 miljoner kronor.

Antalet besökare på de delar av myndighetens webbplats som rör rådgivning och information om flexibelt lärande, har ökat under 2004 till 194 625 jämfört med föregående år då antalet besökare var 167 000.

Validering

Valideringsdelegationen inrättades i januari 2004 och verksamheten har i inledningsskedet präglats av en uppbyggnadsprocess både vad avser kansliet och skapande av kontaktytor och verksamhet. Delegationen framhåller i årsredovisningen för sitt första verksamhetsår att beslutet att knyta delegationen till en värdmyndighet har underlättat starten och inneburit en påtaglig effektivisering av administrationen.

Det utvecklings- och förankringsarbete, nätverksbyggande och informationsspridning samt de kartläggningar som delegationen har påbörjat kommer att fortsätta men fokus kommer gradvis att skifta mot att utveckla ändamålsenliga arbetsformer och metoder för validering inom arbetsliv och utbildning. Det arbete som bedrivits har resulterat i underlag till fortsatta ställningstaganden och analyser.

Myndigheten för skolutveckling lämnade i februari 2005 slutrapport rörande den försöksverksamhet som myndigheten i juni 2003 fick i uppdrag att bedriva. Resultaten har kommit Valideringsdelegationen till del för att utgöra ett underlag i det fortsatta, vidare arbetet delegationen bedriver. Slutrapporten visar att resultaten från försöken varierar beroende på aktörernas olika utgångsläge och beroende på vilken roll som man har gentemot andra aktörer på arbetsmarknaden. För den framtida utvecklingen pekar myndigheten på att det är viktigt att stor hänsyn tas till de olikheter som finns.

6.3.2 Kommunal och statlig vuxenutbildning

Kommunerna genomförde själva större delen av verksamheten, cirka 78 procent räknat på antalet studerande, inom den kommunala vuxenutbildningen under 2004. Resterande del utfördes på entreprenad. Antalet lärare har sedan läsåret 1998/99 nästan halverats och uppgick 2004/05 till cirka 7 500. Andelen lärare med pedagogisk utbildning var sistnämnda läsår drygt 76 procent vilket är en liten ökning jämfört med tidigare år. Enligt Myndigheten för skolutveckling varierar tillgången till vuxenutbildning mellan kommunerna liksom tolkningen av gällande regelverk. Myndigheten beskriver också att förnyelsen av vuxenutbildningen kommit olika långt i kommunerna samt att det finns stora behov av validering och vägledning. En tydlig bild är att alla delar av kommunernas vuxenutbildning inte utvecklats lika positivt. Det senare gäller framför allt svenskundervisning för invandrare, vilket utvecklas nedan, samt grundläggande vuxenutbildning. Myndigheten anser vidare att en stor utmaning för kommunerna fortfarande är att erbjuda utbildning för personer som inte kan eller vill ta studieledigt från arbetet eller som av något skäl inte kan beviljas studiestöd. Personer med funktionshinder samt kortutbildade män är, liksom tidigare, grupper som är underrepresenterade i den kommunala vuxenutbildningen. Det senare är enligt myndigheten inte minst en viktig jämställdhetsfråga. Tittar man på utbildningsbakgrunden kan man konstatera att cirka 30 procent av de studerande i kommunal vuxenutbildning saknar formell utbildning på gymnasienivå. Drygt 23 procent har en formell utbildning motsvarande tvåårig gymnasieskola.

Myndigheten för skolutveckling betonar att en av de viktigaste frågorna för utveckling av vuxnas lärande är att formera en samverkan mellan olika intressenter och mellan utbildningsväsendet och arbetslivet. Enligt myndigheten kännetecknas vuxenutbildningen av brister då det gäller systematiskt kvalitetsarbete. Ett inslag i kvalitetsarbetet är dock bl.a. att utveckla och stärka ledarskapet i verksamheten.

Myndigheten redovisar att synen på vuxnas lärande varierar mellan kommuner. I många fall

ses vuxnas lärande som en strategisk investering för tillväxt medan andra ger området en mer blygsam ställning. Ofta saknas ett kommunövergripande synsätt. I näringslivsarbetet ligger fokus ofta på högskoleutbildningar.

Statens skolverk konstaterar i sina rapporter till regeringen att tillgången till utbildning har ökat i och med de statliga satsningarna samtidigt som olikheterna mellan kommuner och regioner då det gäller ambitioner och tillgång till stöd för vuxnas lärande har ökat. Både Skolverket och Myndigheten för skolutveckling påtar den oro som företrädare för vuxenutbildningen uttryckt inför 2006 då det riktade bidraget skulle inordnas i det generella utjämningsbidraget till kommunerna. Ett annat intryck verket redovisar är att en del kommuner utan närmare bedömning av behovet har anpassat volymen enbart efter statsbidraget. Skolverket konstaterar vidare att den politiska styrningen av vuxenutbildningen i kommunerna hittills har varit diffus med avsaknad av mål för vuxenutbildningen samt att den lokala uppföljningen brister. Skolverket föreslår en ökad nationell bevakning av utvecklingen inom vuxenutbildningen samt att kommunerna själva utvecklar den lokala uppföljningen av verksamheten.

Grundläggande vuxenutbildning

Läsåret 2003/04 deltog cirka 38 900 personer, varav knappt 25 000 kvinnor, i grundläggande vuxenutbildning. Totalt är det en minskning med 3 procent jämfört med föregående år. Medelåldern låg på 35 år och andelen män var 36 procent. Andelen studerande i kommunal vuxenutbildning som slutför sina planerade studier inom grundläggande vuxenutbildning har ökat något de senaste åren, från 63 procent till drygt 65 procent. Av deltagarna är 76 procent utlandsfödda. Svenska som andraspråk, engelska och orienteringskurser var de tre kurser som hade högsta antalet deltagare. Av deltagarna i orienteringskurser på grundläggande nivå slutförde 79 procent kurserna. Den totala kostnaden för grundläggande vuxenutbildning under kalenderåret 2004 uppgick till cirka 834 miljoner kronor vilket motsvarar cirka 30 500 kronor per heltidsstuderande och år.

Gymnasial vuxenutbildning

Resultatredovisningen avser både verksamhet finansierad med det riktade statsbidraget och kommunalt finansierad gymnasial vuxenutbildning. Den totala kostnaden för gymnasial vuxenutbildning för 2004 var cirka 3,7 miljarder kronor. Det statliga riktade bidraget krävde en kommunal motprestation på 82 procent mätt i antal årsstudieplatser. Riksdagen anvisade för 2004 medel motsvarande cirka 46 400 årsstudieplatser i kommunal vuxenutbildning. Myndigheten för skolutveckling beslutade om fördelning av cirka 46 500 årsstudieplatser inom gymnasial vuxenutbildning varav 2 500 årsstudieplatser inom grundläggande vuxenutbildning.

Omfattningen av den gymnasiala vuxenutbildningen under de tre senaste verksamhetsåren framgår av tabell 2.1. Kunskapslyftet, som var en tidsbegränsad satsning, avslutades den 31 december 2002. Under perioden 2000 t.o.m. - 2004 minskade det statliga bidraget från cirka 102 000 årsstudieplatser inom kunskapslyftet år 2000, till cirka 45 000 årsstudieplatser inom ramen för det riktade statsbidraget 2004. Minskningen av det riktade statsbidraget åtföljdes av en motsvarande minskning av den kommunalt finansierade verksamheten. Man kan dock konstatera en ökning av den totala verksamheten från 2003 till 2004. Omfattningen i årsstudieplatser under 2005 beräknas totalt uppgå till drygt 81 600, varav cirka 36 300 platser finansieras av kommunerna.

Tabell 6.1 Total omfattning av den gymnasiala vuxenutbildningen under 2002-2004

Kalenderhalvår	Antal heltidsplatser	Läsår	Antal studerande
Våren 2002	123 164	2001/02	238 683
Hösten 2002	96 539	2002/03	197 332
Våren 2003	87 212	2003/04	182 114
Hösten 2003	77 790		
Våren 2004	92 823		
Hösten 2004	80 919		

Andelen män i gymnasial vuxenutbildning har under de tre senaste läsåren legat på 34 procent. Under läsåret 2003/04 var andelen studerande mellan 25 och 29 år 15 procent, 45 procent var mellan 30 och 54 år och 5 procent var över 54 år.

En stor andel, cirka 35 procent, var under 25 år. Dessa andelar ligger i stort sett på samma nivåer som under 2003.

De mest frekvent anordnade kurserna under samma tidsperiod var i tur och ordning Orienteringskurser, Datorkunskap, Matematik A och B samt Engelska A. Av s.k. yrkesinriktade kurser var Omvårdnad samt Arbetsmiljö och säkerhet de mest genomförda. Även andra kurser inom vårdområdet var vanligt förekommande.

Inom ramen för den tillfälligt utvidgade användningen av rekryteringsbidraget har 14 landsting och 158 kommuner fördelat rekryteringsbidrag till sina anställda. Cirka 650 personer har under det inledande halvåret, hösten 2004, deltagit i denna satsning. Drygt hälften av deltagarna har mer än tvåårig gymnasieutbildning i botten. Inför det första halvåret 2005, dvs. satsningens andra halvår, kan en ökning av antalet studerande noteras.

Utbildningsvolymen vid Nationellt centrum för flexibelt lärande har minskat successivt, då tyngdpunkten för verksamheten i enlighet med uppdraget alltmer övergått från utbildnings- till utvecklingsinsatser. Antalet kursdeltagare har följaktligen minskat och uppgick under kalenderåret 2004 till 10 248. Av de studerande i kommunal vuxenutbildning inom Nationellt centrum för flexibelt lärande återfanns 59 procent (58 procent 2003) i åldersgruppen 25–44 år och 30 procent i åldersgruppen 24 år och under, vilket är en minskning med 3 procentenheter jämfört med 2003.

Påbyggnadsutbildning

Under läsåret 2003/04 fanns cirka 5 850 studerande i kommunal påbyggnadsutbildning anordnad av 122 kommuner och landsting. Jämfört med närmast föregående läsår har antalet studerande minskat med cirka 850 och antalet kommuner eller landsting som anordnar påbyggnadsutbildning har minskat med sex. Medianåldern var oförändrat 26 år. Andelen studerande födda utomlands var cirka 16 procent. Av det totala antalet studerande var 54 procent kvinnor och 46 procent män. Andelen kvinnor har minskat något. Av samtliga studerande kom 74 procent från annan kommun än anordnarkommunen, vilket är en ökning med

8 procentenheter. Påbyggnadsutbildning med inriktning på företagsekonomi, datorteknik och transportteknik har haft flest kursdeltagare.

6.3.3 Vuxenutbildning för utvecklingsstörda

Antalet studerande i vuxenutbildning för utvecklingsstörda uppgick läsåret 2004/05 till drygt 4 794 personer, en ökning med drygt 80 deltagare jämfört med föregående läsår. Av deltagarna återfinns 42 procent på grundsärskolenivå, 33 procent på träningskolenivå och resterande 24 procent deltog i undervisning på gymnasiesärskolenivå.

Tabell 6.2 Antal studerande i vuxenutbildning för utvecklingsstörda under åren 2001-2004

	Grundsärskolenivå	Träningskolenivå	Gymnasiesärskolenivå	Totalt
2001/02	2 034	1 526	876	4 436
2002/03	2 032	1 568	941	4 541
2003/04	2 066	1 622	1 025	4 713
2004/05	2 025	1 600	1 169	4 794

Antalet deltagare per undervisningsgrupp varierar kraftigt men det genomsnittliga antalet är 2,8, vilket är en svag ökning sedan föregående läsår. Medelåldern i vuxenutbildningen för utvecklingsstörda var under läsåret 38 år. Av deltagarna var 9 procent födda utomlands, 49 procent var kvinnor och 51 procent män. Antalet tjänstgörande lärare var omräknat till heltidstjänster 251 stycken, varav nära 92 procent hade pedagogisk utbildning.

Den totala kostnaden för vuxenutbildningen för utvecklingsstörda 2004 var 146 miljoner kronor, vilket är en minskning med 1 miljon kronor jämfört med 2003. Även kostnaden per elev har minskat något och uppgick 2004 till cirka 31 000 kronor.

Myndigheten för skolutveckling lämnade den 1 februari 2005 en redovisning av hur bidraget för utveckling av vuxenutbildningen för utvecklingsstörda har använts. Myndigheten gör bedömningen att det riktade bidraget har haft en mycket positiv effekt på verksamheten. Myndigheten bedömer vidare att inslagen av arbetslivsanknytning och utbildning av till Sverige nyanlända utvecklingsstörda bör utvecklas då

insatserna inom dessa områden varit små. Cirka 50 kommuner anordnar inte någon vuxenutbildning för utvecklingsstörda

6.3.4 Svenskundervisning för invandrare

Läsåret 2003/04 påbörjade cirka 20 700 personer sfi, vilket var 400 färre än föregående år och det totala antalet studerande var cirka 47 600, vilket är cirka 3 800 fler än föregående år.

Tabell 6.1 Antal studerande vid svenskundervisning för invandrare under åren 2001-2005

	antal studerande
2001/02	39 978
2002/03	43 851
2003/04	47 600
2004/05	

Av de studerande avbröt 26 procent sina studier under läsåret. Det är drygt två procentenheter färre än för två år sedan, då de nya kursplanerna trädde i kraft. Av det totala antalet studerande hade 61 procent 10 års utbildning eller mer, medan 22 procent hade kort tidigare utbildning, dvs. 0–6 år. Av samtliga studerande var 27 procent flyktingar, 1,5 procent tillståndssökande och 71 procent var övriga invandrare. Andelen flyktingar och tillståndssökande har sjunkit något sedan föregående år medan andelen övriga invandrare har ökat från 66 procent till 71 procent det senaste året. Fördelningen mellan kvinnor och män var för läsåret cirka 60 procent kvinnor och 40 procent män.

Av de 19 116 studerande som var nybörjare i sfi för tre år sedan godkändes drygt 34 procent under läsåret 03/04, att jämföra med föregående läsår då 32 procent godkändes. Uppgifterna bygger på individer som avslutat gamla kursplanen samt studerat på D-kursen i nya kursplanen.

Drygt 61 procent av det totala antalet studerande på D-kursen under läsåret 2003/04 blev godkända. Motsvarande andel på C-kursen var cirka 42 procent.

I januari 2004 fick Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att i samråd med Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk och med ett eller ett par universitet

genomföra en riktad ämneskompetensutveckling för sfi-lärare i form av distansutbildning med stöd i ny teknik. För ändamålet anvisades myndigheten 10 miljoner kronor. Satsningen har resulterat i utbildning för sfi-lärare i form av dels poängsatta högskolekurser, vilka samtliga inneburit distansstudier, dels seminarier och nätverksträffar. Antalet deltagare i högskolekurser och seminarier har varit 729. Deltagarna kommer från drygt 100 kommuner.

Lsåret 2003/04 hade 75 procent av de 1 242 kvinnliga lärarna och 70 procent av de 225 manliga lärarna en pedagogisk utbildning. Av samtliga lärare hade 72 procent pedagogisk högskoleutbildning, en minskning med 2 procentenheter jämfört med året innan och med 10 procentenheter jämfört med 1999.

Kommunernas kostnader för sfi uppgick till cirka 672 miljoner kronor 2004, vilket är en minskning med 13 procent från 2003. Lsåret 2003/04 hade 247 kommuner deltagare i sfi jämfört med 248 kommuner läsåret 2002/03.

6.3.5 Folkbildning

Kostnader

Statens bidrag till folkbildningen uppgick till drygt 2 600 miljoner kronor 2004. Folkbildningsrådet fördelade knappt 1 340 miljoner kronor till verksamhet inom studieförbunden och närmare 1 280 miljoner kronor till folkhögskolornas verksamhet. Finansieringen av Folkbildningsrådet har uppgått till 1,4 miljoner kronor.

Via anslaget 25:2 Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen utgiftsområde 17 fördelas drygt 41 miljoner kronor som bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen. Anslaget disponeras av Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus).

De kommunala bidragen till studieförbunden uppgick 1991 till 663 miljoner kronor. Bidragen hade 2004 minskat med 38 procent till 413,5 miljoner kronor. I relation till kostnadsutvecklingen har det kommunala stödet till studieförbunden halverats. Under 2004 minskade 122 kommuner sina anslag till studieförbunden med sammanlagt cirka 6 procent.

Landstingen bidrog 1991 med 323,1 miljoner kronor till studieförbunden. Bidraget var

290 miljoner kronor 2004. Landstingens bidrag till folkhögskolorna var 430,7 miljoner kronor 1999 och 441 miljoner kronor 2004.

Det sammanlagda stödet från kommuner och landsting har minskat med 263 miljoner kronor de senaste 13 åren.

Under 2004 har Folkbildningsrådet avslutat ett antal projekt och utvärderingar, bl. a. en undersökning av effekter av ändrade fördelningsmodeller och som tidigare nämnts Folkbildningens Framsyn.

Studieförbund

De tio studieförbunden arrangerade under 2004 cirka 309 000 studiecirklar med knappt 2,5 miljoner deltagare. Det faktiska antalet deltagare beräknas till 1,5 miljoner personer, eftersom många studerade i flera cirklar. Antalet deltagare har fortsatt att minska. Procentuellt sett minskade deltagandet lika fördelat på könen, men den större andelen studerande var fortfarande kvinnor (57 procent). Av studiecirkeln arrangerades 51,6 procent inom estetiska ämnen, 16,8 procent inom samhällsvetenskap och 9,1 procent inom beteendevetenskap. Vidare anordnades 220 000 kulturprogram (bl.a. föreläsningar) för 15,2 miljoner deltagare och cirka 1 miljon medverkande. Det vanligaste ämnet var, liksom tidigare år, historia.

Andelen arbetslösa i den statsbidragsberättigade folkbildningsverksamheten sjönk under 2004 med ytterligare 6 procent jämfört med föregående år, när andelen arbetslösa deltagare sjönk med 35 procent. Fram till 1998 bedrevs verksamhet med arbetslösa med riktade medel. Efter att ha övergått till att genomföras inom ramen för det allmänna folkbildningsanslaget har verksamheten årligen minskat i omfattning. Studietimmar i verksamhet med funktionshinder minskade med 5 procent medan verksamhet med invandrare ökade med 2,7 procent. Andelen invandrare var cirka 10 procent, deltagare med funktionshinder var cirka 8 procent och arbetslösa som deltog i studiecirklar som anordnats till följd av särskilt riktade insatser under 2004 var cirka 0,6 procent av det totala antalet deltagare.

Unga, dvs. personer mellan 13 och 24 år, var väl representerade i studiecirkeln och utgjorde 17 procent av antalet deltagare. Av unga deltagare var 56 procent män. Ungdomsgruppens storlek varierade dock mellan de olika studieförbunden.

Annan gruppverksamhet ökade med 9 procent och andelen män ökade mer än andelen kvinnor; 6 procent mot 4 procent. Den totala andelen män var 48 procent.

Antalet kulturprogram ökade med 7 procent, men antalet deltagare och medverkande minskade.

Under hösten 2004 gick Tjänstemännens Bildningsverksamhet och Sensus studieförbund samman under namnet Sensus studieförbund. Sensus blev därmed Sveriges fjärde största studieförbund med ungefär 250 000 studiecirkeldeltagare och 450 anställda.

Ibn Rushd tecknade i slutet av 2002 ett femårigt samarbetsavtal med Sensus studieförbund. I oktober 2004 lämnade Ibn Rushd även in en ansökan till Folkbildningsrådet om att kvalificera sig som ett statsbidragsberättigat studieförbund.

Folkbildningsrådet beslutade att fastställa Ibn Rushds kvalificeringsperiod som statsbidragsberättigat studieförbund till 2005–2006.

Folkhögskolor

I de långa kurserna samlade folkhögskolorna 26 585 deltagare våren 2004 och 27 465 deltagare hösten 2004, varav två tredjedelar var kvinnor och en tredjedel var män såväl vår som höst. Inklusivt den särskilda utbildningsinsatsen, fortsättningen på Kunskapslyftet, var antalet deltagare i genomsnitt 27 000 per termin, cirka 500 fler än föregående år.

Av deltagarna i folkhögskolornas långa kurser hade 19 procent någon form av funktionsnedsättning eller språkliga funktionshinder, vilket är oförändrat från 2003 men en ökning med nästan 16 procent jämfört med 2002. I de korta kurserna var andelen 9 procent.

Andelen invandrare med brister i svenska språket ökade kraftigt på de långa kurserna under 2003, från drygt 2 000 till 2 800 per termin jämfört med 2002. Under 2004 har läget stabiliserats och andelen deltagare har t.o.m. minskat med 1 procentenhet från 11 till 10.

Omkring 75 000 personer deltog varje termin i de korta kurserna (upp till två veckor), där antalet deltagarveckor har minskat med 2 procent.

De allmänna behörighetsgivande kurserna svarade för 50 procent av verksamheten mätt i deltagarveckor. Därutöver utgör 10 procent yrkesinriktade kurser, de estetiska kurserna cirka 20 procent och de korta kurserna cirka 10 procent. Jämfört med 2003 har de allmänna behörighetsgivande kurserna ökat något i antal, liksom de estetiska kurserna.

Uppdragsutbildningar

Av folkhögskolornas totala verksamhet 2004 bestod 12 procent av uppdragsutbildningar. Motsvarande siffra från 2003 var 8 procent. Av dessa bestod 73 procent av studier inom aktivitetsgarantin. Rapportering av uppdragsutbildningar är frivillig för folkhögskolorna, medan redovisning av aktivitetsgarantistudier obligatorisk. Mot bakgrund av detta kan statistiken vara ofullständig.

Särskild utbildningsinsats

Under åren 2003-2005 finns avsatt ett riktat statsbidrag för vuxenutbildning som är en fortsättning på Kunskapslyftet och avsett för studier på främst gymnasial nivå. Inom ramen för den särskilda utbildningsinsatsningen samlade folkhögskolorna i genomsnitt 7 260 deltagare per halvår. Andelen kvinnor var 62 procent, andelen män 38 procent, andelen invandrare cirka 27 procent och andelen deltagare med funktionshinder eller dyslexi cirka 29 procent. Över 79 procent av deltagarna hade utbildning motsvarande högst tvåårig gymnasieskola. Åldersgruppen 25-45 utgjorde 51 procent av de studerande. Antalet deltagarveckor som har genomförts med statsbidrag är 235 000, därutöver har 16 000 deltagarveckor genomförts av folkhögskolorna.

Den faktiska minskningen av deltagare inom den särskilda utbildningsinsatsningen var drygt 250 deltagare i genomsnitt under året. Under

höstterminen 2004 har deltagarantalet justerats till 7 000 platser vilket är den nivå som anslaget är beräknat för alltsedan januari 2003.

6.3.6 Kvalificerad yrkesutbildning

Verksamheten har under 2004 omfattat 13 800 årsstudieplatser vilket är drygt 800 fler än föregående år samt 1 300 fler än vad Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning lägst haft att planera för. Totalt har cirka 1 000 ansökningar om start av en kvalificerad yrkesutbildning inkommit och hanterats vid olika ansökningstillfällen under året. Den större delen var föremål för beslut efter årsskiftet 2004/05. Av 376 ansökningar om sammanlagt 10 250 platser som har slutbehandlats har cirka 15 procent beviljats.

Vid utgången av 2004 bedrevs cirka 400 utbildningar av 211 olika anordnare. Av dessa är 107 kommuner/landsting, 74 företag, 8 högskolor och 22 övriga, bl.a. folkhögskolor och stiftelser. Snittkostnaden per utbildningsplats var under 2004 närmare 57 250 kronor.

Kvalificerad yrkesutbildning finns i alla län med undantag av Gotland. Totalt har drygt 20 800 studerande deltagit i olika utbildningar under 2004. Störst andel utbildningar finns inom branscherna IT, teknik och tillverkning samt ekonomi.

Antalet sökande per utbildningsplats har mellan 2002 och 2004 ökat från 2,6 till 2,8. Sökandetrycket är störst inom områdena vård och ekonomi, minst inom miljö och livsmedel. Liksom tidigare har de flesta studerande en två- eller treårig yrkesförberedande studieväg bakom sig. Medelåldern på de studerande är 28 år. Av de studerande hade cirka 11 procent utomnordisk bakgrund. Fördelningen mellan kvinnor och män i utbildningarna har totalt sett gått från en tidigare överrepresentation av män till en jämn fördelning under 2004. De studerandes fördelning över yrkes- och utbildningsområdena inom den kvalificerade yrkesutbildningen präglas emellertid ännu av relativt traditionellt könsbundna yrkesval.

Vid den uppföljning som Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning gör efter examinationen från en utbildning har framgått att 69 procent av deltagarna hade arbete året efter utbildningen eller eget företag och 8 procent

bedrev fortsatta studier. Detta är en minskning sedan föregående års mätning. Den närmare bakgrunden till denna nedgång analyseras av myndigheten så att lämpliga åtgärder skall kunna vidtas för att förbättra sysselsättningsgraden.

Myndigheten har utövat tillsyn över varje utbildning minst en gång var tredje utbildningsstart. Under 2004 har 91 tillsynsbesök genomförts. Ledningsgruppernas arbete och funktion har särskilt stått i fokus under året. Vid 28 av tillsynsbesöken fanns inga skäl till kritik. I de fall kritik lämnades avsåg den i de flesta fallen anordnarens kvalitetssäkring av utbildningen, ledningsgruppens funktion samt urvals- och antagningsprocedurerna. Genom de enkätundersökningar som genomförs bland de studerande kan utläsas att de studerandes positiva omdömen om utbildningarnas kvalitet kontinuerligt har ökat mellan 2001 och 2004. Under 2003 har 5 076 studerande examinerats, varav 1 832 från IT-relaterade utbildningar, 814 från ekonomi samt 736 från teknik och tillverkning.

6.3.7 Kompletterande utbildningar

Kompletterande utbildningar finns spridda över hela landet. Hösten 2004 omfattade verksamheten 217 kompletterande utbildningar. Av dessa erhöll 89 statsbidrag och berättigade till studiestöd, 62 berättigade till studiestöd och 13 erhöll statsbidrag. Övriga står enbart under statlig tillsyn. Antalet utbildningar som berättigar till studiestöd och samtidigt erhöll statsbidrag ökade med 4 procent, medan de övriga kategorierna minskade med mellan 5 och 8 procent. Det sammanlagda antalet studerande på utbildningarna var närmare 5 700 vilket är en minskning med 3 procent sedan hösten 2003.

Flest antal utbildningar har genomförts inom områdena Konst (51), Hantverk (50) samt Dans, teater och musik (45). Flest deltagare återfinns inom Konst (1 138) samt Ekonomi, kommunikation och media (1 057).

Av de utbildningar som erhöll statsbidrag och berättigade till studiestöd hade området Konst flest studerande, i genomsnitt 657. Även bland de utbildningar som endast berättigade till studiestöd svarade området Konst för det största antalet studerande, 363. Av de utbildningar som enbart står under statlig tillsyn har området

Hälsa, friskvård, hudvård och miljö flest studerande, 950.

I utbildningarna var andelen kvinnor 69 procent, en ökning med 4 procentenheter sedan föregående år och andelen män 31 procent. Medelåldern på de studerande var liksom året innan 29 år.

Det statliga bidraget uppgick under året till knappt 133 miljoner kronor.

6.3.8 Kvalitetsarbete

De erfarenheter Myndigheten för skolutveckling har gjort samt Statens skolverks inspektioner visar att många men inte alla kommuner arbetar med att utveckla ett systematiskt kvalitetsarbete. Utbildningsinspektionen har visat på generella brister i kommunernas kvalitetsarbete inom vuxenutbildningen. Ett systematiskt helhetsgrepp saknas och många gånger bottenar detta i en otydlig lednings- och styrningsorganisation. Myndigheten för skolutveckling pekar på att det senare gäller på både kommunal nivå och verksamhetsnivå. Ofta brister det i analyser av de egna resultaten vilket innebär att det saknas kopplingar mellan resultat, bedömningar och insatser. I många fall är kvalitetsarbetet begränsat till vissa delar av verksamheten medan redovisningar saknas helt för t.ex. verksamheter inom svenskundervisning för invandrare och vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

Statens skolverk påpekar i sina rapporter att den lokala politiska styrningen av vuxenutbildningen hittills har varit diffus med avsaknad av mål. Verksamheterna kännetecknas även av brister i den lokala uppföljningen. För att anpassa den nationella uppföljningen har regeringen gett Statens skolverk i uppdrag att lämna förslag på hur den nationella uppföljningen kan utformas med utgångspunkt i den reformering och förnyelse vuxenutbildningen genomgår.

I en analys av kvalitetsredovisningar genomförd av Myndigheten för skolutveckling framgår att vuxenutbildning i allmänhet endast behandlas mycket övergripande. Myndighetens bedömning är att det krävs ett omfattande utvecklingsarbete för att kvalitetsredovisningarna skall kunna bli ett fungerande verktyg i utvecklingen av vuxenutbildningen.

Specialpedagogiska institutet framhåller i en rapport att kommuner ofta förbiser att vid upphandling av vuxenutbildning förvissa sig om att deltagare med behov av särskilt stöd får sin rätt garanterad. Det finns också brister i hur kommunerna följer upp och utvärderar sådan upphandlad verksamhet. Enligt institutet tenderar kommunerna att inte välja ett inkluderande arbetssätt när det gäller studerande med funktionshinder, tvärtom verkar tendensen vara den motsatta, dvs. den skapar segregering och isolerar särskilda grupper.

Nationellt centrum för flexibelt lärande har tillsammans med Högskoleverket och Statens skolverk utarbetat riktlinjer och kvalitetskriterier för lärcentra i syfte att utveckla det flexibla lärandet. Av dessa framgår att viktiga framgångsfaktorer för utvecklingen av lärcentra är en ändamålsenlig organisation, långsiktighet, tydliga mål, tydlig ledning och styrning samt en långsiktig ekonomisk planering. Slutsatsen i rapporten är att alla lärcentra inte behöver omfattas av exakt samma gemensamma nämnare/kriterier, utan att de i stället är beroende av vilka förutsättningar som gäller i respektive kommun.

6.3.9 Organisationsstyrning

Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning

Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning är central förvaltningsmyndighet för kvalificerad yrkesutbildning. Myndigheten inrättades den 1 oktober 2001 och är förlagd till Hässleholm. Myndigheten har under 2004 gjort fyra nyrekryteringar, varav två kvinnor och två män. Två tjänstlediga har lämnat sina anställningar. Antalet anställda är 11 kvinnor och 9 män. Genomsnittsåldern för myndighetens personal är 47 år vilket nära ansluter till vad som gäller sektorn i sin helhet. Ingen anställd är f.n. under 30 år. Sjukfrånvaron har varit drygt en procent. Vid myndigheten finns sex anställda (30 procent) med rötter i annan etnisk bakgrund än den svenska. När det gäller kompetensutvecklingen har olika områden prioriterats inom vilka kurser, konferenser, seminarier och studiebesök anordnats. Planering finns utarbetad för medarbetarnas fortsatta kompetensutveckling. Vid samtliga arbetsplatser på

myndigheten har ergonomisk undersökning utförts och utifrån dess resultat har olika åtgärder vidtagits. En arbetsgrupp för psykosocialt arbetsmiljöarbete har tillsatts. En arbetsmiljöundersökning som genomfördes 2003 kommer att följas upp 2005.

Nationellt centrum för flexibelt lärande ()

Nationellt centrum för flexibelt lärande () bildades den 1 januari 2002. Då verksamhetens tyngdpunkt har förskjutits från utbildning till utveckling har även kravet på personalens kompetensprofil förändrats. 2004 blev ett mödosamt år för myndigheten. För att få ekonomin i balans minskades personalen med 66 personer (fram till april 2005). Personalstyrkan består efter uppsägningarna av 98 personer och inga fler uppsägningar är aktuella. Ingen personal har tillsvidareanställts under 2004.

Av s anställda var majoriteten kvinnor (52 % kvinnor och 48 % män). I ledande befattningar var dock majoriteten män (43 % kvinnor och 57 % män). Av de anställda tillhörde 27 % åldersgruppen 46-55 år och 35 % var äldre än 55 år. 10 % av de anställda hade sitt ursprung i andra länder än Sverige. Sjukfrånvaron utgjorde 4,6 %.

På grund av det ekonomiska läget inställdes externa utbildningar under 2004. Under 2004 antogs en ny personalpolicy vid . Inom ramen för jämlikhetspolicyn ska utbildning genomföras för alla anställda i syfte att främja etnisk och kulturell mångfald.

Valideringsdelegationen

Valideringsdelegationen inrättades i januari 2004 och dess kansli är förlagt till Nationellt centrum för flexibelt lärande () i Norrköping. skall mot ersättning tillhandahålla ekonomiadministration, personaladministration och kontorsservice. Valideringsdelegationens kansli har under det första verksamhetsåret rekryterat personal med kompetens dels inom utbildningsområdet, dels inom arbetsmarknadsområdet. Rekryteringen skedde genom ett öppet ansökningsförfarande och man beaktade mångfaldsfrågor vid rekryteringen. Tre personer anställdes redan från

början för hela den period som delegationen skall finnas, dvs. 2004 – 2007, medan fyra ursprungligen anställdes på mer begränsade förordnanden då man inte vid etablering kunde bedöma vilken kompetensprofil som var mest lämplig för verksamheten för hela perioden. Vid årsskiftet utökades antalet anställda för hela perioden till fem anställda. Av de sju personer som bemannade kansliet under 2004 var tre kvinnor och fyra män med medelåldern 47 år respektive 48 år. Förutom den personal som varit direkt knutna till kansliet har även åtta experter (varav sju kvinnor och en man) anställts med tidsbegränsade anställningar. Antalet årsarbetskrafter uppgick till 10,2. Personalen vid kansliet har inte haft någon sjukfrånvaro under 2004.

6.3.10 Övriga resultat

Uppsökande verksamhet

Under 2004 fördelade regeringen 49,7 miljoner kronor för uppsökande verksamhet till följande organisationer: Handikappförbundens samarbetsorgan, Lantbrukarnas riksförbund, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Företagarnas Riksorganisation, Ledarna och Sveriges fiskares riksförbund.

De åtta organisationerna redovisade den 1 mars 2005 till Utbildnings- och kulturdepartementet genomförd verksamhet under 2004 (dnr U2004/578/SV). Av dessa redovisningar framgår bl.a. att tilldelade medel använts till uppsökande verksamhet i lokala och regionala projekt samt till utbildning av förtroendevalda i aktuella samhällsfrågor.

Särskilda insatser för vissa grupper

Specialpedagogiska institutet tillfördes 2002 medel för specialpedagogiskt stöd till skolhuvudmännen för det offentliga skolväsendet för vuxna. Institutet har redovisat att vuxenutbildningsuppdraget varit och fortfarande är ett prioriterat utvecklingsområde. Trots att kunskaperna om institutet och kommunernas

egna ansvar har ökat finns det fortfarande en stor okunskap i kommunerna om vuxna med funktionshinder och specialpedagogiska konsekvenser.

Nationellt centrum för flexibelt lärande bedriver utvecklingsarbete av läromedel för döva med teckenspråk som första språk. Arbetet bedrivs i samverkan med Specialpedagogiska institutet och även med andra organisationer som har verksamhet som riktar sig till döva. Under 2004 inleddes 7 nya utvecklingsprojekt och 6 projekt avslutades och resulterade i färdiga produkter. Myndigheten bedrev aktiv information om utvecklingsarbetet och de produkter det resulterat i vid ett antal konferenser, seminarier och mässor.

Nationellt centrum för flexibelt lärande har under 2004 disponerat 10 miljoner kronor för ändamålet.

Folkhögskolor och studieförbund som erbjuder utbildning för funktionshindrade och invandrare med språksvårigheter erhöll 2004 bidrag om sammanlagt cirka 350 miljoner kronor som avsatts av Folkbildningsrådet från det allmänna statsbidraget.

Fr.o.m. läsåret 2003/04 har Folkbildningsrådet och Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) en tydligare uppdelning av respektive anslag. Folkbildningsrådet finansierar pedagogiska merkostnader, i första hand ökad lärartäthet men även ökade syo-, kurators- och psykologinsatser. Sisus fördelar medel till assistans och tolk samt till anpassning av teknisk utrustning och läromedel. Cirka 25 procent av anslaget finansierade folkhögskolornas behov av kompletterande assistansinsatser och resten avser anpassning av teknisk utrustning m.m. Det sökta beloppet i ansökningarna från folkhögskolorna har de senaste åren varit högre än vad Folkbildningsrådet och Sisus kunnat betala ut.

Hösterterminen 2004 kunde Sisus ge stöd till 10 959 deltagare med funktionshinder genom bidraget till särskilda insatser. Deltagare med psykiska och medicinska funktionshinder är den största gruppen deltagare med funktionshinder vid folkhögskolorna, följt av deltagare med rörelsehinder, utvecklingsstörning och dyslexi. Antalet deltagarveckor har ökat med 6 procent till 142 184.

Under 2004 deltog 880 personer i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF) vilket var drygt 200 fler än 2003.

Antalet personer som deltagit i utbildningen har minskat under de senaste åren men under 2004 har trenden vänt och deltagandet har ökat kraftigt. Av deltagarna var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Studiestöd för utbildningen utgick till 284 deltagare. Statens skolverk redovisade hösten 2004 en utvärdering av TUFF. Utvärderingen har överlämnats till Utredningen av teckenspråkets ställning (dir. 2003:169), som skall lämna sitt betänkande senast den 15 september 2005.

Under 2004 beräknades 36,2 miljoner kronor för stöd till teckenspråks- och teckentolksutbildning. Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet genomförde flera olika rekryteringsinsatser under året och antalet sökande till utbildningarna har ökat. Liksom tidigare år har sju folkhögskolor bedrivit undervisning inom detta område. Antalet årsstudieplatser har enligt TÖI ökat från 317 till 345. Totalt 38 tolkar för döva, dövblinda och vuxendöva slutförde sin utbildning 2004 jämfört med 57 under 2003. Totalt 63 deltagare gick ut den tvååriga teckenspråkslinjen vilket är en minskning jämfört med 2003 då 107 deltagare avslutade utbildningen. Resultatet är dock jämförbart med resultatet 2002 då 62 deltagare gick ut utbildningen. Att antalet deltagare som avslutar sin utbildning varierar så kraftigt beror enligt TÖI bl.a. på att tidpunkterna för antagning varierar.

TÖI fördelar också bidrag till utbildningar för tolkar i invandrar- och minoritetsspråk, s.k. kontakttolkar. Under 2004 har 9 folkhögskolor och 10 studieförbundsavdelningar erbjudit utbildning i över 80 språk. Antalet utbildningsanordnare har minskat något till förmån för ökad kvalitet. Kurserna samlade drygt 3 174 deltagare under året, vilket är en svag minskning sedan föregående år. TÖI har under 2004 förlängt kurserna vilket medfört att antalet deltagare minskat i statistiken. Det ändå höga deltagarantalet beror på att samma personer kan medräknas flera gånger om de deltagit i mer än en kurs. Kurserna i juridisk tolkning inklusive asyltolkning får 31 procent av statsbidraget.

Utredningen om kontakttolkar (U 2004:05) har i en redovisning, Lägesrapport angående tillgång på och behov av rättstolkar och vissa förslag rörande kontakttolkutbildningen år 2005, lämnat förslag på hur fler kvalificerade kontakttolkar kan utbildas under 2005 inför införandet av en ny instans- och processordning

i utlännings- och medborgarskapsärenden. Stockholms universitet har fått i uppdrag att genomföra en särskild utbildningssatsning för att öka antalet kvalificerade kontakttolkar i enlighet med lägesrapporten. Utredningens betänkande, Tolkutbildning – nya former för nya krav (SOU 2005:37), lämnades till regeringen i april 2005 och är nu föremål för remissbehandling.

Bidrag till vissa verksamheter

Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund främjar och utvecklar hemslöjden i Sverige. Kurser bedrivs i hela landet av länslemslöjdsföreningar, deras lokalföreningar och hemslöjds-konsulenter i samarbete. Under året har 76 kurser med cirka 690 deltagare genomförts inom textila ämnen, trä och hård slöjd. Det statliga bidraget för kursverksamheten har uppgått till 415 000 kronor.

Vid Nordiska Scenografiskolan i Skellefteå kommun bedrivs en riksrekryterande, kommunal påbyggnadsutbildning med cirka 30 platser. Den är inriktad på TV/film scenografi och attributmakeri. Verksamheten har under året erhållit ett statligt bidrag på 1 065 000 kronor. Under 2005 övergår verksamheten till Luleå tekniska universitet.

Internationellt samarbete

Av OECD-rapporten om analysen av vuxnas lärande, i vilken 17 länder deltog, framgår att andelen deltagare i vuxenutbildning i de olika länderna varierar kraftigt. Sverige tillsammans med Danmark och Finland hade högst andel deltagare. Vidare framgår att stora variationer föreligger vad gäller deltagande överlag beroende på utbildningsnivå och ålder. Högutbildade deltar i större utsträckning än lågutbildade och yngre i högre grad än äldre. I flera länder tycks vuxenutbildning främst röra sig om kompetensutveckling i arbetet. Deltagandet i denna beror i hög grad på företagets storlek, ju större företag desto mer kompetensutveckling.

Erfarenheterna från de deltagande länderna visar att respektive länders regeringar kan spela

en viktig roll i fråga om att skapa strukturella och finansiella förutsättningar för vuxnas lärande.

Rapporten konstaterar att det finns behov av att erbjuda finansiering och ekonomiska incitament för lågutbildade och svaga grupper. Det är viktigt att hitta lösningar som når de grupper där ekonomin är ett avgörande hinder för att investera och medverka i lärande.

Vidare konstateras i rapporten att det råder brist på samverkan mellan olika aktörer. Genom att inrätta institutioner för vuxnas lärande, för bl.a. målformuleringar och strategier, med dessa aktörer skulle denna brist på samordning kunna motverkas.

6.4 Analys och slutsatser

6.4.1 Vuxnas lärande och sysselsättning

Kommunernas vuxenutbildning – utveckling och samverkan

Insatserna för vuxnas lärande samt utvecklingen av vuxenutbildningen har breddats från ett enbart kompensatoriskt uppdrag till ett flertal utgångspunkter. Uppdraget spänner från den enskildes behov och förutsättningar till arbetsmarknadens behov för att stimulera ekonomisk tillväxt, sysselsättning och utveckling. De uppnådda resultaten visar på att för att detta skall nås krävs bl.a. att kommunerna och andra berörda aktörer fortsätter att utveckla en infrastruktur för vuxnas lärande. I en sådan infrastruktur är en strategisk samverkan mellan verksamheter tillhörande olika politikområden av stor vikt. Erfarenheterna från utvecklingen av vuxenutbildningen de senaste åren har visat att en sådan samverkan är viktig på såväl lokal som regional nivå, inte minst för att uppnå optimal resursanvändning och som en förutsättning för en god måluppfyllelse inom ett flertal politikområden. Regeringens bedömning är att på nationell nivå bör, med utgångspunkt i målen för vuxnas lärande, initiativ tas för att skapa förutsättningar för en horisontell samverkan över politikområden med utgångspunkt i de mål och strategier regering och riksdag har lagt fast för området vuxnas lärande. För att förstärka

den horisontella samverkan pågår ett arbete med utformningen av en interdepartemental arbetsgrupp för vuxnas lärande.

Målgrupper, innehåll och tendenser

I den kommunala vuxenutbildningen är, som redovisats ovan, andelen män totalt sett fortfarande mycket låg och har under de senaste åren inte förändrats nämnvärt. En tänkbar orsak till detta kan vara att verksamheterna fortfarande grundas på en utbudsstyrning, dvs. inriktningen av och innehållet i de utbildningar som genomförs är beroende av kommunens egen utförarorganisation och kompetensen i denna. Utvecklingen visar också att i samband med minskande totalvolym i gymnasial vuxenutbildning minskar den andel mest som är förlagd på entreprenad. Dessa utbildningar är huvudsakligen yrkesinriktade. Detta kan tyda på att innehållet i och inriktningen av verksamheten inte fullt ut grundas på en analys av t.ex. männens utbildningsbehov och att utrymmet som de nationella kursplanerna med yrkesinriktning utgör inte används. En annan aspekt på den sneda könsfördelningen kan vara hur utbildningen organiseras och genomförs. En av utmaningarna för kommunerna är att bedriva utbildningen i former som innebär att man som enskild kan kombinera arbetsliv och fritid med studier när som helst under året. Flexibla former och därmed tillgänglighet måste i än högre grad känneteckna utbildningarna liksom att innehållet är anpassat efter den enskildes behov och förutsättningar. Regeringens inställning är att den utveckling som ägde rum under kunskapslyftet i det avseendet inte får gå förlorad. Arbetsplatsförlagt lärande och lärlingsliknade modeller där utbildningen genomförs i nära samverkan med arbetslivet bör bli allt viktigare. För att stimulera en fortsatt utveckling i riktning mot former som kan möta ”alla” vuxna är insatserna från berörda myndigheters sida viktigare än någonsin.

Volym och tillgång

Resultaten visar på att den genomförda verksamheten i kommunal vuxenutbildning med statlig finansiering under 2004 något överstiger den planerade volymen. Ökningen av antalet årsstudieplatser med cirka fyra procent mellan 2003 och 2004 tyder på en ökad efterfrågan på formell vuxenutbildning. I gymnasial vuxen-

utbildning har kommunerna under 2004 genomfört en större verksamhet än planerat. Detta sammantaget tyder på att behovet av kommunal vuxenutbildning även fortsättningsvis är betydande och att vuxenutbildningen är ett viktigt instrument för att möta såväl den enskildes som arbetslivets behov av kompetens. Regeringen ser dock mycket allvarligt på de signaler ansvariga myndigheter ger beträffande brister i likvärdig tillgång sett över landet. Den nationella uppföljningen och styrningen av kommunernas vuxenutbildning får en avgörande betydelse i det sammanhanget men även hur kommunerna formulerar mål samt följer upp och utvärderar vuxenutbildningen. Det lokala kvalitetsarbetet fyller således en viktig funktion. För att skapa bättre förutsättningar för uppföljning på den nationella nivån har regeringen gett Statens skolverk i uppdrag att lämna förslag på en anpassning av det nationella uppföljningssystemet avseende det offentliga skolväsendet för vuxna till vuxenutbildningens vidgade uppdrag.

Det är angeläget att den enskilda kommunen vidmakthåller en fortsatt hög ambitionsnivå när det gäller vuxenutbildningen, såväl vad gäller volym som utveckling och kvalitet, samt att målen för vuxnas lärande nås. De rapporter berörda myndigheter lämnar ger vid handen att alla kommuner inte hunnit lika långt i arbetet med att förnya och utveckla sin vuxenutbildning. Specialpedagogiska institutet rapporterar att många kommuner inte gör några direkta insatser för att rekrytera funktionshindrade till vuxenutbildningen. Några kommuner hävdar att man inte har råd att satsa på studerande med funktionshinder. Regeringens bedömning är därför att det riktade statsbidraget för utbildning av vuxna bör behållas ytterligare tre år. Statens styrning av vuxenutbildningen kommer att ses över. För närvarande remissbehandlas departementspromemorian Vuxenutbildningslag (Ds 2005:33), vilken bl.a. förtydligar det kommunala ansvaret för det offentliga skolväsendet för vuxna.

Den grundläggande vuxenutbildningen är en rättighet för den enskilde och en skyldighet för kommunerna. Samtidigt finns det kommuner som har en mycket hög andel kortutbildade arbetslösa invånare med invandrabakgrund. För att säkerställa en tillräcklig volym i dessa fall bör statsbidraget för utbildning av vuxna i undantagsfall kunna lämnas till grundläggande

vuxenutbildning. Med denna utgångspunkt kommer regeringen att ändra gällande bestämmelser om det riktade statsbidraget för utbildning av vuxna.

Yrkesutbildningen

Behovet av kvalificerat yrkeskunnande inom industri, service, hantverk och olika skapande verksamheter pekar på att fortsatta satsningar på det reguljära utbildningssystemets former för kortare yrkesutbildningar är angelägna. De kortare yrkesinriktade utbildningarna liksom den kvalificerade yrkesutbildningen fortsätter att vara efterfrågade från såväl arbetsliv som de studerande. Utbildningarna har med sina olika profiler, inriktning och fördjupningsgrad en viktig uppgift att fylla för att tillgodose behoven av ny eller fördjupad yrkeskompetens inom många yrkesområden. Utbudet av olika utbildningsformer och inriktningar ger också den enskilde möjligheter att finna de alternativ som passar henne eller honom bäst. Detta är inte minst betydelsefullt när det gäller att bekämpa ohälsan, där det kan vara ett avgörande och positivt steg att satsa på nya vägar med lämplig utbildning som redskap. Väl avvägda insatser, avstämda mot de kompetensbehov och den efterfrågan som arbetslivet kan dokumentera, möjliggör tillväxt i branscher och på områden där det råder brist på arbetskraft och stimulerar också nyföretagande.

För de lokala och regionala arbetsmarknaderna spelar de kommunala påbyggnadsutbildningarna en viktig roll. Kommunerna skall sträva efter att anordna påbyggnadsutbildningar som svarar mot ett lokalt och regionalt behov. Antalet påbyggnadsutbildningar har emellertid minskat sedan läsåret 2003/04, såväl sett till antalet utbildningar som till antalet deltagare. Orsakerna till detta är flera. Den redan 2003 aviserade avvecklingen av reglerna om interkommunal ersättning för påbyggnadsutbildningar i förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning, har sannolikt medfört att kommunerna under året börjat avveckla vissa påbyggnadsutbildningar. Detta bedöms gälla framför allt sådana utbildningar som har haft en svagare förankring i det lokala arbetslivet, sådana som huvudsakligen finansierats via ersättningar från andra

kommuner och sådana kring vilka ett interkommunalt samarbete inte har utvecklats. Dessa förändringar, liksom utvecklingen av tidigare påbyggnadsutbildningar till kvalificerade yrkesutbildningar, väntas dock bidra till att de utbildningar som fortsättningsvis anordnas får en närmare anknytning till arbetslivets behov.

Ett ökat samarbete mellan kommuner, regioner och arbetslivets företrädare bör enligt regeringens uppfattning bidra till att sådana utbildningar som efterfrågas av invånare och arbetsliv utvecklas. Tillgången på arbetskraft med rätt kompetens är en förutsättning för att utveckling och tillväxt inom näringsliv och annan verksamhet inte skall hämmas.

Med anledning av de förändringar som gjorts bedömer regeringen att det finns en risk för att de kommunalt finansierade påbyggnadsutbildningarna fortsätter att minska i volym. Regeringen gör därför den bedömningen att det riktade statsbidraget fr.o.m. 2006 även skall kunna användas för genomförande av kommunala påbyggnadsutbildningar.

Angelägna utbildningsbehov som inte lämpligen kan tillgodoses genom andra former av utbildning bör under vissa förutsättningar kunna tillgodoses genom kommunal påbyggnadsutbildning som är statligt finansierad. Det gäller i synnerhet yrkesområden för vilka det är av nationellt intresse att bibehålla utbildningsmöjligheter i viss omfattning, men där det dels endast finns förutsättningar för ett begränsat utbud, dels är fråga om utbildningar som är för korta för eller av andra skäl är olämpliga att inordnas i andra befintliga utbildningsformer. Ett antal sådana påbyggnadsutbildningar har från den 1 januari 2005 övergått till statligt kostnadsansvar.

I fråga om de kompletterande utbildningarna gjorde Statens skolverk under 2003 en omfattande översyn av det statliga stödet, vilket bl.a. innebar att alla huvudmän med registrerade utbildningar inbjöds att lämna in nya ansökningar. Denna process medförde att en hel del utbildningar reviderades av huvudmännen, medan några avvecklades. Under detta år ökade antalet utbildningar temporärt med ett hundratal eftersom viss utbildning kunde pågå med olika kursplaner och då redovisades särskilt för varje kursplan. Antalet utbildningar bör därför jämföras med antalet 2002, som var 244. Under 2004 var antalet 230, motsvarande en minskning med 6 procent. Efterfrågan på och utbudet av

kompletterande utbildningar är förhållandevis stabilt. De spelar en viktig roll inom kulturpolitiken och är särskilt betydelsefulla för försörjningen av arbetskraft inom olika hantverk och skapande verksamheter. Vidare bidrar de till egenföretagandet inom många områden.

Den kvalificerade yrkesutbildningen möter ett stort intresse från arbetslivet. Det är i likhet med tidigare år fler som vill anordna utbildningar och studerande som vill läsa olika kvalificerade yrkesutbildningar än vad resurserna medger. En stor majoritet kommunala huvudmän som i särskild ordning kunde ansöka om att överföra kommunala påbyggnadsutbildningar till statligt finansierade utbildningsformer, föredrog att söka alternativet kvalificerad yrkesutbildning. Arbetslivet har genom den utbildningsmodell som den kvalificerade yrkesutbildningen bygger på stora möjligheter att utöva inflytande på såväl utbud och ämnesinnehåll som den kompetens som de studerande förväntas få. Att initiera sådana utbildningar för att tillgodose ett faktiskt behov av kvalificerat yrkesutbildade är ett ansvar som helt vilar på arbetslivets företrädare. Den konstaterade nedgången i andelen utexaminerade som får anställning året efter avslutad utbildning bedöms delvis bero på konjunkturer. Det beror också på att arbetsmarknadens efterfrågan inom IT-området minskat påtagligt. Informationen från arbetsmarknaden om efterfrågan på utbildade inom olika yrkesområden behöver dock analyseras noggrannare och mer kritiskt, särskilt när det gäller behoven på medellång sikt. Sammantaget visar resultaten att den kvalificerade yrkesutbildningen har förutsättningar att även fortsättningsvis vara en betydelsefull verksamhet inom området vuxnas lärande och för det livslånga lärandet.

Förändrade rutiner samt ett stramare och kvalitetsfokuserat prioriteringsarbete har bidragit till att den ansvariga myndighetens handläggningstid för ansökningar om start av utbildningar mer än halverats. Samtidigt har verksamheten inom tilldelade ekonomiska ramar kunnat genomföras med 13 800 årsstudieplatser, vilket är 1 300 fler än vad regeringen lägst hade förväntat sig. Genomsnittskostnaden per utbildningsplats har ökat med drygt 1 800 kronor, en följd av att myndigheten övergått till att ge bidrag som schablonbelopp. Detta bedöms ha bidragit till att handläggningstiden kunnat förkortas avsevärt jämfört med tidigare och har även gett tydligare planeringsförutsättningar för

anordnarna. På vilket sätt detta också har bidragit till förbättrad kvalitet och stabilitet i utbildningarna är ännu för tidigt att uttala sig om.

Utbyggnaden av kvalificerade yrkesutbildningar vid sidan av högskolan är betydelsefull för sysselsättningen på såväl kort som medellång sikt. Den skall fortsätta i den takt det statsfinansiella läget medger.

Det finns också behov av att utveckla strukturen inom det eftergymnasiala yrkesutbildningssystemet mot en större genomsynlighet och överblickbarhet. Riksdagen gav med anledning av Utbildningsutskottets betänkande 2003/04:UbU8 till känna att en översyn och en analys av den eftergymnasiala yrkesutbildningen var nödvändig. I juni 2004 förordnades en arbetsgrupp inom dåvarande Utbildningsdepartementet med uppgift att analysera utbudet av eftergymnasial yrkesutbildning (U 2004:F). Rapporten har redovisats till regeringen i september 2005. Regeringen avser att i särskild ordning besluta om en översyn av hur de kortare yrkesutbildningarna bör vara infogade i utbildningssystemet.

Möjligheten att bedriva kvalificerad yrkesutbildning som uppdragsutbildning har diskuterats i olika sammanhang. Från arbetslivets parter har påtalats värdet av att kunna genomföra utbildning med stöd av t.ex. arbetsmarknads-, strukturfonds- eller andra medel. En sådan möjlighet kan innebära ett värdefullt alternativ för den enskilde att uppdatera sin kompetens och ger positiva effekter på sysselsättningen. Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning har på regeringens uppdrag utrett möjligheter och villkor för att kvalificerad yrkesutbildning skall kunna anordnas som uppdragsutbildning. Regeringen avser att låta remittera ett förslag till författningsreglering och i särskild ordning återkomma till riksdagen i frågan.

6.4.2 Integration

Integrationspolitiken är fortsatt högt prioriterad på regeringens dagordning. Svenskundervisning för invandrare (sfi) och validering är mycket viktiga för att personer som invandrar till Sverige skall kunna etablera sig här.

Utredningen om flyktingmottagande och introduktion föreslog i sitt betänkande Etablering i Sverige. Möjligheter och ansvar för individ och samhälle (SOU 2003:75) vissa förändringar vad gäller mottagandet av flyktingar. Utredningen om utbildning i svenska för invandrare diskuterade i sitt betänkande Vidare vägar och vägen vidare. Svenska som andraspråk för samhälls- och arbetsliv (SOU 2003:77) frågan om sfi:s framtid. Regeringens utgångspunkt är att utforma en kvalificerad språkutbildning för att ge invandrare kunskaper i svenska.

Svenskundervisning för invandrare

En första förändring av svenskundervisningen för invandrare (sfi) har genomförts på grundval av förslagen i propositionen om vuxnas lärande (prop. 2000/01:72) och med införandet av nya kursplaner 2002. Syftet med de nya kursplanerna är att utbildningen skall anpassas till den enskildes förutsättningar, behov och planer för vistelsen i Sverige. Vidare har en satsning på sfilärares kompetensutveckling pågått sedan 2001.

Sfi är en av flera insatser som främjar invandrades etablering på arbetsmarknaden. Eftersom personer med utländsk bakgrund i dag möter svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden måste möjligheterna för invandrare att få ett arbete förbättras, inte bara för att möta framtidens behov av arbetskraft utan även för att bibehålla ett demokratiskt välfärdssamhälle.

En viktig förutsättning för att individen skall integreras snabbt i det svenska samhället är att det finns en väl fungerande infrastruktur tillgänglig i form av vägledning, validering och stöd för flexibelt lärande. I första hand behövs kunskaper i svenska, men den inläsningseffekt i utbildningssystemet som för närvarande präglar många invandrades situation måste brytas. En grund i ett sådant system bör därför vara en utbildning i svenska av hög kvalitet med maximala möjligheter till flexibilitet, utveckling och kontinuitet. Det innebär att en person skall kunna studera på heltid eller deltid och samtidigt arbeta eller göra praktik för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden.

Kommunerna har ansvaret för verksamheten, som skall vara tillgänglig för alla invandrare. Det

decentraliserade ansvaret för sfi medför att verksamheten är olika organiserad i olika kommuner. Det finns en rad fördelar med detta, bl.a. att utbildningen kan anpassas efter lokala förutsättningar genom regional och interkommunal samverkan och samarbete med näringslivet på orten m.m. Men olikheterna mellan kommunerna är för stora för att utbildningen skall kunna anses vara likvärdig oberoende av var man deltar i sfi.

Efter införandet av de nya kursplanerna och satsningen på kompetensutveckling av lärarna inom sfi har genomströmningen ökat något enligt preliminära resultat för 2004. Först på ett par års sikt kommer det fulla genomslaget av kursplaneförändringen och satsningarna på lärarkompetensen att kunna ses. Regeringens bedömning är att det krävs ytterligare åtgärder för att verksamheten skall svara mot de höga krav som kan ställas på utbildningen. Ett förslag till en ny lag på vuxenutbildningsområdet Vuxenutbildningslag (Ds 2005:33), vilken även innefattar svenskundervisning för invandrare, remitterades i september 2005. Förslagen rörande sfi föreslås också införas i nuvarande skollag med ikraftträdande den 1 juli 2006. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag angående sfi under våren 2006.

Tolkutbildning

Regeringen har till riksdagen den 31 maj 2005 överlämnat en proposition om en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden fr.o.m. den 31 mars 2006 (prop. 2004/05:170). I propositionen föreslås ökade möjligheter till muntliga förhandlingar, vilket medför ett ökat behov av kvalificerade kontakttolkar. Utredningen om kontakttolkar lämnade i april 2005 sitt betänkande Tolkutbildning – nya former för nya krav (SOU 2005:37) som nu är föremål för remissbehandling. För att snabbt kunna möta det ökade behovet av kvalificerade kontakttolkar uppdrog regeringen under våren 2005 till Stockholms universitet att under innevarande år genomföra en särskild utbildningssatsning i syfte att säkerställa att det finns tillräckligt många tolkar inför genomförandet av den nya instans- och processordningen. Regeringen har beräknat

utökade medel under utgiftsområde 17 till Stockholms universitet för denna satsning.

Validering

Att kunskaper och kompetens tas till vara, oavsett hur dessa förvärvats, leder till bättre resursutnyttjande för både individ och samhälle. Detta är av vikt inte minst för invandrades etablering i samhället, på arbetsmarknaden och i utbildning. Validering syftar till just detta; att ta till vara faktiska kunskaper och kompetens. Det är viktigt att framhålla att en validering förvisso kan leda till fortsatta studier men att själva valideringen inte skall innehålla rena utbildningsinslag. En valideringsprocess är en relativt kortvarig insats, det kan handla om ett fåtal dagar upp till ett par veckor. En enskild individ kan på eget initiativ genomgå validering inom ramen för en orienteringskurs i kommunal vuxenutbildning. En sådan kurs kan ha ett eller flera olika syften och inom ramen för en orienteringskurs kombinerar ofta validering med andra aktiviteter och kan berättiga till studiestöd.

Validering av utländsk utbildning och yrkeserfarenhet ska underlättas. Medel avsätts därför för ett tilläggsuppdrag till Valideringsdelegationen att se över effektiviteten och kvaliteten i nuvarande ansvarsfördelning vad gäller validering av utländska högskoleutbildningar. (Se avsnitt 9.1.19).

Valideringsdelegationen har fått i uppdrag att lämna en lägesrapport i oktober 2005 innehållande en översikt av den valideringsverksamhet utanför högskoleområdet som pågår i landet. Regeringens uppfattning är att det är viktigt att utveckling liksom genomförande av validering sker genom regional samverkan mellan utbildningshuvudmän, branscher och arbetsmarknadens parter. Valideringsdelegationens roll är inte att ta över det arbete som pågår i olika verksamheter. Delegationen skall i stället främja och stödja den utveckling som krävs för att få till stånd valideringsverksamhet med hög kvalitet, legitimitet och likvärdighet. Utmaningen ligger i att få till stånd fungerande arbetssätt och processer samt att få legitimitet hos de parter som berörs, både som genomförare och avnämare. Inte minst behöver synsättet förankras

hos arbetsgivare inom både privat och offentlig sektor. I detta har delegationen en viktig uppgift.

Den verksamhet som delegationen har bedrivit under sitt första verksamhetsår syftar till att ge underlag för fortsatta ställningstaganden och analyser. Regeringen anser att myndighetens verksamhet lagt en god grund för det fortsatta arbetet. Detta är ett arbete som behöver få ta en viss tid, inte minst vad gäller det strategiska för-ankringsarbetet med olika aktörer inom såväl utbildnings- som arbetsmarknadsområdet.

6.4.3 Tillgänglighet

Dagens arbets- och samhällsliv kräver en ständig kompetensutveckling. Kommunernas vuxen-utbildning fyller en mycket viktig funktion i det sammanhanget. Vuxna har dock mycket varierande förutsättningar för att kunna delta i organiserat lärande. Detta ställer krav på verksamheterna utifrån ett individperspektiv. Vuxna skall t.ex. kunna kombinera arbete och studier vilket innebär att det inte alltid är möjligt att följa kurser på schemalagda tider och i skolförlagda former. Olika slag av lärmiljöer, t.ex. den ordinarie arbetsplatsen, ett lärcentrum etc., är viktiga förutsättningar för vuxnas lärande. Många gånger behöver också olika utbildnings-former kunna kombineras för en maximal anpassning till den enskildes behov. Tillgänglighet handlar i grunden om att utveckla former och innehåll som bygger på den enskildes behov och förutsättningar.

Vid lärcentra, som finns i cirka 90 procent av landets kommuner, är det möjligt att bedriva individuellt anpassade studier. Glesbygdsverkets enkätstudier 2004 avseende lärcentra visar att dessa centra fungerar som inkörsport till högskolestudier för vuxna och att de bidrar till rekrytering av personer som vanligtvis inte väljer att studera vidare. Inlandsdelegationen (Dir. 2002:15), Tillväxtdelegationen (Dir. 2002:16) samt Delegationen för regional samverkan om högre utbildning (U2001/4780/UH) lyfter i sina slutrapporter fram den fysiska infrastrukturen för vuxnas lärande som en av flera tillväxt-faktorer. Andra faktorer som framhålls är vikten av en helhetssyn på utbildning över alla berörda politikområden samt en samverkan mellan företrädare för dessa och att lärcentra är viktiga förutsättningar för ett sådant samarbete. Av de

riktlinjer som utarbetats av Nationellt centrum för flexibelt lärande, Statens skolverk och Högskoleverket framgår att alla lärcentra inte behöver omfattas av exakt samma gemensamma nämnare utan verksamheten bör anpassas till de lokala förutsättningarna och behoven. Det centrala bör alltid vara en lokal anpassning med målet att öka tillgängligheten till lärande för kommunens medborgare.

Regeringens bedömning är att det är viktigt att utvecklingen av verksamheterna vid kommunernas lärcentra fortsätter. Det är också viktigt att dessa verksamheter är flexibla och lätta att anpassa till nya behov. Inte minst för att "alla" vuxnas utbildningsbehov skall tillgodoses. Lärcentra bör ses som viktiga nav i den fysiska infrastrukturen för alla vuxnas lärande. Regeringens bedömning är att det bör vara möjligt att utveckla de organisatoriska "skolmodeller" som av tradition byggts upp under många år i riktning mot "arenor" där vuxna kan få stöd för sitt lärande i många olika former och med utgångspunkt i den enskildes behov och förutsättningar. Nationellt centrum för flexibelt lärande redovisar av sin verksamhet och effekterna av denna visar att myndigheten fyller en väsentlig uppgift för det flexibla lärandet för vuxna.

Enligt Specialpedagogiska institutets bedömning har många kommuner i och för sig tillgång till specialpedagogisk kompetens, men andelen utbildade specialpedagoger är liten. En märkbar tendens är dock att institutets kompetens alltmera efterfrågas av skolhuvudmännen.

En infrastruktur för alla vuxnas lärande omfattas även av ett aktörsperspektiv. Ett flertal verksamheter inom andra politikområden är involverade i vuxnas lärande. Det kan handla om såväl integrations- som socialförsäkrings- och näringslivspolitik. Insatser inom området vuxnas lärande blir därmed viktiga instrument för att klara kompetensförsörjning, personlig omställning i arbetslivet och därmed i samband med åtgärder för att påverka ohälsotalet. En väl utbyggd och fungerande infrastruktur blir således ett viktigt inslag i en lokal och regional beredskap för att klara de förändringar och utmaningar som kännetecknar dagens arbets- och samhällsliv. Detta kräver en samverkan såväl på lokala och regional nivå som en samsyn på nationell nivå. Modeller för en mera horisontell styrning av de berörda politikområdena kan

bidra till en sådan utveckling på nationell nivå. Regeringens bedömning är att de tankar som varit bärande i samband med ett flertal statliga satsningar om samarbete över politikområden, t.ex. i kunskapslyftet och i Samverkansdelegationens arbete, måste få genomslag i den reguljära politiken och i den praktiska verksamheten. Regeringen avser därför att skapa förutsättningar för en sådan utveckling bl. a. i lagregleringen av vuxenutbildningen.

Tillgänglighet kan också tolkas utifrån ett innehållsperspektiv. En förutsättning för lärande är att innehållet är tillgängligt, känns meningsfullt, för den enskilde. Uppdraget för kommunernas vuxenutbildning är att erbjuda ett innehåll som utgår från de behovsanalyser som genomförts avseende de vuxna kommunmedborgarnas utbildningsbehov. Regeringen gör den bedömningen att detta är särskilt viktigt då det gäller att erbjuda männen utbildning som för dem känns relevant. Detta kan t.ex. gälla yrkesutbildningar av olika slag både på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå.

Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (sär vux)

Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (sär vux) behöver utvecklas och bli en integrerad del av kommunernas stöd till vuxnas lärande. Ett förslag till en ny lag på vuxenutbildningsområdet remissbehandlas för närvarande.

Carllbeck-kommittén, den parlamentariska utredning som sett över utbildningen för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning, lämnade i oktober 2004 sitt slutbetänkande För oss tillsammans. Om utbildning och utvecklingsstörning (SOU 2004:98). Regeringen kommer senare att ta ställning till utredningens förslag.

Myndigheten för skolutveckling lämnade i januari 2005 i rapporten Statligt stöd för utveckling av vuxenutbildningen för utvecklingsstörda en redovisning av hur det statliga bidraget för att utveckla sär vux har använts. Detta bidrag kunde sökas under 2002–2005. Det är oroväckande att många kommuner inte har någon som helst verksamhet då det gäller sär vux. Regeringen gör därför bedömningen att det riktade statsbidraget för utbildning av vuxna även skall kunna användas för genomförande av vuxenutbildning för utvecklingsstörda för att

öka tillgången till detta slag av utbildning i landet.

Särskilda insatser för vissa grupper

Folkbildningen spelar en viktig roll för personer med olika funktionshinder. Regeringen finner det därför viktigt att Folkbildningsrådet även fortsättningsvis fördelar medel till de i riktlinjerna prioriterade målgrupperna, som t.ex. deltagare med funktionshinder.

Folkbildning

Folkbildningen har stor betydelse för många människors lärande och utveckling. Folkbildningen rymmer en mångfacetterad verksamhet och är ett viktigt redskap för att utveckla samhället.

Stödet till folkbildningen är av stor vikt i det långsiktiga arbetet med att främja den demokratiska utvecklingen och öka människors deltagande i samhällslivet. Folkbildningen är också en viktig aktör i det livslånga lärandet och spelar en viktig roll i lokalsamhället. Den är ett redskap som bidrar till att förbättra människors livssituation. Mot denna bakgrund är det bekymmersamt att bidrag från kommuner och landsting minskat under lång tid.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition om folkbildningen under 2006.

6.4.4 Kvalitet som grund för en god måluppfyllelse

Kommunernas vuxenutbildning

Berörda myndigheters rapporter tyder på att kommunernas arbete med kvalitetssäkring av vuxenutbildningen behöver utvecklas. En god måluppfyllelse och en god resursanvändning i ett mål- och resultatstyrt system förutsätter en strategisk och en väl utvecklad uppföljning och utvärdering på såväl lokal som nationell nivå. Kvalitetsarbete innefattar också tydliga och väl

förankrade mål på alla nivåer samt uppföljnings-system som grund för analyser och slutsatser.

Regeringens bedömning är att kvalitetsarbetet inom kommunernas vuxenutbildning utvecklades betydligt inom ramen för kunskapslyftet och dess projektorganisation men att utvecklingen i många fall begränsades till de verksamheter som finansierades med statliga medel och till den gymnasiala nivån. I många fall saknades redan då ett strategiskt helhetsgrepp om det samlade lokala kvalitetsarbetet. I och med att projektorganisationerna för kunskapslyftet utvecklades i kommunerna förlorades i många fall de strategier och ibland också den ambition för kvalitetsarbetet som utvecklats i samband med kunskapslyftet.

Det lokala kvalitetsarbetet förefaller vara eftersatt generellt sett samtidigt som just ett sådant är en förutsättning för en god måluppfyllelse. Regeringen ser mycket allvarligt på att väsentliga delar av det offentliga skolväsendet för vuxna lämnas utanför det systematiska kvalitetsarbetet på lokal nivå. Huvudmännen har ett ansvar för verksamhetens kvalitet och utveckling samt därmed för att en god måluppfyllelse uppnås. Likvärdighet och rättssäkerhet är frågor som också berörs av det lokala kvalitetsarbetet.

Ett av de viktigaste inslagen i regeringens insatser för att stärka kvaliteten i förskola, skola och vuxenutbildning är att förtydliga kvalitetsredovisningarnas roll. I detta syfte har regeringen beslutat om ändringar i förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. Ändringarna innebär att kvalitetsredovisningens huvudsakliga syfte kommer att framgå av förordningen samt att varje kommun skall sträva efter att göra kvalitetsredovisningar som upprättats för verksamhet i kommunen kända och enkelt åtkomliga för envar. Vidare skall i kvalitetsredovisningarna redovisas verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse. Förslaget till lagstiftning för det offentliga skolväsendet för vuxna syftar också till att skapa tydlighet i huvudmannens ansvar för kvalitet och för kvalitetsarbetet avseende en vuxenutbildning som har ett delvis förnyat och breddat uppdrag.

En viktig del i arbetet med kvalitet och kvalitetssäkring är en utvecklad och god kunskap om verksamhetsmål samt kunskap om styrsystemet och dess utgångspunkter. En infrastruktur för vuxnas lärande innebär att ett

flertal aktörer och intressenter är involverade i vuxnas lärande. Vuxnas lärande handlar inte längre om enbart skolförlagt utbildning. Även det formella lärandet kan ske i mångskiftande miljöer, som t.ex. arbetsplatsförlagt lärande i lärlingsliknande former. Denna utveckling ställer ökade krav på en god systemkunskap hos aktörer utanför de formella skolsystemen. Den ställer också helt eller delvis nya krav på huvudmannen och på huvudmannarollen. Det blir allt tydligare att huvudmannens ansvar handlar om att säkerställa den enskildes rättssäkerhet och s.k. systemkunskap hos involverade aktörer. Detta gäller framför allt en rättvis bedömning av kunskaper och därmed en rättvis och likvärdig betygssättning men även annan myndighetsutövning. Inte minst den utveckling som äger rum inom valideringsområdet medför en ökad fokusering på bedömningsfrågor och därmed på behovet av kompetensutveckling. Det senare är viktigt för att bl.a. säkerställa den enskildes rättssäkerhet samt för att likvärdighet skall råda.

Regeringens bedömning är att de fortsatta stödinsatserna från berörda nationella myndigheter är mycket viktiga och avgörande för utvecklingen av det lokala kvalitetsarbetet inom vuxenutbildningen. Statens skolverks inspektion av verksamheter inom det offentliga skolväsendet för vuxna samt Myndighetens för skolutveckling riktade utvecklingsstöd är insatser som kompletterar varandra i detta sammanhang. Ansvaret ligger dock hos huvudmannen.

En ny myndighetsstruktur

Att utveckla ett brett stöd för alla verksamheter av god kvalitet inom området vuxnas lärande i hela landet ställer krav på ett konkret samarbete mellan aktörer och intressenter såväl inom utbildningssektorn som inom andra politikområden. På lokal och regional nivå tar det sig uttryck bl.a. i utveckling av en infrastruktur för vuxnas lärande. De olika aktörerna lyfter ofta fram de speciella förutsättningar och problem som har sin grund i att ett stort antal myndigheter på nationell nivå är involverade. En myndighetsstruktur som uppfattas som otydlig riskerar att inverka negativt på verksamhetens kvalitet. Möjlig samordning mellan insatser såväl centralt som lokalt riskerar att gå förlorad.

Ytterst riskerar enskilda studerande att få ett sämre stöd i sitt lärande än vad som hade varit möjligt. Detta måste naturligtvis undvikas.

Kraven på effektivitet och styrning inom utbildningsområdet ställer höga krav på kvalitetsgranskning, tillsyn och utvärdering. En regelbundet återkommande granskning av verksamheten med utgångspunkt i mål, regler och resultat, såväl internt som av externa bedömare, är en central del av kvalitetsarbetet. Det är angeläget att stärka dessa funktioner inom området vuxnas lärande.

Om man önskar utveckla förutsättningarna för vuxnas lärande framstår således inte den nuvarande myndighetsstrukturen som rationell. En helhetsbild av vuxnas lärande främjas inte. Frågor som rör vuxnas lärande till en form av kompetenscentrum för hanteras i dag av flera myndigheter. Politikområdets utveckling och förändring har medfört att nya uppgifter och behov har tillkommit och tillgodosetts genom att nya myndigheter inrättats. Ibland uppstår svårigheter för såväl enskilda som huvudmän att orientera sig bland de nationella aktörerna. Ansvar för vuxnas lärande behöver förtydligas. Regeringen har tillkallat en särskild utredare (dir. 2005:70) för att klargöra hur en ändamålsenlig myndighetsstruktur skall kunna utformas för området vuxnas lärande samt hur utvärdering av verksamheten skall lyftas fram och få en tydligare roll. Utredaren skall överväga hur kvalitetsgranskning, tillsyn och utvärdering kan ges en oberoende ställning i förhållande till myndighetens främjande- och utvecklingsuppgifter inom eller i nära anslutning till myndigheten.

Utgångspunkten är att en sektorsmyndighet för vuxnas lärande bör inrättas den 1 juli 2007 genom sammanslagning av vissa myndigheter inom utbildningsområdet eller genom omfördelning av uppgifter mellan dem. I första hand berörs uppgifter som i dag hanteras av Nationellt centrum för flexibelt lärande, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning, Myndigheten för skolutveckling och Statens skolverk.

framför allt leda till att utbildningarna som erbjuds tillgodoser krav på yrkesmässig relevans och pedagogisk kvalitet samt leder till arbete och får en volym som svarar mot behoven på arbetsmarknaden. Utanför universitet och högskolor är det framför allt inom den kvalificerade yrkesutbildningen som ett sådant arbete bedrivs på ett programmatiskt sätt. Besluten om statsbidrag för sådan verksamhet grundar sig på att ett flertal kvalitetskriterier är uppfyllda.

Det kvalitetsarbete som bedrivs inom den kommunala vuxenutbildningen innefattar även påbyggnadsutbildningen för vilken Statens skolverk har tillsynsansvaret. De inspektioner som verket gör i kommunerna förväntas innefatta den kommunala vuxenutbildning som där bedrivs. För de kommunala påbyggnadsutbildningar som kommer att drivas vidare med statligt ekonomiskt ansvar förväntas bedömningsgrunder som liknar de som tillämpas inom den kvalificerade yrkesutbildningen att bli aktuella. Regeringen avser att besluta om de närmare bestämmelser som skall gälla för dessa påbyggnadsutbildningar.

Avgörande för verksamheten med kvalificerad yrkesutbildning är arbetslivets inflytande över utbildningens innehåll och former. Inflytandet garanteras genom att varje utbildning skall ha en ledning där en majoritet är arbetslivsföreträdare. Pågående utbildningar omprövas regelbundet av Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning. Myndigheten följer genom tillsynsbesök och studerandenkäter upp hur anordnaren uppfyller de krav som ställs och hur verksamheten överensstämmer med den utbildningsplan som fastställts. Den ökande tillströmningen av goda och välunderbyggda ansökningar om att få bedriva kvalificerad yrkesutbildning visar på fortsatt stort intresse från arbetslivet. Utbildningarnas yrkesrelevans och kvalitet har fortsatt att öka. Sammantaget pekar resultaten på att den kvalificerade yrkesutbildningen kan bedömas hålla en god kvalitet.

6.4.5 Jämställdhet

Det finns ett antal aspekter på jämställdhet inom vuxenutbildningen i Sverige.

Jämställdhet innebär bl.a. att kvinnor och män skall ha samma rättigheter och möjligheter till

Eftergymnasiala yrkesutbildningar

Kvalitetsarbetet inom de eftergymnasiala yrkesutbildningarna vid sidan av högskolan bör

utbildning, arbete och fritid. Det kan konstateras att kvinnor i högre grad än män är benägna att se utbildning som en väg att förändra sin livssituation och att män är underrepresenterade i vuxenutbildningen. Män med kort tidigare utbildning är en grupp som har och får det allt svårare på arbetsmarknaden och behöver motivation och stimulans för att söka sig till studier. Totalt sett är dock män en gynnad grupp eftersom de har betydligt större tillgång till fort- och vidareutbildning i arbetslivet än kvinnor.

Det är övervägande kvinnor som söker sig till utbildning inom den kommunala vuxenutbildningen och folkbildningen. Anledningarna till detta är flera. Kvinnor har generellt sett en större benägenhet att studera och utbudet av utbildningar inom den kommunala vuxenutbildningen och folkbildningen verkar framför allt tilltala kvinnor. De kommuner som lyckats rekrytera större andel män än rikssnittet har vanligen gjort det genom att satsa på områden av mer traditionellt manlig karaktär, t.ex. data, teknik, skog och jord.

Den konstaterade minskningen av påbyggnadsutbildningar bör kunna motverkas av att det riktade statsbidraget för utbildning av vuxna även bör kunna användas för genomförande av påbyggnadsutbildningar. I denna del av den kommunala vuxenutbildningen är andelen män förhållandevis hög, cirka 46 procent. Detta tyder på att just dessa utbildningar motsvarar de behov männen har. Regeringen bedömer att möjligheten att använda statsbidraget även för påbyggnadsutbildningar skulle innebära dels att fler män får sina yrkesutbildningsbehov tillgodosedda, dels att arbetsmarknaden skulle kunna förses med ytterligare kompetens.

Inom den kvalificerade yrkesutbildningen har det från en övertikt av män skett en utjämning totalt sett så att de båda könen är lika företrädda (50 procent vardera) i utbildningsformen. Inom de olika utbildnings- och yrkesområdena sker dock ännu traditionellt könsbundna val. Inom området Bygg är andelen kvinnor 22 procent och inom Teknik och tillverkning 26 procent, medan kvinnornas andel är 77 procent inom Turism inkl. restaurang och 86 procent inom Vård.

Trots att det sedan länge uppmärksammats att en majoritet av de utbildningar som erbjuds tilltalar det ena könet mer än det andra och att ambitionen att förändra detta faktum är tydlig, kvarstår problemet.

Myndigheten för skolutveckling har sedan 2004 jämställdhet som ett nationellt prioriterat mål. Myndigheten har påbörjat arbete för att ta fram goda exempel på jämställdhetsarbete inom verksamhetsområdet. Regeringen avser att fortsätta att noggrant följa utvecklingen av jämställdheten inom vuxenutbildningsområdet.

6.4.6 Organisationsstyrning

Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning (KY)

Myndigheten, som inledningsvis hade svårigheter att rekrytera personal med erfarenhet från statlig förvaltning, har utvecklat en god kompetens anpassad till dess uppgifter. De svårigheter som varit förenade med att bygga upp en ny, specialiserad, statlig verksamhet i en mindre kommun har nu övervunnits.

Nationellt centrum för flexibelt lärande ()

har genomgått en genomgripande omställning från statliga skolor för distansutbildning utvecklingsstöd. I samband därmed har antalet anställda minskat kraftigt. Behovet att utveckla ny kompetens har varit stort. Regeringen bedömer att myndigheten har genomfört ett svårt förändringsarbete på ett bra sätt.

Valideringsdelegationen

Regeringen anser att myndigheten har verkat för en rekrytering med för verksamheten ändamålsenlig kompetens.

7 Högskoleverksamhet

7.1 Insatser

7.1.1 Utökning av högskoleplatser

Nya högskoleplatser

Regeringens långsiktiga mål är att 50 procent av en årskull skall ha påbörjat en högskoleutbildning vid 25 års ålder. De närmaste åren kommer ungdomskullarna att öka. Därför krävs en utbyggnad av antalet högskoleplatser.

Regeringen föreslår en permanent utökning av antalet högskoleplatser med 15 820 för 2006 och för 2007 beräknas ytterligare 1 533. Kostnaden

för utbyggnaden beräknas till 1 662,1 miljoner kronor 2006 och ytterligare 221,5 miljoner kronor 2007 inklusive studiestödskostnader.

Regeringen föreslog i 2005 års ekonomiska vårproposition en fortsatt satsning på högre utbildning. Bedömningen var att det för att kunna behålla antalet högskoleplatser krävs rimliga ekonomiska förutsättningar för de lärosäten som under flera år har haft en stor tillströmning av studenter. Regeringen föreslår mot bakgrund av detta i tilläggsbudget för 2005 i samband med föreliggande proposition att 175 miljoner kronor tillförs redan under 2005.

Tabell 7.1 Fördelning av nya platser

	FÖRDELNING AV PLATSER 2006			PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR FÖR 2007				TOTAL ÖKNING UNDER PERIODEN 2006–2007	
	PLATSER EXKL TANDLÄKARE OCH LÄKARE	TAND- LÄKARE	LÄKARE	TOTALT ANTAL 2006	PLATSER EXKL TANDLÄKARE OCH LÄKARE	TAND- LÄKARE	LÄKARE		TOTALT ANTAL 2007
Uppsala universitet	350		55	405				405	
Lunds universitet	1 320			1 320	100		55	155	1 475
Göteborgs universitet	1 470		55	1 525	100		100	100	1 625
Stockholms universitet	1 410			1 410	120		120	120	1 530
Umeå universitet	550			550			55	55	605
Linköpings universitet	770			770	100		55	155	925
Karolinska institutet		50	55	105		25	20	45	150
Kungl. Tekniska högskolan	100			100					100
Luleå tekniska universitet	500			500	128			128	628
Karlstads universitet	500			500					500
Växjö universitet	720			720					720
Örebro universitet	710			710	100			100	810
Mittuniversitetet	600			600	150			150	750
Blekinge tekniska högskola					100			100	100
Malmö högskola	990	50		1 040	150	25		175	1 215
Högskolan i Kalmar	800			800	100			100	900
Mälardalens högskola	400			400					400
Danshögskolan	20			20					20
Dramatiska institutet									
Gymnastik- och idrottshögskolan									
Högskolan i Borås	590			590					590
Högskolan Dalarna	400			400					400
Högskolan på Gotland	130			130					130
Högskolan i Gävle	400			400					400
Högskolan i Halmstad	400			400					400
Högskolan Kristianstad	250			250					250
Högskolan i Skövde	230			230					230
Högskolan Väst ¹	200			200					200
Konstfack									
Kungl. Konsthögskolan									
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm									
Lärarhögskolan i Stockholm	305			305					305
Operahögskolan i Stockholm									
Södertörns högskola	450			450					450
Teaterhögskolan									
Chalmers tekniska högskola AB	100			100					100
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	860			860	150			150	1 010
Ersta Diakonisällskap	10			10					10
Stiftelsen Rödakorshemmet	10			10					10
Sophiahemmet, Ideell förening	10			10					10
Summa	15 555	100	165	15 820	1 298	50	185	1 533	17 353

¹ Tidigare Högskolan i Trollhättan/Uddevalla

Utökning av läkarutbildning och tandläkarutbildning

Socialstyrelsen har i uppdrag av regeringen att fortlöpande ta fram underlag för bedömning av hälso- och sjukvårdens behov av bl.a. läkare och tandläkare. I rapporten för 2005 bedömer Socialstyrelsen att det är obalans på arbetsmarknaden för läkare och föreslår en utökning av läkarutbildningen. Obalansen beror framför allt på att pensionsavgångarna inom kort kommer att överstiga antalet nyutbildade läkare som kommer ut på arbetsmarknaden.

Högskoleverket kommer till samma slutsats i sin rapport Tillgången på läkare, sjuksköterskor, tandläkare, sjukgymnaster och arbetsterapeuter fram till 2020 (2004:31 R). Enligt verket bör läkarutbildningen byggas ut med upp till 300 platser på några års sikt.

Även Sveriges Kommuner och Landsting gör bedömningen att grundutbildningen av läkare måste öka för att landstingen skall kunna rekrytera det antal läkare som behövs för att erbjuda en säker vård.

Hittills har en viss efterfrågan kunnat tillgodoses genom inflyttning av läkare från andra länder. Under 2004 utfärdades över 1 000 legitimationer för läkare som var utbildade utomlands.

Genom avtal mellan svenska staten och vissa landsting om samarbete om grundutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården lämnar staten ersättning för landstingens medverkan i grundutbildningen av läkare. I bilagan till det nya avtalet som undertecknades den 13 juni 2003 bestämdes det antal helårsstudenter som staten lämnar ersättning för per landsting. Om riksdagen beslutar om en förändrad dimensionering finns i avtalet reglerat hur denna förändring påverkar ersättningen.

Regeringen föreslår inom ramen för den nu aktuella utbyggnaden att läkarutbildningen fr.o.m. 2006 byggs ut med ytterligare tio nybörjarplatser vid Uppsala universitet, Göteborgs universitet och Karolinska institutet, dvs. en total utbyggnad motsvarande 165 helårsstudenter. Under 2007 föreslås som en planeringsförutsättning en ytterligare utökning av läkarutbildningen med totalt 185 helårsstudenter. Utbyggnaden föreslås ske vid Lunds universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet och Karolinska institutet.

Socialstyrelsen och Högskoleverket har i ovan nämnda rapporter också beräknat tillgång och efterfrågan på tandläkare. Antalet verksamma tandläkare bedöms nu vara drygt 7 000. En förbättrad tandhälsa och en mer effektiv arbetsfördelning inom tandvården mellan tandläkare och tandhygienister gör att behovet på sikt beräknas bli ca 6 000 tandläkare. De närmaste åren kommer emellertid en allt större andel av tandläkarna att gå i pension. Med dagens dimensionering av tandläkarutbildningen finns det en stor risk att det uppstår brist på tandläkare. Därför föreslås en viss utökning av tandläkarutbildningen de närmaste åren.

Regeringen föreslår inom ramen för den nu aktuella utbyggnaden att tandläkarutbildningen fr.o.m. 2006 utökas med tio nybörjarplatser vid Karolinska institutet och Malmö högskola, dvs. en total utbyggnad motsvarande 100 helårsstudenter. Under 2007 föreslås som en planeringsförutsättning en ytterligare utökning av tandläkarutbildningen med totalt 50 helårsstudenter. Utbyggnaden föreslås ske vid Karolinska institutet och Malmö högskola.

7.1.2 Återföring av platser

I budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) gjorde regeringen bedömningen att det kunde bli svårt för vissa lärosäten att rekrytera tillräckligt många studenter för att fullgöra utbildningsuppdraget och nå takbeloppet. Med anledning av detta föreslog regeringen att resurser motsvarande ca 3 900 helårsstudenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena under en övergångsperiod skulle föras bort från lärosätenas grundutbildningsanslag. Härigenom möjliggjordes angelägna satsningar på utbildning av obehöriga lärare, uppbyggnad av Sveriges nätuniversitet samt kompletterande utbildning för utländska akademiker.

Flertalet av de lärosäten som i budgetpropositionen för 2002 bedömdes ha svårigheter att rekrytera studenter har därefter rapporterat en god efterfrågan på högre utbildning. Mot den bakgrunden föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2005 (prop. 2004/05:1) att medel skulle återföras till de berörda lärosätenas anslag för grundutbildning med start 2005.

I föreliggande proposition föreslås en fortsatt återföring av medel som i föregående års budgetproposition angavs som planeringsförutsättningar för vissa angivna lärosäten. För 2006 föreslår regeringen att ytterligare 101,7 miljoner kronor återförs i enlighet med tabell 7.2. Som en planeringsförutsättning för 2007 bör gälla att 10 miljoner kronor i 2006 års prisnivå återförs till anslaget 16 25:47 *Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning*.

Tabell 7.2 Återföring av under 2002–2004 tillfälligt indragna medel för grundläggande högskoleutbildning

Tusental kronor

UNIVERSITET/HÖGSKOLA	ÅTERFÖRING 2006
Kungl. Tekniska högskolan	11 904
Karlstads universitet	20 420
Högskolan på Gotland	10 976
Högskolan i Skövde	20 625
Högskolan Väst ¹	17 357
Södertörns högskola	20 420
Totalt	101 703

¹ Tidigare Högskolan i Trollhättan/Uddevalla

7.1.3 Kvalitetsförstärkning av den grundläggande högskoleutbildningen

Tilldelningen till den grundläggande högskoleutbildningen grundar sig på antalet helårsstudenter och helårsprestationer inom olika utbildningsområden, för vilka regeringen årligen fastställer ersättningsnivåer, s.k. prislappar. De besparingar som genomfördes under 1990-talet i syfte att sanera statsfinanserna, och som även gällde den högre utbildningen, innebar minskade ersättningsnivåer och minskade anslag till följd av detta.

Riksdagen beslutade med anledning av budgetpropositionen för 2002 (prop. 2002/03:1) om att ersättningsnivåerna till utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi skulle förstärkas med 100 miljoner kronor 2002 och ytterligare 100 miljoner kronor fr.o.m. 2003.

För 2006 föreslås att 133 miljoner kronor tillförs som ett resurstillskott för att förstärka ersättningsbeloppen för utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik, teologi, naturvetenskap, teknik och farmaci. Som en planeringsförutsättning för 2007 bör gälla att

ytterligare 135 miljoner kronor i 2006 års prisnivå fördelas till berörda lärosäten. Genom dessa resurstillskott föreslås en fortsatt ökning av ersättningsnivåerna till ovan nämnda utbildningsområden med 2,18 procent.

7.1.4 Kombinationsläkares pensionsvillkor

Frågan om pension till kombinationsanställda läkare avser pensionskonstruktionen för de läkare som innehar kliniska lärartjänster med lön och arvode från såväl staten som kommunala undervisningssjukhus. Villkoren omfattar ca 800 läkare på sex universitetssjukhus. Denna typ av tjänstgöring regleras i lagen (1982:764) om viss anställning som läkare vid upplåtta enheter, m.m., i högskolelagen (1992:1434) samt i högskoleförordningen (1993:100).

Läkaren har således en statlig anställning som lärare vid ett universitet. I denna anställning har denne statlig pensionsrätt. Om en sådan anställning vid ett universitet är fast förenad med kliniska uppgifter vid kommunalt sjukhus betalas arvode enligt kommunala bestämmelser för den del av anställningen som avser tjänstgöringen vid det kommunala sjukhuset.

Vad som får beaktas för beräkning av pensionsgrundande lön följde tidigare av förordningen (SAVFS 1993:1 B1) om pensionsberäkning för universitetslärare med tjänstgöring vid kommunalt undervisningssjukhus. Denna förordning upphävdes fr.o.m. den 1 januari 2003.

Förordningen reglerade pensionsrätt till innehavare av tjänst vid ett universitet eller en högskola som professor, högskolelektor eller klinisk lärare, om tjänsten var fast förenad med kliniska arbetsuppgifter vid ett kommunalt undervisningssjukhus. Pensionen betalades via det statliga tjänstepensionsanslaget.

Konsekvenser till följd av avsaknad av avtal

De läkare som gått i pension fr.o.m. februari 2004 och därefter får inte beräknat något pensionsunderlag på den del av sin inkomst som härrör sig till det s.k. befattningsarvodet. Det åligger parterna på arbetsmarknaden att ingå ett avtal som reglerar pensionerna och fördelningen av kostnaderna för dessa.

Arbetsgivarverket har, efter att berörda landsting meddelat att de är beredda att finansiera sin andel av pensionskostnaderna,

arbetat fram ett förslag till pensionsvillkor för kombinationsläkare.

Genom en avtalslösning föreslås att universitet och landsting finansierar var sin del av pensionskostnaderna. I samband med att frågan löses genom avtal ökar universitetens kostnader för pensionerna jämfört med tidigare. En retroaktivitet uppstår i premieinbetalningen eftersom premier inte har betalats in för 2003 och 2004 samt första halvåret 2005. Gruppen kombinationsläkare ingick inte i det beräkningsunderlag som togs fram inför genomförandet av ålderspensionsreformen under 1998–2000, vilket innebär att universiteten i föreliggande proposition föreslås kompenseras för de extra kostnader som uppstår.

7.1.5 Lärarutbildning

Högskoleverket har utvärderat den nya lärarutbildningen och lämnade våren 2005 rapporten *Utvärdering av den nya lärarutbildningen vid svenska universitet och högskolor* (Högskoleverket 2005:17 R). I rapporten konstaterar Högskoleverket att den genomförda förändringen av lärarutbildningen svarar mot ett behov av att komma till rätta med tidigare utbildningars tillkortakommanden. Verket har i sin utvärdering pekat på vissa brister i reformen och på brister som ligger i dess genomförande och som respektive lärosäte har att åtgärda (se vidare kapitlet *Resultatbedömning*, avsnittet *Lärarutbildning*).

Utvärderingen föranledde utbildnings- och kulturministern samt skolministern att bjuda in rektorer för berörda lärosäten till ett möte för en generell diskussion om utvärderingens slutsatser och rekommendationer. Vidare har berörda lärosäten i myndighetsdialogerna redovisat för Utbildnings- och kulturdepartementet vilka specifika åtgärder som vidtagits med anledning av utvärderingen. Åtgärderna för att komma till rätta med de brister som Högskoleverket lyft fram har visat sig ha hög prioritet inom lärosätena. Dialogen med lärosätena om åtgärder inom lärarutbildningen med anledning av Högskoleverkets utvärdering kommer att fortsätta inför den aviserade nya utvärderingen 2007.

De brister som särskilt lyftes fram i utvärderingen beträffande lärarstudenternas kunskaper om läs- och skrivinläring samt om

betygssättning har också föranlett en ändring i examensbeskrivningen för lärarexamen i examensordningen, bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100). Syftet är att garantera att examinerade lärare har relevanta kunskaper i såväl läs- och skrivinläring som i matematikinläring och betygssättning. I examensbeskrivningen anges också vilken kunskap den utexaminerade läraren skall ha för att motverka diskriminering och annan kränkande behandling. Ändringen tillgodoser därmed också kraven att införa kunskaper om mobbning och konflikthantering som ett mål för lärarexamen enligt tillkännagivande från riksdagen (bet. 2004/05:UbU4, rskr. 2004/05:168).

Behovet av lärare

På uppdrag av regeringen gör Statens skolverk årligen en prognos över behov av och tillgång på lärare. Prognosen görs i samarbete med Högskoleverket och Statistiska centralbyrån. Till stöd för arbetet finns en referensgrupp med representanter för lärarutbildningarna, lärarnas fackliga organisationer, Sveriges Kommuner och Landsting, Arbetsmarknadsstyrelsen samt enskilda kommuner. Den prognos som Skolverket lämnade i juni 2005 omfattar femårsperioderna 2005–2009, 2010–2014 och 2015–2019.

Skolverkets prognos visar enligt basalternativet ett beräknat årligt rekryteringsbehov av lärare på i genomsnitt 9 500 under femtonårsperioden 2005–2019, med en tyngdpunkt de första fem åren. Detta beror bl.a. på att basalternativet grundas på målet att lärare utan pedagogisk högskoleutbildning senast 2010 skall ha ersatts med lärare som har sådan utbildning. Eftersom alla som utbildas till lärare inte väljer läraryrket är det prognostiserade behovet av examinerade större än det prognostiserade rekryteringsbehovet. Prognosen anger behovet på nationell nivå. En nedbrytning till regional nivå visar avsevärda skillnader i lärartillgången mellan olika delar av landet. Regeringen har för perioden 2005–2008 angivit ett mål på drygt 7 000 lärarexamina som det lägsta antalet examina per år. Målet för antalet examina den kommande fyraårsperioden 2009–2012 kommer att sättas högre än för perioden 2005–2008.

Faktorer som påverkar rekryteringsbasen av lärare är

- antalet antagna till utbildningen,
- antalet avhopp från utbildningen,
- antalet examinerade studenter,
- benägenheten att efter genomgången, utbildning välja läraryrket, och
- kvarvaron i läraryrket, sjukskrivning, arbetsmiljö och andra arbetsvillkor, ålder för pension m.m.

Enligt regeringen bör åtgärder sättas in på alla dessa områden.

Mot bakgrund av det skisserade rekryteringsläget är det allvarligt att antagningen till lärarutbildningen sjunkit hösten 2004 och hösten 2005 trots ett ökat antal förstahandssökande till utbildningen.

Rekryteringsbehovet varierar för lärare med olika inriktningar. För perioden 2005–2008 har regeringen fastställt mål för minsta antal lärarexamina med inriktning mot tidigare år, med delmål för examina med inriktning mot verksamhet i förskola och förskoleklass, samt mål för minsta antal examina med inriktning mot senare år, dvs. senare delen av grundskolan samt gymnasieskolan. Ett behov av ett ökat antal examinerade under perioden 2009–2012 i förhållande till 2005–2008 avser framför allt lärarexamina med inriktning mot tidigare år. Målet för antalet lärarexamina med inriktning mot senare år bör ligga på minst samma nivå perioden 2009–2012 som under perioden 2005–2008.

Behovet av lärare med inriktning mot förskola och förskoleklass ökar. Samtidigt minskade antalet examinerade med denna inriktning kraftigt mellan 2003 och 2004, från 1 580 till 1 270. Endast en tredjedel av lärarexamina med inriktning mot förskola och förskoleklass hade 2004 en inriktning i första hand mot denna verksamhet. Övriga examinerade hade en vidare behörighet, där förskola och förskoleklass ingick. Med hänsyn till behovet av lärare i förskola och förskoleklass har högskolor och universitet med lärarutbildning ett särskilt ansvar att beakta behovet av lärare som utbildar sig med sådan inriktning.

Särskild insats för rekrytering av akademiker till lärarutbildning

Det råder fortfarande en generell brist på lärare med inriktning mot matematik, naturvetenskap och teknik. En särskild satsning föreslås därför

för att öka denna lärargrupp. En kompletterande lärarutbildning omfattande 60 poäng, motsvarande det allmänna utbildningsområdet, kommer att erbjudas personer med tillräcklig högskoleutbildning i matematik, naturvetenskap eller teknik för att dessa skall nå en lärarexamen. Utbildningen skall leda till en lärarexamen med inriktning främst på undervisning i grundskolans senare år och gymnasiet. Utbildningen skall vända sig till bl.a. arbetslösa akademiker eller akademiker som önskar byta yrke.

Inom högskolan finns olika erfarenheter av lärarutbildning för personer med tidigare högskoleutbildning och yrkeserfarenhet inom matematik, naturvetenskap eller teknik. Här kan nämnas t.ex. Ericssonprojektet från 2002 (arbetslösa telekomingenjörer utbildade vid Lärarhögskolan i Stockholm) och den för Lärarhögskolan i Stockholm och Kungl. Tekniska högskolan gemensamma lärare/ingenjörsutbildningen som skall leda till dubbla examina och som fortfarande pågår. En särskild utvecklingsinsats har också genomförts 2002 av Stockholms universitet i samarbete med Lärarhögskolan i Stockholm, för att rekrytera naturvetare till lärarutbildning och som leder till lärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan.

Den här föreslagna utbildningsinsatsningen kan utifrån lärosätenas erfarenheter och rekryteringsbas läggas upp på olika sätt. Den s.k. tillgodoräknandemodellen innebär att en individuell studieplan görs upp för varje antagen student med de moment/kurser som behöver kompletteras. Vissa lärosäten erbjuder det s.k. korta lärarprogrammet, dvs. i huvudsak det allmänna utbildningsområdet, vilket kan utgöra en stomme i denna komplettering. I utbildningen skall också ingå verksamhetsförlagda delar. Utbildning på distans, med verksamhetsförlagd utbildning förlagd i närheten av bostadsorten är en möjlighet för lokalt bundna studenter.

Enligt regeringens bedömning bör insatsen med hänsyn till behovet av lärare, rekryteringsbas och lärosätenas kapacitet omfatta 300 studenter. Utbildningen beräknas starta tidigast våren 2006 och vara slutförd under 2007.

Som ett led i regeringens åtgärdsprogram för att få ned arbetslösheten föreslås att anslaget 16 25:74 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* ökas med 27 miljoner kronor 2006 för den kompletterande lärarutbildningen.

Särskild utbildning av lärare i yrkesämnen

Mellan 2002 och 2006 pågår en satsning på särskilda lärarutbildningar (SÄL) där obehöriga lärare som är verksamma i en skola får möjlighet att på halvtid studera till en lärarexamen. SÄL har visat sig vara en framgångsrik modell för att öka andelen behöriga lärare i skolan.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2004 (prop. 2003/04:1) och i efterföljande regleringsbrev framhållit behovet av fler behöriga yrkeslärare i gymnasieskolan. Regeringen föreslog därför i tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100) en särskild satsning på vidareutbildning av obehöriga yrkeslärare. Den nya satsningen bygger på erfarenheterna från den pågående SÄL-utbildningen och genomförs med start hösten 2005 och planeras pågå till och med den 31 december 2008. Satsningen omfattar ca 1 000 studenter och genomförs enligt bestämmelserna i förordning (2005:568) om särskild utbildning av lärare i yrkesämnen. Ansvar för denna utbildnings genomförande ligger på Göteborgs universitet, Umeå universitet, Luleå tekniska universitet, Karlstads universitet, Malmö högskola, Högskolan Dalarna, Lärarhögskolan i Stockholm, och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Malmö högskola svarar för samordningen. För den särskilda utbildningen av yrkeslärare beräknas sammanlagt 135 miljoner kronor t.o.m. 2008.

Särskilt uppdrag

Regeringen har för avsikt att ge vissa lärosäten i uppdrag att presentera hur möjligheterna till vidareutbildning skall öka för barnskötare och andra med förskolepedagogisk kompetens så att de ges möjligheter att studera till en lärarexamen på kortare tid genom validering och förbättrat tillgodoräknande. I samma uppdrag ingår också att presentera hur motsvarande utbildningsmöjlighet kan ges till personer som vill studera till sjuksköterskeexamen och som har relevant bakgrund.

7.1.6 Utbildning för utländska akademiker

Fortsatt aspirantutbildning

Linköpings universitet och Malmö högskola har under perioden 2002–2004 haft i uppdrag att erbjuda särskild teoretisk och praktisk utbildning för utländska akademiker, s.k. aspirantutbildning. Syftet med satsningen är att män och kvinnor med utländsk utbildning skall kunna komplettera denna för att få ett arbete som motsvarar deras kvalifikationer.

Regeringen bedömer att det är viktigt att fortsätta satsningen på den särskilda utbildningen för utländska akademiker och att utnyttja den kompetens och erfarenhet som lärosätena byggt upp. Därför föreslog regeringen i 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100) en fortsatt satsning på utbildning för utländska akademiker. Regeringen har givit Linköpings universitet och Malmö högskola i uppdrag att anordna sådan utbildning. Dessa utbildningar kommer bl.a. att rikta sig till personer som vill komplettera en tidigare lärarutbildning för att få lärarbehörighet eller som vill byta yrke till lärare. Även utbildning med förvaltningsinriktning eller sådan utbildning som syftar till en mer generell komplettering av tidigare utbildning erbjuds. Denna utbildning, som är ettårig, fullföljs under våren 2006. Med detta som bakgrund föreslås att totalt 8,5 miljoner kronor för 2006 anvisas under anslaget 16 25:74 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* för berörda lärosäten.

Högre praktisk förvaltningsutbildning

I syfte att långsiktigt säkerställa kompetensen och att öka den etniska och kulturella mångfalden i statsförvaltningen föreslår regeringen att Stockholms universitet, Göteborgs universitet och Malmö högskola ges i uppdrag att bedriva Högre praktisk förvaltningsutbildning om 40 poäng i enlighet med förordningen (1995:889) om en särskild teoretisk och praktisk utbildning vid universitet och högskolor. Liknande utbildning har under 2005 givits av Stockholms universitet där studenterna genomgår teoretisk utbildning samt praktik på myndighet. Under 2006 föreslås att resurser för sammanlagt 120 helårsstudenter fördelas med 60 helårsstudenter

till Stockholms universitet och 30 helårsstudenter vardera till Göteborgs universitet och Malmö högskola. Erfarenheter från nuvarande satsning vid Stockholms universitet bör tas tillvara vid utformningen av utbildningen.

Som ett led i regeringens åtgärds paket för att få ned arbetslösheten föreslås att anslaget 16 25:74 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* ökas med 8,4 miljoner kronor 2006 för ovan nämnda satsning.

7.1.7 En nätverksmyndighet för högskolan

Regeringen gör i propositionen Ny värld – ny högskola (prop. 2004/05:162) bedömningen att uppgifterna för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet bör utökas till att omfatta även stöd till breddad rekrytering och pedagogisk utveckling. Myndighetens uppgifter bör enligt regeringens uppfattning vidgas fr.o.m. den 15 januari 2006, samtidigt som den nätverksorienterade inriktningen av arbetet bibehålls och förstärks. Myndighetens namn bör därvid ändras.

Rådet för högre utbildning hos Högskoleverket har haft till uppgift att stödja det pedagogiska utvecklingsarbetet vid universitet och högskolor, fördela medel för utvecklingsinsatser, följa upp insatserna och sprida information. Uppgiften att stödja pedagogisk utveckling bör övertas av Myndigheten för Sveriges nätuniversitet och rådet bör avvecklas.

För myndighetens vidgade uppgifter föreslås att ytterligare 31 miljoner kronor anvisas under anslaget 16 25:82 *Myndigheten för Sveriges nätuniversitet*.

I propositionen Ny värld – ny högskola har regeringen föreslagit en förändrad utbildnings- och examensstruktur för den högre utbildningen. I arbetet med att genomföra dessa förändringar är det viktigt att lärosätena får möjligheter att bygga upp en kunskapsbas samt skapa samordning och erfarenhetsutbyte. Regeringen avser att ge Myndigheten för Sveriges nätuniversitet i uppdrag att stödja bildandet av nationella nätverk för ett genomförande av förändringar i utbildnings- och examensstrukturen.

För att särskilt stödja lärosätenas arbete med en förändrad utbildnings- och examensstruktur har regeringen beräknat medel under anslaget

16 25:74 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.*

7.1.8 Forskning och forskarutbildning

Huvuddelen av svensk offentligt finansierad forskning bedrivs vid universitet och högskolor. En viktig del i finansieringen är de direkta anvisade medlen till universitet och högskolor, vilka utgör basen för lärosätenas forskningsverksamhet. Lärosätenas intäkter för forskning och forskarutbildning består till mer än hälften av externa medel. Mot denna bakgrund har de direkta medlen stor betydelse för att ge lärosätena förutsättningar att fatta egna beslut om forskningens inriktning och möjliggöra långsiktig planering av verksamheten. Detta är angeläget mot bakgrund av bl.a. att lärosätena har ett arbetsgivaransvar och ett ansvar att ge forskarstudierande goda och trygga villkor.

Lärosätena har också ett viktigt ansvar för tillgången på forskare i framtiden. Det ansvaret gäller såväl forskarutbildningens inriktning, utformning och kvalitet, som den fortsatta meriteringen efter doktorsexamen. Antalet anställningar som forskarassistent och biträdande lektor behöver öka.

Lärosätenas anslag för forskning och forskarutbildning skall också ge möjlighet att pröva nya vetenskapliga inriktningar samt underlätta profilering och samarbete med andra lärosäten för att främja en hög kvalitet inom forskningen.

Mot denna bakgrund gör regeringen i propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289) bedömningen att resurserna för forskning och forskarutbildning samt konstnärligt utvecklingsarbete bör öka med totalt 521 miljoner kronor under perioden 2005–2008. För 2005 har 50 miljoner kronor fördelats. Resurserna föreslås i denna budgetproposition öka med 65 miljoner kronor 2006 och beräknas för 2007 och 2008 öka med ytterligare 105,5 miljoner kronor respektive 300,5 miljoner kronor.

Resursförstärkningen bör bl.a. bidra till att öka antalet anställningar som forskarassistent och biträdande lektor, stärka forskarutbildningen samt lärosätenas arbete med kommersialisering av forskningsresultat. Fördelningen av de ökade resurserna för 2006

mellan anslagsposterna för vetenskapsområden och konstnärligt utvecklingsarbete samt posten övriga forskningsmedel, vilken disponeras av unga universitet och högskolor med vetenskapsområde, framgår under respektive lärosätes anslag. Till de fyra unga universiteten och högskolor med vetenskapsområde förs merparten av resurserna till de vetenskapsområden som dessa lärosäten tilldelats. Detta görs för att främja en koncentration av forskning och forskarutbildning till områden med hög vetenskaplig kompetens.

I tabellen nedan framgår fördelningen totalt på olika vetenskapsområden m.m. av resursökningen 2006.

Tabell 7.3 Forskningsresurser

Miljoner kronor

VETENSKAPSORMÅDE M.M.	2006
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	14,4
Medicinskt	11,0
Naturvetenskapligt	9,1
Tekniskt	13,5
Konstnärligt utvecklingsarbete	0,1
Övriga forskningsmedel vid lärosäten med vetenskapsområde	2,0
Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	9,9
Summa	65¹

¹ Inklusivt 5 miljoner kronor till Sveriges lantbruksuniversitet

Utbildningsbidrag för doktorander

Utbildningsbidrag för doktorander lämnas för närvarande med 14 400 kronor i månaden för helt bidrag. Detta belopp har gällt sedan den 1 april 2004. Med hänsyn till den allmänna löneutvecklingen bedömer regeringen att bidraget bör höjas. Regeringen avser att reglera detta genom en ändring i förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander.

Internationellt samarbete för ökad forskarrörlighet

Enligt Europeiska rådets mål, vilket ställdes upp vid toppmötet i Lissabon våren 2000, skall EU bli världens mest konkurrenskraftiga kunskapsökonomi till 2010. För att uppnå detta bedöms att det behövs bl.a. 700 000 nya forskare. Europa måste därför vara attraktivt för såväl forskare inom EU som forskare från andra länder.

En åtgärd för att skapa attraktiva förhållanden för forskare inom EU är Kommissionens rekommendationer i syfte att främja tydliga spelregler mellan arbetsgivare och forskare. Dessa rekommendationer, som framtagits i samarbete med medlemsländerna, utfärdades av Kommissionen den 11 mars 2005 och består av två dokument: ”Code of Conduct of Recruitment of Researchers” och ”The European Researchers Charter”.

För att dessutom underlätta inflödet till EU av forskare från tredje land föreslår Kommissionen i ett direktiv ett förenklat förfarande för dessa forskares inresa och vistelse. Forskarrörligheten är också viktig, och en mötesplats för arbetsgivare och forskare är webbportalen ”The European Researcher's Mobility Portal”, där arbetsgivare kan annonsera och forskare lägga ut sina meritförteckningar. Från portalen finns länkar till de nationella centrum, som ansvarar för information om lokala förhållanden. Det svenska ”Mobility Centre Sweden”, som invigdes den 3 maj 2005, är placerat på EU/FoU-rådet, som från 2006 blir ett sekretariat inom Vinnova.

7.1.9 Hållbar utveckling

Regeringens förslag: I högskolelagen (1992:1434) skall det införas en bestämmelse om att högskolorna i sin verksamhet skall främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.

Ärendet och dess beredning: Genom beslut den 22 maj 2003 bemyndigade regeringen chefen för dåvarande Utbildningsdepartementet att tillkalla en kommitté med uppdrag att kartlägga och analysera hur utbildningssystem på alla nivåer arbetar för ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Kommittén överlämnade sitt betänkande Att lära för hållbar utveckling (SOU 2004:104) i november 2004. Betänkandet har därefter remissbehandlats.

Huvudförslaget för högskolans område var ett tillägg i högskolelagen (1992:1434) om att högskolorna i sin verksamhet skall främja en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar

utveckling. Därmed menas en utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en god miljö och hälsa, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.

Remissinstanserna

Alla lärosäten och berörda myndigheter menar i sina remissvar att arbetet med hållbar utveckling är viktigt och angeläget. Av de lärosäten som kommenterat ändringen av högskolelagen är det endast *Sveriges lantbruksuniversitet* som helt avvisar förslaget med motiveringen att lagändringen skulle strida mot principen om fri forskning. *Växjö universitet* anser att lagändringen är nödvändig för att uppfylla målet att Sverige skall bli ett föregångsland inom utbildning för hållbar utveckling. *Uppsala universitet* anser att lagändringen bör kombineras med kraftfulla styrinstrument för att få avsedd effekt. *Teaterhögskolan i Stockholm* och *Operahögskolan i Stockholm* stödjer förslaget, men uttrycker samtidigt oro över att ytterligare mål och krav ställs på myndigheterna. *Karolinska institutet* tycker att lagförslaget är oproportionerligt långt och föreslår förkortningar samt att bestämmelsen ges en annan placering än den föreslagna. *Högskoleverket* avvisar förslaget och menar att hållbar utveckling kan inrymmas i begreppet ”god kvalitet” som används i nuvarande lagtext och att det skulle bli en grannlaga uppgift att följa upp och utöva tillsyn utifrån den föreslagna lagändringen.

Skälen för regeringens förslag: Omställningen till hållbar utveckling är en av vår tids stora utmaningar och ett övergripande mål för regeringens politik. En nationell strategi för hållbar utveckling utarbetades i en regeringskrivelse 2002 och reviderades 2004 (skr. 2003/04:129). Sedan den 1 januari 2003 föreskrivs i 1 kap. 2 § tredje stycket regeringsformen att det allmänna skall främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer. Liknande formuleringar återfinns i 1 kap. 1 § miljöbalken (1998:808).

Begreppet hållbar utveckling blev allmänt känt genom arbetet inom den s.k. Brundtlandkommissionen som FN tillsatte i mitten av 1980-talet. Brundtlandkommissionen definierade hållbar utveckling som ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”. Hållbar utveckling

handlar om att värna och nyttja givna resurser på ett hållbart sätt. Men det handlar också om resurseffektivisering och om att långsiktigt investera och förvalta mänskliga, sociala och fysiska resurser. Att värna om naturresurser och människors hälsa är en avgörande förutsättning för utveckling och välbefinnande.

Regeringen menar att utbildning och forskning har en viktig och framskjuten roll i arbetet med att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Avancerad kunskap behövs som underlag för de strategiska val som måste göras i samhället och för en bedömning av de effekter som är förknippade med olika handlingsvägar. Det är därför viktigt att det finns ett forskningsperspektiv när insatser inom olika områden planeras.

Tillgången på fri utbildning, fri forskning och en demokratisk samhällsordning är nödvändiga för att tillförsäkra en god miljö och hälsa, ekonomisk och social välfärd och rättvisa. Strävan efter att uppnå hållbar utveckling och forskningens frihet står således inte i ett motsatsförhållande till varandra. Att vetenskapens trovärdighet och forskningssed samt forskarens rätt att fritt välja, utveckla och publicera värnas är förutsättningar för att forskningen skall kunna bidra med att utveckla och stärka den hållbara utvecklingen.

Utbildning ger personer kunskap om såväl problemen som möjliga lösningar. Högre utbildning kan förutom ämnesspecifika kunskaper även ge en vidgad allmänbildning och en ökad förmåga till reflektion över de egna värderingarna. Den högre utbildningen skall ge studenterna förmåga att såväl söka och värdera kunskap som göra självständiga och kritiska bedömningar. Möjligheten att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling vilar i stor utsträckning på människors förmåga till kritiskt och självständigt tänkande samt respekt och förståelse för andra människors värden och behov.

Regeringens bedömning är att det vid universiteten och högskolorna förekommer en omfattande verksamhet som på olika sätt utgör en god grund för att vidare utveckla arbetet med den hållbara utvecklingens olika dimensioner. Regeringen anser att landets lärosäten inom ramen för sina uppgifter högre utbildning, forskning och samverkan med det omgivande samhället skall verka för att hållbar utveckling blir en del av högskolans arbete. Regeringen

föreslår därför att det i 1 kap. 5 § högskolelagen införs en ändring så att det tydligt framgår att högskolorna i sin verksamhet skall främja en hållbar utveckling, dvs. en utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa. Varje lärosäte har att, utifrån sina förutsättningar och sin profil, närmare definiera hur hållbar utveckling kan bli en integrerad del av verksamheten.

Författningskommentar

1 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434)

Genom det nya första stycket införs en bestämmelse som tydliggör att universitet och högskolor i sin verksamhet skall främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa. Härigenom konkretiseras således på högskoleområdet det allmänna målsättningsstadgande som för hela det allmänna verksamheten finns i 1 kap. 2 § regeringsformen.

Någon ändring av nuvarande bestämmelser i paragrafen görs inte.

Av 1 kap. 1 § andra stycket högskolelagen framgår att den nya bestämmelsen omfattar såväl universitet som högskolor. Den omfattar också enskilda utbildningsanordnare som utfärdar sådana examina som regeringen med stöd av högskolelagen meddelat föreskrifter om. Enligt 2 och 3 §§ lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina gäller som krav för examenstillstånd att utbildningen uppfyller de krav som uppställs på utbildning i 1 kap. högskolelagen.

dimensioneringsökningar för detta år. Antalet högskolenyborjare var oförändrat 2004 i förhållande till 2003.

Den omfattande expansion som kännetecknar perioden 1997–2002 har följts av en konsolideringsperiod, motiverad av svårigheter för universitet och högskolor att rekrytera tillräckligt många studenter, särskilt till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Den procentuellt största ökningen av antalet helårsstudenter finns i gruppen övriga enskilda utbildningsanordnare och är en konsekvens av tidigare gjorda dimensioneringssatsningar på bl.a. sjuksköterskeutbildning.

Som ett resultat av tidigare dimensioneringsökningar har antalet examina inom grundläggande högskoleutbildning fortsatt att öka – från 43 800 examinerade läsåret 2002/03 till 46 900 examinerade läsåret 2003/04 – en ökning med sju procent. Antalet examina ligger tolv procent över antalet examinerade, vilket är ett mått på antalet dubbla examina, vanligen en yrkesexamen och en generell examen. Över hälften av examina avser någon av de ca 50 yrkesexamina av vilka lärarexamen (inklusive motsvarande äldre yrkesexamina) är störst med 7 100 examinerade, följt av civilingenjörsexamen med 4 200, sjuksköterskeexamen med 3 750 och högskoleingenjörsexamen med 3 150 examinerade under läsåret 2003/04.

I forskarutbildningen fortsätter antalet examinerade att öka under 2004 men ökningen är betydligt lägre än under 2003 och antalet aktiva doktorander är i stort sett oförändrat 2004 i förhållande till 2003. Antalet nyborjare i

7.2 Resultatbedömning

7.2.1 Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning

Antalet helårsstudenter vid universitet och högskolor passerade 300 000-strecket 2004. Detta innebär en viss ökning i förhållande till 2003, trots att universiteten och högskolorna inte tilldelades några särskilda medel för

forskarutbildningen minskade något mellan 2002 och 2003 och kraftigt mellan 2003 och 2004. Detta kommenteras utförligare i avsnittet Forskning och forskarutbildning.

Antalet lärare vid universitet och högskolor ökar något mellan 2003 och 2004, men inte riktigt i samma takt som antalet helårsstudenter. För lärare med forskarexamen är dock ökningen större. Det totala antalet anställda vid lärosätena minskar något.

Andelen kvinnor fortsätter att öka i

forskarutbildningen och bland lärarna, men fortfarande är det stora skillnader mellan olika nivåer – ungefär 60 procent är kvinnor inom grundutbildningen, ungefär 50 procent inom forskarutbildningen, knappt 40 procent av lärarna och 16 procent av professorerna. För perioden 2001–2004 har regeringen för flertalet lärosäten fastställt mål för andelen kvinnor bland nyanställda professorer. Resultatet redovisas och kommenteras under avsnittet Jämställdhet.

Tabell 7.4 Grundläggande högskoleutbildning 2002–2004

	2002	2003	2004	FÖRÄNDRING		ANDEL KVINNOR		
				2002–2003	2003–2004	2002	2003	2004
Antal helårsstudenter totalt (exkl. uppdragsutbildning)	287 280	299 790	302 610	+4 %	+1 %	59 %	59 %	59 %
– universitet (inkl. Sveriges lantbruksuniversitet)	180 885	188 475	191 545	+4 %	+2 %	57 %	57 %	57 %
– högskolor ¹ (statliga)	85 840	90 090	90 015	+5 %	-0,1 %	64 %	64 %	65 %
– konstnärliga högskolor (statliga)	1 865	1 810	1 825	-3 %	+1 %	61 %	60 %	60 %
– enskilda utbildningsanordnare med forskarutbildning ²	16 720	17 250	16 835	+3 %	-2 %	41 %	41 %	41 %
– övriga enskilda utbildningsanordnare	1 970	2 165	2 390	+10 %	+10 %	80 %	79 %	78 %
Antal registrerade studenter i grundutbildning, per läsår	354 620 *	385 390 *	397 680 *	+9 %	+3 %	61 %	61 %	60 %
Antal registrerade studenter i grundutbildning, per hösttermin	328 800	340 030	337 415	+3 %	-1 %	60 %	60 %	60 %
Antal högskolenyborjare	78 260 *	83 320 *	83 320 *	+6 %	0 %	59 %	58 %	58 %
Antal examinerade individer i grundutbildningen	40 280 *	43 800 *	46 890 *	+9 %	+7 %	62 %	63 %	63 %
Antal examina i grundutbildningen, totalt	43 840 *	48 700 *	52 340 *	+11 %	+7 %	62 %	64 %	63 %
– yrkesexamina	24 520 *	27 040 *	27 980 *	+10 %	+3 %	64 %	66 %	66 %
– magisterexamen med ämnesdjup	8 440 *	9 150 *	10 320 *	+8 %	+13 %	57 %	57 %	56 %
– magisterexamen med ämnesbredd	16 *	110 *	400 *	–	–	43 %	54 %	45 %
– kandidatexamen	9 910 *	11 270 *	12 500 *	+14 %	+11 %	65 %	66 %	66 %
– högskoleexamen	915 *	1 120 *	1 130 *	+23 %	+1 %	54 %	58 %	56 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas samt SCB. Avrundade värden.

* Uppgifter under 2002, 2003 och 2004 som markerats med * avser läsåren 2001/02, 2002/03 respektive 2003/04.

¹ Exklusive konstnärliga högskolor.

² Avser Chalmers tekniska högskola AB, Handelshögskolan i Stockholm och Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

Tabell 7.5 Forskarutbildning 2002–2004

	2002	2003	2004	FÖRÄNDRING		ANDEL KVINNOR		
				2002–2003	2003–2004	2002	2003	2004
Antal nyborjare i forskarutbildningen	4 150	4 090	3 070	-1,5 %	-25 %	48 %	48 %	51 %
– härav licentiatnyborjare	178	761	735	–	-3 %	53 %	47 %	46 %
Antal aktiva doktorander, ht	18 360	19 270	19 290	+5 %	+0,1 %	46 %	47 %	47 %
Antal examina i forskarutbildningen ¹	2 625	2 840	2 890	+8 %	+2 %	43 %	44 %	45 %
– doktorsexamen	2 475	2 700	2 740	+9 %	+1,5 %	44 %	45 %	45 %
– licentiatexamen	1 025	1 040	1 095	+2 %	+5 %	36 %	37 %	36 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas. Avrundade värden.

¹ Här har licentiatexamen räknats som en halv examen i forskarutbildningen, liksom doktorsexamen som föregåtts av licentiatexamen.

Tabell 7.6 Anställda vid universitet och högskolor 2002–2004

	2002	2003	2004	FÖRÄNDRING		ANDEL KVINNOR		
				2002–2003	2003–2004	2002	2003	2004
Anställda (heltidsekvivalenter)	51 430	53 100	52 300	+3 %	-1,5 %	49 %	50 %	50 %
Professorer (heltidsekvivalenter)	3 505	3 660	3 840	+4 %	+5 %	14 %	15 %	16 %
Lärare (heltidsekvivalenter)	17 505	18 240	18 325	+4 %	+0,5 %	37 %	38 %	38 %
Helårsstudenter per lärare (heltidsekvivalenter)	16,4	16,4	16,5	–	–	–	–	–
Lärare (individer)	19 670	20 755	20 860	+6 %	+0,5 %	38 %	39 %	39 %
– härav med forskarexamen	10 970	11 595	11 910	+6 %	+3 %	27 %	28 %	29 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas. Avrundade värden.

Tabell 7.7 Mål för antalet examina i grundläggande högskoleutbildning

EXAMEN	MÅL	UTFALL	UTFALL	UTFALL	UTFALL	UTFALL	MÅLUPP-	MÅL
	2001–2004	2001	2002	2003	2004	2001–2004	FYLLELSE	2005–2008
Magisterexamen med ämnesdjup ¹	25 080	7 197 (7 747)	8 046 (8 722)	8 866 (9 762)	9 680 (10 712)	33 789 (36 943)	135 %	Inget mål
Civilingenjörsexamen och arkitektexamen ¹	16 495	3 690	4 112 (4 115)	4 232 (4 252)	4 418 (4 503)	16 452 (16 560)	100 %	17 890
Sjuksköterskeexamen	13 400	2 988	3 247	3 463	3 926	13 624	102 %	16 125
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	12 600	3 236	3 502	3 558	2 405	12 701	101 %	14 230 ²
Lärarexamen med inriktning mot senare år	14 190	2 922	3 256	3 454	3 282	12 914	91 %	14 755
Lärarexamen, ospecificerad	–	–	30	209	1 408	1 647	–	–
Lärarexamen, totalt	26 790	6 158	6 788	7 221	7 095	27 262	102 %	28 985

Källa för utfall: Högskoleverkets NU-databas.

¹ I utfallsiffrorna för magisterexamen och civilingenjörsexamen anges inom parentes det totala antalet examina inklusive examina vid lärosäten för vilka regeringen inte satt upp mål för antalet examina inom dessa utbildningar.² Varav 6 925 med inriktning mot förskola och förskoleklass.

För perioden 2001–2004 har regeringen inom grundläggande högskoleutbildning fastställt mål för antalet magisterexamina med ämnesdjup, antalet civilingenjör- och arkitektexamina, antalet sjuksköterskeexamina samt antalet lärarexamina. Som framgår av ovanstående tabell är måluppfyllelsen god och för magisterexamen mycket god.

För lärarexamen har målet delats upp i lärarexamen med inriktning mot tidigare år och lärarexamen med inriktning mot senare år. I Högskoleverkets NU-databas redovisas dels dessa inriktningar dels antalet ospecificerade lärarexamina. I lärosätenas årsredovisningar görs en bedömning av fördelningen på inriktning mot tidigare respektive senare år. Enligt denna redovisning har drygt hälften av studenterna en examen med inriktning mot tidigare år och knappt hälften en examen med inriktning mot senare år. Med den fördelningen blir

måluppfyllelsen större för båda inriktningarna men inte tillräckligt mycket för att målet för antalet lärarexamina mot senare år skall nås.

Regeringen har vidare som mål angett att minst en tredjedel av antalet lärarexamina bör ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik. Nästan hälften av de 20 lärosäten som fått målet anger att det är uppfyllt. Av dem som avlagt grundskollärarexamen med inriktning mot årskurserna 1–7 eller 4–9 var det en tredjedel som hade inriktningar med matematik eller naturorienterande ämnen.

För lärarexamen med inriktning mot tidigare år har regeringen angett att behovet av lärare i förskola och förskoleklass särskilt skall beaktas och för lärare med inriktning mot senare år att behovet av yrkeslärare särskilt skall beaktas. För båda dessa kategorier har antalet examinerade lärare minskat mellan 2003 och 2004.

Under kapitlet Insatser, avsnittet Lärarutbildning beskrivs behovet av lärare.

Regeringen har som mål för högskoleingenjörsutbildningen angett att antalet avlagda examina inom denna utbildning tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik skall öka 2004 i förhållande till 2003. Av 22 lärosäten med högskoleingenjörstudier var det 13 som inte klarade det målet, men sammantaget för alla högskolor ökade antalet examina på dessa utbildningar mellan 2003 och 2004.

Läkarutbildningen (5,5 år) och tandläkarutbildningen (5 år) styrs inte med mål för antalet examina. För läkarutbildningen samt för tandläkarutbildningen vid Göteborgs universitet och Umeå universitet bestäms dimensioneringen i avtal mellan staten och berörda landsting – Avtal om samarbete om grundutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården (ALF), respektive Avtal om samarbete om grundutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården, det s.k. Tandläkarutbildningsavtalet (TUA). Avtalen reglerar ersättningen till landstingen. Enligt avtalen skall ersättningen grunda sig på en totaldimensionering av utbildningarna på 5 337 helårsstudenter respektive 525 helårsstudenter 2006, vilket motsvarar 970 respektive 105 helårsstudenter per årskull i utbildningen. Tandläkarutbildningen vid Karolinska institutet och Malmö högskola omfattas inte av TUA.

Regeringen har tidigare angett planeringsförutsättningar för antalet examina inom vissa utbildningar under perioden 2005–2008. I regleringsbrev för budgetåret 2005 avseende anslag för universitet och högskolor har tidigare

planeringsförutsättningar med vissa justeringar givits som mål för antalet examina för vart och ett av berörda lärosäten.

På grund av svårigheterna att rekrytera studenter till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar under senare år har ökningen av antalet studenter inom dessa områden varit långsammare än planerat. Detta medförde att den tidigare angivna planeringsförutsättningen för antalet civilingenjörsexamina bedömdes som orealistisk. Den planerade ökningen 2005–2008 av antalet civilingenjör- och arkitektexamina med drygt 13 procent i förhållande till målet för perioden 2001–2004 minskades därför och nu fastställt mål innebär en ökning av examinationen med drygt 8 procent.

För lärare med inriktning mot tidigare år har målet för antalet examina 2005–2008 satts högre än tidigare planeringsförutsättningar. Målen för perioden 2005–2008 avseende antalet sjuksköterskeexamina och lärarexamina med inriktning mot senare år ligger på samma nivå som tidigare planeringsförutsättningar. Efter samråd med berörda lärosäten har dock vissa justeringar gjorts i fördelningen mellan olika lärosäten.

För de lärosäten som har mål för antalet lärarexamina med inriktning mot tidigare år har regeringen i budgetpropositionen för 2005 angett avsikten att fastställa delmål för examina med inriktning mot verksamhet i förskola eller förskoleklass. I regleringsbrev för budgetåret 2005 har sådana mål fastställts. Under perioden 2005–2008 bör totalt minst 6 925 examina eller närmare hälften av antalet examina med inriktning mot tidigare år ha en inriktning mot verksamhet i förskola eller förskoleklass.

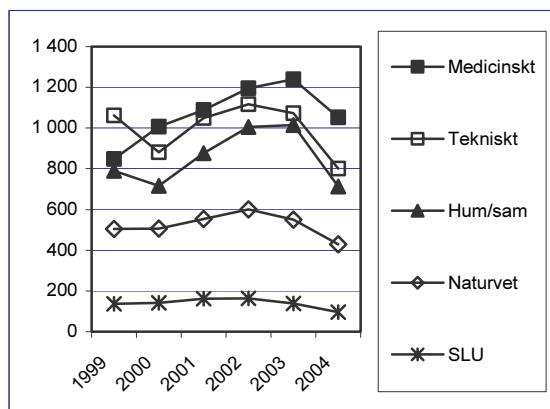
Tabell 7.8 Mål för antalet forskarexamina

VETENSKAPSORMÅDE	MÅL 2001–2004	UTFALL 2001	UTFALL 2002	UTFALL 2003	UTFALL 2004	UTFALL 2001–2004	MÅLUPP- FYLLELSE	MÅL 2005–2008
Humanistisk- samhällsvetenskapligt	2 032	620 (656)	651 (673)	673 (700)	658 (677)	2 601 (2 705)	128 %	2 555
Medicinskt	2 743	772	780	827	834 (838)	3 213 (3 217)	117 %	2 810
Naturvetenskapligt	1 558	411 (414)	395 (398)	458 (462)	445 (453)	1 708 (1 727)	110 %	1 685
Tekniskt	2 444	589 (610)	630 (666)	695 (741)	745 (796)	2 658 (2 812)	109 %	2 610
Sveriges lantbruksuniversitet	400	142	109	111	126	488	122 %	415
SUMMA	9 177	2 533 (2 593)	2 565 (2 625)	2 764 (2 841)	2 807 (2 890)	10 668 (10 948)	116 %	10 075

Källa för utfall: Högskoleverkets NU-databas.

Anm.: I utfallsiffrorna för antalet forskarexamina anges inom parentes det totala antalet examina inklusive examina vid lärosäten för vilka regeringen inte satt upp mål för antalet examina inom vetenskapsområdet. Doktorsexamen räknas som en examen om den inte föregåtts av licentiatexamen, medan doktorsexamen som föregåtts av licentiatexamen och licentiatexamen räknas som en halv examen.

Antalet examina per vetenskapsområde i forskarutbildningen uppfyller de mål som gällt för perioden 2001–2004. I regleringsbrev för 2005 fastställde regeringen efter samråd med berörda lärosäten mål för perioden 2005–2008. Dessa innebär en ökning i förhållande till målen för 2001–2004, men en minskning i förhållande till utfallet för denna period. Utvecklingen av antalet nyantagna till forskarutbildningen framgår av följande diagram. Antalet nybörjare ökade mellan 1999 och 2002 från 3 340 till 4 080 för att sedan 2003 sjunka till 4 020 och 2004 till 3 090. Utvecklingen kommenteras i avsnittet Forskning och forskarutbildning.

Diagram 7.1 Nyantagna till forskarutbildningen 1999–2004 per vetenskapsområde

Analys och slutsatser

Regeringen har satt mål för antalet examina i grundläggande högskoleutbildning under perioden 2005–2008 för civilingenjörsexamen och arkitektexamen, för sjuksköterskeexamen och för lärarexamen. Regeringen räknar med en fortsatt efterfrågan på utbildade civilingenjörer och sjuksköterskor. Som planeringsförutsättning för perioden 2009–2012 bör därför gälla att examinationen skall ligga på minst samma nivå som under perioden 2005–2008.

Beträffande magisterexamen med ämnesdjup är måluppfyllelsen mycket god för perioden 2001–2004. Som framhållits i de senaste budgetpropositionerna har målet fyllt sin funktion och medverkat till att introduktionen av magisterexamen med ämnesdjup blivit framgångsrik. Något nytt mål sätts därför inte för denna examen.

Det framtida behovet av lärare kommenteras i kapitlet Insatser, avsnittet Lärarutbildning. Som planeringsförutsättning för forskarutbildningen bör gälla att antalet examina 2009–2012 inte skall understiga målen för 2005–2008. Se också avsnittet Forskning och forskarutbildning.

7.2.2 Grundutbildningens omfattning och inriktning

Som framhölls inledningsvis har inte den grundläggande högskoleutbildningen ökat mer än marginellt 2004 i förhållande till 2003. I tabell 7.9 redovisas utvecklingen av antalet helårsstudenter totalt och inom naturvetenskap och teknik för var och en av de statliga lärosätena samt för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping, för vilka i princip samma regler för resurstilldelning gäller som för de statliga universiteten och högskolorna. Efter en ökning av antalet helårs-

studenter med 16 procent 2002 och 5 procent 2003 stannade ökningen vid 1 procent 2004. Utvecklingen stämmer överens med regeringens intentioner. Svårigheterna att rekrytera studenter talade för behovet av en period för konsolidering. Av 37 lärosäten ökade ändå 23 dimensioneringen av grundutbildningen 2004 i förhållande till 2003. För naturvetenskap och teknik minskade antalet helårsstudenter något för alla lärosätena sammantagna. Av 27 lärosäten med naturvetenskaplig eller teknisk utbildning var det dock närmare hälften eller 12 lärosäten som ökat antalet helårsstudenter inom dessa områden.

Tabell 7.9 Antal helårsstudenter per lärosäte 2002, 2003 och 2004

UNIVERSITET/HÖGSKOLA	ANTAL HELÅRSSTUDENTER TOTALT				VARAV NATURVETENSKAP OCH TEKNIK			
	UTFALL 2002	UTFALL 2003	UTFALL 2004	FÖRÄNDRING 2003–2004	UTFALL 2002	UTFALL 2003	UTFALL 2004	FÖRÄNDRING 2003–2004
Uppsala universitet	20 125	20 860	21 543	+3 %	5 081	5 040	5 041	–
Lunds universitet	25 315	26 776	27 823	+4 %	7 008	7 444	7 805	+5 %
Göteborgs universitet	24 904	25 954	25 753	-0,8 %	4 254	4 552	4 462	-2 %
Stockholms universitet	22 599	23 517	23 188	-1,4 %	3 515	3 679	3 764	+2 %
Umeå universitet	15 695	16 071	16 459	+2 %	3 842	3 758	3 832	+2 %
Linköpings universitet	17 289	18 128	18 421	+2 %	7 972	8 002	7 813	-2 %
Karolinska institutet	4 901	5 309	5 904	+11 %	450	487	600	+23 %
Kungl. Tekniska högskolan	11 364	12 255	12 643	+3 %	10 660	11 457	11 658	+2 %
Luleå tekniska universitet	7 831	8 049	8 287	+3 %	3 604	3 496	3 545	+1,4 %
Karlstads universitet	8 373	8 344	8 754	+5 %	1 905	2 018	2 061	+2 %
Växjö universitet	7 780	8 895	8 493	-5 %	1 478	1 607	1 497	-7 %
Örebro universitet	8 738	9 594	9 805	+2 %	2 044	2 113	2 149	+2 %
Mittuniversitetet	8 063	8 124	8 169	+0,6 %	2 335	1 980	1 806	-9 %
Blekinge tekniska högskola	3 033	2 846	3 130	+10 %	1 817	1 623	1 800	+11 %
Malmö högskola	10 257	11 432	10 989	-4 %	2 190	2 410	2 196	-9 %
Högskolan i Kalmar	6 261	6 477	6 464	+0,2 %	2 395	2 452	2 407	-2 %
Mälardalens högskola	8 249	8 566	8 873	+4 %	3 220	2 859	2 908	+2 %
Danshögskolan	106	111	134	+21 %	–	–	–	–
Dramatiska institutet	160	163	153	-6 %	–	–	–	–
Högskolan i Borås	5 410	5 932	5 363	-10 %	1 612	1 670	1 533	-8 %
Högskolan Dalarna	5 655	5 947	5 249	-12 %	1 780	1 692	1 525	-10 %
Högskolan på Gotland	1 326	1 761	1 972	+12 %	481	582	730	+25 %
Högskolan i Gävle	5 899	6 310	6 322	+0,2 %	2 035	2 052	1 979	-4 %
Högskolan i Halmstad	5 061	5 311	5 433	+2 %	1 601	1 650	1 581	-4 %
Högskolan Kristianstad	5 136	5 363	5 640	+5 %	1 184	1 154	1 101	-5 %
Högskolan i Skövde	4 076	4 091	4 351	+6 %	1 861	1 681	1 680	–
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	4 391	4 755	4 447	-6 %	1 380	1 289	1 079	-16 %
Idrottshögskolan i Stockholm	378	414	450	+9 %	–	–	–	–
Konstfack	605	589	618	+5 %	–	–	–	–
Kungl. Konsthögskolan	233	217	216	-0,5 %	–	–	–	–
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	612	595	586	-2 %	–	–	–	–
Lärarhögskolan i Stockholm	6 891	7 230	6 969	-4 %	749	714	652	-9 %
Operahögskolan i Stockholm	36	38	37	-3 %	–	–	–	–
Södertörns högskola	6 184	6 689	7 128	+7 %	805	754	909	+21 %
Teaterhögskolan i Stockholm	69	68	69	+1,5 %	–	–	–	–
Chalmers tekniska högskola AB	8 583	8 833	8 607	-3 %	8 319	8 625	8 451	-2 %
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	6 874	7 275	7 175	-1,4 %	1 870	1 935	1 902	-2 %
Summa	278 462	292 889	295 619	+1 %	87 447	88 775	88 464	-0,4 %
Förändring i förhållande till 2002		+5 %	+6 %			+1,5 %	+1,2 %	

Källor: Utfallsiffrorna är hämtade från universitetens och högskolornas årsredovisningar.

Anm.: Utfallet avser antalet helårsstudenter inom ramen för ordinarie uppdrag. Härtil kommer helårsstudenter inom åtaganden för vilka särskilda resurser anvisats och antalet helårsstudenter inom ramen för uppdrag av annan högskola eller inom annan uppdragsutbildning.

Under 2003 redovisade lärosätena ett sammanlagt utfall för den grundläggande högskoleutbildningen som låg drygt 2 procent över tilldelat s.k. takbelopp. För 2004 ligger det samlade utfallet 5 procent över takbeloppen. Tilldelningssystemet för grundutbildningen ger utrymme för svängningar mellan plus/minus 10 procent i förhållande till takbeloppet och att därvid outnyttjat takbelopp (anslagssparande) respektive helårsprestationer får föras över till följande budgetår. Av 37 lärosäten var det endast tre som inte nådde takbeloppet. Sex lärosäten redovisade ett utfall som översteg 10 procent av takbeloppet. Av dessa var det endast en högskola som inte hade anslagssparande som täckte det överskjutande beloppet. Utfallet kan ses som ett indicium på ett ökat efterfrågetryck från studenternas sida.

Tabell 7.10 Tilldelat takbelopp 2004 samt utfall

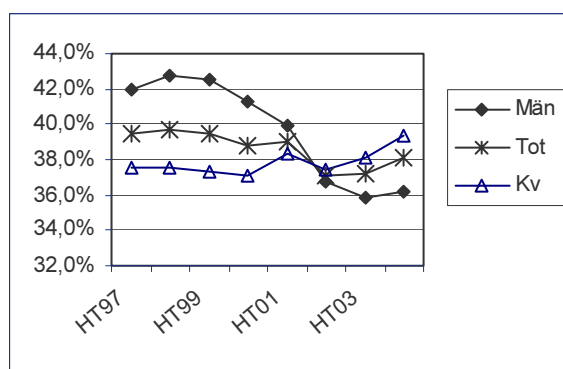
UNIVERSITET/HÖGSKOLA	TAKBELOPP 2004	UTFALL 2004	%
Uppsala universitet	1 113 682	1 123 649	101 %
Lunds universitet	1 421 096	1 513 689	107 %
Göteborgs universitet	1 395 691	1 504 808	108 %
Stockholms universitet	854 488	913 959	107 %
Umeå universitet	986 236	996 347	101 %
Linköpings universitet	1 086 741	1 116 610	103 %
Karolinska institutet	482 110	536 887	111 %
Kungl. Tekniska högskolan	877 817	876 788	100 %
Luleå tekniska universitet	534 107	552 255	103 %
Karlstads universitet	445 438	473 771	106 %
Växjö universitet	374 694	428 009	114 %
Örebro universitet	514 731	565 042	110 %
Mittuniversitetet	415 463	447 637	108 %
Blekinge tekniska högskola	200 830	192 362	96 %
Malmö högskola	587 193	639 070	109 %
Högskolan i Kalmar	356 135	387 098	109 %
Mälardalens högskola	508 596	526 358	103 %
Danshögskolan	26 670	35 358	133 %
Dramatiska institutet	74 199	70 452	95 %
Högskolan i Borås	323 945	341 715	105 %
Högskolan Dalarna	317 421	305 316	96 %
Högskolan på Gotland	87 971	90 851	103 %
Högskolan i Gävle	331 037	341 240	103 %
Högskolan i Halmstad	258 278	274 462	106 %
Högskolan Kristianstad	288 094	307 303	107 %
Högskolan i Skövde	235 063	263 741	112 %
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	240 938	240 631	100 %
Idrottshögskolan i Stockholm	44 302	49 317	111 %
Konstfack	117 063	121 783	104 %
Kungl. Konsthögskolan	52 903	55 718	105 %
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	101 227	100 831	100 %
Lärarhögskolan i Stockholm	387 900	400 026	103 %
Operahögskolan i Stockholm	15 549	15 477	100 %
Södertörns högskola	224 208	264 869	118 %
Teaterhögskolan i Stockholm	25 711	25 971	101 %
Chalmers tekniska högskola AB	614 805	640 916	104 %
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	365 279	402 661	110 %
Totalt 2004	16 287 611	17 142 977	105 %
Totalt 2003	15 953 568	16 345 178	102 %
Totalt 2002	14 641 664	14 451 571	99 %
Totalt 2001	12 203 680	11 609 426	95 %

Fristående kurser – program

Av samtliga registrerade studenter inom grundutbildningen hösten 2004 var 43 procent registrerade på fristående kurser. Motsvarande andel som var registrerade på program som leder till generell examen respektive program som leder till yrkesexamen var 19 procent respektive 38 procent. Under slutet av 1990-talet minskade andelen studenter som studerade på program något. Mönstret skiljer sig tydligt mellan kvinnor och män. Andelen kvinnor som läser mot yrkesexamen ligger relativt stabilt på mellan 37 och 38 procent under slutet av 1990-talet och fram till hösten 2002 för att sedan öka till närmare 40 procent, medan andelen män som läser mot yrkesexamen sjunker mycket kraftigt från närmare 43 procent hösten 1998 till under 36 procent hösten 2003 för att sedan öka något hösten 2004.

Ett annat sätt att beskriva utvecklingen under perioden 1997–2004 är att antalet högskolenybörjare ökat kraftigt på såväl fristående kurser (+43 procent) som inom program som leder till generella examina (+45 procent) medan antalet högskolenybörjare inom program som leder till yrkesexamina endast ökat marginellt (+4 procent) och antalet manliga högskolenybörjare inom utbildningar som leder till yrkesexamina minskat med 9 procent under perioden.

Diagram 7.2 Andelen av registrerade höstterminerna 1997–2004 som läst på program som leder till yrkesexamen

Analys och slutsatser

För 2005 angav inte regeringen något mål för det totala antalet helårsstudenter per lärosäte utan enbart för antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik vid de lärosäten som har sådan utbildning. Behovet av utbildade inom dessa utbildningsområden bedöms kvarstå.

Regeringen avser därför att även för kommande år ange mål för dessa utbildningsområden utifrån en bedömning av arbetsmarknadens behov, studenternas efterfrågan och lärosätens kapacitet inom dessa områden.

7.2.3 Lärarutbildning

Utvärdering av lärarutbildningen

Riksdagen beslutade hösten 2000 i enlighet med regeringens förslag i propositionen En förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01:UbU3, rskr. 2000/01:5) om en reformering av lärarutbildningen. Reformen trädde i kraft den 1 juli 2001.

Högskoleverket har utvärderat den nya lärarutbildningen och publicerade våren 2005 sin rapport Utvärdering av den nya lärarutbildningen vid svenska universitet och högskolor (Högskoleverket 2005:17 R).

I rapporten konstaterar Högskoleverket att den genomförda förändringen av lärarutbildningen svarar mot ett behov av att komma tillrätta med tidigare utbildningars tillkortakommanden. Verket konstaterar också att reformen skapat nya utmaningar; åtta utbildningar förs samman till en programutbildning och den vetenskapliga grunden förstärks liksom den yrkesförberedande utbildningen. Tvärvetenskapliga studier kompletterar ämnesstudierna och ger beredskap att arbeta okonventionellt med skolans kunskapsstoff. Lärosätens intensiva och lojala arbete med reformen har lett till att lärarutbildningens ställning har förbättrats och blivit en gemensam angelägenhet, vilket var ett av syftena. Dessa strukturella förändringar har bidragit till att höja kvaliteten i utbildningen jämfört med tidigare. Sett till att reformprocessen hittills pågått under jämförelsevis kort tid ger den således utrymme för ytterligare kvalitetshöjning i utbildningen. Dock pekar verket på företeelser i utbildningen som behöver korrigeras. En av reformens bärande idéer är studenternas fria val av kurser och inriktningar vilket tillgodoses genom lärosätens flexibilitet i utbud av kurser och inriktningar. Detta har lett till att det blivit svårt för lärosätena att skapa en naturlig progression för studenterna i utbildningen. Vidare noterar verket att den komplicerade strukturen med allmänt utbild-

ningsområde, många olika inriktningar och specialiseringar kombinerat med verksamhetsförlagd utbildning och krav på examensarbete, gör utbildningen svåröverskådlig. Studenternas behov av studievägledning har blivit stort samtidigt som lärosätena inte avsatt tillräckliga resurser för denna, vilket bidragit till att studenter gör val som minskar deras möjlighet att få arbete. Av utvärderingen framgår också att kravnivån ofta uppfattas som låg, framför allt inom det allmänna utbildningsområdet. Verket pekar också på lärarutbildningens behov av internationalisering utifrån såväl innehåll som struktur och kommer att uppmärksamma denna fråga i sitt fortsatta arbete.

Högskoleverket anser att ett flertal åtgärder behöver vidtas på olika nivåer för att den nya lärarutbildningen skall svara mot skolans behov och uppfylla de kvalitetskrav som måste ställas på den högre utbildningen. Verket ger ett antal rekommendationer till regeringen och till lärosätena.

Högskoleverket kommer att följa upp resultatet av den genomförda granskningen genom en förnyad utvärdering om två år.

Utbildningsvetenskaplig forskning

I lärarutbildningsreformen betonades behovet av forskning i nära anslutning till lärarutbildningen, som svarar mot behov inom lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten. Bland annat mot den bakgrunden har utbildningsvetenskaplig forskning tillförts stora resurser de senaste åren. Den utbildningsvetenskapliga kommittén inom Vetenskapsrådet disponerar årligen 120 miljoner kronor att fördela främst till forskning med anknytning till lärarutbildningen.

I stort sett samtliga lärosäten har i enlighet med bestämmelserna i högskolelagen (1992:1434) inrättat ett särskilt organ för lärarutbildning. Dessa organ, som bl.a. har ansvar för forskning och forskarutbildning med anknytning till lärarutbildning, utvecklas alltmer i att företräda utbildningsvetenskapen visavi den övriga verksamheten vid lärosätet. De medel som det särskilda organet vid respektive lärosäte disponerar används ofta till finansiering av doktorander.

Enligt Högskoleverkets utvärdering av den nya lärarutbildningen utgör de forskarstuderande som är antagna till forskarutbildning med anknytning till lärarutbildningen omkring 500 personer varav en tredjedel är män. Knappt 100 doktorander antas varje år. Det finns omkring 10 forskarskolor med anknytning till lärarutbildning och ca 100 forskarstuderande är knutna till någon av dessa forskarskolor.

Andelen disputerade lärare inom lärarutbildningen är liten, men vissa lärosäten erbjuder kompetensutveckling i form av forskarutbildning. Omkring 10 procent av de forskarstuderande är adjunkter med viss nedsättning i tjänsten för att bedriva forskarutbildning.

Analys och slutsatser

Bland de uppgifter i Högskoleverkets utvärdering av den nya lärarutbildningen som regeringen finner särskilt oroande är att även den nya utbildningen upplevs ställa låga krav. Regeringen förutsätter att lärarutbildningen liksom all grundläggande högskoleutbildning vid varje lärosäte utformas så att den uppfyller de övergripande målen i högskolelagen och att varje studiepoäng motsvarar heltidsstudier under en vecka. Som framgår av kapitlet Insatser, avsnittet Lärarutbildning, har regeringen vidtagit åtgärder med anledning av bl.a. utvärderingen.

Den studieorganisationsvalfrihet som ingår i reformen kräver en intensifierad kontakt med verksamheten i skolan samt en kvalificerad och tillgänglig studievägledning för studenterna. Det är angeläget att lärosäten sinsemellan samverkar kring vissa specialiseringar och inriktningar.

Det är också angeläget att lärarutbildningen bygger på den forskning som bedrivs inom respektive områden. Den av Högskoleverket påtalade bristen på disputerade lärare, i synnerhet inom det allmänna utbildningsområdet, måste åtgärdas såväl genom utbildning av befintliga lärare som genom användning av högskolans samlade lärarkrafter. I propositionen Ny värld – ny högskola (prop. 2004/05:162) redovisar regeringen en strategi för internationalisering av den högre utbildningen. Ett delmål i denna strategi är att den internationella rörligheten bland studenter i lärarutbildningen skall öka.

7.2.4 Sveriges nätuniversitet

Den samverkan kring IT-stödd distansutbildning som universitet och högskolor inledde 2002 under benämningen Sveriges nätuniversitet har inneburit en snabb tillväxt av utbudet av kurser och antalet studerande inom IT-stödd distansutbildning. Under 2004 deltog 33 lärosäten i samarbetet.

Vid starten hösten 2002 erbjöds ca 1 200 kurser via Sveriges nätuniversitet. Under 2004 hade utbudet vuxit till ca 2 600 kurser och 100 program. Omkring 80 procent av kursutbudet består av korta kurser omfattande 10 poäng eller mindre. Det största antalet längre utbildningar, ca 40 stycken, finns inom området vård och omsorg. De flesta av dessa är specialistutbildningar för sjuksköterskor. Även inom de samhällsvetenskapliga och juridiska områdena ges flera längre program.

Läsåret 2003/04 läste 53 000 studenter nätuniversitetskurser, vilket motsvarar omkring 13 procent av samtliga registrerade studenter vid universitet och högskolor och drygt fem procent av utbildningsvolymen räknat i helårsstudenter. Omfattningen av respektive lärosätes verksamhet inom Sveriges nätuniversitet 2003 och 2004 redovisas i tabell 7.11.

I Högskoleverkets senaste årsrapport (2005:26 R) framgår att det ökade utbudet av IT-stödd distansutbildning har bidragit till att öka tillgängligheten och bredda rekryteringen till högre utbildning. I rapporten Uppföljning av Sveriges nätuniversitet (Högskoleverket 2004:30 R) redovisas att nybörjare inom IT-stödd distansutbildning i större utsträckning bor i glesbygd än motsvarande campusstudenter, har fler barn och mer sällan studiestöd. Inom gruppen finns en något större andel kvinnor och något äldre studenter än i studentgruppen i genomsnitt. Studenterna i IT-stödd distansutbildning har i något större utsträckning arbetarbakgrund, men i något mindre utsträckning utländsk bakgrund än campusstudenter. Enligt rapporten har även de kommunala lärcentra som på senare tid etablerats runt om i landet haft betydelse för utvecklingen av IT-stödd distansutbildning.

Under perioden 2002–2004 har lärosätena tagit 1,7 miljarder kronor i anspråk för studenter inom ramen för Sveriges nätuniversitet. Huvuddelen av dessa resurser, 1,2 miljarder kronor, har avräknats inom ordinarie takbelopp. För att

stimulera lärosätena att ge utbildning inom ramen för Sveriges nätuniversitet har regeringen under perioden 2002–2004 fördelat 470 miljoner kronor i särskild ersättning vilket i genomsnitt motsvarar knappt 15 000 kronor per helårsstudent.

Under 2004 har enligt lärosätenas redovisningar ca 750 kurser och närmare 40 program utvecklats eller anpassats så att de kan erbjudas inom ramen för Sveriges nätuniversitet. Cirka en tredjedel av detta utbud var helt nytt. Lärosätena har uppskattat kostnaderna för nyutveckling av kurser till mellan 20 000 och drygt 200 000 kronor per kurs och kostnaderna för anpassning av kurser till ca 15 procent lägre än för nyutveckling. För program redovisas ännu större skillnader i kostnader, för nyutveckling mellan 100 000 och i något fall 700 000 kronor per program och för anpassning mellan 25 000 och 450 000 kronor per program. Enligt redovisningarna varierar kostnaderna för nätburen utbildning på samma sätt som för campusutbildning t.ex. mellan laborativ och icke-laborativ utbildning. Utöver satsningar på kursutveckling har de flesta lärosäten byggt upp stödstrukturer för lärare och studenter, t.ex. gemensamma lärplattformar (ett avancerat datorstöd för kommunikation, produktion och presentation av utbildningsmaterial och kursadministration), biblioteks- och informationstjänster och speciell pedagogisk utbildning för lärarna. Kostnaderna för sådana gemensamma åtgärder varierar mellan 100 000 kronor vid små lärosäten till fyra eller fem miljoner kronor vid stora lärosäten.

Av lärosätenas redovisningar framgår att prestationsgraden vid studier inom nätkurser varierar mellan ämnen och med kursernas omfattning. Högst prestationsgrad finns bland heltidsstudenter på längre utbildningsprogram medan studenter på korta kurser som studerar parallellt med arbete eller andra studier har lägre prestationsgrad. Studenternas prestationsgrad är mellan 10- och 20 procentenheter lägre och i vissa fall 30 procentenheter lägre inom nätkurser än inom motsvarande utbildning på campus. Det prestationsbaserade resurstilldelningssystem som gäller för grundutbildningen innebär att lärosätenas intäkter inom ordinarie takbelopp blir lägre för nätkurser med låg prestationsgrad.

Lärosätena redovisar exempel på att det utvecklingsarbete och de investeringar som skett för den IT-stödda distansutbildningen även

kommer den ordinarie campusutbildningen till del. Detta gäller t.ex. kompetensutveckling av lärare samt tekniskt och pedagogiskt stöd i form av gemensamma lärplattformar.

Lärosätenas prognoser för budgetåret 2005 pekar på ett fortsatt stort utbud av IT-stödd distansutbildning under året. Antalet helårsstudenter beräknas dock minska med ca 10 procent i förhållande till 2004.

Tabell 7.11 Universitet och högskolors verksamhet inom Sveriges nätuniversitet 2003 och 2004

Lärosäte	ANTAL HELÅRSSTUDENTER *		ANTAL KURSER OCH PROGRAM **	
	2003	2004	2003	2004
Mittuniversitetet	1 133	1 503	159	197
Lunds universitet	1 415	1 468	125	169
Uppsala universitet	653	1 024	129	164
Karlstads universitet	685	1 010	134	197
Umeå universitet	481	916	102	116
Växjö universitet	783	868	76	95
Högskolan i Gävle	617	835	159	182
Högskolan på Gotland	468	745	78	120
Högskolan i Kalmar	583	708	78	126
Örebro universitet	564	692	72	103
Lärarhögskolan i Stockholm	360	643	42	123
Blekinge tekniska högskola	287	639	98	110
Göteborgs universitet	557	637	124	105
Mälardalens högskola	626	614	89	105
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla	624	558	84	105
Malmö högskola	499	531	59	60
Luleå tekniska universitet	312	497	94	124
Högskolan Dalarna	218	363	31	55
Högskolan Kristianstad	213	354	36	56
Kungl. Tekniska högskolan	289	345	55	73
Stockholms universitet	265	281	21	31
Högskolan i Borås	276	279	42	22
Linköpings universitet	301	270	61	29
Högskolan i Skövde	58	189	28	45
Karolinska institutet	96	147	15	13
Högskolan i Halmstad	112	141	12	32
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	105	109	20	23
Södertörns högskola	2	45	2	9
Sveriges lantbruksuniversitet	39	41	25	23
Örebro Teologiska Högskola	14	21	3	4
Idrottshögskolan i Stockholm	3	4	3	1
Danshögskolan	0	3	0	2
Teologiska högskolan, Stockholm	0	18	0	9
Ersta Sköndal högskola	1	0	1	0
Totalt	12 638	16 498	2 057	2 628

* Enligt årsredovisning/motsv.

** Registrerade hos Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

Analys och slutsatser

Lärosätenas samverkan inom ramen för Sveriges nätuniversitet är ett led i regeringens arbete med att öka tillgängligheten och bredda rekryteringen till högre utbildning. Med hjälp av IT-stödd distansutbildning har fler människor kunnat läsa kurser och längre utbildningar när det passar dem själva. Insatsen har varit framgångsrik och har bidragit till ökad tillgänglighet och breddad rekrytering.

Regeringen bedömer att den IT-stödda distansutbildningen nu har etablerats som en varaktig utbildningsform och understryker betydelsen av att den teknik och pedagogik som används inom IT-stödd distansutbildning kommer alla studenter till godo såväl inom som utom campus. Regeringen ser det som viktigt att lärosätena fortsätter att varaktigt utveckla och erbjuda IT-stödd distansutbildning och avser att även i fortsättningen följa utvecklingen av utbildningens omfattning och inriktning.

7.2.5 Rekrytering och tillträde till högre utbildning

Regeringens långsiktiga mål är att hälften av en årskull skall ha påbörjat en högskoleutbildning vid 25 års ålder. Av dem som fyllde 25 år 2004 hade 43,7 procent påbörjat en högskoleutbildning. Det innebär en ökning med en procentenhet jämfört med den årskull som fyllde 25 år 2003. Sedan 1998 har andelen som påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder ökat från ca 37 procent till närmare 44 procent. För kvinnorna har andelen ökat från 41,5 till drygt 50 procent under samma period, vilket innebär att de är i nivå med regeringens mål. För männen har andelen ökat från knappt 33 till 37,5 procent sedan 1998 med endast mindre förändringar de senaste fyra åren.

Åtgärder för att bredda rekryteringen till högre utbildning

Högskoleintroducerande utbildning

I syfte att underlätta övergången från gymnasieskola till högskola har universitet och högskolor sedan den 1 januari 2003 möjlighet att anordna högskoleintroducerande utbildning, s.k. collegeutbildning, i samarbete med kommunal vuxen-

utbildning. Collegeutbildningen består av en gymnasial del om högst 20 veckor och en högskoledel om högst 20 högskolepoäng. Collegeutbildningen vänder sig främst till personer som kommer från studieovana miljöer och som känner osäkerhet inför att ta steget in i högskolan.

Högskoleverket konstaterar i rapporten Collegeutbildningen – en delrapportering våren 2005 (Högskoleverket 2005:23 R) att collegeutbildningen hittills är en relativt marginell företeelse inom den svenska högskolan. Tjugo universitet och högskolor anordnade collegeutbildning läsåret 2003/04 och sammanlagt ca 400 deltagare genomgick utbildningen med godkänt resultat. Enligt Högskoleverket fortsatte uppskattningsvis ca 300 av de godkända deltagarna med studier på högskolan efter collegeutbildningen.

Flertalet av de lärosäten som anordnar collegeutbildning har fått särskilt stöd för detta från antingen regeringen eller Rekryteringsdelegationen. Drygt en fjärdedel av lärosätena har valt att göra sina collegeutbildningar ämnesspecifika, dvs. med inriktning mot högskolestudier inom exempelvis naturvetenskap och teknik.

Behörighetsgivande förutbildning

Behörighetsgivande förutbildning, s.k. basår, har sedan 1992 bedrivits enligt förordningen (1992:819) om behörighetsgivande förutbildning vid universitet och högskolor. Basåret har sedan införandet varit en effektiv åtgärd för att vidga rekryteringen till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar inom högskolan. I syfte att öka lärosätenas möjligheter att bredda rekryteringen till högskolan kan basåret sedan den 1 januari 2003 anordnas i anslutning till alla högskoleprogram där det finns brist på behöriga sökande och där det finns ett arbetsmarknadsbehov av högskoleutbildade.

Enligt rapporten Redovisning av basårsutbildningen våren 2005 (Högskoleverket 2005:22 R) ökade antalet basårsstudenter något läsåret 2003/04 jämfört med föregående läsår. Totalt fanns drygt 3 500 registrerade basårsstudenter vid de 26 lärosäten som anordnade basårsutbildning. Andelen kvinnor var 39 procent.

De vanligaste inriktningarna på basåret var mot ingenjörsutbildningar och mot andra tekniska eller naturvetenskapliga utbildningar. Möjligheten att anordna basårsutbildning med

inriktning mot andra utbildningar än naturvetenskapliga och tekniska har hittills utnyttjats av två lärosäten. Vid några lärosäten har basårsutbildning helt eller delvis erbjudits inom ramen för Sveriges nättuniversitet. Övergången till högskolestudier efter avslutad basårsutbildning är alltså hög. Över två tredjedelar av de studenter som påbörjade basåret läsåret 2002/03 fortsatte på en högskoleutbildning året efter. Av dem började drygt var tredje basårsstudent på en högskoleingenjörs- eller civilingenjörsutbildning och cirka en femtedel fortsatte på en utbildning utanför det tekniska eller naturvetenskapliga området. Män och kvinnor gick i lika stor utsträckning vidare till högskoleutbildning efter basåret.

Reell kompetens

Sedan höstterminen 2003 har sökande kunnat uppfylla kraven på grundläggande och särskild behörighet genom bedömning av s.k. reell kompetens. Med reell kompetens avses de samlade kunskaper och färdigheter som den sökande tillägnat sig genom svensk eller utländsk utbildning, praktisk erfarenhet eller genom någon annan omständighet.

Enligt rapporten Reell kompetens och alternativt urval vid lärosätena år 2004 (Högskoleverket 2005:21 R) har antalet ansökningar avseende bedömning av reell kompetens ökat från drygt 4 400 under 2003 till närmare 5 600 ansökningar under 2004. Av dem som ansökte om bedömning av reell kompetens under 2004 bedömdes knappt 1 000 vara behöriga och av dessa antogs omkring 300. Det innebär att fler sökande bedömdes behöriga och fler sökande antogs 2004 jämfört med 2003. I likhet med 2003 är flera av dem som ansöker om att få sin reella kompetens bedömd redan behöriga. Lärosätena framhåller att det fortfarande är oklart för de sökande vad reell kompetens är och att bedömningarna av reell kompetens är resurskrävande.

Alternativt urval

Bestämmelserna om det alternativa urvalet syftar till att öka lärosätenas frihet och flexibilitet vid urval till grundläggande högskoleutbildning. Inom ramen för bestämmelsen får universitet och högskolor bestämma urvalsgrunder som innefattar vissa förkunskaper eller andra sakliga omständigheter – dvs. som för utbildningen utgör sakliga omständigheter – till högst tio procent av nybörjarplatserna.

Alternativt urval har tillämpats av 14 lärosäten under 2004. Av rapporten Reell kompetens och alternativt urval vid lärosätena år 2004 (Högskoleverket 2005:21 R) framgår emellertid att ett relativt litet antal studenter, knappt 500, antagits genom det alternativa urvalet. Det är drygt 100 färre än 2003. Högskoleverket bedömer att orsaken till detta kan vara att bestämmelserna är relativt nya och att det råder oklarheter om vad som är tillåtet inom ramen för regelverket.

Rekryteringsdelegationen

Rekryteringsdelegationen (dnr U2001/4158/ST) hade under perioden 2002–2004 i uppdrag att stödja universitet och högskolor i arbetet med att främja och bredda rekryteringen till högskolan. I det ingick bl.a. att stimulera till samt pröva frågor om bidrag till utvecklings- och pilotprojekt avseende rekryteringsfrämjande utbildningar, exempelvis s.k. collegeutbildningar, samt stimulera till samverkan mellan högskolan, grund- och gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen kring rekryteringsinsatser. Rekryteringsdelegationen hade även i uppdrag att sprida kunskaper och idéer om projekt och andra åtgärder för att bredda rekryteringen. För sitt uppdrag förfogade delegationen över 120 miljoner kronor.

Av Rekryteringsdelegationens slutrapport, Breddad rekrytering – En fråga om visioner, incitament och attityder (dnr U2004/4252/UH) som överlämnades till regeringen i oktober 2004, framgår att intresset för att ansöka om medel för olika rekryteringsprojekt varit stort, särskilt från högskolorna. Totalt hanterade delegationen drygt 600 ansökningar varav ca 100 projekt beviljades medel. En viktig grund för att projekten skulle beviljas medel var att målgruppen var tydligt definierad, dvs. att rekryteringsinsatsen i fråga avsåg personer från studieovana hem eller personer med utländsk bakgrund. Drygt hälften av de beviljade projekten anordnades av universitet och högskolor av vilka flertalet innebar någon form av samarbete med andra utbildningsnivåer.

De olika projekt som beviljades medel representerar verksamheter som omfattar tiden före, vägen till eller tiden i högskolan. De projekt som riktat in sig på tiden före högskolan har syftat till att på ett tidigt stadium väcka intresse för och grundlägga positiva attityder till högskolestudier bland grund- och gymnasie-

skolelever. Dessa projekt har skett i samverkan mellan högskolor och grund- och gymnasieskolor, exempelvis i form av samarbete mellan en högskola och en gymnasieskola i ett område som har en låg andel elever som går vidare till högskolestudier. Projekten har bl.a. inneburit att elever i gymnasieskolan fått möjlighet till regelbundna studiebesök i högskolan, viss undervisning i högskolans lokaler samt handledning i sina projektarbeten av en högskolelärare. Totalt 39 rekryteringsprojekt med sådan inriktning beviljades medel av delegationen.

Projekt som inriktats på vägen till högskolan har till stor del varit collegeutbildningar (se ovan) och introduktionskurser till högskolan.

De projekt som inriktats på tiden i högskolan har bl.a. varit s.k. språkverkstäder, där studenter erbjuds språkträning, tal- och röstövning samt hjälp med studieteknik. Ett flertal valideringsprojekt och studentdrivna projekt har också startats. Sammanlagt 38 projekt med inriktning på tiden i högskolan beviljades medel av delegationen.

Sammanfattningsvis anser Rekryteringsdelegationen att det finns ett stort intresse vid lärosätena för att bedriva aktiva rekryteringsåtgärder och att intresset har ökat i takt med att de olika rekryteringsprojekten blivit mer kända såväl inom som utanför högskolan. Flertalet av de projekt som Rekryteringsdelegationen finansierat kommer enligt delegationen med stor sannolikhet att fortsätta även efter projekttidens utgång, dock ofta i mindre omfattning. Rekryteringsdelegationen uppskattar att sammanlagt närmare 16 000 personer på olika sätt aktivt deltagit i projekten samt att projekten inräknat informationsinsatser i sin tur nått uppskattningsvis 400 000 personer.

Vid inrättandet av Rekryteringsdelegationen beslutade regeringen att delegationens arbete skulle utvärderas efter treårsperiodens slut. Regeringen avser att inom kort tillsätta en oberoende utvärderare med detta uppdrag.

Analys och slutsatser

Universitet och högskolor skall enligt högskolelagen (1992:1434) aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan. Drygt hälften av lärosätena anordnar collegeutbildning och än fler anordnar basårstudier i syfte att öka och bredda rekryteringen. Övergången till

högskolestudier från college- och basårstudier är fortsatt hög. Rekryteringsdelegationens insatser har gett arbetet med breddad rekrytering en extra stimulans. Det har lett till både ökad verksamhet och ökad medvetenhet vid lärosätena om betydelsen av att bredda rekryteringen till högskolan. Delegationens arbete har också lett till en ökad samverkan mellan olika utbildningsanordnare och ett ökat intresse för mångfaldsfrågorna inom högskolan.

Andelen studenter under 35 år från arbetarhem fortsätter att öka och var 24 procent läsåret 2003/04, att jämföra med befolkningen som helhet i samma åldersgrupp där ungefär en tredjedel kommer från arbetarhem. Andelen studenter med utländsk bakgrund i den svenska högskolan, dvs. personer som är folkbokförda i Sverige och antingen är födda utomlands eller är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar, motsvarar i det närmaste andelen personer med utländsk bakgrund totalt i befolkningen.

Trots de positiva resultaten när det gäller breddad rekrytering kvarstår ett antal utmaningar för framtiden. I propositionen Ny värld – ny högskola (prop. 2004/05:162) gör regeringen bl.a. bedömningen att Myndigheten för Sveriges nätuniversitet bör få ett utökat uppdrag som bl.a. innebär att stödja lärosätenas arbete med breddad rekrytering (se kapitlet Insatser, avsnittet En nätverksmyndighet för högskolan). I nämnda proposition gör regeringen också bedömningen att lärosätena i syfte att bredda rekryteringen till högskolan i ökad utsträckning bör samverka med gymnasieskolor med en låg andel elever som går vidare till högskolan. Insatser behövs också för lärosätenas längre och mest snedrekryterande utbildningar.

Möjligheten att få sin reella kompetens bedömd fyller ett viktigt behov vid antagningen till högskolan. Antalet sökande som åberopar reell kompetens ökar. Samtidigt förefaller det alltfjämt vara oklart för många sökande vad reell kompetens är. Det är därför viktigt att informationen till de sökande tydliggörs i detta avseende.

Regeringen kommer att noga följa lärosätenas fortsatta arbete med breddad rekrytering. Av det skälet avser regeringen, i enlighet med vad som aviserats i propositionen Ny värld – ny högskola, att ge Högskoleverket i uppdrag att utvärdera lärosätenas rekryteringsarbete.

7.2.6 Internationalisering av högre utbildning

Universitet och högskolor skall enligt regleringsbrevet bedriva ett aktivt internationaliseringsarbete. Härefter ingår såväl åtgärder för att öka den internationella rörligheten som åtgärder för att öka internationaliseringen av utbildningen för hemmavarande studenter. Under perioden 2003–2004 har bl.a. följande åtgärder vidtagits av lärosätena i syfte att främja internationaliseringen av högre utbildning:

- ett aktivt arbete för att främja internationalisering på hemmaplan,
- internationalisering för att stärka kvaliteten i utbildningen,
- skapande av strategiska partnerskap,
- anordnande av magisterutbildningar på engelska,
- rekrytering av utländska studenter,
- språkundervisning, och
- internationalisering av forskarutbildningen.

Internationalisering på hemmaplan har blivit ett centralt begrepp för högskolans internationalisering. Då endast en mindre andel av studenterna studerar utomlands någon period är det hemma på de svenska lärosätena de största insatserna för att stimulera internationalisering måste göras. Internationella aspekter tillförs bl.a. genom utländska studenters närvaro, internationellt anpassat kursinnehåll, kurslitteratur och undervisning på andra språk än svenska samt utländska föreläsare. Många lärosäten arbetar bl.a. för att möjliggöra också för de egna lärarna att kunna resa ut på utbytesperioder till partnerlärosäten i andra länder för att på det sättet kunna integrera internationella aspekter i undervisningen efter hemkomsten.

I årsredovisningarna framhåller majoriteten av alla lärosäten vikten av internationalisering i kvalitetsfrämjande syfte. Med internationella inslag i utbildningen förstärks och kompletteras den egna kompetensen. Förståelsen för omvärlden och för internationella förhållanden ökar och studenterna förbereds för en internationell arbetsmarknad. För att stärka kvaliteten i verksamheten och för att öka sin konkurrenskraft ingår lärosätena i allt större utsträckning strategiska partnerskap med utvalda

utländska lärosäten. Partnerskap innebär ett närmare samarbete på alla nivåer där kvalitet och utvärdering, gemensamt kursutbud samt mobilitet av studenter, lärare och personal ofta betonas.

Antalet utländska studenter vid svenska lärosäten har ökat kontinuerligt och kan kopplas till att allt fler kurser och program på engelska utvecklats. Utvecklingen av framför allt magisterprogram på engelska har på kort tid kraftigt bidragit till ökningen av rekryteringen av utländska studenter. Lärosätena lägger allt större fokus på internationell rekrytering för att försäkra sig om ett inflöde av utländska studenter till kurser och program. I propositionen *Ny värld – ny högskola* (prop. 2004/05:162) redovisas såväl antalet in- som utresande studenter utförligt. Behovet av tillfredsställande språkkunskaper för att kunna tillgodogöra sig utbildning på ett främmande språk lyfts också fram. Vissa lärosäten erbjuder de egna studenterna språkkurser på nybörjarnivå i ett flertal främmande språk för att möjliggöra en utbytesperiod vid ett utländskt lärosäte. Vissa lärosäten har s.k. språkverkstäder där både inhemska och utländska studenter kan få hjälp med språkfrågor i framförallt svenska och engelska.

Flera universitet och högskolor påtalar vikten av att bereda forskarstuderande möjlighet att bedriva en del av sin utbildning utomlands. Vanligen finns inga specifika avtal för forskarutbildningssamarbete utan utbyte sker mellan forskargrupper eller inom ramen för övergripande avtal lärosätena emellan. Vissa lärosäten stöder doktorander ekonomiskt för att delta i utbildning eller projekt vid utländska samarbetsuniversitet. Ett lärosäte beskriver ett gemensamt forskarutbildningsprogram utvecklat tillsammans med ett utländskt lärosäte. Doktorander från båda universiteten antas till programmet som innehåller kurser och projekt förlagda till båda länderna. Efter disputation erhålls två examina, en från vart och ett av universiteten. Motsvarande program finns där doktoranderna är inskrivna vid det svenska lärosätet och får en svensk doktorsexamen efter avslutade studier i vilka ingår perioder förlagda till det utländska partneruniversitetet. Exempel ges också där gemensamma kurser under kortare perioder anordnas av ett nätverk av universitet.

Bolognaprocessen och ministermötet i Bergen

I juni 1999 undertecknade företrädare för 29 europeiska länder (samtliga dåvarande EU-länder och ett stort antal andra europeiska länder) Bolognadeklarationen. Ambitionen var att stärka utvecklingen av det europeiska samarbetet inom högre utbildning, framför allt i syfte att främja studenternas rörlighet mellan de europeiska utbildningssystemen och på arbetsmarknaden. Målsättningen i deklarationen är att länderna till 2010 gemensamt skall ha skapat ett europeiskt område för högre utbildning.

Inom Bolognaprocessen hålls regelbundet uppföljningsmöten på ministernivå för att bedöma framsteg som gjorts och vilka ytterligare steg som skall tas inom processen. Det tredje uppföljningsmötet ägde rum 19–20 maj 2005 i Bergen i Norge.

Vid mötet i Bergen tog ministrarna ytterligare steg inom de tre områden som varit prioriterade sedan ministermötet i Berlin 2003, nämligen kvalitetssäkring av högre utbildning, erkännande av examina och studieperioder samt genomförandet av Bolognadeklarationens nivåer inom högre utbildning. Ministrarna antog en europeisk referensram för examina som arbetats fram inom processen. De antog också standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring samt modeller för ömsesidig granskning mellan kvalitets- och ackrediteringsorganisationer som tagits fram i anslutning till processen. I fråga om erkännande av studier åtog sig ministrarna att integrera principerna i konventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i europaregionen, den s.k. Lissabonkonventionen, i de nationella regelverken samt skapa handlingsplaner för att höja kvaliteten i erkännandeprocessen.

Studenternas ekonomiska och praktiska möjligheter till studier betonades tydligare i Bergenkommunikén än i kommunikéerna från tidigare ministermöten. Vidare lyftes kopplingen mellan högre utbildning och forskning fram som en fråga som fortsättningsvis bör prioriteras. Frågor som rör forskarutbildningen bör utvecklas vidare inom Bolognaprocessen. Ministrarna åtog sig även att intensifiera arbetet med att undanröja hinder för mobilitet bland studenter och personal inom högre utbildning. I Bergenkommunikén betonade ministrarna också att Bolognaprocessens relation till andra regioner

i världen måste stärkas och att en strategi för detta arbete skall tas fram.

Inför nästa ministermöte i London 2007 skall utvecklingen inom de tre tidigare prioriterade områdena följas upp. Ministrarna avser också att följa utvecklingen av utfärdande och erkännande av gemensamma examina och utbildningsprogram samt skapande av flexibla utbildningsvägar och metoder för erkännande av reell kompetens. Statistik över studenters och personals mobilitet samt studenternas sociala och ekonomiska situation kommer också att presenteras. Vid Bergenmötet anslöts Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien och Ukraina till processen, vilket gör att antalet deltagande stater nu är 45.

Analys och slutsatser

I en period av allt närmare internationellt samarbete, minskad betydelse av gränser och ökad konkurrens, behöver universitet och högskolor bli mer konkurrenskraftiga och öppna mot andra länder. Det är mycket positivt att en klar majoritet av lärosätena arbetar aktivt med internationalisering. Regeringen anser samtidigt att lärosätenas arbete på olika sätt kan utvecklas och att universitet och högskolor bör lägga större vikt vid uppföljning och utvärdering av internationaliseringsarbetet i syfte att förbättra kvalitetssäkringen av verksamheten. Regeringen har därför i propositionen *Ny värld – ny högskola* (prop. 2004/05:162) presenterat en strategi för internationalisering av den högre utbildningen. Lärosätena bär det huvudsakliga ansvaret för genomförandet av strategin och för att strategins intentioner omsätts i praktiskt arbete. I propositionen presenterar regeringen också en rad förslag och bedömningar som kommer att bidra till en internationalisering av den högre utbildningen. Detta gäller bl.a. indelningen av högre utbildning och examina i tre nivåer i enlighet med Bolognaprocessen och införandet av en tvåårig masterexamen på avancerad nivå. Regeringen betonar också vikten av språkkunskaper och bedömer att kunskaper i andra främmande språk än engelska bör premieras vid meritvärdering till högre utbildning.

I ett globalt perspektiv är efterfrågan på utbildning i dag långt större än utbudet. Detta är inte minst tydligt i länder utanför OECD

(Organisation for Economic Cooperation and Development). Söktrycket från studenter från andra länder, särskilt i Asien, är stort. Regeringen anser inte att det finns skäl nog för att erbjuda skattefinansierad avgiftsfri utbildning till utländska studenter utan begränsningar. Med anledning av detta har regeringen tillsatt en särskild utredare (dir. 2004:183) som skall föreslå en ordning som innebär att statliga universitet och högskolor skall ta ut avgifter av studenter från länder utanför EES (Europeiska ekonomiska samarbetsområdet) för grundläggande högskoleutbildning samt överväga om avgifter bör kunna tas ut också av doktorander från länder utanför EES. Vidare skall utredaren föreslå en lagbestämmelse som ger uttryck för huvudprincipen att högskoleutbildning skall vara avgiftsfri för studenter från länder inom EES.

Europeiska kommissionen lade i juli 2004 fram ett förslag till ett nytt ramprogram för livslångt lärande för perioden 2007–2013 som skall ersätta de nuvarande utbildningsprogrammen och vissa andra verksamheter. Förslaget är under behandling. Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2005:42) med uppdrag att göra en översyn av verksamheten vid Internationella programkontoret för utbildningsområdet, för att programkontoret så effektivt som möjligt skall kunna bidra till ett ökat svenskt deltagande i EU:s utbildningsprogram. Regeringen vill understryka vikten av att lärosätena förbereder sig för att i så stor utsträckning som möjligt kunna delta i det nya ramprogrammet.

7.2.7 Forskning och forskarutbildning

Universitetens och högskolornas sammanlagda intäkter för forskning och forskarutbildning uppgick till drygt 23 miljarder kronor 2004, vilket motsvarar nära 1 procent av BNP. Över hälften gick till de medicinska och tekniska områdena. En knapp femtedel gick till humaniora och samhällsvetenskap och lika mycket till det naturvetenskapliga området.

Lärosätenas forskningsresurser kommer både via direkta statsanslag och i form av externa intäkter. De externa intäkterna utgjorde drygt 54 procent av lärosätenas intäkter för forskning och forskarutbildning 2004, jämfört med ungefär en tredjedel i början av 1980-talet. Externa intäkter inkluderar medel från såväl privata som

offentliga finansiärer. Offentliga finansiärer utgörs av exempelvis de statliga forskningsråden, andra statliga myndigheter, EU, kommuner och de med löntagarfondsmedel inrättade forskningsstiftelserna. Medräknat dessa forskningsstiftelser finansieras forskningen och forskarutbildningen vid landets lärosäten till 80 procent genom offentliga medel.

Mellan 2003 och 2004 ökade lärosätenas intäkter för forskning och forskarutbildning med 0,7 procent. Det var de direkta statsanslagen som ökade medan den externa finansieringen minskade något, framför allt beroende på att intäkterna från forskningsstiftelserna och från svenska och utländska företag minskat.

Mellan 2000 och 2004 ökade lärosätenas forskningsintäkter med 1,7 miljarder kronor, vilket utgör en ökning med 8 procent. Drygt 40 procent av denna ökning gick till högskolorna och de unga universitetet. Detta innebär att högskolornas och de unga universitetens andel av forskningsresurserna har ökat från 8 till 11 procent. Närmare 90 procent av lärosätenas totala forskningsintäkter går alltså till de äldre universitetet. Motsvarande fördelning gäller för de direkta anslagen till forskning och forskarutbildning.

Forskarutbildning

Som framgår av avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning ökade antalet forskarexamina med 2 procent mellan 2003 och 2004. På tjugo år har antalet årligen avlagda doktorsexamina mer än trefaldigats. Antalet personer som påbörjade forskarutbildning uppvisade dock en kraftig minskning jämfört med föregående år och nybörjarantalet 2004, drygt 3 000 personer, är det lägsta på fem år.

Andelen nybörjare med arbetarbakgrund är väsentligt lägre i forskarutbildningen än i grundutbildningen. Läsåret 2002/03 var andelen med arbetarbakgrund 25 procent i grundutbildningen men 12 procent i forskarutbildningen. Enligt analyser i Högskoleverkets årsrapport (2005:26 R) beror skillnaderna åtminstone delvis på tidigare val och framgångar i utbildningssystemet. Den tydligaste skillnad som kan urskiljas vid själva övergången till forskarutbildning från likartade utbildningar är att de

som har minst en forskarutbildad förälder har en betydligt större sannolikhet att gå vidare till forskarutbildning.

Personer med utländsk bakgrund är väl representerade i forskarutbildningen. Av nybörjarna i forskarutbildning hade 16 procent utländsk bakgrund läsåret 2002/03 jämfört med 13 procent av högskolenybörjarna.

Den vanligaste finansieringsformen för forskarstudier är anställning som doktorand. De senaste fem åren – mellan höstterminen 1999 och höstterminen 2004 – har andelen med doktorandanställning av samtliga aktiva doktorander ökat från 43 procent till 50 procent. Andelen doktorander som finansierar sina studier med utbildningsbidrag eller stipendier har varit tämligen oförändrad under samma tid.

Studietiderna för de doktorsexaminerade har varit praktiskt taget oförändrade de senaste fem åren, med en genomsnittlig nettostudietid på knappt 4½ år och en bruttostudietid på omkring sex år för både kvinnor och män. Genomströmningen mätt i andelen nybörjare som når doktorsexamen efter en viss tid har successivt ökat i ett längre tidsperspektiv. Bland nybörjarna i forskarutbildningen under första hälften av 1990-talet tog i genomsnitt 52 procent doktorsexamen inom åtta år, jämfört med 37 procent tio år tidigare.

Många lärosäten beskriver i sina årsredovisningar ett aktivt arbete för att utveckla kvaliteten och effektiviteten i forskarutbildningen, bl.a. i form av förstärkt uppföljning av individuella studieplaner, förbättrad introduktion och information till doktorander, tydligare organisation med studierektorer och liknande, tydligare mål och kriterier för institutionernas arbete, utvärderingar och åtgärdsprogram m.m.

De 16 nationella forskarskolorna

Under 2001 inleddes etableringen av 16 nya forskarskolor, i enlighet med regeringens förslag i propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2000/01:3, bet. 2000/01:UbU6, rskr. 2000/01:98). Syftet med forskarskolorna är att höja kvaliteten i forskarutbildningen, främja rekryteringen till forskarutbildningen, utveckla samarbetet mellan landets universitet och högskolor samt förbättra forskningsanknytningen vid de högskolor som inte har egen forskarutbildning.

Samtliga högskolor, utom de konstnärliga, deltar i någon av dessa forskarskolor, och tio lärosäten är värduniversitet för en eller flera forskarskolor. Medel till forskarskolorna har under åren 2001–2003 successivt tillförts i form av permanenta förstärkningar av värduniversitetens anslag för forskning och forskarutbildning. Medlen avses finansiera också doktorander och handledare från övriga deltagande lärosäten.

Regeringen har satt mål för antal examina inom respektive forskarskola: minst 25 examinerade doktorer för varje forskarskola, utom forskarskolan i rymdteknik som har ett mål om 17 doktorer. Målet skall vara uppnått 2007 eller upp till ett år senare om doktoranderna undervisar eller gör annat arbete vid institutionen. Vid samtliga forskarskolor har fram till och med 2004 antagits minst det antal doktorander som krävs för att uppfylla regeringens mål. Några forskarskolor har avsevärt fler doktorander, och planerar fortsatt antagning. Sammantaget fanns 2004 över 500 doktorander vid de 16 forskarskolorna. Vissa forskarskolor har utökat samarbetet till att omfatta fler lärosäten.

Regeringen har uppdragit åt Högskoleverket att följa upp och utvärdera de berörda forskarskolorna och avrapportera resultaten successivt. Den rapportering som hittills skett redovisades i budgetpropositionen för 2005 och visade på en i huvudsak positiv utveckling. I samband med att examensmålen för forskarskolorna skall vara uppfyllda till utgången av 2007 skall Högskoleverket göra en slutlig uppföljning och utvärdering.

Perioden efter doktorsexamen

Enligt Högskoleverkets årsrapport (2005:26 R) har andelen nyexaminerade doktorer som får en anställning som forskarassistent inom sex år sjunkit från 22 procent av de examinerade 1985 till knappt 14 procent av de examinerade 1997. Regeringen har i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) redovisat att medel bör tillföras såväl forskningsråden som lärosätena för att öka antalet anställningar som forskarassistent eller biträdande lektor.

Analys och slutsatser

Antagningen till forskarutbildningen har minskat kraftigt sedan 2002, i synnerhet mellan 2003 och 2004. Som framgår av propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) ser regeringen behov av en fortsatt hög nivå på examinationen inom forskarutbildningen. Detta behövs såväl för att möta generationsskiftet i högskolan som för att genom fler forskningskunniga i näringsliv, organisationer och offentlig verksamhet skapa goda förutsättningar för tillväxt och väl fungerande samhällsfunktioner. Samtidigt anför regeringen i nämnda proposition att det är angeläget att öka möjligheterna till fortsatt meritering för nydisputerade samt att utveckla kvaliteten och öka effektiviteten i forskarutbildningen. Vissa anpassningar av forskarutbildningens volym kan i det perspektivet vara ändamålsenliga. Antalet nybörjare i forskarutbildningen 2004 låg dock på en nivå som inte är långsiktigt hållbar för att examinationen i forskarutbildningen skall kunna vara fortsatt hög och de mål för antal examina i forskarutbildningen som regeringen uppställer skall kunna nås. Det senaste årets utveckling måste därför brytas och antalet nybörjare åter öka under de kommande åren i förhållande till 2004.

Regeringen ser positivt på det utvecklingsarbete som pågår på lärosätena och menar att det bör kunna leda till såväl höjd kvalitet som ökad effektivitet och genomströmning i forskarutbildningen.

Att fortsatt nyantagning pågår och planeras vid vissa av de 16 nationella forskarskolorna vittnar om att dessa utvecklas väl. Som framgår av propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) avser regeringen inte att sätta nya mål för antal examina specifikt för de 16 nationella forskarskolorna efter 2007. Regeringen förutsätter dock att medlen fortsatt används till forskarutbildning och postdoktorala anställningar med anknytning till forskarskolorna och att givande samarbeten mellan lärosäten fortsätter.

7.2.8 De unga universitetens utveckling

Regeringen beslutade 1998 att högskolorna i Karlstad, Växjö och Örebro fr.o.m. den 1 januari 1999 skulle ges benämningen universitet. I

rapporten Fem år med tre nya universitet (Högskoleverket 2005:2 R) beskrivs universitetens utveckling i termer av bl.a. resurser, lärare och forskarutbildning under perioden 1999–2003.

Rapporten visar att de tre unga universiteten sammantaget utvecklats positivt, men med något skilda profiler. De har framför allt inom forskning och forskarutbildning haft en snabbare utveckling än övriga lärosäten. Utbyggnaden av grundutbildningen motsvarar den genomsnittliga ökningen.

Forskarutbildningen har, från 1999 års nivå om 50 eller färre forskarstuderande per lärosäte, utvecklats starkt vid de tre lärosätena. Snabbast har ökningen varit vid Örebro universitet som höstterminen 2003 hade över 300 aktiva forskarstuderande. Både vid Karlstads och Växjö universitet fanns samma termin drygt 200 aktiva forskarstuderande.

Även utvecklingen av lärarnas kompetens har sammantaget varit positiv. Andelen forskarutbildade lärare har under de gångna fem åren ökat från ca 30 procent vid de unga universiteten till 35 procent vid Växjö universitet och till drygt 40 procent vid Örebro universitet. Vid Karlstads universitet ligger andelen forskarutbildade lärare kvar vid drygt 30 procent. Skillnaderna kan delvis bero på i vilken mån lärosätena tagit över tidigare landstingskommunala verksamheter med låg andel forskarutbildade lärare. Hos de äldre universiteten har andelen forskarutbildade lärare under samma femårsperiod ökat från 60 till 62 procent.

De unga universiteten har under perioden haft en stark ökning av sina ekonomiska resurser. De samlade resurserna har under perioden 1999–2003 ökat med drygt 50 procent vid Växjö universitet och med mellan 35 och 40 procent vid Karlstads universitet och Örebro universitet. De direkta statliga anslagen för forskning och forskarutbildning till de unga universiteten har under perioden mer än fördubblats och 2003 utgjorde anslagen 61 procent av de totala forskningsintäkterna. Denna andel var hos de äldre universiteten 45 procent.

De externa forskningsresurserna har ökat vid samtliga tre universitet, men de har delvis olika karaktär. Externa forskningsresurser kan delas in i vetenskapligt prövade respektive icke vetenskapligt prövade medel. Till den första kategorin räknar Högskoleverket forskningsbidrag från forskningsråd, Vinnova, offentliga

forskningsstiftelser samt svenska stiftelser och organisationer utan vinstsyfte medan forskningsbidrag från statliga myndigheter, kommuner och landsting, EU (inklusive medel från strukturfonderna och ramprogram för forskning och utveckling) och företag förs till kategorin icke vetenskapligt prövade medel. I denna schablonindelning har verket bedömt hur stora inslag av vetenskaplig prövning som respektive finansiär tillämpar. Av samtliga lärosätens samlade externa forskningsresurser 2003 var cirka hälften erhållna efter vetenskaplig prövning. Vid Karlstads universitet utgjorde de externa forskningsresurserna 40 procent av lärosätets samlade forskningsintäkter. Nära hälften av de externa medlen hade erhållits efter vetenskaplig prövning. Örebro universitet har fortsatt att vara framgångsrikt hos externa finansiärer. Under 2003 kom 42 procent av forskningsintäkterna från externa finansiärer och mer än hälften hade erhållits efter vetenskaplig prövning.

Även Växjö universitet har under perioden haft en betydande ökning av de externa forskningsresurserna, som vid periodens början var av ringa omfattning, till att 2003 omfatta 33 procent av universitetets totala forskningsresurser. Av dessa medel hade endast en mindre del erhållits efter vetenskaplig prövning.

Beträffande grundutbildningen har utvecklingen vid de unga universiteten varit jämförbar med övriga lärosäten. Antalet helårsstudenter ökade med 20 procent, vilket är något mer än genomsnittet i landet för perioden. Andelen studenter på 80-poängsnivån är i stort sett oförändrad jämfört med tidigare. Cirka 5 procent av helårsstudenterna vid de unga universiteten är registrerade på 80-poängsnivån, att jämföra med ca 10 procent hos de äldre universiteten.

Analys och slutsatser

Forskning och forskarutbildning vid de unga universiteten – Karlstads universitet, Växjö universitet och Örebro universitet – har utvecklats väl mätt i termer av examinerade i forskarutbildningen och förmågan att erhålla externa forskningsresurser.

Forskning och forskarutbildning vid de unga universiteten bör prioriteras mot de områden där det finns hög vetenskaplig kompetens.

En ökad andel forskarutbildade lärare har givit förutsättningar för höjd kvalitet i grundutbildningen. Det är angeläget att universiteten fortsatt strävar efter att öka andelen lärare med doktorsexamen.

Det svenska högskolesystemet har under senare år byggts ut kraftigt med ett ökat antal högskolor och universitet. Enligt regeringens mening bör högskolesystemet nu utvecklas mot samarbete mellan lärosätena. Kvaliteten i högre utbildning och forskning kan bättre främjas genom samarbete och arbetsfördelning än genom en fortsatt utökning av antalet universitet och högskolor med vetenskapsområde. Samarbeten ger dessutom förutsättningar för ett effektivt resursutnyttjande.

7.2.9 Kvalitetsarbetet i högre utbildning

Det är angeläget att förtroendet för utbildningen vid svenska högskolor och universitet upprätthålls. Ansvaret för kvaliteten i den högre utbildningen vilar ytterst på varje lärosäte och dess ledning. Statsmakternas uppgift är att stödja lärosätenas kvalitetsarbete och att kontrollera att kvaliteten i utbildning och forskning upprätthålls. Högskoleverkets utvärderingar och tillsynsansvar är ett led i detta arbete.

Universitet och högskolor har i samband med årsredovisningarna för 2004, redovisat sitt arbete med att säkra och utveckla kvaliteten i utbildning och forskning. Inom ramen för kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor ryms en mångfald av områden och metoder. Dessa kan t.ex. omfatta pedagogiska frågor, frågor om studentinflytande, jämställdhets- och mångfaldsfrågor, frågor relaterade till ledning och administration, frågor om miljö och arbetsmiljö samt kompetensutveckling. Kvalitetsarbetet inverkar på all verksamhet vid lärosätena.

Kvalitetsarbetet inom grundutbildning och forskarutbildning bedrivs i stor utsträckning decentraliserat inom lärosätena med undantag för de minsta. Alla lärosäten arbetar med kvalitetsfrågor och många har inrättat fungerande system för kvalitetssäkring. Vid universiteten och vid högskolor med vetenskapsområden har ofta fakultetsnämnderna det primära ansvaret för kvalitetsarbetet.

Högskoleverket genomför mellan 2001 och 2007 utvärderingar av grund- och forskar-

utbildning inom samtliga ämnen och program. Över 1 000 utbildningar har granskats sedan starten. Högskoleverket genomför också tematiska utvärderingar. Under 2004 publicerades utvärderingar av lärosätenas arbete med samverkansuppgiften och med internationalisering. Verkets utvärderingar har haft stor betydelse för kvalitetsarbetet vid många lärosäten, då en stor del av det interna kvalitetsarbetet har samordnats med Högskoleverkets externa granskningar. Många lärosäten har också i samband med verkets utvärderingar etablerat centrala funktioner för kvalitetsarbete. Högskoleverkets utvärderingar kräver ett omfattande förberedelsearbete internt på lärosätena, och ofta används Högskoleverkets utvärderingar i senare uppföljningsarbete av utbildningar och program. Enligt flera lärosäten har det interna kvalitetsarbetet påverkats positivt av Högskoleverkets kvalitetsgranskande verksamhet. Kvalitetsarbetet har t.ex. i flera fall uppvärderats och systematiserats på ett sätt som enligt några lärosäten troligen inte varit fallet utan extern granskning. Att mobilisera lärosätenas interna kvalitetsarbete var också det främsta syftet då det nuvarande nationella utvärderingssystemet etablerades enligt förslagen i propositionen Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan (prop. 1999/2000:28).

Inom grundutbildningen består kvalitetsarbetet t.ex. av utveckling av metoder för kursutvärdering, enkäter riktade till studenter och lärare, rutiner för etablering och revidering av kurser och program samt stöd för lärarnas pedagogiska utveckling. Flera lärosäten genomför undersökningar riktade mot olika grupper såsom studenter, doktorander, tidigare studenter, lärare och administrativ personal för att härigenom inhämta underlag för förbättring av verksamheten. Därutöver tillkommer Högskoleverkets tematiska utvärderingar av t.ex. jämställdhetsarbete och internationaliseringsarbete. Ett fåtal lärosäten redovisar att de systematiskt genomför egeninitierade utvärderingar med externa bedömargrupper.

Det internationella samarbetet är en fundamental del av kvalitetssäkringen av forskning och forskarutbildning men även av grundutbildningen. Genom internationellt samarbete kan kvaliteten höjas i det egna arbetet och jämförelser och bedömningar av den svenska

grundutbildningens och forskningens internationella konkurrenskraft blir möjliga att göra.

Många av de stora och medelstora lärosätena arbetar aktivt med intern utvärdering av hela forskningsfält inom lärosätet. En sådan bedömning utgör ofta en del av underlaget för den interna tilldelningen av forskningsmedel. Inom forskningen är dock inte kvalitetsarbetet lika formaliserat som inom grund- och forskarutbildningen. Detta beror i hög grad på att det inom forskningsverksamheten finns andra system för kvalitetssäkring, såsom sakkunnigutlåtanden vid anställning av professorer och andra lärare, kvalitetsbaserade procedurer vid ansökningar om forskningsmedel, granskning av avhandlingar och peer-review-granskning inför publicering i vetenskapliga tidskrifter.

Analys och slutsatser

Kvalitetssäkringsarbetet vid lärosätena har nått olika långt. De större och medelstora lärosätena har i högre grad än de mindre ett redan etablerat systematiskt kvalitetsarbete. I några fall har olika policydokument för kvalitetsarbete beslutats, utan att något systematiskt arbete för att säkra kvaliteten rapporterats till regeringen.

Regeringen anser att det är viktigt att kvalitetsarbetet vid lärosätena inte stannar vid antagande av policydokument, utan att arbetet att säkra kvaliteten etableras som en naturlig del i all verksamhet vid lärosätena och att detta arbete ger märkbara resultat i verksamheten.

Regeringen anser också att lärosätenas samarbete nationellt och internationellt om kvalitetsfrågor bör kunna utvecklas exempelvis genom jämförelser mellan lärosäten inom olika ämnen och områden och genom att gemensamt engagera externa bedömargrupper.

7.2.10 Samverkansuppgiften

Högskoleverket har på eget initiativ utvärderat högskolans samverkansuppgift. Resultatet presenterades i december 2004 i rapporten Högskolan samverkar (2004:38 R). Syftet med utvärderingen är att ge perspektiv på och kunskap om hur universiteten och högskolorna samverkar med det omgivande samhället. Högskoleverket har disponerat rapporten utifrån

vad de tolkat som de tre målen för lärosätenas samverkan med omvärlden; demokratiutveckling, kunskapsutveckling och tillväxt samt bättre utbildning. Sammanfattningsvis säger sig Högskoleverket vara imponerad av det arbete som sker vid lärosätena. En betydande utveckling har skett under de senaste åren. Högskoleverkets utvärdering utmynnar i sammanlagt 27 rekommendationer utifrån resultaten. Högskoleverket lyfter också fram de lärosäten som utifrån sina förutsättningar arbetar bäst med respektive mål ovan. Sammantaget utmärker sig Linköpings universitet och Mälardalens högskola på två av tre målområden.

I februari 2005 presenterade Riksrevisionen rapporten *Tillväxt genom samverkan? Högskolan och det omgivande samhället* (RiR 2005:2). Riksrevisionen har granskat högskolans samverkan med det omgivande samhället utifrån ett tillväxtperspektiv. Granskningen har utgått från de två frågeställningarna: Har regeringen och lärosätena skapat goda förutsättningar för en tillväxtfrämjande samverkan mellan högskolan och det omgivande samhället? och Har regeringens redovisning av samverkansuppgiften till riksdagen varit tydlig och konkret?

Utifrån sin granskning rekommenderar Riksrevisionen regeringen att överväga att förtydliga och definiera samverkansuppgiften genom att utarbeta tydliga mål för vad som bör åstadkommas och att förbättra uppföljningen av lärosätenas samverkansarbete. I detta sammanhang bör regeringen enligt Riksrevisionen särskilt se över målformuleringarna och återrapporteringskraven i regleringsbrevet beträffande uppdragsutbildningen och lärosätenas arbete i de regionala tillväxtprogrammen. Vidare rekommenderar Riksrevisionen regeringen att vidta åtgärder som möjliggör en tydlig och konkret redovisning till riksdagen vad gäller utvecklingen av samverkansuppgiften och att vidta åtgärder för att erfarenheter av samverkan ska få genomslag i det akademiska meriteringssystemet. Därtill rekommenderar Riksrevisionen regeringen att, inom ramen för det finansieringssystem för kommersialisering av innovationer som presenterades i budgetpropositionen 2005, tillse att finansieringssituationen för lärosätenas holdingbolag får en lösning som ger dem möjlighet till en mer långsiktig planering och utveckling.

Universitet och högskolor rekommenderas att överväga att vidta åtgärder som förtydligar och

utvecklar arbetet med samverkansuppgiften och i detta sammanhang särskilt se över innehållet i, och uppföljningen av, de strategier och handlingsplaner som ska styra samverkansarbetet, att vidta åtgärder som dels bättre integrerar samverkansuppgiften i forskarutbildningen, dels förbättrar de forskarstuderandes möjligheter att samverka samt att stärka och utveckla sitt arbete i de regionala tillväxtprogrammen och med uppdragsutbildningen.

Samverkansdelegationen

Regeringen inrättade 2002 Delegationen för regional samverkan om högre utbildning (dnr U2001/4780/UH), också kallad Samverkansdelegationen.

Samverkansdelegationens uppdrag var att under perioden 2002–2004 stimulera regionalt samarbete mellan lärosäten och kommuner, landsting, länsstyrelser eller motsvarande organ i syfte att stimulera en hållbar regional tillväxt och samtidigt främja rekryteringen till högre utbildning. Delegationen förfogade över 150 miljoner kronor, varav en majoritet fördelades till lärosäten, kommuner, landsting och länsstyrelser. Samverkansdelegationen fick även i uppgift att sprida kunskap om projekt som beviljats stöd. Delegationen överlämnade i april 2005 slutrapporten *Ett samlat grepp – Samverkan om utbildning för utveckling och tillväxt* (dnr U2005/4465/UH).

Parter som samverkade kring ett projekt ansökte gemensamt hos delegationen om bidrag och för att få bidrag fanns krav på medfinansiering från parterna. Bland parterna skulle det finnas minst en kommun eller en regional instans och minst ett lärosäte. 78 projekt beviljades bidrag. Så gott som samtliga lärosäten medverkade i ett eller flera projekt. Näringslivet medverkade i cirka hälften av projekten. Många projekt har utvecklat nätverk mellan lärosäten, kommuner och regioner för att utvärdera befintliga utbildnings- och kompetensbehov hos enskilda individer och på arbetsmarknaden.

Samverkansdelegationen drar slutsatsen att högskolans samverkansuppdrag behöver förtydligas. Samverkansuppdragets koppling till lokalt och regionalt tillväxtarbete behöver också utvecklas och ges ett mer konkret uttryck, t.ex. i arbetet med de regionala tillväxtprogrammen.

Uppdragsutbildning

Universitet och högskolor har möjlighet att bedriva uppdragsutbildning, dvs. sådan utbildning som anordnas mot avgift från annan än en fysisk person och som uppdragsgivaren utser deltagarna till. Uppdragsutbildning ges enligt reglerna i förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor.

I propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/02:15) framhöll regeringen att det behövs en policy och en sammanhållen funktion inom lärosätena för uppdragsutbildningen. Riksrevisionen konstaterar i sin rapport Tillväxt genom samverkan? Högskolan och det omgivande samhället (RiR 2005:2) att de flesta lärosätena nu inrättat en sammanhållande funktion för uppdragsutbildning.

I propositionen Den öppna högskolan gjorde regeringen vidare bedömningen att lärosätena bör bli mer aktiva i sitt arbete med att bedriva

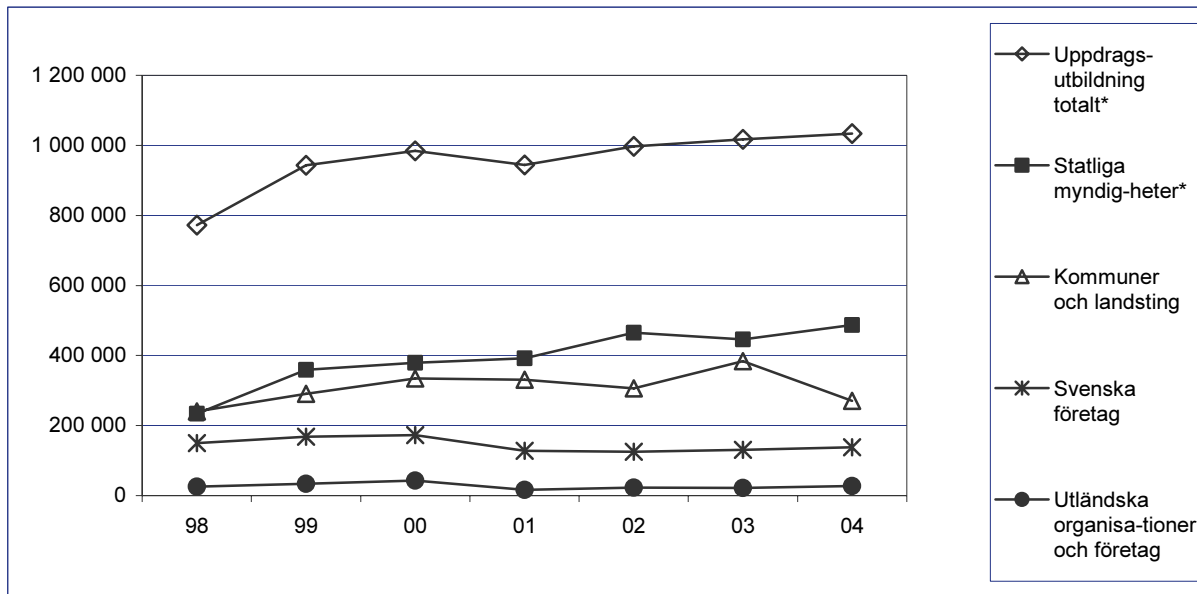
uppdragsutbildning som en del i det livslånga lärandet och också som en del i samverkan med det omgivande samhället. Dessutom ansåg regeringen att uppdragsutbildning kan vara ett instrument för att öka antalet utländska studenter i den svenska högskolan.

Universitetets och högskolors intäkter från uppdragsutbildning var sammanlagt 1 105 miljoner kronor 2004. Detta utgör totalt en ökning med 43 procent i förhållande till 1998. Av lärosätenas totala intäkter av uppdragsutbildning kom 2004 42 procent från andra statliga myndigheter. Den näst största kategorin köpare av uppdragsutbildning var kommuner och landsting, 25 procent av de totala intäkterna av uppdragsutbildning kom från dessa. 12 procent av intäkterna kom 2004 från svenska företag.

Sedan 2000 respektive 2001 bedriver Umeå universitet och Växjö universitet polisutbildning i form av uppdragsutbildning. Denna omfattade 2004 omkring 71 miljoner kronor.

Diagram 7.3 Lärosätenas intäkter av uppdragsutbildning

Tusental kronor

* Exklusive polisutbildningen vid Växjö universitet och Umeå universitet

Analys och slutsatser

I regleringsbrev för universitet och högskolor för 2005 har återrapporteringskraven för samverkansuppgiften omarbetats och förtydligats. Lärosätena skall återrapportera bl.a. hur samverkan med det omgivande samhället ger effekt i olika delar av lärosätets verk-

samhet, hur lärosätena informerar om sin verksamhet, på vilket sätt utbildningarna utformats i samverkan med arbetslivet och hur utbildningarna tillgodoser såväl studenternas som arbetsmarknadens behov. Regeringen kommer utifrån Riksrevisionens och Högskoleverkets rekommendationer samt Samverkansdelegationens förslag att fortsatt

överväga hur lärosätenas uppgift att i sin utbildning och forskning samverka med det omgivande samhället, kan stärkas och utvecklas samt se över hur rapporteringen till riksdagen sker i detta avseende.

Omfattningen av uppdragsutbildning vid universitet och högskolor har totalt sett ökat sedan 1998, men har de senaste åren haft en relativt låg ökningstakt. Att de flesta lärosätena nu har en sammanhållande funktion för uppdragsutbildning torde underlätta arbetet med att erbjuda uppdragsutbildning. En möjlig förklaring till den begränsade ökningen av uppdragsutbildning kan vara den omfattande utbyggnaden av grundutbildningen och en vikande konjunktur, vilket också Riksrevisionen framhåller i ovan nämnda rapport. Regeringen anser det fortsatt viktigt att universitet och högskolor är aktiva i att marknadsföra och erbjuda uppdragsutbildning och avser att återkomma i frågan.

7.2.11 Utbildning för utländska akademiker

I Sverige finns i dag en dryg miljon kvinnor och män som är födda utomlands. Undersökningar visar att trots att skillnaderna i utbildningsnivå mellan inrikes och utrikes födda är små är skillnaderna i sysselsättningsgrad stor. I budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) föreslog regeringen en satsning med 10 miljoner kronor per budgetår under en treårsperiod för utbildning för invandrare med utländsk högskoleutbildning enligt förordningen (1995:889) om en särskild teoretisk och praktisk utbildning vid universitet och högskolor. Linköpings universitet och Malmö högskola fick i regleringsbrev för 2003 ett särskilt uppdrag att anordna sådan utbildning. Syftet med denna satsning var att ge deltagarna en kompletterande utbildning samt praktik som underlättar möjligheten att få ett lämpligt arbete.

Båda lärosätena har anordnat utbildningar med allmän inriktning. Malmö högskola har dessutom anordnat utbildning med förvaltningsinriktning och Linköpings universitet utbildning med inriktning mot läraryrket. Utbildningarna har haft inslag av teori och

praktik och samtliga deltagare har fått individuell vägledning. Sammanlagt har 226 studenter varit registrerade på de kompletterande utbildningarna vid Linköpings universitet och Malmö högskola. Flertalet av dessa studenter har läst 40 poäng enligt ovan nämnda förordning. Den vanligaste anledningen till avhopp är att studenter har fått arbete innan de avslutat sin utbildning. Avhoppsfrekvensen är lägre bland studenter som läser inriktningen mot läraryrket då dessa behöver lärarexamen för att bli behöriga för yrket.

Lärosätenas erfarenheter pekar på ett behov av att samordna information och vägledning till studenter som deltar i satsningen. Det är också tydligt att samverkan inom lärosätet och med andra aktörer underlättar utformningen av individuella studieplaner för studenterna. En tidskrävande uppgift är att anskaffa praktikplatser och då är varaktiga kontakter med arbetsgivare mycket värdefullt. Praktik och de kontakter den kan ge, är en starkt uppskattad del av utbildningen. Regeringen har i 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100) föreslagit en fortsatt s.k. aspirantutbildning vid Linköpings universitet och Malmö högskola (se kapitlet Insatser, avsnittet Utbildning för utländska akademiker).

I tilläggsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition (prop. 2001/02:100) tilldelades Högskolan i Borås 3,5 miljoner kronor för att vidta åtgärder i syfte att ge invandrade akademiker ökade möjligheter att komplettera tidigare utbildning och för att underlätta inträdet på den svenska arbetsmarknaden. Detta har genomförts genom Invandrarakademin i Borås som är ett samarbete mellan Högskolan i Borås, Integrationsverket, kommuner, näringsliv med flera.

Bland övriga lärosäten har kompletterande utbildningar för utländska akademiker anordnats i begränsad omfattning. Huvuddelen av dessa är uppdragsutbildningar på uppdrag av länsarbetsnämnder, europeiska socialfonden m.fl. Utbildningarna ges ibland på distans vilket möjliggör en större flexibilitet för invandrade kvinnor och män som har en högre utbildning, men inte är bosatta i närheten av en högskola.

Analys och slutsatser

Linköpings universitet och Malmö högskola samt Högskolan i Borås har utvecklat särskilda kunskaper om kompletterande utbildning för utländska akademiker. Sammanfattningsvis har satsningarna varit framgångsrika och har bidragit till att antalet akademiker med utländsk bakgrund som är i sysselsättning ökat. Vidare har lärosätena samlat och redovisat erfarenheter och synpunkter som är generellt användbara inom högskolan. Det är viktigt att lärosätena fortsätter att, själva eller i samverkan med andra, erbjuda kompletterande utbildningar så att fler kvinnor och män med utländsk examen får arbeten som bättre motsvarar deras kompetens.

7.2.12 Pedagogisk förnyelse

Lärarnas pedagogiska kompetens och medvetenhet om pedagogikens betydelse är avgörande för högskoleutbildningens kvalitet. Genom att stärka lärarna i deras roll som pedagoger kan de bättre stödja och bistå studenter i deras studier. Enligt högskoleförordningen (1993:100) krävs högskolepedagogisk utbildning eller motsvarande kunskaper för anställning som lektor eller adjunkt. I regleringsbrev ställer regeringen krav på lärosätena att utveckla och erbjuda lärare pedagogisk utbildning.

Lärosätena har under det gångna året givit ett stort antal högskolepedagogiska kurser. Åtterrapporeringen i årsredovisningarna visar på stor bredd och variation i omfattning och kurserna är vanligen öppna för både doktorander och erfarna lärare. Kursutbudet sträcker sig från allmänna kurser i universitetspedagogik till kurser i handledning, examination, Bolognaprocessens högskolepedagogiska implikationer samt IT- och distanspedagogik.

Lunds universitet har tilldelats 3,9 miljoner kronor årligen under perioden 2002–2004 för ett pilotprojekt för högskolepedagogisk utbildning, genom vilket allmänt accepterade mål för behörighetsgivande högskolepedagogisk utbildning har ställts upp. Målen, som utgår från att den behörighetsgivande

utbildningen i högskolepedagogik skall omfatta sammanlagt minst 10 veckors heltidsstudier, syftar till att utgöra en grund för överenskommelser och samverkan mellan svenska lärosäten. Linköpings universitet har tilldelats 1,5 miljoner kronor årligen under samma period för ett projekt om förnyelse av grundutbildningen inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga området. Projektet har synliggjort pedagogiskt arbete och hur valet av pedagogiska arbetsformer kan påverka utfallet av utbildningen. Vidare har Högskolan i Trollhättan/Uddevalla tilldelats 2 miljoner kronor årligen för utveckling av arbetsintegrerat lärande under perioden 2002–2004. Arbetsintegrerat lärande har blivit ett viktigt inslag i såväl forskning som grundutbildning och är numera högskolans mest kunskapsövergripande profilområde.

Analys och slutsatser

Rådet för högre utbildning har under femton år haft i uppdrag att stödja pedagogiskt utvecklingsarbete vid universitet och högskolor och har bl.a. fördelat projektmedel för detta ändamål. Under senare år har rådet särskilt beaktat genusperspektivet för att stödja lärosätenas arbete med dessa frågor. Regeringen ser positivt på de satsningar som gjorts på genusperspektiv i pedagogiken. Detta leder till en vidare kunskapssyn som kan berika utbildning och forskning.

Enligt regeringens mening har universitet och högskolor gjort stora insatser för att stärka den pedagogiska utvecklingen och därigenom kvaliteten i högre utbildning. Den samverkan som har skett i syfte att utveckla samordningen av den behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildningen har varit värdefull för såväl pedagogiska karriärvägar som akademisk mobilitet.

Regeringen har i propositionen Ny värld – ny högskola (prop. 2004/05:162) angett att Myndigheten för Sveriges nätuniversitet, som ansvarar för att stimulera utvecklingen av IT-stödd distansutbildning, bl.a. bör ta över ansvaret för frågor kring pedagogiskt arbete inom ordinarie campusutbildning (se kapitlet Insatser, avsnittet En nätverksmyndighet för högskolan).

7.2.13 Jämställdhet

Läsåret 2003/04 var 60 procent av studenterna i grundutbildningen kvinnor och 40 procent män. Denna fördelning är nästan oförändrad i förhållande till tidigare år. Endast 25 procent av studenterna läser kurser med jämn könsfördelning i den mening att andelen kvinnor och män ligger inom intervallet 40–60 procent. Förändringen är marginell i förhållande till tidigare år. Majoriteten av studenterna läser alltså utbildningar med ojämn könsfördelning vilket har konsekvenser för den framtida arbetsmarknaden.

Inom utbildningar som leder till yrkesexamen inom vård och omsorg respektive undervisning är obalansen i könsfördelningen fortsatt särskilt tydlig. Könsfördelningen inom dessa områden är nära nog oförändrad jämfört med förra året. Även inom dessa utbildningar finns skillnader mellan olika inriktningar på studierna. Kvinnliga studenter väljer t.ex. oftare att rikta in sig mot undervisning i förskola och grundskolans tidigare år medan manliga lärarstudenter väljer att rikta in sig mot grundskolans senare år och gymnasiet. Inom tekniska utbildningar är män liksom tidigare överrepresenterade.

Under de senaste tio åren har den ojämna könsfördelningen ökat för nybörjarna på program som leder till yrkesexamen. 1994 återfanns ungefär 18 procent av nybörjarna på program med jämn könsfördelning, medan motsvarande siffra 2004 endast var 8 procent.

Andelen kvinnor bland nybörjarna i forskarutbildningen var 51 procent 2004, vilket innebär att kvinnorna för första gången utgör mer än hälften av nybörjarna. Under de senaste tio åren har andelen kvinnor av samtliga som avlägger doktorsexamen ökat från 31 till 45 procent och antalet nybörjare under samma period har ökat betydligt mer bland kvinnor än bland män.

Liksom i grundutbildningen finns det inom forskarutbildningen stora variationer mellan olika utbildningsområden. Andelen män är minst inom medicin med 39 procent och störst inom teknik med 70 procent. De senaste fem åren har den största ökningen av andelen kvinnor som avlägger doktorsexamen skett inom humaniora. Andelen ökade med 17 procentenheter till 58 procent år 2004. Inom samhällsvetenskap är fördelningen jämn med

50 procent av varje kön. Inom naturvetenskap är könsfördelningen 60 procent män och 40 procent kvinnor och inom teknik är 77 procent män och 23 procent kvinnor.

Av professorerna vid universitet och högskolor är andelen kvinnor 16 procent. Det innebär en ökning av andelen kvinnor med 8 procentenheter sedan 1995. Andelen kvinnor och män varierar mycket mellan olika ämnesområden.

Rekryteringsmål för kvinnliga professorer

Perioden 1997–1999 var den första period för vilken regeringen angav mål för andelen kvinnor bland nyrekryterade professorer vid universiteten och de större högskolorna. I propositionen Högskolans ledning, lärare och organisation (prop. 1996/97:141, bet. 1997/98:UbU3, rskr. 1997/98:12) ansåg regeringen att dessa mål är ägnade att stimulera ett långsiktigt och systematiskt jämställdhetsarbete på alla nivåer. För att ett lärosäte skall kunna uppnå målen måste åtgärder vidtas såväl inom grundutbildning och forskarutbildning som inom den fortsatta akademiska karriären.

Nu har måluppfyllelsen för perioden 2001–2004 redovisats och det finns anledning att se tillbaka på utvecklingen. Av 15 lärosäten som fick rekryteringsmål för kvinnliga professorer under perioden 1997–1999 var det 9 lärosäten som uppnådde sina mål. Det genomsnittliga målet var 19 procent kvinnor och utfallet var i genomsnitt 21 procent. Av 24 lärosäten som haft rekryteringsmål för kvinnliga professorer under perioden 2001–2004 var det endast en tredjedel som nådde målen. Det genomsnittliga målet var 24 procent kvinnor och utfallet var i genomsnitt 21 procent, dvs. på samma nivå som för perioden 1997–1999. År 2001 och 2002 låg utfallet under utfallet för perioden 1997–1999, nämligen på 17 respektive 20 procent för att åren 2003 och 2004 öka till 22 respektive 26 procent. En förklaring till tillbakagången de första åren i perioden är att det var svårt att upprätthålla den nivå som var resultatet av regeringens satsning för att komma till rätta med den bristande jämställdheten inom högre utbildning. Satsningen innebar bl.a. att resurser anvisades för att anställa 32 nya professorer i

syfte att åstadkomma en jämnare könsfördelning.

Majoriteten av lärosäten med mål för andelen kvinnor bland nyanställda professorer nådde inte målen. Utvecklingen totalt går dock åt rätt håll. Av de nyanställda professorerna 1985–92 var andelen kvinnor 7 procent, 1993–95 var andelen 12 procent, 1997–99 var andelen 21 procent och 2004 var andelen 26 procent. I regleringsbrev för budgetåret 2005 har regeringen för perioden 2005–2008 satt mål för en lägsta andel kvinnor bland nyanställda professorer för universiteten och för högskolor med eget vetenskapsområde. Dessa mål innebär ett krav på ökad andel kvinnor bland anställda professorer. För övriga högskolor har regeringen angett att högskolan vid anställning av professorer och lektorer skall sträva efter att andelen kvinnor skall ligga inom intervallet 40–60 procent eller närma sig detta intervall.

Analys och slutsatser

Regeringen ser med oro på att den sneda könsfördelningen består, bland annat inom områden som undervisning och vård samt inom teknik. För att högskolan skall kunna bli jämställd krävs det medvetna och långsiktiga insatser på varje lärosäte.

En målsättning är att få en jämn fördelning mellan kvinnor och män bland samtliga kategorier anställda. Regeringen har valt att sätta rekryteringsmålet för professorerna, högskolans främsta anställning som lärare, och uppmanat lärosätena att själva sätta rekryteringsmål för de andra lärarkategorierna. För att nå rekryteringsmålet för professorerna krävs en jämnare fördelning mellan kvinnor och män i de underliggande lärarkategorierna. Det är därför glädjande att det numera är en i det närmaste jämn könsfördelning bland nybörjarna i forskarutbildningen. Det är nödvändigt att rekryteringsmålen bryts ner lokalt inom lärosätet så att de blir konkreta för alla ansvariga i syfte att tydliggöra att insatser är nödvändiga på alla nivåer för att uppnå målen. Detta har även betydelse då olika utbildningsområden har olika förutsättningar. Regeringen vill betona vikten av ledningens stöd för jämställhetsarbetet. Likaså är det viktigt att arbetet är förankrat inom

organisationen, för att ge de rätta förutsättningarna för ett positivt utvecklingsarbete.

Även bland personer på ledande befattningar är könsfördelningen ojämn. Regeringen ser positivt på de initiativ som tas för samarbete mellan lärosäten och olika personal-kategorier för att utveckla en jämnare könsfördelning på ledningsnivå.

7.2.14 Kompetensförsörjning

Syftet med de statliga myndigheternas kompetensförsörjning är att säkerställa att det finns personal med rätt kompetens för att uppnå verksamhetens mål, på både kort och lång sikt. Regeringen har delegerat det övergripande ansvaret för detta arbete till myndigheterna själva.

År 2004 var antalet anställda vid myndigheterna inom högskolesektorn 53 400 (heltidsekvivalenter), vilket utgör drygt en fjärdedel av all statligt anställd personal. Jämfört med 2003 var antalet anställda i stort oförändrat. Personalens genomsnittsålder är 45 år vilket ligger nära genomsnittsåldern vid samtliga statliga myndigheter. Vid lärosäten med forskarutbildning utgör dock doktoranderna en stor grupp bland de yngre anställda. Andelen av personalen som är 55 år eller äldre är marginellt lägre inom högskolesektorn än inom statliga myndigheter totalt. Andelen av den forskande och undervisande personalen som har doktors-examen har 2004 ökat till 52 procent från 50 procent 2003. Andelen av personalen som har utländsk bakgrund är betydligt högre inom högskolesektorn än inom staten som helhet.

Högskolemyndigheternas personalomsättning var 13 procent, vilket är högre än genomsnittet för samtliga statliga myndigheter, där den var 10 procent. Åldersstrukturen är timglasformad vid de flesta lärosätena, dvs. det finns många äldre och många yngre, men färre i mellanåldrarna.

Sjukfrånvaron var 3,5 procent för högskolemyndigheterna, vilket är lägre än för statliga myndigheter totalt, där den var 4,5 procent. Variationerna mellan lärosätena är dock stora.

Flera lärosäten uppger att de nu haft möjlighet att rekrytera disputerade lärare inom vissa områden där det tidigare varit svårt att hitta personer med rätt kompetens. Ett antal

lärosäten uppger i stället att de har för många anställda i förhållande till den ekonomiska ramen. Detta kräver åtgärder som neddragning och omställning.

Lärosätena värnar om den egna arbetsmiljön för att behålla kvalificerad personal. Här ingår kompetensutveckling med möjlighet till forskarutbildning och annan utbildning inom ramen för anställningen, lönepolicy samt policyprogram och handlingsplaner för jämställdhet och mångfald. En breddning av arbetsuppgifterna och pedagogisk utbildning ingår också i arbetet med att förbättra arbetsmiljön, liksom även strategiska åtgärder för att minska sjukfrånvaron. Flera lärosäten uppger att de arbetar med att skapa bättre karriärvägar efter disputation, genom att inrätta fler postdoktorala anställningar.

Lärosätena har generellt sett ett målmedvetet arbete med att öka andelen kvinnor på ledande befattningar. En majoritet av lärosätena är involverade i det nationella chefsförsörjningsprojektet IDAS (Identification Development Advancement Support), som drivs i Sveriges universitets- och högskoleförbunds regi och finansieras av Utvecklingsrådet för den statliga sektorn. Projektet som löper över en treårsperiod syftar till att underlätta för kvinnor att nå ledande positioner såsom dekan och rektor.

Analys och slutsatser

Lärosätena har, enligt rapportering till regeringen, i huvudsak kommit till rätta med de tidigare redovisade svårigheterna att inom vissa områden rekrytera kvalificerad personal. Kommande pensionsavgångar och konkurrens från andra arbetsgivare kan dock fortfarande leda till rekryteringssvårigheter inom ett fåtal områden. Lärosätena är medvetna om detta och arbetar målmedvetet med att säkra kompetensförsörjningen av personal på kort och lång sikt. Även om en stor del av lärosätenas mål för kompetensförsörjningen för 2004 har uppfyllts, är det viktigt att lärosätena strävar efter att uppnå målen för kommande år och i detta arbete även beaktar behovet av att uppnå en jämnare könsfördelning för inte minst professorer och personer på ledande befattningar.

7.2.15 Miljöledningsarbete

De flesta statliga myndigheter har av regeringen givits i uppdrag att införa miljöledningssystem som ett verktyg för att förbättra och organisera miljöarbetet. Införande av miljöledningssystem innebär att myndigheterna integrerar miljöhänsyn i den ordinarie verksamheten och sätter mål för miljöarbetet. Med ett fungerande miljöledningssystem kan miljöarbetet bedrivas på ett systematiskt sätt och dess resultat kan följas och mätas.

Universitet och högskolor har sedan 1997 i uppdrag att införa miljöledningssystem. Liksom i tidigare redovisningar framkommer att fokus i lärosätenas arbete ligger på den direkta miljöpåverkan som t.ex. energiförbrukning, transporter och avfallsfrågor. Samtidigt finns det en påtaglig ökning av antalet lärosäten där utbildning, forskning och samverkan med det omgivande samhället finns med bland de betydande miljöaspekterna. Även andelen lärosäten som strävar efter en certifiering av sina miljöledningssystem har ökat.

Inom universitet och högskolor sker ofta ett betydelsefullt indirekt miljöarbete inom utbildningen och forskningen som inte alltid är inkluderat i eller styrt av lärosätets övergripande miljöledningsarbete. Det finns lärosäten som menar att fokus, i framför allt utbildningen, har kommit att alltmer ändras från att enskilt behandla miljöproblem, till att ge studenterna en ökad förståelse för hållbar utveckling, dvs. hur ekonomiska, sociala och miljömässiga faktorer samverkar.

Analys och slutsats

Miljöarbetet vid lärosätena utvecklas kontinuerligt. Från införandet av miljöledningssystem fram till och med 2004 kan en utveckling mot effektivare system och höjda ambitioner utläsas vid de flesta lärosätena. Det är positivt att flera lärosäten har integrerat miljöledningsarbetet i verksamhetsplaner eller motsvarande.

7.3 Särskilda frågor

7.3.1 Anslagsberäkningar

Pris- och löneomräkning

Inom högskolesektorn har lärosätenas anslag och anslagsposter för grundutbildning och forskning pris- och löneomräknats med 2,10 procent för budgetåret 2006.

Pris- och löneomräkningen är en sammanvägd omräkning som består av tre delar, en lönedel, en hyresdel och en del för övrig förvaltning. Som underlag för omräkningen av lönedelen beräknar Statistiska centralbyrån (SCB) varje år ett arbetskostnadsindex avseende utvecklingen för arbetare och tjänstemän inom tillverkningsindustrin. Omräkningen av hyresdelen sker genom att de hyresavtal som inte skall omförhandlas det år som omräkningen avser, genererar en omräkning som motsvarar 70 procent av konsumentprisindex. För de hyresavtal som går ut det aktuella året beräknar Statskontoret ett "hyresindex", som bl.a. baseras på prisutvecklingen på marknaden. Slutligen gör Ekonomistyrningsverket, med hjälp av prisökningstal som

fastställts av SCB, omräkning av den del som avser övrig förvaltning.

Pris- och löneomräkningen beräknas inte individuellt för varje lärosäte, utan omräkningen utgör ett vägt genomsnitt för samtliga anslag till grundutbildning samt till forskning och forskarutbildning. För anslaget 16 25:76 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* begärs uppgifter om fördelning på löner, hyra och övrig förvaltning från berörda landsting. Med dessa uppgifter sammantagna beräknas ett genomsnittligt omräkningstal för samtliga ovan uppräknade anslag. Omräkningstalet används sedan som pris- och löneomräkning även för anslagen 16 25:73 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* samt 16 25:74 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.*

Förändringar av anslag till grundutbildning

I kapitlet Insatser, avsnittet Utökning av högskoleplatser, redovisas den föreslagna ökningen av antalet högskoleplatser fördelat på lärosäten. I tabell 7.12 framgår de resursförändringar som föreslås för 2006.

Tabell 7.12 Förändring 2006 av anslagen till grundutbildning

Tusental kronor

ANSLAG	KVALITETS- FÖRSTÄRKNING	NYA HÖGSKOLE- PLATSER	TANDVÅRDS- CENTRAL	ERSÄTTNING TILL LANDSTING (LÄKARUTBILDNING)	MINSKNING AV ANSLAG
16 25:21 Uppsala universitet	9 170	31 210		3 602	900
16 25:23 Lunds universitet	12 915	92 400			900
16 25:25 Göteborgs universitet	9 120	109 610		3 602	900
16 25:27 Stockholms universitet	9 735	98 700			900
16 25:29 Umeå universitet	6 020	38 500			900
16 25:31 Linköpings universitet	9 495	53 900			900
16 25:33 Karolinska institutet	675	11 119	10 465	3 602	351
16 25:35 Kungl. Tekniska högskolan	10 430	8 255			351
16 25:37 Luleå tekniska universitet	4 220	35 000			351
16 25:39 Karlstads universitet	3 775	35 000			351
16 25:41 Växjö universitet	3 255	50 415			152
16 25:43 Örebro universitet	3 885	49 700			152
16 25:45 Mittuniversitetet	2 920	42 000			351
16 25:47 Blekinge tekniska högskola	1 735				152
16 25:49 Malmö högskola	4 355	73 709	10 465		351
16 25:51 Högskolan i Kalmar	3 390	56 000			152
16 25:53 Mälardalens högskola	4 075	28 000			351
16 25:55 Danshögskolan		5 700			21
16 25:56 Dramatiska institutet					21
16 25:57 Gymnastik- och idrotthögskolan	20				21
16 25:58 Högskolan i Borås	2 245	41 300			152
16 25:59 Högskolan Dalarna	2 280	28 000			152
16 25:60 Högskolan på Gotland	1 165	9 100			21
16 25:61 Högskolan i Gävle	2 870	28 000			152
16 25:62 Högskolan i Halmstad	2 720	28 000			152
16 25:63 Högskolan Kristianstad	2 005	17 500			152
16 25:64 Högskolan i Skövde	2 450	16 100			152
16 25:65 Högskolan Väst ¹	2 040	14 000			152
16 25:66 Konstfack					21
16 25:67 Kungl. Konsthögskolan					21
16 25:68 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm					152
16 25:69 Lärarhögskolan i Stockholm	1 410	21 350			152
16 25:70 Operahögskolan i Stockholm					21
16 25:71 Södertörns högskola	3 155	31 500			152
16 25:72 Teaterhögskolan i Stockholm					21
16 25:73 Chalmers tekniska högskola AB	7 970	8 255			351
16 25:73 Stiftelsen Högskolan i Jönköping	3 190	60 200			152
16 25:73 Stiftelsen Stora Sköndal	120				
16 25:73 Ersta Diakoniskällskap		919			
16 25:73 Stiftelsen Rödakorshemmet		919			
16 25:73 Sophiahemmet, Ideell förening		919			
16 25:73 Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen	30				
16 25:23 Teologiska högskolan, Stockholm	75				
16 25:73 Evangeliska Frikyrkan	50				

¹ Tidigare Högskolan i Trollhättan/Uddevalla

Samtliga universitet och högskolor har under perioden 2002–2005 tilldelats särskilda resurser för högskolepedagogisk utbildning av lärare. Från början var dessa resurser upptagna som särskilda åtaganden, men för 2005 fördes de in under det takbelopp respektive lärosäte tilldelas. Dessa belopp förs nu bort från grundutbildningsanslagen. Det totala beloppet, 10,7 miljoner kronor, föreslås överföras till anslaget 16 25:74 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* Regeringen gör bedömningen att medlen bör användas för att stärka undervisningen för nybörjare i matematik i högskolan. Regeringen har tidigare givit Högskoleverket i uppdrag att utarbeta förslag till hur lärosätena bättre skall kunna möta studenterna vid undervisning och lärande i matematik och överbrygga det gap som studenter och lärare upplever finns mellan gymnasisternas reella kunskaper i matematik och den nivå högskolan förväntar sig av högskolenybörjarna. Högskoleverket redovisade den 18 augusti 2005 detta uppdrag. Regeringen avser att fortsätta beredningen av ärendet för att

i 2006 års regleringsbrev till universitet och högskolor precisera vilka åtgärder som bör vidtas med start 2006. Planerade insatser för att stärka matematikämnet i grund- och gymnasieskola redovisas i kapitlet Barn- och ungdomsutbildning – förskola, förskoleklass, skola och fritidshem, avsnittet Baskunskaper.

Kvalitetsförstärkning

Regeringen föreslår en kvalitetsförstärkning genom att ersättningsnivåerna till utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, teologi, juridik, naturvetenskap, teknik och farmaci ökar fr.o.m. 2006. Regeringens förslag för 2006 innebär att grundutbildningsanslagen ökar med totalt 133 miljoner kronor och som en planeringsförutsättning för 2007 beräknas ytterligare 135 miljoner kronor i 2006 års prisnivå. Se även kapitlet Insatser, avsnittet Ökade resurser till den grundläggande högskoleutbildningen.

Tabell 7.13 Planeringsförutsättningar 2007

ANSLAG		KVALITETFÖRSTÄRKNING	NYA HÖGSKOLEPLATSER	TANDVÅRDSCENTRAL	ERSÄTTNING TILL LANDSTING (LÄKARUTBILDNING)
16 25:21	Uppsala universitet	9 145			
16 25:23	Lunds universitet	13 090	13 710		3 602
16 25:25	Göteborgs universitet	9 290	7 000		
16 25:27	Stockholms universitet	9 885	8 400		
16 25:29	Umeå universitet	6 210	6 710		3 602
16 25:31	Linköpings universitet	9 595	13 710		3 602
16 25:33	Karolinska institutet	675	4 644	5 232	1 310
16 25:35	Kungl. Tekniska högskolan	10 400			
16 25:37	Luleå tekniska universitet	4 460	8 960		
16 25:39	Karlstads universitet	3 860			
16 25:41	Växjö universitet	3 335			
16 25:43	Örebro universitet	4 040	7 000		
16 25:45	Mittuniversitetet	3 120	10 500		
16 25:47	Blekinge tekniska högskola	1 870	7 000		
16 25:49	Malmö högskola	4 550	12 705	5 232	
16 25:51	Högskolan i Kalmar	3 500	7 000		
16 25:53	Mälardalens högskola	4 065			
16 25:55	Danshögskolan				
16 25:56	Dramatiska institutet				
16 25:57	Gymnastik- och idrottshögskolan	30			
16 25:58	Högskolan i Borås	2 240			
16 25:59	Högskolan Dalarna	2 275			
16 25:60	Högskolan på Gotland	1 165			
16 25:61	Högskolan i Gävle	2 865			
16 25:62	Högskolan i Halmstad	2 720			
16 25:63	Högskolan Kristianstad	1 995			
16 25:64	Högskolan i Skövde	2 445			
16 25:65	Högskolan Väst ¹	2 040			
16 25:66	Konstfack				
16 25:67	Kungl. Konsthögskolan				
16 25:68	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm				
16 25:69	Lärarhögskolan i Stockholm	1 405			
16 25:70	Operahögskolan i Stockholm				
16 25:71	Södertörns högskola	3 145			
16 25:72	Teaterhögskolan i Stockholm				
16 25:73	Chalmers tekniska högskola AB	7 945			
16 25:73	Stiftelsen Högskolan i Jönköping	3 395	10 500		
16 25:73	Stiftelsen Stora Sköndal	120			
16 25:73	Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen	25			
16 25:23	Teologiska högskolan, Stockholm	80			
16 25:73	Evangeliska Frikyrkan	55			

¹ Tidigare Högskolan i Trollhättan/Uddevalla

Förändring av anslag till forskning och forskningsutbildning

Samtliga anslag, med undantag för anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor, föreslås minskas till följd av en generell reduktion med 0,6 procent fr.o.m. 2006 med de belopp som framgår av tabell 7.14. Minskningen har fördelats på samtliga under respektive anslag upptagna anslagsposter i relation till resursfördelningen för 2005.

För 2006 föreslår regeringen att anslagen till forskning och forskarutbildning ökar i enlighet med regeringens bedömning i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80).

Tabell 7.14 Förändring av anslagen till forskning och forskarutbildning

ANSLAG	ÖKNING 2006 ENLIGT FORSKNINGS- PROPOSITIONEN	MINSKNING AV ANSLAGS- MEDEL
16 25:22 Uppsala universitet	4 694	7 116
16 25:24 Lunds universitet	4 694	7 226
16 25:26 Göteborgs universitet	3 695	5 886
16 25:28 Stockholms universitet	3 695	6 020
16 25:30 Umeå universitet	3 695	4 124
16 25:32 Linköpings universitet	3 695	2 869
16 25:34 Karolinska institutet	3 695	4 611
16 25:36 Kungl. Tekniska högskolan	3 695	3 958
16 25:38 Luleå tekniska universitet	10 348	1 470
16 25:40 Karlstads universitet	5 328	883
16 25:42 Växjö universitet	278	859
16 25:44 Örebro universitet	278	958
16 25:46 Mittuniversitetet	30 300	799
16 25:48 Blekinge tekniska högskola	2 278	384
16 25:50 Malmö högskola	2 277	450
16 25:52 Högskolan i Kalmar	2 277	389
16 25:54 Mälardalens högskola	2 278	276
16 25:73 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.		
Chalmers tekniska högskola AB	3 278	2 454
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	1 778	228
16 25:74 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor		1 723
16 25:75 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor		
Danshögskolan	360	21
Dramatiska institutet	360	20
Gymnastik- och idrottshögskolan	360	130
Högskolan i Borås	778	193
Högskolan Dalarna	778	225
Högskolan på Gotland	8 080	97
Högskolan i Gävle	778	389
Högskolan i Halmstad	778	218
Högskolan Kristianstad	778	169
Högskolan i Skövde	778	147
Högskolan Väst ¹	778	139
Konstfack	361	25
Kungl. Konsthögskolan	361	13
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	360	26
Lärarhögskolan i Stockholm	778	167
Operahögskolan i Stockholm	361	16
Södertörns högskola	778	119
Teaterhögskolan i Stockholm	361	17
16 25:77 Högskoleverket		1 127
16 25:78 Verket för högskoleservice		85
16 25:82 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet		192

¹ Tidigare Högskolan i Trollhättan/Uddevalla

Vidare anges i tabell 7.15 planeringsförutsättningarna på anslagen för forskning och forskarutbildning för 2007 och 2008 för varje universitet och högskola. Den resursökning som aviserades i propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) för 2007 och 2008 anges tills vidare som ett samlat resurstillskott till respektive lärosäte. Resursfördelningen 2006 mellan olika vetenskapsområden m.m. framgår under respektive universitets och högskolas anslag för forskning och forskarutbildning.

Tabell 7.15 Planeringsförutsättningar 2007 och 2008

Tusental kronor

Anslag	2007	2008
16 25:23 Uppsala universitet	5 138	30 408
16 25:25 Lunds universitet	4 139	31 407
16 25:27 Göteborgs universitet	4 639	26 745
16 25:29 Stockholms universitet	4 139	26 245
16 25:31 Umeå universitet	4 139	26 245
16 25:33 Linköpings universitet	4 139	26 245
16 25:35 Karolinska institutet	4 139	21 876
16 25:37 Kungl. Tekniska högskolan	4 139	20 226
16 25:39 Luleå tekniska universitet	139	6 392
16 25:41 Karlstads universitet	8 009	4 353
16 25:43 Växjö universitet	4 019	7 113
16 25:45 Örebro universitet	8 269	2 992
16 25:47 Mittuniversitetet	-	-
16 25:49 Blekinge tekniska högskola	5 259	1 512
16 25:51 Malmö högskola	6 259	14
16 25:53 Högskolan i Kalmar	5 258	1 512
16 25:55 Mälardalens högskola	1 459	9 713
16 25:74 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.		
Chalmers tekniska högskola AB	1 139	13 073
Stiftelsen Högskolan i Jönköping	10 079	1 763
16 25:74 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor		
Danshögskolan	139	-
Dramatiska institutet	139	-
Gymnastik- och idrottshögskolan	139	-
Högskolan i Borås	1 639	2 582
Högskolan Dalarna	1 639	2 582
Högskolan på Gotland	-	-
Högskolan i Gävle	1 639	2 583
Högskolan i Halmstad	1 639	2 583
Högskolan Kristianstad	1 639	2 582
Högskolan i Skövde	1 639	2 583
Högskolan Väst ¹	1 639	2 582
Konstfack	139	-
Kungl. Konsthögskolan	138	-
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	139	-
Lärarhögskolan i Stockholm	1 639	2 583
Operahögskolan i Stockholm	139	-
Södertörns högskola	1 639	2 583
Teaterhögskolan i Stockholm	138	-

¹ Tidigare Högskolan i Trollhättan/Uddevalla

7.3.2 Ersättningsbelopp

Ersättningsbeloppen för utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik, teologi, naturvetenskap, teknik och farmaci har räknats upp med 1,12 procent till följd av den kvalitetsförstärkning som regeringen föreslår i föreliggande proposition. Till detta har samtliga ersättningsbelopp räknats upp med pris- och löneomräkningen på 2,10 procent.

Ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer bör för budgetåret 2006 vara:

Tabell 7.16 Ersättningsbelopp för helårsstudenter och helårsprestationer

Kronor

Utbildningsområde	Ersättning för en helårsstudent	Ersättning för en helårsprestation
Humanistiskt, teologiskt, juridiskt, samhällsvetenskapligt	17 776	17 509
Naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt	44 842	38 637
Vård	49 255	42 661
Odontologiskt	40 732	47 448
Medicinskt	55 041	66 950
Undervisning ¹	32 152	37 866
Övrigt ²	37 207	30 224
Design	131 286	79 989
Konst	186 384	80 019
Musik	113 264	71 615
Opera	269 921	161 470
Teater	261 008	130 005
Media	266 358	213 364
Dans	183 567	101 431
Idrott	95 657	44 267

¹ Utbildning inom det allmänna utbildningsområdet samt övrig verksamhetsförlagd utbildning.² Avser journalist- och bibliotekarieutbildningar samt praktisk-estetiska kurser inom bl.a. lärarutbildning med inriktning mot tidigare år samt utbildning vid Grafiska institutet/Institutet för högre reklamutbildning vid Stockholms universitet.

7.3.3 Översyn av resurstilldelningssystemet

Nuvarande resurstilldelningssystem till grundläggande högskoleutbildning infördes som en del av den reform som trädde i kraft 1993. Tilldelningen av resurser till lärosätena baseras på resultat i form av antal helårsstudenter och helårsprestationer. När systemet infördes var den grundläggande principen att lärosätenas utbildningsutbud förväntades anpassas till studenternas efterfrågan.

Lärosätena har numera även i uppdrag att erbjuda utbildningar som tillgodoser arbets-

marknadens behov. En sådan anpassning av utbildningsutbudet har i vissa fall medfört uteblivna intäkter hos lärosätena på grund av låg studenttillströmning till vissa utbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar. Av bl.a. detta skäl beslutade regeringen våren 2004 att en utredare skulle göra en översyn av resurstilldelningssystemet. Utredaren lämnade sitt delbetänkande den 1 juni 2005 (SOU 2005:48). Regeringen har för avsikt att återkomma med tilläggsdirektiv som innebär att även resurstilldelningen till anslagen för forskning och forskarutbildning skall ses över.

Utredarens förslag till nytt resurstilldelningssystem för grundutbildningen baseras på utredningens direktiv och utgår från nuvarande resurstilldelningsmodell.

Utredaren föreslår förändringar av såväl styrsystemet till universitet och högskolor som resurstilldelningssystemet. Bland annat, föreslår utredaren när det gäller styrsystemet att de utbildningsuppdrag som regering och riksdag fastställer för respektive lärosäte bör finnas kvar, men på ett tydligare sätt än i dag omfatta en hel fyraårsperiod, och att budgetdialogerna som genomförs mellan departement och lärosäte bör vara förstärkta under år två och fyra i en given fyraårsperiod. I de budgetdialoger som äger rum under år två analyseras och utvärderas lärosätenas resultat i relation till strategier och målsättningar samtidigt som diskussioner inleds om nya utbildningsuppdrag för respektive lärosäte avseende den kommande fyraårsperioden. Den förstärkta budgetdialogen som äger rum under år fyra fokuserar på respektive lärosätes utbildningsuppdrag den kommande fyraårsperioden.

Vidare föreslås att lärosätena arbetar med utbildnings- och forskningsstrategier i ett och

samma dokument under år tre i en given fyraårsperiod. Dessa strategier skall redovisas till Utbildnings- och kulturdepartementet.

Grundutbildningsanslaget för alla lärosäten föreslås bestå av en del som är direkt student- och prestationsrelaterad och en del som utgör en grundersättning och som indirekt är student- och prestationsrelaterad.

Den del som föreslås vara direkt student- och prestationsrelaterad begränsas av ett takbelopp som utgör 65 procent av helheten. En sådan nivå innebär att resurstilldelningssystemet även fortsättningsvis blir starkt beroende av studenternas efterfrågan och prestationer.

Grundersättningen föreslås utgöra 35 procent av helheten. Grundersättningen möjliggör för lärosätena att göra andra prioriteringar och hänsynstaganden än de som är baserade på studenternas efterfrågan och prestationer. Enligt utredaren markerar en grundersättning också statsmakternas insikt om att lärosätena har kostnader av långsiktig karaktär.

För vissa lärosäten föreslås dessutom en specifik lärosätesresurs. Denna lärosätesresurs omfattar några få lärosäten och är knuten till konstnärliga utbildningsområden samt utbildningsområdet idrott.

För några lärosäten ingår i grundutbildningsanslaget också ersättning för särskilda åtaganden av mer långsiktig karaktär.

Vidare föreslår utredaren att dagens 20 utbildningsområden ersätts med sex ersättningsnivåer. För att skapa förutsättningar för långsiktighet i samband med planeringen föreslås att en ny avräkningsregel införs som motverkar snabba förändringar av tilldelade medel till lärosätena i de fall studentefterfrågan sviktar.

Utredningens delbetänkande kommer att remitteras under hösten 2005.

8 Studiestödsverksamhet

Samtliga anslag presenteras under utgiftsområde 15.

8.1 Omfattning

Studiestödsverksamheten finansierar i huvudsak studerandes levnadsomkostnader under studietiden.

Verksamheten rymmer flera olika stödformer som främst består av bidrag och lån. Stöden är till stor del generella på så sätt att alla får lika stora belopp och vissa av stöden är renodlade bidrag. Utgifterna på statsbudgeten för verksamheten beräknas uppgå till cirka 21 miljarder kronor årligen och utgör främst transfereringar i form av bidrag.

Studielånen tas upp som lån i Riksgäldskontoret (RGK). Drygt 900 000 studerande får någon form av studiestöd årligen och närmare 1,4 miljoner kvinnor och män har en studieskuld, vilket medför en omfattande återbetalningsverksamhet. Stöden hanteras av Centrala studiestödsnämnden (CSN), Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS), Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus), Specialpedagogiska institutet (SIT), Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB), Landsorganisationen i Sverige (LO) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO). Endast CSN hanterar återbetalningen av studielån.

8.2 Insatser

8.2.1 Insatser inom verksamhetsområdet

Målet för utbildningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. För att förverkliga målet finansierar staten och kommunerna bl.a. ett antal utbildningsplatser inom olika utbildningsformer. Studiestödet är så utformat att det skall bidra till att förverkliga målet genom att främja rekrytering till dessa utbildningsplatser. Hinder för studier kan övervinnas med ett väl utbyggt studiestödssystem. Det skall vara möjligt att studera utan att begränsas av sina ekonomiska resurser eller av funktionshinder.

För att möta skilda behov av studiefinansiering finns olika former av studiestöd.

Stora ekonomiska satsningar på verksamhetsområdet har genomförts, dels studiestöd-reformen 2001, dels införandet av ett rekryteringsbidrag till vuxenstuderande 2003. Förstärkningarna inom studiestödsområdet har fortsatt och under 2004 har antalet personer som fått möjlighet att studera med studiestöd utökats genom en tillfälligt vidgad användning av rekryteringsbidraget till vuxenstuderande för studier på halvfart och arbete på deltid, s.k. kombinationsutbildning.

Det har varit viktigt att ge fler grupper i befolkningen ekonomisk möjlighet att delta i utbildning och kompetensutveckling. Detta leder till ökad social rättvisa. Mot denna bakgrund har regeringen våren 2005 föreslagit ytterligare förstärkningar i studiestödssystemet

(prop. 2004/05:111). Förändringarna avser både studiemedelssystemet och rekryteringsbidraget till vuxenstuderande. Utgiftsområde 15 Studiestöd ökas därför med 440 miljoner kronor per år och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med 10 miljoner kronor till följd av att ett bidrag till studerande med barn, ett s.k. tillägsbidrag, införs från den 1 januari 2006. I samma proposition aviserade regeringen även att möjligheterna för äldre att studera med studiestöd skall förbättras fr.o.m. den 1 juli 2006. För detta ändamål har 100 miljoner kronor 2006 och totalt 250 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2007 beräknats. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (prop. 2004/05:111, bet. 2004/05:UbU14, rskr, 2004/05:309).

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att studiestödets omfattning är direkt kopplat till antalet utbildningsplatser i vissa utbildningsformer, exempelvis kommunal vuxenutbildning och högskolor. Utöver dessa kan även utbildningar anordnade av enskilda utbildningsanordnare bli studiestödsberättigande. Regeringen har under 2004 särskilt beslutat om att ytterligare vissa utbildningsplatser skall ge rätt till studiemedel. Det gäller bl.a. viss grundutbildning vid Statens räddningsverk samt utbildning till tolk mellan hörande och döva på folkhögskola.

Studiehjälp

Syftet med studiehjälpen är att minska betydelsen av ekonomiska, geografiska och sociala hinder för gymnasiala studier. Studiehjälpen består av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg samt bidrag till dagliga resor för utlandsstuderande. Studiebidraget lämnas för studier på gymnasial nivå, i regel fr.o.m. kvartalet efter det att den studerande fyllt 16 år, t.o.m. det första kalenderhalvåret det år då han eller hon fyller 20 år. De övriga stöden i studiehjälpen kan lämnas till studerande som är yngre. Studiebidrag och extra tillägg lämnas under tio månader per år och inackorderingstillägg under nio månader. Studiebidraget lämnas för studier som bedrivs på heltid och uppgår till ett i lag fastställt belopp om 950 kronor per studiemånad. Detta innebär att någon automatisk justering av nivån inte görs i förhållande till barnbidraget.

Hemkommunen har ansvaret för att ge ekonomiskt stöd till elever inom det offentliga skolväsendet som behöver inackordering. Elever vid läroanstalter och utbildningar utanför det offentliga skolväsendet (folkhögskolor, fristående gymnasieskolor, riksinternatskolor m.fl.) som behöver inackordering kan i stället få inackorderingstillägg enligt studiestödslagen. Beroende på avståndet mellan hemmet och skolan lämnas inackorderingstillägg med som lägst 1 190 kronor och högst 2 350 kronor per studiemånad. Extra tillägg lämnas för elever från inkomstsvaga hushåll. Beroende på familjens ekonomi kan bidrag lämnas med 285, 570 eller 855 kronor per studiemånad.

Under 2003 var studiehjälpen föremål för översyn. Utredningens betänkande, Ekonomiskt stöd vid ungdomsstudier (SOU 2003:28) bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Under våren 2004 har CSN presenterat en forskningsrapport Studiehjälp – utbildningspolitiskt medel och välfärdspolitiskt mål. Myndigheten har även genomfört en undersökning om skolornas närvarorapportering av elever som har studiehjälp.

Upprepad frånvaro som inte beror på sjukdom eller liknande kan medföra att studiehjälpen dras in. Regeringen har uppmärksammat på att många gymnasieskolor inte rapporterar sådan frånvaro till CSN enligt gällande regler. Det innebär att administrationen försvåras och leder till längre utredningstider, vilket i sin tur kan leda till att studiehjälp felaktigt betalas ut eller att elever inte får den studiehjälp de har rätt till. Rätten till studiehjälp kan ha betydelse även för rätten till andra samhällsstöd. Regeringen har därför lämnat ett uppdrag till Statens skolverk att i samråd med CSN informera om skolornas åliggande och stödja skolorna att utforma rutiner vid olovlig frånvaro. Skolverket har nyligen avslutat uppdraget och lämnat en rapport till regeringen.

Studiemedel

Studiemedel, i form av bidrag och lån, skall verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Stödet skall ha en utjämnande verkan mellan individer och grupper i befolkningen och bidra till ökad social rättvisa. Avsikten med studiemedelssystemet är att alla studerande i studiestödsberättigande utbildning,

oavsett utbildningsnivå, skall kunna finansiera studierna med studiemedel.

Studiemedelssystemet, i dess nuvarande utformning, är ett samlat stöd som omfattar studerande på högskole- och annan eftergymnasial nivå samt vuxna studerande (20 år och äldre) på grundskole- och gymnasienivå. Till den senare gruppen hör studerande i bl.a. kommunal och statlig vuxenutbildning samt folkhögskolor. Systemet är utformat på så sätt att alla som uppfyller vissa grundläggande villkor har rätt till stödet.

Studiemedel består av en bidragsdel och en lånedel. Bidragsdelen är skattefri och pensionsgrundande. Totalbeloppet är knutet till prisbasbeloppet och uppgår 2005 till 1 729 kronor per vecka vid heltidsstudier. Det finns två bidragsnivåer: en generell och en högre nivå. Det generella bidraget uppgår till cirka 34,5 procent av totalbeloppet per vecka vid heltidsstudier (594 kronor 2005). Det högre bidraget, som lämnas inom en begränsad resursram för studier främst på grundskole- och gymnasienivå till studerande som är minst 25 år, uppgår till 82 procent av totalbeloppet per vecka vid heltidsstudier (1 418 kronor 2005). Studerande som är 25 år och äldre och som tidigare haft en arbetsinkomst kan få ett tilläggs lån om cirka 400 kronor per vecka.

Sedan studiemedelsreformen 2001 har vissa smärre regeljusteringar gjorts. CSN har haft regeringens uppdrag att följa upp reformen. Fokus för uppdraget var att studera systemets funktion som helhet och att granska effekterna av de nya inslagen i reformen. En rapport lämnades våren 2004. Vidtagna förändringar i systemet har bl.a. skett mot bakgrund av myndighetens förslag.

I den proposition som regeringen lämnade till riksdagen under våren (prop. 2004/05:111) har ytterligare förstärkningar av studiemedelssystemet föreslagits. Förslagen innebär införandet av ett tilläggsbidrag till studerande med barn, ökade möjligheter för äldre att få studielån och en höjd övre åldersgräns för rätt till studiemedel från 50 till 54 år. Dessutom införs ökade möjligheter till undantag från de veckogränser som finns i studiemedelssystemet från 40 års ålder. Vissa studiestödsbestämmelser anpassas till utvecklingen av EG-rättens bestämmelser och domstolspraxis. Det gäller bosättningskrav vid studier utomlands och återbetalning av studielån för utomlands bosatta enligt äldre bestämmelser. Även vissa

förändringar av rättsvårdande karaktär har föreslagits, t.ex. beträffande bestämmelser om bedömning av utländsk utbildning vid rätt till studiemedel och ny återbetalningstid vid återbetalning av studielån. Detsamma gäller bestämmelser om efterkontroll av inkomst och bestämmelser om överklagande. Till grund för propositionen ligger ett antal promemorior och skrivelser som utarbetats i Regeringskansliet samt vissa förslag från de myndigheter som administrerar studiestöden. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag.

Rekryteringsbidrag till vuxenstuderande

Sedan 2003 kompletteras studiemedelssystemet med ett rekryteringsbidrag till vuxenstuderande. Rekryteringsbidraget är inte inordnat i studiemedelssystemet, men harmonierar i stora delar med detta. Bidraget fungerar som ett verktyg i kommunernas uppsökande verksamhet för att rekrytera kortutbildade vuxna till studier på grundskole- och gymnasienivå. Målgruppen för stödet är svårrekryterade personer som är eller riskerar att bli arbetslösa eller som på grund av funktionshinder behöver extra tid för att uppnå studiemålen. Rekryteringsbidraget kan lämnas till personer som är minst 25 år. Den som studerat med studiestöd någon gång under de senaste fem åren kan dock inte få rekryteringsbidrag.

Bidraget, som får lämnas under högst 50 veckor, är skattefritt samt pensions- och semesterlönegrundande. Bidraget motsvarar vad som högst kan utgå i form av studiebidrag och studielån i studiemedel. Beloppet, som är knutet till prisbasbeloppet, är 1 729 kronor per vecka vid heltidsstudier för 2005. Även ett högre bidragsbelopp, som under 2005 uppgår till 2 119 kronor per vecka vid heltidsstudier, kan utgå beroende på storleken av den tidigare inkomsten.

Hemkommunen avgör om den rekryterade tillhör målgruppen för bidraget, medan CSN ansvarar för utbetalning. Antalet beslut per kommun är beroende av den årliga resursram som varje kommun tilldelas. En viss möjlighet till omfördelning av medel mellan kommunerna finns.

Statens skolverk har följt upp och lämnat en redovisning beträffande det första året med rekryteringsbidraget. Under 2004 har verket fått

ett nytt uppföljningsuppdrag som skall redovisas i november 2005.

De förstärkningar av studiestödet som regeringen under innevarande år har föreslagit omfattar även vuxenstudier med rekryteringsbidrag i aktuella delar. Det innebär bl.a. att från den 1 januari 2006 kommer ett tilläggsbidrag till studerande med barn att införas även för dessa vuxenstudier och den övre åldersgränsen för rätt till rekryteringsbidrag höjs från 50 till 54 år från den 1 juli 2006.

Vidgad användning av rekryteringsbidraget

För att minska risken för friställning och samtidigt stärka kompetensen inom den av kommuner och landsting finansierade verksamheten inom vård, skola och omsorg har en särskild tidsbegränsad satsning gjorts. Perioden avser andra kalenderhalvåret 2004 och hela 2005. Totalt ges 6 000 personer möjlighet att under denna tid studera med rekryteringsbidrag under högst 50 veckor inom kommunal vuxenutbildning eller högskola. Bidrag lämnas för studier på halvfart som skall kombineras med fortsatt arbete på deltid. På så sätt avlastas den kommunala ekonomin samtidigt som kommuner och landsting får ett stöd för sin långsiktiga kompetensförsörjning.

Statens skolverk har fått i uppdrag att halvårsvis följa upp även denna satsning och den sista rapporten skall lämnas i maj 2006.

Korttidsstöd

Via uppsökande verksamhet kan kortutbildade rekryteras till studier av mindre omfattning och få bidrag för dessa studier. På så sätt skapas intresse och förutsättningar för en fortsatt längre kompetenshöjande utbildning.

Korttidsstöd kan lämnas vid studier dels på grundskole- eller gymnasienivå, dels vid studier om funktionshinder. Vidare kan bidrag lämnas vid studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särsvux). Stöd lämnas i form av korttidsbidrag, internatbidrag eller bidrag per dag eller timme till studerande inom särsvux. Sibus handhar bidraget i den del det avser studier inom särsvux eller studier som rör funktionshinder eller som är särskilt anpassade för studerande med funktionshinder. LO och TCO administrerar stöden i övrigt.

Bidraget vid korttidsstudier och bidraget till studerande inom särsvux lämnas per dag eller per timme med ett belopp som är knutet till prisbasbeloppet. År 2005 motsvarar detta 640 respektive 80 kronor. Bidraget är skattefritt. En studerande kan få korttidsbidrag under högst 30 dagar eller 240 timmar per år. Internatbidraget lämnas per dygn med den faktiska kostnaden, dock högst 394 kronor för 2005.

Korttidsstödet förstärktes fr.o.m. 2004 med 25 miljoner kronor, varav 1,2 miljoner kronor avsåg administration.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (TUFF-ersättning)

Föräldrar till barn som använder teckenspråk kan i vissa fall få ersättning för studier i teckenspråk, s.k. TUFF – ersättning. En del av statsbidraget hanteras av SIT och avser kostnader för anordnandet av utbildningen. Den andra delen avser ersättning till föräldrar som deltar i utbildningen. Sådan ersättning kan utgå med 75 kronor per timme under vilken deltagaren förlorar arbetsinkomst eller motsvarande på grund av att han eller hon deltar i utbildningen. Dessutom kan resekostnadsersättning utgå. CSN hanterar bidraget.

Statens skolverk redovisade hösten 2004 en utvärdering av TUFF. Utvärderingen har överlämnats till Utredningen av teckenspråkets ställning (S2003:12).

Bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (RG-bidrag)

Som studiestöd räknas också bidrag enligt förordningen om bidrag till vissa funktionshindrade elever. Detta bidrag, som administreras av CSN, lämnas till elever dels i utbildning för döva eller hörselskadade, dels i utbildning som är speciellt anpassad för svårt rörelsehindrade ungdomar. Bidrag lämnas för resor, kost och logi samt även för sådana särskilda kostnader i samband med studierna som är merkostnader på grund av funktionshindret. Det lämnas endast för den del av kostnaderna som överstiger den ersättning eleven får i form av sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Studielån

Utbildning är en investering både för individen och för samhället. Därför delas även det ekonomiska ansvaret för finansieringen av studier. Staten lämnar bidrag och subventionerar studielån. Låneverksamheten skall bidra till att studielån återbetalas.

Det finns nu tre olika återbetalningssystem i bruk och i varje systemen finns trygghetsregler som kan ge möjlighet till bl.a. nedsättning av årsbeloppet och avskrivning av studielån.

Studielånen finansieras fr.o.m. 1989 genom upplåning i RGK. Utgifter för räntor och avskrivningar belastar dock statsbudgeten. Staten subventionerar studielånen med 30 procent av räntekostnaden, vilket motsvarar rätten till avdrag för kapitalkostnader i den allmänna deklarationen.

Många personer har studielån i flera olika lånesystem. Regeringen har därför gett CSN ett uppdrag att förbättra informationen och rådgivningen till låntagare, särskilt de som har mer än ett studielån.

Regeringen har också, som tidigare framgått, lagt fram ett förslag om regelförenklningar i återbetalningssystemen som syftar till att öka flexibiliteten i och mellan det nya systemet och de äldre systemen (prop. 2004/2005:111). Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag.

Studiestödsadministration

Målen för de myndigheter som har att hantera studiestöden är att upprätthålla en god balans mellan effektiv ärendehantering, god service och hög rättsäkerhet. Specifika mål uppställs i myndigheternas respektive regleringsbrev eller i särskilda riktlinjer.

Tilldelningen av studiestöd har genom studiestödsreformen 2001 förenklats. Möjligheten till maskinell hantering har ökat, bl.a. gäller det ansökningar om stöd på högskolenivå och ansökningar om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande. Även möjligheten till maskinell hantering inom återbetalningsverksamheten, bl.a. vissa nedsättningsärenden, är stor. Däremot har hanteringen av ärenden om återbetalning samt behovet av information och vägledning till låntagarna blivit mer komplex med tre parallella återbetalningssystem.

Det omställningsarbete som CSN startade hösten 2003 innebar att elva lokalkontor lades ned och verksamheter koncentrerades till vissa kontor. Syftet var att öka kostnadseffektiviteten och samtidigt återvinna och bibehålla en hög servicenivå när det gäller handläggningstider och tillgänglighet. Detta omställningsarbete påverkade verksamheten negativt och CSN har haft brister i servicen via telefon under en längre period. Av denna anledning har CSN fått ett nytt uppdrag att bl.a. skyndsamt förbättra telefontillgängligheten.

Regeringen har givit CSN i uppdrag att lokalisera verksamhet motsvarande 25 årsarbets-tillfällen till Visby och 20 årsarbetstillfällen till Kalmar. Omlokaliseringen skall inledas under 2006 och vara slutförd senast under 2008.

Under 2004 har CSN startat ett projekt för att kvalitetssäkra modellen för beräkningar av osäkra fordringar.

Med anledning av kritik från Riksrevisionen har CSN under 2004 utvecklat ett systemstöd för att bevaka och driva in fordran för låntagare som är bosatta utomlands. Dessutom har myndigheten förhandlat fram ett avtal med en inkassobyrå för att effektivisera kravhanteringen utomlands. Under 2004 har myndigheten även arbetat med att öka kunskapen om återbetalare som har kronofogdekav. Parallellt med systemutveckling och upphandling av utlandskrav har CSN under året byggt upp en särskild organisation för att administrera kravärenden för utomlands bosatta.

Återkravsverksamheten som CSN bedriver syftar till att felaktigt utbetalade studiestöd skall betalas tillbaka. Under de senaste åren har den totala återkravsfordran ökat kraftigt och uppgick 2004 till cirka 1,2 miljarder kronor. Riksrevisionens årliga revision av myndigheten har bl.a. lämnat iakttagelser beträffande indrivning av återkrav och riktlinjer för hanteringen av återkrav. Mot denna bakgrund har regeringen under sommaren 2005 uppdragit åt CSN att vidta åtgärder för att öka effektiviteten i hanteringen av återkraven. Myndigheten skall också analysera och överväga hur verksamheten kan bedrivas förebyggande för att minska antalet återkravsärenden och minska antalet ärenden som lämnas till kronofogden.

CSN har lämnat ett förslag på försöksverksamhet som ett led i utvecklingen för att bli en 24-timmarsmyndighet. Försöket syftar till att studerande skall få möjlighet att ansöka om

studiemedel elektroniskt via CSN:s webbplats. Regeringen har därför under året beslutat om en tillfällig förordning om elektronisk överföring av ansökningar om studiemedel.

CSN har redovisat sitt deltagande i ett projekt om ett ökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet.

Regeringens satsning för att stävja fusk innebär bl.a. för CSN:s del att arbetet med att stärka kontrollerna i studiestödssystemet fortsätter.

ÖKS är en fristående rättsvårdande instans som hanterar överklagande om tilldelning av studiestöd och återkrav. Myndigheten skall garantera en hög rättssäkerhet.

8.2.2 Insatser inom andra verksamhetsområden

Under studietiden fungerar studiestödssystemet tillsammans med andra trygghetssystem. Förändringar i ett trygghetssystem får ofta följdverkningar inom andra områden. Vissa anpassningar har under året därför gjorts i reglerna för studiestöd till följd av reformer och förändringar på andra områden.

I 2004 års ekonomiska vårproposition (prop. 2003/04:100) aviserade regeringen en satsning på barn i ekonomiskt utsatta familjer. Utgifterna för denna satsning kommer att uppgå till totalt en miljard kronor per år fr.o.m. 2006. Bl.a. skall bostadsbidragen och underhållsstödet höjas. Som tidigare redovisats (avsnitt 9.2.1) skall dessutom ett tilläggsbidrag till studerande med barn införas i studiestödssystemet (prop. 2005/04:111).

Frågan om hur gränsdragningen mellan studiemedelssystemet och bostadsbidragen skall utformas har bestämts av riksdagen (rskr. 2003/04:72). Från 2004 skall bidragsdelen i studiemedlet inräknas till 80 procent i den bostadsbidragsgrundande inkomsten.

Regeringen har uppdragit till Försäkringskassan att, i samråd med CSN, identifiera och lämna förslag på nödvändiga regeländringar som krävs vid ett eventuellt införande av möjligheten att kombinera partiell sjukskrivning med sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och studier finansierade med studiemedel eller rekryteringsbidrag till

vuxenstuderande. Uppdraget skall redovisas senast den 30 november 2005.

Under våren 2005 har regeringen lämnat en proposition på högskoleområdet (prop. 2004/05:162). Förslagen och bedömningarna rör bl.a. internationalisering av den högre utbildningen och en ny utbildnings- och examensstruktur. Regeringen bedömer att en ny masterexamen inte kommer att leda till en genomsnittlig förlängning av studietiderna. Då gällande studiestödsbestämmelser medger en studietid om sex år finns det inte skäl att se över reglerna för högst antal veckor med studiestöd. Regeringen kommer dock noggrant att följa utvecklingen av studietiderna. I propositionen gör regeringen bedömningen att ett nytt poängsystem för att ange omfattning av högskoleutbildning bör införas. Eftersom CSN delvis baserar sina beslut om studiemedel på poäng kommer myndighetens administrativa system att påverkas av införandet av ett nytt poängsystem.

Regeringen har nyligen lämnat en lagrådsremiss med förslag till en lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever i skolan m.m. Ett diskrimineringsförbud när det gäller statligt studiestöd föreslås införas i nuvarande lag om förbud mot diskriminering.

Regeringen har under våren 2005 lagt fram ett samlat paket mot fusk med förmåner och bidrag. Paketet innehåller följande åtgärder som berör studiestödsverksamheten:

- En särskild utredare skall se över behovet av en ny straffrätt i fråga om oegentligheter vid utbetalningar från trygghetssystemen.
- En arbetsgrupp i Regeringskansliet skall se över reglerna om återkrav då någon på felaktiga grunder fått en ersättning eller ett bidrag.
- Statskontoret får i uppdrag att utvärdera det existerande informationsutbytet mellan myndigheter och arbetslöshetskassor och lämna förslag på förbättringar.
- En delegation mot förmånsfusk inrättas för att arbeta med åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen.

Internationella frågor

Inom EG-rättens område sker för närvarande stora förändringar som har beröringspunkter med studiestödet.

Frirörlighetsdirektivet 2004/38/EG

Regelverket för att uppnå fri rörlighet inom unionen har varit föremål för översyn och resultatet i att Europeiska unionens råd den 29 april 2004 antog direktivet 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier. Rådets nya direktiv, det s.k. frirörlighetsdirektivet, skall vara genomfört i nationell rätt senast den 30 april 2006. Direktivet tar bl.a. upp frågan om unionsmedborgares och deras anhörigas rätt till svenskt studiestöd.

Direktivet om varaktigt bosatta 2003/109/EG

Europeiska unionens råd antog den 25 november 2003 direktivet 2003/109/EG om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. Direktivet skall vara genomfört i nationell rätt senast den 23 januari 2006. Av direktivet framgår

bl.a. att alla med ställning som varaktigt bosatta (i Sverige eller i annan EU-stat) skall behandlas på samma sätt som svenska medborgare när det gäller rätt till studiestöd för studier i Sverige.

Skyddsgrundsdirektivet 2004/83/EG

Direktivet om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och innehållet i det beviljade skyddet antogs av Europeiska unionens råd den 29 april 2004. Direktivet skall vara genomfört senast två år efter det att det har trätt i kraft. EG-direktivet aktualiserar bl.a. en bedömning av gällande regler för att tillhandahålla utbildning och studiestöd för vuxna och barn till flyktingar och skyddsbehövande.

8.3 Resultatbedömning

8.3.1 Resultat

Tabell 8.1 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp 2004¹

Anslag/Studiestöd	Antal 2002	Antal 2003	Antal 2004	Varav kvinnor 2004	Utbetalt bidrag 2004 (miljoner kr)	Utbetalt lån 2004 (miljoner kr)
Studiehjälp	398 621	408 722	425 591	49 %	3 195,5	.
<i>varav</i>						
Studiehjälp, utland	816	740	693	72 %	3,0	.
Studiemedel	470 429	465 238	467 979	60 %	10 395,8	11 547,7
<i>varav</i>						
Grundskolenivå	20 105	17 197	18 087	69 %	384,4	75,4
Gymnasienivå	110 332	100 263	100 735	62 %	2 134,7	1 254,2
Eftergymnasial nivå	308 852	318 494	320 808	59 %	7 345,1	8 870,8
Utlandsstudier	31 140	29 284	28 349	63 %	531,6	1 347,2
Studiemedelsräntor och avskrivningar					5 716,9	.
Rekryteringsbidrag	.	21 388	26 275	72 %	1 391,7	.
<i>varav</i>						
Grundskolenivå	.	4 096	5 103		246,2	.
Grundskole- och gymnasienivå	.	2 669	3 158		188,5	.
Gymnasienivå	.	14 623	18 014		947,0	.
Rekryteringsbidrag, särskild satsning	.	.	651	94 %	9,9	.
Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	1 382	1 110	1 310	54 %	43,5	.
Studielitteratur	880	1 111	1 825		26,9	.
Korttidsstöd	17 449	11 823	16 907	60 %	62,6	.
Vuxenstudiestöd²	57 841	16 687	.		.	.
Totalt	946 602	926 079	940 538		20 832,9	11 547,7

Källa: CSN:s årsredovisningar och databaser

¹ Tabellen visar det nettoräknade antalet stödtagare per studiestöd. När antalet stödtagare per studiestöd redovisas fördelat per bidragsnivå och sedan summeras blir de som fått utbetalningar på båda bidragsnivåerna under året dubbelräknade. Beloppen är inklusive avgifter för statlig ålderspension.

² Vuxenstudiestöden SVUX, SVUXA, NT-SVUX, UBS och särskilt vuxenstudiestöd vid vissa lärarutbildningar har upphört.

De uppgifter som redovisas i detta kapitel kommer om inget annat anges från CSN:s årsredovisningar av utbetalade studiestöd. Denna statistik kan skilja sig något från CSN:s studie-sociala statistik som redovisas utifrån studietiden.

Under 2004 fick totalt över 940 000 studerande studiestöd, både för längre utbildningar och för studier av mer begränsad omfattning.

Resultaten för varje studiestöd redovisas per studerandegrupp fördelat på grundskole- och gymnasienivå (t.ex. kommunal vuxenutbildning, folkhögskoleutbildning) respektive eftergymnasial nivå (t.ex. högskoleutbildning, kvalificerad yrkesutbildning eller motsvarande) samt för låntagare.

Unga studerande på gymnasienivå i Sverige

De studiestöd som lämnas till unga studerande på gymnasienivå är studiehjälp och bidrag till vissa funktionshindrade elever.

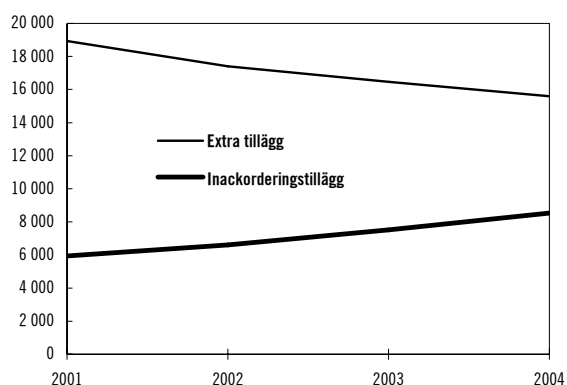
Studiehjälp

Studerande som läser på gymnasienivå kan få studiehjälp t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år. Under 2004 lämnades studiehjälp till drygt 425 000 studerande i Sverige, en ökning med fyra procent sedan 2003. Ökningen av antalet studerande som fått studiehjälp beror på befolkningsutvecklingen i åldrarna 16–19 år eftersom nästan samtliga elever som avslutar grundskolan går vidare till gymnasiala studier.

Cirka 8 500 elever fick inackorderingstillägg vilket innebar en ökning med 13 procent jämfört med 2003. Det ökade behovet av inackorderingstillägg kan till stor del förklaras av utbyggnaden av de fristående skolorna.

Det inkomstprövade extra tillägget lämnades till cirka 15 500 studerande, vilket är en minskning med fem procent sedan 2003. Minskningen av antalet elever som fick extra tillägg kan bl.a. förklaras av att inkomstgränserna för bidraget legat fast, medan inkomsterna generellt har ökat. Av dem som fick extra tillägg återfanns närmare 90 procent i den lägsta inkomstklassen.

Diagram 8.1 Antal elever för vilka extra tillägg och inackorderingstillägg lämnades vid studier i Sverige

Den totala utgiften för studiehjälpen uppgick till drygt tre miljarder kronor under 2004.

Bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Rg-bidrag lämnas för kostnader vid viss gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning. Under 2004 fick drygt 400 studerande sådant bidrag. Utgiften för Rg-bidraget uppgick under året till cirka 30 miljoner kronor.

Vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå i Sverige

Vuxna studerande kan sedan studiestödsreformen 2001 få studiemedel för studier på grundläggande och gymnasial nivå. För att nå svårrekryterade personer med kort utbildning infördes rekryteringsbidraget, som kan lämnas i högst 50 veckor. Det finns även studiestöd av mer begränsad omfattning som är avsedda för

särskilda behov av utbildning eller studier av mindre omfattning, t.ex. korttidsstöd och bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.

Studiemedel

Under 2004 fick cirka 18 000 vuxna studerande studiemedel för studier på grundskolenivå, vilket innebär en ökning med fem procent jämfört med året innan. Drygt 60 procent av dessa fick studiemedel med den högre bidragsnivån.

Cirka 100 000 studerande fick studiemedel för studier på gymnasienivå under 2004 och antalet var i stort sett oförändrat jämfört med 2003. Ungefär 28 procent fick studiemedel med den högre bidragsnivån.

Tabell 8.2 Andel studiemedelstagare med det högre bidraget på grundskole- och gymnasienivå

	Andel 2002	Andel 2003	Andel 2004
Grundskolenivå	55 %	55 %	62 %
Gymnasienivå	33 %	30 %	28 %
Totalt	36 %	34 %	33 %

En majoritet av de studerande med studiemedel för studier på gymnasienivå läste inom kommunal vuxenutbildning.

Den totala utgiften för studiebidrag till vuxna studerande på grundskole- och gymnasienivå inklusive statlig ålderspensionsavgift har under 2004 uppgått till 1,9 miljarder kronor, varav hälften avsåg det högre bidraget.

Lånebenägenheten vid studier på grundskole- och gymnasienivå, dvs. antalet personer som tar studielån i förhållande till antalet studerande med studiebidrag, sjönk för tredje året i följd. Cirka 62 procent av studiemedelstagarna tog lån jämfört med närmare 64 procent 2003. Antalet studerande som sökte och fick tilläggsloan för studier på grundläggande- och gymnasial nivå minskade. Även antalet studerande med studiemedel som sökte och fick lån för merkostnader minskade under 2004.

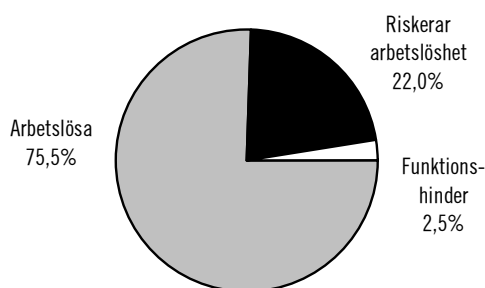
Rekryteringsbidrag till vuxenstuderande

Under 2004 fick cirka 26 300 personer rekryteringsbidrag, vilket innebär en ökning med närmare 23 procent jämfört med föregående år. Ökningen förklaras huvudsakligen av att vissa implementeringsproblem övervunnits. 2003 var det första året under vilket rekryteringsbidraget till vuxenstuderande lämnades. Eftersom många av dem som fick rekryteringsbidrag under 2003 hade rätt till bidraget med stöd av övergångs-

regler från särskilt utbildningsbidrag under 2002, och därmed inte var nyrekryterade till studier, är dock ökningen av nyrekryterade större än siffrorna anger.

Av det totala antalet stödtagare har drygt 75 procent rekryterats från gruppen arbetslösa, närmare 22 procent från gruppen personer som riskerar arbetslöshet och drygt två procent från gruppen personer med funktionshinder som behöver extra tid för att uppnå studiemålen. Fördelningen är i stort sett oförändrad jämfört med 2003.

Diagram 8.2 Andel studerande per målgrupp med rekryteringsbidrag 2004

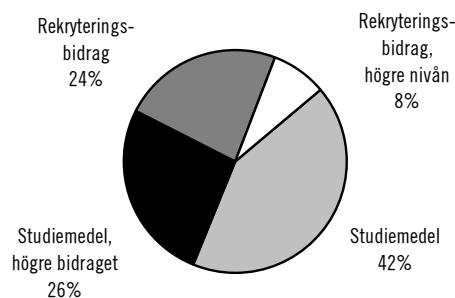
Närmare hälften av studiestödstagarna fick rekryteringsbidrag med det högre beloppet, vilket är en minskning jämfört med tidigare år. Den största andelen studerade inom kommunal vuxenutbildning och de flesta studerade på gymnasial nivå. Av de studerande med rekryteringsbidrag var 28 procent män.

Den totala utgiften för rekryteringsbidraget under 2004 uppgick till 1,4 miljarder kronor inklusive kostnaden för statlig ålderspension, vilket innebär att i stort sett hela resursramen användes. Av landets 290 kommuner lyckades ungefär hälften att rekrytera studerande i en sådan omfattning att den kommunala resursramen förbrukades helt. Ramen kan inte överskridas. Medel som inte förbrukades omfördelades inte under 2004. Den faktiska efterfrågan på rekryteringsbidrag går inte att fastställa med säkerhet eftersom kommunerna oftast avstår att skicka in ansökningar när de medel som återstår inte är tillräckliga för att fler personer skall kunna få bidraget.

En översikt av studiestödet för studier på grundläggande och gymnasial nivå

I föregående avsnitt har redovisningen skett per studiestöd. Diagrammen nedan visar den samlade bilden av vilka studiestöd och bidragsnivåer som lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå.

Diagram 8.3 Andel studiestödstagare på grundläggande nivå med studiemedel och rekryteringsbidrag, per bidragsnivå 2004

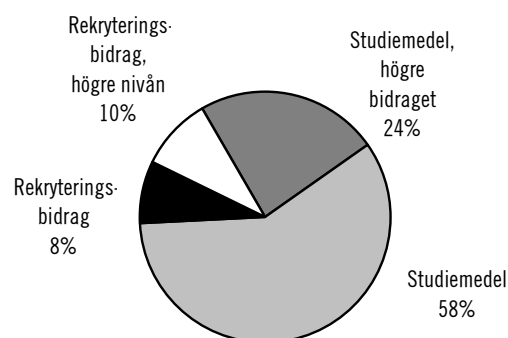

Det totala antalet stödtagare på grundläggande nivå har ökat markant under 2004.

Rekryteringsbidrag eller högre bidrag i studiemedlet kan lämnas från 25 års ålder. Drygt 19 400 studiestödstagare av de totalt cirka 26 400 vuxna som studerande på grundläggande nivå fick rekryteringsbidrag eller det högre bidraget i studiemedlet.

När det gäller studier på gymnasial nivå fick närmare 122 000 personer studiestöd för sådana studier under 2004, varav cirka 41 procent fick rekryteringsbidrag eller det högre bidraget i studiemedlet.

Diagram 8.4 Andel studiestödstagare på gymnasial nivå med studiemedel och rekryteringsbidrag, per bidragsnivå 2004

Sammantaget framgår att studerande på grundläggande nivå i högre grad har ett förmånligare bidragsbelopp. Cirka tre fjärdedelar av de studerande på grundläggande nivå fick studiestöd i form av rekryteringsbidrag eller det högre bidraget i studiemedlet. På gymnasial nivå var motsvarande siffra lägre, drygt var fjärde studerande fick ett förmånligare bidrag.

Vidgad användning av rekryteringsbidraget

Den särskilda satsningen på studier med rekryteringsbidrag på halvfart i kombination med deltidsarbete nådde 651 personer under andra kalenderhalvåret 2004. Totalt för hela perioden får 6 000 personer möjlighet att delta i satsningen. Av de personer som fick rekryteringsbidrag deltog 375 studerande i kommunal vuxenutbildning och 276 i högskoleutbildning. Det låga deltagandet beror sannolikt dels på den korta förberedelseperioden, dels på att stödtagarnas inkomst minskade storleken på bidraget.

Andelen kvinnor var 94 procent, vilket bl.a. kan förklaras av att många anställda inom vård, skola och omsorg är kvinnor.

Den totala utgiften under halvåret inklusive kostnaden för statlig ålderspension uppgick till 10 miljoner kronor, vilket endast motsvarade en marginell andel av avsatta medel.

Korttidsstöd

Korttidsstöd kan lämnas vid studier i mindre omfattning dels på grundskole- eller gymnasienivå, dels vid studier om funktionshinder.

Under 2004 ökade antalet studerande med korttidsstöd. Ökningen är en följd av ett resurstillskott till korttidsstödet under 2004.

Av LO:s och TCO:s redovisningar framgår att bidraget söktes i syfte att få behörighet för studier på högre nivå. Flertalet av stödtagarna var över 40 år och en majoritet var kvinnor.

Vidare framgår av TCO:s redovisning att bidraget främst nått personer med kortast tidigare utbildning. TCO ser också en tendens till att en allt större grupp sökande är de med annan etnisk bakgrund än svensk.

Sisus lämnade bidrag till cirka 34 procent fler korttidsstuderande, varav 230 personer studerade inom särsvux.

Tabell 8.3 Antal studerande med korttidsstöd

Stödtagare, avrundat till närmaste 10-tal	Antal 2003	Antal 2004	Varav kvinnor 2004
LO	5 200	7 700	57 %
TCO	820	1 850	75 %
Sisus	5 500	7 300	59 %
Totalt	11 520	16 850	

Källor: Enligt redovisning för 2004 från LO, TCO och Sisus.

Statens utgift för korttidsstöd under 2004 uppgick till 63 miljoner kronor.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (TUFF-ersättning)

Under 2004 deltog 880 föräldrar i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, vilket är drygt 200 fler än 2003. Antalet föräldrar som deltagit i undervisningen har minskat under de senaste åren, men under 2004 har deltagandet ökat kraftigt. Av deltagarna var 42 procent män.

I vissa fall kan föräldrarna få studiestöd som betalas ut av CSN för deltagande i sådan utbildning. Under 2004 var det 284 föräldrar som fick TUFF-ersättning och den totala utgiften uppgick till totalt cirka en miljon kronor.²

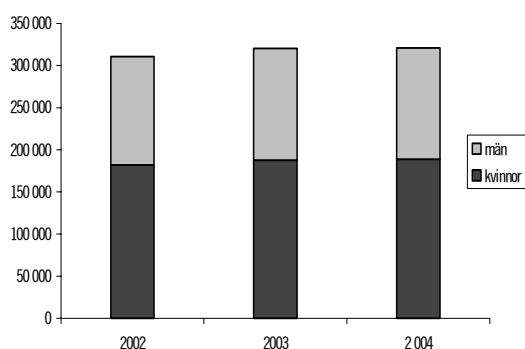
Dessutom har SIT lämnat bidrag för anordnandet av utbildningen.

Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige

Studiemedel

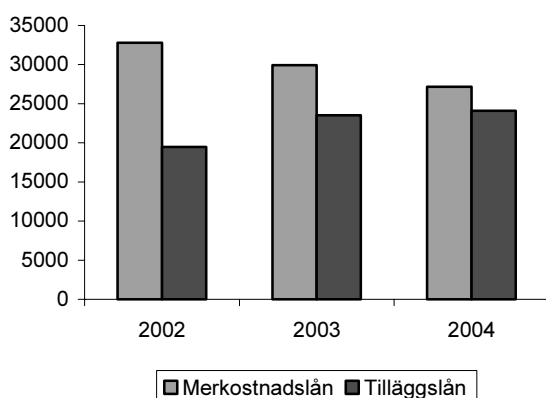
Under 2004 har antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå ökat med närmare en procent. De senaste årens ökningstakt är oförändrad, vilket beror på sambandet mellan antalet stödtagare och antalet utbildningsplatser på universitet och högskolor. De allra flesta studiemedelstagare, över 90 procent, studerade på en grundläggande högskoleutbildning.

² Enligt årsredovisningen för 2004 från SIT.

Diagram 8.5 Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel

Personer som studerar på eftergymnasial nivå kan få studiemedel med den generella bidragsnivån. Den högre bidragsnivån kan dock lämnas för studier på utbildningsprogram som leder till yrkesteknisk examen, specialpedagogisk examen eller för specialpedagogisk påbyggnadsutbildning. Cirka 1 200 studerande fick det högre bidraget för sådana studier.

Antalet personer med tilläggs lån ökar något bland studerande på eftergymnasial nivå och uppgick till cirka 24 000. CSN gjorde under 2004 bedömningen att mellan 30 och 40 procent av dem som har rätt till tilläggs lån ansöker om detta. Ökningen antas bero på att tilläggs lånet blivit mer känt bland dem som studerar på eftergymnasial nivå. Antalet personer som fick merkostnadslån sjönk för andra året i följd. Lånebenägenheten vid eftergymnasiala studier sjönk totalt sett med en dryg procentenhet till cirka 80 procent.

Diagram 8.6 Antal studiemedelstagare med merkostnadslån och tilläggs lån, eftergymnasiala studier

Den totala utgiften för studiebidraget på eftergymnasial nivå för studier i Sverige uppgick till cirka 5,7 miljarder kronor.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med synskada eller annat läshandikapp kan få studielitteratur genom talboks- och punktskriftsbiblioteket. Under året fick drygt 1 800 personer studielitteratur, en ökning med cirka 60 procent.³ Den genomsnittliga kostnaden per studerande under 2004 var cirka 20 000 kronor. Kostnaden per studerande minskade vilket kan bero på att nytillkomna studenter läser litteratur som redan finns producerad.

Den totala utgiften för studielitteratur till vissa högskolestuderande uppgick till cirka 27 miljoner kronor.

Studerande utomlands

Studiehjälp

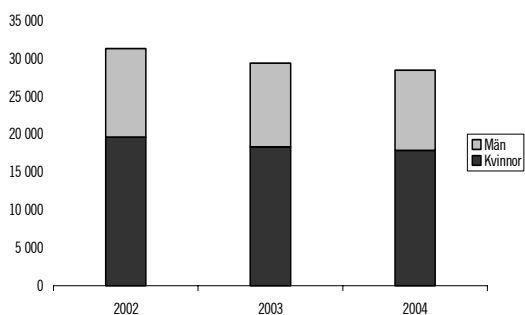
Studerande under 20 år kan i vissa fall få studiehjälp för gymnasiala studier utomlands. Stödet lämnas normalt inte för sådan utbildning som motsvarar svensk gymnasieskola. Närmare 700 unga studerande fick studiebidrag för studier utomlands under 2004, vilket är en liten minskning sedan 2003. Av dessa fick cirka 300 personer inackorderingstillägg och ett fåtal personer fick extra tillägg eller ersättning för dagliga resor.

Den totala utgiften för studiehjälp för studier utomlands uppgick till tre miljoner kronor.

Studiemedel

Studiemedel kan lämnas för vissa studier utomlands. Förutom ordinarie bidrag och lån kan även merkostnadslån för bl.a. undervisningsavgifter och resor lämnas. Rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå utanför Norden är mer begränsad än för studier på eftergymnasial nivå.

³ Enligt Talboks- och punktskriftsbibliotekets årsredovisning för 2004.

Diagram 8.7 Antal studerande utomlands med studiemedel

Under 2004 fick totalt närmare 28 500 personer studiemedel för studier utomlands, vilket innebär en minskning med cirka 1 000 personer (tre procent) jämfört med 2003. Minskningen avser främst studier på språkkurser som minskade med cirka 900 personer. Antalet utbytesstuderande med studiemedel ökade däremot till cirka 6 800 personer (en ökning med cirka 300 personer jämfört med 2003). Antalet studerande med studiemedel för gymnasiala studier var i princip oförändrad sedan 2003 och omfattade cirka 600 personer. Uppgifterna avser endast personer som har studiemedel. Därutöver tillkommer studerande som finansierar sina utlandsstudier på annat sätt, t.ex. genom stipendier.

Det är främst yngre studiemedelstagare som väljer utlandsstudier och en majoritet är kvinnor.

Lånebenägenheten vid studier utomlands minskade något mellan 2003 och 2004.

Den totala utgiften 2004 för studiebidrag var cirka tio miljoner kronor för studier på gymnasienivå utomlands respektive närmare 370 miljoner kronor vid eftergymnasiala studier utomlands.

EU-medborgare m.fl.

Vissa utländska medborgare som kommit till Sverige för att arbeta eller driva eget företag skall i studiestödshänseende jämföras med svenska medborgare. Det rör sig om migrerande arbetstagare, egenföretagare och deras familjemedlemmar.

CSN har i uppdrag att noga följa utvecklingen av antalet studiestöd som lämnats enligt principen om likabehandling av EU-medborgare.

Tabell 8.4 Ärendeutveckling över antal beslut om rätt till studiestöd enligt EG-rätten

Antal bifallsbeslut	2002	2003	2004
Studiehjälp	143	223	313
Studiemedel	220	206	256
Studiemedel utomlands	203	234	199
Rekryteringsbidrag	.	35	57
Totalt	566	698	825

Under 2004 ökade antalet beslut om studiestöd för EU-medborgare för studier i Sverige. Av dem som fick rätt till studiemedel och rekryteringsbidrag avsåg största gruppen familjemedlemmar. Totalt uppgick antalet ansökningar om studiestöd från EU-medborgare under 2004 till 1 601, varav 776 ansökningar avsågs.

Låntagare

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgår till närmare 1,4 miljoner personer. Antalet personer som har mer än ett studielån minskade under 2004 beroende på att många av dem med äldre studielån, dvs. tagna före studiestödsreformen 2001, nu börjar ha slutbetalat minst ett av dessa lån. Cirka 247 000 personer har lån i båda de två senaste återbetalningssystemen och cirka 8 000 personer har lån i alla tre återbetalningssystemen.

Den totala utestående fordran för samtliga låntagare uppgick till 168 miljarder kronor i januari 2005, vilket är en ökning med fyra procent sedan 2003.

I och med att fler låntagare blir återbetalningsskyldiga i det nya återbetalningssystemet ansöker också fler personer om nedsättning av årsbeloppet. Den vanligaste orsaken var att låntagaren befann sig i studier och fick studiemedel utbetalade.

I slutet av 2004 hade cirka 84 000 personer krav på återbetalning av studiestöd som hamnat hos kronofogden. Fordran uppgick till cirka 647 miljoner kronor. En studie som CSN genomfört av återbetalare som får sitt första kronofogdekrav visade att såväl antalet som andelen låntagare, av det totala antalet återbetalningsskyldiga, som får ett första krav minskar.

Cirka 55 000 låntagare är bosatta utomlands och närmare hälften av dessa har obetalda avgifter. I många fall rör det sig om låntagare för

vilka CSN saknar en giltig adress. CSN har utvecklat ett systemstöd som skall ge förutsättningar att bevaka och driva in fordran på dessa kunder.

En del av skulderna till CSN återbetalas inte utan förblir obetalda, vilket kan leda till avskrivningar. För att beräkna dessa kostnader har CSN under 2004 tagit fram en ny modell för beräkningar av osäkra fordringar. Detta har fått till följd att de osäkra fordringarna har ökat med cirka tio miljarder kronor jämfört med 2003.

Studiestödsadministrationen

Utgifterna för CSN:s administration av verksamheten uppgick till drygt 700 miljoner kronor under 2004.

CSN fortsätter att nyttja tekniska lösningar i administrationen för att öka effektiviteten och samverkar med s.k. vidareinformatörer som har nära kontakter med CSN:s kundgrupper för att sprida information om studiestödet. På webbplatsen tillhandahålls bl.a. ett antal självservice-tjänster.

Ett av målen avseende studiemedelsadministrationen i CSN:s regleringsbrev för 2004 var att andelen maskinella beslut skulle öka, vilket också skett. Andelen maskinella beslut för ansökningar om studiemedel för studier i Sverige ökade något och uppgick till 30 procent. De allra flesta maskinella beslut avser studier på eftergymnasial nivå. Även ansökningar om rekryteringsbidrag hanteras i hög grad maskinellt. Prövningen på grundskole- och gymnasial nivå är mer komplicerad, vilket i högre grad kräver en manuell hantering. Ansökningar om studiemedel för studier utomlands, merkostnadslån, tilläggs lån samt ändringar hanteras också av handläggare.

Andelen låntagare som ansöker om nedsättning av årsbeloppet är i stort sett oförändrad och en mycket stor andel av nedsättningsärendena beslutades inom tre veckor. En majoritet av dessa hanteras maskinellt.

Inackorderingstillägg och extra tillägg söks på särskilda blanketter. Under året har den genomsnittliga handläggningstiden för dessa stöd ökat. Handläggningstiden för studiemedel för studier i Sverige har minskat med en dag till i genomsnitt 16 dagar under 2004, medan ansökningar om kompletterade stöd i form av

merkostnadslån och tilläggs lån har tagit längre tid att handlägga. Handläggningstiden för studiemedel för studier utomlands har minskat marginellt. Målet för studiemedelsadministrationen enligt regleringsbrevet för 2004 var att den genomsnittliga tiden för handläggningen av ärenden skulle minska. I detta avseende nås ej målet. Den försämrade handläggningen inom vissa verksamhetsgrenar är sannolikt bl.a. ett resultat av omställningen av verksamheten som främst påverkade första halvåret 2004.

Tabell 8.5 CSN:s genomsnittliga handläggningstider¹

Antal dagar			
Verksamhet	2002	2003	2004
Extra tillägg	27	25	41
Inackorderingstillägg	20	16	27
Studiemedel	20	17	16
Studiemedel, utland	33	33	31

¹ Uppgiften avser den tid som går från det att ärendet kommer in till myndigheten och till dess att beslutet har expedierats.

Styckkostnaderna för tilldelningen av studiestöd inom CSN:s verksamhetsområde har sjunkit under 2004, främst beroende på att utgifterna minskat då lokalkontor avvecklats i samband med omstruktureringen av verksamheten. Återbetalningsadministrationen har en högre automatiseringsgrad och därför har de minskade utgifterna för personal och lokaler med anledning av omorganisationen inte haft samma genomslagskraft. Antalet ärenden har ökat, men komplexiteten i den manuella hanteringen har bidragit till ökade utgifter, vilket medfört att styckkostnaderna har ökat marginellt för nedsättnings- och avskrivningsbeslut.

Ett beviljningsärende kostade i genomsnitt 314 kronor 2004. Det är en minskning jämfört med 2003, vilket innebär att målsättningen i regleringsbrevet för verksamheten, att styckkostnaderna skulle minska, uppfylldes. Kostnaden per återbetalningsärende ökade däremot jämfört med tidigare år och uppgick i genomsnitt till 131 kronor. I dessa belopp ingår inte kostnader för kundservice. Kostnaden för varje CSN-kund minskade under 2004 och var i genomsnitt 281 kronor, inklusive kundservicekostnader.

Under 2004 har antalet inkomna telefonsamtal minskat. Däremot har besöken på webbplatsen ökat med 17 procent jämfört med 2003 och besöken på webbsvar ökade med 18 procent. I regleringsbrevet för 2004 sattes som mål att

andelen telefonsamtal som besvaras inom tre minuter skulle öka, och under året har andelen besvarade telefonsamtal ökat med 13 procentenheter jämfört med 2003. Den genomsnittliga väntetiden i telefonkön har minskat. Myndighetens har ändrat arbetssätt, vilket förbättrade telefontillgängligheten under andra halvåret 2004. Fortfarande har CSN dock periodvis svårt att möta efterfrågan via telefon, främst i samband med terminsstarter och utskick av skuldbesked för återbetalning. Vid vissa perioder med väldigt många anrop har det funnits tekniska svårigheter att registrera alla påringningar, vilket gör att det sammantagna resultatet är svårbedömt.

Tabell 8.6 Nyckeltal för CSN:s service och information

<i>Tusental och procent</i>			
Verksamhet	2002	2003	2004
Antal telefonsamtal begär personlig service	1 788	1 765	1 508
- varav antal besvarade telefonsamtal	1 382	1 216	1 205
Andel besvarade samtal inom 3 minuter	55	40	53
Antal besök webbsida	5 550	6 300	6 300
Antal besök webbsvar	1 990	2 300	2 800
Antal besök talsvar	1 200	830	821

Vidare skulle CSN enligt regleringsbrevet för 2004 öka andelen nöjda kunder. För fjärde året i rad genomförde därför myndigheten en kundundersökning, för att undersöka hur studerande med studiestöd och låntagare uppfattar servicen. Totalt sett ansåg CSN:s kunder att servicen förbättrats något under 2004. Högst betyg fick myndighetens kompetens och elektroniska tjänster. Lägst betyg fick tillgängligheten.

Enligt regleringsbrevet skall CSN verka för en långsiktig och god personalförsörjning med för verksamheten ändamålsenlig kompetens. Under året har det totala antalet årsarbetare minskat som en följd av uppsägningarna 2003. Av det totala antalet anställda 2004 var 67 procent kvinnor. Trots medvetna satsningar vid de förhållandevis få externa rekryteringarna har det inte varit möjligt att minska den sneda könsfördelningen. CSN har uppnått sin målsättning om att sänka sjukfrånvaron. Minskningen från 5,1 procent 2003 till 3,5 procent 2004 beror, enligt myndigheten, delvis på avvecklingsorganisationen och delvis på riktade aktiviteter såsom företagshälsovård och

handlingsplaner vad gäller exempelvis arbetsmiljö och jämställdhet.

ÖKS har till uppgift att pröva överklaganden av beslut om studiestöd och återkrav av bidrag och lån som lämnats på felaktiga grunder. Beslut om återbetalning av studielån överklagas däremot till länsrätterna. Under 2004 uppgick kostnaderna för ÖKS verksamhet till närmare 11 miljoner kronor. ÖKS hanterade under året närmare 6 000 inkomna ärenden, en ökning med elva procent jämfört med föregående år. De vanligast förekommande överklagandeärendena har gällt återkrav av studiestöd, prövning av studieresultat och det högsta antal veckor som studiemedel kan lämnas. Andelen ändringar uppgick till cirka nio procent. Nämndens beslut i enskilda ärenden har också haft betydelse för regeltillämpning och praxis hos CSN. ÖKS verksamhet bidrar således till att en god rätts-säkerhet upprätthålls i studiestödssystemet. ÖKS har under 2004 uppnått de mål för handläggningstider och service som regeringen har fastställt.

ÖKS uppnår de mål som uppställts för myndigheten som arbetsgivare. Sjukfrånvaron har minskat med drygt en procentenhet jämfört med föregående år och uppgick 2004 till 2,7 procent. Personalomsättningen vid myndigheten är mycket låg. Få tillfällen till nyrekrytering innebär dock att framsteg inte har kunnat göras vad gäller mångfald och jämställdhet i fråga om kompetensförsörjning.

Korttidsstöden administreras av Sibus, TCO och LO. Målet för genomsnittlig handläggningstid om tre veckor har uppnåtts. LO har inrättat ett servicecenter för att samordna och effektivisera hanteringen.

8.3.2 Analys och slutsatser

Tilldelning

Antalet unga studerande på gymnasienivå som fått studiehjälp under 2004 ligger på en fortsatt hög nivå, runt 425 000 personer. Eftersom studiehjälp lämnas för en elev som bedriver studier på heltid och kontinuerligt deltar i undervisningen är närvarokontrollen av stor vikt. Det uppdrag som regeringen under året lämnat till Skolverket understryker vikten av att skolorna ansvarar för att rapporteringen till CSN är korrekt. Regeringen avser att noga följa utvecklingen av skolornas närvarorapportering.

Antalet studiemedelstagare är fortsatt högt och ökar dessutom något under 2004. Ökningen av antalet studerande med studiestöd avser främst rekryteringsbidrag och korttidsstöd. Eftersom en majoritet av studerande inom det offentliga utbildningsväsendet är kvinnor återspeglas även detta i fördelningen av studiestöd. För väldigt många studerande är studiestödet, som är avsett för levnadsomkostnader, en nödvändighet för att studier överhuvudtaget skall kunna genomföras. De resurser som riksdagen avsatt har således bidragit till att studiehinder undanröjts. Motsvarande resurser behövs också i framtiden.

Ekonomi är viktig för att studier skall kunna bedrivas framgångsrikt. Studiemedlet är generellt utformat så att alla studerande får lika stora totalbelopp. Tillsammans med det faktum att all offentlig utbildning är avgiftsfri innebär dagens studiemedelssystem att de flesta studerande klarar sin ekonomi under studietiden. I samband med studiemedelsreformen ökade bidragsandelen. Dessutom infördes en möjlighet till tilläggs lån för vissa studerande. Tilläggs lånet ger en trygghet i situationer då grundnivån i studiemedlet inte räcker till. Samtidigt förbättrades studerandes möjlighet att själva bidra till sin försörjning under studietiden genom att inkomstgränsen för rätt till stöd höjdes kraftigt. Regeringen konstaterar därför att de flesta studerande klarar sin ekonomi under studietiden. Det är naturligtvis viktigt att noga följa studieekonomins utveckling. Den grupp studerande som ofta har det svårast ekonomiskt är dock de som har barn. I och med att regeringen har föreslagit att ett tilläggsbidrag till studerande med barn skall införas från och med nästa år kommer situationen att förbättras för

denna studerandegrupp. Dessutom skall personer som varit föräldralediga i anslutning till studiestarten lättare kunna få tilläggs lån. Förändringen ger ännu fler studerande möjlighet att vid behov ansöka om tilläggs lån.

Vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå kan få en högre bidragsandel än studerande på eftergymnasial nivå, vilket innebär att de personer som har kortast utbildning får det förmånligaste studiestödet.

Det kan konstateras att andelen studerande på grundläggande nivå med förmånligare studiestöd är högre än andelen på gymnasial nivå, där en majoritet lämnas bidrag med det generella beloppet. Detta ligger helt i linje med målen för studiestödet. Rekrytering av dem med kortast utbildning underlättas av ett förmånligare studiestöd och en möjlighet att studera utan alltför hög skuldsättning. Studiestödet är därför utformat så att de som har störst behov av utbildning kan få det mest generösa stödet.

Benägenheten att låna är också lägre vid studier på grundläggande- och gymnasial nivå. Vuxenstuderande på dessa utbildningsnivåer har också viss möjlighet att studera med andra samhällsstöd eller med stöd från arbetsgivaren. Regeringen bedömer att konstruktionen med olika bidragsnivåer för olika utbildningsnivåer fungerar som avsett.

Antalet studerande med studiemedel på den eftergymnasiala nivån har under året inte ökat lika mycket som under de senaste åren. Detta beror på att antalet utbildningsplatser vid högskolor och universitet inte ökat lika mycket som föregående år.

Regeringen noterar att lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer har minskat sedan det nya studiemedelssystemet infördes. En förklaring kan vara att de studerande mera noga överväger om de skall ta studielån eller inte, vilket t.ex. skulle kunna bero på den höjda fribelopps- respektive bidragsnivåer.

Studiestödssystemet är i dag utformat på ett könsneutralt sätt. CSN:s uppföljning av studiestödsreformen 2001 visade att det nya studiemedelssystemets utformning har minskat skillnaden i rekryteringseffekt mellan kvinnor och män. Fortfarande är det flest kvinnor som deltar i reguljär utbildning och följaktligen är majoriteten av studiestödstagarna kvinnor. Beträffande rekryteringsbidraget till vuxenstuderande är endast 28 procent av stödtagarna män. Skolverket har bl.a. ett uppdrag att följa

målgruppen för stödet så att stödets träffsäkerhet kan säkerställas.

Studiestödet skall bidra till ett livslångt lärande och återkommande kompetensutveckling. Antalet yngre studerande med studiemedel har ökat. Detta är positivt och ligger i linje med regeringens mål att öka antalet direktövergångar från gymnasieskolan till högskoleutbildning. Både studiehjälpen och studiemedlen utgör betydelsefulla samhällsstöd för unga studerande. Samtidigt är det viktigt att även äldre personer kan studera och att studiestödet bidrar till att undanröja studiehinder även för denna grupp. Detta är bakgrunden till regeringens förslag att möjligheterna för äldre att studera med studiestöd skall förbättras fr.o.m. den 1 juli 2006.

Det svenska studiemedelssystemet är i en internationell jämförelse generöst och ger de allra flesta goda förutsättningar för att bedriva studier både i Sverige och utomlands. Det svenska studiemedlet skiljer sig från motsvarande system i samtliga utomnordiska länder genom att det är möjligt att ta med sig stödet vid studier utomlands. Att kunna använda svenskt studiestöd för studier utomlands är ett sätt att stimulera till mobilitet, men väl så viktigt är att utlandsstudierna kan tillgodoräknas i en svensk utbildning. Regeringen bedömer att studiemedelssystemet bidragit till att studerandevolymer för utlandsstuderande alltjämt är på en förhållandevis hög nivå.

Antalet vuxenstuderande med rekryteringsbidrag har ökat. Stödet riktar sig främst till arbetslösa och regeringen bedömer att stödet är viktigt ur ett sysselsättningsperspektiv eftersom det når kortutbildade och stärker enskildas ställning på arbetsmarknaden. Under 2004 användes i stort sett hela den ekonomiska ramen för rekryteringsbidraget. Det är enligt regeringens mening angeläget att rekryteringsbidraget når rätt personer. Därför har Statens skolverk fått i uppdrag att bl.a. följa upp om kommunernas arbetsformer säkerställer att bidraget når avsedd målgrupp. Regeringen avser att noga följa bidragets utveckling.

Det är ännu för tidigt att se det totala utfallet av den vidgade användningen av rekryteringsbidraget, där kommuner och landsting tillfälligt fått förbättrade möjligheter till kompetensutveckling av personalen. Utfallet under det andra halvåret 2004 har dock visat på ett begränsat nyttjande. Regeringen konstaterar att

den korta förberedelseperioden sannolikt har påverkat deltagandet. Den tillfälliga satsningen upphör vid utgången av 2005.

Migrerande arbetstagare och egenföretagare samt deras familjemedlemmar skall behandlas på lika villkor som svenska medborgare när det gäller rätt till sociala förmåner som studiestöd. Utvidgningen av den europeiska gemenskapen innebär att fler personer omfattas av gemenskapsrätten. Den praxis som utvecklats genom beslut av EG-domstolen kring unionsmedborgares rätt till studiestöd innebär också en form av utvidgning av gemenskapsrätten. Sammantaget medför detta ekonomiska konsekvenser för de sociala trygghetssystemen i Sverige. Regeringen följer utvecklingen uppmärksam.

Ändringarna i EG-regelverket och EG-domstolens praxis innebär att gällande rätt på studiestödsområde behöver ses över för att bedöma om den överensstämmer med och uppfyller EG-direktivens krav.

Samtliga studiestöd som finansieras genom offentliga medel är en viktig del av utbildningspolitiken. Oavsett form, bidrar stöden till att personer kan studera utan att begränsas av sina ekonomiska resurser eller av funktionshinder. Sammantaget kommer förstärkningarna av studiestödet, med anledning av tilläggsbidraget och förbättrade möjligheter för äldre att studera med studiestöd, om totalt 700 miljoner kronor per år från och med 2006 samt de nya studiestödsplatserna att leda till ett förbättrat stöd och till att fler kan studera med studiemedel och rekryteringsbidrag. Förslagen om bl.a. tilläggsbidrag till studerande med barn och förbättrade möjligheter för äldre att studera med studiemedel framgår av propositionen *Förstärkning av studiestödet (2004/05:111)*. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (prop. 2004/05:111, bet. 2004/05:UbU14, rskr, 2004/05:309).

Återbetalning

Studiemedelssystemet består av bidrag och lån. Återbetalningens konstruktion bygger på att lånet skall betalas tillbaka i sin helhet, men staten subventionerar lånet genom vissa förmånliga trygghetsregler. Återbetalningen sker normalt under en avsevärd tidsperiod och många låntagare har skulder även i tidigare

återbetalningssystem. Antalet låntagare är högt och uppgår till cirka 1,4 miljoner personer och de flesta har lån i äldre återbetalningssystem. Därför är det viktigt att systemen ligger fast för en längre period eftersom ändringar kan försvåra för låntagarna som redan har studieskulder. Regeringen har emellertid nyligen initierat vissa mindre justeringar i trygghetsreglerna (prop. 2004/05:111). Syftet är att göra återbetalningen mindre betungande och öka flexibiliteten i och mellan återbetalningssystemen. Det rör bl.a. möjligheten att ansöka om nedsättning av årsbeloppet. Dessutom har regeringen beslutat att vissa låntagare som genom nyupplåning har fått en orimlig återbetalning på ett enklare sätt skall kunna få en ny återbetalningstid. Eftersom det kan vara svårt för den enskilde att sätta sig in i de olika regelverken är det angeläget att låntagarna förmås använda de trygghetsregler som finns för att återbetalningen skall bli rimlig. Regeringen har givit CSN i uppdrag att vidta åtgärder för att förbättra informationen och vägledningen till låntagare samt vidta åtgärder för att öka återbetalningen och underlätta för låntagare med mer än ett lån.

Regeringen avser att fortsatt noga följa utvecklingen och vidta åtgärder för att underlätta för låntagare att återbetala sina studielån för att undvika att ärenden lämnas till kronofogden.

Studiestödsadministrationen

Den organisationsförändring som CSN vidtog under 2003 fick vissa positiva effekter på studiestödsadministrationen främst under hösten 2004. Tilldelningen av studiestöd har förenklats efter studiestödsreformen 2001, men administrationen av återbetalning av studielån har samtidigt blivit mer resurskrävande. CSN kommer som ett led i regeringens satsning på service genom den s.k. 24-timmarsmyndigheten att bedriva en försöksverksamhet med elektronisk studiemedelsansökan. Regeringen ser detta som ett viktigt led i insatserna att ytterligare förbättra servicen till enskilda. Handläggningen av ärenden har effektiviserats, men telefontillgängligheten visar fortfarande stora brister. CSN har haft svårigheter att klara servicen via telefon under en längre period. Trots resurstillskott och reformer på området som syftat till förenklingar har myndigheten inte nått målen för tillgängligheten. Regeringen anser att

det är angeläget att CSN fortsätter det arbete som myndigheten själv påbörjat för att förbättra telefontillgängligheten. Mot bakgrund av ovanstående har regeringen särskilt uppdragit åt CSN att skyndsamt förbättra effektiviteten, kvaliteten, tillgängligheten och servicen via telefon. Regeringen utgår från att målen för tillgängligheten skall nås under 2006.

Ett tilläggsbidrag till studerande med barn införs från och med 2006, vilket förutom det förberedande utvecklingsarbetet kommer att långsiktigt öka CSN:s arbetsvolym. Tilläggsbidraget medför ökade kostnader för CSN i form av systemutveckling, administration och informationsinsatser. Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att CSN får ökade resurser under 2006.

Studiemedel som utbetalats felaktigt skall betalas tillbaka. De senaste åren har CSN:s återkravsverksamhet fått stå tillbaka eftersom utbetalning av studiestöd prioriterats. Regeringen har därför gett myndigheten i uppdrag att effektivisera hanteringen av återkrav, bl.a. för att enskilda inte skall behöva vänta onödigt länge på beslut. Vidare är det viktigt att myndigheten arbetar förebyggande för att minska antalet återkravsärenden och antalet ärenden som lämnas till kronofogden.

Det omställningsarbete som myndigheten genomfört, som innebar att flera kontor lades ned, har enligt CSN:s årsredovisning 2004, medfört påfrestningar för personalen. Det är därför angeläget att CSN fortsatt bedriver aktiviteter för att främja kompetensutveckling och en god arbetsmiljö.

Även ÖKS verksamhet kommer att påverkas av förändrade förutsättningar inom studiestödsområdet. Under 2004 har ÖKS ärendemängd ökat och beräknas öka ytterligare, bl.a. till följd av införandet av tilläggsbidraget. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att ÖKS får ökade resurser under 2006.

Övriga studiestöd

Studiestödsverksamheten rymmer flera olika stödformer som bl.a. när barn med funktionshinder och deras föräldrar samt personer med mycket kort tidigare utbildning eller med funktionshinder som är i behov av kompletterande utbildning. Sammantaget bidrar dessa stöd till att fler individer och grupper i

befolkningen får ekonomisk möjlighet att delta i utbildning och kompetensutveckling.

Regeringen anser att det skall vara möjligt att använda korttidsstödet även för alfabetisering av samer som inte kan läsa eller skriva samiska.

År 2004 ökade anslaget till korttidsstöd med nästan 60 procent, vilket har medfört att betydligt fler studerande har fått tillgång till stödet. De fackliga organisationerna LO och TCO samt Sisus som administrerar korttids

stödet rekryterar genom sin uppsökande verksamhet kortutbildade och personer med funktionshinder till studier. Stödets administration har enligt regeringens mening varit framgångsrik genom att det har blivit lättare att nå förhållandevis svårrekryterade grupper. LO rekryterar flest personer vilket också ställer ökade krav på administration och uppföljning.

9 Budgetförslag

9.1 Anslag

9.1.1 25:1 Statens skolverk

Tabell 9.25:1 Anslagsutveckling för Statens skolverk

Tusental kronor

2004	Utfall	299 828	Anslags- sparande	24 306
2005	Anslag	298 208 ¹	Utgifts- prognos	318 326
2006	Förslag	302 191		
2007	Beräknat	307 289 ²		
2008	Beräknat	312 959 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 302 191 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 302 191 tkr i 2006 års prisnivå.

Statens skolverk (Skolverket) är sektorsmyndighet för det offentliga skolväsendet för barn, ungdomar och vuxna och för den av det allmänna anordnade förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Skolverket skall bidra till målpuppfyllelsen inom politikområdet genom sina instruktionsenliga uppgifter, bl.a. att genom utbildningsinspektion granska kvaliteten i skolväsendet, förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och vuxnas lärande.

Regeringens överväganden

Skolverkets uppgifter är sedan den 1 mars 2003 koncentrerade främst på kvalitetskontroll genom uppföljning, utvärdering, kvalitetsgranskning och tillsyn. Regeringens bedömning är att myndigheten arbetar fokuserat med sin uppgift att bidra till en ökad målpuppfyllelse i de verksamheter som ligger inom verkets ansvarsområde.

Utbildningsinspektionen är nu fullt utbyggd och har kapacitet att nå 1 000 skolor under 2005. Det innebär att inspektionen nått en omfattning som motsvarar regeringens mål att alla kommuner och skolor skall inspekteras vart sjätte år. Regeringens bedömning är att verket lyckats väl med uppbyggnaden av utbildningsinspektionen. Preliminära utvärderingar och Skolverkets egna bedömningar visar också att kommunerna är positivt inställda till inspektionerna och att de på ett värdefullt sätt bidrar till det lokala kvalitetsutvecklingsarbetet.

Skolverkets handläggning av ärenden rörande fristående skolor tar stora och ökande resurser i anspråk, inte minst i och med att antalet överklaganden av Skolverkets beslut har ökat.

Ett omfattande arbete pågår inom Skolverket för att förbereda de förändringar av gymnasieskolan som föreslogs i regeringens proposition Kunskap och kvalitet – elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140) och som riksdagen beslutade om i oktober 2004 (bet. 2003/04:UbU13, rskr. 2004/05:4). Skolverket genomför en översyn av kursplaner för gymnasieskolan och den gymnasiala vuxenutbildningen bl.a. utifrån förslagen om införande av ämnesbetyg och större kurser.

Inom Skolverket pågår ett arbete med att förbättra den interna styrningen och ekonomiadministrationen. 2004 års revisionsberättelse var utan anmärkning och ekonomiadministrationen gavs betyget AA av Ekonomistyrningsverket, dvs. det högsta betyget i skalan.

Anslaget minskas med 1 789 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Regeringen förutsätter att Skolverket prioriterar insatser som bidrar till att stärka kvaliteten inom förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolväsendet samt insatser som bidrar till att stärka måluppfyllelsen inom skolan.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 302 191 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:1 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	298 208	298 208	298 208
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 772	10 901	16 603
Beslut	-1 789	-1 819	-1 853
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	302 191	307 289	312 959

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.2 25:2 Myndigheten för skolutveckling

Tabell 9.25:2 Anslagsutveckling för Myndigheten för skolutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Utveckling	Anslags-sparande	Utgifter-prognos
2004	Utfall	92 951		1 331
2005	Anslag	96 278 ¹		95 282
2006	Förslag	95 711		
2007	Beräknat	97 227 ²		
2008	Beräknat	98 878 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 95 711 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 95 711 tkr i 2006 års prisnivå.

Myndigheten för skolutveckling har i uppgift att stödja den lokala verksamhetsutvecklingen i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, förskoleklass, skola och vuxenutbildning i syfte att uppnå ökad måluppfyllelse och likvärdighet i utbildningen. Stödet ges i form av generella utvecklingsinsatser med fokus på nationellt prioriterade områden och i form av riktat utvecklingsstöd främst genom att stödja kvalitetsutvecklingsarbete och utveckling av lärande och lärmiljöer. Myndigheten skall även främja kom-

petensutveckling av personal samt svara för den statliga rektorsutbildningen m.m.

Regeringens överväganden

Myndigheten för skolutveckling har en viktig roll när det gäller att stimulera den lokala utvecklingen inom förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen, förskoleklassen, skolan och insatser för vuxnas lärande. Myndigheten har sedan den inrättades i mars 2003 utvecklat sin verksamhet för att möta målgruppernas olika behov av stöd i sitt utvecklingsarbete. Regeringens bedömning är att myndigheten lyckats väl i detta arbete.

Att verka för förbättrade utbildningsvillkor i segregerade områden är och förblir myndighetens viktigaste uppgift. I budgetpropositionen för 2005 aviserade regeringen att extra medel skall tillskjutas anslag 25:3 *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* för 2006 och 2007 för insatser som skall leda till att fler elever i segregerade områden når målen för utbildningen. Myndigheten för skolutveckling har fått i uppdrag att ta fram en planering för hur överenskommelser om användning av de extra medlen skall kunna träffas mellan å ena sidan myndigheten, och å andra sidan kommuner samt andra centrala aktörer.

I övrigt skall myndigheten prioritera insatser som avser kvalitet, basfärdigheter och jämställdhet.

2004 års revisionsberättelse var utan anmärkning och ekonomiadministrationen gavs betyget AA av Ekonomistyrningsverket, dvs. det högsta betyget i skalan.

Anslaget minskas med 1 335 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 95 711 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:2 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	96 278	96 278	96 278
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	968	2 508	4 186
Beslut	-1 335	-1 356	-1 379
Överföring till/från andra anslag	-200	-203	-207
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	95 711	97 227	98 878

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.3 25:3 Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Tabell 9.25:3 Anslagsutveckling för Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	244 022		78 718
2005	208 841 ¹		284 014
2006	Förslag	379 876	
2007	Beräknat	395 281 ²	
2008	Beräknat	242 969 ³	

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 385 847 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 230 847 tkr i 2006 års prisnivå.

Ändamålet med anslaget är att främja utveckling av förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, förskoleklass, skola och vuxenutbildning. Anslaget finansierar främst insatser som Myndigheten för skolutveckling vidtar för att stödja och stimulera kommunernas verksamhetsutveckling inom förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, förskoleklass, skola och vuxenutbildning. Stödet avser såväl verksamheter med kommunal som annan huvudman. Anslaget används även för statlig rektorsutbildning och annat centralt initierat utvecklingsarbete inom utbildningssystemet samt för administration, uppföljning och utvärdering av vissa uppdrag. En del av anslaget disponeras av Skolverket, bl.a. för utveckling av nationella prov.

Regeringens överväganden

I segregerade områden finns ofta en kraftig överrepresentation av elever som har svårigheter att nå målen för utbildningen. Insatser för att stödja skol- och verksamhetsutveckling inom dessa områden bör därför ha högsta prioritet. För att ytterligare förstärka resurserna till arbetet med skolor i segregerade områden ökas anslaget med 70 miljoner kronor 2006 och 155 miljoner kronor 2007.

Under 2006 ökas anslaget dessutom med ytterligare 77 miljoner för insatser med syfte att öka skolans kvalitet. De ökade anslagsmedlen skall användas av Myndigheten för skolutveckling och Skolverket för vissa insatser för att stärka elevernas läsförmåga och kunskaper i matematik, insatser för att förstärka den nationella uppföljningen, insatser för att stärka yrkesutbildningen och visst stöd till implementering av de förändringar i gymnasieskolan som beslutats av riksdagen.

Myndigheten för skolutveckling har från den 1 juli 2005 övertagit ansvaret för att förmedla statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum (TNC) från Högskoleverket. Anslaget har därför ökat med 23,2 miljoner kronor.

Anslaget minskar med 1 253 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 379 876 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:3 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	208 841	208 841	208 841
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2 088	7 245	13 164
Beslut	145 747	155 428	-3 454
Överföring till/från andra anslag	23 200	23 767	24 418
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	379 876	395 281	242 969

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.4 25:4 Specialpedagogiska institutet

Tabell 9.25:4 Anslagsutveckling för Specialpedagogiska institutet¹

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Resultat
2004	Utfall	324 863	Anslags-sparande	1 475
2005	Anslag	350 157 ²	Utgifts-prognos	333 486
2006	Förslag	367 920		
2007	Beräknat	373 733 ³		
2008	Beräknat	380 062 ⁴		

¹ Anslaget 25:4 *Specialpedagogiska institutet* och 25:5 *Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder* från budgetåret 2005 har slagits samman. Anslagna medel för 2005 på anslaget 25:5 är 23 338 tkr och prognosen för utfallet är 23 198 tkr.

² Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

³ Motsvarar 367 920 tkr i 2006 års prispivå.

⁴ Motsvarar 367 920 tkr i 2006 års prispivå.

Specialpedagogiska institutet är en rikstäckande myndighet för statens samlade stöd i specialpedagogiska frågor rörande barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder.

Institutets uppgift är att ge specialpedagogiskt stöd till kommuner och andra huvudmän som ansvarar för förskoleverksamhet, skola, skolbarnsomsorg, vuxenutbildning och fristående skolor som står under statlig tillsyn. I uppdraget ingår att sprida information och kunskap inom det specialpedagogiska området samt att initiera och medverka i utvecklingsarbete inom området. Därutöver har institutet i uppdrag att tillgodose behovet av anpassade läromedel för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:4 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Slagslag	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2004	0	33 890	206 006	-172 116
Prognos 2005	0	27 835	175 290	-147 455
Budget 2006	0	22 067	138 811	-116 744

Intäkterna avser dels ersättning från kommunerna för elever vid Resurscenter syn Örebro samt Resurscenter tal och språk, dels intäkter från läromedelsförsörjningen. Dessa intäkter får disponeras av myndigheten. Det ekonomiska målet är att intäkterna delvis skall täcka kostnaderna för verksamheten. Kostnader som inte fi-

nansieras med avgiftsintäkter skall finansieras från detta anslag.

Regeringens överväganden

I syfte att samordna ansvaret för den statliga läromedelsförsörjningen till en särskild instans har regeringen inrättat ett läromedelsråd vid institutet. Barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder skall ha tillgång till anpassade läromedel så att möjligheterna att utbilda sig blir så likvärdiga som möjligt jämfört med andra barn, ungdomar och vuxenstuderande i samhället. Regeringen anser det därför vara ändamålsenligt att ansvaret för det statliga läromedelsåtagandet finns hos läromedelsrådet, som förutsätts arbeta på ett flexibelt sätt i nära samverkan med andra aktörer på området liksom den kommersiella marknaden. För detta ändamål har anslagen 25:4 *Specialpedagogiska institutet* och 25:5 *Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med funktionshinder* slagits samman. Syftet med åtgärden har varit att möjliggöra en mer ändamålsenlig och flexibel styrning både för regeringen och för myndigheten. Under anslaget får medel användas för att initialt finansiera utveckling och produktion av läromedel i nuvarande form och för att stimulera till att produktionen successivt förs över till den kommersiella marknaden.

Myndigheten har i sin årsredovisning ytterligare klargjort läromedelsrådets funktion vilket bl.a. innebär fastställande av behovsanalyser, prioritering av behov, beslutande om resursfördelning samt framtagande av strategier för samverkan med förlag. Regeringen förutsätter att läromedelsförsörjningen för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder på detta sätt ytterligare förbättras. Regeringen avser att i regleringsbrevet för budgetåret 2006 precisera myndighetens ekonomiska ramar för verksamhetsgrenen läromedel.

I 2004 års ekonomiska vårproposition föreslog regeringen en tillfällig överföring av 7,5 miljoner kronor från anslaget 25:7 *Särskilda insatser på skolområdet* till anslaget 25:4 *Specialpedagogiska institutet* i syfte att bättre tillgodose stödet till elever med funktionshinder. I budgetpropositionen för 2005 gjordes motsvarande överföring. I sin årsredovisning för år 2004 redovisar myndigheten ett anslagssparande på ca 1,5 miljoner kronor på ramanslaget. Regeringen anser därför att myndigheten har ekonomiska för-

utsättningar att tillgodose stödet till elever med funktionshinder och föreslår således att anslaget 25:4 *Specialpedagogiska institutet* minskas med 7,5 miljoner kronor och att anslaget 25:6 *Särskilda insatser på skolområdet* ökas med motsvarande belopp.

Anslaget har minskats med 5 300 000 kronor som har förts till anslaget 25:5 *Specialskolemyndigheten* för att användas inom verksamheten Teckenspråk syskon till döva barn och barn till döva föräldrar.

Anslaget minskas med 2 101 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Riksrevisionen har inga anmärkningar på myndighetens årsredovisning.

Ekonomistyrningsverket har gett institutet högsta EA-värdet AA.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 367 920 000 kronor för budgetåret 2006.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Läromedelsrådet är i behov av att kunna lämna förhandsbesked till förlag på den kommersiella marknaden. För att möjliggöra för myndigheten att göra framtida ekonomiska åtaganden föreslås att regeringen bemyndigas att under 2006, för ramanslaget 25:4 *Specialpedagogiska institutet*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 8 000 000 kronor under 2007 och högst 5 000 000 kronor under 2008.

Tabell 9.25:4 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	350 157	350 157	350 157
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	9 123	14 800	20 980
Beslut	-2 101	-2 134	-2 170
Överföring till/från andra anslag	10 741	10 911	11 095
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	367 920	373 733	380 062

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Tabell 9.1 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008–
Utestående åtaganden vid årets början		0	2 500	11 000	
Nya åtaganden		2 500	10 500		
Infriade åtaganden		0	2 000	8 000	5 000
Utestående åtaganden vid årets slut		2 500	11 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande		20 000	13 000		

9.1.5 25:5 Specialskolemyndigheten

Tabell 9.25:5 Anslagsutveckling för Specialskolemyndigheten

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2004	Utfall	239 471	3 068
2005	Anslag	245 569 ¹	240 190
2006	Förslag	254 429	
2007	Beräknat	257 937 ²	
2008	Beräknat	261 569 ³	

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 254 429 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 254 429 tkr i 2006 års prisnivå.

Specialskolan erbjuder tvåspråkig undervisning (svenska och teckenspråk) i en teckenspråkig miljö. Utbildningen i specialskolan har som mål att ge barn och ungdomar som är döva, dövblindfödda eller hörselskadade en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan eller för berörda elever i särskolan. Förutsättningen för elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling är att de erbjuds en teckenspråkig miljö.

Myndigheten består av sex skolenheter, varav fem är regionala specialskolor för döva och hörselskadade elever och en är en nationell specialskola för döva och hörselskadade med utvecklingsstörning samt för dövblindfödda elever.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:5 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2004	-	104 114	343 586	-239 472
Prognos 2005	-	110 600	352 600	-242 000
Budget 2006	-	110 000	364 500	-254 500

Avgifterna utgörs bl.a. av ersättning från kommunerna för elever i specialskola. Dessa intäkter får disponeras av myndigheten. Prognosen utgår från regeringens beslut (SKOLFS 2005:6) om att avgifterna för elever i värdkommunerna, dvs. de kommuner där verksamheten är belägen, skall uppgå till 34 800 kronor per elev och år och att avgiften för elever från andra kommuner skall uppgå till 101 500 kronor per elev och år. Avgifterna utsätts för prövning årligen.

Det ekonomiska målet är att intäkterna från Specialskolemyndighetens verksamhet delvis skall täcka kostnaderna för verksamheten. Kostnader som inte finansieras med avgiftsinkomster skall finansieras från detta anslag.

Regeringens överväganden

Specialskolemyndigheten har under verksamhetsåret fortsatt att utveckla sina insatser för att förbättra den tvåspråkiga miljön. Vidare har myndigheten ytterligare utvecklat den inre styrningen och strukturen genom tillkomsten av myndighetsgemensamma organ. En individuell utvecklingsplan för samtliga elever infördes redan under föregående år. Myndigheten avser att under året utvärdera effekterna av de individuella utvecklingsplanerna.

Utvärderingar visar att såväl elever som vårdnadshavare är nöjda med verksamheten.

Myndigheten fick under 2004 i uppdrag att, i samråd med Socialstyrelsen och Specialpedagogiska institutet, ta fram och implementera riktlinjer i syfte att tydliggöra vilket ansvar som åligger myndigheten för elevernas undervisning, boende, fritidsverksamhet och resor. Regeringen avser att följa upp utvecklingen inom detta område.

Specialskolans målgrupp är väldigt heterogen vilket leder till att redovisningen av elevernas måluppfyllelse blir svåröverskådlig. Det finns behov av att förtydliga redovisningen så att elevernas resultat sätts i relation till deras olika förutsättningar. Vidare bör Specialskolans elever jämföras med elever i andra skolformer.

Regeringens bedömning är att Specialskolemyndigheten på ett aktivt sätt arbetar med att systematiskt höja kvaliteten i verksamheten.

Anslaget har tillförts 5 300 000 kronor från anslaget 25:4 *Specialpedagogiska institutet* för att användas inom verksamheten Teckenspråk sysskon till döva barn och barn till döva föräldrar.

Anslaget minskas med 1 473 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

2004 års revisionsberättelse var utan anmärkning. Ekonomiadministrationen gavs betyget BA av Ekonomistyrningsverket.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 254 429 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25.5 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	245 569	245 569	245 569
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 033	8 488	12 066
Beslut	-1 473	-1 493	-1 514
Överföring till/från andra anslag	5 300	5 373	5 449
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	254 429	257 937	261 569

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.6 25:6 Särskilda insatser på skolområdet

Tabell 9.25:6 Anslagsutveckling för Särskilda insatser på skolområdet

Tusental kronor				
2004	Utfall	266 631	Anslags-sparande	3 911
2005	Anslag	281 353 ¹	Utgifts-prognos	276 228
2006	Förslag	295 388		
2007	Beräknat	306 282 ²		
2008	Beräknat	317 891 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 295 388 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 295 388 tkr i 2006 års prisnivå.

Under detta anslag beräknar regeringen medel för i huvudsak:

- bidrag till kommuner för samordnade regionala utbildningsinsatser för elever med funktionshinder och samordnade utbildningsinsatser avseende särskild undervisning på sjukhus m.m. enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet,
- ett elevbaserat tilläggsbidrag till Göteborgs, Kristianstads, Stockholms och Umeå kommuner för speciellt anpassad gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade elever (Rh) från hela landet,
- bidrag till Örebro kommun enligt avtal mellan staten och kommunen om viss statlig ersättning avseende gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade elever (RGD/RGH),
- särskilda statsbidrag enligt avtal mellan staten och Sörmlands landsting samt Örebro kommun om bidrag till kostnader för viss riksrekryterande utbildning för elever med utvecklingsstörning och
- bidrag enligt förordningen (SKOLFS 2002:21) om statsbidrag för vissa elever vid Salbohedskolan.

Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna på anslaget är antalet elever.

Regeringens överväganden

I budgetpropositionen för 2005 aviserade regeringen sin avsikt att ändra förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser

på skolområdet så att även fristående skolor får möjlighet att ansöka om statsbidrag för vissa utbildningsinsatser av regional art som riktar sig till elever med funktionshinder. Regeringen har beslutat om ändring i nämnda förordning. Ändringen trädde i kraft den 1 maj 2005.

Elevantalet på riksgymnasierna för döva och hörselskadade elever (RGD/RGH) har under läsåret 2004/05 varit 418. Utbildningen är organiserad vid tre av Örebro kommuns skolenheter. Elevantalet på gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade elever (Rh-gymnasierna) har under läsåret 2004/05 varit 168. Regeringen avser att göra det till ett myndighetsansvar att utarbeta nya avtal där kvalitetsaspekterna betonas. I svaret bör också ingå att fördela medlen för utbildningen och att följa upp avtalen.

Från anslaget har under 2004 och 2005 överförts 7,5 miljoner kronor till anslag 25:4 *Specialpedagogiska institutet*. Regeringen föreslår att 25:4 *Specialpedagogiska institutet* minskas med 7,5 miljoner kronor och att 25:6 *Särskilda insatser på skolområdet* ökas med detta belopp från 2006.

Med anledning av ökade kostnader för ersättning till kommunerna för mottagande av nordiska elever föreslås anslaget 25:11 *Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola* ökas med 2 miljoner kronor.

Anslaget minskas med 1 688 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 295 388 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:6 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	281 353	281 353	281 353
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	9 988	20 732	32 183
Beslut	-1 688	-1 750	-1 817
Överföring till/från andra anslag	5 735	5 946	6 172
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	295 388	306 282	317 891

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.7 25:7 Sameskolstyrelsen

Tabell 9.25:7 Anslagsutveckling för Sameskolstyrelsen

Tusental kronor				
2004	Utfall	30 547	Anslags-sparande	2 526
2005	Anslag	32 816 ¹	Utgifts-prognos	35 078
2006	Förslag	33 246		
2007	Beräknat	33 818 ²		
2008	Beräknat	34 456 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 33 246 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 33 246 tkr i 2006 års prisnivå.

Sameskolstyrelsen är styrelse för sameskolorna och integrerad samisk undervisning i kommunal grundskola. Sameskolstyrelsen skall främja och utveckla samisk undervisning och bör även informera om sameskolan och samisk undervisning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom.

Andamålet med anslaget är att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning och att bidra till att bevara och utveckla det samiska språket och den samiska kulturen. Utbildningen bedrivs vid sex sameskolor samt i integrerad samisk undervisning i kommunal grundskola i nio kommuner. Utbildningen skall för sameskolan motsvara utbildningen t.o.m. årskurs 6 i grundskolan och för den integrerade samiska undervisningen t.o.m. årskurs 9 i grundskolan.

Sameskolstyrelsen får efter avtal med en kommun fullgöra kommunens uppgifter inom förskoleklass och förskole- och fritidshemsverksamheten för samiska barn.

Måluppfyllelsen i sameskolan bedöms vara god.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:7 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2004	7 577	8 087	10 021	-1 934
Prognos 2005	7 526	8 000	10 000	-2 000
Budget 2006	7 288	8 000	10 000	-2 000

De intäkter som Sameskolstyrelsen får disponera avser främst ersättning från kommuner för samisk förskola och fritidshem som Sameskolstyrelsen bedriver efter avtal med kommuner. Det

ekonomiska målet är full kostnadstäckning för dessa verksamheter. Den ersättning som Sameskolstyrelsen erhåller från kommunerna medger dock inte full kostnadstäckning. Riksrevisionen har i sin granskning av Sameskolstyrelsens årsredovisning för 2004 ansett att ställningstagande bör ske till kostnadsfördelning och underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten med förskola och fritidshem.

Regeringen har i regleringsbrevet för 2005 uppdragit åt Sameskolstyrelsen att i samarbete med Ekonomistyrningsverket utarbeta riktlinjer för kostnadsredovisning av de gemensamma kostnaderna för verksamhetsgrenen Samisk förskola och fritidshem samt förslag till avgifter för dessa verksamheter från kommunerna till Sameskolstyrelsen. Resultatet av detta uppdrag kommer att redovisas i samband med årsredovisningen för 2005.

Med det redovisade uppdraget som underlag kommer regeringen ta ställning till om det ekonomiska målet för den avgiftsfinansierade verksamheten med samisk förskola och fritidshem behöver förändras. I samband med detta beslut kommer regeringen även att avgöra hur det ackumulerade underskottet som uppstått genom den förändrade ekonomiska redovisningen för denna verksamhet skall hanteras. Det underskott som uppstått i verksamheten motsvaras av motsvarande minskning av belastningen på myndighetens anslag och ett ökat anslagssparande. Det är därmed möjligt att låta anslaget bära det ackumulerade underskottet utan att myndighetens verksamhet behöver påverkas negativt.

Regeringens överväganden

Elevantalet vid sameskolorna är i stort sett oförändrat medan antalet barn i framför allt förskolan ökat under de tre senaste åren.

Sameskolstyrelsen redovisar vissa problem med att rekrytera pedagogiskt utbildade lärare med adekvata kunskaper i samiska. Behov föreligger av kompetensutveckling i samiska för befintlig personal för att undervisningen i så stor utsträckning som möjligt skall kunna bedrivas på samiska. Regeringen ser positivt på Sameskolstyrelsens arbete för att öka måluppfyllelsen i årskurs 5, främst i samiska samt i svenska, engelska och matematik samt insatser för att öka tillgången på läromedel i de olika samiska språkvarieteterna.

2004 års revisionsberättelse var utan anmärkning. Ekonomiadministrationen gavs betyget BB av Ekonomistyrningsverket.

Anslaget minskas med 197 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 33 246 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:7 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	32 816	32 816	32 816
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	627	1 202	1 844
Beslut	-197	-200	-204
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	33 246	33 818	34 456

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning

9.1.8 25:8 Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.

Tabell 9.25:8 Anslagsutveckling för Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.

Tusental kronor				
2004	Utfall	3 659 065	Anslags-sparande	935
2005	Anslag	3 660 000 ¹	Utgifts-prognos	3 659 549
2006	Förslag	3 660 000		
2007	Beräknat	3 660 000		
2008	Beräknat	3 660 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Under anslaget bekostas statsbidrag till de kommuner som har ett system med maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen samt det statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder som skall lämnas till de kommuner som tillämpar maxtaxa. Under anslaget bekostas även Skolverkets kostnader för arbete med administration av rekvisitioner från kommunerna samt den uppföljning av reformens olika delar för vilken Skolverket skall ansvara. Kompensationen till kommunerna för de övriga delarna av refor-

men om maxtaxa och allmän förskola ges genom det generella statsbidraget under utgiftsområde 25, anslag 48:1 *Kommunalekonomisk utjämning*. För den allmänna förskolan är kompensationen 1 200 miljoner kronor, för förskoleverksamhet för barn till arbetslösa och föräldralediga 300 respektive 200 miljoner kronor. Olika beräkningar om de ekonomiska effekterna av maxtaxan och den allmänna förskolans införande har redovisats. I budgetpropositionen för 2005 (prop. 2004/05:1) gjorde regeringen bedömningen att eventuella ekonomiska effekter har beaktats inom ramen för de ekonomiska tillskott till kommunerna som föreslogs i budgetpropositionen för 2005.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att alla kommuner kommer att tillämpa systemet med maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 3 660 000 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:8 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	3 660 000	3 660 000	3 660 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning	0	0	0
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	3 660 000	3 660 000	3 660 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 200/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

9.1.9 25:9 Bidrag till personalförstärkningar i förskola

Tabell 9.25:9 Anslagsutveckling för Bidrag till personalförstärkningar i förskola

Tusental kronor

2004	Utfall		Anslags-sparande	0
2005	Anslag	1 000 000 ¹	Utgifts-prognos	666 154
2006	Förslag	2 000 000		
2007	Beräknat	2 000 000		
2008	Beräknat	0		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

I och med riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2005 (prop. 2004/05:1 utg.omr. 16, bet. 2004/05:UbU1, rskr. 2004/05:124) infördes ett särskilt statsbidrag riktat till personalförstärkning i förskola. I och med riksdagens beslut om förskolepropositionen (prop. 2004/05:11, bet. 2004/05:UbU3, rskr. 2004/05:126) tog riksdagen sedan ställning till den närmare utformningen av bidraget. Målet med stödet skall vara att öka personaltätheten samt att ge förutsättningar för att minska barngruppernas storlek och öka kvaliteten i förskolan. Det riktade statsbidraget skall möjliggöra anställningar av 6 000 fler förskollärare, barnskötare och annan personal i förskolan. Bidraget skall vara treårigt och införas i två steg med 1 miljard kronor 2005 och 2 miljarder kronor per år 2006 och 2007. Därefter skall bidraget infogas i det generella statsbidraget och blir då nivåhöjande. Kostnader i samband med Skolverkets administration och uppföljning av statsbidraget skall inrymmas i de beräknade medlen.

Att prognosen för innevarande år understiger anslagna medel förklaras av att utbetalningen av statsbidraget förändrats till tre utbetalningar per bidragsår. Den tredje utbetalningen görs i januari året efter bidragsåret.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att statsbidraget till personalförstärkningar i förskola kommer att fördelas till alla kommuner. Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 2 000 000 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:9 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 000 000	1 000 000	1 000 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	0	0	0
Beslut	1 000 000	1 000 000	-1 000 000
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	2 000 000	2 000 000	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 200/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.10 25:10 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem

Tabell 9.25:10 Anslagsutveckling för Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2004	Utfall	3 388 287	Anslags-sparande	111 713
2005	Anslag	1 500 000 ¹	Utgifts-prognos	1 160 402
2006	Förslag	1 000 000		
2007	Beräknat	0		
2008	Beräknat	0		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

I och med riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1 utg.omr. 16, bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99) infördes ett särskilt statsbidrag riktat till skolsektorn för att öka personaltätheten. Bidraget avser att förbättra förutsättningarna för att höja skolornas resultat i förhållande till mål uttryckta i läroplaner och kursplaner genom att tillföra mer personal till skola och fritidshem. Bidraget skall användas till personalförstärkningar som är strategiska för att nå en ökad måluppfyllelse. Kostnader i samband med Skolverkets administration och uppföljning av statsbidraget skall inrymmas i de beräknade medlen.

Att prognosen för innevarande år understiger anslagna medel förklaras av att utbetalningen av bidraget förändrats. För bidragsåret 2005/06 betalas bidraget ut vid tre tillfällen, september 2005, januari 2006 och maj 2006. För 2004 redovisas ett anslagssparande på 111 713 000 kronor. Allt anslagssparande dras in.

Regeringens överväganden

Satsningen på mer personal i skolan och i fritidshemmen har hittills varit mycket framgångsrik och kommunerna har ökat sin personal med sammanlagt 12 000 heltidstjänster om man tar hänsyn till det minskade antalet elever. Av dessa är nära 8 000 tjänster direkt finansierade med statsbidraget.

Jämfört med vad regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2001 då bidraget infördes har anslagsnivåerna förändrats. I och med riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2005 (prop. 2004/05:1, bet. 2004/05:UbU1, rskr. 2004/05:124) överfördes 3 miljarder kronor från detta anslag till anslag 48:1 *Kommunalekonomisk utjämning* 2005. Ytterligare en miljard kronor överförs 2006 och det sammanlagda bidraget till kommunerna föreslås bli 5 miljarder kronor varav 1 miljard som riktat bidrag och 4 miljarder som generellt bidrag. En sista, femte miljard överförs 2007 och sammantaget innebär detta att det generella statsbidraget till kommunerna har ökat med fem miljarder när statsbidraget till personalförstärkningar i skola och fritidshem upphört.

Regeringen har beslutat om att ändra förordningen (2001:36) om statsbidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem läsåren 2004/05 och 2005/06. Ändringen innebär att bidraget betalas ut vid tre tillfällen under läsåret 2005/06.

Regeringens utgångspunkt är att statsbidraget till personalförstärkningar i skola och fritidshem skall fördelas till alla kommuner. Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 000 000 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:10 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 500 000	1 500 000	1 500 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	0	0	0
Beslut	500 000	500 000	500 000
Överföring till/från andra anslag	-1 000 000	-2 000 000	-2 000 000
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	1 000 000	0	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.11 25:11 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola

Tabell 9.25:11 Anslagsutveckling för Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola

Tusental kronor

År	Utfall	130 800	Anslags-sparande	-1 922
2004	Utfall	130 800	Anslags-sparande	-1 922
2005	Anslag	133 522 ¹	Utgifts-prognos	129 818
2006	Förslag	139 461		
2007	Beräknat	143 337 ²		
2008	Beräknat	147 723 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 139 461 tkr i 2006 års prisivå.

³ Motsvarar 139 461 tkr i 2006 års prisivå.

Under detta anslag beräknar regeringen medel för i huvudsak:

- särskilt verksamhetsstöd till bl.a. vissa riksrekryterande gymnasiala utbildningar och förberedande dansutbildningar i Stockholm, Göteborg, Malmö och Piteå,
- bidrag till kostnader för Sveriges anslutning till examensorganisationen International Baccalaureate Organisation (IBO) i Genève, särskilt statsbidrag till Göteborgs och Stockholms kommuner för IB-utbildning samt för IB-utbildning vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket,
- ersättning till kommun och landsting för kostnader för nordiska elever på gymnasial nivå,
- ersättning vid personskada till elev i viss gymnasieutbildning,

- bidrag till riksinternatskolor enligt avtal mellan staten och respektive riksinternatskola samt statsbidrag till internationella grund- och gymnasieskolor och
- statsbidrag enligt förordningen (1996:565) om statsbidrag till kostnader för utlands-svenska elevers skolgång i Sverige.

Den huvudsakliga faktorn som styr utgifterna på anslaget är antalet elever.

Regeringens överväganden

10 kommuner med riksrekryterande utbildningar fick verksamhetsstöd för utbildningar med särskild inriktning under 2004. Med anledning av översynen av systemet med riksrekryterande utbildning, som framgår av propositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140), anser regeringen att det finns ett behov av att se över systemet för verksamhetsstöd.

Från anslaget utbetalas också bidrag till en kommun för elever från annat nordiskt land, som studerar i Sverige med stöd av överenskommelsen om nordisk utbildningssamarbete på gymnasial nivå. Ersättningen avser det överskjutande antalet elever som kommunen tagit emot i förhållande till det antal elever som genomgått utbildning i annat nordiskt land. Läsåret 2004/05 lämnades bidrag för totalt 520 elever. Antalet elever för vilka ersättning utgår har successivt ökat. Med anledning av ökade kostnader för ersättning till kommunerna för mottagande av nordiska elever föreslås anslaget 25:6 *Särskilda insatser på skolområdet* minskas med 2 miljoner kronor och anslaget 25:11 *Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola* ökas med samma belopp.

Anslaget minskas med 801 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 139 461 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:11 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	133 522	133 522	133 522
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	4 740	8 582	12 931
Beslut	-801	-823	-848
Överföring till/från andra anslag	2 000	2 056	2 118
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	139 461	143 337	147 723

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.12 25:12 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Tabell 9.25:12 Anslagsutveckling för Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Tusental kronor				
2004	Utfall	77 460	Anslags-sparande	11 861
2005	Anslag	92 726 ¹	Utgifts-prognos	85 177
2006	Förslag	95 533		
2007	Beräknat	97 568 ²		
2008	Beräknat	99 971 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 95 533 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 95 533 tkr i 2006 års prisnivå.

Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Enligt bestämmelserna lämnas statsbidrag till huvudmannen för en svensk utlandsskola, distansundervisning, kompletterande svensk undervisning och undervisning vid utländsk skola (internationell skola). Anslaget finansierar även lönekostnader m.m. som tillkommer nationellt anställda lärare m.fl. vid Europaskolorna, samt utvecklingsinsatser kopplade till svensk undervisning i utlandet.

Regeringens överväganden

Det fanns 30 svenska utlandsskolor läsåret 2004/05 som bedrev undervisning på grundskolenivå och vid 16 av dessa fanns även elever i förskoleklass och vid 6 undervisning på gymnasienivå. Totalt deltog 686 statsbidragsberättigade

elever i undervisning vid svenska utlandsskolor. I den kompletterande svensk undervisningen deltog 3 423 elever. I distansundervisning deltog 127 elever. Andelen statsbidragsberättigade elever har ökat något i jämförelse med föregående läsår, från 76 procent till 83 procent i grundskolan medan andelen däremot sjunkit från 38 procent till 35 procent i gymnasieskolan. Antalet elever i grundskolan fortsätter att sjunka.

Regeringen anser att det även fortsättningsvis är viktigt att den svenska undervisningen i utlandet håller en hög kvalitet. Bidraget till de olika verksamheterna har ökat under senare år, särskilt till kompletterande svensk undervisning. Regeringen vill ytterligare förbättra villkoren för kompletterande svensk undervisning och fattade därför under 2004 beslut om att antal elever som skall utgöra underlag för att få statsbidrag till kompletterande svensk undervisning skall minskas från åtta till fem elever.

Anslaget minskas med 557 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 95 533 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:12 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	92 796	92 796	92 796
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²			
Beslut	-557	-569	-583
Överföring till/från andra anslag	0	0	0
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	95 533	97 568	99 971

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.13 25:13 Nationellt centrum för flexibelt lärande

Tabell 9.25:13 Anslagsutveckling för Nationellt centrum för flexibelt lärande

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	104 504		-6 209
2005	Anslag	99 015 ¹		91 493
2006	Förslag	100 151		
2007	Beräknat	101 994 ²		
2008	Beräknat	104 036 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 100 151 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 100 151 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget finansierar verksamheten vid myndigheten Nationellt centrum för flexibelt lärande och utgifter för utvecklingsprojekt inom folkbildningen och kommunernas vuxenutbildning samt för utveckling av Folkbildningsnätet. Vidare skall utgifter för utvecklingen av läromedel för vuxna döva med teckenspråk som första språk i samarbete med Specialpedagogiska institutet finansieras av anslaget.

Tilldelade medel 2004 har förbrukats och drygt 6 miljoner kronor av anslagskrediten har utnyttjats. Anledningen är att 35 anställda fick ett beslut om uppsägning under 2004 och att detta medförde extra utgifter i form av särskilda pensionsavgifter. Uppsägningar är en följd av ett pågående omställningsarbete. Regeringen vidtog under 2004 åtgärder för att underlätta finansieringen av omställningsarbetet genom omprioritering av medel för verksamheten. Omställningsarbetet bedöms vara slutförd 2005.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Nationellt centrum för flexibelt lärande tillhandahåller bl.a. avgiftsbelagd utbildning främst till kommuner och privata arbetsgivare, är värmyndighet för Valideringsdelegationen och kontaktmyndighet för det nordiska nätverket för vuxnas lärande. Myndigheten främjar också flexibelt lärande genom att delta i utvecklingsprojekt hos vissa statliga myndigheter.

Tabell 9.25:13 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2004	12 483	11 254	1 229
(varav tjänsteexport)			
Prognos 2005	20 891	20 839	52
(varav tjänsteexport)			
Budget 2006	16 000	16 000	0
(varav tjänsteexport)			

Regeringens överväganden

Anslaget minskas med 594 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 100 151 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:13 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	99 015	99 015	99 015
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	1 730	3 584	5 638
Beslut	-594	-605	-617
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	100 151	101 994	104 036

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.14 25.14 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning

Tabell 9.25:14 Anslagsutveckling för Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2004	Utfall	154 199		20 130
2005	Anslag	157 262 ¹	Utgifts-prognos	145 819
2006	Förslag	161 902		
2007	Beräknat	166 709 ²		
2008	Beräknat	171 204 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 162 939 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 162 939 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget finansierar:

- statsbidrag till kompletterande utbildningar enligt förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar,
- särskilt verksamhetsstöd till Samernas utbildningscentrum,
- särskilt verksamhetsstöd till Svenska Hemslöjdsföreningarnas riksförbunds för dess riksomfattande kursverksamhet anordnad länsvis i samverkan med de regionala hemslöjdsföreningarna,
- särskilt stöd till vuxenutbildning och
- försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet.

Anslagssparandet från 2004 på drygt 20 miljoner kronor har uppstått dels för att beviljade statsbidrag till kompletterande utbildningar inte helt utnyttjats av utbildningsanordnarna och dels på grund av att vissa projektmedel som tilldelats 2004 även avser utgifter under 2005.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 943 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 161 902 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:14 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	157 262	157 262	157 262
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	5 583	9 352	13 844
Beslut	-943	-965	-991
Överföring till/från andra anslag		1 061	1 090
Övrigt	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	161 902	166 709	171 204

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.15 25:15 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet

Tabell 9.25:15 Anslagsutveckling för Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2004	Utfall	49 139		0
2005	Anslag	50 000 ¹	Utgifts-prognos	49 328
2006	Förslag	49 700		
2007	Beräknat	49 700		
2008	Beräknat	49 700		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Anslaget finansierar bidrag till Företagarnas riksförbund, Handikappförbundets samarbetsorgan, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lantbrukarnas riksförbund, Ledarna, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Sveriges fiskares riksförbund och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor.

Syftet med bidraget är att stimulera och utveckla den uppsökande verksamheten och formerna för denna så att intresset hos vuxna för studier och utbildning kan breddas. Bidraget avser också stöd till utbildning i samhällsfrågor i syfte att förtroendevalda inom organisationerna på så sätt kan fördjupa sina kunskaper inom för samhällsutvecklingen centrala områden.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 300 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 49 700 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:15 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	50 000	50 000	50 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-300	-300	-300
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	49 700	49 700	49 700

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

9.1.16 25:16 Statligt stöd för utbildning av vuxna

Tabell 9.25:16 Anslagsutveckling för Statligt stöd för utbildning av vuxna

Tusental kronor

År	Utfall	Utveckling	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	1 797 083		465 153
2005	Anslag	1 916 797 ¹		2 336 977
2006	Förslag	1 781 258		
2007	Beräknat	1 847 163 ²		
2008	Beräknat	1 917 355 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 781 256 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 781 256 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget finansierar statsbidrag enligt förordningen (2002:398) om statligt stöd för utbildning av vuxna. Statsbidrag söks av kommunerna årsvis, fördelas av Myndigheten för skolutveckling och utbetalas av Statens skolverk. Högst 1,7 miljoner kronor får användas för finansiering av utgifter i samband med administration och övrig handläggning av statsbidragen.

Anslagssparandet från 2004 förklaras av förändrade utbetalningsrutiner. De sparade medlen utbetalades till kommunerna under januari 2005, vilket förklarar att utgiftsprognosen för 2005 överskrider anslagna medel.

Regeringens överväganden

I 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100) har regeringen gjort den bedömningen att det riktade statsbidraget bör finnas kvar t.o.m. 2008. Regeringen redovisade i samma proposition att 1 811 miljoner kronor skulle återföras till anslaget. I relation till anslagsnivån 2005 minskas anslaget därmed med 147,8 miljoner kronor inklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 27,2 miljoner kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Övriga förändringar avser beräkningstekniska justeringar.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 781 258 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:16 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 916 797	1 916 797	1 916 797
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	68 046	141 486	219 700
Beslut	-175 072	-181 550	-188 449
Överföring till/från andra anslag	-2 800	-2 904	-3 014
Övrigt	-25 713	-26 666	-27 680
Förslag/beräknat anslag	1 781 258	1 847 163	1 917 355

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.17 25:17 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning

Tabell 9.25:17 Anslagsutveckling för Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning

Tusental kronor

År	Utfall	Utveckling	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	19 524		-339
2005	Anslag	18 905 ¹		18 315
2006	Förslag	22 218		
2007	Beräknat	22 582 ²		
2008	Beräknat	19 882 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 22 218 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 19 244 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget finansierar verksamheten vid Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning. Myndighetens uppgifter är bl.a. att

- besluta om statsbidrag eller särskilda medel enligt lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning till utbildningsanordnare som får anordna kvalificerad yrkesutbildning,
- ha ett övergripande nationellt planeringsansvar och lämna förslag om de ekonomiska ramarna för den kvalificerade yrkesutbildningen,
- följa upp den kvalificerade yrkesutbildningen och säkerställa dess kvalitet,
- främja utvecklingen av den kvalificerade yrkesutbildningen samt
- informera och sprida kunskap om den kvalificerade yrkesutbildningen.

Regeringens överväganden

Enligt riksdagens beslut (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21, rskr. 2004/05:303) med anledning av regeringens förslag för att minska arbetslösheten i 2005 års ekonomiska vårproposition utökades antalet platser i den kvalificerade yrkesutbildningen tillfälligt med cirka 1 000 höstterminen 2005. Som en del i regeringens åtgärds paket för att få ned arbetslösheten ökas antalet tillfälliga platser med ytterligare 1 000 platser fr.o.m. 2006. Till följd därav föreslås att anslag ökas med 3 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 113 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 22 218 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:17 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

<i>Tusental kronor</i>			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	18 905	18 905	18 905
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	426	743	1 093
Beslut	2 887	2 934	-116
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	22 218	22 582	19 882

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.18 25:18 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning

Tabell 9.25:18 Anslagsutveckling för Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning

<i>Tusental kronor</i>				
2004	Utfall	741 988	Anslags-sparande	36 196
2005	Anslag	823 181 ¹	Utgifts-prognos	783 181
2006	Förslag	929 362		
2007	Beräknat	916 844		
2008	Beräknat	865 616		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Anslaget finansierar statsbidrag och kostnader för personskadeförsäkring samt ansvarsförsäkring under lärandet i arbete (LIA) för studerande enligt lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning och statsbidrag enligt förordningen (2004:167) om statligt stöd till försöksverksamhet med lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken. Utgifterna påverkas främst av antalet utnyttjade utbildningsplatser samt utbildningarnas inriktning.

Anslagssparandet från 2004 på drygt 36 miljoner kronor har uppstått för att beviljade statsbidrag till kvalificerad yrkesutbildning inte helt utnyttjats av utbildningsanordnarna. Det uppkomna anslagssparandet har förts bort som indragning.

Tabell 9.25:18 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008–2011
Utestående åtaganden vid årets början		1 357 280	1 316 654		
Nya åtaganden		658 508	1 342 088		
Infriade åtaganden		699 134	1 167 183	1 008 528	483 030
Utestående åtaganden vid årets slut	1 357 280	1 316 654	1 491 559		
Erhållet/förslaget bemyndigande	1 556 068	1 650 000	1 798 720		

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 för ramanslaget 25:18 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 1 008 528 000 kronor under 2007 och högst 483 030 000 kronor under perioden 2008–2011.

Regeringens överväganden

Myndighetens beslutsmodell för beviljande av statsbidrag medförde att den under 2002 iklätt sig åtaganden som sträckt sig längre än medgiven bemyndigandeperiod. Regeringen ansåg att detta var ett oacceptabelt förhållande och Finansutskottet påtalade också för riksdagen det allvarliga i att givet bemyndigande överskreds. Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning tillsatte mot denna bakgrund en arbetsgrupp för att i samarbete med bl.a. Ekonomistyrningsverket och Regeringskansliet analysera och åtgärda dessa brister i planeringssystemet och ekonomistyrningen. Arbetsgruppen har under 2004 avlämnat en slutrapport. Planerings- och uppföljningssystemet har ändrats liksom beslutsordningen, vilket innebär att bindande åtaganden faller inom tillåtna ramar. Utformningen av regleringsbrev för verksamheten har setts över för att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för planeringen av verksamheten. De brister som bidrog till de tidigare problemen bedöms vara undanröjda.

Enligt riksdagens beslut (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21, rskr. 2004/05:303) med anledning av regeringens förslag för att minska arbetslösheten i 2005 års ekonomiska vårproposition utökades antalet platser i den kvalificerade yrkesutbildningen tillfälligt med cirka 1 000 höstterminen 2005. Som en del i

regeringens åtgärds paket för att få ned arbetslösheten föreslås att antalet tillfälliga platser ökas med ytterligare 1 000 platser fr.o.m. 2006. Regeringen föreslår därför att anslaget förstärks med 120 miljoner kronor 2006 och beräknas att öka med 90 miljoner kronor 2007.

Verksamhetsvolymen säkras genom anpassning till utvecklingen av konsumentprisindexet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 929 362 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:18 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	793 181	793 181	793 181
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	120 000	90 000	0
Övriga makroekonomiska förutsättningar	16 181	33 663	72 435
Volym	0	0	0
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	929 362	916 844	865 616

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

9.1.19 25:19 Valideringsdelegationen

Tabell 9.25:19 Anslagsutveckling för Valideringsdelegationen

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	8 267	6 994	
2005	15 261 ¹		15 169
2006	Förslag	18 390	
2007	Beräknat	18 819 ²	
2008	Beräknat	16 130 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 18 390 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 15 390 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget finansierar verksamheten vid Valideringsdelegationen.

Delegationen har till uppgift att i fråga om validering av vuxnas kunskaper och kompetens

- främja kvalitet, legitimitet och likvärdighet,
- bedriva och stödja utveckling av metoder och verksamhetsformer,
- stärka och främja ett regionalt samarbete,
- informera, samt
- utforma förslag om vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att säkerställa en verksamhet med validering.

Anslagssparandet från 2004 på nästan 7 miljoner kronor har uppstått eftersom igångsättande av verksamhet är tidskrävande.

Regeringens överväganden

Det är viktigt både för den enskilde och för samhället att ta till vara människors reella kunskaper och kompetens. För att synliggöra dessa är validering ett viktigt redskap. Valideringsdelegationen inrättades den 1 januari 2004 för en fyraårsperiod.

För att finansiera ett tilläggsuppdrag till Valideringsdelegationen föreslås att anslaget ökas. Uppdraget är att se över effektiviteten och kvaliteten i nuvarande ansvarsfördelning vad gäller validering av utländska högskoleutbildningar. Regeringen föreslår att anslaget minskas med 92 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 18 390 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:19 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	15 261	15 261	15 261
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	221	582	965
Beslut	2 908	2 976	-96
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	18 390	18 819	16 130

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.20 25:20 Utveckling av påbyggnadsutbildningar

Tabell 9.25:20 Anslagsutveckling för Utveckling av påbyggnadsutbildningar

Tusental kronor				
2004	Utfall	Anslags-sparande	0	
2005	Anslag	125 000 ¹	Utgifts-prognos	123 321
2006	Förslag	298 128		
2007	Beräknat	296 821		
2008	Beräknat	296 821		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Anslaget finansierar statsbidrag och administrationskostnader för sådan påbyggnadsutbildning som tidigare överförts till kvalificerad yrkesutbildning, högskola, folkhögskola, viss statligt finansierad påbyggnadsutbildning och kompletterande utbildning. Statsbidragen utbetalas enligt lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning, förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen och förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar. Detta anslag skall finnas under en övergångsperiod tills en slutlig avstämning sker mellan överförda belopp och överförd utbildningskapacitet.

Tabell 9.25:20 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008–2011
Utestående åtaganden vid årets början			196 268		
Nya åtaganden		196 268	83 720		
Infriade åtaganden			136 987	140 456	2 545
Utestående åtaganden vid årets slut		196 268	143 031		
Erhållet/föreslaget bemyndigande		500 000	380 000		

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006, för ramanslaget 25:20 *Utveckling av påbyggnadsutbildningar*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 140 456 000 kronor under 2007 och högst 2 545 000 kronor under perioden 2008–2011.

Regeringens överväganden

Staten har tagit över ansvaret från kommunerna för och finansieringen av vissa påbyggnadsutbildningar inom vuxenutbildningen. Under förberedelserna för övertagandet har kostnaderna för de utbildningar som skall överföras till statligt ansvar bedömts bli 125 miljoner kronor 2005 och 250 miljoner kronor årligen från och med 2006. Senare beräkningar har visat att utgifterna blir 50 miljoner kronor högre från och med 2006 än vad som tidigare beräknats. Reger

ingen föreslår därför att ytterligare 175 miljoner kronor överförs från det under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna uppförda anslag 48:1 *Kommunalt utjämningsbidrag* till detta anslag.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 751 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 298 128 000 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:20 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	125 000	125 000	125 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-751	-751	-751
Överföring till/från andra anslag	173 879	172 572	172 572
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	298 128	296 821	296 821

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

9.1.21 25:21 Uppsala universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:21 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Uppsala universitet

Tusental kronor

År	Utfall	1 135 821	Anslags- sparande	40 134
2004	Utfall	1 135 821	Anslags- sparande	40 134
2005	Anslag	1 137 310 ¹	Utgifts- prognos	1 135 248
2006	Förslag	1 200 693		
2007	Beräknat	1 233 385 ²		
2008	Beräknat	1 259 336 ³		

1 Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

2 Motsvarar 1 209 662 tkr i 2006 års prisnivå.

3 Motsvarar 1 209 662 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Uppsala universitet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 10 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Universitetet har därför utnyttjat 10 miljoner kronor av tidigare uppkommet anslagssparande och redovisade vid utgången av budgetåret ett återstående anslagssparande om 40,1 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:21 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL	UTFALL	HÄRAV	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	3 340	4 152	1 155	–
Civilingenjörsexamen	800	963	252	1 220
Sjuksköterskeexamen	610	592	157	670
Läroexamen med inriktning mot tidigare år	605	639	157	635
Läroexamen med inriktning mot senare år	1 280	1 025	321	1 375

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har universitetet uppnått målet att utbilda minst 20 680 helårsstudenter totalt men inte målet att utbilda minst 5 750 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

Universitetet har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har uppnåtts.

Universitetets särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:21 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	1 189 158
<i>Särskilda åtaganden</i>	
– nationellt resurscentrum i biologi och bioteknik	1 658
– internationell lärarfortbildning	7 754
– sekretariatet för Östersjöuniversitetet	2 123
Summa	1 200 693

Tabell 9.25:21 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 137 310	1 137 310	1 137 310
Förändring till följd av:			
Pris och löneomräkning ²	23 903	46 675	71 587
Beslut	39 480	49 399	50 439
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 200 693	1 233 385	1 259 336

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.22 25:22 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:22 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Uppsala universitet

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande	Utgifter
2004	Utfall	1 173 983		0
2005	Anslag	1 185 950 ¹		1 178 834
2006	Förslag	1 208 652		
2007	Beräknat	1 237 493 ²		
2008	Beräknat	1 293 939 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 213 691 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 242 900 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:22 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSORMÅDE	MÅL		HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
	2001-2004	UTFALL 2001-2004		
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	438	513	119	440
Medicinskt	448	544	110	450
Naturvetenskapligt ¹	445	590	162	450

¹ Examinationsmålet för naturvetenskapligt vetenskapsområde inkluderar målet för tekniskt vetenskapsområde.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Uppsala universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:22 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybjörjare i forskarutbildningen	506	363	51 %	55 %
Härv licentiatnybjörjare	16	7	31 %	57 %
Aktiva (ht) ¹	2 416	2 338	46 %	47 %
Doktorsexamina	419	369	46 %	44 %
Licentiatexamina	116	124	46 %	47 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 470, varav 15 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:22 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	160	24 %	26 %	25 %	27 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:22 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSORMÅDE M.M.	
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	359 595
Medicinskt	217 671
Naturvetenskapligt ¹	375 127
Kollegiet för samhällsforskning (SCASSS)	15 165
Ersättning för lokalhyror m.m.	241 094
Summa	1 208 652

¹ I anslagsposten naturvetenskapligt vetenskapsområde ingår medel för teknisk forskning och forskarutbildning.

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande: *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* med 1 772 000 kronor, *Medicinskt* med 1 073 000 kronor och *Naturvetenskapligt* med 1 849 000 kronor.

Till anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde föreslås 200 000 kronor tillföras genom att universitetet övertar ansvaret för FN-arkivet. Överföringen innebär att anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.*, inom utgiftsområde 1, föreslås minskas med motsvarande belopp.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:22 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor				
	2006	2007	2008	
Anvisat 2005 ¹	1 185 950	1 185 950	1 185 950	
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	24 924	48 671	74 648	
Beslut	-2 422	2 669	33 133	
Överföring till/från andra anslag	200	204	208	
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	1 208 652	1 237 493	1 293 939	

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.23 25:23 Lunds universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:23 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Lunds universitet

Tusental kronor				
År	Typ	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	1 455 330		0
2005	Anslag	1 477 188 ¹		1 466 137
2006	Förslag	1 601 215		
2007	Beräknat	1 654 698 ²		
2008	Beräknat	1 689 514 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 622 872 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 622 872 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Lunds universitet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 92,6 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:23 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL	UTFALL	HÄRAV	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	3 740	4 470	1 203	–
Civilingenjörsexamen och arkitektexamen	2 510	2 603	733	2 800
Sjuksköterskeexamen	570	605	154	680
Lärarexamen med inriktning mot senare år	90	105	25	90

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har universitetet uppnått målet att utbilda minst 27 160 helårsstudenter totalt och minst 7 550 helårsstudenter inom de tekniska och naturvetenskapliga utbildningsområdena. Universitetet har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik.

Universitetets särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:23 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	1 571 172
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- nationellt resurscentrum i fysik	1 200
- trafikflygarutbildning	26 721
- omhändertagande av arkeologiska fynd	2 122
Summa	1 601 215

Planeringsförutsättning

Som en planeringsförutsättning för 2007 bör gälla att anslagsposten trafikflygarutbildning minskas med 5 305 000 kronor.

Tabell 9.25:23 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 465 988	1 465 988	1 465 988
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	30 812	60 165	92 277
Beslut	104 415	133 963	136 781
Överföring till/från andra anslag		-5 418	-5 532
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 601 215	1 654 698	1 689 514

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.24 25:24 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:24 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Lunds universitet

Tusental kronor

2004	Utfall	1 192 103	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	1 204 255 ¹	Utgifts-prognos	1 197 027
2006	Förslag	1 227 032		
2007	Beräknat	1 255 234 ²		
2008	Beräknat	1 313 052 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 231 091 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 261 260 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:24 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSRÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	371	520	127	450
Medicinskt	414	520	124	480
Naturvetenskapligt	294	351	81	320
Tekniskt	440	482	136	450

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Lunds universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:24 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	619	445	47 %	51 %
Härv licentiatnybörjare	17	33	65 %	52 %
Aktiva (ht) ¹	3 046	3 045	45 %	46 %
Doktorsexamina	483	458	43 %	42 %
Licentiatexamen	127	89	34 %	30 %

Källa: Höskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Höskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 581, varav 14 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:24 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	203	20 %	17 %	14 %	26 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:24 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSRÅDE M.M.	
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	304 682
Medicinskt	196 210
Naturvetenskapligt	254 388
Tekniskt	214 787
Konstnärligt utvecklingsarbete	5 216
Ersättning för lokalhyror m.m.	251 749
Summa	1 227 032

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande: *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* med 1 467 000 kronor, *Medicinskt* med 944 000 kronor, *Naturvetenskapligt* med 1 224 000 kronor, *Tekniskt* med 1 034 000 kronor och *Konstnärligt utvecklingsarbete* med 25 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar. De beräknade ökningarna under perioden 2007–2008 kan möjliggöra för universitetet att anställa en professor i arbetarhistoria.

Tabell 9.25:24 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 204 255	1 204 255	1 204 255
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	25 309	49 422	75 800
Beslut	-2 532	1 557	32 997
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 227 032	1 255 234	1 313 052

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.25 25:25 Göteborgs universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:25 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Göteborgs universitet

Tusental kronor

2004	Utfall	1 400 065	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	1 439 744 ¹	Utgifts-prognos	1 428 973
2006	Förslag	1 568 728		
2007	Beräknat	1 621 170 ²		
2008	Beräknat	1 655 280 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 589 988 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 589 988 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Göteborgs universitet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 109,1 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets helårsprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:25 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	3 460	5 005	1 522	–
Sjuksköterskeexamen	515	604	174	650
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	1 115	1 226	278	1 270
Lärarexamen med inriktning mot senare år	1 660	1 503	489	1 660

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Universitetet har inte ökat antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik 2004 i förhållande till 2003.

Universitetet har uppnått målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik.

Universitetets särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Regeringen föreslår att takbeloppet ökar med 2 983 000 kronor för utbildning som överförs från Hantverksskolan i Mariestad, Dacapo till universitetet.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:25 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	1 565 235
<i>Särskilt åtagande</i>	
- nationellt resurscentrum i matematik	3 493
Summa	1 568 728

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2007 bör gälla att Göteborgs universitet erhåller ytterligare 4 589 000 kronor i 2006 års prisnivå till fortsatt utbyggnad av utbildning som överförs från Hantverksskolan i Mariestad, Dacapo. Utbildningen beräknas då vara fullt utbyggd, vilket innebär att resurser motsvarande

totalt 100 helårsstudenter har tillförts universitetet.

Tabell 9.25:25 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 418 138	1 418 138	1 418 138
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	29 804	58 200	89 263
Beslut	117 830	137 131	140 016
Överföring till/från andra anslag	2 956	7 701	7 863
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 568 728	1 621 170	1 655 280

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.26 25:26 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:26 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Göteborgs universitet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	0
2004	971 124		
2005	Anslag	981 022 ¹	Utgifts- prognos
2006	Förslag	997 049	
2007	Beräknat	1 020 741 ²	
2008	Beräknat	1 068 963 ³	

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 001 108 tkr i 2006 års prispnivå.

³ Motsvarar 1 026 798 tkr i 2006 års prispnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:26 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	372	498	126	420
Medicinskt	450	432	115	430
Naturvetenskapligt	220	241	50	220

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Göteborgs universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:26 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	388	303	62 %	57 %
Härv licentiatnybörjare	37	39	76 %	67 %
Aktiva (ht) ¹	2 092	2 133	57 %	56 %
Doktorsexamina	321	283	55 %	57 %
Licentiatexamen	71	66	45 %	50 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 440, varav 21 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:26 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	174	28 %	22 %	32 %	28 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:26 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSORMÅDE M.M.	
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	308 110
Medicinskt	218 803
Naturvetenskapligt	183 438
Sekretariatet för genusforskning	6 481
Konstnärligt utvecklingsarbete	8 443
Botaniska trädgården	5 594
Ersättning för lokalhyror m.m.	266 180
Summa	997 049

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande: *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* med 1 591 000 kronor, *Medicinskt* med 1 121 000 kronor, *Naturvetenskapligt* med 940 000 kronor, och *Konstnärligt utvecklingsarbete* med 43 000 kronor.

Anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde föreslås minskas med 2 400 000 kronor genom att resurser för Svenskt samhällsvetenskapligt dataarkiv (SSD) flyttas till Vetenskapsrådet.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:26 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	981 022	981 022	981 022
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	20 618	40 261	61 749
Beslut	-2 191	1 905	28 690
Överföring till/från andra anslag	-2 400	-2 447	-2 499
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	997 049	1 020 741	1 068 963

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.27 25:27 Stockholms universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:27 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Stockholms universitet

Tusental kronor

År	Utfall	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	893 200		0
2005	Anslag	916 654 ¹		909 797
2006	Förslag	1 028 803		
2007	Beräknat	1 067 264 ²		
2008	Beräknat	1 089 720 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 046 736 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 046 736 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Stockholms universitet har budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 59,5 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden.

Tabell 9.25:27 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÅRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	3 420	4 865	1 358	–

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Universitetet har uppnått målet att öka antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik 2004 i förhållande till 2003. Universitetets särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:27 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	989 896
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- nationellt resurscentrum i kemi	1 195
- stöd till studenter med funktionshinder inkl. teckentolkning	26 042
- Tolk- och översättarinstitutet	11 251
- studenters kostnader för deltagande i kurser i Nordens språk och litteratur	419
Summa	1 028 803

Tabell 9.25:27 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	902 304	902 304	902 304
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	18 964	37 031	56 795
Beslut	107 535	127 929	130 621
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 028 803	1 067 264	1 089 720

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.28 25:28 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:28 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Stockholms universitet

		Tusental kronor	
2004	Utfall	989 835	Anslags- sparande 0
2005	Anslag	1 003 274 ¹	Utgifts- prognos 997 254
2006	Förslag	1 020 834	
2007	Beräknat	1 044 992 ²	
2008	Beräknat	1 093 225 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 024 893 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 050 103 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning. Anslaget täcker även den avgift till Riksgäldskontoret som utgör ersättning för den finansiella risk och övriga kostnader som är förenade med den ekonomiska förpliktelse som utfärdats till förmån för Fysikhuset Stockholm KB.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:28 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSORMÅDE	MÅL	UTFALL	HÄRAV	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	447	587	144	550
Naturvetenskapligt	453	474	132	455

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Stockholms universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:28 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL	ANTAL	ANDEL KVINNOR	
	2003	2004	2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	306	267	46 %	57 %
Härv licentiatnybörjare	11	26	27 %	54 %
Aktiva (ht) ¹	1 754	1 669	54 %	54 %
Doktorsexamina	270	279	47 %	53 %
Licentiatexamen	115	89	49 %	47 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 335, varav 20 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:28 Nya professorer

	ANTAL	ANDEL KVINNOR			
		MÅL	UTFALL	UTFALL	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Nya professorer	129	30 %	24 %	34 %	30 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Tabell 9.25:28 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSORMÅDE M.M.	
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	373 851
Naturvetenskapligt	395 223
Internationella meteorologiska institutet	2 037
Ersättning för lokalhyror m.m.	249 723
Summa	1 020 834

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande: *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* med 1 799 000 kronor och *Naturvetenskapligt* med 1 896 000 kronor.

Anslagsposten *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* vetenskapsområde föreslås minska med 1 200 000 kronor avseende stöd till Arbetarrörelsens arkiv. Anslaget 28:21 *Riksarkivet och landsarkiven*, inom utgiftsområde 17, föreslås öka med motsvarande belopp.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:28 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 003 274	1 003 274	1 003 274
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	21 085	41 173	63 149
Beslut	-2 325	1 768	28 051
Överföring till/från andra anslag	-1 200	-1 224	-1 249
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 020 834	1 044 992	1 093 225

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.29 25:29 Umeå universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:29 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Umeå universitet

Tusental kronor

2004	Utfall	1 020 827	Anslags- sparande	89 345
2005	Anslag	1 020 911 ¹	Utgifts- prognos	1 057 756
2006	Förslag	1 085 988		
2007	Beräknat	1 120 205 ²		
2008	Beräknat	1 143 775 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 098 660 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 098 660 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Umeå universitet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 10,1 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Universitetet har därför utnyttjat 10,1 miljoner kronor av tidigare uppkommet anslagssparande och redovisade vid utgången av budgetåret ett återstående anslagssparande om 89,3 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:29 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	2 390	2 869	723	–
Civilingenjörsexamen	400	528	144	500
Sjuksköterskeexamen	565	572	171	680
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	670	932	205	715
Lärarexamen med inriktning mot senare år	1 365	1 477	379	1 430

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har universitetet i det närmaste uppnått målet att utbilda dels minst 16 480 helårsstudenter totalt, dels 3 935 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. Universitetet har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har inte heller uppnåtts. Universitetet har inte fullgjort det särskilda åtagandet att anordna decentraliserad utbildning till en omfattning om minst 210 helårsstudenter. Övriga särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:29 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	1 061 756
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- decentraliserad utbildning	15 882
- utbildning i rymd- och miljövetenskap förlagd till Kiruna	6 191
- bidrag till lektorat i samiska och Bildmuseet	2 159
Summa	1 085 988

Tabell 9.25:29 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 020 911	1 020 911	1 020 911
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	21 457	41 899	64 261
Beslut	43 620	57 395	58 603
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 085 988	1 120 205	1 143 775

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.30 25:30 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:30 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Umeå universitet

Tusental kronor

År	Utfall	680 473	Anslags-sparande	0
2004	Utfall	680 473	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	687 409 ¹	Utgifts-prognos	683 285
2006	Förslag	701 427		
2007	Beräknat	719 322 ²		
2008	Beräknat	760 702 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 705 486 tkr i 2006 års prislivå.

³ Motsvarar 730 696 tkr i 2006 års prislivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:30 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSORMÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	160	203	49	210
Medicinskt	225	248	69	225
Naturvetenskapligt ¹	140	183	48	180

¹ Examinationsmålet för naturvetenskapligt vetenskapsområde inkluderar målet för tekniskt vetenskapsområde.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Umeå universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:30 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybjörjare i forskarutbildningen	274	205	52 %	53 %
Härav licentiatnybjörjare	36	14	58 %	29 %
Aktiva (ht) ¹	1 199	1 231	51 %	53 %
Doktorsexamina	149	161	41 %	50 %
Licentiatexamina	22	27	41 %	63 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 237, varav 20 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:30 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	91	28 %	34 %	35 %	34 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:30 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSORMÅDE M.M.	
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	213 398
Medicinskt	196 544
Naturvetenskapligt ¹	182 793
Konstnärligt utvecklingsarbete	992
Ersättning för lokalhyror m.m.	107 700
Summa	701 427

¹ I anslagsposten naturvetenskapligt vetenskapsområde ingår medel för teknisk forskning och forskarutbildning.

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande: *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* med 1 328 000 kronor, *Medicinskt* med 1 223 000 kronor, *Naturvetenskapligt* med 1 138 000 kronor och *Konstnärligt utvecklingsarbete* med 6 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:30 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor				
	2006	2007	2008	
Anvisat 2005 ¹	687 409	687 409	687 409	
Förändring till följd av:				
Pris- och löneomräkning ²	14 447	28 211	43 268	
Beslut	-429	3 702	30 024	
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	701 427	719 322	760 702	

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.31 25:31 Linköpings universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:31 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Linköpings universitet

Tusental kronor				
År	Slagslag	Utfall	Anslags-sparande	Utfall
2004	Utfall	1 090 907		0
2005	Anslag	1 116 517 ¹	Utgifts-prognos	1 108 164
2006	Förslag	1 186 040		
2007	Beräknat	1 232 605 ²		
2008	Beräknat	1 258 539 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 208 897 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 208 897 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och det särskilda åtagande som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Linköpings universitet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 29,9 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:31 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	1 780	2 947	937	–
Civilingenjörsexamen	2 340	2 446	699	2 810
Sjuksköterskeexamen	715	683	202	890
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	750	839	218	250
Lärarexamen med inriktning mot senare år	905	1 007	276	905

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har universitetet uppnått målet att utbilda minst 18 080 helårsstudenter totalt. Universitetet har i det närmaste även uppnått målet att utbilda minst 8 000 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

Universitetet har uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har i det närmaste uppnåtts.

Universitetet har i det närmaste fullgjort det särskilda åtagandet att senast 2004 ha genomfört utbildning till lärare i svenska som andra språk i en omfattning motsvarande 15 helårsstudenter. Övriga åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:31 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	1 184 389
<i>Särskilt åtagande</i>	
- nationellt resurscentrum i teknik	1 651
Summa	1 186 040

Tabell 9.25:31 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 100 417	1 100 417	1 100 417
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	23 128	45 162	69 266
Beslut	62 495	87 026	88 857
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 186 040	1 232 605	1 258 539

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.32 25:32 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:32 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Linköpings universitet

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	473 263		0
2005	Anslag	478 087 ¹		475 218
2006	Förslag	488 961		
2007	Beräknat	502 689 ²		
2008	Beräknat	539 510 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 493 020 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 518 230 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:32 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	108	149	33	160
Medicinskt	175	217	48	200
Tekniskt	297	315	73	310

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Linköpings universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:32 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	305	158	46 %	39 %
Härv licentiatnybörjare	65	43	48 %	28 %
Aktiva (ht) ¹	1 269	1 250	44 %	42 %
Doktorsexamina	168	130	42 %	44 %
Licentiatexamen	88	86	31 %	26 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 239, varav 15 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:32 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	111	26 %	19 %	35 %	27 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:32 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	
Humanistisk-samhällsvetenskapligt ¹	105 231
Medicinskt	100 757
Tekniskt	175 923
Ersättning för lokalhyror m.m.	107 050
Summa	488 961

¹ Inklusive Tema.

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande: *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* med 1 018 000 kronor, *Medicinskt* med 975 000 kronor och *Tekniskt* med 1 702 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:32 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	478 087	478 087	478 087
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	10 048	19 621	30 092
Beslut	826	4 981	31 331
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	488 961	502 689	539 510

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.33 25:33 Karolinska institutet: Grundutbildning**Tabell 9.25:33 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Karolinska institutet**

Tusental kronor

2004	Utfall	544 559	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	557 528 ¹	Utgifts-prognos	553 357
2006	Förslag	586 293		
2007	Beräknat	611 159 ²		
2008	Beräknat	624 017 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 599 404 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 599 404 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för Karolinska institutet.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

Karolinska institutet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 54,8 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:33 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Sjuksköterskeexamen	1 120	1 076	305	1 340

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Karolinska institutet har för 2004 uppnått målet att utbilda minst 5 360 helårstudenter totalt.

Karolinska institutets särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Takbeloppet föreslås öka med 2 641 000 kronor för utbildning i medicinsk fotvård.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:33 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	511 817
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- tandvårdscentral	72 327
- prov efter läkares allmäntjänstgöring	2 149
Summa	586 293

Planeringsförutsättningar

För 2007 bör gälla att Karolinska institutet erhåller ytterligare 2 641 000 kronor för utbildning i medicinsk fotvård.

Tabell 9.25:33 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	550 091	550 091	550 091
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	11 561	22 576	34 624
Beslut	21 908	32 890	33 582
Överföring till/från andra anslag	2 733	5 603	5 720
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	586 293	611 159	624 017

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FIU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.34 25:34 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:34 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Karolinska institutet

Tusental kronor

2004	Utfall	760 725	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	768 480 ¹	Utgifts-prognos	763 869
2006	Förslag	783 715		
2007	Beräknat	803 223 ²		
2008	Beräknat	842 000 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 787 774 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 808 788 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:34 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Medicinskt	1 006	1 260	369	1 000

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Karolinska institutet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:34 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL	ANTAL	ANDEL KVINNOR	
	2003	2004	2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	467	437	57 %	60 %
Härv licentiatnybörjare	170	193	56 %	61 %
Aktiva (ht) ¹	2 038	2 151	62 %	61 %
Doktorsexamina	304	361	62 %	61 %
Licentiatexamina	52	62	67 %	63 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid Karolinska institutet 2004 till 306, varav 17 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:34 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	120	27 %	21 %	25 %	30 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:34 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.

Medicinskt	512 303
Ersättning för lokalhyror m.m.	271 412
Summa	783 715

Regeringen föreslår att anslaget minskas till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna ökar till anslagsposten *Medicinskt vetenskapsområde* med 3 695 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:34 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	768 480	768 480	768 480
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	16 151	31 538	48 371
Beslut	-916	3 205	25 148
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	783 715	803 223	842 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.35 25:35 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:35 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan

Tusental kronor

2004	Utfall	877 174	Anslags-sparande	86 312
2005	Anslag	892 955 ¹	Utgifts-prognos	886 816
2006	Förslag	941 851		
2007	Beräknat	970 722 ²		
2008	Beräknat	991 146 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 952 051 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 952 051 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för Kungl. Tekniska högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kungl. Tekniska högskolan har för budgetåret

2004 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 86,3 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:35 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Civilingenjörsexamen och arkitektexamen	5 230	4 928	1 346	5 000

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Kungl. Tekniska högskolan har för 2004 uppnått målet att utbilda minst 12 350 helårsstudenter totalt. Kungl. Tekniska högskolan har 2004 uppnått målet att i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskolekandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Kungl. Tekniska högskolans särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:35 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	941 851
Summa	941 851

I det angivna takbeloppet ingår en föreslagen ökning med 11 904 000 kronor till följd av återförda platser.

Tabell 9.25:35 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	892 955	892 955	892 955
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	18 765	36 645	56 204
Beslut	18 334	29 094	29 706
Överföring till/från andra anslag	11 797	12 028	12 281
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	941 851	970 722	991 146

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.36 25:36 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:36 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan

Tusental kronor				
2004	Utfall	652 226	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	659 624 ¹	Utgifts-prognos	655 666
2006	Förslag	673 224		
2007	Beräknat	690 566 ²		
2008	Beräknat	725 321 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 677 283 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 696 712 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning. Anslaget täcker även den avgift till Riksgäldskontoret som utgör ersättning för den finansiella risk och övriga kostnader som är förenade med den ekonomiska förpliktelse som utfärdats till förmån för Fysikhuset Stockholm KB.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden

2001–2004 i förhållande till målet för examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:36 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL	UTFALL	UTFALL	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Tekniskt	828	965	264	830

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Kungl. Tekniska högskolan redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:36 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL	ANTAL	ANDEL KVINNOR	
	2003	2004	2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	327	304	30 %	31 %
Härav licentiatnybörjare	174	175	27 %	33 %
Aktiva (ht) ¹	1 706	1 715	27 %	27 %
Doktorsexamina	223	223	23 %	22 %
Licentiatexamen	163	195	28 %	25 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid Kungl. Tekniska högskolan 2004 till 229, varav 7 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:36 Nya professorer

	ANTAL	ANDEL KVINNOR			
		MÅL	UTFALL	UTFALL	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Nya professorer	100	13 %	8 %	9 %	15 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:36 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	
Tekniskt	436 229
Ersättning för lokalhyror m.m.	236 995
Summa	673 224

Regeringen föreslår att anslaget minskas till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna ökar till anslagsposten *Tekniskt vetenskapsområde* med 3 695 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:36 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	659 624	659 624	659 624
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	13 863	27 071	41 519
Beslut	-263	3 871	24 178
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	673 224	690 566	725 321

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.37 25:37 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:37 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Luleå tekniska universitet

Tusental kronor				
2004	Utfall	578 662	Anslags-sparande	19 422
2005	Anslag	564 425 ¹	Utgifts-prognos	579 479
2006	Förslag	619 077		
2007	Beräknat	647 345 ²		
2008	Beräknat	660 965 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 634 894 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 634 894 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Luleå tekniska universitet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 18,1 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Universitetet har därför utnyttjat 18,1 miljoner kronor av tidigare uppkommet anslagssparande och redovisade vid utgången av budgetåret ett återstående anslagssparande om 19,4 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:37 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	410	791	249	–
Civilingenjörsexamen	1 645	1 646	346	1 645
Sjuksköterskeexamen	330	299	79	400
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	555	480	48	565
Lärarexamen med inriktning mot senare år	280	400	122	320

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har universitetet uppnått målet att utbilda minst 8 000 helårsstudenter totalt och minst 3 360 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. Universitetet har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har inte heller uppnåtts. Universitetets särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:37 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	594 043
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- decentraliserad utbildning	18 843
- utbildning i rymd- och miljövetenskap förlagd till Kiruna	6 191
Summa	619 077

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 3 921 000 kronor för övertagande av scenografiutbildning.

Planeringsförutsättning

Som en planeringsförutsättning för 2007 bör gälla att universitetet erhåller ytterligare 1 334 000 i 2006 års prisnivå till fortsatt utbyggnad av den överförda utbildningen som då beräknas vara fullt utbyggd, vilket innebär att resurser motsvarande totalt 32 helårsstudenter har tillförts universitetet.

Tabell 9.25:37 Härladning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	564 425	564 425	564 425
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	11 862	23 164	35 527
Beslut	38 869	54 451	55 597
Överföring till/från andra anslag	3 921	5 305	5 417
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	619 077	647 345	660 965

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.38 25:38 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:38 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Luleå tekniska universitet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	0
2004	242 572		
2005	Anslag	252 045 ¹	Utgifts-prognos 250 575
2006	Förslag	259 073	
2007	Beräknat	264 293 ²	
2008	Beräknat	276 246 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 259 209 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 265 349 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:38 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL	UTFALL	UTFALL	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	14	34	9	35
Tekniskt	250	228	71	250

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Luleå tekniska universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:38 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL	ANTAL	ANDEL KVINNOR	
	2003	2004	2003	2004
Nybjörjare i forskarutbildningen	124	91	41 %	32 %
Härv licentiatnybjörjare	62	71	50 %	34 %
Aktiva (ht) ¹	489	516	35 %	34 %
Doktorsexamina	39	65	23 %	29 %
Licentiatexamina	68	84	34 %	27 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 89, varav 7 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:38 Nya professorer

	ANTAL	ANDEL KVINNOR			MÅL
		MÅL	UTFALL	UTFALL	
	2001-2004	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Nya professorer	49	15 %	8 %	19 %	15 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:38 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	30 826
Tekniskt	178 522
Konstnärligt utvecklingsarbete	1 055
Ersättning för lokalhyror m.m.	48 670
Summa	259 073

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande: *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* med 1 516 000 kronor, *Tekniskt* med 8 780 000 kronor och *Konstnärligt utvecklingsarbete* med 52 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:38 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	245 045	245 045	245 045
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 150	10 057	15 424
Beslut	1 808	1 982	8 416
Överföring till/från andra anslag	7 070	7 209	7 360
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	259 073	264 293	276 246

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.39 25:39 Karlstads universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:39 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Karlstads universitet

Tusental kronor

År	Utfall	469 601	Anslags-sparande	0
2004	Utfall	469 601		
2005	Anslag	451 910 ¹	Utgifts-prognos	448 529
2006	Förslag	520 068		
2007	Beräknat	534 127 ²		
2008	Beräknat	545 365 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 523 854 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 523 854 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Karlstads universitet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 28,3 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Universitetet har därför utnyttjat tidigare uppkommet anslags-sparande om 23,8 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:39 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	620	946	268	–
Civilingenjörsexamen	–	–	–	35
Sjuksköterskeexamen	355	411	117	435
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	670	740	210	750
Lärarexamen med inriktning mot senare år	925	815	238	875

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet

Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har universitetet uppnått målet att utbilda minst 8 520 helårsstudenter totalt och minst 1 900 inom naturvetenskap och teknik. Universitetet har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap och teknik har i det närmaste uppnåtts. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:39 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	520 068
Summa	520 068

I det angivna takbeloppet ingår en föreslagen ökning med 20 420 000 kronor till följd av återförda platser.

Tabell 9.25:39 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	451 910	451 910	451 910
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	9 497	18 546	28 444
Beslut	38 424	43 038	43 943
Överföring till/från andra anslag	20 237	20 634	21 068
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	520 068	534 127	545 365

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.40 25:40 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:40 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Karlstads universitet

Tusental kronor

2004	Utfall	145 703	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	152 188 ¹	Utgifts-prognos	151 305
2006	Förslag	154 726		
2007	Beräknat	165 769 ²		
2008	Beräknat	173 610 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 162 581 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 166 762 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:40 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSAPSOMRÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	30	36	14	60
Tekniskt ¹	20	17	9	20

¹ I anslagsposten tekniskt vetenskapsområde ingår medel för naturvetenskaplig forskning och forskarutbildning.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Karlstads universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:40 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL	ANTAL	ANDEL KVINNOR	
	2003	2004	2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	41	31	46 %	65 %
Härav licentiatnybörjare	9	7	11 %	71 %
Aktiva (ht) ¹	216	228	50 %	52 %
Doktorsexamina	11	19	64 %	58 %
Licentiatexamen	17	20	53 %	40 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 40, varav 22 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:40 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	17	24 %	35 %	38 %	33 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:40 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSRÅDE M.M.

Humanistisk-samhällsvetenskapligt	64 986
Tekniskt ¹	74 268
Övriga forskningsmedel	15 472
Summa	154 726

¹ I anslagsposten tekniskt vetenskapsområde ingår medel för naturvetenskaplig forskning och forskarutbildning.

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande: *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* med 2 238 000 kronor, *Tekniskt* med

2 557 000 kronor och *Övriga forskningsmedel* med 533 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:40 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	147 188	147 188	147 188
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 093	6 040	9 264
Beslut	-605	7 392	11 901
Överföring till/från andra anslag	5 050	5 149	5 257
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	154 726	165 769	173 610

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.41 25:41 Växjö universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:41 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Växjö universitet

Tusental kronor

2004	Utfall	407 732	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	386 380 ¹	Utgifts-prognos	383 489
2006	Förslag	440 149		
2007	Beräknat	452 116 ²		
2008	Beräknat	461 629 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.² Motsvarar 443 420 tkr i 2006 års prisnivå.³ Motsvarar 443 420 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Växjö universitet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 53,3

miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:41 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	780	1 093	349	–
Sjuksköterskeexamen	230	243	63	375
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	450	484	89	500
Lärarexamen med inriktning mot senare år	585	540	144	550

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Universitetet har uppnått målet att öka antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik 2004 i förhållande till 2003. Universitetet har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har uppnåtts. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:41 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	440 419
Summa	440 419

Tabell 9.25:41 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	378 673	378 673	378 673
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	7 958	15 540	23 835
Beslut	53 518	57 903	59 121
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	440 149	452 116	461 629

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.42 25:42 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:42 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Växjö universitet

Tusental kronor				
2004	Utfall	141 801	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	143 246 ¹	Utgifts-prognos	142 387
2006	Förslag	145 676		
2007	Beräknat	152 552 ²		
2008	Beräknat	162 875 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 149 618 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 156 450 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:42 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	Mål 2005-2008
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	30	30	13	100

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Växjö universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:42 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	94	19	68 %	74 %
Härav licentiatnybörjare	39	5	74 %	60 %
Aktiva (ht) ¹	213	209	54 %	58 %
Doktorexamina	6	16	17 %	31 %
Licentiatexamen	7	15	43 %	33 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 39, varav 20 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:42 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	30	27 %	20 %	43 %	30 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:42 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.

Humanistisk-samhällsvetenskapligt	93 715
Övriga forskningsmedel	51 961
Summa	145 676

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i

bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande; *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* med 250 000 kronor och *Övriga forskningsmedel* med 28 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:42 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	143 246	143 246	143 246
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	3 011	5 879	9 017
Beslut	-581	3 427	10 612
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	145 676	152 552	162 875

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.43 25:43 Örebro universitet: Grundutbildning

Tabell 9.25:43 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Örebro universitet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	521 938	0	
2005	531 039 ¹		527 066
2006	Förslag	588 130	
2007	Beräknat	610 704 ²	
2008	Beräknat	623 554 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 598 958 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 598 958 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för universitetet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Örebro universitet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 50,3 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:43 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	480	831	221	–
Sjuksköterskeexamen	520	502	144	690
Läroexamen med inriktning mot tidigare år	410	427	101	420
Läroexamen med inriktning mot senare år	560	686	165	575

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har universitetet uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 utbilda minst 9 410 helårsstudenter totalt och minst 2 210 inom naturvetenskap och teknik. Universitetet har uppnått målet att öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina. Målet att minst en tredjedel av antalet läroexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har inte uppnåtts. Universitetets särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:43 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	584 488
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- lokalisering av verksamhet till Grythyttan	3 342
- nätverksadministration och utveckling av skolläroutbildning	300
Summa	588 130

Tabell 9.25:43 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	523 689	523 689	523 689
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	11 008	21 494	32 965
Beslut	53 433	65 521	66 899
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	588 130	610 704	623 554

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget.

Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.44 25:44 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:44 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Örebro universitet

Tusental kronor

2004	Utfall	157 984	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	159 594 ¹	Utgifts-prognos	158 636
2006	Förslag	162 268		
2007	Beräknat	173 720 ²		
2008	Beräknat	180 366 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 170 378 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 173 252 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:44 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL	UTFALL	HÄRAV	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	40	54	26	90

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Örebro universitet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:44 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL	ANTAL	ANDEL KVINNOR	
	2003	2004	2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	108	63	51 %	51 %
Härav licentiatnybörjare	20	10	50 %	50 %
Aktiva (ht) ¹	312	354	50 %	52 %
Doktorsexamina	9	31	78 %	42 %
Licentiatexamen	4	13	50 %	31 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 52, varav 30 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:44 Nya professorer

	ANTAL	ANDEL KVINNOR			
		MÅL	UTFALL	UTFALL	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Nya professorer	60	24 %	27 %	23 %	36 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:44 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	95 951
Övriga forskningsmedel	66 317
Summa	162 268

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande: *Humanistisk-samhällsvetenskapligt* med 250 000 kronor och *Övriga forskningsmedel* med 28 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:44 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	159 594	159 594	159 594
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 354	6 550	10 045
Beslut	-680	7 576	10 727
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	162 268	173 720	180 366

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.45 25:45 Mittuniversitetet: Grundutbildning

Tabell 9.25:45 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Mittuniversitetet

Tusental kronor

2004	Utfall	495 991	Anslags- sparande	14 283
2005	Anslag	466 675 ¹	Utgifts- prognos	473 782
2006	Förslag	521 053		
2007	Beräknat	544 891 ²		
2008	Beräknat	556 356 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 534 411 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 534 411 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och det särskilda åtagande som skall gälla för Mittuniversitetet, tidigare Mitthögskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Mittuniversitetet har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 32,2 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Universitetet har därför utnyttjat 32,2 miljoner kronor av tidigare uppkommet anslagssparande och redovisade vid utgången av budgetåret ett återstående anslagssparande om 14,3 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:45 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	600	671	139	–
Civilingenjörsexamen	–	–	–	20
Sjuksköterskeexamen	740	750	227	840
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	430	574	142	440
Lärarexamen med inriktning mot senare år	210	229	80	240

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har universitetet uppnått målet att utbilda minst 7 980 helårsstudenter totalt, men inte målet att utbilda minst 1 970 helårsstudenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena.

Universitetet har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har uppnåtts. Universitetets särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan. Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:45 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	521 053
Summa	521 053

Tabell 9.25:45 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	466 675	466 675	466 675
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	9 809	19 153	29 375
Beslut	44 569	59 063	60 306
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	521 053	544 891	556 356

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.46 25:46 Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:46 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Mittuniversitetet

Tusental kronor

År	Utfall	121 983	Anslags-sparande	0
2004	Utfall	121 983	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	163 226 ¹	Utgifts-prognos	162 427
2006	Förslag	165 524		
2007	Beräknat	168 770 ²		
2008	Beräknat	172 321 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 165 524 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 165 524 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning vid Mittuniversitetet, tidigare Mitthögskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:46 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL		HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
	2001-2004	UTFALL 2001-2004		
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	–	–	–	5
Naturvetenskapligt ¹	–	5	5	20

¹ Examinationsmålet för naturvetenskapligt vetenskapsområde inkluderar målet för tekniskt vetenskapsområde.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Mittuniversitetet redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:46 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybjörjare i forskarutbildningen	20	18	25 %	33 %
Härv licentiatnybjörjare	5	12	20 %	42 %
Aktiva (ht) ¹	55	67	36 %	39 %
Doktorsexamina	–	1	–	100 %
Licentiatexamina	–	8	–	13 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid universitetet 2004 till 35, varav 9 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:46 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	33	18 %	9 %	0 %	22 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:46 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	68 058
Naturvetenskapligt ¹	79 702
Övriga forskningsmedel	17 764
Summa	165 524

¹ I anslagsposten naturvetenskapligt vetenskapsområde ingår medel för teknisk forskning och forskarutbildning.

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna på anslagsposterna ökar enligt följande: *Humanistisk-sambällsvetenskapligt* med 20 150 000 kronor och *Naturvetenskapligt* med 10 150 000 kronor.

Tabell 9.25:46 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	133 226	133 226	133 226
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2 797	5 465	8 383
Beslut	-799	-815	-832
Överföring till/från andra anslag	30 300	30 894	31 544
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	165 524	168 770	172 321

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusivt beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.47 25:47 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:47 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Blekinge tekniska högskola

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	194 282		29 853
2005	Anslag	202 930 ¹	203 466
2006	Förslag	208 779	
2007	Beräknat	231 743 ²	
2008	Beräknat	236 620 ³	

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 227 286 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 227 286 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Av anslagsparandet har 9 770 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 16 december 2004.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Blekinge tekniska högskola har för budgetåret 2004 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 29,9 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:47 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	430	628	201	–
Civilingenjörsexamen	–	–	–	30
Sjuksköterskeexamen	380	379	121	450

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har högskolan uppnått målet att utbilda minst 3 000 helårsstudenter totalt och minst 1 700 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. Högskolan har uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat-, och magisterexamina med inriktning mot teknik. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:47 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	208 779
Summa	208 779

Planeringsförutsättningar

Som en planeringsförutsättning för 2007 bör gälla att Blekinge tekniska högskola erhåller 10 000 000 kronor i 2006 års prisnivå till följd av återförda platser.

Tabell 9.25:47 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	202 930	202 930	202 930
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	4 266	8 329	12 775
Beslut	1 583	10 484	10 705
Överföring till/från andra anslag		10 000	10 210
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	208 779	231 743	236 620

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.48 25:48 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:48 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Blekinge tekniska högskola

Tusental kronor

År	Utfall	63 311	Anslags-sparande	0
2004	Utfall	63 311	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	63 956 ¹	Utgifts-prognos	63 572
2006	Förslag	67 194		
2007	Beräknat	73 771 ²		
2008	Beräknat	76 835 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 72 352 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 73 804 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:48 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Tekniskt	19	26	12	60

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Blekinge tekniska högskola redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:48 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybjörjare i forskarutbildningen	24	11	25 %	45 %
Härv licentiatnybjörjare	5	6	20 %	17 %
Aktiva (ht) ¹	84	87	24 %	24 %
Doktorsexamina	4	6	25 %	17 %
Licentiatexamina	2	15	–	33 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid högskolan 2004 till 22, varav 14 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:48 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	4	18 %	0 %	0 %	26 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:48 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	
Tekniskt	51 023
Övriga forskningsmedel	16 171
Summa	67 194

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i entlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna ökar till anslagsposterna *Tekniskt* med 2 050 000 kronor och till *Övriga forskningsmedel* med 228 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:48 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	63 956	63 956	63 956
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 344	2 624	4 026
Beslut	1 894	7 190	8 853
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	67 194	73 771	76 835

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.49 25:49 Malmö högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:49 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Malmö högskola

Tusental kronor

År	Utfall	630 467	Anslags-sparande	0
2004	Utfall	630 467	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	681 047 ¹	Utgifts-prognos	675 952
2006	Förslag	771 377		
2007	Beräknat	808 991 ²		
2008	Beräknat	826 013 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 793 431 tkr i 2006 års prismet.

³ Motsvarar 793 431 tkr i 2006 års prismet.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de

särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Malmö högskola har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 51,9 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:49 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	140	113	54	–
Sjuksköterskeexamen	480	510	169	635
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	1 595	1 514	300	1 600
Lärarexamen med inriktning mot senare år	1 510	1 315	260	1 440

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Högskolan har inte uppnått målet att öka antalet helårsstudenter inom de tekniska och naturvetenskapliga utbildningsområdena 2004 i förhållande till 2003.

Högskolan har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik.

Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har inte uppnåtts. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i

kapitlet Särskilda frågor, avsnittet
Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:49 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	716 674
<i>Särskilt åtagande</i>	
- tandvårdscentral	54 703
Summa	771 377

Tabell 9.25:49 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	669 147	669 147	669 147
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	14 052	27 450	42 107
Beslut	88 178	112 394	114 759
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	771 377	808 991	826 013

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.50 25:50 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:50 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Malmö högskola

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2004	Utfall	74 237		0
2005	Anslag	74 993 ¹		74 543
2006	Förslag	78 396		
2007	Beräknat	86 192 ²		
2008	Beräknat	88 020 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 84 535 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 84 548 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:50 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Medicinskt	25	22	5	25

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Malmö högskola redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:50 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybjörjare i forskarutbildningen	18	12	61 %	75 %
Härv licentiatnybjörjare	5	5	60 %	80 %
Aktiva (ht) ¹	57	64	60 %	61 %
Doktorsexamina	3	6	100 %	33 %
Licentiatexamen	3	0	33 %	–

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid högskolan 2004 till 39, varav 28 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:50 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	20	34 %	30 %	0 %	40 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:50 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	
Medicinskt	43 742
Övriga forskningsmedel	34 654
Summa	78 396

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna ökar till anslagsposten *Medicinskt* med 2 049 000 kronor och till *Övriga forskningsmedel* med 228 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:50 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	74 993	74 993	74 993
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 576	3 077	4 720
Beslut	1 827	8 122	8 307
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	78 396	86 192	88 020

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.51 25:51 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning

Tabell 9.25:51 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Kalmar

Tusental kronor

2004	Utfall	368 818	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	383 073 ¹	Utgifts-prognos	380 207
2006	Förslag	439 641		
2007	Beräknat	458 763 ²		
2008	Beräknat	468 415 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 449 939 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 449 939 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

Högskolan i Kalmar har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 31 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av de sparade helårsprestationerna vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:51 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL	UTFALL	HÄRAV	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	220	336	102	–
Sjuksköterskeexamen	235	218	87	345
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	405	394	64	420
Lärarexamen med inriktning mot senare år	265	277	86	265

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har högskolan i det närmaste uppnått målet dels att utbilda minst 6 510 helårsstudenter totalt dels att utbilda minst 2 450 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. Högskolan har uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har inte uppnåtts. Högskolan har inte fullgjort det särskilda åtagandet att erbjuda utbildning av aktiv sjuöpersonal motsvarande minst 19 helårsstudenter per år. De särskilda åtagandena har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:51 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	426 728
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- fortbildning av journalister	8 994
- utrustning till sjöbefälsutbildningen	3 919
Summa	439 641

Tabell 9.25:51 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	372 573	372 573	372 573
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	7 830	15 290	23 451
Beslut	59 238	70 900	72 391
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	439 641	458 763	468 415

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.52 25:52 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:52 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Högskolan i Kalmar

Tusental kronor

2004	Utfall	64 241	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	64 895 ¹	Utgifts-prognos	64 506
2006	Förslag	68 147		
2007	Beräknat	74 741 ²		
2008	Beräknat	77 826 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 73 304 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 74 756 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:52 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSRÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Naturvetenskapligt	6	15	9	40

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Högskolan i Kalmar redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:52 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybjörjare i forskarutbildningen	32	16	50 %	75 %
Härv licentiatnybjörjare	4	1	75 %	0 %
Aktiva (ht) ¹	69	82	46 %	56 %
Doktorsexamina	2	4	50 %	25 %
Licentiatexamen	–	–	–	–

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstudier som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid högskolan 2004 till 28, varav 18 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:52 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	24	21 %	17 %	13 %	24 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Tabell 9.25:52 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSRÅDE M.M.	
Naturvetenskapligt	56 525
Övriga forskningsmedel	11 622
Summa	68 147

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna ökar till anslagsposterna *Naturvetenskapligt* med 2 049 000 kronor och *Övriga forskningsmedel* med 228 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:52 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	64 895	64 895	64 895
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 364	2 663	4 085
Beslut	1 888	7 183	8 846
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	68 147	74 741	77 826

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.53 25:53 Mälardalens högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:53 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Mälardalens högskola

Tusental kronor

2004	Utfall	530 147	Anslags-sparande	10 436
2005	Anslag	517 594 ¹	Utgifts-prognos	524 080
2006	Förslag	560 197		
2007	Beräknat	575 248 ²		
2008	Beräknat	587 351 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 564 184 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 564 184 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Mälardalens högskola har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 17,8 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Högskolan har därför utnyttjat 17,8 miljoner kronor av tidigare uppkommet anslagssparande och redovisade vid utgången av budgetåret ett återstående anslagssparande om 10,4 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:53 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	410	723	220	–
Civilingenjörsexamen	–	–	–	260
Sjuksköterskeexamen	1 010	1 033	311	1 050
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	–	–	–	225
Lärarexamen med inriktning mot senare år	210	174	80	300

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har högskolan uppnått målet att utbilda minst 8 630 helårstudenter totalt och i det närmaste uppnått målet att utbilda minst 2 920 helårstudenter inom naturvetenskap och teknik. Högskolan har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat-, och magisterexamina med inriktning mot teknik. Högskolan har uppnått målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik. Högskolans särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:53 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	556 679
<i>Särskilt åtagande</i>	
- Idélab	3 518
Summa	560 197

Tabell 9.25:53 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	517 594	517 594	517 594
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	10 879	21 243	32 580
Beslut	31 724	36 411	37 177
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	560 197	575 248	587 351

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.54 25:54 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning

Tabell 9.25:54 Anslagsutveckling för forskning och forskarutbildning vid Mälardalens högskola

Tusental kronor

År	Utfall	45 580	Anslags- sparande	
2004	Utfall	45 580		
2005	Anslag	46 045 ¹	Utgifts- prognos	45 769
2006	Förslag	49 015		
2007	Beräknat	51 436 ²		
2008	Beräknat	62 231 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 50 446 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 59 776 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för forskning och forskarutbildning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:54 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Tekniskt	–	23	14	100

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Mälardalens högskola redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:54 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	26	26	19 %	42 %
Härv licentiatnybörjare	5	8	20 %	0 %
Aktiva (ht) ¹	117	127	24 %	27 %
Doktorsexamina	3	3	67 %	0 %
Licentiatexamina	8	24	0 %	17 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid högskolan 2004 till 33, varav 9 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:54 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	16	15 %	13 %	0 %	23 %

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Tabell 9.25:54 Resursfördelning för forskning och forskarutbildning

Tusental kronor

VETENSKAPSOMRÅDE M.M.	
Tekniskt	35 139
Övriga forskningsmedel	13 876
Summa	49 015

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i bedömningarna i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurserna ökar till anslagsposterna *Tekniskt* med 2 050 000 kronor och till *Övriga forskningsmedel* med 228 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår ökningarna med utgångspunkt i av den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:54 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	46 045	46 045	46 045
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	968	1 890	2 899
Beslut	2 002	3 500	13 287
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	49 015	51 436	62 231

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.55 25:55 Danshögskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:55 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Danshögskolan

Tusental kronor

År	Utfall	2006	Anslags-sparande	2008
2004	Utfall	27 801		0
2005	Anslag	35 123 ¹	Utgifts-prognos	34 860
2006	Förslag	47 243		
2007	Beräknat	48 169 ²		
2008	Beräknat	49 183 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 47 243 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 47 243 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Danshögskolan har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 8,7 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas

inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:55 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	42 528
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- lokalkostnader	1 142
- samordning av nycirkusutbildning	2 144
- lokalisering av nycirkusutbildningen	1 429
Summa	47 243

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 5 757 000 kronor för genomförande av nycirkusutbildning.

Tabell 9.25:55 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	35 123	35 123	35 123
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	736	1 439	2 208
Beslut	5 679	5 790	5 912
Överföring till/från andra anslag	5 705	5 817	5 939
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	47 243	48 169	49 183

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.56 25:56 Dramatiska institutet: Grundutbildning

Tabell 9.25:56 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Dramatiska institutet

Tusental kronor

År	Utfall	75 734	Anslags- sparande	0
2004	Utfall	75 734		0
2005	Anslag	76 505 ¹	Utgifts- prognos	75 933
2006	Förslag	78 092		
2007	Beräknat	79 623 ²		
2008	Beräknat	81 299 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 78 092 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 78 092 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för Dramatiska institutet.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Dramatiska institutet har för budgetåret 2004 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 3,7 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:56 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	76 533
Särskilt åtagande	
- lokalkostnader	1 559
Summa	78 092

Tabell 9.25:56 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	76 505	76 505	76 505
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 608	3 139	4 816
Beslut	-21	-21	-22
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	78 092	79 623	81 299

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.57 25:57 Gymnastik- och idrottshögskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:57 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Gymnastik- och idrottshögskolan¹

Tusental kronor

År	Utfall	44 325	Anslags- sparande	0
2004	Utfall	44 325		0
2005	Anslag	44 776 ²	Utgifts- prognos	44 441
2006	Förslag	45 716		
2007	Beräknat	46 642 ³		
2008	Beräknat	47 624 ⁴		

¹ Anslaget benämndes tidigare Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning.

² Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

³ Motsvarar 45 745 tkr i 2006 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 45 745 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Regeringen har beslutat att Idrottshögskolan i Stockholm fr.o.m. den 1 oktober 2005 byter namn till Gymnastik- och idrottshögskolan.

Resultatinformation

Idrottshögskolan i Stockholm har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 5 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med

tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:57 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Lärarexamen med inriktning mot senare år	160	156	64	160

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:57 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	45 716
Summa	45 716

Tabell 9.25:57 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	44 776	44 776	44 776
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	941	1 837	2 819
Beslut	-1	29	30
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	45 716	46 642	47 624

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.58 25:58 Högskolan i Borås: Grundutbildning

Tabell 9.25:58 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Borås

Tusental kronor				
2004	Utfall	324 109	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	334 061 ¹	Utgifts-prognos	331 562
2006	Förslag	377 685		
2007	Beräknat	387 332 ²		
2008	Beräknat	395 481 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 379 882 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 379 882 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Borås har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 17,8 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:58 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	740	967	255	–
Sjuksköterskeexamen	480	499	139	620
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	470	591	107	470
Lärarexamen med inriktning mot senare år	–	13	13	140

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Högskolan har inte uppnått målet att öka antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik 2004 i förhållande till 2003.

Högskolan har uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har inte uppnåtts. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioden 2001–2004. Mål jämte utfall för perioden framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid högskolan 2004 till 20, varav 41 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:58 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	23	45 %	35 %	50 %	–

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:58 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	377 685
Summa	377 685

Tabell 9.25:58 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	327 411	327 411	327 411
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	6 881	13 437	20 608
Beslut	43 393	46 484	47 462
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	377 685	387 332	395 481

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.59 25:59 Högskolan Dalarna: Grundutbildning

Tabell 9.25:59 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan Dalarna

		Tusental kronor	
2004	Utfall	305 481	Anslags-sparande 14 329
2005	Anslag	320 824 ¹	Utgifts-prognos 329 836
2006	Förslag	357 695	
2007	Beräknat	366 985 ²	
2008	Beräknat	374 706 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 359 926 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 359 926 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

Högskolan Dalarna har för budgetåret 2004 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och redovisade vid utgången av budgetåret ett anslagssparande om 14,3 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:59 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjupe	170	218	97	–
Sjuksköterskeexamen	355	352	89	400
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	235	297	102	400
Lärarexamen med inriktning mot senare år	530	571	206	500

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har högskolan inte uppnått målet att utbilda minst 5 800 helårsstudenter totalt. Högskolan har i det närmaste uppnått målet att utbilda minst 1 560 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik. Högskolan har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har inte heller uppnåtts.

Högskolans särskilda åtagande har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:59 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	357 695
Summa	357 695

Tabell 9.25:59 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	320 824	320 824	320 824
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	6 743	13 167	20 194
Beslut	30 128	32 994	33 688
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	357 695	366 985	374 706

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.60 25:60 Högskolan på Gotland: Grundutbildning**Tabell 9.25:60 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan på Gotland**

Tusental kronor

2004	Utfall	93 874	Anslags-sparande	5 132
2005	Anslag	91 918 ¹	Utgifts-prognos	94 289
2006	Förslag	114 972		
2007	Beräknat	118 392 ²		
2008	Beräknat	120 883 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 116 115 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 116 115 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

Högskolan på Gotland har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 2,9 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas

inom beslutat s.k. takbelopp. Högskolan har därför utnyttjat 2,9 miljoner kronor av tidigare uppkommet anslagssparande och redovisade vid utgången av budgetåret ett återstående anslagssparande om 5,1 miljoner kronor.

För 2004 har högskolan uppnått målet att utbilda minst 1 730 helårsstudenter totalt och i det närmaste uppnått målet att utbilda minst 740 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:60 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	114 972
Summa	114 972

I det angivna takbeloppet ingår en föreslagen ökning med 10 976 000 kronor till följd av återförda platser.

Tabell 9.25:60 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	91 918	91 918	91 918
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 932	3 773	5 786
Beslut	10 244	11 610	11 854
Överföring till/från andra anslag	10 878	11 091	11 325
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	114 972	118 392	120 883

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.61 25:61 Högskolan i Gävle: Grundutbildning

Tabell 9.25:61 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Gävle

Tusental kronor

2004	Utfall	332 957	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	334 567 ¹	Utgifts-prognos	332 064
2006	Förslag	376 458		
2007	Beräknat	390 972 ²		
2008	Beräknat	399 198 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 383 452 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 383 452 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Gävle har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 10,2 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:61 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL	UTFALL	HÄRAV	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	140	347	92	–
Sjuksköterskeexamen	475	516	118	510
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	520	533	113	550
Lärarexamen med inriktning mot senare år	190	149	62	340

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har högskolan uppnått målet att utbilda minst 6 300 helårsstudenter totalt. Högskolan har i det närmaste även uppnått målet att utbilda minst 2 030 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

Högskolan har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat-, och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har uppnåtts. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:61 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	376 458
Summa	376 458

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 4 177 000 kronor för utbildningar som leder till yrkeshögskoleexamen.

Planeringsförutsättning

Som en planeringsförutsättning för 2007 bör gälla att Högskolan i Gävle erhåller 4 177 000 kronor i 2006 års prisnivå för att ge ytterligare utbildningar som leder till yrkeshögskoleexamen.

Tabell 9.25:61 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	334 567	334 567	334 567
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	7 033	13 732	21 061
Beslut	34 858	42 673	43 570
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	376 458	390 972	399 198

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.62 25:62 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning

Tabell 9.25:62 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Halmstad

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	258 988	0	
2005	Anslag	261 026 ¹		259 073
2006	Förslag	297 080		
2007	Beräknat	305 626 ²		
2008	Beräknat	312 057 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 299 748 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 299 748 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Halmstad har för budgetåret 2004

redovisat helårsprestationer motsvarande 16,2 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Högskolan har därför utnyttjat tidigare uppkommet anslagssparande om 0,5 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:62 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL	UTFALL	HÄRAV	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	390	379	136	–
Sjuksköterskeexamen	340	364	108	395
Läroexamen med inriktning mot tidigare år	–	–	–	65
Läroexamen med inriktning mot senare år	195	224	82	325

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har högskolan i det närmaste uppnått målet att utbilda minst 5 460 helårsstudenter totalt, men inte uppnått målet att utbilda minst 1 680 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

Högskolan har uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet läroexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har inte uppnåtts. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioden 2001–2004. Mål jämte utfall för perioden framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid högskolan 2004 till 20, varav 18 procent var kvinnor.

Tabell 8.25:62 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			MÅL 2005-2008
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	
Nya professorer	13	24 %	31 %	0 %	–

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:62 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	297 080
Summa	297 080

Tabell 9.25:62 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	261 026	261 026	261 026
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 486	10 713	16 430
Beslut	30 568	33 887	34 600
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	297 080	305 626	312 057

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.63 25:63 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning

Tabell 9.25:63 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan Kristianstad

Tusental kronor

2004	Utfall	298 241	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	291 191 ¹	Utgifts-prognos	289 013
2006	Förslag	316 664		
2007	Beräknat	324 869 ²		
2008	Beräknat	331 705 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 318 621 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 318 621 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan Kristianstad har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 19,2 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Högskolan har därför utnyttjat tidigare uppkommet anslagssparande om 10 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:63 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	240	98	42	–
Sjuksköterskeexamen	490	489	134	600
Läroexamen med inriktning mot tidigare år	835	711	12	930
Läroexamen med inriktning mot senare år	350	310	80	450

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har högskolan uppnått målet att utbilda minst 5 450 helårsstudenter totalt och minst 1 090 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

Högskolan har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamen med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet läroexamen skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har inte heller uppnåtts. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:63 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	316 664
Summa	316 664

Tabell 9.25:63 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	291 191	291 191	291 191
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	6 120	11 951	18 329
Beslut	19 353	21 728	22 185
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	316 664	324 869	331 705

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.64 25:64 Högskolan i Skövde: Grundutbildning

Tabell 9.25:64 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan i Skövde

Tusental kronor

2004	Utfall	235 226	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	247 254 ¹	Utgifts-prognos	245 404
2006	Förslag	290 212		
2007	Beräknat	298 348 ²		
2008	Beräknat	304 625 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 292 610 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 292 610 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Högskolan i Skövde har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 28,7 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger

värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:64 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL	UTFALL	HÄRAV	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	130	218	75	–
Sjuksköterskeexamen	695	674	193	700
Läroexamen med inriktning mot tidigare år	–	–	–	90
Läroexamen med inriktning mot senare år	–	–	–	110

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Högskolan har inte uppnått målet att öka antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik 2004 i förhållande till 2003. Högskolan har inte heller uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat-, och magisterexamina med inriktning mot teknik. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004. Mål jämte utfall för perioden framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid högskolan 2004 till 11, varav 9 procent var kvinnor.

Tabell 8.25:64 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	8	9 %	13 %	0 %	–

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:64 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	290 212
Summa	290 212

I det angivna takbeloppet ingår en föreslagen ökning med 20 625 000 kronor till följd av återförda platser.

Tabell 9.25:64 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	246 204	246 204	246 204
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 171	10 101	15 493
Beslut	18 398	21 204	21 650
Överföring till/från andra anslag	20 439	20 840	21 278
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	290 212	298 348	304 625

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.65 25:65 Högskolan Väst¹: Grundutbildning

Tabell 9.25:65 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Högskolan Väst

Tusental kronor

2004	Utfall	243 209	Anslags- sparande	0
2005	Anslag	246 684 ²	Utgifts- prognos	244 839
2006	Förslag	284 957		
2007	Beräknat	292 585 ³		
2008	Beräknat	298 741 ⁴		

¹ Anslaget benämndes tidigare Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning.

² Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

³ Motsvarar 286 958 tkr i 2006 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 286 958 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och det särskilda åtagande som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Regeringen har beslutat att Högskolan i Trollhättan/Uddevalla fr.o.m. 1 januari 2006 skall benämnas Högskolan Väst.

Resultatinformation

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla har för budgetåret 2004 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 0,3 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:65 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Sjuksköterskeexamen	470	493	160	620
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	285	184	19	290

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har Högskolan i Trollhättan/Uddevalla i det närmaste uppnått målet att utbilda 4 570 helårsstudenter totalt. Högskolan har inte uppnått målet att utbilda minst 1 270 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

Högskolan har uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole- och kandidatexamina med inriktning mot teknik.

Högskolans särskilda åtagande har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:65 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	282 783
<i>Särskilt åtagande</i>	
- utveckling av arbetsintegrerat lärande	2 174
Summa	284 957

I det angivna takbeloppet ingår en föreslagen ökning med 17 357 000 kronor till följd av återförda platser.

Tabell 9.25:65 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	246 684	246 684	246 684
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 184	10 124	15 526
Beslut	15 888	18 240	18 623
Överföring till/från andra anslag	17 201	17 538	17 907
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	284 957	292 585	298 741

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.66 25:66 Konstfack: Grundutbildning

Tabell 9.25:66 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Konstfack

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2004	118 193	0	
2005	Anslag	119 399 ¹	118 506
2006	Förslag	121 887	
2007	Beräknat	124 277 ²	
2008	Beräknat	126 892 ³	

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 121 887 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 121 887 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Konstfack har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 4,7 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:66 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL	UTFALL	HÄRAV	MÅL
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Lärarexamen med inriktning mot senare år	120	135	7	90

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:66 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor	
Takbelopp	120 745
<i>Särskilt åtagande</i>	
- lokalkostnader	1 142
Summa	121 887

Tabell 9.25:66 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	119 399	119 399	119 399
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2 509	4 900	7 515
Beslut	-21	-21	-22
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	121 887	124 277	126 892

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.67 25:67 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning

Tabell 9.25:67 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Konsthögskolan

Tusental kronor			
2004	Utfall	54 071	Anslags-sparande 0
2005	Anslag	54 622 ¹	Utgifts-prognos 54 213
2006	Förslag	55 749	
2007	Beräknat	56 842 ²	
2008	Beräknat	58 038 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 55 749 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 55 749 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och det särskilda åtagandet som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kungl. Konsthögskolan har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 2,8

miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsstudenter överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:67 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	54 568
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- lokalkostnader	1 142
- stipendier	39
Summa	55 749

Tabell 9.25:67 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	54 622	54 622	54 622
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 148	2 241	3 438
Beslut	-21	-21	-22
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	55 749	56 842	58 038

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.68 25:68 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:68 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Tusental kronor

2004	Utfall	123 652	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	124 913 ¹	Utgifts-prognos	123 979
2006	Förslag	127 387		
2007	Beräknat	129 885 ²		
2008	Beräknat	132 618 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 127 387 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 127 387 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Kungl. Musikhögskolan har för budgetåret 2004 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 0,4 miljoner kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:68 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Lärarexamen med inriktning mot senare år ¹	115	45	7	50

¹ I målet för 2001–2004 ingick även kategorin övriga med musikpedagogisk examen. Dessa är exkluderade i redovisningen av utfallet och i målet för 2005–2008.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Högskolans särskilda åtaganden har fullgjorts.

Revisionens iakttagelser

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm fick för budgetåret 2004 en revisionsberättelse med invändning. I Riksrevisionens revisionsrapport (dnr 32-2004-0511) framgår att ”Kungl. Musikhögskolan i Stockholm överträtt 10 a § kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188) eftersom Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, utan regeringens bemyndigande har ingått avtal om att för ett aktiebolag, Academus AB, svara för kostnader för bolagsbildning, initialt rörelsekapital och ekonomiska förluster samt ev. avveckling.” Vidare framgår det att Kungl. Musikhögskolan i Stockholm har överträtt förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring eftersom Kungl. Musikhögskolan i Stockholm inte kunnat verifiera att motprestationer utförts för fakturor på en miljon kronor från ovan berört aktiebolag. Därtill har Kungl. Musikhögskolan i Stockholm överträtt avgiftsförordningen (1992:191) eftersom Kungl. Musikhögskolan i Stockholm utan regeringens medgivande bedrivit sådan avgiftsfinansierad verksamhet som kräver regeringens tillstånd utan att detta har inhämtats. Riksrevisionen har också konstaterat att det finns brister i redovisningen av externfinansierade projekt samt i redovisningen av kostnader per verksamhetsgren. Kungl. Musikhögskolan har i skrivelse (dnr U2005/5425/UH) redogjort för åtgärder med anledning av riksrevisionens revisionsberättelse. I avvaktan på slutligt ställningstagande betonar regeringen myndighetens ansvar att bedriva verksamheten i enlighet med gällande regelverk. Regeringen förutsätter också att Kungl. Musikhögskolan med anledning av Riksrevisionens revisionsberättelse vidtar sådana åtgärder att den interna styrningen och kontrollen enligt vedertagna kriterier kan bedömas vara tillfredställande så att liknande fel och brister inte uppkommer i framtiden.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i

kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:68 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	104 430
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- dirigentutbildning och utbildning i elektroakustisk komposition samt medel för ombesörjande av utbetalning av bidrag till Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation (SAMI)	3 462
- utvecklingsmedel	16 793
- lokalkostnader	2 702
Summa	127 387

Tabell 9.25:68 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	124 913	124 913	124 913
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2 626	5 127	7 864
Beslut	-152	-155	-158
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	127 387	129 885	132 618

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.69 25:69 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:69 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Lärarhögskolan i Stockholm

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	393 780		0
2005	Anslag	401 468 ¹		398 465
2006	Förslag	428 762		
2007	Beräknat	438 576 ²		
2008	Beräknat	447 803 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 430 140 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 430 140 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag och de

särskilda åtaganden som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Lärarhögskolan i Stockholm har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 12,1 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25.69 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL	UTFALL	HÄRAV	Mål
	2001-2004	2001-2004	2004	2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	180	154	38	–
Läroexamen med inriktning mot tidigare år	1 895	2 642	1 018	2 385
Läroexamen med inriktning mot senare år	2 190	1 961	540	2 000

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Högskolan har inte ökat antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik 2004 i förhållande till 2003. Målet att minst en tredjedel av antalet läroexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har uppnåtts. Högskolans särskilda åtaganden har fullgjorts.

Regeringen har fastställt mål för andelen

kvinnor bland nya professorer för perioden 2001–2004. Mål jämte utfall för perioden framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid högskolan 2004 till 15, varav 39 procent var kvinnor.

Tabell 9.25.69 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	8	25 %	50 %	100 %	–

Övriga frågor

I budgetpropositionen för 1997 (prop. 1996/97:1) underströk regeringen vikten av att tillgodose skolans efterfrågan på lärare med kompetens i åtminstone två undervisningsämnen. Lärarhögskolan i Stockholm tilldelades utbildningsområdena design, idrott, konst och musik för att beredas möjlighet att bedriva tvåämnesutbildningar genom ett samarbete i de praktisk-estetiska undervisningsmomenten med Idrottshögskolan i Stockholm (namnbyte den 1 oktober 2005 till Gymnastik- och idrottshögskolan), Konstfack och Kungl. Musikhögskolan i Stockholm. Ett av syftena med reformeringen av lärarutbildningen 2001 (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01:UbU3, rskr. 2000/01:5) var att med stor flexibilitet utbilda lärare med ett stort antal inriktningar och kompetensprofiler. Behovet av lärare med ämneskombinationer där de praktisk-estetiska ämnena ingår kvarstår fortfarande. En viktig förutsättning för att Lärarhögskolan i Stockholm skall kunna bedriva dessa utbildningar är ett väl fungerande samarbete med ovan nämnda lärosäten i Stockholm. Regeringen avser att i regleringsbrev återkomma med riktlinjer för ersättning m.m. från Lärarhögskolan i Stockholm.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:69 Resursfördelning för grundutbildningen*Tusental kronor*

Takbelopp	422 868
<i>Särskilda åtaganden</i>	
- utveckling av lärarutbildning för dövas och hörselskadades behov	2 078
- rekryteringsinsatser för lärarstudenter med utländsk bakgrund och annat modersmål än svenska	712
- nationellt centrum för svenska som andraspråk och svenskundervisning för invandrare	3 104
Summa	428 762

Tabell 9.25:69 Härledning av anslagsnivån 2006–2008*Tusental kronor*

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	397 793	397 793	397 793
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	8 361	16 327	25 039
Beslut	22 608	24 456	24 971
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	428 762	438 576	447 803

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.70 25:70 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning**Tabell 9.25:70 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Operahögskolan i Stockholm***Tusental kronor*

2004	Utfall	16 679	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	16 849 ¹	Utgifts-prognos	16 723
2006	Förslag	17 182		
2007	Beräknat	17 519 ²		
2008	Beräknat	17 887 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 17 182 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 17 182 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden*Resultatinformation*

Operahögskolan i Stockholm har för budgetåret 2004 redovisat färre helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp och avräknade vid utgången av budgetåret 72 000 kronor av tidigare sparade helårsprestationer för att nå takbeloppet.

Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppen i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:70 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	16 040
<i>Särskilt åtagande</i>	
- lokalkostnader	1 142
Summa	17 182

Tabell 9.25:70 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	16 849	16 849	16 849
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	354	691	1 060
Beslut	-21	-21	-22
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	17 182	17 519	17 887

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.71 25:71 Södertörns högskola: Grundutbildning

Tabell 9.25:71 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Södertörns högskola

Tusental kronor

År	Utfall	2006	2007	2008
2004	Utfall	271 835		
2005	Anslag	251 382 ¹		
2006	Förslag	311 404		
2007	Beräknat	320 656 ²		
2008	Beräknat	327 402 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.² Motsvarar 314 489 tkr i 2006 års prisnivå.³ Motsvarar 314 489 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Södertörns högskola har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 40,7 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas

inom beslutat s.k. takbelopp. Högskolan har därför utnyttjat tidigare uppkommet anslags-sparande om 24,5 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:71 Mål för antalet examina i grundutbildningen

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	210	494	185	–
Lärarexamen med inriktning mot senare år	190	163	74	250

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

För 2004 har högskolan uppnått målet att utbilda minst 6 720 helårsstudenter totalt och minst 840 helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik.

Högskolan har inte uppnått målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioden 2001–2004. Mål jämte utfall för perioden framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid högskolan 2004 till 33, varav 24 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:71 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	23	26 %	39 %	100 %	–

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:71 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	311 404
Summa	311 404

I det angivna takbeloppet ingår en föreslagen ökning med 20 420 000 kronor till följd av återförda platser.

Tabell 9.25:71 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	251 382	251 382	251 382
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 282	10 316	15 821
Beslut	34 503	38 325	39 131
Överföring till/från andra anslag	20 237	20 634	21 068
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	311 404	320 656	327 402

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.72 25:72 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning

Tabell 9.25:72 Anslagsutveckling för grundutbildning vid Teaterhögskolan i Stockholm

Tusental kronor

År	Utfall	2006	2007	2008
2004	Utfall	26 841	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	27 116 ¹	Utgifts-prognos	26 913
2006	Förslag	27 665		
2007	Beräknat	28 208 ²		
2008	Beräknat	28 802 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 27 665 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 27 665 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas all ersättning som är förenad med det utbildningsuppdrag som skall gälla för högskolan.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Teaterhögskolan i Stockholm har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 260 000 kronor mer än vad som kan ersättas inom beslutat s.k. takbelopp. Tillsammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår. Det särskilda åtagandet har fullgjorts.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från beloppet i tabellen nedan.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:72 Resursfördelning för grundutbildningen

Tusental kronor

Takbelopp	26 523
<i>Särskilt åtagande</i>	
- lokalkostnader	1 142
Summa	27 665

Tabell 9.25:72 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	27 116	27 116	27 116
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	570	1 113	1 707
Beslut	-21	-21	-22
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	27 665	28 208	28 802

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.73 25:73 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.

Tabell 9.25:73 Anslagsutveckling för anslaget Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifter-prognos
2004	Utfall	1 842 323		57 939
2005	Anslag	2 012 436 ¹		1 980 671
2006	Förslag	2 133 517		
2007	Beräknat	2 208 695 ²		
2008	Beräknat	2 270 003 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 2 166 214 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 2 166 214 tkr i 2006 års prisnivå.

Under anslaget beräknas ersättning för den högre utbildning och forskning som bedrivs av enskilda utbildningsanordnare med stöd av bl.a. avtal som staten ingått med utbildningsanordnarna och i vissa fall särskilda regeringsbeslut.

Av anslagssparandet har 96 066 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 16 december 2004.

De examina som enskilda utbildningsanordnare har tillstånd att utfärda regleras i förordningen (1993:956) om tillstånd att utfärda vissa examina.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkningen av anslaget utgått från följande belopp.

Tabell 9.25:73 Fördelning på anslagsposter

Tusental kronor

ANSLAGSPOST	BELOPP
1. Chalmers tekniska högskola AB	
- Grundläggande högskoleutbildning	695 558
- Forskning och forskarutbildning	418 393
2. Handelshögskolan i Stockholm	51 566
3. Stiftelsen Högskolan i Jönköping	
- Grundläggande högskoleutbildning	439 970
- Forskning och forskarutbildning	40 286
4. Teologiska Högskolan, Stockholm (THS)	6 250
5. Evangeliska Frikyrkan	2 830
6. Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen	2 192
7. Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut (SMI)	10 204
8. Ericastiftelsen	6 276
9. Stiftelsen Stora Sköndal	20 747
10. Ersta Diakonisällskap	34 795
11. Stiftelsen Rödakorshemmet	39 798
12. Sophiahemmet, Ideell förening	30 162
13. Beckmans skola AB	14 750
14. Mervärdesskattekostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping	319 740
Summa	2 133 517

1. Chalmers tekniska högskola AB

Resultatinformation, grundläggande högskoleutbildning

Chalmers tekniska högskola AB (inklusive Chalmers Lindholmen AB vars verksamhet fr.o.m. den 1 januari 2005 ingår i Chalmers tekniska högskola AB) har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 26,1 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas

inom beslutat s.k. takbelopp. Högskolan har därför utnyttjat tidigare uppkommet anslagssparande om 19,0 miljoner kronor.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:73 Mål för antalet examina i grundutbildningen vid Chalmers tekniska högskola AB

EXAMEN	MÅL ¹ 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL ¹ 2005-2008
Civilingenjörsexamen och arkitektexamen	3 570	3 360	900	3 570

¹ Enligt avtal mellan staten och Chalmers tekniska högskola AB

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Chalmers har för 2004 uppnått målet att utbilda minst 8 540 helårsstudenter totalt.

Chalmers har inte uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat- och magisterexamina med inriktning mot teknik.

Chalmers särskilda åtaganden har fullgjorts.

Resultatinformation, forskning och forskarutbildning

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:73 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL ¹ 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL ¹ 2005-2008
Tekniskt	590	665	190	590

¹ Enligt avtal mellan staten och Chalmers tekniska högskola AB.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Chalmers tekniska högskola AB redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:73 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	232	157	31 %	34 %
Härav licentiatnybörjare	52	52	35 %	38 %
Aktiva (ht) ¹	1 128	1 070	27 %	28 %
Doktorsexamina	142	179	24 %	21 %
Licentiatexamina	162	158	22 %	30 %

Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 procent.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid Chalmers 2004 till 155, varav 8 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:73 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	48	15 %	10 %	33 %	15 %

Resurser för 2006

Det högsta belopp som bör kunna utgå till Chalmers tekniska högskola AB för budgetåret 2006 beräknas för

- grundutbildning till 695 558 000 kronor, varav 693 878 000 kronor utgörs av takbeloppet. För det särskilda åtagandet har beräknats 1 680 000 kronor som bidrag till utrustning till sjöbefälsutbildningen,
- forskning och forskarutbildning till 418 393 000 kronor.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Regeringen föreslår att anslaget vad avser forskning och forskarutbildning minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med kapitlet Särskilda frågor, avsnittet

Anslagsberäkningar. Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) att resurser tillförs anslaget med 3 278 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår de beräknade ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

2. Handelshögskolan i Stockholm

Resultatinformation

Handelshögskolan i Stockholm redovisar 1 321 helårsstudenter för 2004, vilket är 39 fler än för 2003. Högskolan redovisar 18 avlagda doktorsexamina för 2004, vilket är 12 färre än för 2003 och 7 avlagda licentiatexamina vilket är 5 fler än för 2003.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar att det högsta belopp som kan utgå till Handelshögskolan i Stockholm för grundutbildning, bibliotek, studiestöd i forskarutbildning och för avlagda doktorsexamina är 51 566 000 kronor.

3. Stiftelsen Högskolan i Jönköping

Resultatinformation, grundläggande högskoleutbildning

Stiftelsen Högskolan i Jönköping har för budgetåret 2004 redovisat helårsprestationer motsvarande 37,4 miljoner kronor mer än vad som kan ersättas inom s.k. takbelopp. Till sammans med tidigare sparade helårsprestationer överstiger värdet av årets överprestationer vad som är möjligt att spara till nästa budgetår.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målen för antalet examina under den perioden samt fastställda mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:73 Mål för antalet examina i grundutbildningen vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping

EXAMEN	MÅL ¹ 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL ¹ 2005-2008
Magisterexamen med ämnesdjup	660	907	311	–
Sjuksköterskeexamen ²	660	725	202	760
Lärarexamen med inriktning mot tidigare år	705	892	269	710
Lärarexamen med inriktning mot senare år	305	300	87	315

¹ Enligt avtal mellan staten och Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

² Inklusivt utfall 2001 avseende Hälsohögskolan i Jönköping.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Stiftelsen Högskolan i Jönköping har inte ökat antalet helårsstudenter inom naturvetenskap och teknik 2004 i förhållande till 2003.

Stiftelsen Högskolan i Jönköping har uppnått målet att 2004 i förhållande till 2003 öka antalet avlagda examina inom högskoleingenjörsutbildningen tillsammans med antalet avlagda högskole-, kandidat och magisterexamina med inriktning mot teknik. Målet att minst en tredjedel av antalet lärarexamina skall ha en inriktning med matematik, naturvetenskap eller teknik har också uppnåtts.

Resultatinformation, forskning och forskarutbildning

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:73 Mål för antalet examina i forskarutbildningen

VETENSKAPSOMRÅDE	MÅL ¹ 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL ¹ 2005-2008
Humanistisk-samhällsvetenskapligt	22	18	5	35

¹ Enligt avtal mellan staten och Stiftelsen Högskolan i Jönköping.

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Några resultat för forskarutbildningen vid Stiftelsen Högskolan i Jönköping redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 9.25:73 Resultat för forskarutbildningen

	ANTAL 2003	ANTAL 2004	ANDEL KVINNOR	
			2003	2004
Nybörjare i forskarutbildningen	8	8	38 %	100 %
Härv licentiatnybörjare	0	0	–	–
Aktiva (ht) ¹	64	65	45 %	55 %
Doktorsexamina	2	5	100 %	20 %
Licentiatexamina	0	0	–	–

Källa: Högskoleverkets NU-databas

¹ Som aktiva räknas de forskarstuderande som har en aktivitetsgrad på minst 10 %.

Regeringen har fastställt mål för andelen kvinnor bland nya professorer för perioderna 2001–2004 och 2005–2008. Mål jämte utfall för perioden 2001–2004 framgår av följande tabell. Enligt Högskoleverket (NU-databasen) uppgick det totala antalet professorer (heltidsekvivalenter) vid högskolan 2004 till 32, varav 12 procent var kvinnor.

Tabell 9.25:73 Nya professorer

	ANTAL 2001-2004	ANDEL KVINNOR			
		MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	UTFALL 2004	MÅL 2005-2008
Nya professorer	18	18 %	39 %	67 %	28 %

Resursfördelning 2006

Det högsta belopp som bör kunna utgå till Stiftelsen Högskolan i Jönköping för budgetåret 2006 beräknas för

- grundutbildning till 439 970 000 kronor, som i sin helhet utgör takbelopp,
- forskning och forskarutbildning till 40 286 000 kronor.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Regeringen föreslår att anslaget minskar till följd av en generell reduktion med 0,6 procent i enlighet med avsnittet Anslagsberäkningar. Vidare föreslår regeringen med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80)

att resurser tillförs anslaget med 1 778 000 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår de beräknade ökningarna med utgångspunkt i av den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

4. Teologiska Högskolan, Stockholm (THS)

Resultatinformation

Teologiska Högskolan, Stockholm redovisar 216 helårsstudenter för 2004, vilket är 25 fler än för 2003.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar bidraget till Teologiska Högskolan, Stockholm till 6 250 000 kronor, vilket motsvarar 199 helårsstudenter.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

5. Evangeliska Frikyrkan

Resultatinformation

Evangeliska Frikyrkan redovisar för Örebro Teologiska Högskola 154 helårsstudenter för 2004, vilket är 55 fler än för 2003.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar bidraget till Evangeliska Frikyrkan för Örebro Teologiska Högskola till 2 830 000 kronor, vilket motsvarar 90 helårsstudenter.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

6. Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen

Resultatinformation

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen redovisar för Johannelunds teologiska högskola 75 helårsstudenter för 2004, vilket är 1 mer än för 2003.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar bidraget till Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen för Johannelunds teologiska högskola till 2 192 000 kronor, vilket motsvarar 70 helårsstudenter.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

7. Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut (SMI)

Resultatinformation

Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut redovisar 69 helårsstudenter för 2004, vilket är 5 fler än för 2003.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar bidraget till Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska Institut till 10 204 000 kronor, vilket motsvarar 84 helårsstudenter.

8. Ericastiftelsen

Resultatinformation

Ericastiftelsen redovisar 33 helårsstudenter inom psykoterapiutbildning med inriktning mot barn- och ungdomar för 2004, vilket är 5 färre än för 2003.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar bidraget till Ericastiftelsen till 6 276 000 kronor.

9. Stiftelsen Stora Sköndal

Resultatinformation

Stiftelsen Stora Sköndal och Ersta Diakonisällskap (se anslagspost 10) redovisar för Ersta Sköndal högskola 864 helårsstudenter för 2004 vilket är 136 fler än för 2003.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar bidraget till Stiftelsen Stora Sköndal till 20 747 000 kronor, motsvarande 22 helårsstudenter i kyrkomusikalisk utbildning,

139 helårsstudenter i samordnad sjuksköterske- och socionomutbildning, 178 helårsstudenter i socionomutbildning, 30 helårsstudenter i magisterutbildning i socialt arbete och 50 helårsstudenter i utbildning i teologi.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

10. Ersta Diakonisällskap

Resultatinformation

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:73 Mål för antalet examina i grundutbildningen vid Ersta Sköndal högskola

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Sjuksköterskeexamen	320	274	91	505

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar bidraget till Ersta Diakonisällskap till 34 795 000 kronor vilket motsvarar 380 helårsstudenter. Anslagsposten föreslås öka med 10 helårsstudenter med inriktning mot specialistsjuksköterskeexamen.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

11. Stiftelsen Rödakorshemmet

Resultatinformation

Stiftelsen Rödakorshemmet redovisar för Röda Korsets Högskola 420 helårsstudenter för 2004, vilket är 90 fler än 2003.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:73 Mål för antalet examina i grundutbildningen vid Röda Korsets Högskola

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Sjuksköterskeexamen	430	417	126	510

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar bidraget till stiftelsen Rödakorshemmet till 39 798 000 kronor vilket motsvarar 439 helårsstudenter. Anslagsposten föreslås öka med 10 helårsstudenter med inriktning mot specialistsjuksköterskeexamen.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

12. Sophiahemmet, Ideell förening

Resultatinformation

Sophiahemmet, Ideell förening redovisar för Sophiahemmet Högskola 316 helårsstudenter för 2004, vilket är 9 fler än för 2003.

I tabellen nedan anges utfallet för perioden 2001–2004 i förhållande till målet för antalet examina under den perioden samt fastställt mål för antalet examina för perioden 2005–2008.

Tabell 9.25:73 Mål för antalet examina i grundutbildningen vid Sophiahemmet Högskola

EXAMEN	MÅL 2001-2004	UTFALL 2001-2004	HÄRAV 2004	MÅL 2005-2008
Sjuksköterskeexamen	310	326	81	375

Ytterligare kommentarer finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Resultat inom grundutbildning och forskarutbildning.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar bidraget till Sophiahemmet, Ideell förening till 30 162 000 kronor vilket motsvarar 326 helårsstudenter. Anslagsposten föreslås öka med 10 helårsstudenter med inriktning mot specialistsjuksköterskeexamen.

Förändringar på anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor finns beskrivet i kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

13. Beckmans skola AB

Resultatinformation

Beckmans skola AB redovisar 119 helårsstudenter för 2004, vilket är 3 färre än för 2003.

Resurser för 2006

Regeringen beräknar bidraget till Beckmans skola AB till 14 750 000 kronor, vilket motsvarar 123 helårsstudenter.

14. Mervärdesskattekostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping

Under anslagsposten har beräknats mervärdesskattekostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping i enlighet med de ramavtal som ingåtts mellan staten och bolaget respektive staten och stiftelsen.

Enligt avtalen skall staten ersätta bolaget respektive stiftelsen för de mervärdesskattekostnader, som uppkommer i den grundläggande högstskoleutbildningen och forskningen vid Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Syftet är att garantera konkurrensneutralitet gentemot statliga högskolor och universitet.

Budgetåret 2004 anvisade staten 309,4 miljoner kronor avseende ersättning för mervärdesskattekostnader. Det sammanlagda belopp som utbetalades för 2004 var 201,6 miljoner kronor.

Enligt prognoser kommer de samlade utgifterna för mervärdesskattekostnader 2005 att uppgå till cirka 218,5 miljoner kronor. Det högsta belopp som kan utgå för ändamålet beräknas för 2005 till 268,4 miljoner kronor.

Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping omfattas, enligt avtal, av

förordningen (2002:831) om myndigheters rätt till kompensation för ingående mervärdesskatt som gäller för statliga lärosäten, dvs. att 8 procent av erhållna bidrag skall inbetalas.

Tabell 9.25:73 Härledning av anslagsnivån 2006–2008.

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	2 006 836	2 006 836	2 006 836
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	42 162	82 345	126 302
Beslut	84 519	119 515	136 865
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 133 517	2 208 695	2 270 003

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.74 25:74 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Tabell 9.25:74 Anslagsutvecklingen för anslaget Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	495 621	7 500	
2005	Anslag	306 978 ¹	285 480
2006	Förslag	559 010	
2007	Beräknat	286 352 ²	
2008	Beräknat	251 317 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 280 845 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 241 405 tkr i 2006 års prisnivå.

Under detta anslag har medel beräknats för verksamhet inom högskoleområdet för vilken medel inte har ställts till förfogande under annat anslag. Under anslaget beräknas även bidrag till Svenska studenthemmet i Paris samt bidrag till Sveriges Förenade Studentkårer.

Av anslagssparandet har 16 007 000 kronor dragits in genom regeringsbeslut den 16 december 2004.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 9.25:74 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008
Utestående åtaganden vid årets början	–	3 000	3 000	3 000	
Nya åtaganden	–	3 000	3 000		
Infriade åtaganden	–	3 000	3 000	3 000	0
Utestående åtaganden vid årets slut	–	3 000	3 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	–	3 000	3 000		

Svenska institutet beviljar under ett år stipendier för senare läsår. Regeringen bör därför för läsåret 2006/07 bemyndigas att besluta om tilldelning av medel för detta ändamål som innebär åtagande för kommande budgetår. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 fatta beslut, som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 3 000 000 kronor för 2007.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkning av anslaget utgått från följande belopp.

Tabell 9.25:74 Fördelning på anslagsposter

Tusental kronor

ANSLAGSPOST	BELOPP
1 Svenska studenthemmet i Paris	1 663
2 Bidrag till Sveriges Förenade Studentkårer	218
3 Informationsinsatser i utlandet	3 000
4 Svenskundervisning i utlandet	4 500
5 Vissa stipendier	800
6 Statliga ålderspensionsavgifter	27 000
7 Stödåtgärder inom ramen för EU:s utbildningsprogram	1 438
8 Särskilda lärarutbildningar, SÅL	45 000
9 Linnéjubileet	7 000
10 Europeiskt presidieåtagande	250
11 Mälardalens högskola	800
12 Göteborgs universitet	4 589
13 Matematiksatsning	10 000
14 Särskild utbildning för lärare i yrkesämnen	45 000
15 Projekt för invandrade akademiker	8 500
16 Södertörns högskola	4 222
17 Ny utbildnings- och examensstruktur	30 000
18 Insatser för rekrytering av akademiker till lärarutbildningen	27 000
19 Högre praktisk förvaltningsutbildning	8 400
20 Medel för kombinationsläkare	261 000
21 Holdingbolag	45 000
22 Stimulera ytterligare samarbete, profilering och koncentration mellan universitet och högskolor	20 000
23 Regeringens disposition	3 630
Summa	559 010

Resursfördelning för 2006

Regeringen föreslår att till anslaget förs 261 miljoner kronor avseende kompensation för merkostnader för pensionspremier för s.k. kombinationsläkare, och att 10,6 miljoner kronor förs till anslaget från lärosätenas anslag för grundutbildning.

Från anslaget föreslås att 101,7 miljoner kronor förs tillbaka till ett antal lärosäten i enlighet med vad som redovisats i kapitlet Insatser, avsnittet Återföring av platser. Vidare förs 23 miljoner kronor från anslaget avseende ansvaret för statsbidraget till Teknik- och naturvetenskapscentrum. Resurserna förs till anslaget 16 25:3. Vidare förs 3 miljoner kronor från anslaget till anslaget 25:26 *Göteborgs universitet: Grundutbildning* för att finansiera Hantverksskolan i Mariestad, Dacapo som har överförts till Göteborgs universitet, 2,6 miljoner

kronor till anslaget 25:34 *Karolinska institutet: Grundutbildning*, 4,2 miljoner kronor till anslaget 25:61 *Högskolan i Gävle: Grundutbildning* samt 4,7 miljoner kronor till anslaget 25:56 *Danshögskolan: Grundutbildning* för att finansiera nycirkusutbildningen vid Danshögskolan.

3. Informationsinsatser i utlandet

Medel under anslagsposten disponeras av Svenska institutet och avser information om och presentation av svensk högre utbildning i utlandet, inklusive drift, underhåll och utveckling av den elektroniska informationsportalen med information om svensk högre utbildning till utländska studenter samt verksamheten i samrådsorganet för nationell samordning av informations- och marknadsföringsinsatser i utlandet.

4. Svenskundervisning i utlandet

Medel under anslagsposten disponeras av Svenska institutet och avser åtgärder som främjar undervisning i svenska och om svenska förhållanden på högskolenivå i utlandet. Härav utgör 500 000 kronor ett årligt bidrag till kostnader för en professur i svenska språket vid universitetet i Tartu. Bidraget avses att lämnas under en treårsperiod med början den 1 januari 2006.

5. Vissa stipendier

Medel under anslagsposten disponeras av Svenska institutet och avser stipendier för studier vid College of Europe samt insatser i samband med program för student- och lärmobilitet benämnt North2north inom ramen för Arktiska rådets universitetssamarbete UArctic. Regeringen bedömer att de två utbytesprogrammen kommer att utnyttja ungefär hälften vardera av medelstillelningen.

6. Statliga ålderspensionsavgifter

Resurser för ökade utgifter för utbildningsbidrag för forskarstudier med anledning av

ålderspensionsreformen finns beräknade under anslagsposten.

7. Stödåtgärder inom ramen för EU:s utbildningsprogram

Fortsatt stöd med 1 120 000 kronor har beräknats för Tempus, EU:s samarbetsprogram med Central- och Östeuropa inom högre utbildning.

Under anslagsposten har 106 000 kronor beräknats för stöd till utveckling av projektansökningar samt till spridning av resultat inom EU:s utbildningsprogram Leonardo da Vinci, där universitet och högskolor medverkar.

Vidare har 212 000 kronor beräknats för att delfinansiera universitets och högskolors kostnader för intensivkurser i svenska språket för Erasmusstudenter, s.k. Erasmus Intensive Language Courses (EILC). EILC är en permanent aktivitet inom ramen för EU:s utbildningsprogram Sokrates.

Medlen disponeras av Internationella programkontoret för utbildningsområdet.

8. Särskilda lärarutbildningar, SÅL

Under perioden 2002–2006 avsätts medel för den satsning på särskilda lärarutbildningar som aviserades i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1 utg. omr. 16, bet. 2001/02:UbU1, rskr. 2001/02:97).

9. Linnéjubileet

Linnéjubileet har en stor potential att kunna ge positiva effekter inom allt från turism och Sverige-bilden utomlands till ett ökat intresse hos unga för naturvetenskaplig utbildning och forskning. Vetenskapsrådet disponerar anslagsposten för att rådet skall ansvara för den nationella samordningen inför Linnéjubileet 2007.

10. Europeiskt presidieåtagande

Under anslagsposten disponerar Karlstads universitet varje år medel för ett europeiskt presidieåtagande som planeras pågå under perioden 2006–2009.

11. Mälardalens högskola

Under anslagsposten disponerar Mälardalens högskola medel för att förstärka forskningsprofilen Hälsa–Arbete–Välfärd med pedagogik med inriktning mot arbetslivets pedagogik.

12. Göteborgs universitet

Under anslagsposten disponerar Göteborgs universitet medel för utveckling och forskningsanknytning av de hantverksutbildningar som överförs till naturvetenskapliga fakulteten vid universitetet.

14. Särskild utbildning för lärare i yrkesämnen

Under anslaget disponerar ett antal lärosäten medel för särskild lärarutbildning enligt förordningen (2005:568) om särskild utbildning för lärare i yrkesämnen.

15. Projekt för invandrade akademiker

Under anslagsposten disponerar Linköpings universitet och Malmö högskola särskilda medel för den satsning som aviserades i 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100) avseende kompletterande utbildningar för utländska akademiker vid Linköpings universitet och vid Malmö högskola.

Tabell 9.25:74 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	287 228	287 228	287 228
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	6 103	11 855	18 148
Beslut	404 970	145 643	107 647
Överföring till/från andra anslag	-139 291	-158 374	-161 706
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	559 010	286 352	251 317

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.75 25:75 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor

Tabell 9.25:75 Anslagsutveckling för anslaget Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	0
2004	348 438		
2005	Anslag 355 644 ¹	Utgifts- prognos	350 912
2006	Förslag 371 249		
2007	Beräknat 394 393 ²		
2008	Beräknat 425 933 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 386 805 tkr i 2006 års prismetod.

³ Motsvarar 409 131 tkr i 2006 års prismetod.

Under anslaget beräknas all ersättning – inklusive ersättning för lokalhyror och kostnader för inredning och utrustning – som är förenad med forskning vid högskolor som inte har vetenskapsområden samt för konstnärligt utvecklingsarbete vid de konstnärliga högskolorna i Stockholm.

Regeringens överväganden

Regeringen har vid beräkning av anslaget utgått från följande:

Tabell 9.25:75 Fördelning på anslagsposter

Tusental kronor

ANSLAGSPOST	BELOPP
1 Danshögskolan	3 833
2 Dramatiska institutet	3 686
3 Gymnastik- och idrotts högskolan	22 301
4 Högskolan i Borås	33 549
5 Högskolan Dalarna	38 804
6 Högskolan på Gotland	16 919
7 Högskolan i Gävle	66 706
8 Högskolan i Halmstad	37 727
9 Högskolan Kristianstad	29 406
10 Högskolan i Skövde	25 609
11 Högskolan Väst	24 329
12 Konstfack	4 630
13 Kungl. Konsthögskolan	2 630
14 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	4 714
15 Lärarhögskolan i Stockholm	29 049
16 Operahögskolan i Stockholm	3 071
17 Södertörns högskola	20 974
18 Teaterhögskolan i Stockholm	3 312
Summa	371 249

Resursfördelning för 2006

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 17 966 000 kronor som överförs från anslaget 26:11 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*. Medlen avser en förstärkning av forskningen vid dessa högskolor i enlighet med regeringens bedömningar i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80). I anslagsposten *Gymnastik- och idrotts högskolan* ingår medel till Centrum för idrottsforskning med 6 287 074 kronor.

Planeringsförutsättningar

För 2007 och 2008 framgår de beräknade ökningarna med utgångspunkt i den forskningspolitiska propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) av kapitlet Särskilda frågor, avsnittet Anslagsberäkningar.

Tabell 9.25:75 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	347 644	347 644	347 644
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	7 308	14 269	21 885
Beslut	8 217	24 239	47 992
Överföring till/från andra anslag	8 080	8 238	8 412
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	371 249	394 393	425 933

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.76 25:76 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning

Tabell 9.25:76 Anslagsutveckling för anslaget Ersättning för klinisk utbildning och forskning

Tusental kronor

År	Utfall	1 780 460	Anslags-sparande	0
2004	Utfall	1 780 460	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	1 934 671 ¹	Utgifts-prognos	1 934 671
2006	Förslag	1 986 092		
2007	Beräknat	2 037 158 ²		
2008	Beräknat	2 080 020 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 1 997 975 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 997 975 tkr i 2006 års prisnivå.

Från anslaget utgår ersättning till vissa landsting enligt avtal om samarbete om grundutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården samt om samarbete om grundutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården.

Regeringens överväganden

Ett avtal om samarbete om grundutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården har den 30 respektive den 31 augusti 2004 slutits mellan svenska staten, Västra Götalands läns landsting och Västerbottens läns landsting. Vidare har ett avtal om samarbete om grundutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården slutits den 13 juni 2003 mellan staten och företrädare för de sex berörda landstingen.

Resursfördelning 2006

Regeringen har vid beräkning av anslaget utgått från följande belopp.

I anslaget ingår 10 806 000 kronor till följd av att regeringen föreslår en utbyggnad av läkarutbildningen vid Uppsala universitet, Göteborgs universitet och vid Karolinska institutet med 10 nybörjarplatser per år och per lärosäte, d.v.s. en total utbyggnad om 165 helårsstudenter vid de tre lärosätena.

Tabell 9.25:76 Medicinsk utbildning och forskning

Tusental kronor

Uppsala universitet	233 870
Lunds universitet	361 691
Göteborgs universitet	378 993
Umeå universitet	211 433
Linköpings universitet	162 382
Karolinska institutet	525 389

Tabell 9.25:76 Odontologisk utbildning och forskning

Tusental kronor

Göteborgs universitet	60 228
Umeå universitet	52 106

Planeringsförutsättning

Som en planeringsförutsättning för 2007 bör gälla att anslaget ökas med ytterligare 12 116 000 kronor i 2006 års prisnivå för en fortsatt utbyggnad av läkarutbildningen vid Lunds universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet och Karolinska institutet.

Dimensionering

Med utgångspunkt i den av regeringen föreslagna utbyggnaden av läkarutbildningen bör följande dimensionering gälla.

Tabell 9.25:76 Dimensionering av läkarutbildningen

Helårsstudenter			
UNIVERSITET	2006	2007	2008
Uppsala universitet	758	781	791
Lunds universitet	941	964	974
Göteborgs universitet	816	842	852
Umeå universitet	759	778	788
Linköpings universitet	615	641	651
Karolinska institutet	1 478	1 505	1 519

Tabell 9.25:76 Dimensionering av tandläkarutbildningen

Helårsstudenter			
UNIVERSITET	2006	2007	2008
Göteborgs universitet	300	300	300
Umeå universitet	225	225	225

Tabell 9.25:76 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	1 934 671	1 934 671	1 934 671
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	40 615	79 352	121 728
Beslut	10 806	23 134	23 621
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 986 092	2 037 158	2 080 020

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.77 25:77 Höskoleverket

Tabell 9.25:77 Anslagsutveckling för anslaget Höskoleverket

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Utgifts- prognos	Resultat
2004	Utfall	181 810		4 091
2005	Anslag	187 915 ¹		185 391
2006	Förslag	147 817		
2007	Beräknat	160 570 ²		
2008	Beräknat	163 614 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 157 849 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 157 849 tkr i 2006 års prisnivå.

Höskoleverkets uppgift är att genom uppföljningar och utvärderingar bidra till att förbättra och förnya den högre utbildningen och forskningen vid universitet och högskolor. Höskoleverket svarar också för tillsynen över högskolans verksamhet i syfte att öka rättssäkerheten i högskolan. Verket har också som uppgift att på uppdrag av regeringen genomföra utredningar och utvärderingar som grund för regeringens ställningstagande i olika frågor. Verket har dessutom ansvar för statistik om verksamheten vid universitet och högskolor.

Anslaget finansierar myndighetens verksamhet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:77 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
UPPDRAGSVERKSAMHET	INTÄKTER	KOSTNADER	RESULTAT (INTÄKT-KOSTNAD)
Utfall 2004	14 300	14 400	-100
Prognos 2005	14 800	14 800	0
Budget 2006	16 000	15 000	1 000

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Regeringen har på politikområdesnivån i tillämpliga delar redovisat Högskoleverkets insatser och uppnådda resultat vad avser verksamhetsområdet Utbildning och universitetsforskning.

Högskoleverkets främsta uppgift är att granska kvaliteten i högskolans verksamhet och att främja kvalitetsutvecklingen. Utvärderingar av såväl grundutbildningen som forskarutbildningen vid universitet och högskolor har bidragit till att kvaliteten har förbättrats. Under 2004 har tio rapporter publicerats. I vissa fall har granskningarna lett till att redovisningar har begärts in från lärosätena. De flesta utbildningar som granskats håller god kvalitet men ett antal examensrätter har ifrågasatts. Åtta forskarutbildningar har bedömts vara otillräckliga.

Högskoleverket följer den nationella och internationella utvecklingen inom området kvalitetsgranskning och ingår i såväl nordiska som europeiska nätverk.

Syftet med tillsynsverksamheten är att öka rättssäkerheten för den enskilda genom att påpeka och diskutera brister och problem med det berörda lärosätet. Antalet tillsynsärenden har varit i stort sett oförändrat sedan förra året. Inom ramen för tillsynsuppgiften har två lärosätesbesök genomförts och uppföljning av tidigare års besök har gjorts.

Revisionens iakttagelser

Högskoleverket fick för budgetåret 2004 en revisionsberättelse med invändning. Invändningen som framförts från Riksrevisionen avser att Högskoleverket överträtt sina befogenheter genom att göra åtaganden avseende bidragsbetalningar på ca 32 miljoner kronor för perioden 2005–2007 utan att ha ett särskilt bemyndigande för detta. Gjorda åtaganden redovisas inte i årsredovisningen, vilket innebär

att denna inte ger en rättvisande bild av Högskoleverkets verksamhet. Mot bakgrund av detta begär regeringen i tilläggsbudget i föreliggande proposition att ett bemyndigande om 8 miljoner kronor ges för 2006.

Regeringens bedömning

Regeringens bedömning är att resultatinformationen i årsredovisningen ger en god bild av utvecklingen inom de områden som Högskoleverket ansvarar för. Enligt regeringens mening har de mål som uppställts för verksamheten uppfyllts.

Resursfördelning 2006

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 31 000 000 kronor till följd av den bedömning regeringen gjort i propositionen Ny värld – ny högskola (prop. 2004/05:162) i fråga om Rådet för högre utbildning. Medlen föreslås överföras till anslaget 16 25:82 *Myndigheten för Sveriges nätuniversitet*. Högskoleverket och Verket för högskoleservice är överens om att uppgiften att driva och utveckla databasen studera.nu skall föras över till Verket för högskoleservice. Regeringen föreslår därför att Högskoleverkets anslag minskar med 400 000 kronor. Vidare föreslås att motsvarande belopp istället beräknas under anslaget 16 25:78 *Verket för högskoleservice*.

Anslaget minskas med 1 127 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål. Högskoleverket har dessutom till utgången av 2005 haft särskilda resurser upptagna på anslaget för sitt arbete med de s.k. kombinationsutbildningarna. Detta innebär att anslaget fr.o.m. 2006 minskar med 759 000 kronor. Vidare föreslås att anslaget minskar med 10 miljoner kronor engångsvis under 2006 och att anslaget 16 25:82 *Myndigheten för Sveriges nätuniversitet* ökas med motsvarande belopp.

Tabell 9.25:77 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	187 915	187 915	187 915
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 188	6 482	10 168
Beslut	-1 886	-1 919	-1 955
Överföring till/från andra anslag	-41 400	-31 909	-32 514
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	147 817	160 570	163 614

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.78 25:78 Verket för högskoleservice

Tabell 9.25:78 Anslagsutveckling för Verket för högskoleservice

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	14 510	0	
2005	14 225 ¹		14 034
2006	Förslag	14 786	
2007	Beräknat	15 063 ²	
2008	Beräknat	15 380 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100, bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 14 786 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 14 786 tkr i 2006 års prisnivå.

Verket för högskoleservice (VHS) ansvarar för den samordnade antagningen till grundläggande högskoleutbildning på uppdrag av universitet och högskolor. Vidare är VHS systemförvaltare för studieadministrativa IT-system. Utöver detta biträder VHS universitet, högskolor och andra myndigheter vid upphandling.

Anslaget finansierar utgifter för antagningsverksamheten och bedömningar av utländska gymnasiebetyg.

Från och med den 1 april 2004 är VHS teknisk systemförvaltare för lärosätenas studieadministrativa IT-stöd Ladok.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Det ekonomiska målet för den avgiftsbelagda verksamheten är att intäkterna skall täcka kostnaderna för verksamheterna.

Tabell 9.25:78 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

	INTÄKTER	KOSTNADER	RESULTAT (INTÄKT-KOSTNAD)
UPPDRAGSVERKSAMHET			
UTFALL 2004			
Systemunderhåll och bedömningsservice	14 540	17 154	-2 614
Antagning	70 440	66 554	3 886
Upphandling	23 497	23 760	-263
PROGNOS 2005			
Upphandling	24 280	-24 157	123
Antagning och systemförvaltning	79 316	80 902	-1 586
Studiedokumentationssystemet Ladok och systemförvaltning	21 500	-21 500	0
BUDGET 2006			
Uppdragsverksamhet	122 230	122 230	0

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Den samordnade antagningen till höstterminen 2004 och vårterminen 2005 har genomförts inom uppsatta tids- och kostnadsramar. De sökande använder sig i ökad omfattning av VHS hemsida när det gäller att anmäla sig till programmen. Under 2004 anmälde sig totalt 84 568 personer via webben, vilket var en ökning med drygt 18 000 personer jämfört med 2003.

Antalet ärenden avseende bedömning av utländska gymnasiebetyg har ökat under de senaste åren. Under 2004 fick VHS 750 000 kronor i förstärkning för att minska handläggningstiderna för bedömningar av utländska gymnasiebetyg. Under 2004 ökade antalet inkomna ärenden med ca 10 procent till 3 053. Den genomsnittliga handläggningstiden var 144 dagar mot 125 dagar 2003. Antalet avslutade ärenden 2004 var 1 419 mot 1 338 året innan.

Regeringen gav i juni 2000 VHS i uppdrag att i samarbete med universitet och högskolor utveckla ett nytt flexibelt antagningsystem för såväl samordnad som lokal antagning (s.k. NyA-projektet). Utvecklingskostnaderna för NyA-projektet skall rymmas inom VHS samt universitetens och högskolornas befintliga medel. Systemet kommer att användas av VHS för antagning till program som startar vårterminen 2006. För antagning till kurser

planeras NyA att användas fullt ut inför antagningar till höstterminen 2006.

Beträffande VHS upphandlingsverksamhet har antalet upphandlingsuppdrag som har ett upphandlingsvärde över EU:s tröskelvärde minskat, men omfattningen av andra upphandlingsformer har ökat. Fler och fler av VHS kunder avropar också från ramavtal vilket enligt VHS innebär ett mindre antal upphandlingsuppdrag till VHS. Uppdragen tenderar istället att bli mer komplexa och större i sin omfattning. Färre universitet och högskolor anlitate VHS upphandlingstjänster under 2004 jämfört med 2003. Övriga statliga myndigheter har däremot anlitat VHS i högre omfattning.

Resursfördelning 2006

Regeringen föreslår att anslaget minskar med 85 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Med anledning av att VHS har övertagit systemförvaltningen av Studera.nu föreslår regeringen att 400 000 kronor tillförs anslaget fr.o.m. 2006.

Tabell 9.25:78 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	14 225	14 225	14 225
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	246	517	827
Beslut	-85	-87	-88
Överföring till/från andra anslag	400	407	416
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	14 786	15 063	15 380

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.79 25:79 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Tabell 9.25:79 Anslagsutveckling för Centrala studiestödsnämnden m.m.

Tusental kronor

2004	Utfall	378 219	Anslags-sparande	-14 847
2005	Anslag	505 470 ¹	Utgifts-prognos	401 835
2006	Förslag	393 045		
2007	Beräknat	399 529 ²		
2008	Beräknat	406 665 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 393 045 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 393 045 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget finansierar utgifter för administration av olika studiestöd och administration av lån till hemutrustning för flyktingar. Anslaget finansierar delvis också Centrala studiestödsnämndens (CSN) studiesociala verksamhet. Vidare finansierar anslaget utgifter för administration av bidrag vid korttidsstudier vid Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus), Landsorganisationen i Sverige och Tjänstemännens Centralorganisation.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.25:79 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2004		327 541		
Prognos 2005		330 000		
Budget 2006		340 000		

De offentligrättsliga avgifterna inom studiestöds- och hemutrustningsverksamheten får disponeras av myndigheten och skall bidra till verksamhetens finansiering. Inbetalda avgifter redovisas därför mot anslaget 25:79 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Regeringens överväganden

Enligt riksdagens beslut (prop. 2004/05:111, bet. 2004/05:UbU14, rskr. 2004/05:309) skall ett tilläggsbidrag till studerande med barn införas den 1 januari 2006. Med anledning av detta före-

slår regeringen att anslaget skall förstärkas med 8,8 miljoner kronor.

Under 2005 finansierar anslaget utbildningskostnaderna för den så kallade kombinationsutbildningsansatsningen. Satsningen upphör vid utgången av 2005. Som en konsekvens av detta föreslås att anslaget minskar med drygt 130 miljoner kronor 2006.

Omlokaliseringen av 25 årsarbetsplatser till Visby och nyetableringen av 20 årsarbetsplatser i Kalmar kommer att innebära vissa omställningskostnader. Den uppskattning av utgifter för omställningen som i dagsläget kan göras för CSN grundas på antaganden av hur många av befintlig personal som kommer att följa med till Visby och Kalmar. För att möjliggöra omlokaliseringen undantas myndigheten från den generella reduktionen med 0,6 procent som företrädesvis genomförs på anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Om myndighetens utgifter ökar med anledning av flytten kommer regeringen senare att ta ställning till behov av en ökad anslagskredit. Vidare avser regeringen att noga följa utvecklingen av myndighetens ekonomiska situation så att verksamheten långsiktigt kan fungera med bibehållen kvalitet.

En ny vidareutbildning inom området skydd mot olyckor i Räddningsverkets regi bör från och med 2006 bli studiestödsberättigande. Vidare ökas också antalet studerande inom grundutbildningen något. Administrationskostnaderna beräknas därmed att öka. Med anledning av detta föreslås att anslaget förstärks med 200 000 kronor 2006.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 393 045 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:79 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	505 470	505 470	505 470
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	10 177	18 684	28 046
Beslut	-122 802	-124 828	-127 058
Överföring till/från andra anslag	200	203	207
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	393 045	399 529	406 665

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FIU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.80 25:80 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 9.25:80 Anslagsutveckling för Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor				
2004	Utfall	10 901	Anslags-sparande	187
2005	Anslag	10 824 ¹	Utgifts-prognos	10 679
2006	Förslag	12 205		
2007	Beräknat	12 398 ²		
2008	Beräknat	12 609 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 12 205 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 12 205 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget finansierar utgifter för kansliets verksamhet, arvoden och andra ersättningar till nämndens ledamöter.

Regeringens överväganden

Enligt riksdagens beslut (prop. 2004/05:111, bet. 2004/05:UbU14, rskr. 2004/05:309) skall ett tilläggsbidrag för studerande införas den 1 januari 2006. Med anledning av detta föreslår regeringen att anslaget skall förstärkas med 1,2 miljoner kronor från och med 2006.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 65 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett ramanslag om 12 205 000 kronor för budgetåret 2006.

Tabell 9.25:80 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	10 824	10 824	10 824
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	246	421	612
Beslut	1 135	1 153	1 173
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	12 205	12 398	12 609

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.81 25:81 Internationella programkontoret för utbildningsområdet

Tabell 9.25:81 Anslagsutveckling för Internationella programkontoret för utbildningsområdet

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2004	Utfall	42 267	Anslags-sparande	94
2005	Anslag	46 114 ¹	Utgifts-prognos	45 510
2006	Förslag	43 867		
2007	Beräknat	44 895 ²		
2008	Beräknat	46 016 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 43 867 tkr i 2006 års prisnivå

³ Motsvarar 43 867 tkr i 2006 års prisnivå

Anslaget finansierar Internationella programkontoret för utbildningsområdet. Myndigheten ansvarar för stöd till de aktörer inom utbildningsområdet som önskar delta i olika former av internationellt samarbete. Verksamheten omfattar framför allt olika EU-program samt vissa nordiska och nationella stipendier för främjande av internationellt samarbete.

Regeringens överväganden

Regeringens bedömning är att det svenska deltagandet inom de program som Programkontoret ansvarar för överlag befinner sig på en till-

fredsställande nivå. Insatser bör dock göras för ökat deltagande inom vissa delar av programmen och då framför allt student- och lärarmobiliteten inom Erasmus, antalet fortbildningsstipendier inom Comenius samt transnationella utvecklingsprojekt inom Leonardo da Vinci, EU:s program för yrkesutbildning. Mot bakgrund av EU-kommissionens arbete med nytt utbildningsprogram har regeringen tillsatt en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag på hur verksamheten vid programkontoret bör organiseras för att vara så effektiv som möjligt och bidra till att öka svenskt deltagande i EU:s utbildningsprogram.

Riksrevisionen har för verksamhetsåret 2004 lämnat en revisionsberättelse med invändning. Programkontoret har underlåtit en avräkning på anslaget på cirka 1 500 000 kronor. Denna kostnad överfördes till 2005. En korrekt redovisning hade inneburit ett icke medgivet överskridande av beviljad anslagskredit med cirka 660 000 kronor. Programkontoret har vidtagit åtgärder för att förbättra den interna uppföljningen och kontrollen. Anslaget minskas med 261 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål. Anslaget för 2006 beräknas till 43 867 kronor.

Tabell 9.25:81 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	43 514	43 514	43 514
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	614	1 648	2 776
Beslut	-261	-267	-274
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	43 867	44 895	46 016

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.82 25:82 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

Tabell 9.25:82 Anslagsutveckling för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

Tusental kronor

År	Utfall	32 096	Anslags-sparande	14
2004	Utfall	32 096		14
2005	Anslag	32 028	Utgifts-prognos	31 800
2006	Förslag	63 291		
2007	Beräknat	64 587		
2008	Beräknat	66 100		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/2005:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 63 291 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 63 291 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget finansierar under 2006 vidgade uppgifter för Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Ändamålet för anslaget kommer därmed att förändras.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet har i årsredovisningen för budgetåret 2004 redovisat sin verksamhet i enlighet med uppsatta mål och återrapporteringskrav.

Myndigheten har stött universitet och högskolor i deras samarbete kring IT-stödd distansutbildning speciellt kring arbetet med kvaliteten i utbudet. Myndigheten har fortsatt arbetet med biblioteks- och informationsförsörjningsfrågor tillsammans med Kungl. biblioteket, Statens kulturråd och Nationellt centrum för flexibelt lärande samt arbetet med standardisering av utbildningsinformation tillsammans med Högskoleverket, Skolverket och Myndigheten för skolutveckling. Myndigheten ansvarar för ett register över den IT-stödda distansutbildning som universitet och högskolor anmäler till myndigheten. Ytterligare kommentarer vad gäller Sveriges nätuniversitet finns i kapitlet Resultatbedömning, avsnittet Sveriges nätuniversitet.

Resursfördelning

Regeringen gör i propositionen Ny värld – ny högskola (prop. 2004/05:162) bedömningen att arbetet med breddad rekrytering bör ges fortsatt stöd och uppgifterna för Myndigheten för

Sveriges nätuniversitet bör vidgas till att även omfatta stöd till breddad rekrytering och pedagogisk utveckling.

Den vidgade inriktningen av myndighetens arbete innebär att den bör byta namn Myndigheten skall vara fortsatt lokaliserade till Härnösand.

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 31 000 000 kronor till följd av regeringens förslag om att vidga myndighetens uppgifter. Medlen överförs från anslaget 16.25:78 *Högskoleverket* tidigare anslagsposten 2 Rådet för högre utbildning. Anslaget föreslås minskas med 192 000 kronor till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål.

Tabell 9.25:82 Härledning av anslagsnivån 2006-2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	32 028	32 028	32 028
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning ²	455	1 120	1 897
Beslut	-192	-196	-201
Överföring till/från andra anslag	31 000	31 635	32 376
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	63 291	64 587	66 100

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.83 25:83 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Tabell 9.25:83 Anslagsutveckling för Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	26 039	Anslags-sparande	8 732
2004	Utfall	26 039		8 732
2005	Anslag	34 808	Utgifts-prognos	26 230
2006	Förslag	31 947		
2007	Beräknat	32 650		
2008	Beräknat	33 378		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 31 947 tkr i 2006 års prisnivå

³ Motsvarar 31 947 tkr i 2006 års prisnivå

Anslaget avser till största delen Sveriges medlemsavgift i Unesco och utbetalas i euro och USD. Vidare finansierar anslaget medlemsavgifter till konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv, Internationella centret för bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM) samt de avgifter som är kopplade till konventionen om det immateriella kulturarvet. Dessutom täcker anslaget kostnader för Svenska unescorådet samt bevakningen av Unescos verksamhet i Paris.

Regeringens överväganden

Utgifterna för anslaget påverkas främst av utvecklingen av Unescos budget, Sveriges andel av budgeten samt eventuella valutaförändringar. Med anledning av att USA återinträdde som medlem i organisationen har Sveriges avgift från och med 2004 minskat. I budgetpropositionen för 2004 sänktes därför anslaget med 3 000 000 kronor. För att anpassa anslaget till avgifterna till Unesco görs ytterligare en nedjustering med 3 000 000 kronor. Anslaget minskas med 209 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål. För 2006 beräknas anslaget till 31 947 000 kronor.

Tabell 9.25.83 Härledning av anslagsnivån 2006-2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	34 808	34 808	34 808
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	348	1 122	1 922
Beslut	-3 209	-3 280	-3 353
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	31 947	32 650	33 378

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.84 25:84 Utvecklingsarbete m. m. inom områdena utbildning och forskning

Tabell 9.25:84 Anslagsutveckling för Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	Utfall	9 127		4 037
2005	Anslag	9 187 ¹		8 590
2006	Förslag	11 635		
2007	Beräknat	11 842 ²		
2008	Beräknat	12 076 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 11 635 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 635 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget används dels för utveckling av system som skall leda till effektiviseringar och kostnadsminskningar i myndigheternas verksamhet eller av system som ger ökad tillgång till information nationellt och internationellt dels för övergripande statistik inom utbildningsområdet. Från anslaget finansieras även vissa andra övergripande verksamheter av tillfällig art. I nu gällande ansvarsfördelning för officiell statistik inom Utbildnings- och kulturdepartementets område finansieras den officiella skolstatistiken via anslag till Statens skolverk och högskolestatistiken via anslag till Högskoleverket. Centrala studiestödsnämnden ansvarar för officiell statistik som avser studiestöd. Den officiella statistiken som gäller utbildningsväsendet som helhet finansieras via anslag till Statistiska centralbyrån (SCB). Från detta anslag finansieras särskilda överblickspublikationer och gemensam utbildningsstatistik samt annan internationell jämförande statistik. Fr.o.m. 1998 delfinansieras SCB:s verksamhet med långsiktiga prognoser och analyser vad gäller utbildning och arbetsmarknad från detta anslag. Inom anslaget finansieras även de årliga kostnaderna för OECD-CERI:s indikatorprogram INES.

Delar av anslaget används för verksamheter av tillfällig art och där behoven uppstår löpande under året. Det innebär att anslagsbelastningen kan variera mellan budgetåren.

Regeringens överväganden

Med hänvisning till den ändrade departementsindelning – sammanslagningen av Utbildnings- och Kulturdepartementet – ändras namnet på anslaget till Utvecklingsarbete m.m. inom områdena utbildning och forskning. Namnändringen innebär ingen förändring av anslagets användningsområde.

Hittills under innevarande år har utöver medel för den årliga statistiken som SCB ansvarar för och för OECD:s indikatorprojekt INES medel fördelats genom särskilt regeringsbeslut till Baltic 21-sekretariatat.

I enlighet med förslag på tilläggsbudget i budgetpropositionen föreslås en tillfällig minskning anslaget för 2005 med 2,6 miljoner kronor för att finansiera den förslagna förstärkningen av anslaget för Internationella programkontoret för utbildningsområdet.

För 2006 kommer större delen av medlen att tas i anspråk för den årliga utbildningsstatistiken och OECD:s indikatorprojekt INES. Vidare har vissa medel beräknats för myndigheten Internationella programkontoret inom utbildningsområdet i samband med lanseringen av EU:s nya utbildningsprogram för livslångt lärande 2007–2013.

Anslaget minskas med 71 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Vidare överförs 200 000 kronor till Utgiftsområde 17 anslaget 27:4 *Forskning och dokumentation om medieutvecklingen* för att finansiera en förstärkning av medlen till Nordicom (Utgiftsområde 17, avsnitt 5.9.4).

Tabell 9.25:84 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	11 787	11 787	11 787
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	119	330	570
Beslut	-271	-276	-281
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 635	11 842	12 076

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10 Forskningspolitik

10.1 Omfattning

Politikområdet omfattar anslag till nationell och internationell forskning, till infrastruktur för forskning i form av bibliotek, arkiv och datanät, etikprövning samt till nationell främjande- och analysverksamhet av EU:s forskningssamarbete.

Inom politikområdet finns de forsknings- eller utvecklingsfinansierade myndigheterna Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Forskningsrådet för miljö, areella

närningar och samhällsbyggande, Vetenskapsrådet, Verket för innovationssystem samt ett anslag för rymdforskningen. Andra myndigheter som ingår i politikområdet är Centrala etikprövningsnämnden och de sex regionala etikprövningsnämnderna i Göteborg, Linköping, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala.

Vidare ingår även Institutet för rymdfysik och Polarforskningssekretariatet, Kungl. biblioteket och Statens ljud- och bildarkiv.

10.2 Utgiftsutveckling

Tabell 10.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2004	Budget 2005 ¹	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008
26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	2 503,2	2 542,8	2 429,2	2 763,5	3 043,8	3 656,7
26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning	99,7	105,1	103,7	106,7	108,4	110,3
26:3 Rymdforskning	157,1	156,3	152,7	161,9	170,3	174,0
26:4 Institutet för rymdfysik	44,0	44,4	44,1	45,0	45,8	46,6
26:5 Kungl. biblioteket	234,4	236,9	232,9	242,6	244,0	248,9
26:6 Polarforskningssekretariatet	23,3	25,4	30,3	25,5	26,0	26,6
26:7 Främjande och analys av forsknings- och utvecklingssamarbetet inom EU m.m.	13,2	15,2	14,9	15,4	15,7	16,0
26:8 Sunet	39,3	39,6	39,1	39,8	40,7	41,8
26:9 Centrala etikprövningsnämnden	2,4	4,2	4,1	4,2	4,3	4,4
26:10 Regionala etikprövningsnämnder	24,7	40,7	33,8	41,1	41,9	42,9
26:11 Särskilda utgifter för forskningsändamål	107,7	111,5	80,9	108,3	114,9	118,7
Utgiftsområde 16	3 249,1	3 322,1	3 165,8	3 554,1	3 855,8	4 486,9

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

Miljoner kronor

	Utfall 2004	Budget 2005 ¹	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008
<i>Anslag inom andra utgiftsområden</i>						
Anslag inom utgiftsområde 9						
26:1 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning	23,2	23,2	22,7	23,5	23,9	24,3
26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning	296,5	291,2	287,3	295,4	316,5	343,3
Utgiftsområde 9	319,7	314,4	310,0	318,9	340,4	367,7
Anslag inom utgiftsområde 17						
26:1 Statens ljud- och bildarkiv	42,5	40,7	40,1	56,2	57,2	47,9
Utgiftsområde 17	42,5	40,7	40,1	56,2	57,2	47,9
Anslag inom utgiftsområde 20						
26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	39,0	42,2	45,8	42,9	43,6	44,3
26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	289,6	304,2	304,7	321,8	356,2	408,3
Utgiftsområde 20	328,6	346,4	350,5	364,7	399,8	452,6
Anslag inom utgiftsområde 23						
26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	231,1	236,8	233,6	251,7	281,2	328,8
26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Utgiftsområde 23	232,3	237,9	234,8	252,9	282,4	329,9
Anslag inom utgiftsområde 24						
26:1 Verket för innovationssystem: Förvaltningskostnader	118,0	115,9	112,9	117,7	119,6	121,7
26:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	1 106,3	1 142,1	1 143,3	1 375,8	1 423,7	1 761,7
Utgiftsområde 24	1 224,4	1 258,0	1 256,3	1 493,5	1 543,3	1 883,4
Totalt för politikområde Forskningspolitik	5 396,5	5 519,4	5 357,5	6 040,4	6 478,8	7 568,4

¹ Inklusiv tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

10.3 Mål

10.3.1 Mål för 2005

Målet för forskningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande forskningsnation, där forskning bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet.

10.4 Insatser

10.4.1 Insatser inom politikområdet

Forskningspolitisk proposition

Regeringen har i propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) redovisat

bedömningar i fråga om framtida insatser inom forskningspolitiken som innebär att anslagen till forskning och forskarutbildning tillförs 2,34 miljarder kronor som permanent nivåhöjning under perioden 2005–2008. Riksdagen har godkänt propositionen (bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289). I föreliggande budgetproposition föreslår regeringen anslagsökningar i enlighet med de redovisade bedömningarna i nämnda forskningsproposition.

Regeringen bedömde i forskningspropositionen att resurserna till forskning och forskarutbildning bör fördelas i enlighet med följande.

Regeringen identifierade tre områden som särskilt viktiga för landets fortsatta utveckling:

Därför ökar anslagen till medicinsk forskning med 400 miljoner kronor, teknisk forskning med 350 miljoner kronor samt forskning till stöd för hållbar utveckling som ökar med 210 miljoner kronor. Stödet skall fördelas av de statliga forskningsfinansiärerna Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) och Verket för innovationssystem (Vinnova) samt Rymdstyrelsen.

Vidare tillförs forskningsråden och Vinnova 300 miljoner kronor för starka forskningsmiljöer med internationell konkurrenskraft. Stödet till en stark forskningsmiljö bör kunna ges i upp till 10 år och omfatta upp till 10 miljoner kronor per år. Universitet, högskolor, forskningsinstitut, företag och övriga intressenter förutsätts bidra med betydande egna resurser till de starka forskningsmiljöerna.

De direkta anslagen till universitet och högskolor ökar med 521 miljoner kronor. Dessa medel skall stärka forskning och forskarutbildning, bidra till att öka antalet meriteringsanställningar för nydisputerade samt förstärka lärosätenas arbete med kommersialisering av forskningsresultat.

Vidare stärks möjligheterna för framtidens forskare genom att forskningsråden och Vinnova tillförs resurser för anställningar för nydisputerade forskare och för att stimulera utvecklingen av forskarutbildningen genom stöd till forskarskolor. Sammanlagt tillförs forskningsråden och Vinnova 250 miljoner kronor för dessa uppdrag.

Regeringen fortsätter att utveckla FoU-program i samverkan med näringslivet. Vinnova tillförs 120 miljoner kronor för FoU-program inom bland annat fordonsområdet och andra för Sverige viktiga branscher. Vinnova föreslås även tillföras 10 miljoner kronor för insatser som främjar små och medelstora företags tillgång till forskning.

Industriforskningsinstitut och holdingbolag vid lärosätena spelar en viktig roll vid kunskapsöverföringen mellan akademi och näringsliv. Resurserna till industriforskningsinstitutet ökar med 110 miljoner kronor. Holdingbolagen föreslås tilldelas 60 miljoner kronor i kapitaltillskott. En förhandlare skall utses för att föreslå en mer effektiv holdingbolagsstruktur.

Vetenskapsrådet tillförs ytterligare 42 miljoner kronor till infrastruktur inom forskningen. Statens ljud- och bildarkiv förstärks med 5 miljoner kronor och får i en tillfällig satsning ytterligare 20 miljoner kronor för överföring av insamlat material till nya tekniska system.

Genusforskning stärks med sammanlagt 13 miljoner kronor och utbildningsvetenskaplig forskning med 10 miljoner kronor. Vetenskapsrådet kommer att få i uppdrag att stödja en forskarskola i design och tillförs för detta 5 miljoner kronor.

Den svenska organisationen för EU:s forskningssamarbete skall anpassas till nya förutsättningar för att fortsätta ge svenska forskningsutförare tidig och adekvat information och stöd. Rådet för forsknings- och utvecklingsarbete inom EU avvecklas och verksamheten överförs till Vinnova i form av ett sekretariat med uppgift att främja svensk medverkan i EU:s forskningssamarbete genom information, utbildning, rådgivning och juridisk hjälp till företag och forskare vid universitet och högskola. Regeringen menar att småföretagens möjligheter att delta i EU:s ramprogram för forskning och utveckling särskilt skall främjas.

Rätten till resultaten av högskoleforskning

Regeringen beslöt den 15 juli 2004 att tillsätta en utredare med uppdrag att bl.a. klarlägga de rättsliga konsekvenserna av ett avskaffande av lärarundantaget (dir. 2004:106). Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2005.

Skydd för forskningsverksamhet

I betänkandet Skydd för forskningsverksamhet (SOU 2002:111) föreslogs att i lagstiftning skydda medicinsk, naturvetenskaplig och teknisk forskning. Förslaget har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Översyn av vissa frågor om etikprövning

Regeringen utsåg i september 2004 en utredare med uppdrag att överväga huruvida tillämpningsområdet för lagen (2003:460) om etikprövning

av forskning som avser människor bör utvidgas (dir. 2004:111 och dir. 2005:67). Utredaren skall vidare föreslå lämplig ordning för förordnande av ledamöter och ersättare till etikprövningsnämnderna samt göra en uppföljning av etikprövningsnämndernas rutiner för handläggning av ärenden om forskning som inbegriper äggdonation. Dessutom skall utredaren göra en översyn av etikprövningsnämndernas och Läke- medelsverkets handläggning av ansökningar som avser kliniska läkemedelsprövningar. Utredningens resultat skall presenteras senast i september 2005.

EU/FoU-rådets avveckling

Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU (EU/FoU-rådet) har genomgått en översyn. I propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289) gör regeringen bedömningen att EU/FoU-rådet bör avvecklas och att dess verksamhet bör överföras till Vinnova. Vinnova har av regeringen fått i uppdrag att bl.a. analysera personella och ekonomiska konsekvenser samt vidta de åtgärder som behövs för att inordna verksamheten vid EU/FoU-rådet som ett sekretariat i Vinnova.

Imego AB

Riksdagen har i samband med behandlingen av propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289) bemyndigat regeringen att avyttra delar av eller hela aktieinnehavet i Institutet för mikroelektronik i Göteborg (Imego AB). Arbetet pågår nu inom Regeringskansliet för att finna en mera effektiv samordning av forskningen vid Imego AB med motsvarande verksamheter vid universitet och högskolor och vid andra forskningsinstitut. Målet är att förbättra kontakterna mellan den akademiska forskningen inom mikroelektronik med motsvarande utvecklingsarbete inom näringslivet.

Forskningens infrastruktur inom humaniora och samhällsvetenskap

Vetenskapsrådet gavs i uppdrag i regleringsbrevet för 2005 att kartlägga den nationella infrastrukturen inom humaniora och samhällsvetenskap. I uppdraget ingick även att föreslå en nationell struktur för bevarande och tillhandahållande av databaserat material. Uppdraget redovisades i april 2005 med rapporten *Om forskningens infrastrukturer inom humaniora och samhällsvetenskap i Sverige* (Vetenskapsrådet 27 april 2005). Rapporten visar på ett stort antal aktörer och skilda förutsättningar inom humaniora respektive samhällsvetenskap. Inom humaniora lyfts särskilt s.k. humanistlaboratorier fram. Svenskt samhällsvetenskapligt dataarkiv (SSD) vid Göteborgs universitet lyfts fram inom samhällsvetenskaperna.

I rapporten föreslås att Vetenskapsrådets kommitté för forskningens infrastruktur bör organiseras på ett sätt som främjar samordning av resurser och behov inom humaniora och samhällsvetenskap. Vidare bedöms att det behövs en nationell funktion med ansvar för forskningsbaserat datamaterial, information, rådgivning och internationella kontakter. SSD föreslås få denna funktion och uppdraget för arkivet bör enligt rapporten vidgas till forskningsdata inom humaniora. I rapporten föreslås vidare att verksamheten benämns Svensk nationell datatjänst inom samhällsvetenskap och humaniora (SND), att verksamheten fortsätter att bedrivas vid Göteborgs universitet som ges fortsatt personalansvar och att Vetenskapsrådet ges huvudmannaskap för verksamheten. Vetenskapsrådet föreslås även tillsätta en styrelse för verksamheten.

ESS

Regeringen har utsett en särskild förhandlare att undersöka möjligheterna för Sverige att föreslå konstruktion av en neutronkälla för forskning, European Spallation Source (ESS), i landet. Skrivelsen som överlämnades den 22 juni 2005 remissbehandlas under 2005. Ärendet bereds därefter vidare inom Regeringskansliet.

Utbildningsvetenskap

En utredare överlämnade betänkandet Stödet till utbildningsvetenskaplig forskning (SOU 2005:31) till regeringen i mars 2005. I utredningens uppdrag har bland annat ingått att granska arbetsformerna för fördelning av stöd hos den utbildningsvetenskapliga kommittén och dess organisation inom Vetenskapsrådet. Utredaren ansåg att kommittén arbetat alltför kort tid för att forskningsområdet skall ha kunnat etableras av sådan styrka att det kan hävda sig gentemot annan forskning. Det föreslogs därför att verksamheten skulle fortsätta i dess nuvarande form under ytterligare tre år för att därefter bedrivas som ett ordinarie ämnesråd, likställt med de nuvarande tre ämnesråden. Betänkandet har remissbehandlats under sommaren 2005. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Se vidare avsnitt 7.2.3.

Innovationsstrategin

I juni 2004 presenterade forsknings- och näringsministrarna en strategi för tillväxt genom förnyelse, Innovativa Sverige (Ds 2004:36). Insatserna som presenterades i strategin sträcker sig över en rad områden. Forskning identifieras som en viktig faktor för att stimulera Sveriges innovativa förmåga och därmed landets framtida konkurrenskraft. Regeringen redovisade i propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80) bedömningar om en rad olika åtgärder för att genomföra strategin, bl.a. ett stärkt stöd till Vinnova, stora satsningar på medicin och teknik, stärkt stöd till industriforskningsinstitut, forskning till stöd för hållbar utveckling m.m. Propositionen har behandlats i riksdagen (bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289). Vidare har Innovationsbron AB med dess nära samarbete med Vinnovas inkubatorverksamhet inrättats som ett led i genomförandet av strategin.

Forskningsprogram i samverkan med fordonsindustrin

Regeringen gav i oktober 2004 Vinnova i uppdrag att lämna förslag på forskningsprogram inom områdena produktionsteknik och fordonstelematik. Uppdraget ingick i en samlad

satsning för fordonsindustrin i Västra Götalandsregionen med syfte att stärka konkurrenskraften genom bl.a. forsknings- och utvecklings-satsningar. Under sommaren 2005 har avtal slutits mellan regeringen, Vinnova, Nutek, Västra Götalandsregionen och industrin om två program inom produktionsteknik och fordons-telematik. Den statliga finansieringen uppgår till 400 miljoner kronor och industrin delfinansierar med samma belopp.

10.4.2 Insatser utanför politikområdet

Sverige har under större delen av 1990-talet varit ett av de länder som investerat mest resurser i forskning och utveckling (FoU) räknat som andel av BNP. Den största andelen av FoU-arbetet utförs och finansieras i företagssektorn. Svenskt näringsliv är, trots att en nedgång kunnat skönjas under senare år, i internationell jämförelse mycket FoU-intensivt. Även den offentliga forskningsfinansieringen är i internationell jämförelse stor i förhållande till BNP.

Den offentligt finansierade forskningen utförs till största delen vid universitet och högskolor. De fem största universiteten Lund, Uppsala, Göteborg och Stockholm samt Karolinska institutet utför forskning motsvarande mer än hälften av de totala intäkterna för forskning vid de svenska lärosätena. I genomsnitt finansieras forskningen vid de svenska lärosätena till 45 procent av direkta statsanslag. Av de övriga medlen kommer 62 procent från offentliga finansörer vilket innebär att 80 procent av lärosätenas resurser för forskning utgörs av offentliga medel. Utöver forskningsråden och Vinnova är även myndigheter inom andra politikområden viktiga finansörer av forskning. Några exempel är Rymdstyrelsen, Sida, Vägverket, Banverket, Statens energimyndighet, Naturvårdsverket och försvarsmyndigheterna.

Även forskningsstiftelserna är betydelsefulla finansörer och finansierar omkring fem procent av universitetens och högskolornas intäkter för forskning. Omkring tio procent av forskningen vid universitet och högskolor finansieras av icke-vinstdrivande fonder och stiftelser medan svenska företag står för fem procent. Utländska finansörer, bland annat EU, utländska icke-vinstdrivande stiftelser och företag, har ökat något sedan den senaste mätningen och finan-

sierar sex procent av forskningsverksamheten vid de svenska lärosätena.

Det finns även ett mindre antal myndigheter som utför forskning, där Totalförsvarets forskningsinstitut och Arbetslivsinstitutet är de största.

Industriforskningsinstitutet är forskningsutförare för industriell forskning och drivs i aktiebolagsform. Staten och Stiftelsen för Kunskap- och Kompetensutveckling (KK-stiftelsen) samfinansierar med näringslivet industriforskningsinstitut inom Ireco-gruppen. Sedan 2003 leder Ireco holding AB, som samägs av staten och KK-stiftelsen, ett omstruktureringsarbete för att skapa större, färre och internationellt konkurrenskraftigare institut. I denna process ingår även Sveriges provnings- och forskningsinstitut. Under 2005 avslutas detta arbete och en struktur med fyra institutgrupper etableras.

Under 2004 omsatte industriforskningsinstitutet inom Ireco-gruppen ca 1,3 miljarder kronor. Av detta finansierade staten drygt 18 procent och internationella samarbeten, i huvudsak EU, ytterligare 7 procent. För övrig finansiering svarade näringslivet.

Forskningsfinansierande stiftelser

Regeringen avsatte 1993 och 1994 medel från de tidigare löntagarfonderna för att bilda forskningsstiftelser. Dessa stiftelser fördelade ca 1 300 miljoner kronor till forskning 2004 och förväntas fördela 1 500 miljoner kronor för 2005. Samtidigt som dessa forskningsstiftelser bildades tillfördes genom den kulturvetenskapliga donationen medel till Riksbankens Jubileumsfond.

Stiftelsen för strategisk forskning (SSF), som är den största av dessa stiftelser, stödde strategisk forskning för omkring 560 miljoner kronor under 2004 och avser att fördela omkring 700 miljoner kronor 2005. Stiftelsen stödjer forskning inom medicin, naturvetenskap och teknik. Stiftelsen stödjer särskilt starka forskningsmiljöer av betydelse för Sveriges framtida konkurrenskraft främst genom anslag till strategiska forskningscentrum inom biovetenskap och mikroelektronik. Vidare utgörs stiftelsens stöd av ramanslag inom materialvetenskap, mikroelektronik, IT och tillämpad matematik samt av anslag till framstående enskilda forskare. Stiftelsen driver också ett

program för framtidens forskningsledare och stödjer viss forskningsinfrastruktur.

KK-stiftelsen stöder projekt som genom kunskaps- och kompetensutveckling syftar till att stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft. Stiftelsen stödjer särskilt forskning vid de yngre lärosätena. Under 2004 finansierades forskning i samverkan med näringslivet inom elva profilmråden vid nio lärosäten. Vidare stödjer stiftelsen forskning i projektform vid lärosäten. År 2004 introducerades ett nytt program med anställningar för nydisputerade forskare. Under 2004 fördelade KK-stiftelsen ca 210 miljoner kronor. Stiftelsen stödjer också kompetensutveckling för näringslivet samt skolutveckling och IT.

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra) har till ändamål att stödja forskning av strategisk betydelse för en god livsmiljö. Stiftelsen har fram till 2003 haft en årlig utdelning av forskningsstöd på ca 250 miljoner kronor. Från 2004 kommer den årliga utbetalningen att motsvara 200 miljoner kronor per år. Mistra finansierar ett 20-tal stora program som löper under sex till åtta år. Under 2004 startades tre nya program. Stiftelsen beviljar även mindre bidrag till forskare som önskar pröva en idé.

Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (Stint) skall bl.a. arbeta för att främja nya internationella kontaktmönster för svensk forskning och högre utbildning. Stiftelsen arbetar främst med nätverksbyggande och internationella samarbetsprogram, stipendier för utlandsvistelser och särskilt samarbete. För 2004 uppgick bidragen och stipendierna till forskning till 106 miljoner kronor, medan prognosen för 2005 uppgår till 75 miljoner kronor.

Stiftelsen för vård- och allergiforskning (Vårdalstiftelsen) har till uppgift att främja forskning och forskarutbildning inom vård- och allergiområdet. De största satsningarna innefattar Vårdalinstitutet, som är ett centrum för tvärvetenskaplig patientnära forskning samt det nystartade Brain Power, som är ett tvärvetenskapligt projekt om neurodegenerativa sjukdomar och finansieras av ett flertal aktörer. Härutöver har stiftelsen under 2004 för första gången givit stöd till postdoktorala anställningar. Dess forskningsstöd uppgick under 2004 till ca 35 miljoner kronor medan 2005 uppgår till 42 miljoner kronor.

Riksbankens Jubileumsfond (RJ) stöder forskning inom humaniora och samhällsvetenskap, inklusive teologi och juridik genom anslag till program, projekt, postdoktorala satsningar, infrastrukturellt stöd liksom konferenser och seminarier. Fonden beviljar närmare 400 miljoner kronor i forskningsmedel för 2005.

Flera andra stiftelser och fonder utan offentligt kapital lämnar också viktiga bidrag till forskning och utveckling vid universitet och högskolor. Knut och Alice Wallenbergs stiftelse delade ut omkring 950 miljoner kronor 2003 framförallt till dyrbar vetenskaplig utrustning, stipendieprogram och större forskningsprojekt. Inom medicin finns flera fonder som finansierar forskning riktad mot särskilda sjukdomar, som t.ex. Cancerfonden, Hjärt- och Lungfonden och Diabetesfonden. Dessa fonder är betydande finansierare inom sina områden. Sammanlagt finansierade dessa aktörer forskning vid universitet och högskolor för 1,9 miljarder kronor 2003.

Innovationsbron AB

Den 18 februari 2005 tecknade de sju teknikbrostiftelserna, Stiftelsen Industrifonden och staten ett aktieägaravtal som innebar att ett nationellt holdingbolag, Innovationsbron AB, bildades. Verksamheten kommer huvudsakligen att bedrivas i sju regionala dotterbolag inom koncernen till vilka de sju teknikbrostiftelserna för över sin verksamhet.

Syftet med satsningen är att öka kommersialisering av forskning från universitet, högskolor och näringsliv. Förslaget innebär att flera olika aktörer samlas, både på nationell och på regional nivå, för att uppnå ett gemensamt mål. Genom bildandet av koncernen förväntas en förbättrad samordning och samverkan mellan de ingående parterna uppnås. Vinnova kommer att driva sin inkubatorverksamhet i nära samarbete med Innovationsbron AB för att på så sätt ytterligare öka samverkan i innovationssystemet.

10.5 Resultatredovisning

10.5.1 Övergripande resultatredovisning

Sverige är ett av de länder som avsätter mest resurser för forskning och utveckling. År 2003 avsattes ca 4 procent av BNP för FoU. Svensk FoU-finansiering ligger även bra till i förhållande till de mål som har satts upp på europeisk nivå. Vid ministerrådsmötet för forskning, som hölls i Lissabon 2000 antogs målet att investeringarna i FoU skall utgöra tre procent av BNP senast 2010.

Staten och de forskningsstiftelser som bildats av löntagarfondsmedel avsatte 25,4 miljarder kronor för FoU 2004 vilket motsvarar ca 1 procent av BNP. Detta gör Sverige till ett av de länder som avsätter störst offentliga resurser för FoU. Svenska forskare är också mycket produktiva och svarar för nästan två procent av världens samlade publicering av vetenskapliga artiklar. Sverige tillsammans med Schweiz tillhör de länder som publicerar flest artiklar i internationellt erkända tidskrifter. Antalet vetenskapliga artiklar per invånare är högre än i USA och Japan och är även högre än i övriga EU-länder. Merparten av artiklarna hör till de medicinska och naturvetenskapliga områdena, som också har en stark publiceringstradition. Även avseende antalet citeringar är Sverige bland de länder vars vetenskapliga artiklar är mest refererade i den vetenskapliga litteraturen.

10.5.2 Internationellt forsknings-samarbete

Nordiskt forsknings-samarbete

Under 2004 koncentrerades arbetet inom det nordiska utbildnings- och forskningsområdet på att etablera det framtida nordiska forsknings-samarbetet (NordForsk). NordForsk inrättades i januari 2005 och kommer att ersätta Nordiska forskningspolitiska rådet och Nordiska forskar-akademien. NordForsk är ett självständigt nordiskt forskningsorgan under Nordiska Ministerrådet för utbildning och forskning. NordForsk har till uppgift att tydliggöra och förstärka områden och inriktningar där de nordiska länderna har särskild styrka. Vidare skall NordForsk verka för samarbete mellan nationella forskningsfinansierande organ i alla stadier av forskningen, från grundforskning till

mer tillämpade inriktningar. NordForsk skall också ansvara för nordiskt samarbete inom forskning och forskarutbildning samt samarbetet och samordningen med Nordisk Innovation-Center. Under 2004 ägnades bl.a. arbetet inom det nordiska utbildnings- och forskningsområdet till att etablera ett närmare samarbete mellan Nordiska ministerrådet och de tre baltiska staterna. Det arbetet fortsätter under 2005.

Europeiskt forskningssamarbete

Det sjätte ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling löper under perioden 2002–2006. Det svenska deltagandet har fortsatt att öka och de svenska forskarna har också i större utsträckning än tidigare tagit på sig en koordinatorroll.

Sveriges avgift till EU utgör 2,7 procent av medlemsländernas avgifter till unionen. Inom ramprogrammet går 4,7 procent av EU:s finansiella bidrag till svenska deltagare, vilket är en större andel än tidigare. Av 1 552 pågående projekt har 356 svenskt deltagande. Främst är Sverige aktivt inom IT och livsvetenskaperna. De nya formerna för samarbete som bl.a. innehåller större projekt och som lanserades vid starten av det sjätte ramprogrammet har inte påverkat det höga svenska deltagandet. Forskningsråden och de forskningsfinansierande myndigheterna deltar och stöder aktivt EU-arbetet.

Diskussionerna om det sjunde ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling pågår. Kommissionen har presenterat ett förslag till ramprogram. Förslaget innebär en tydlig struktur i fyra block: samarbete, idéer, humankapital samt infrastruktur. För att vidmakthålla kontinuitet föreslås de flesta tematiska områden inom blocket samarbete att vara samma som i det nu pågående ramprogrammet. Dock finns två nya områden, nämligen rymd- och säkerhetsforskning. Kommissionen föreslår också inrättandet av ett europeiskt forskningsråd. Kommissionen föreslår vidare att ramprogrammet förlängs från fem till sju år. I arbetet med att utforma det sjunde ramprogrammet deltar bl.a. alla forskningsråd samt andra myndigheter.

OECD och övrigt internationellt samarbete

I januari 2004 hölls ett ministermöte inom OECD:s kommitté för forsknings- och innovationspolicy (CSTP). Där togs beslut om hur arbetet skall fortsätta i kommittén och i dess undergrupper. Bland annat skall studier fortsätta av forskningssystem och innovationssystem som genomförts i ett antal representativa medlemsländer, däribland Sverige. Genom dessa vill OECD undersöka hur insatserna för högre utbildning, grundforskning samt samverkan mellan lärosäten och näringsliv påverkar tillväxt och sysselsättning med avsikt att finna gemensamma nämnare i de undersökta länderna. Efter förslag vid ministermötet har ett nätverk för forskning inom neuroinformatik skapats. Sverige ingår genom Vetenskapsrådet i detta samarbete. För detta nätverk skall ett huvudkontor skapas i ett av medlemsländerna. Schweiz och Sverige är två länder som visat intresse för värdskap för detta huvudkontor.

I en av grupperna under CSTP, Global Science Forum (GSF) diskuteras utvecklingen inom olika forskningsområden, däribland bioinformatik, neurovetenskap och högenergifysik, och hur dessa områden prioriteras i medlemsstaterna. I en arbetsgrupp under GSF diskuteras möjligheterna att i internationellt samarbete samverka om planering av en framtida forskningsanläggning för högenergifysik.

I december 2004 ingick regeringen ett förnyat avtal om samarbete inom vetenskap och teknik med Kina. Regeringen har tidigare ingått avtal med Japan och Sydafrika. Förhandlingar pågår för närvarande med USA och Indien om liknande avtal avseende samarbeten inom vetenskap och teknik. Vetenskapsrådet svarar sedan 1993 för en anställning som professor i svenska språket med placering vid universitetet i Tartu, Estland.

10.5.3 Stöd till grundläggande forskning

Avsnittet redovisar Vetenskapsrådets insatser för att stödja grundläggande forskning och forskningsinformation.

Vetenskaplig kvalitet och förnyelse

Vetenskapsrådet har till uppgift att stödja forskning av hög vetenskaplig kvalitet och genom denna uppgift medverka till förnyelse av den svenska forskningen. Rådet stödjer till största delen forskarinitierade projekt. En stor del av rådets arbete avser granskning och bedömning av ansökningarnas vetenskapliga kvalitet. Rådet genomför även utvärderingar av olika ämnesområden med hjälp av internationella experter.

Beredningsgrupper bestående av forskare inom de olika ämnesområdena granskar och bedömer ansökningarna efter uppställda kriterier. Betydelsen av vetenskaplig kvalitet betonas starkt och bedömningen sker i ett internationellt perspektiv. I beredningen av ansökningarna deltar både svenska och internationella experter.

Beredningsgrupperna är underställda de olika ämnesråden som sedan fattar beslut om fördelning till stöd. I syfte att underlätta jämförelse mellan olika ämnesområden redovisas den vetenskapliga kvaliteten i en femgradig betygsskala. Vetenskapsrådet bedriver under 2004 och 2005 ett arbete med att effektivisera sin beredningsorganisation i syfte att minska belastningen både för rådet och för de forskare som deltar i bedömningsprocessen.

Antalet ansökningar till Vetenskapsrådet ökade med sex procent 2004. Samtidigt minskade antalet beviljade ansökningar med två procentenheter till 21 procent. Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap har fortsatt den lägsta beviljningsgraden. Ämnesrådet har dock minskat projektbidragen i syfte att öka beviljningsgraden från 9 procent till 12 procent. Ämnesrådet för medicin beviljade 30 procent av ansökningarna. Rådet har en medveten strategi att bevilja förhållandevis många ansökningar men med relativt små bidragsbelopp i syfte att behålla bredden i forskningsstödet. Rådet menar vidare att forskningsstöd från rådet fungerar som en dörröppnare hos andra finansörer. Även Ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap understryker betydelsen av avvägningen mellan bidragens storlek och antalet beviljade ansökningar. Rådets beviljningsgrad var 22 procent. Den utbildningsvetenskapliga kommittén har valt att ge relativt stora bidrag och redovisar en beviljningsgrad om 15 procent för 2004. Inom konstnärlig FoU-verksamhet inkom

22 ansökningar om forskningsstöd varav 50 procent beviljades.

Vetenskapsrådet redovisar för första gången andelen nya bidragsmottagare. I genomsnitt var 41 procent nya bidragsmottagare 2004, dvs. de hade inte ansökt om medel 2003. Förnyelsen var högst inom humaniora och samhällsvetenskap med 86 procent och minst inom medicin samt inom naturvetenskap och teknik där omkring en tredjedel av de beviljande ansökningarna var nya enligt definitionen ovan.

Huvuddelen av Vetenskapsrådets forskningsstöd fördelas som bidrag till forskare och forskargrupper efter ansökan. Av forskningsstödet avser 73 procent projektbidrag och 19 procent avser anställningar. De resterande medlen fördelas till bidrag till dyrbar utrustning, försöksdjur, resor, konferenser och publicering.

Vid sidan om fördelning av forskningsstöd efter kvalitetsgranskning initierade Vetenskapsrådet ett antal utvärderingar av särskilda forskningsområden under 2004. Den rådsstödda forskningen inom kemiteknik utvärderades med hjälp av internationella experter, liksom forskningen inom meteorologi (atmosfärsforskning).

Kommittén för utbildningsvetenskaplig forskning har initierat ett systematiskt arbete med att utvärdera de olika delområdena inom sitt ansvarsområde och Ämnesrådet för medicin har inlett en första utvärdering av forskningen inom vårdvetenskap.

Vetenskapsrådet har tagit initiativ till förnyelse och kraftsamling genom att på eget initiativ genomföra en utlysning av bidrag till starka forskningsmiljöer. Utlysningen skedde parallellt med liknande utlysningar vid Verket för innovationssystem, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och Stiftelsen för strategisk forskning. Rådet har också beslutat om att utlysa nationella postdoktorsanställningar i ansökningsomgången 2005. Motivet för denna satsning är att öka mobiliteten inom landet och att öka antalet utländska postdoktorer i Sverige.

Ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap stödjer förnyelse bland annat genom att pågående och nya projekt bedöms samlat utefter gemensamma kriterier. En förskjutning av forskningsstödet mot yngre forskare har konstaterats under de senaste tre åren. Inom Utbildningsvetenskapliga kommittén betonades under 2004 praxisnära forskning efter att under

2003 gjort riktade satsningar för att bygga upp forskningen inom området.

Insatser för yngre och nydisputerade forskare

En av Vetenskapsrådets uppgifter är att verka för att yngre och nydisputerade forskare får goda förutsättningar för att fortsätta sin forskarkarriär. Stödet till dessa forskare sker främst genom finansiering av anställningar som forskarassistent och forskare liksom genom projektbidrag för unga forskare. Totalt finansierades 45 forskarassistenter inom humaniora och samhällsvetenskap under 2004. Inga nya forskarassistentanställningar finansierades under året men ämnesrådet beslöt att avsätta medel för ändamålet 2006. Inom medicin finansierades 112 forskarassistentanställningar varav 24 var nya för året. I natur- och teknikvetenskap uppgick forskarassistenterna till 143 varav 30 nya. Inom utbildningsvetenskap finansierades 4 nya forskarassistenter av totalt 5.

Inom Ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap har det skett en förskjutning av bidragen under den gångna treårsperioden mot unga forskare. Vetenskapsrådets medel till forskarassistenttjänster och till projekt drivna av forskarassistenter har ökat utöver den särskilda satsning som gjordes efter bedömning i propositionen *Forskning och förnyelse* (prop. 2000/01:3).

Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap har bedrivit ett aktivt arbete med att utveckla bedömningen och infört explicit formulerade kvalitetskriterier. Rådet menar att detta förfarande verkar ha medfört att en ökad andel yngre forskare och kvinnor beviljats bidrag i årets ansökningsomgång.

Sedan 2004 finansierar Vetenskapsrådet också Stiftelsens för internationalisering av högre utbildning och forskning tidigare postdoktorsprogram inom medicin, naturvetenskap och teknikvetenskap. Av 69 ansökningar i medicin och 167 inom natur- och teknikvetenskap beviljades 20 respektive 25 bidrag för utlandsvistelser upp till 2 år. Rådet skall handha utlysningen för Stints räkning inom humaniora och samhällsvetenskap 2005 och finansierar satsningen fr.o.m. 2006.

Genusforskning

Vetenskapsrådet skall arbeta för att integrera genusperspektiv i forskningen. Rådet har fördelat de av regeringen särskilt anvisade forskningsmedlen på sammanlagt ca 10 miljoner kronor till genusforskning. 24 projekt har fått stöd. För att implementera forskning med genusperspektiv har rådet genomfört konferenser och tagit fram skrifter. Under året beslutades att rättsvetenskaplig forskning med genusperspektiv skulle prioriteras i ansökningsomgången för 2005.

Jämställdhet

Vetenskapsrådet skall liksom Forskningsrådet för socialvetenskap och arbetsliv, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad och Verket för innovationssystem arbeta för jämställdhet samt för att nå en jämnare könsfördelning inom den egna beredningsorganisationen och vid fördelning av forskningsstöd. I början av 2003 antog Vetenskapsrådet en jämställdhetsstrategi med uppsatta mål: att sträva efter en jämn könsfördelning i beslutande och beredande organ, att verka för att fler kvinnor söker och får bidrag eller anställningar samt att bidra till jämställdhet inom forskarvärlden. Den forskning som Vetenskapsrådet stöder skall ge kunskaper av långsiktigt värde för både kvinnor och män. Vetenskapsrådet anser att man arbetar målmedvetet för att uppnå jämställdhet.

Beredningsorganisationen

Könsfördelningen varierar stort i ämnesrådets beredningsgrupper mellan olika ämnesområden. Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap har en relativt hög andel kvinnor i sina beredningsgrupper, ca 43 procent och 57 procent män. Även beredningsgrupperna för medicin har i genomsnitt 44 procent kvinnor och 56 procent män. Beredningsgrupperna för naturvetenskap och teknik har mest ojämn könsfördelning, i genomsnitt är ca 75 procent av forskarna män och endast 25 procent kvinnor. Beredningsgrupperna för den utbildningsvetenskapliga kommittén består av 52 procent män och 48 procent kvinnor.

Bidrag till anställningar och forskningsmedel

Stöd till unga och nydisputerade forskare sker främst genom finansiering av anställningar som forskarassistenter och forskare samt genom projektbidrag till unga forskare. Antalet bidrag till anställningar skiljer sig mellan de olika vetenskapsområdena och mellan kön. Rådet har inte redovisat någon statistik på hur många män och kvinnor som sökt anställningar som forskarassistenter och forskare, däremot redovisas antal bidrag till de forskare som fått anställningar.

För humaniora och samhällsvetenskap utbetalades 45 bidrag för anställning som forskarassistenter varav 62 procent gick till män och 38 procent till kvinnor. När det gäller bidrag till anställning som forskare var fördelningen helt jämn. Av 18 bidrag gick 9 till män och 9 till kvinnor.

För medicin utbetalades 112 bidrag för anställning som forskarassistenter varav 46 procent gick till män och 54 procent till kvinnor. När det gäller bidrag till anställning som forskare gick 72 procent till män och 28 procent till kvinnor.

För natur- och teknikvetenskap utbetalades bidrag till 143 anställningar som forskarassistenter varav 65 procent gick till män och 33 procent till kvinnor. Av bidragen till anställning som forskare gick 79 procent till män och 21 procent till kvinnor.

Fem anställningar som forskarassistent i utbildningsvetenskap utlystes. Tre anställningar gick till män och två till kvinnor. Några bidrag till anställningar som forskare betalades inte ut.

Även andelen av beviljade forskningsbidrag eller anställningar i relation till antalet som söker varierar mellan de olika ämnesområdena för kvinnor och män. Störst andel beviljade bidrag och anställningar till forskare som är kvinnor återfinns inom humaniora, samhällsvetenskap och utbildningsvetenskap. Störst andel beviljade bidrag och anställningar till forskare som är män återfinns inom naturvetenskap och teknik.

Särskilda forskningssatsningar

Under 2004 fullgjorde Vetenskapsrådet de satsningar som aviserades i propositionen Forskning och förnyelse (prop. 2001/01:3) inom materialvetenskap, biovetenskap och IT-forskning. Vid sidan av det riktade stödet lämnar

ämnesråden omfattande bidrag till dessa områden. Stödet till biovetenskap uppgick enligt rådets beräkning till totalt 508 miljoner kronor, till IT-forskning 138 miljoner kronor och till materialvetenskap 70 miljoner kronor.

Rådet lämnade vidare bidrag för riktade satsningar på excellenta forskare, medicinsk teknik m.m. omfattande 33 miljoner kronor.

Inom ramen för forskningsprogrammet om nazism hölls 2004 flera seminarier och en konferens. Inom ramen för programmet finansieras sex forskningsprojekt som resulterade i tre publikationer under 2004.

Forskningsprogrammet om kommunistiska regimer höll under 2004 sin slutkonferens gemensamt med det ovan nämnda forskningsprogrammet om nazismen. Programmet avrapporteras genom bl.a. en antologi och flera temakvällar i Forum för levande historias regi.

Forskningsinformation

Vetenskapsrådet har ett nationellt ansvar för övergripande information om forskning och forskningsresultat. Vetenskapsrådets nationella uppdrag kompletterar övriga aktörers roll i spridningen av forskningsinformation. Målet är att underlätta spridningen av forskning och forskningsresultat i samhällets alla delar.

Informationsverksamheten har under året genomgått en omstrukturering vilket inneburit en uppdelning i nationell forskningsinformation, ämnesinformation och gemensam myndighetsinformation.

Strategin som Vetenskapsrådet valt avseende den nationella forskningsinformationen är att skapa och stödja infrastrukturer där olika aktörer kan agera. Vetenskapsrådet menar att denna strategi har varit framgångsrik genom att rådet i många avseenden agerat katalysator. Vetenskapsrådet kommer i framtiden att prioritera forskningskommunikation som man anser är ett viktigt men eftersatt område.

Vetenskapsrådets uppdrag att sprida information om forskning och forskningsetiska frågor sköts genom många olika kanaler eftersom målgrupperna hör till en rad olika områden och med olika behov.

Vetenskapsrådets uppgift att underlätta dialogen mellan forskarna och andra grupper i samhället fortsätter genom en rad olika initiativ under festivaler och konferenser. Vidare har

Vetenskapsrådet arbetat med produktion av film samt utvecklandet av kraftfulla Internetbaserade informationssystem.

Forskningens infrastruktur och internationellt forskningssamarbete

En stark infrastruktur för forskning och tillgång till avancerad utrustning är nödvändiga hjälpmedel för att svensk forskning skall finnas i den internationella forskningsfronten. Tillgång till sådana anläggningar har traditionellt setts som speciellt viktig inom medicinsk, naturvetenskaplig och teknisk forskning men även inom andra sektorer finns ett ökande behov av infrastruktur. För att få bättre överblick och kunna göra fortlöpande analyser av behovet av sådana anläggningar har Vetenskapsrådet bildat en särskild kommitté för frågor om infrastruktur. I Kommittén för forskningens infrastruktur har rådet samlat kompetensen för att göra övergripande bedömningar av svensk forsknings behov av olika typer av infrastruktur. I kommittén görs en samlad prioritering av behovet av infrastruktur för forskning och dyrbar utrustning i relation till forskningen som helhet. Kommittén följer nu bland annat projekteringen av två nya internationella anläggningar, en anläggning för antiproton- och jonforskning, FAIR i Darmstadt samt en frielektronlaser i röntgenområdet, XFEL i Hamburg. Kommittén ser bl.a. över Sveriges framtida engagemang i dessa anläggningar.

Riktigt stora anläggningar är alltför kostsamma för att ett enskilt land skall ha möjligheten att finansiera och driva sådana på egen hand. Regeringarna har därför valt att genom avtal med ett antal länder, huvudsakligen europeiska, dela på kostnaderna för konstruktion och drift av ett antal sådana anläggningar. Genom medlemskap i sådana organisationer får svenska forskare tillgång till avancerad utrustning som är alltför kostsam att bygga och driva på nationell bas. Arbetet vid dessa anläggningar ger även ett stort internationellt kontaktnät.

Kostnaderna för medlemskap i internationella organisationer har ökat under de senaste åren och i motsvarande grad minskat ramen för den nationella forskningen inom dessa områden. Under 2004 och 2005 har speciellt kostnaderna för deltagande i den internationella kärnforskningsorganisationen CERN ökat.

Via Vetenskapsrådet och Rymdstyrelsen finansierar staten bl.a. det svenska deltagandet i följande internationella forskningssamarbeten:

- CERN, den europeiska organisationen för kärnforskning i Genève som driver en partikelaccelerator för grundforskning inom högenergifysik,
- JET/EFDA, den europeiska anläggningen för fusionsforskning i Abingdon utanför Oxford, som efter att JET-organisationen upphört drivs av European Fusion Development Agreement,
- EISCAT, European Incoherent Scatter Facility med huvudkontor i Kiruna, är ett radarsystem på Nordkalotten och Svalbard för studier av jonosfären och magnetosfären,
- EMBL, det europeiska molekylärbiologiska laboratoriet i Heidelberg som bedriver forskning i molekylärbiologi,
- EMBC, den europeiska molekylärbiologiska konferensen i Heidelberg som ger kurser samt fördelar stipendier och gästforskarbidrag inom molekylärbiologi,
- ESA, det europeiska rymdorganet i Paris som bedriver vetenskapliga och tekniska program inom rymdområdet,
- ESO, det europeiska sydobservatoriet i Chile som driver astronomiska observatorier för såväl optiska som radioastronomiska undersökningar av stjärnhimlen,
- ESRF, den europeiska synkrotronljuskällan i Grenoble som tillhandahåller synkrotronljus för materialforskning och för strukturanalys av biologiska molekyler,
- EUI, det europeiska universitetsinstitutet i Florens som bedriver forskarutbildning inom humaniora och samhällsvetenskap. Svenskt medlemskap i institutet möjliggör för svenska doktorander att förlägga delar av sin forskarutbildning till EUI,
- IARC, den internationella cancerforskningsorganisationen i Lyon som för statistik på cancerområdet och är ett internationellt centrum för epidemiologisk och toxikologisk forskning,
- NOT, det nordiska optiska teleskopet på La Palma på Kanarieöarna för astronomiska observationer av den norra stjärnhimlen,

- IODP, med europeiskt kontor i Amsterdam är ett internationellt djuphavsborrningsprogram som organiserar djuphavsborrningar för geovetenskapliga studier.

Under 2004 uppgick Rymdstyrelsens kostnader för deltagande i ESA:s vetenskapsprogram till mer än 90 miljoner kronor. Vetenskapsrådet avsatte sammanlagt mer än 243 miljoner kronor till övriga ovanstående organisationer. Båda myndigheterna har 2004 fått ökade kostnader för medlemskap i dessa organisationer.

Analys av forskning och forskningspolitik

Vetenskapsrådet har under det gångna året genomfört en studie om tvärvetenskap. Studien indikerar att tvärvetenskaplig forskning inte är underfinansierad. Många forskare beskriver sin forskning som tvärvetenskaplig och ungefär en femtedel av ansökningarna till Vetenskapsrådet har en tvärvetenskaplig prägel.

Vetenskapsrådet gör nu en forskargrupperuppföljning och bedriver projekt som bygger på den publikationsdatabas som införskaffades 2003. Rådet har även gjort ett antal forskningspolitiska studier kring finansiering.

10.5.4 Stöd till områdesinriktad forskning

Forskning om arbetsliv och socialvetenskap

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) finansierar och främjar forskning om arbetsliv, välfärd och folkhälsa. Verksamheten består av tre delar: forskningsstöd, forskningsinformation samt strategi och analys. Av det utbetalade forskningsstödet under 2004 gick omkring 55 procent till samhällsvetenskaplig forskning medan omkring 40 procent gick till medicinsk forskning. Resterande delar finansierade forskning inom humaniora, teologi, juridik samt teknik och naturvetenskap. Inom samhällsvetenskap går de största bidragen till forskning inom sociologi, socialt arbete, nationalekonomi och psykologi. De medicinska discipliner som erhåller mest medel är yrkes- och miljömedicin, folkhälsovetenskap och socialmedicin samt geriatrik.

Under 2004 fick FAS in 667 projektskisser med ansökan om projektbidrag. Cirka 30 procent av skisserna gick vidare till fullständig ansökan, varav 87 ansökningar till slut beviljades stöd. Beviljandegraden 2004 uppgick därmed till 13 procent.

Kvinnornas andel av såväl sökta som beviljade belopp har ökat under perioden 2002–2004. Andelen av beviljat belopp 2004 uppgick till 36 procent vilket kan jämföras med 28 procent 2002. Även jämställdheten i rådets beredningsorganisation har förbättrats. År 2003 uppgick andelen kvinnliga ledamöter till 35 procent och 2004 hade andelen ökat till 42 procent. I rådets anvisningar till sökande betonas behovet av att lägga ett genusperspektiv på de frågor som studeras. Under 2004 stödde rådet 57 projekt med en uttalad genusprofil, vilket motsvarade 9 procent av det totala stödet.

Rådets beredningsorganisation är strukturerad utifrån samhällsområden, inte utifrån discipliner eller fakulteter. Denna organisation gäller både enskilda projekt och olika programområden och syftar till att stimulera mång- och tvärvetenskapliga forskningsansatser. Särskilt programstöd och centrumbildningar är ett viktigt verktyg för att stimulera denna typ av forskning. Av de projekt som rådet finansierade 2004 var omkring 28 procent av mångvetenskaplig karaktär, dvs. forskarna tillhörde olika discipliner.

Andelen yngre forskare som fick stöd uppgick till 9 procent 2004, vilket kan jämföras med 10 procent 2003. Därutöver är det ett stort antal yngre forskare som finansieras genom att de får tillgång till bl.a. programstöd som tilldelats seniora forskare. Under 2004 utlyste rådet medel för ett nytt stöd till yngre forskare, ett s.k. postdoktorbidrag. Syftet är att ge nydisputerade forskare möjlighet att fortsätta sin forskarkarriär. Stödet ges under två år och motsvarar en heltidslön. Rådet mottog 187 ansökningar för detta stöd, varav 22 stycken beviljades medel efter en bedömning av sökandens avhandlingsarbeten.

FAS arbetar på olika sätt för att sprida forskningsinformation. För att kunna underlätta forskarnas informationsarbete har rådet initierat ett treårigt metodprojekt där ett trettiotal forskningsprojekt slumpmässigt valts ut att ingå. Hälften av projekten erbjuds utbildning och andra stödåtgärder medan andra hälften utgör en kontrollgrupp. Utvärdering av projektet sker successivt under perioden.

Cirka 60 procent av de projekt som rådet finansierade under 2004 samarbetade med forskare utanför Sverige. Samarbete sker främst med forskare i Norden, Nordamerika och Storbritannien. Nio procent av projekten hade anknytning till EU-finansierad forskning. Efterfrågan på utlandsstipendier ökade varje år under perioden 2001 till 2003, men minskade år 2004. Antalet ansökningar om gästforskarbidrag har legat konstant de senaste tre åren.

Forskning om miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsstyrd forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Rådet skall finansiera både grundläggande forskning på initiativ av forskare och forskning där samhällsrelevansen står i centrum.

Rådets medel har till största delen fördelats efter utlysning. Prioritering och kvalitetssäkring av ansökningar har skett i 18 ordinarie beredningsgrupper och 9 tillfälliga grupper inom rådets olika verksamhetsområden. Beredningsgrupperna består till huvuddelen av aktiva forskare med docent- eller professorskompetens men också av ledamöter som representerar avnämrintressen. För att höja kvaliteten och för att undvika jäv är 24 procent av ledamöterna från andra länder än Sverige. Ansökningarna bedöms efter vetenskaplig kvalitet samt relevans för samhället och berörd sektor. I beredningsgrupperna tas också hänsyn till jämställdhet, genusaspekter i forskningen och andelen yngre forskare i projekten. För gruppernas arbete gäller också Formas etiska regler. Formas styrelse fattar beslut om fördelningen av medel. Rådet har under 2004 behandlat 1 396 ansökningar inom ramen för den ordinarie utlysningen varav 282 har beviljats. Totalt fördelades 432 miljoner kronor. Bland de projekt som beviljats medel 2004 hade vart fjärde en yngre forskare som huvudsökande. I drygt hälften av alla projekt som beviljats ingår finansiering av doktorander.

I 32 procent (29 procent 2003) av de beviljade projekten var kvinnor huvudsökande. I de ordinarie beredningsgrupperna har andelen kvinnor ökat från 33 procent 2002 till 40 procent 2003 och 2004.

I utlysningstexterna har Formas särskilt välkomnat ansökningar som anlägger ett genusperspektiv på sin forskning. En särskild beredning har skett av dessa ansökningar.

Under året har särskilda medel avsatts för ämnesövergripande projektansökningar i syfte att stimulera forskningssamverkan över disciplinränserna. Beredningen av ämnesövergripande ansökningar har skett i två steg – både i de ordinarie beredningsgrupperna samt i en särskild beredningsgrupp med bred kompetensprofil. Sju nya projekt har beviljats medel med en total årlig budget på 9 miljoner kronor.

Formas har stärkt samarbetet med andra forskningsfinansiärer under 2004. Riktade utlysningar har skett tillsammans med myndigheter, stiftelser och företrädare för olika sektorsintressen inom bl.a. livsmedelsforskning, trädgårdsforskning, forskning om hållbar utveckling av byggd miljö samt tillämpad rennäringsforskning

Rådet finansierar dessutom samfinansierad forskning vid Stiftelsen skogsbrukets forskningsinstitut (SkogForsk) och institutet för jordbruks- och miljöteknik (JTI). Regeringen godkände i mars 2005 avtal angående gemensam finansiering för perioden 2005–2008 av forsknings- och utvecklingsverksamhet på det jordbruks- och miljötekniska området samt av viss skogsforskning.

Formas har i regleringsbrevet för 2004 i uppdrag att särskilt ta initiativ till samordning av forskning med berörda forskningsfinansiärer för forskning inom områdena livsmedel, skog, klimat, miljötoxikologi och samhällsvetenskaplig miljöforskning. Under året har Formas också utarbetat en strategi för fisk- och fiskeforskningen i samarbete med andra berörda forskningsfinansiärer och berörda myndigheter. I maj 2005 redovisades också ett nationellt program för skogssektorsforskningen.

Formas har låtit utvärdera forskningen inom Skogforsk och inom JTI av internationella experter. Resultaten av utvärderingarna har i huvudsak varit positiva. Även växtförädlingsforskningen och den svenska byggforskningen har utvärderats under året och även inom dessa områden är omdömena i stort sett positiva. Formas stödjer ett omfattande internationellt forskningssamarbete. Det nordiska samarbetet sker inom bl.a. skogsforskning, fiskforskning och byggforskning. Formas deltar i kommittéarbetet inom EU:s ramprogram och deltar i flera

projekt inom ERA-net, som är en samarbetsform för europeiska forskningsfinansiärer. Kontakterna med övriga världen sker bl.a. genom samarbetet med Sida/Sarek och en gemensam utlysning har skett med Sida/Sarek för samverkan mellan svenska forskare och forskare i u-länder.

Resultaten från forskningen sprids genom olika kanaler såsom tidskrifterna Miljöforskning och Swedish Research for Sustainability, böcker och skrifter, Formas webbplats www.formas.se, press samt seminarier och konferenser. Formas satsningar på forsknings- och kunskapskommunikation har ökat och uppgick 2004 till ca 20 miljoner kronor.

FoU till stöd för innovation

Verket för innovationssystem (Vinnova) har till uppgift att initiera och finansiera behovsmotiverad forskning och utveckling till stöd för innovationssystemet och en hållbar utveckling och tillväxt.

Av de medel som utbetalades 2004 har forskare och andra aktörer vid universitet och högskola mottagit 41 procent, industriforskningsinstitut 29 procent, företag 23 procent och övriga mottagare 7 procent. Fördelningen är relativt konstant över åren.

Den mest omfattande stödformen är program för forskning, utveckling och demonstration. Under 2004 genomfördes 18 programutlysningar, jämfört med 24 för 2003. Till dessa utlysningar inkom 592 ansökningar varav 147 (25 procent) beviljades. År 2003 beviljades 24 procent av 1 497 inkomna ansökningar. Insatser har gjorts för att förenkla ansökningsprocessen för de sökande, bl.a. genom att använda flerstegsförfarande. Antalet utlysningar varierar mellan åren då utlysningarna ofta utgör delar i ett program och därför speglar var i programcykeln man befinner sig. Vid ingången av 2004 pågick drygt 1 350 projekt. Myndighetens strävan är att gå mot större projekt, varför antalet på sikt kommer att bli lägre.

Vinnovas uppgift att stärka och utveckla industriforskningsinstitutens roll i innovationssystemet genomförs dels genom fördelning av kompetensutvecklingsmedel, dels genom institutens deltagande i olika program. Under 2004 har ca 240 miljoner kronor utbetalats till instituten, varav drygt 99 miljoner kronor

kompetensutvecklingsmedel. Dessutom har instituten fått 105 miljoner kronor för medverkan i internationella projekt. Under 2005 genomför Vinnova tillsammans med Stiftelsen för Strategisk forskning (SSF) och Stiftelsen för Kunskap- och Kompetensutveckling en långsiktig satsning, Kunskapscentrum vid forskningsinstitut, som riktas till hela institutssektorn

Samtliga projektansökningar granskas i konkurrens av programråd med externa experter utifrån vetenskaplig kvalitet och tillväxtrelevans. Inom programråden eftersträvas en jämn könsfördelning. Under 2004 var fördelningen 45 procent kvinnor och 55 procent män. Andelen ordföranden som är kvinnor är något lägre, 42 procent, vilket dock är en betydande ökning från 2002, då andelen kvinnor som ordföranden var 24 procent. Intentionen är även att öka andelen projektledare som är kvinnor i de projekt som finansieras. Under 2004 var fördelningen 24 procent kvinnor och 76 procent män, vilket är en ökning av andelen kvinnor från 2003 med sex procentenheter. Myndighetens insatser inom jämställdhetsområdet har i huvudsak rört sig om en integrering av jämställdhetsperspektivet i andra satsningar. Under 2004 genomfördes dock en särskild utlysning inom jämställdhetsområdet.

Myndigheten strävar efter att integrera genusperspektiv i verksamheten för att därigenom få ett ökat genomslag för genusperspektivet i forskningen. Ett internt forskarstött projekt för att öka kunskapen om vad ett jämställdhetsperspektiv innebär och för att öka den genusvetenskapliga kompetensen hos personalen har bedrivits. Projektet har nu övergått i en mer operativ fas, men har delvis blivit försenat, varför några effekter på verksamheten enligt myndigheten ännu inte kunnat identifieras.

Doktorander och nydisputerade forskare deltar inom många av Vinnovas projekt. Under 2004 har medel från myndigheten bidragit till att minst 143 doktorer examinerats. Samtidigt har 181 nydisputerade forskare deltagit i projekt under 2004, varav 28 procent kvinnor och 72 procent män.

Inom området Arbetsliv fokuserar en stor del av myndighetens satsningar på lärande, där utgångspunkten är att lärande är starkt kopplat till förändrings-, utvecklings- och innovationsprocesser. Förmågan till individuellt och organisatoriskt lärande ses som avgörande för företags förnyelseförmåga och innovationskraft.

Ambitionen är att i ökad utsträckning integrera arbetslivsperspektivet i andra insatsområden. Ungefär en tredjedel av Vinnovas arbetslivsrelaterade satsningar återfinns inom eller i nära anknytning till andra insatsområden. Under 2004 har en ökad andel av satsningarna inom arbetslivsområdet knutits till forskning om innovationer och innovationsprocesser.

Totalt anslogs 86 miljoner kronor på projekt inom arbetslivsområdet under 2004. Vinnova har också två särskilda regeringsuppdrag inom ramen för regeringens satsning på ökad hälsa i arbetslivet. För redovisning av dessa uppdrag se utgiftsområde 14 Arbetsliv.

Ett Vinnova-program som bidrar till genomförandet av regionala tillväxtprogram är VINNVÄXT, där Vinnova fördelar 600 miljoner kronor inom ramen för den tioåriga programperioden. Det under utgiftsområde 19 Regional utveckling finansierade nationella programmet för utveckling av innovationssystem och kluster, Visanu, där Vinnova, NUTEK, ISA och regionala aktörer samverkar, har kompletterat VINNVÄXT. Arbetet med programmet tar sin utgångspunkt i de satsningar som görs inom de regionala tillväxtprogrammen.

Vinnova bedriver inom sitt verksamhetsområde insatser i form av kompetensstöd för genomförande av de regionala tillväxtprogrammen, liksom genom att bistå NUTEK i arbetet med uppföljningen av programmen.

För att bidra till en ökad kommersialisering av forskningsresultat tilldelades myndigheten 30 miljoner kronor 2003 för att bygga upp ett nationellt inkubatorprogram. Med anledning av de positiva resultat som erhöles beslutade Vinnova under 2004 om en långsiktig satsning under 10 år. Samtidigt beslutade Vinnova att öka resurserna för ändamålet till 50 miljoner kronor per år. Under 2004 har 176 nya företag etablerats inom de 14 inkubatorer som finansierats, att jämföra med 144 under 2003.

Genom Programrådet för fordonsteknisk forskning (PFF), vars verksamhet grundar sig på avtal mellan staten och fordonsindustrin, genomförs särskilda insatser inom programmen för fordonsforskning och för miljövänliga fordon (Gröna bilen). För projekt inom fordonsforskningsprogrammet har under 2004 utbetalts 32,7 miljoner kronor, att jämföra med 32,8 miljoner kronor för 2003. Inom ramen för Gröna bilen har fram till november 2004 beslutats om 102 projekt med en total budget

om ca 1 466 miljoner kronor, varav ca 411 miljoner kronor i statligt bidrag.

Det nationella flygtekniska programmet (NFFP), som bygger på avtal om samfinansiering mellan staten och berörd industri, omfattar sådan flygteknisk forskning som är av gemensamt civilt och militärt intresse. Programmet bidrar till att stärka förmågan att aktivt delta i och dra nytta av internationellt forsknings- och teknologisamarbete, såsom EU:s sjätte ramprogram. Programmet har utvärderats under 2004 med goda resultat. Bland annat framhålls att programmets uppläggning bidrar till goda samarbetsformer mellan universitet och högskolor, institut och näringsliv.

Under 2004 genomförde Vinnova fem utvärderingar samt två effektutvärderingar. Samtliga utvärderingar genomförs av externa, i vissa fall internationella, utvärderare.

Följande program utvärderades: Kompetenscentrumprogrammets etapp tre, Nationella flygforskningsprogrammet, Aktiv Industriell Samverkan, FoU-konsortiet Väg-Bro-Tunnel samt Öresundskontrakten. Samtliga utvärderingar har visat på positiva resultat av respektive satsning, förutom vad gäller Öresundskontrakten. Utvärderingarna har i flera fall använts som beslutsgrund för utformningen av nya program eller förlängning av de pågående.

Kompetenscentrumprogrammet och den trafiksäkerhetsinriktade forskningen vid Chalmers tekniska högskola AB (CTH) har effektutvärderats. Slutsatserna från effektutvärderingen av kompetenscentrumprogrammet, som delvis bygger på utvärderingar av de olika etapperna av programmet, är mycket positiva. Av 26 utvärderade centrum har 17 lyckats bli globalt kända aktörer inom sitt forskningsområde och en handfull av dessa betraktas som världsledande. Satsningen har medfört nya affärsmöjligheter för de deltagande företagen och 22 nya FoU-intensiva företag har avknoppats från programmet. Utvärderingen visar vidare att satsningen har varit betydelsefull för utvecklingen av innovationssystemet och visar på vikten av långsiktiga satsningar. Utvärderingen har använts som underlag i utformningen av det nya VINN Excellence Centerprogrammet. Vad gäller den trafiksäkerhetsinriktade forskningen har forskargruppen vid CTH nått en internationellt ledande ställning inom området och Vinnovas finansiering har varit avgörande för framgången.

Effektutvärderingen visar på betydande samhällsekonomiska vinster genom den ökade trafiksäkerhet som uppnåtts genom forsknings-satsningen, liksom ökad vinst för företagen i form av ökad försäljning.

Vinnova stödjer på olika sätt svenskt deltagande i internationell forskningssamverkan. Inom ramen för EU:s ramprogram för forskning och utveckling har myndigheten lämnat planeringsbidrag till koordinatörer för integrerade projekt samt till medfinansiering till svenska deltagare i ramprogrammet. Vinnova är nationell koordinator för COST samt ansvarar för det svenska EUREKA-kontoret. Under 2004 har programbundet bilateralt samarbete bedrivits med Israel och Finland. Dessutom bedrev myndigheten verksamhet inom ramen för ett avtal med Kina på regeringsnivå om industriellt, vetenskapligt och tekniskt samarbete. Under 2004 träffade Vinnova tillsammans med SSF en överenskommelse med Japan Science and Technology Agency om gemensamma forskningsprojekt inom området mångvetenskaplig bioteknik.

Under 2004 har den internationella kunskapsöverföringen stärkts bl.a. genom att ett projekt om kunskapsutbyte kommersialiseringsprocesser startats med Stanford University i Kalifornien.

Forskning om rymden

Rymdstyrelsen finansierar genom anslaget för rymdforskning svenskt deltagandet i ESA:s vetenskapsprogram, svenska kostnader för driften av ESRANGE samt kostnaderna för bidrag till rymdrelaterade grundforskningsprojekt i Sverige. Rymdstyrelsen har även finansierat kostnader för deltagande i det senaste svenskinitierade satellitprogrammet Oden. Myndigheten överväger även ett fortsatt framtida deltagande i nya satellitprojekt.

10.5.5 Forskningsutförare

Institutet för rymdfysik

Vid Institutet för rymdfysik bedrivs forskning inom rymdfysik, atmosfärfysik och rymdteknik. Institutet samlar också observationer över norrskensrelaterade data och övervakning

av jonosfären. Institutets forskare deltar även i utbildningar i Kiruna anordnade av universiteten i Luleå och Umeå inom Kiruna rymd- och miljöcampus. År 2000 invigdes institutets eget Rymdcampus som en del i samordningen av de samlade satsningarna på utbildning och forskning i Kiruna. Institutet för rymdfysik har under åren 2001-2005 som en tillfällig åtgärd disponerat extra medel för att klara ökade kostnader för lokaler och för grundläggande finansiering av institutets forskningsprogram. Genom samarbeten med Luleå tekniska universitet och Umeå universitet ökar dessa lärosätens forskningsverksamhet i Kiruna och detta ger även möjligheter till ökad extern finansiering av institutets kostnader.

Stiftelsen Institutet för Framtidsstudier

Institutet för Framtidsstudier bildades som statlig stiftelse 1987 med uppgift att bedriva framtidsstudier och stimulera till diskussion om samhällsutvecklingen.

Institutets fjärde forskningsprogram, Människan i framtiden, har löpt under fyra år och avslutades under 2004. Programmets centrala tema har varit de demografiska frågorna. Institutet bedömer att denna prioritering har varit framgångsrik både nationellt och internationellt. Programmet uppges ha bidragit till institutets aktiva roll i svensk forskning och samhällsdebatt samt givit väletablerat samarbete med internationellt ledande forskare. Institutet arbetar aktivt med nationell och internationell publicering av sin forskning. Institutets ambition är att utveckla kontakterna i europeiska nätverk om metoder för framtidsstudier. En del i detta arbete är att söka extern finansiering från svenska, nordiska och europeiska finansiärer. Den externa finansieringen beräknas uppgå till 35 procent av intäkterna under 2005. Detta uppges vara en markant ökning från tidigare år.

Imego AB

Riksdagen godkände den 2 juni 1998 att regeringen bildade Institutet för mikroelektronik i Göteborg i form av ett aktiebolag, Imego AB. Dess uppgift är att bedriva uppdragsforskning med inriktning på mikroelektronikbaserade system och att utveckla nya

produkter och processer från idé till färdig prototyp. Målet är att etablera samverkan med företag, lärosäten och institut kring mikroelektronik, mikromekanik och sensorsystem. Verksamheten bedrivs i ett företag för att underlätta samarbeten med näringslivet. De största projekten finansierade med statliga anslag har varit att utveckla sensorsystem baserade på magnetiska nanopartiklar, mikromekaniska system för rörelsemätning och system för optisk avläsning.

Under 2004 genomfördes en utvärdering av verksamheten vid Imego AB som underlag inför beslut om bolagets framtida organisation och finansiering. Utredningen föreslog att Imego AB samordnas närmare med Ireco holding AB för att ingå i en större industripolitisk struktur med möjlighet till ett nationellt helhetsperspektiv. Det föreslogs även att Imego AB knyts närmare till Chalmers tekniska högskola AB som har en omfattande verksamhet inom området mikroelektronik. Bedömningen var att en samordning kan stärka samverkan mellan forskningen vid Chalmers och den mera tillämpade utvecklingen.

Medelhavsinstitut

De tre forskningsinstitut i Rom, Aten och Istanbul skall enligt sina stadgar främja forskning främst inom de klassiska vetenskaperna, men även inom andra vetenskapliga ämnesområden. Institutet får sitt basbidrag från staten men söker och beviljas forskningsmedel från både forskningsråd och forskningsstiftelser. Institutet fördelar stipendier och driver i olika omfattning gästhem för forskare. De fungerar även som en kulturell länk mellan Sverige och respektive land.

Svenska institutet i Rom har prioriterat undervisning och seminarier för att främja unga forskare inom sina områden. Institutet har under 2004 påbörjat utgrävningar kring Via Tiburtina i Rom och fördjupat undersökningarna i Pompeji. Institutet och forskare med anknytning till institutet medverkar och ansvarar för ett femtontal vetenskapliga projekt och utgrävningar.

Vid Svenska institutet i Athen har forskningen under 2004 främst varit inriktad på arkeologiskt fältarbete vid Poseidonhelgedomen Kalauria på ön Poros samt bronsåldersfästningen Midea på Peloponnesos. En hel del forskningsresultat har kunnat publiceras från

tidigare säsonger. Institutet har under året renoverat både institutsbyggnaden i Aten samt fastighet i Kavalla.

Svenska forskningsinstitutet i Istanbul är det minsta av instituten och har under året bedrivit två forskningsprojekt med temat kulturförbindelser mellan Sverige och Turkiet. Institutet har utöver den sedvanliga forskningsverksamheten särskilt samarbetat med Svenska Generalkonsulatet i projekt som realiserats under rådande landstrategi för Turkiet. En ny landstrategi för Turkiet planeras för perioden 2005–2009. Även i denna har forskningsinstitutet en viktig roll när det gäller forskning.

10.5.6 Forskningsstödande verksamheter

Nationella forskningsbibliotek och arkiv

Statens ljud- och bildarkiv

Statens ljud- och bildarkiv (SLBA) är Sveriges nationalarkiv för ljud och rörliga bilder. Verksamheten baseras huvudsakligen på bestämmelser i lagen (1993:1392) om plikt-exemplar av dokument. Myndighetens uppgifter är att samla in, bevara och tillhandahålla den del av medieutbudet i Sverige som offentliggörs i form av ljud och rörliga bilder. Målet med verksamheten är att förbättra informationsförsörjningen till forskningen och att öka tillgängligheten till svenskt ljud och rörliga bilder.

Verksamheten och arbetsformerna vid Statens ljud- och bildarkiv sågs över under år 2003–2004. Regeringen redovisade sin syn på de förslag som presenterades i betänkandet *Bevara ljud och rörlig bild. Insamling, migrering – prioritering* (SOU 2004:53) i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80).

SLBA nämner Sveriges Television AB:s och Utbildningsradion AB:s Kunskapskanalen och TV4 Film som exempel på nya TV-kanaler under 2004 som påverkar insamlingsvolymen vid arkivet. Övergången till digital produktions- och sändningsteknik fortsätter i hög takt. TV4 har som första TV-kanal helt ersatt analoga leveranser med digitala under våren 2005.

Arkivet fortsätter sitt deltagande i det EU-finansierade projektet *Presto Space*, som bedriver grundforskning om bevarandetekniker för ljud och rörliga bilder.

Myndigheten rapporterar en trend att ljud och rörliga bilders betydelse som historiskt källmaterial ökar. Arkivet arbetar aktivt för ett tätare samarbete med universitets- och högskolebiblioteken. Bland annat ges Örebro universitet och Högskolan Dalarna direkt tillgång till journalfilmer ur SF:s arkiv genom databasen Journal digital. Katalogisering av materialet i den nationella bibliotekskatalogen Libris, fortsätter.

Kungl. biblioteket

Kungl. biblioteket (KB) är Sveriges nationalbibliotek och skall samla in, bevara och tillhandahålla det svenska trycket. Denna del av myndighetens verksamhet baseras huvudsakligen på bestämmelser i lagen (1993:1392) om pliktlexemplar av dokument. KB skall även samordna och utveckla informationsförsörjningen till högre utbildning och forskning genom att främja användningen och utvecklingen av forskningsbibliotekens resurser. Målet med myndighetens verksamhet är att förbättra informationsförsörjningen till forskning och högre utbildning.

Verksamheten och arbetsformerna vid KB sågs över under 2003. Regeringen presenterade sin syn på de förslag som presenterades i betänkandet KB – ett nav i kunskapssamhället (SOU 2003:129) i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80).

Enligt KB har antalet pliktleveransskyldiga leverantörer i stort sett varit konstant de senaste åren. KB anger en fortsatt ökning av nätpublicering, samtidigt som det okatalogiserade trycket minskar för tredje året i rad.

KB gör insatser för att kunna samla in material i elektronisk form. Samarbetet med bl.a. myndigheten för Sveriges nätuniversitet fortsätter också.

Under året har ett sekretariat för ABM-centrum (arkiv, bibliotek, museer) inrättats vid KB. ABM-centrum bedrivs i samarbete mellan KB, Statens kulturråd, Riksarkivet, Nationalmuseum och Riksantikvarieämbetet i syfte att främja samarbetet mellan arkiv, museer och bibliotek med särskilt fokus på att stimulera utvecklingen av myndigheternas digitaliseringsarbete.

KB har under året gjort insatser för att öka sin synlighet, bl.a. har en informationschef anställts.

Stiftelsen svenska barnboksinstitutet

Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet (SBI) är ett forskningsbibliotek och informationscentrum med uppgift att främja svensk barn- och ungdomslitteratur i Sverige och utomlands.

Tidskriften *Barnboken* har under året behandlat översättningsfrågor. Institutet har, i samarbete med Kungl. biblioteket, auktoriserat sin ämnesordlista i den nationella bibliotekskatalogen Libris och kartlagt utbudet av kurser i barn- och ungdomslitteratur vid svenska lärosäten. Barnboksinstitutet kommer under en treårsperiod, med start hösten 2005, att öka forskningsinsatserna om svenska barntidningar.

Institutets Bokprovning, som sammanställer trender inom svensk barnboksutgivning, visade på högt antal publikationer och debutanter under 2003.

Universitetsdatanätet SUNET

Genom universitetsdatanätet SUNET ger Vetenskapsrådet de svenska lärosätena tillgång till ett datanät med Gigabitkapacitet. Detta nät, Gigasunet ger de svenska forskarna möjlighet att fullt ut använda det europeiska höghastighetsnätet Géant som kontinuerligt byggs ut. SUNET:s nät finansieras genom anslag samt genom avgifter från lärosätena. Härigenom garanteras att Vetenskapsrådet tillhandahåller en kapacitet som motsvarar lärosätenas behov. Avgifterna ökade inledningsvis i samband med utbyggnaden till ett höghastighetsnätet Gigasunet. Under 2004 var budgeten i balans.

Polarforskningsexpeditioner

Svensk polarforskning samordnas av Vetenskapsrådets kommitté för planering av polarforskning. Denna kommitté har ett nära samarbete med Polarforskningssekretariatet som ansvarar för logisk planering och genomförande av svenska forskningsexpeditioner till polarområdena. Sekretariatet är också tillsynsmyndighet för vistelser vid Antarktis.

Ungefär vart tredje år genomförs större internationella expeditioner. Expeditionerna kräver omfattande planering för att på bästa sätt tillgodose så många forskningsprojekt som möjligt.

Inom Antarktisverksamheten genomfördes 2003–2004 en flygburen expedition till forskningsstationerna Wasa och Svea (Dronning Maud Land) där forskarna studerat permafrost, glacialdynamik, atmosfärfysik samt kemisk meteorologi. Liksom året innan har stöd även lämnats till forskning inom medicinsk biologi och studier om klimatförändringar. Det senare med hjälp av isborrkärnor i vilka klimatdata kan studeras från mer än 500 000 år tillbaka i tiden.

Inom Arktisområdet har omfattande verksamhet inom framförallt projekten för marin verksamhet fortgått.

Under 2005 har den stora och internationellt sammanhållna expedition till Beringiaområdet genomförts. Förberedelserna och arbetet inför polaråret 2007–2008 kommer successivt att öka under kommandeår.

Det internationella samarbetet är av stor omfattning, speciellt för verksamhet inom Antarktis avseende såväl logistik som planering och genomförande av möten av olika slag.

Sekretariatets miljöarbete har i huvudsak varit inriktat på Antarktis där bl.a. en miljökonsekvensbeskrivning har utförts för den landbaserade expeditionen Dronning Maud Land 2004. En handbok för miljöarbetet har gemensamt tagits fram av Finland, Norge och Sverige.

Främjande av svenskt deltagande i EU:s FoU-samarbete

Rådet för forsknings- och utvecklingsamarbete inom EU (EU/FoU-rådet) är nationellt kontaktorgan för EU:s forsknings- och utvecklingsamarbete. Rådet skall genom nätverksbyggande, informations- och rådgivningsverksamhet främja svenskt deltagande i EU:s ramprogram för forskning och teknisk utveckling samt bistå regeringen med statistik.

Myndighetens verksamhet har under året varit koncentrerad på rådgivning enligt den livscykel som ett ramprogram består av, dvs. i början av ett ramprogram ges mer generell information för att senare övergå i mer rådgivning. Man har också arbetat med att få fram tidig statistik över det svenska deltagandet i sjätte ramprogrammet.

Det nu löpande sjätte ramprogrammet med dess nya instrument och utvecklingen av ett europeiskt forskningsområde där fokus ligger på de nationella programmen och dess kopplingar

till EU har inneburit förändrade krav på rådets informationsverksamhet.

Den juridiska rådgivningsverksamheten har ökat. Detta beror dels på kravet att varje projekt skall ha ett s.k. konsortialavtal, dels på den ökade flexibilitet och ansvar som överlämnats åt konsortierna, vilket har medfört ökat behov av rådgivning.

Myndigheten har genomfört försök med vidgad regional verksamhet och etablerat nya nätverk.

En detaljerad statistikrapport över sjätte ramprogrammet när 22 procent av dess budget har fördelats har presenterats. Myndigheten har etablerat nära samarbete med kommissionens statistikansvarige och kan därmed få tillgång till viktiga data. Rådet är också nationell kontaktpunkt för alla områden i det sjätte ramprogrammet. Denna verksamhet innebär information, stöd till projektdeltagare och rådgivning vid kontraktsskrivandet. Ett särskilt mobilitetscentrum har etablerats på rådet för att ge information om sociala frågor m.m. till stipendiater som kommer till Sverige.

Den 1 januari 2006 flyttas verksamheten över som ett sekretariat i Vinnova.

10.5.7 Etikprövning av forskning

Etikprövning av forskning som avser människor sker vid regionala etikprövningsnämnder i Göteborg, Linköping, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala. De regionala nämndernas beslut kan överklagas till Centrala etikprövningsnämnden. Vidare skall denna nämnd avgöra ärenden som överlämnas av en regional nämnd, t.ex. vid oenighet. Cirka 40 ärenden inkom till Centrala etikprövningsnämnden under 2004.

Prövningen regleras i lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor samt i till lagen anslutande författningar, bl.a. instruktion för nämnderna.

Under 2004 inkom drygt 3 000 ärenden till de regionala etikprövningsnämnderna. Flest ärenden inkom till Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm (ca 1 100), medan Regionala etikprövningsnämnden i Umeå hade lägst antal ärenden (knappt 200). Drygt 400 ansökningar gällde klinisk läkemedelsprövning.

I allmänhet har varje avdelning inom en regional nämnd haft ett sammanträde i månaden. Handläggningstiden för en ansökan har igenom-

snitt varit mellan 25–30 dagar med en viss variation mellan olika ärendekategorier och nämnder. Ändringsärenden, dvs. prövningar som avser ändring av ett godkännande, t.ex. på grund av förändringar i antalet personer som medverkar i projektet, har hanterats på avsevärt kortare tid.

Parallellt med prövningen av ärenden har nämnderna under sitt första verksamhetsår byggt upp administrativa rutiner och informerat om sin verksamhet.

Regeringen dimensionerade den nya organisationen för etikprövning av forskning som avser människor utifrån de bedömningar som presenterades av en särskild utredare som hade i uppgift att förbereda och genomföra bildandet av organisationen (Ny organisation för etikprövning av forskning, dir. 2003:43). Under det första verksamhetsåret har färre ärenden än beräknat inkommit, vilket har inneburit att avgiftsinkomsterna blivit lägre än förutsett.

10.6 Analys och slutsatser

Forskningsråden och Verket för innovationssystem (Vinnova) har fullgjort den grundläggande uppgiften att fördela medel till forskning efter bedömning av projektens kvalitet på ett bra sätt. Utvecklingen av rådets och Vinnovas forskningsstöd bör drivas vidare och de möjligheter till kraftsamling, prioritering och samverkan som de förstärkningar av forskningsanslagen som regeringen gjorde bedömningar om i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) bör tas till vara.

Regeringen ser positivt på det arbete som Vetenskapsrådet gör med att införa gemensam skala för vetenskaplig kvalitet som spänner över alla ämnesområden. Ämnesrådets för humaniora och samhällsvetenskap insatser för att göra kvalitetsbedömningen objektiv med införandet av explicit formulerade kvalitetskriterier är lovvärt. Vetenskapsrådet redovisar för första gången andelen nya bidragstagare. Regeringen ser med tillfredsställelse på förnyelsen av de forskare som har beviljats stöd och ser fram emot en fördjupad analys i nästa årsredovisning. Vetenskapsrådet bör aktivt utnyttja sin analysfunktion för att stödja och stimulera utvecklingen av forskningsstödet inom alla ämnesråden. Dessa analyser är även viktiga underlag för regeringens analyser och ställningstaganden.

Det finns fortfarande alltför stora strukturella skillnader mellan kvinnors och mäns villkor inom det akademiska samhället. Regeringen välkomnar Vetenskapsrådets initiativ till att ta fram information från lärosätena för att rekrytera kvinnor som ledamöter och sakkunniga i beredningsgrupperna inom medicin. Initiativet bör även göras inom de andra ämnesråden. I de fall könsfördelningen i beredningsgrupperna understiger 40 procent av vardera könet bör rekrytering och förfrågningar göras internationellt. Vetenskapsrådet och dess ämnesråd bör intensifiera jämställdhetsarbetet och göra särskilda satsningar för underrepresenterat kön. Regeringen avser att återkomma med ett sådant uppdrag.

Regeringen noterar med tillfredsställelse att Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) framgångsrikt har verkat för en jämnare fördelning mellan män och kvinnor i sin beredningsorganisation och att även könsfördelningen bland dem som söker forskningsstöd väsentligt har förbättrats.

Staten deltar genom Vetenskapsrådet och Rymdstyrelsen i konstruktion och drift av ett antal internationella forskningsanläggningar genom avtal med andra länder. Svenskt medlemskap i flera av de internationella organisationerna skapade runt stora forskningsanläggningar administreras av Vetenskapsrådet och Rymdstyrelsen som i sina anslag har medel för svenska avgifter. Den svenska andelen av användning är vid vissa anläggningar avsevärt högre än den svenska andelen av finansieringen. Däremot motsvarar i flera fall försäljning av utrustning till anläggningarna inte den svenska andelen av de inbetalda medlemsavgifterna.

Det är en viktig uppgift för Vetenskapsrådets Kommitté för forskningens infrastruktur att uppmärksamma och stödja humanioras och samhällsvetenskapernas behov av infrastruktur. Vetenskapsrådets stödform skall bidra till verksamhet av hög kvalitet och ge goda planeringsförutsättningar för bidragstagaren. Kommittén för infrastruktur bör därför organiseras på ett sätt som även beaktar de förhållanden som råder inom humaniora och samhällsvetenskap och främjar samordning av vetenskapsområdets resurser och behov. Regeringen anser även att det är Vetenskapsrådets uppgift att ansvara för en nationell funktion för forskningsbaserat datamaterial inom samhällsvetenskap och humaniora.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har under året utvecklat samarbetet med olika organisationer såväl nationellt som internationellt. Regeringen anser att detta samarbete är viktigt och bör fortsätta. De prioriteringar som redovisades i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) bidrar till att den forskning som Formas finansierar i sin tur kan bidra till att de internationella målen från toppmötet i Johannesburg om hållbar utveckling nås, liksom de nationella miljö kvalitetsmålen.

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), som är huvudfinansierare för forskningen inom välfärdsområdet, föreslås tilldelas vissa medel för att vidareutveckla sitt forskningsstöd, i enlighet med regeringens bedömning i den forskningspolitiska propositionen. Den forskning som FAS stöder inom sitt breda ansvarsområde är av stor betydelse för kunskapsutvecklingen inom en stor del av samhället och därmed av stor betydelse för statens och kommunernas avvägningar och satsningar.

Regeringen bedömer att Vinnova i enlighet med sin instruktion genom sin verksamhet bidragit till att initiera och finansiera behovsmotiverad forskning och utveckling till stöd för innovationssystemet och en hållbar utveckling och tillväxt. Vinnovas arbete med att redovisa hur verksamheten bedrivs har utvecklats, vilket regeringen ser positivt på. Resultaten från de effektutvärderingar som genomförts visar på positiva effekter av de satsningar som utvärderats. Ett fortsatt arbete med effektanalyser av verksamheten är av stor vikt för att kunna bedöma resultatet av de satsningar som genomförts och vid utformningen av nya program.

Regeringen bedömer att Vinnovas arbete med framtagandet av FoU-avtalen med fordonsindustrin har fungerat mycket väl, och att erfarenheterna av detta arbete kommer att kunna utnyttjas vid framtagandet av andra samverkansavtal med industrin.

Vinnovas insatser för instituten fortsätter att minska trots att anslagen ökat med 15 procent sedan 2002. Det är angeläget att denna trend ändras och att Vinnova, i samverkan med instituten och näringslivet, bidrar till arbetet med att uppnå en stärkt institutssektor.

Under 2005 avslutas omstruktureringen av industriforskningsinstituten. Regeringen har i

den forskningspolitiska propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) angivit att institutssektorn skall stärkas.

Rymdstyrelsen tillförs sammanlagt 10 miljoner kronor i nya medel åren 2006–2007. Rymdstyrelsens kostnader för internationella åtaganden, som ökar kraftigare än anslaget, kan därmed täckas. Samtidigt möjliggörs för myndigheten att finansiera de mest prioriterade forskningsprogrammen. Bland annat måste Rymdstyrelsen avgöra om den inom den nu utökade budgeten kan finansiera deltagande i ännu ett satellitprojekt.

Institutet för rymdfysik har under flera år haft extra anslag för att täcka underskott i budgeten. Detta har minskats i takt med att underskottet avtagit. Institutet som haft extra stöd i fem år bör under 2006 kunna balansera budgeten inom det ordinarie anslaget.

Kungl. biblioteket (KB) gör viktiga insatser för forskningen och för distansundervisningen via sina nätbaserade bibliotekstjänster och arbetar aktivt för att bli en e-myndighet. Regeringen ser positivt på utvecklingen av ABM-samarbetet (arkiv, bibliotek, museer) och gemensamma digitaliseringsinsatser på kulturarvs- och forskningssidan, bl.a. genom inrättandet av ett ABM-sekretariat vid KB.

Statens ljud- och bildarkivs långsiktiga arbete för att möta den digitala tekniken visar på god framförhållning och beredskap för att verka i ett tekniskt systemskifte. De medel som myndigheten föreslås tilldelas i enlighet med regeringens bedömning den i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/04:80) syftar till att bidra till arkivets förutsättningar att möta den tekniska utvecklingen. Regeringen ser positivt på myndighetens utåtriktade arbete och finner det glädjande att ljud och rörliga bilders användning som historiskt källmaterial ökar.

Regeringen ser positivt på Stiftelsen svenska barnboksinstitutets ökade forskningsinsatser.

Genom universitetsdatanätet SUNET tillhandahålls datakommunikation med hög kapacitet till landets lärosäten. Vetenskapsrådet har därmed uppfyllt kravet att svenska universitet och högskolor skall genom SUNET ges tillgång till datakommunikation av hög kapacitet och erbjudas tjänster inom datakommunikation som svarar mot deras efterfrågan. Vetenskapsrådet förbereder nu en ytterligare uppdatering av universitetsdatanätet genom att upphandla ett nationellt nät av svartfiber, Optosonet som kan

ge avsevärt högre kapacitet än nuvarande system. Detta möjliggör i större utsträckning en utbyggnad i takt med användarnas behov. Detta behov måste vara avgörande för rådets investeringar i ökad kapacitet. På samma sätt är det viktigt att lärosätenas kostnader för deltagande är i paritet med deras behov av kapacitet.

Sedan 1993 svarar Vetenskapsrådet för en anställning som professor i svenska språket vid universitetet i Tartu, Estland. Med anledning av Estlands fullvärdiga EU-medlemskap i maj 2004, aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2005 att man avsåg att fasa ut sitt stöd till anställningen. Sverige bidrar, via Svenska institutet, anslag 25:74, till kostnader för professuren under tre av periodens fem år med början den 1 januari 2006. Från och med 1 januari 2006 övertar universitetet i Tartu ansvaret för anställningen.

10.6.1 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen granskar varje år myndigheternas årsredovisningar och delårsrapporter. För myndigheterna inom politikområdet har Riksrevisionen lämnat revisionsberättelser utan anmärkningar.

10.7 Politikens inriktning

10.7.1 Sverige är en ledande forskningsnation

Målet för regeringens forskningspolitik är att Sverige skall vara en ledande forskningsnation. Forskningen skall hålla hög kvalitet och forskningsinsatserna skall rymma både bredd och specialisering. Staten har ett särskilt ansvar för att garantera forskningens frihet och för att stödja grundforskning och forskarutbildning. Staten stödjer även forskning som utgår från samhällets och näringslivets behov.

Sverige är ett av de länder i världen som satsar mest av såväl offentliga som privata medel på forskning och utveckling.

Svensk forskning håller generellt sett hög kvalitet och är världsledande inom flera viktiga områden. Svenska forskare publicerar fler vetenskapliga artiklar per capita än deras kollegor i andra länder inom EU och OECD. Dessutom

tillhör svensk forskning den mest högkvalitativa i världen räknat i antalet citeringar. Sverige är också ett av de länder i världen där störst andel av en årskull avlägger forskarexamen.

Forskning och utvecklingsarbete är nyckeln till våra möjligheter att framgångsrikt möta framtidens utmaningar. Det gäller vår konkurrenskraft i en allt mer kunskapsbaserad och internationaliserad ekonomi, kvaliteten i vår välfärd liksom vår förståelse för den egna omgivningen och vår omvärld.

Vi lever i en tid som kännetecknas av snabba omställningar och ett stort utbyte av varor och tjänster, kunskap och värderingar. I sådana tider är kraven på utbildning och forskning större än annars, och i dag gäller det mer än någonsin tidigare. Det är också angeläget att forskningsresultaten kommer till användning.

Sverige har under det senaste decenniet varit en vinnare i den hårdnande konkurrensen och den allt öppnare världsekonomin. Sverige har bättre än många andra länder klarat av att ställa om och modernisera produktion och ekonomi. Det har gjort att vi har haft högre tillväxt, lägre inflation och lägre arbetslöshet än jämförbara länder. Vår industriproduktion och export är rekordstor, och överskottet i vår handel med omvärlden likaså.

En viktig del av förklaringen till varför Sverige är så konkurrenskraftigt är de stora satsningar vi har gjort på utbildning och forskning. Vi har varit framgångsrika på att ta till oss ny kunskap och nya sätt att arbeta. För att vi även i framtiden skall vara vinnare i den globaliserade kunskapsekonomin satsar regeringen betydande belopp på forskning och utveckling under perioden 2005–2008.

Forskningen är internationell. För att behålla konkurrensförmåga och forskningskvalitet är det både viktigt att Sverige aktivt deltar i det internationella samarbetet men också att Sverige spelar en aktiv roll i utformandet av kommande samarbeten. Svenska forskare har varit framgångsrika i EU:s forskningsprogram, vilket bland annat återspeglas i en ökad samproduktion med europeiska forskare. Kommissionen har nyligen presenterat ett förslag om hur nästa ramprogram för forskning och tekniskt samarbete skall utformas för de kommande åren. Det är viktigt att Sveriges forskarsamhälle och näringsliv tar en aktiv roll i utformningen av detta ramprogram för att säkerställa att frågor som är viktiga för Sveriges framtid beaktas.

Exempel på svenska prioriteringar är skapandet av ett europeiskt forskningsråd och arbetet för att möjliggöra forskningsinsatser inom områden som är viktiga för svenskt näringsliv.

Huvuddelen av det internationella forsknings-samarbetet sker genom kontakter mellan enskilda forskare och forskargrupper. Närmare hälften av alla svenska forskningsresultat tas fram i samarbete med forskare i andra länder. Regeringen har gjort särskilda satsningar på samarbeten utanför Europa. Ett avtal med Japan slöts redan 1999 och ett förnyat avtal med Kina har ingåtts för att bredda samarbetet till fler ämnesområden. Diskussioner om forsknings-avtal med Indien och USA pågår för att ytterligare underlätta för svenska forskare att skapa viktiga internationella samarbeten.

10.7.2 Nya, kraftfulla satsningar på forskning

Under våren 2005 presenterade regeringen den forskningspolitiska propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, rskr: 2004/05:289). Propositionen innehåller bedömningar och en plan för en kraftfull ökning av resurserna för forskning och utveckling med 2,34 miljarder kronor, med full effekt 2008.

Svensk forskning är internationellt framstående, särskilt inom medicin och teknik. Forskningsresultat från denna forskning har stor betydelse för såväl offentlig som privat sektor. I syfte att stärka den internationella konkurrenskraften hos svensk medicinsk och teknisk forskning ökas medlen till dessa områden. Dessutom har en satsning på forskning till stöd för en hållbar utveckling aviserats. Omställningen till en hållbar utveckling är en av vår tids stora utmaningar och kan även utgöra en drivkraft för tillväxt.

För att främja spetsforskning har regeringen satsat på stora och långsiktiga forskningsanslag till starka forskningsmiljöer med internationell konkurrenskraft. Satsningen skall omfatta både forskningsmiljöer som bedriver grundläggande forskning och forsknings- och innovationsmiljöer för behovsmotiverad forskning.

Högre utbildning och forskning i Sverige står inför ett generationsskifte. Omkring 45 procent av den undervisande och forskande personalen vid universitet och högskolor beräknas att inom

en femtonårsperiod lämna högskolan genom pensionering. Det måste därför finnas ett tillräckligt antal forskarutbildade inom olika ämnen. Nydisputerade kvinnor och män som skall fortsätta en akademisk karriär bör också ges förbättrade möjligheter till vidare vetenskaplig och pedagogisk meritering. Resursförstärkningen är bland annat avsedd för forskarutbildning och meriteringsanställningar. Förutom de extra resurser som lärosätena erhåller, tilldelas även Vetenskapsrådet, FAS, Formas och Vinnova för meriteringsanställningar.

Regeringen menar att ett effektivt utbyte av idéer, kunskap och teknik mellan de offentliga forskningsutförarna och näringslivet är av avgörande betydelse för det svenska näringslivets framtida konkurrenskraft och för en hållbar tillväxt. Regeringen vill därför genomföra en rad satsningar för att stärka utbytet mellan lärosätena och näringslivet. En förhandlare skall utses med uppdrag att föreslå en effektivare holdingbolagsstruktur vid lärosätena. Holdingbolagen kommer också att få en kapitalförstärkning. Resurserna till samarbetsprogram mellan staten och näringslivet inom bl.a. fordons-, flyg-, rymd- och miljö-teknik ökas samtidigt som insatserna för att ge små och medelstora företag tillgång till forskning förstärks. Den långsiktiga strategiska finansieringen av industriforskningsinstituterna stärks för att bl.a. öka samarbetet mellan forskningen och näringslivet. Satsningarna är ett led i genomförandet av den innovationsstrategi som presenterades 2004.

De totala satsningarna beräknas bli högre än statens insatser genom att näringslivet förutsätts bidra med lika mycket som staten inom ramen för samarbetsprogrammen. Satsningarna på starka forsknings- och innovationsmiljöer via Vinnova kommer också att kompletteras med insatser från näringslivet och andra intressenter.

Lärosätena skall få i uppdrag att utveckla handlingsplaner för hur man skall kunna öka kommersialiseringen av forskningsresultat. Genom en förändring av lärarundantaget, effektivare strukturer och bättre stöd bör kommersialiseringen av forskningens resultat öka. I november 2005 skall utredningen om rätten till resultaten av högskoleforskningen lämna sin rapport till regeringen.

10.7.3 Stärkt innovativ förmåga i små och medelstora företag

En förstärkning av de små och medelstora företagens förmåga att öka kunskapsinnehållet i sina processer och produkter och bedriva produktutveckling är central för utvecklingen av deras konkurrenskraft. Därför bör det enligt regeringens mening införas ett särskilt stöd för att stimulera utvecklingen i dessa företag. Under 2006 satsas inom politikområdet 100 miljoner kronor på att stödja små och medelstora företags forskning och utveckling. I detta arbete skall Vinnova samråda med Nutek kring medlens användning. För ytterligare insatser se vidare under Utgiftsområde 24, politikområde Näringspolitik, avsnittet Politikens inriktning.

10.8 Budgetförslag

10.8.1 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Tabell 10.26:1 Anslagsutveckling för Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Tusental kronor

År	Utfall	2 503 229	Anslags-sparande	-18 764
2004	Utfall	2 503 229		
2005	Anslag	2 542 807	¹	Utgifts-prognos 2 429 230
2006	Förslag	2 763 498		
2007	Beräknat	3 043 818	²	
2008	Beräknat	3 656 746	³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05-FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 2 988 853 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 3 519 683 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget avser stöd till forskning, forskningsinformation och vetenskaplig utrustning. Anslaget nyttjas även för internationellt forskningssamarbete samt för utvärderingar, beredningsarbete, resor och seminarier som är kopplade till forskningsstödet.

Den grundforskning som finansieras av Vetenskapsrådet bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. De medel som Vetenskapsrådet fördelar till vetenskaplig utrustning är också långsiktiga eftersom rådet åtar sig att under flera år betala ansvarigt lärosätes amorteringar och räntor för den aktuella utrustningen. Dessutom svarar Vetenskapsrådet för långsiktiga internationella åtaganden gentemot internationella forskningsorganisationer. Vetenskapsrådet bör därför för budgetåret 2006 ges möjlighet att fatta beslut om stöd till forskning och vetenskaplig utrustning som innebär åtaganden för kommande budgetår. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 fatta beslut, som inklusive tidigare åtaganden, medför utgifter om högst 2 800 000 000 kronor under 2007, högst 1 800 000 000 kronor under 2008, högst 940 000 000 kronor under 2009, högst 150 000 000 kronor under 2010 och högst 10 000 000 kronor under 2011.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 10.26:1 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008–
Utestående åtaganden vid årets början	4 439 041	4 577 275	5 100 000	5 700 000	
Nya åtaganden	2 399 356	2 826 833	2 985 000		
Infriade åtaganden	2 261 122	2 304 108	2 385 000	2 800 000	2 900 000
Utestående åtaganden vid årets slut	4 577 275	5 100 000	5 700 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	4 875 000	5 100 000	5 700 000		

Regeringens överväganden

I enlighet med regeringens bedömning i propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289) tillfördes anslaget för 2005 i tillägsbudget 20 000 000 kronor. Anslaget föreslås öka med ytterligare 208 000 000 kronor för 2006. För 2007 beräknas anslaget tillföras ytterligare 229 500 000 kronor och för 2008 beräknas ytterligare 541 500 000 kronor. Medlen har tidigare redovisats under anslaget 26:11 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

Vetenskapsrådet har bl.a. till uppgift att fördela medel till dyrbar vetenskaplig utrustning. I denna uppgift ingår att ansvara för en nationell funktion för forskningsbaserat datamaterial inom samhällsvetenskap och humaniora. För detta ändamål förs 2 400 000 kronor från anslaget 25:26 *Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning* till anslaget 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*.

Anslaget minskas med 15 137 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Anslag 10.26:1 Fördelning på anslagsposter

Anslagspost	tkr
1. Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning	253 904
2. Medicinvetenskaplig forskning	486 386
3. Natur- och teknikvetenskaplig forskning	851 129
4. Utbildningsvetenskaplig forskning	128 259
5. Övrig forskningsfinansiering	1 043 820
Summa	2 763 498

Den beräknade fördelningen på anslagsposterna innebär att de nya resurserna för forskning fördelats enligt följande för 2006.

Anslagspost 1 tillförs 5 miljoner kronor för forskning om kultur och hälsa. Anslagspost 2 tillförs 55 miljoner kronor för medicinsk forskning och anslagspost 3 tillförs 45 miljoner kronor för teknikvetenskaplig forskning. Anslagsposten 5 tillförs 77 miljoner kronor för starka forskningsmiljöer, 8 miljoner kronor för satsningar på meriteringsanställningar, 8 miljoner kronor för forskarskolor samt

10 miljoner kronor för forskning till stöd för miljö och hållbar utveckling.

Tabell 10.26:1 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor			
	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	2 522 807	2 522 807	2 522 807
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	25 228	72 086	124 454
Beslut	192 863	425 910	986 005
Överföring till/från andra anslag	22 600	23 016	23 480
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 763 498	3 043 818	3 656 746

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tillägsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.8.2 26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning

Tabell 10.26:2 Anslagsutveckling för Vetenskapsrådet: Förvaltning

Tusental kronor				
2004	Utfall	99 651	Anslags-sparande	11
2005	Anslag	105 089	¹ Utgifts-prognos	103 677
2006	Förslag	106 698		
2007	Beräknat	108 427	²	
2008	Beräknat	110 327	³	

¹ Inklusivt tillägsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tillägsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 106 698 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 106 699 tkr i 2006 års prisnivå.

Regeringens överväganden

Anslaget avser förvaltningskostnader för Vetenskapsrådet. Anslaget minskas med 630 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- eller investeringsändamål. Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande.

Tabell 10.26:2 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	105 089	105 089	105 089
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	2 239	3 978	5 889
Beslut	-630	-640	-651
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	106 698	108 427	110 327

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.8.3 26:3 Rymdforskning

Tabell 10.26:3 Anslagsutveckling för Rymdforskning

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2004	157 137	-2 395	
2005	Anslag 156 274	¹	152 728
2006	Förslag 161 899		
2007	Beräknat 170 278	²	
2008	Beräknat 173 985	³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 166 767 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 166 767 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget utnyttjas för den obligatoriska avgiften till ESA:s vetenskapliga program, för Sveriges avtalsbundna andel av det internationella driftsbidraget till Esrange samt för projektstöd till

svenska forskare för deltagande i nationell och internationell grundforskning inom rymdområdet. Anslaget disponeras av Rymdstyrelsen.

Den grundläggande forskning som finansieras via anslaget till rymdforskning bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. Resursnivån för vetenskapsprogrammet inom ESA fastställs också för flera år i taget. Resursnivån för perioden 2006–2010 kommer att beslutas i december 2005. Det nu ingångna Esrange-avtalet löper till 2010.

I enlighet med regeringens bedömning i propositionen Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, rskr. 2004/05:289) tillförs anslaget 5 miljoner kronor 2006 för rymdforskning. För 2007 beräknas ytterligare 5 miljoner kronor. Medlen har tidigare redovisats under anslaget 26:11 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2006 besluta om bidrag, som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter om högst 136 000 000 kronor under 2007, högst 135 000 000 kronor under 2008, högst 135 000 000 kronor under 2009, högst 135 000 000 kronor under 2010 och högst 135 000 000 kronor under 2011.

Regeringens överväganden

Anslaget minskas med 938 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål. Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 10.26:3 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2004	Prognos 2005	Förslag 2006	Beräknat 2007	Beräknat 2008–
Utestående åtaganden vid årets början	330 000	318 000	733 000	620 000	
Nya åtaganden	118 000	528 000	20 000		
Infriade åtaganden	129 000	113 000	133 000	136 000	540 000
Utestående åtaganden vid årets slut	318 000	733 000	620 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	900 000	900 000	800 000		

Tabell 10.26:3 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	156 274	156 274	156 274
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	1 563	4 857	8 365
Beslut	4 062	9 147	9 346
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
<i>Övrigt</i>			
Förslag/beräknat anslag	161 899	170 278	173 985

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.8.4 26:4 Institutet för rymdfysik

Tabell 10.26:4 Anslagsutveckling för Institutet för rymdfysik

Tusental kronor

2004	Utfall	44 037	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	44 423	¹ Utgifts-prognos	44 068
2006	Förslag	45 043		
2007	Beräknat	45 765	²	
2008	Beräknat	46 554	³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 45 043 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 45 043 tkr i 2006 års prisnivå.

Institutet för rymdfysik (IRF) bedriver forskning och utveckling, utbildning samt mät- och registreringsverksamhet inom främst rymdfysik, atmosfärfysik och rymdteknik.

Regeringens överväganden

Institutet för rymdfysik har under åren 2001–2005 som en tillfällig åtgärd disponerat extra medel för att bland annat klara ökade lokal-kostnader. Medlen har trappats ner successivt till 1,25 miljoner kronor 2005 från att det första året ha varit 8 miljoner kronor. I samband med att Luleå tekniska universitet ökar verksamheten i Kiruna och genom att andra intressenter tillkommer vid IRF:s rymdcampus ökar intäkterna. Tillsammans med besparingsåtgärder och ökad externfinansiering av institutets forskning kan

institutet med dessa nya medel nå balans i budgeten.

Anslaget minskas med 267 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Tabell 10.26:4 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	44 423	44 423	44 423
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	887	1 613	2 407
Beslut	-267	-271	-276
<i>Överföring till/från andra anslag</i>			
<i>Övrigt</i>			
Förslag/beräknat anslag	45 043	45 765	46 554

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.8.5 26:5 Kungl. biblioteket

Tabell 10.26:5 Anslagsutveckling för Kungl. biblioteket

Tusental kronor

2004	Utfall	234 374	Anslags-sparande	-499
2005	Anslag	236 891	¹ Utgifts-prognos	232 944
2006	Förslag	242 646		
2007	Beräknat	243 963	²	
2008	Beräknat	248 850	³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 239 646 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 239 645 tkr i 2006 års prisnivå.

Kungl. biblioteket (KB) är Sveriges nationalbibliotek. KB samlar in, bevarar och tillhandahåller det svenska tryckta ordet och förvärvar viss utländsk litteratur om Sverige. Myndighetens uppgifter baseras på lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument. KB främjar också informationsförsörjningen till svensk forskning, genom bl.a. det nationella databas-systemet Libris och genom insatser för att utveckla och förvalta ansvarsbibliotek inom olika ämnesområden.

Regeringens överväganden

Regeringen ser positivt på Kungl. bibliotekets insatser för digitalisering och inrättandet av ett nätbibliotek. Dessa insatser bidrar till en effektiv utveckling av verksamheten. Regeringen överför 3 000 000 kronor till Kungl. biblioteket från anslaget 26:11 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* som en resursförstärkning under 2006 för utvecklingsarbete. Anslaget minskas med 1 421 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål. Anslaget har för perioden 2006–2008 beräknats enligt följande.

Tabell 10.26:5 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	236 891	236 891	236 891
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	4 176	8 519	13 435
Beslut	-1 421	-1 447	-1 476
Överföring till/från andra anslag	3 000	0	0
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	242 646	243 963	248 850

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.8.6 26:6 Polarforskningssekretariatet

Tabell 10.26:6 Anslagsutveckling för Polarforskningssekretariatet

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2004	23 333		5 357
2005	Anslag 25 355	¹	30 331
2006	Förslag 25 526		
2007	Beräknat 26 038	²	
2008	Beräknat 26 634	³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 25 526 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 25 526 tkr i 2006 års prisnivå.

Polarforskningssekretariatet främjar svensk polarforskning genom att delta i planeringen av vetenskapliga expeditioner till Arktis och

Antarktis samt svara för den logistik och utrustning som krävs för expeditionerna. Sekretariatet är också ansvarig myndighet för prövning av tillstånd för vistelse i Antarktis och tillsynsutövning över svensk verksamhet i Antarktis. Polarforskningssekretariatets utgifter varierar mellan åren beroende på om större expeditioner genomförs eller inte. För att klara år med stora utgifter måste anslagssparandet tas i anspråk och anslaget är beräknat utefter dessa förutsättningar.

Regeringens överväganden

Polarforskningssekretariatets uppgifter är huvudsakligen inriktade på planering och genomförande av vetenskapliga expeditioner. Expeditionerna kräver lång planerings- och förberedelsestid och de större expeditionerna är så kostsamma att de inte kan finansieras inom ramen för det årliga anslaget. Detta hanteras genom att myndigheten under de år då expeditionsverksamheten är av liten omfattning sparar anslagsmedel som sedan förbrukas då en större expedition genomförs.

Anslaget minskas med 152 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Tabell 10.26:6 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	25 355	25 355	25 355
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	323	838	1 438
Beslut	-152	-155	-159
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	25 526	26 038	26 634

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

26:7 Främjande och analys av forsknings- och utvecklingsarbete inom EU m.m.¹⁾

Tabell 10.26:7 Anslagsutveckling för främjande och analys av forsknings- och utvecklingsarbete inom EU m.m.

Tusental kronor

2004	Utfall	13 195	Anslags-sparande	1 407
2005	Anslag	15 225 ¹	Utgifts-prognos	14 930
2006	Förslag	15 421		
2007	Beräknat	15 690 ²		
2008	Beräknat	15 992 ³		

¹ Anslaget benämndes tidigare Rådet för forsknings- och utvecklingsarbete inom EU

² Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

³ Motsvarar 15 421 tkr i 2006 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 15 421x tkr i 2006 års prisnivå.

Medlen får användas för verksamhet som syftar till att främja svenskt deltagande i EU:s ramprogram för forskning och utveckling genom att erbjuda information och rådgivning i frågor som rör svensk medverkan i dessa program. Medlen får även användas till utvärdering och statistik avseende det svenska deltagandet i programmen. Vidare får medlen användas till kostnader relaterade till att vara nationellt kontaktorgan för Europeiska kommissionen för frågor som rör samarbetet inom EU:s ramprogram.

Regeringens överväganden

Riksdagen delade regeringens bedömning i proposition Forskning för ett bättre liv (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:ÜbU15, rskr. 2004/05:289) att Rådet för forsknings- och utvecklingsarbete inom EU (EU/FoU-rådet) skall avvecklas och att verksamheten från och med den 1 januari 2006 skall inordnas som ett sekretariat i Verket för innovationssystem (Vinnova). Regeringen avser att återkomma i 2006 års ekonomiska vårproposition med förslag om att verksamheten överförs till Utgiftsområde 24 Näringsliv fr.o.m. 2007 och att anslaget avvecklas och medlen i stället tillförs Vinnovas förvaltningsanslag.

Anslaget minskas med 91 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Tabell 10.26:7 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	15 225	15 225	15 225
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	287	558	861
Beslut	-91	-93	-94
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	15 421	15 690	15 992

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.8.7 26:8 SUNET

Tabell 10.26:8 Anslagsutveckling för SUNET

Tusental kronor

2004	Utfall	39 258	Anslags-sparande	0
2005	Anslag	39 647 ¹	Utgifts-prognos	39 114
2006	Förslag	39 805		
2007	Beräknat	40 709 ²		
2008	Beräknat	41 778 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 39 805 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 39 805 tkr i 2006 års prisnivå.

SUNET (Swedish University Computer Network) är ett datanätverk för överföring av elektronisk information som binder samman i första hand universitet och högskolor, men också vissa folkbibliotek och läns museer. SUNET finansieras genom detta anslag samt genom avgifter från högskolor och universitet. Avgifterna skall täcka de kostnader som ej täcks av anslaget. Anslaget disponeras av Vetenskapsrådet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 10.26:8 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt -kost- nad)
Utfall 2004	119 214	158 472	-39 258
(varav tjänsteexport)	-	-	-
Prognos 2005	122 000	161 409	-39 409
(varav tjänsteexport)	-	-	-
Budget 2006	127 000	167 500	-40 500
(varav tjänsteexport)	-	-	-

Regeringens överväganden

SUNET:s höghastighetsnät finansieras genom anslag samt genom avgifter från lärosätena. Dessa avgifter ökade i samband med utbyggnaden till ett höghastighetsnät. Investeringsbehovet ligger nu på en lägre nivå. Anslaget minskas med 238 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Tabell 10.26:8 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	39 647	39 647	39 647
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	396	1 305	2 381
Beslut	-238	-243	-250
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	39 805	40 709	41 778

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.8.8 26:9 Centrala etikprövningsnämnden**Tabell 10.26:9 Anslagsutveckling för Centrala etikprövningsnämnden**

Tusental kronor

2004	Utfall	2 429	Anslags- sparande	1 681
2005	Anslag	4 182	¹ Utgifts- prognos	4 126
2006	Förslag	4 204		
2007	Beräknat	4 296	²	
2008	Beräknat	4 407	³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 4 204 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 4 204 tkr i 2006 års prisnivå.

Centrala etikprövningsnämnden är en myndighet som prövar överklagande av beslut som fattats av de sex regionala nämnderna för etikprövning av forskning som rör människor. Nämnden utövar dessutom tillsyn över efterlevnaden av lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor samt de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Regeringens överväganden

Organisationen för etikprövning av forskning som avser människor startade sin verksamhet den 1 januari 2004. Anslaget minskas med 25 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Tabell 10.26:9 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	4 182	4 182	4 182
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	47	140	251
Beslut	-25	-26	-26
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 204	4 296	4 407

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10).

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.8.9 26:10 Regionala etikprövningsnämnder

Tabell 10.26:10 Anslagsutveckling för Regionala etikprövningsnämnder

Tusental kronor

År	Utfall	2004	24 743	Anslags-sparande	15 257
2005	Anslag	40 705	¹	Utgifts-prognos	33 795
2006	Förslag	41 088			
2007	Beräknat	41 908	²		
2008	Beräknat	42 862	³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 41 088 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 41 088 tkr i 2006 års prisnivå.

De regionala etikprövningsnämnderna är sex myndigheter som fattar beslut avseende etikprövning av forskning som rör människor.

Tabell 10.26:10 Avgiftsfinansierad verksamhet

Tusental kronor

	Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2004		17 956	0	24 743	-6 787
Prognos 2005		40 000	0	40 000	0
Budget 2006		40 000	0	40 000	0

Regeringens överväganden

Myndigheterna finansierar sin verksamhet genom avgifter. Enligt det ekonomiska målet skall avgifterna täcka kostnaderna för nämndernas verksamhet. För 2006 beräknar regeringen kostnaderna för verksamheten till 40 miljoner kronor. Eftersom verksamheten ännu är förhållandevis ny finns en osäkerhet i beräkningen av anslagsförbrukningen och avgiftsintäkterna. Anslaget minskas med 243 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Tabell 10.26:10 Härledning av anslagsnivån 2005–2007

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	40 705	40 705	40 705
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	626	1 451	2 411
Beslut	-243	-248	-253
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	41 088	41 908	42 862

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

10.8.10 26:11 Särskilda utgifter för forskningsändamål

Tabell 10.26:11 Anslagsutveckling för Särskilda utgifter för forskningsändamål

Tusental kronor

År	Utfall	2004	107 729	Anslags-sparande	3 028
2005	Anslag	111 470	¹	Utgifts-prognos	80 861
2006	Förslag	108 316			
2007	Beräknat	114 863	²		
2008	Beräknat	118 723	³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2005 års ekonomiska vårproposition (bet. 2004/05:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2006.

² Motsvarar 112 304 tkr i 2006 års prisnivå.

³ Motsvarar 113 145 tkr i 2006 års prisnivå.

Anslaget avser bidrag till forskningsverksamhet och vissa särskilda utgifter inom forskningsområdet.

Regeringens överväganden

Regeringen avser att göra följande fördelning av anslaget på anslagsposter.

Tabell 10.26 :11 Fördelning på anslagsposter

Tusentals kronor

ANSLAGSPOST	BELOPP
1. Bidrag till Kungl. vetenskapsakademien	32 604
2. Bidrag till Svenska Institutet i Rom	9 549
3. Bidrag till Svenska Institutet i Athen	3 786
4. Bidrag till Svenska Forskningsinstitutet i Istanbul	2 499
5. Svenska Barnboksinstitutet	5 770
6. Bidrag till Fulbrightkommissionen	3 551
7. Bidrag till Institutet för framtidsstudier	18 241
8. Bidrag till Imego AB	20 000
9. Bidrag till EISCAT AB	700
10. Nobelmuseum	5 000
11. Bidrag till Vetenskap och allmänhet	1 000
12. Till regeringens förfogande	5 616
Totalt för anslaget	108 316

Kungl. vetenskapsakademien (KVA) har till uppgift att främja vetenskaperna, företrädesvis matematik och naturvetenskap.

Medelhavsinstitutet i Rom, Athen och Istanbul är enligt sina stadgar primärt vetenskapliga institutioner med forskning och undervisning som huvuduppgifter. De skall främja svensk forskning inom främst de klassiska vetenskaperna, men även inom andra områden.

Stiftelsen Svenska Barnboksinstitutet är ett forskningsbibliotek och informationscentrum för barn- och ungdomslitteratur.

Fulbrightkommissionen delar ut stipendier till svenska forskarstuderande, universitetslärare och forskare för studier, föreläsningar eller forskning i USA och till samma grupper av amerikaner som kommer till Sverige.

Institutet för Framtidsstudier är en stiftelse med uppgift att bedriva framtidsstudier, långsiktig analys och därmed sammanhängande verksamhet för att stimulera diskussionen om framtida hot och möjligheter i samhällsutvecklingen.

Imego AB är ett aktiebolag som helt ägs av staten. Bolaget inrymmer verksamheten vid ett tekniskt forskningsinstitut i Göteborg med inriktning mot mikroelektronikforskning.

European Incoherent Scatter Facility (EISCAT) är ett radarsystem för jonosfärs- och magnetosfärsstudier på Nordkalotten. EISCAT har två sändare i Tromsö med mottagarstationer i Kiruna, Tromsö, Sodankylä samt en sändare och mottagare utanför Longyearbyen på Spetsbergen. Huvudkontoret ligger i Kiruna och staten finansierar utgifter för tull och mervärdesskatt på varor och tjänster som används för verksamheten i Sverige.

Nobelmuseum tilldelas medel som utgör bidrag till finansieringen av museet och dess verksamhet.

Som ett led i regeringens insatser för dialog mellan allmänhet och forskare samt populärvetenskaplig forskningsinformation tilldelas den ideella föreningen Vetenskap och allmänhet 1 000 000 kronor under 2005.

Till anslaget 26:5 *Kungl. biblioteket* förs, för en resursförstärkning under 2006 för utvecklingsinsatser inom ramen för digitaliseringsverksamhet och inrättandet av ett nätbibliotek, 3 000 000 kronor.

De medel som tidigare förts eller avsetts föras till anslaget är fördelade på andra anslag i enlighet med det som har redovisats i den forskningspolitiska propositionen.

Anslaget minskar med 1 269 000 kronor fr.o.m. 2006 till följd av en generell reduktion med 0,6 procent av företrädesvis anslag avsedda för förvaltnings- och investeringsändamål.

Tabell 10.26:11 Härledning av anslagsnivån 2006–2008

Tusental kronor

	2006	2007	2008
Anvisat 2005 ¹	211 470	211 470	211 470
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris och löneomräkning ²	2 115	6 982	12 645
Beslut	-21 469	-20 933	-20 594
Överföring till/från andra anslag	-83 800	-82 655	-84 798
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	108 316	114 863	118 723

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004 (bet. 2004/05:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2005 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

